

249402

ЗБІРНИК ФІЛЬОЛЬОГІЧНОЇ СЕКЦІЇ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА
Т. V.

ПРО
ГОВОР ГАЛИЦКИХ ЛЕМКІВ.

Написав

ІВАН ВЕРХРАТСКИЙ.

У ЛЬВОВІ, 1902.

Накладом Товариства.

З ПЕЧАТНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА
під управою К. Беднарського.

ЗБІРНИК ФІЛЬОЛЮГІЧНОЇ СЕКЦІЇ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА
Т. V.

ПРО
ГОВОР ГАЛИЦЬКИХ ЛЕМКІВ.

Написав

ІВАН ВЕРХРАТСЬКИЙ.

У ЛЬВОВІ, 1902.

Накладом Товариства.

З ПЕЧАТНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА
вдрукованою К. Беднарського.

НБ ПНУС

249402

БІБЛІОТЕКА
Івано-Франківського
педагогічного Інституту
Інв. 249402

Про говор галицьких Лемків.

На полудневозахіднім окраю обшару Галичини заселеного Русинами живе ядренний люд, привязаний твердо до віри і обрядів своїх праотців, котрого говор значно і вибитно ріжнить ся від прочих говорів галицькоруских. Ті Русини суть то так звані Лемки або Лемчаки. Заселяють они повіти Ліський, Сяніцький, Короснянський, Горлицький, Грибівський, Ясільський і Новосандецький а числять до 160.000 душ. Назву свою одержали від частиці на Лемківщині загально вживаної лем, котра подекуди звучить також лен (пр. в Вв.) або нем (пр. в Щ.) Частиця ся відповідає у Долів і инде вживаному іно, йно, но, словацькому len, чеському jelo, польському jeno = тільки, лише, лиш, лишень tantum, pur.

В Галичині назва Лемки була первістно прозівкою, котра вишла вперше мабуть від сумежних Бойків. Оба тоті племена рускі взаїмно передразнювали ся: Бойки називали своїх руских сусідів від частиці лем місто в Бойківщині вживаного слівця лише „Лемками“; Лемки же своїх руских сусідів від частиці боје дразнили „Бойками“. Тому то Лемки зарівно як і Бойки ще і тепер дуже нерадо чують від сусідів тоті прозівки і рішучо від тих назв віднекують ся. Коли Лемка поспитати: „Ви Лемки?“ — то відповідає він видимо обиджений з неохотою: „Мы Русна́кы; ма́ме я́зык выкла́дний; Лёмкы то мо́же дес да́ле, там ме́дже Бойкы“.

Замітно, що на угорській Руси загально уживають ся назви „Лемакы“ і „Лишакаы“ для поіменованя тамошних Руснаків і ніхто з тамошного люду тих назв не уважає обидними. Мабуть і ся обстановка, що галицькі Лемки назву дану їм рускими сусідами уважають за обидну, скріплює мою догадку про частний вихід угорських Лемаків в давніших часах до пограничних сторон Галичини саме там, де тепер розсіла ся Лемківщина. Зайшлих з Угорщини

Руснаків Бойки не злюбили і докорювали їм одмінною їх бесідою, передовсім же незвичайною на Русь частицею „лем“, чим викликали і із сторони Лемків подібне докорюване задля частиці бо й е та прозивку: „Бойки“. Розуміє ся, що з часом поводи устає того неприяне відношене обох впрочім так близьких собі руских племен і надіяти ся з поступом просвіти устане вскорі зовсім, а тільки полишають ся назви, до котрих і з люду ніхто вже не буде привязувати якоїсь обидливої думки.

Говор галицких Лемків оказує подібно як і говор угорских Лемаків сильний вплив словаччини; подекуди слідний також вплив польщини іменно говора мазурского. Не без того, що і русчина вплинула своєю дорогою на місцеві говори і Словаків і Мазурів, прояв зовсім природний межі племенами так близько собі посвоєченими.

Коли-ж порівнаємо бесіду галицких Лемків і угорских Лемаків, то мусимо прийти до заключеня, що обі тоті річи суть лише відмінами того самого говора; поодинокі слова або місцево уживані форми тут не рішають нічого; звісно бо, що іменно гірські говори оказують всюда під тим зглядом велику розмаїтість*); все-ж таки, мимо поодиноких місцевих розличностей, головні прикмети бесіди галицких Лемків і угорских Лемаків суть ті самі; то-ж всі різнорічи галицких Лемків і угорских Лемаків належать під зглядом головних приміт язикових до одного говора.

Тож подаючи тут примітніші відзнаки лемківської бесіди прийде ся нам взагалі повторити того, що ми замітили при описаню говорів з наголосом сталим угорских Руснаків, так званих Лемаків. І так:

1) первістне о стісняє ся взагалі на і: стіл, Біг, ріждя, лінскый, вільный, мій, під; в поодиноких словах однакож стрічаємо стіснене на у пр.: збуї, куната, вувця, макутра, ружный або місцево о стісняє ся на ы пр. в Горові: быб, сыль, Быг, двыр, дзвын, лый — в місцевостях над Попрадом (Зубрик, Жегестів) выд, пыд, кыт, пышоў — або вкінці — іменно часто в піснях — о полишає ся не стіснене: конь, годный, дробный, под. 2) назвук голосівковий тут частійший: агня

*) Дрібні різниці язикові стрічають ся навіть в різних дільницях того самого села або в місцевостях зовсім близько себе положених. І так приміром кажуть в селі Смереківці: овец, а зараз за лісом: увец (genit. plur. від увця, уця = ovīs); на Воли Нижній говорять: гуркают, яйце, Гайнца, Ваньо а на Воли Вишній: гуркаут, ейце, Ганя, Іван. I. В.

Lamm, а стряб Habicht, акы wie, од von, она sie, оно es, око Auge, острый scharf, і ж Igel, і сти essen, і лен Hirsch, уха Ohr, у йко Oheim, Улиян Iulianus, уж schon. 3) низкий твердый звук **ы** удержав ся і кладе ся так як у старословеньщині також по гортанних: быти, бываня, мыяти, рыба; гыбати, хыжа, хырбет, сокыра і секыра psl. сѣкыра. 4) окрім твердого звука **ы** дае ся ще одмітити мягке і приміром в енклітичних формах заіменників мі, ті, сі, в числівнику штырі, в кырві (від кров genit.), і ет, і гола Oriolus і середній звук **и** пр. в словах: нич, никто, ни, ани — ани weder — noch, бити schlagen для розлуки від быти sein і пр. Однакож ріжниця межи мягким і а середнім **и** не всюда захована, а нераз оба звуки міняють ся біті і бити, припадком і припадком, а декуди пр. в Пегримці середне **и** часто звучить мов **ы**: гварыты місто гварити. 5) ю місто загальноруского і або е пр. люд м. лід, мюд м. мід; палюнка декуди також палынка, паленка в словацк. pálenka Branntwein в укр. рідко уживане палюнка; вечур м. вечер, вечір; тютка м. тітка psl. тятка; в формах part. praet. act. II. для мужеского рода: вю ў, плю ў, мю ў, ню с, вюз, грю б, рю к, тю к, влю к, пю к, лю г (від вести, плести, мести, нести, вести, гребсти, речи, течи, влечи, печи, лечи); місцево (в Лабові) також бю г (від бічи) і мюрз (від мерзнути). 6) да місто загальноруского де пр. дакто, дахто м. дехто, дачий м. дечий, даколи м. деколи, дакус м. (декус) = трохи, нѣгда м. нїгде. 7) наросткови старосл. **иѣ** відповідае я пр. листья, иманя, бываня, весіля, шатя. 8) преіотоване **а і а** перед змягченими суголосками удержує ся: ябко, ядро, яр, ярок, яйце; час, душа; поледиця. 9) старосл. **ѡ** відповідае я: пят, тяжкый, теля, прясти, ряса, ся. 10) **ыр** місто старослов. **ръ**, загальноруск. ре, ро, ор, ер, ри. гырмит м. гремит, хырбет м. хребет, дырва м. дрова, тырстіна м. тростина, гыртан м. гортань, гырлиця м. горлиця, кыртиця м. кертця, пырскати м. прискати, кыршити м. кришити а навіть пырщ м. прищ. 11) **ы ў** (ыл) м. старосл. **лъ**, загальноруск. ле, ли. сы ўза м. слеза, гы ўтнути м. глинути; ўы (лы) м. старосл. **лъ** загальноруск. ло. блыха м. блоха, ўыжка м. ложка. 12) старосл. наросткови **-ыць** відповідае **-ец**. отец, хлопец, вінец, кавалец, косец, сыпанец genit. отця (вітця), хлопця, вінця, кавалця, кісця, сыпанця. ярец Gerste має звичайно: ярцу, декуди: ярцю. 13) визвучне **ь** по найбільше відкидає ся: отец Vater, оген Feuer, пелевен Schoppen, тест Schwiegervater, кін Pferd, учар Schafhirt; кіст

Knochen, гус Gans, смерт Tod; пят fünf, шіст sechs, чотыр-десят vierzig. В посліднім слові и (psl. чѣтыри десѣти) ослабило ся на ь і відпало; подібно діе ся і в формах повельника: нес, ход, бер, воз, роб, пряд, вез, ід; часом однакож в повельнику и не відкидає ся а еше на кінци дістає й: ідий, возмий, візрий, прекстий ся, подыждий, протрий, загорний, усний. 14) трояке л: а) грубе пр. ладный, лада, лакомый, лах, лоза, ломак, лотай, лыста, луна, лука, гваріл; в многих місцевостях переходить грубе л на љ (переливний звук межи коротким у а в отож: љ авка, са љ о, гвари љ ем, ходи љ а ем, ходи љ о ем; б) середне л пр.: лем, воле, поле, летыти, ходили, лишка; в) м'яке л пр. весыля, лытати, люд, любувати, лядік, лярва. 15) змягчене декотрих форм як: Павльо, понедыльок, місцево також: більок, волькы (м. звичайного волкы Ochsen, волики), спольнити, зеленъоватый, мнъого; явіря м. явора, явірьом м. явором. 16) двояке р: а) тверде пр. рано, рапак Wachtelkönig, рджок Spitzmaus, речи, рьяк Rüssel, ріждя Reisig, рогаль, розлука Unterschied, рум, рускый, ручник, свора, червеный; гырлиця, кыртавый; праві, тратити, крок, крутити, кругыня. б) м'яке: рядити, ряса, ряф, брячка, прѣсти, попатрювати, гварю, огваряти, попопрювати, попръовый. Сущники утворені наростком -арйъ (-ирйъ) мають в західній Лемківщині виключно тверде р в іменяку: косяр, учар, горчар, рыба, в східній же лучає ся тут і там м'яке р: косарь, учарь, горчарь, рыба, в ускісних падежах р на цілій Лемківщині м'ячить ся отож: косяря (косаря), учаря, горчаря, рыба (рыбара); косярьом, рыба, etc. в многім же числі: косяре, учаре, горчаре, рыба etc. 17) дж м. старословенск. жд, загальноруск. ж: пряджа, одеджа, меджа, рджа, чуджий м. пряжа, одежа, межа, ржа, чужий. 18) дж м. старослов. жд, укр. ж в формах: ладжу, виджу, труджу; ладженый, видженый, трудженый. 19) загальноруске що звучить на Лемківщині трохи не всюди: што; декуди пр. в Шляхтові, в Явірках*) говорять: „цо“, тому то жителів тих сел сусідні Лемки зовуть: „Цотакы“. 20) Понебні виговорюють ся в західній Лемківщині майже виключво твердо, в східній же тут і там чути м'яку вимову пр. качька, чістый, чюти, чьорный; однакож

*) Шляхтова і Явірки (з приселками: Біловода, Черновода) то єдині лемківські села в повіті Новоторжскім. І. В.

виговор м'який здає ся і тут (так як на Угорщині) уступати твердому. 21) в переходить часто на г: гласный м. власный, г'уа-ститель м. властитель, гдовец м. вдовец. 22) в (= старослов. къ) перед голосівками і перед суголосками звучними переходить на г, перед глухими на х пр.: г астрябі = в ястрябі; г едні ялиці = в одній ялиці; г Устю = в Устю; г гадвабі = в едвабі, в шовку; г дырвах = в дровах; г белоты = в болоті; г воды = в воді; г зимі = в зимі; а також: г на ремности in Ueberstürzung, in Heftigkeit; im Eifer, в на ремности; г маковиньы = в мачку in der Feuerblume; г лозах = в лозах; г рыбі = в рибі. Місто во дни говорять гво дни [гво повстало із въ, во, через здвоєне вво (порівн. укр. вві, уві, ув), а відтак вв знеподобило ся на гв]; подібно також гво млынны = вво млинні, во млинні, в млинні; гвойти із ввойти, укр. ввійти psl. в'їти. — — х канві = в коновці; х тові = в тові; х хотарох = в хотарах; х файцьы = в файці тож: х смерецьы; х цебули; х чистиньы. 23) часто переходить в повстале з у то на г то на х пр.: г мерти з вмерти м. умерти psl. оумр'їти; г ризати з вризати м. уризати psl. оур'їзати. г риж = вриж, уриж; г ломити м. вломити, уломити psl. оуломити; х чити м. вчити, учити psl. оучити; х пасти м. впасти, упасти psl. оупасти; х топити м. втопити, утопити psl. оутопити 24) приставне г: г мертвец genit. г мерця м. мертвецъ, мерця; г ластівка м. ластівка; г м'їый м. млий. 25) втручене й в декотрих виразах: дойч, дойдж. Regen dem. дойджик, пляйстер, Гайс, Айнца, Гайнца. 26) переставка суголосок в декотрих виразах: гм'їа psl. м'їгла; тутеньши м. тутешній; верпинкы м. вепринкы; примітні для говора лемківського суть слова, у котрих нїг переставленя звуків, хоть оно лучає ся в загальнорускїм і так пр. коприва psl. коприва в загальноруск. кропива; терезбый psl. тр'їзккъ в загальноруск. тверезий. 27) Дуже примітні для говора галицьких Лемків суть декотрі скороченя і стягненя іменно форм повельникових як: по-ле! м. подле = пійди но!; по-ле-гев! хо-ле-хо! со-ле-ся-со! смо-ле! но-ле-но! ойте-ле-айте! ба-ле-ба! (із бач ле бач!) = диви но schau nur. вка-ле! із вкаж ле! — га-по-ле! = гав под ле! = пійди но сюда! — га-по-гав! = гав-подь-гав! — — кстити. кстиньы із кр'їтити, кр'їтиньы = хрестити, хрестини; водокщи = водохрещи; зац або зайц м. заяць. — В східній Лемківщині, іменно в Сянїччині стрічають ся вельми примітні стягненя: бєсьїдє, рахє, маширє, спацїрє, кє, мурє, смакє, меркє, ж'їле, кєкє,

дѣ, годѣ, мѣ, дякѣ, цюлѣ м. бесѣдує, рахує, маширує, спацирує, кує, мурує, смакує, міркує, жалує, кепкує, дує, годує, має, дякує, цюлує etc. Ті стягнення глаголів пригадують нам подібну приміту говора батюцького, в котрім уживають ся форми як: повідѣ, хрूपѣ, скакѣ, мачѣ і т. и. Замітно також і се, що у Лемків рівнозвучні стягнені форми иноді що иншого означають. І так у Батюків кѣ (стягнене з кає = каже) пр. він ке ружні річи = він каже ріжні річи, оповідає ріжні річи; тим часом у Лемків кѣ (стягнене із кує) пр. коваль ко́ня ке = кова́ль кова́ кѣ. я ку тепер коны Ш. = я кую тепер коні.

В лемківскім лучають ся, рівно як і в других руских говорах, властиві скороти назвукові (Anlautskürzungen) іменно в словах взятих з чужих язиків пр. коностає м. іконостає *εικονοστάσιον*, Ваньо, Ванцьо Мо. Д. м. Іваньо рsl. *Иванъ*, *Ἰωάννης*; Сандер Лос. м. Александер *Ἀλέξανδρος*; Фемія Ба. Фімія Мо. м. Евфемія *Εὐφηνία*; Генія Ба. м. Евгенія, Eugenia (пор. *εὐγενής*); зецирувати Вв. *exerciren* лат. *exercere*; зецирка *das Exerciren*, *Militärübung*; Тальіян м. Італіянин; тальіянський м. італіяньскій; подібні прояви звукові і в старосл. пр. налогий *ἀναλόγιον*; лигонъ м. *ἐλλήρον*; лирикъ або лоурикъ *illiricum* і пр.

У галицких Лемків переважають форми повноголосні, іменно в звичайній розговорній бесѣді; побіч тих лучають ся частійше, ніж у других галицкоруских говорах також форми неповноголосні, котрі тут більшою частию повстали під впливом словацьчини, рідше також і польщини. праг, младенец, страна, власы, драга, дражка, слама, злато; младый, здравый; прежиц, пресолиц суть примірами впливу словацького — злото, пловый, млодый, льокальне дрыга і дріта pol. dialect. *droga* знов впливу польского. Декотрі форми уживають ся виключно лише в неповноголосній формі пр. вред *Geschwür*, влакы, брати ся *gingen*, влечи ся — другі знов виключно лише в повноголосній формі як: оболона, оболонка, терезбый рsl. *трѣзкъ* — або повноголосє виступає єдино в лемківскім, хоть его нема в загальнорускім пр. членок *Fingerglied*, членик, членець в старослов. членъ, члѣкъ, члѣкъкъ.

Місто „говорити“ переважно кажуть на Лемківщині гварити, місцево тут і там також і гадати зрив. польск. *gadać*.

Наголос у Лемків єсть сталий т. є. у слів дву- або більше складних паде все на передпоследній склад, отож: я́зык, го́рнець, бо́дак, опáлюх, о́ген, бы́кы, голо́ва, пчо́ла, блы́ха, во́да, мо́локо, те́ля, се́ло, я́дро, а́гня (частійше Я́гня),

дерéво, засмотрюва́ти, бі́жит, кы́пит, уж приста́ют слівкы, до велико́го лы́са, по́чкай на ме́не, ты ся зо́мною б́жен і пр.

Загально на цілій Лемківщині акцентоване на посліднім складі єсть слівце онé (стягнене з онéс).

У вираженях стягнених а зложених з приіменника і імени акцентує ся приіменник пр. до́кус, до́раз, за́ран.

В частици не вимає ся є протяжно, іменно коли слідує односкладний вираз: нé знам, нé є, нé хце, нé пуст — східногал. не знаю, не є, не хоче, не пусті. Дальше в напрямі на схід, де Лемки стикають ся з Долами і Бойками, прокидають ся в поодиноких словах і формах акценти, котрі однакож досить хиткі і хвійні а нераз зовсім бувають відмінні від уживаних в загально-рускім пр. округлѣй, оброслѣй, теплѣй, солодкѣй, погѣдѣти, пѣчатка, жѣлудок, челѣд, скальчѣй, відскочѣй, мовѣй, загладѣй, худобѣй, побруча і пр. і пр.

У флексії замічаємо декотрі вельми старинні форми.

В склоненю сущників в говорі галицких Лемків, рівно як і в говорі угорських Лемаків, сильнійший вплив IV. декл. [пні на ть (у)] на сущники других склонів. Іменно частий єсть накінчик ох (сынъохъ) в містнику мн. чис. сущників I. скл. лысох, плотох, яркох, пнякох. Дуже рідко втиснув ся той накінчик також і в ріднику мног. ч.: Руснакох місто Руснаків; звичайно однакож рідник мн. ч. кінчить ся на -ів, як в загально-рускім отож: лысіів, плотів, ярків, пняків (після сынѣохъ). В третім падежи многого числа досить часто стрічаємо -ім (дуже рідко -ом), що випадає уважати старинною формою з I. декл.: ракомъ; (впрочім пригадує ся тут також форма сынѣомъ) пр. робітників. еусвідім. хлопім; однакож втискають ся і форми на -ам (після рыба-мъ), так як і в загально-рускім.

Замітні форми старинні іменяка ч. мн. хлопі, урядници, сьпіваци, вояци, Руснаци, пастуси, птаси, слузи, друзи etc. форми творника мн. ч. образы, часы, Бойкы в загально-руск. образами, часами, Бойками.

Іменяк мн. ч. має иноді накінчик -ове (після сынѣове): мужове, сватове, братове, людкове, пташкове, плугове, дымове.

В творнику єд. ч. виступає у імен [женського] рода -ом, декуди також оў. головою, пшеницьом, том си́ньом водою, тантом високом гором, таком твердом кістьом, церквийом, а декуди іменно в східній Лемківщині також головоў,

пшеницьоў etc. подібно за мно́м (за гно́м) і за мно́ў, за то́бом і за то́боў, за собо́м і за собо́ў.

У заіменників і приложників виступає в творнику мн. ч. накінчик -ма: тыма, нима, мойіма, твойіма, свойіма, та-кыма, котрыма; білыма, твердыма, синіма (форми дуальні).

Місто у нас тепер загально вживаних на нього (на него), на них чути старинні форми на ни, на ны́, подібно за ни, за ны́.

З числівників піднести належить форми: триє, штыриє (psl. трине, чтырине). — два уживає ся для мужеского рода — для женського і середного дві. два во́лы. дві же́ны. дві я́бка. — двоє, троє уживає ся у Лемків не лишень як в загальнорускім у осіб, але також у звірят і предметів неживучих пр. двоє хлопі, двоє дрозды, двоє хльіба, троє двери.

Форми творникові двоими, трьоими уживають ся у галицких Лемків трохи рідше, ніж у Лемаків на Угорщині, яко числівники збірні або роздільні. — З умножних заслугують на згадку: удвійний, задвійний і задвоаякый; з дробових: піў друга, пітора; з неопреділених: кус, вельо, кельо, кельоро.

В спряженю замітно, що накінчик теперішника в 3 л. ч. ед. і мног. у глаголів, у котрих він не відпадає, завсїгди визвучає твердо: ходит, ходят. гварит, гварят; повідат, повідят; ест, сут.

По губних й звичайно (іменно в західній Лемківщині) не переходить на ль в формах як: люблю, оправю, охаблю, ставю, влапю, лыплю, кормю, ломю; любят, оправят, охабят, ставят, влапят, лыпчат, кормят, ломают; також: любеный, оправеный, охабеный, ставеный, влапеный, лыпеный, корменый, ломеный.

В клясі V. голосівка теперішникова з виїмкою 3 лица мн. ч. звичайно відкидає ся: глядам, глядаш, глядат; глядаме, глядате але глядают.

Займавою єсть місцево уживана, але вельми старинна форма від вчіти (= учити): вчію, вчієш, вчіє etc. Як звісно, в старослов. від оучити звучить 1. лице ед. числа: оучж (загальноруск. учу) з оучи-о-м повстає оучиж, оучйж а понеже послі понебних не кладе ся в старосл. преіотована голосівка, то-ж повстає форма оучж; в прочих лицах голосівка звязкова уподобнила ся попередньому и і випала: із оучи-є-ши повстало оучиши, наконець оучиши; із оучи-о-нть, оучиннть, оучинть, оучать. Лемківське

вчію повстало із учи-о-м, учийом, учию, учію, вчію (подібно як у глагола І кл. бити: з би-о-м, бийом, бию); вчієш повстало із учи-е-ши, учийєши, учієш, вчієш; вчіют повстало із учи-є-нтъ, учийонтъ, учіють, вчіють, вчіют (подібно як з би-о-нтъ, бийонтъ, биют).

В повельнику наросток способовий ослабляє ся на ь: идь, плеть, несь, мель, ходь, возь, шмарь — єї форми уживають ся лише подекуди на східних окраях Лемківщини; на західній Лемківщині (у властивім осередку Лемків) ь відпадає: ід, плет, нес, ход, воз, шмар; після губних се буває на цілім обшарі лемківскім: роб, хоп, прав, лом; знов після л ніколи ь не відкидає ся: мель, поль, хваль, дьіль (про иньші випадки гл. више).

Причасник мин. ч. д. ст. II. для мужеского рода в декотрих околицях кінчить ся на л пр. пукал, влапіл, гваріл; понайбільше однакож л переходить на ў: пукаў, влапіў, гваріў (влапиў, гвариў); в женьскім і середнім роді понайбільше виступає л: пукала, влапіла, гваріла, пукало, влапіло, гваріло; в декотрих околицях однакож і в женьскім та середнім роді чути ў. пукаў а. вўапіў а, гваріў а; пукаў о, вўапіў о, гваріў о.

Старинні форми минушика удержали ся в многих околицях Лемківщини: быў ем, быў а ем, быў о ем; нашли є сме, нашли є сте; виньших околицях: была-м, было-м; были-с ме, были-с те. Спомічник може кастися перед причасником відповідного глагола пр. сте ня виховали або понайбільше послі него: виховали-с те ня, подібно як в старословеньскім. І так в Остромировім Євангелію: *єсмь обидѣль єсвиофάντησα calumniatus sum. вѣсприимлѣ єси ἀπέλαβεσ гесерісті. варіла єсть проέλαβε праевеніт. нѣсте ли чьли николиже ουδέποτε ἀνέγνωτε; nunquam legistis?*

Будущик ст. дійного творить ся у глаголів недовершених із теперішника глагола бути і причасника мин. ч. ст. д. II. або неопреділеника відносного глагола: буду глядаў (глядала, глядало) або буду глядати. Звичайно спомічник кладе ся перед неопреділеником, часом однакож стоїть неопреділеник на першім місці пр. писати буду, іменно, коли на дійність писаня кладе ся більшу вагу: писати буду, але пійти не пійду. В піснях може виїмково також причасник класти ся перед буду пр. под Краковом чорна роля ей ораў не буду.

Причасники минушого часу стану страдного на -тъ в говорі Лемків розповсюднені пр. гнатый, -а, -е; братый, -а, -е; датый, -а, -е; обілятый, -а, -е etc.

Причасники м. ч. ст. страд. на -ть і -нть творять ся також і у декотрих неперехідних глаголів (verba intransitiva) пр. вмертый, гнитый, закаменьитый, спрахнитый (спорохнитый); хпаденый, облытуваный, заляжений, замерзненый, пукненый, заболений.

В творні пнів оказує говор галицких Лемків більше залюбоване до наростків з л і р. квічаль, кырдель, гортоль, ружила, ворожилъ, бридаль, старуль, осла cos, Wetzstein, суля Petze, Hündin, ворожиля, горголя, бейдуля; пупер, міхыр, цыпкор, павур, чудара, чудера, просатар, косатар Mäher; мушара, мушера, шкабора, бамбара, самура, квасюра. Суцники женьского рода, котрі означають відсажені понятя (abstracte Begriffe) дуже часто творять ся за посередою наростка ь. Наконечне ь найчастійше відпадає: квась, нудь, крась (крас), шкаред, смрід, ледач, вязан етс.

Частійші суть також суцники на -ась, -усь, -усьо, -уся. дурнас, хлыбусь, татусь, конюсьо, дьідусьо, мамуся, дьівуся, сеструся.

Женьскі суцники на -ыня пр. знаемкыня, женькыня, положкыня, яскыня, пустатыня; на -аня. суханя, ропуханя, копаня, череваня; на -ява. чернява, дробелява.

Вменшительні суцників на -ичек (-ічек), -ичка (-ічка) суть дуже часті: попічек, татічек, братічек, сватічек; мамічка, хыжичка, студничка, корчмичка, коровичка, грушичка, росичка.

Вельми примітною для говора галицких Лемків відзнакою єсть се, що декотрі суцники женьского рода можуть принимати накінчик мужеский в іменяку ед. числа, котрий часто заступає зовник, а дуже рідко також перезмник. Те буває іменно часто у суцників на -уся пр. мамуся, кумуся, бабуся, сеструся, дьівуся, Мартусь м. мамуся, кумуся, бабуся, сеструся, дьівуся, Мартуся; потом також Орич, Матрон, Евфроск, Улиянк, Параск м. Орина, Матрона, Евфроска, Улиянка, Параска — доли, невіст, газдын, зозуль м. долина, невіста, газдыня, зозуля.

В словах збірних утворених наростком -я (= старослов. нїє) говор лемківский також дуже любує ся: овадя, слимача, пупча, конаря, шамбя, кырнача, хробача, міхыря, бодача, осетя, кряча, шатя (= Kleider) і пр. також наросток -лт дуже частий: жеребя, гача, дьітинча, хлыбівча, ротича,

губча, гуньча, рыбча, пташча, бараньча, стужча, книжча, пичаўча etc. — тож поруча genit. поручате, поньбія genit. поньбіяте — а навіть декотрі наростком -мен утворені сущники примкнули по фальшивій аналогії до пнів на т, іменно: вымя genit. вымяте, тьімя genit. тьімяте (загальнор. вимени, тьімени). Рідкими вправді, але дуже примітними суть сущники збірні в лемківскім говорі уживані як: дробеляча, дробелячівя, пташівя, оруживо.

Із зсувок згадаем: вельбіб, ничгід, мыш-пыргач, казлен, завалицотік, ни-се-ни-то; погыркавый, посинявый, почорнявый, обдальный, обхудный, прималый, прихолодный, нашалистый; невидок, невірник, неприяник, неруш, недогрызя, негодивый, незлюдный, некельтивный; нукус, покус, заран, внука, зарядом, запоряд, горізнач, з добра дива, з іграчки.

Із зложеній: голопуп, рыбоведа, чорнокнижник, солотрук, просторікий, нароком і др.

Наростком -ий утворені приложники часті: гусый, кізый, когутый, рыбый, жабый, мышый, соўтысый, павый, муриячий; натомість приложники з наростком -йт в говорі лемківскім рідко виступають: телячий, быдлчий pol. bydłecy. Наросток -асть улюблений. чеперастый, чубастый, крапкастый, таркастый, платкастый, вилкастый рівно і -ясть: вінчастый, темнястый, красястый. Наросток -гскъ утворює декотрі примітні приложники пр. дьитивьскый, ліньскый, гамерицкый а навіть від „Русни“ — русінскый (місцево в Фльоринці). Наросток -овъ частійший: сьніговый, млынаръовый, татовый, шатровый, Божовый, сусьідовый, птаховый. Наросток -авъ (-явъ) пр. доўгавый, твердавый, рябавый, кваснявый.

В порівняльнику (Comparativ) місто -ійший виступає часто -ієший. быстрієший. одміннієший. Від глибокый comparat. декуди звучить: глибокший місто глүбший. В одличнику (Superlativ) передросток най приймає декуди вид ный пр. ный-богатый; — великий має в compar. звичайно векший, в superlat. найвекший подібно adverb. веце, найвеце.

Для вираженя дуже високого степеня приставляють до рядовика (Positiv) пре або роз пр. премудрый, пренесчесный, роздивный; або перед рядовиком кладут барз а перед порівняльником дуже. пр. барз старый. дуже льпший.

Також описують одличник приставляючи до рядовика: див або раз. див подібный *sehr ähnlich*; раз гарный *sehr schön*.

І сам одличник може ще степенувати ся а то за помочию передставленого што пр. дівча што найподобнійше *unter sehr schönen Mädchen das schönste*.

Примітні форми порівняльника і одличника присловників: скорє, дале, ширє, вєцє, первє, баржє, позньї, планньїє, гущє etc.; найскорє, найдалє, найбаржє etc. — — глукшє; найглукушє.

Форми вменшительні приложників виражають степенуванє понятя: більчкый, цыльчкый, далычкый, глубочкый, высочкый, широчкый.

Подєкуди творять також вменшительні від порівняльника і одличника декотрих приложників: меншкый, найменшкый; старшкый, старшенькый, найстаршкый, найстаршенькый — а також від числівників: двойко, обойко; двоїчко, двовченько, обоїчко, обоеченько; тридцетеричко; еден-єдинкый, еден-єденичкый, еден-єдениченькый.

З цїх глагольних для говора Лемків визначнійші: бостн (бод-ти), рєчн (рек-ти), жєчн (жєг-ти); втыкну-ти, квітну-ти, бодну-ти; думі-ти, жолобкасты-ти, дыхты-ти, шемты-ти, смотрі-ти; гварн-ти, лапн-ти, пядн-ти, запіперєчн-тнєсь, прятєлн-тнєсь; повїдє-тнєсь, шєльгє-тнєсь, мєйдє-тнєсь, мьрдє-тнєсь, жугрє-тнєсь, дудрє-тнєсь, мєтєтнєсь, стукє-тнєсь гємєрє; цїмєстувє-тнєсь, клубєтувє-тнєсь, хєджувє-тнєсь, пєпєтрєувє-тнєсь, зєсмєтрєувє-тнєсь і пр.

Дуже примітні для того говора суть також певні частиці як: кєд, кєдє, кєдє-ль, тєд, тєдє, тєдє, тєдє-ль; кєдє, скєдє, скєдє-ль; тєдє, стєдє, стєдє-ль; кєдєвєль, кєдєвєй, тєдєвєй, тєдєвєль, онєгдєвєй, сєдє, онєдє, онєвєдє, тємєдє, тємєдє-ль, кєльє, кєлє, кєльєрє, тєлє, тєльє, пєкєль, пєкєлє, зєкєль, зєкєлє, дєтєль, дєтєлє, пєкєлє, дєкєлє, дєтєлє, одтємєль, одкєлєскє.

Чєстнєцє лє пєчнєдєєсь нє лншє дє другнєх чєстнєцє (гє-лє, гє-лє, пєкєлє, пєкєль etc.), алє імєннє чєстє також дє пєвєльнєковнєх фєрм глєголєв пр. пє-лє, пєдтє-лє, смє-лє, хє-лє, сє-лє, бє-лє, вкє-лє.

Дєкєтрє вєрєзнє з прнємєннєкє і скєрєчєнєгє імєннє сплєвєють рєзєм в єднє і ужнєвєютьсь прєслєвнєковє пр. дєбєкєс, пєбєкєс, дєбєдєм, дєбєхєж, нєзєм, дєбєпрєх, дєбєрєз, нєч, зєч, зєрєн, дєст, нєдєст.

Примітні слова на Лемківщині уживані тоті самі, що і у Лемаків угорських. І так кажуть: гудак, deminut. гудачок Musikant словацк. hudac; облак або вигляд Fenster; ожелест, ожелец Eiszapfen an Bäumen; пиргач Fledermaus; пискір Spitzmaus; поледиця Glatteis; продай Verkauf; пуляк Truthahn, пулята junge Truthühner; ярець Gerste; юд або юдина Vogelbeerbaum; лахы, шматы або шаты в значеню: Kleider; а рянда в значеню Fetzen те що в східногал. лах або шмата; хусты в знач. Wäsche пр. хусты прати; гуслі Geige; гусляр Geiger, Geigenspieler; жена Frau; палюнка Branntwein; хыжа Hütte; Haus; сватба Hochzeit; гача, гачатко. Fohlen. гачур junges Pferd. гачурка grösseres weibliches Fohlen. валал (декуди в піснях, рідко в звичайній, розговорній бесіді) місто загально вживаного: „село“. бандуркы, трульї, кромплї і компері Kartoffeln; карпеля Wrucke; женьска в значеню: жєнщина. — худобный arm. шумный або гардыый schön. планный wüst, steril; unfruchtbar. — гварити sprechen; зьвідати ся fragen. йойчати stöhnen. кляти schelten, охабити, охабяти verlassen. скапчати zusammenbinden. повідати sagen, erzählen. справити ся entstehen. — зарядом, запоряд der Reihe nach. кус ein wenig. нікус gar nicht (дословно: nicht ein bischen, kein bischen).

Що до ладні слів, то єсть она в цілости тота сама, що і у Лемаків угорських; тож находимо у галицьких Лемків в цілости тоті самі звороти, річні і словострої, що і у Лемаків в Угорщині, а лишень тут і там виступають декотрі незначні відміни місцеві.

У Лемків рівно як і у Лемаків угорських стрічаємо такі річні: твердо помолити ся inbrünstig beten; загнути слугу einen Diener schicken; олій спущати Oel pressen; іти за драгом, (місцево за дрытом), за путем auf der Strasse gehen, den Weg passiren; право положити die Bestimmungen des Rechtes geltend machen oder beanspruchen; тьїсто гнести, загнести Teig kneten; горнути пр. вода горнула das Wasser schwoll; знати о чім wovon wissen; признати ся о чім etwas eingestehen; гварити о чім worüber sprechen.

єден в числі многім перед иньшими числівниками для вираження приближного числа пр. за єдны двадцет минут in der Dauer von etwa zwanzig Minuten.

буд кладе ся на першім місци в вираженях: буд хто, буд што, буд який, буд як, буд чий = в східногал. хто будь, що будь, який будь etc.

Замітно, що іти має у Лемків обширніше значення і уживає ся в випадках, де в східногал. кладе ся „їхати“ пр. іти возом, іти коньом, іти на кони, іти волами, іти на кораблях (на шифах); оттак також вийти на коня, вийти на дуба, на сливку, на грушку у місто східногал. „вилізти“. Східногал. „їхати“ заступає ся иноді глаголами нести ся, везти ся пр. нюс ся на кони, привюз ся повозом в східногал. їхав на кони, приїхав повозом.

Пресловник праві уживає ся так як в чеськ. *právě*. словацк. *práve* = *gerade*, eben. саме праві тогды горіло = *eben zu der Zeit brannte es*, саме тогді горіло.

Присловник добрі в значеню майже, *fast* пр. добрі мое серце за вами не злетит (Лип.) = *fast entwindet sich das Herz meiner Brust um euch nachzufolgen*.

Творник орудний (*ablativus instrumenti*) у Лемків, іменно у західних, часто уживає ся з применником з (с). з ножом кроїти *mit dem Messer schneiden*. с косом косити *mit der Sense mähen*. хвалити ся с чим *womit prahlen*. надышоў худобный з двома малыма бычатами = надїхав бідний двома малыма бычками.

брез, през або через з переємником уживає ся для означеня трівання, протягу часу, в котрім щось діє ся пр. без льіто; без келя років; през єдну ніч; через цїлий місяц; — для означеня місця пр. без льіс; через ріку. в Літописи Густинській (1670 р.): *презъ оный огонь прєскакютьк.* — — також з рідником для вираженя недостаті пр. през насыня *ohne Samen*, без корбача *ohne Peitsche*, без інтересу *ohne Interesse*.

к (ку, гу) уживає ся для означеня напряду найчастїйше місто до пр. к собі, к валалу, гу льісови, гу мныі.

за з переємником для означеня трівання, протягу часу пр. за три дни *drei Tage lang*, за пят років *fünf Jahre hindurch*, за ціў рока *durch ein halbes Jahr*.

о з переємником для означеня минушого часу або реченця пр. о пят тыжньів *nach fünf Wochen*, о пїтора рока *nach anderthalb Jahren*, о сто льіт *nach hundert Jahren*.

о з містником або з переємником кладе ся для вираженя посїдана: дьід о єдні руцьї; дерево о два верхы.

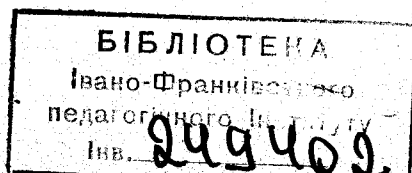
Енклїтичний дайник си (сі) служить для узагальненя понятя; и звичайно не ослабляє ся на ь і не відпадає: якый-си, што-си, де-сі, коли-сі, одкаль-сі.

Яко сполучник супротивний часто уживає ся з ас (повстало з: за ся, зась), котре в деяких околицях приймає форму зейс.

ка подекуди і на Лемківщині почіпляє ся до заіменників і при-
словників пр. хто-с-ка, што-с-ка, якый-с-ка, яко-с-ка,
коли-с-ка, што-си-к, отже-к, тамо-к

Займавим єсть присловник одкельска = відкись, де до
од-кы (откы) почіплено ле, відтак си (=сь, с) і на послідку ка.
од-кы-ль-с-ка.

Тут єще згадаємо про деякі прояви лемківської звучні і флек-
сивї. В декотрих околицях Лемківщини говорять бріх в чеськ. břich,
кльіч в чеськ. klíč, капелъіх, збітньіти, біійний, дрлііти
м. брюх (в східногал. уживане лише в зложенім слові жовтобрюх
Goldammer, Emberiza citrinella; місто „брюх“ уживаємо „черевю“
або „живіт“), ключ, капелюх, збутньіти, буйний, друлти; тим ча-
сом на тій же Лемківщині скрізь уживають: за муж, дуброва,
фура, фурман, форми, що в східногал. понайбільше звучать: за
між, діброва, фіра, фірман. Яка сему причина, що в словах,
в котрих східногал. у перейшло на і, на Лемківщині у задержало
ся незмінено, тим часом в иньших словах, де звук у в загально-
руськім удержав ся, саме в лемківскім він стїснив ся на і, сказати
годї. Під впливом словащини не могли поветати бріх і кльіч, бо
в словацкім сї слова звучать brucho і kl'úč; але і не під впливом
чеськім, бо з Чехами Лемки не стикають ся. Стїсненє звука у на і
в гагданих словах втворило ся тут місцево і самостійно а має ана-
льоїю перехода звука у на і також в иньших словах. Випадає се
лише ствердити, що вже давнійше нераз помічено, іменно: певні
прояви звукові виступають в одних славянських бесідах поодинокю,
рідко і розсеїано, в других же стають що раз частїйші і оттак підни-
мають ся в них до значеня загального закону. У нас на Лемківщині
„кльіч“ уживає ся лишень місцево тут і там, місто загально у нас,
у люду і в письмі, уживаного ключ старослов. ключь clavis; тим
часом у Чехів klíč скрізь уживає ся і в говорах людових і в пись-
меннім язиці. Форми „почкати“ і „зачкати“ уживають ся місцево
лишень на Лемківщині і декуди у Долів — в деяких говорах поль-
ского люду: poczkać, zaczkać, poszkać, zaszkać — в письмі уживають
Русини загально вживаних форм почекати, зачекати, Поляки
poszekać, zaczekać — а у Словаків форма загально в устах їхнього
люду живуча роčkať ввійшла і в словацкий язык літературний.
Досить часто стрічає ся на Лемківщині „дойч“ „дойдж“ — де инде
говорять у нас дощ або дождж, тож ті послідні форми у нас
стали літературними; в нижносорабскім загально вживає ся: dejšć.
В чеськім говорить ся і пише зовсїм правильно dokonalý, у нас
дехто також в письмі уживає доконалий побіч довершений,

совершений; але тут і там межі руским людом прокидає ся форма менше правильна з вєуненім с: досконалий а навіть „доскональний“ — у Поляків же скрізь говорять doskonały і тая форма, яко загально уживана, загально польска, стала у Поляків літературною і т. п.

Повельник від речі (psl. рѣшти dicere) в лемківскім переважно звучить реч; речме, речте; місцево лучає ся також форма рец уживана мов би частиця втрутна пр. тає, рец, было; повстала тота форма із рьци, реци, рець, рец а відповідає старословенському: рьци.

Декотрі форми для лемківского говора іменно примітні суть згідні з старословенськими: коприва psl. коприва urtica; ржда побіч рджа psl. рѣжда, хракати psl. хракати screare, хракотиня psl. хракотина pituita і пр.

Декотрі форми лемківскі суть давнійші і первістнійші ніж у старословенщині і так пр. що до назвуку форма майже скрізь у наших Лемків уживана а стряб давнійша від старослов. истрабѣ; місцеве язеро первістнійше від старосл. ѣзеро, подібно ялиця від старослов. ѣль.

Старинні суть також форми: воўци (psl. вѣлци), ученици (psl. оученици), гудаци, дуси, слузи, робітників (psl. работникомъ), котім, волім (psl. волѣмъ), когутых (psl. кокоутѣхъ), льісох, сынох, волох (psl. стынѣхъ, волѣхъ), віўми (psl. волѣми), abl. plur. часы, образы, гусяты, теляты; genit. sing. дне, дни (psl. днѣ ет дни) — до полу дне Кв. (psl. до полоу днѣ), gen. sing. корене, камене; быў ем, была ем, было ем (psl. бѣлѣ ѣсмь, бѣла ѣсмь, бѣло ѣсмь); дат, дата, дато = datus, data, datum; трѣе, штыриє (psl. трѣє, чѣтыриє); грушкы, сливкы, секрыра побіч сокрыра (psl. сѣкрыра), кыпіти (psl. кыпѣти), хыжа (psl. хыжа) і т. п.

Також форми як Кундрат, куната, вувця, маутра, пуўтора, відтак люд, мүд, палюнка, вовюрка, тютка тож вюў, мүў, плюў (кор. плет), нюс, вюз, грюб, рюк, тюк, влюк, пюк, люг — випадає уважлти яко останки з давнійшої доби розвитку нашого языка: в ріжних грамотах бо вже від 14. століття почавши прокидають ся подібні форми як: добровоўлно (у угорских Лемаків і тепер кажуть ще „добровулдно“), прѣзвице, дрѣздѣ, оуѣскѣмъ (dal. plur. psl. вѣноукомъ; о стіснене на у), покѣй (= покой), божюмъ, сюй, своюй, оттѣль, ѡсюль, нюслѣ (= неслѣ) і др.

Місцево стрічає ся на Лемківщині *nominat. sing.* двер по-дібно як в старосл. *двьрь двѣра*, *ianua*, хоть і Лемки понайбільше вживають тепер, так як у нас загалом, *pluralis* двери. Може бути, що і *singularis* згаданого слова сягає ще тих часів, коли скрізь у нас строєно двер поєдинчу.

Декотрі вирази старинні тут еще задержали ся пр. *воцпнн* *psl. вѣпнн clamare*; *вредный* в знач. *nocens psl. вѣднѣ сог-* *ruptus, mancus*; *гыбати* *ire* cf. *psl. гыбати movere*; *гыбати са moveri*; *жезл* (в змінений формі: *желез*) *psl. жезлѣ et жезлѣ* *virga; baculus, scipio*; *ўжиця* *psl. лѣжиця*; *отроча, отрочатко* *psl. отроча puer, infans*; *охабити, охабяти delinquere* cf. *psl. охабити са. охабяти са abstinere*; *чадо, чадко* *psl. чадо infans, filius, homo*.

В одній пісні стрічає ся *предавний, хороший, староруский* вираз *тальник*. І так в Мохначці нижній *весільники* *приїзджаючи* по молоду, котру мають ввести до „хыжи“ молодого, *співають* :

А мы гості зо Щавника,
Пришли мы ту по тальника —
Не підеме, не підеме,
Покаль мы го не возмеме.

Тут виразом „тальник“ *жартовливо* *поіменована* *молода*. В старословенск. значить *талъ і тальникъ obses, der Geissel, заставник, закладник*. Слово *талъ* *находить* *ся і в старорускім*. І так читаємо в *хровіці Нестора* : „*Я граждане рѣша, шьдѣше къ Печенѣгомъ : помѣте къ себѣ талъ нашъ, а вы помѣте до десяти мужъ въ градъ, да видите, чьто са дѣють въ градѣ нашемъ. Печенѣзи же рады бѣвѣше, мьнѣше, яко прѣдати са хотять, поаша оу нихъ тали, а сами избраша лочышан мужа и послаша въ градъ, да разгледають въ градѣ, чьто са дѣють.* (Chronica Nestoris ed. Fr. Miklosich. Vindobona 1860. pag. 78.).

Тут піднести *випадає* *декотрі* *лемківскі* *вирази* *яко* *щирорускі* і так *скірні* *місто* *у нас* *уживаного* „*чоботи*“ (що має походити з *перекого*); *сыпанец* *місто* *у нас* *уживаного* *шпіхлѣр* *нім. Speicher*; *выгляд* *або* *облак* *місто* *тепер* *загально* *у нас* *уживаного* „*вікно*“; *гусель, гусля, гуслі* *місто* *загально* *у нас* *уживаного* „*скрипка*“ „*скрипки*“; *густи* *грати* *іменно* *на* *скрипках*; *гудак* *місто* *музикант, музика* *Musikant*; *гудба* *місто* *музика, Musik*; *четырдесят, чотырдесят* *місто* *у нас* *звичайно* *уживаного* „*сорок*“ *грецк. тессараконта* і др.

Словня говора лемківського може збагатити також наш язык літературний приспороючи ему не один хороший і опредільний (прецизний) вираз. Так на пр. на німецьке spannen, mit der Spanne messen доселі у нас уживано описаня „пядию мірити“; хороші німецькі вираженя: die Raupe (geometra) spannt, der spannende Gang der Raupen треба було в рускім віддавати ширшим описуванем, порівнанем. Тимчасом глагол в Перегримці уживаний пядити віддає німецьке spannen зовсім добре; пядит усениця. Тут подаю ще кілька примітивіших слів: верствак Zeitgenosse. — вертлик Drehorgel. — гыка Stengel sammt Blättern. — гудкати verlauten. — дробелява kleine, geringfügige Sacheu. — кыртавіти verkümmern. — лыста Wade. — мутник kleiner Bach. — неприязник Missgönner. — ничгід Taugenichts. — патолоча Sumpflache. — пестунчати eine Kinderwärterin sein. — пирный, пирнячий gewürzhaft. — потемряк Nachtschmetterling. — приодыва Kleidung. — рынявий räudig. — самура Sau. — сплытачка Flachsseide. — справити ся entstehen. — тмосивый dunkelgrau. — трепітка Hutfeder. — уверый gekrümmt, krummgewachsen; stützig. — угыбати vergehen, vorübergehen. — хохолаз Ohrwurm. — черкавка Klapper. — яздра Kiemen. — ярчух Finne. — янина Feuerschein і мн. др.

Декотрі лемківські вирази могли бы ужити ся в науковій термінології пр. зьвіздар м. астроном, цылец м. моноліт, кышка днова (заднена) м. кышка сліпа intestinum coecum, кышка дворня м. кышка заузна, заузняця intestinum rectum, охват м. постріл, Hexenschuss.

Для відтінкованя вираженя в стилю може говор лемківський подекуди також віддати добрі услуги языку літературному. На примір най послужать вменшительні форми порівняльника і одличника декотрих приложників. малый klein. менший kleiner. меншкый unter kleinen der kleinere. найменший der kleinste. найменшкый unter ganz kleinen, unter sehr kleinen der kleinste; в ніжній, примильній бесіді пр. старший älter, найстарший der älteste, старшкый і найстаршкый (в иньших языках се зменьшене не дасть точно віддати ся, але в рускім служить одборно до сердечнійшого вираженя) пр. хлопчик старшкый рочком од дывчинкы; дывчинка найстаршка медже нима (бесіда о дітях).

Замітне також відтінковане понятя в декотрих зложенях і словах виведених (vocabula derivata): доўгый lang; доўгавый länglich; подоўгый etwas lang, gestreckt; подоўгавый etwas länglich; тонкый dünn, тоньший dünner, потоньший

etwas dünner; гыркый bitter, гыркавый etwas bitter, погыркавый einen bitteren Nachgeschmack hohend; — по іменно часто уживає ся в зсувці для вираженя відтінків барви: чорный schwarz, чорнявый schwärzlich, почорнявый etwas schwärzlich; подібно позеленявый etwas grünlich, grün untermischt; посинявый bläulich angehaucht; пожовтявый ein wenig gelblich; посиваый grau melirt.

приятель Freund; приятелювати с ким або кому mit jemand in Freundschaft leben, jemand ein Freund sein; сприятелити ся с ким sich mit jemand befreunden. — пестунка Kinderwärterin; пестунчити eine Kinderwärterin sein.

Говор лемківський багатий іменно в глаголи многократні (verba iterativa) після V. кл. як: нанешати, дораджати, упрошати, погоджати ся, крачати, выводжати etc. або після VI. кл. пр. ходжувати, сьпівувати, ношувати, ховувати etc.

Деякі вирази лемківські правильніші, ніж їм відповідні у нас в письмі або подекуди в бесіді розговорній загально вживані і так: реченец (= реченець), спадчина, тета правильніші ніж речинець, спадщина, цьота або цьоця, а навіть давна, подекуди на Лемківщині і доси живуча форма тотка (= східногал. тїтка) рускій звучні ліпше відповідає, ніж з східній Галичині подекуди вживана „цьотка“; лемківські форми ручник, справды правильніші ніж українські „рушник“, „справді“. Лемківська місцева форма сьїю (= сьїло) єсть властивою, примітною рускою формою місто звичайно уживаного у нас „сьїдло“ = Sattel.

Як вже в горі замічено, говор лемківський оказує найбільше вплив словацький, подекуди також вплив мазурський, котрий то последний однакж взагалі єсть невеликий. Окрім того бесіда лемківська прийняла також декотрі вирази неславянські і так пр. з німецького: кермеш, фара, файка, фраір, фраірка, маюр, шлябан, шпартет, люштикувати, райфа, шолтыс або солтыс, рехт, фрішно..., з мадярського: газда, сейка, бізувати, фелелувати, дуган, югас..., з румунського: вакыля, ватра, дьїл, дьїлок (в значеню лыс, гора лысом поросла)... з латинського: онір, провіденция, сінарка, гіригувати, бестыя, фетір, фасия (passio)... з французького: парада, парадный, ремунда... і др. (латинські і французькі вирази посередно переняті з польського або з німецького). В термінології для вираженя ріжних понятій в відношенях житя публичного і державного проявлює ся вплив німецький з давнійших часів, котрий тепер поволи уступає впливови польському.

Оттак говор лемківський подає багатий знадіб досліджуваня важний не лишень для руского языка, але і для фільольогії славянської і загалом для языкознавства.

Взорці бесіди лемківської дають спримогу — між иньшим — також пізнати обряди і декотрі давні звичаї на Русі. І так пр. обряд Субітки відправуваній ще досять часто в сянічкій горювині. З пісень і оповіданій довідуємо ся, що водив ся у нас звичай за довги ластавляти рідні діти або чада, а також, що муж міг продати свою жінку на швидку, без протяжки, коли хотів або потребував гроший. Впрочім також пізнаємо деякі подробности із домашнього побиту Лемків, як водить ся тепер, а по части як водило ся давнійше. Із заміток старого дяка в Святкові я довідав ся (гл. Словарець. слово: бо дай якый), що давнійше на Мараморошчині Руснаки не знали кросен, а снували пряжу мов пауки, для присялення ниток попереду вбивши клинці у стіни хати. Також довідуєм ся з пісень по части про жизнь виходців в Америці так званих „гамерицких“. Тут і там заміщені легенди, тож різні повірки і забобони, котрі сягають нераз самої давної давнини і можуть бути займавми для вислідників світогляду нашого люду.

Приводячи лемківські вирази в части граматичній я противставив їм вирази загально у нас в рускім уживані — декуди, де се мені видало ся пожиточним, також порівняв я їх з відповідними словами в старословенськім і других языках славянських. При порівнаню руских приложників з старословенськими я позволив собі всюди — де виразно не примічено инакше — класти форму іменну приложників старословенських. Те, думаю, міг я тим скорше зділати, що іменні форми в рускім тепер майже зникли а різниця межі іменними і зложеними формами приложників в українсько-рускім уже не почуває ся. Руске добрий чоловік значить тепер як *ἀγαθὸς ἀνδρὸς*, добръ чловѣкъ, так і *ὁ ἀγαθὸς ἀνδρὸς* добръи чловѣкъ.

При поодиноких виразах і формах подано в скороченю місцевости, де слова відносні вживають ся.

Часть граматична говора лемківського оголошена була в Archiv für slavische Philologie her. v. V. Jagić XIV. B. pag. 587—612, відтак XV. B. pag. 46—73 і B. XVI. pag. 1—41. Тогді подав я лишень материял зібраний мною р. 1890. в 15 місцевостях. Понеже однакож відтак я подорожував по Лемківщині для дальших студий діалектольоічних еще три рази і проте тепер розпоряджаю знадобами далеко багатшими, бо зібраними в 52 місцевостях, я давну свою статтю переробив і доповнив а до А. т. є. граматичної

частини долучив ще Б. Взорці бесіди галицьких Лемків іменно 1. Повірки і оповідання. 2. Загадки і приповідки. 3. Пісні а відтак В. Словарець лемківських виразів.

Для студий діалектольоґічних отті місцевости були мною навіщені:

(в серпні 1890 р.) 1. Перегримка 2. Святкова 3. Бортне 4. Смерековец 5. Рыхвалд 6. Новиця 7. Усте руске 8. Лосє 9. Брунары 10. Чирна 11. Берест 12. Лабово 13. Жегестів 14. Криниця 15. Вірховня.

(при кінці липня 1897 р.) 1. Бінчарова 2. Фльоринка 3. Снытниця 4. Баниця 5. Ізбы.

(при кінці липня 1899 р.) 1. Мацьйова 2. Нова Весь 3. Ростока 4. (Берест) 5. Мохначка нижня 6. Тылич.

(при кінці липня і в серпні 1900 р.) 1. Велике Поле (коло Загіря) 2. Старе Загіре 3. Щавной 4. Куляшне 5. Туриньско 6. Команьча 7. Чистогорб 8. Вислік Великий 9. Соровиця 10. Дарів 11. Яселко 12. Воля Нижня (Яелиска) 13. Липовец 14. Королик Великий 15. Завадка Рымановска 16. Тылява 17. Смеречне 18. Мшана 19. Горова 20. Ольховец 21. Поляни 22. Тиханя 23. Граб 24. Ожинне 25. Радоцина 26. Чарный (Черне) 27. Маластів.

Принагідно записував я також бесіду лемківску і з иньших сел.

Ві Львові 12. лютого 1902 р.

Іван Верхратский.

Обясненє скороченій.

Б. = Бінчарова (в книжках: Білцарева). — Ба. = Баниця. — Бер. = Берест. — Брт. = Бортне. — Бру. = Брунари. — Вв. = Вислік Великий. — Вн. = Воля Нижня (Яелиска). — Вол. = Воловец. — ВП. = Велике Поле (коло Загіря). — Врхв. = Вірховня (в книжках: Верхомля). — Глад. = Гладишів. — Г. = Горова. — Гр. = Граб. — Д. = Дарів. — Жег. = Жегестів. — З. = Завадка Римановска. — Зл. = Злоцке. — І. = Ізбы. — Кв. = Королик Великий. — Ко. = Команьча. — Кр. = Криниця. — Ку. = Куляшне. — Лб. = Лабова. — Лип. = Липовец. — Лос. = Лосє. — М. = Мацьйова (Матієва). — Мал. = Маластів. — Мо. =

Мохначка Нижня. — Мш. = Мшана. — НВ. = Нова Весь.
— Нов. = Новиця. — Ож. = Ожинне. — О. = Ольховец.
— П. = Перегримка. — Пол. = Поляны. — Р. = Ростока.
— Рад. = Радоцина. — Розс. = Розстайне. — Рхв. = Рых-
валд. — Св. = Сьвяткова. — СЗ. Старе Загіре. — Смерк.
= Смерековоц. — Смерч. = Смеречне. — Сн. = Снытниця.
— Со. = Соровиця (Суровиця). — Т. = Тылич. — Ти. =
Тылява. — Тих. = Тиханя. — Ту. = Туриньско. — У. =
Усте руске. — Ф. = Фльоринка. — Ч. = Чарный (Чорне).
— ЧГ. = Чистогорб. — Чр. = Чирна. — Щ. = Щавной
(Щавне). — Я. Яселко.

А. ГРАМАТИКА.

I. До звучні (Lautlehre).

і (з о, е або ѳ).

Голосівка і так розпросторена в українськорускiм також і в говорі галицьких Лемків дуже часта. Однакож уживане тої голосівки то на цілій області занятій Лемками, то лишень почастино, місцево обмежає ся. З другої знов сторони первістне о або е стісняє ся на і в декотрих словах, в котрих того стіснення нема в загальнорускiм.

у місто загальноруск. і (стіснене се по більшій часті з давнійшої доби розвитку нашого язика).

збуї Св. Р. Räuber, збій, збійник pol. zbój. — шкаврунок НВ. plur. шкаврунки в МО. шкавронок pol. skowronek psl. **сковраньць** ruth. жайворонок. — Кундрат Сморк. м. Кіндрат, Konrad. — куната м. кімната (комната, кумната; ковната, кувната; ку'ната; по Мікльосічу: середнолат. *saminata* = *mit einer feuerstätte, caminus versehenes heizbares Gemach*; старогорноім. *chaminata*). — вувця м. вівця psl. **овьца**, частійше в лемківск. уця П..., увця Жег.... — дужко Вн ліжко, pol. *łózko*. — макутра Лб. в східногал. макітра. — домув Р. = домів, *nach Hause*. — ружний П. м. ріжний, різний, *verschieden, mannigfaltig*. — пуўтора Лб. М. місто частійше у Лемків уживаного пігора *anderthalb*. — вюз ем пуўторы копы. е пуйтором копом. — розубрати з розобрати (розьбрати), загальноруск. розібрати. — зумерти праес. зумру м. зомерти, зомру (сьмру) загальноруск. змерти, зімру. — зустріти місто і побіч зустріти psl. **сьрѣсти**.

Переважно стісняє ся і в лемківськiм о на і так як загално в українськоруськiм, проте: віз (psl. возъ), стіу (столъ), піп (попъ), кіу (колъ), Біг (Богъ), вітця (genit. отьца), він (онъ), мій (мой), пійти (понтн), дістати (достати), під (подъ) etc.

В піснях не раз бувають нестіснені форми виразів, котрі в розговорній бесіді все стісняють ся пр. паробци, дробный, отця, ножкы, мой, под місто звичайних форм: парібци, дрібный, вітця, ніжкы, мій, під.

Старосл. ꙗ відповідає і пр. сьніг (psl. снѣгъ), вітор (вѣтръ), дівка (дѣвка), недѣля (недѣля), тыня (тѣня), желѣзо (желѣзо), тѣсто (тѣсто), вірный (вѣрнъ), тѣсный (тѣснъ), летѣти (летѣти), сѣдати (сѣдати).

старосл. е відповідає і пр. весѣля (psl. веселіе), шіст (шесть), сѣм (седмь).

о стісняє ся на ы (місцево).

сыйка Б. Ф. plur. сыйкы м. сойка Eichelheher, Garrulus glandarius. — нырскый Ф. м. морский. — сырока П. Лип. Кв. Тих. Elster але в Вв. Гр. Со. сорока. сырока шкерегоче Лип. — хымя Лип. м. хомля. — ўядка pol. Iódka Kahn, Nachen genit. ўядкы м. лодка, лодки.

стіснене о на ы місто загальноруськ. і.

сылъ Бер. Г. м. сіль, Salz. — быб Г. genit. бобу. — выл Г. але в Г. кін equus; кіт felis. — попыв adj. Г. м. попів, поповий. — домыв Г. м. домів, domum. — пыти Г. м. пійти psl. понти. — Пан Быг Г. Herr Gott. — двыр Г. genit. двора. — дзын Г. genit. дзвона. — дрызѣд Г. Drossel, Turdus. — гвызд Г. plur. гвозды. — выз Г. м. віз. — ось або вые „як ся кому вырече“ Г. Ахе. — рык Г. genit. року. — загын genit. загона Г. — зырница Г. м. зірница. — лый genit. лою Г. — мый, тый, свый Г. м. мій, твій, свій. — але покіє, рій, стіу (рідше стыл, стыў) Г. — выдти Ту. м. відти — але кінъ Ту. кіт Ту. etc — плыт Бер. genit. плота м. пліт Zaun, psl. плотъ. — вывця (за Попрадом) м. вівця. — яблынка Р. м. яблінка. — зывяти Жег. м. зівянуги verwelken (в лемк. неорганічно: вяти м. звичайного: вяднуги psl. ванѣти загальноруськ. вянути). — гарасымка Розе. м. гарасівка Harrasband.

(В місцевостях положених над Попрадом (Зубрик, Жегестів) у Лемків в Галичині, а також в сусідних місцевостях на Угорщині у Лемаків стісняє ся о на ы: кыст, выл, (выў), пыд, кыт, пышоў м. кість, віл, під, кіт, пішоў).

ю (у) місто загальноруск. і (стіснене е).

люд Ф. М. Р. Т. Д. Вн. Лип. Ч. Ти. м. льід psł. ледъ. — мюд Ф. М. Р. Т. Д. Мш.... м. мід, psł. медъ. — варюнка Жер. Sudsalz з варенка. — палюнка Сирк. Кр. Б. Ба. м. палынка О. Branntwein з „паленка“; але опалынки Сирк. abgebrannte (versengte) Baumstämme. — вовюрка НВ. Мо. Ф. вевюрка М. але в Ч. Ти. вывїрка. вовїрка Вв. psł. вѣвернца, pol. wiewiórka slovac. veverka. вовюрка оґін має як перо Ф. — зацюрка Ба. м. затерка, затирка. — перепюўка Бер. Р. м. перепїлка з перепелка, переперка pol. przepiórka gad. пер volare. однакж перепїўка Лип. Ти. — лебюдка Бер. м. лебїдка, Origanum vulgare, Dosten. — тютка Д. м. тїтка „сестра мамна або татова“. — шутка Вв. м. (щетка) щїтка Bürste. — чухрати м. чїхрати з чехрати (cf. чесати). — чюснок Вв. = чїсник Knoblauch. він дуже мат чюстку er hat viel Knoblauch. в Я. чусток genit. чустку, а в Д. чїснок genit. честку. — чупец Вв. м. чепець, чїпець Naube. psł. чепць mitra cf. germ. Karpe. — вечур Вн. м. вечер, вечір. — вечуркы О. Soirée, Abendgesellschaft, Abendunterhaltung, вечерниці. — ўтюк Ко. Eiter. дуже ўтеку viel Eiter. — веретурниця Б. Ф. Кв. З. Ти. Мш. О. Врхв. веретюрниця М. Мо. в ретюрник Вв. Д. але веретельниця Розс. веретильник Я. Вн. О. веретельник G. Anguis fragilis, Blindschleiche. (веретюрниця повстало із веретерниця, веретельниця, веретенниця). — матюркы Нов. м. матїрки Samenhanf, Mäsch. — пюрко побїч частїйшого перко в схїдній Галичинї: нїрце (декуди пр. коло Залїцик: пюрце). — клюпнути (оком) м. клїпнути, blinzen. — пацюрка м. пацїрка Glaskoralle, pol. paciorka. — постюсувати Св. м. постїсувати, постесовати. — шустак. шустачок Лип. Sechser. slovac. šesták pol. szóstak.

ю місто загальноруск. і стрїчає ся в part. praet. act. II. gen. masc. I. кл. глаголів (пнї безнаросткові, suffixlose Stämme) як: вюў. повюў, привюў Вн. мюў. замюў. вымюў. плюў. выплюў кїш Лб. — нюс. принюс. понюс. занюс. знюс. вюз. привюз. повюз. завюз. одвюз. звюз. — грюб. погрюб. загрюб. выгрюб. — рюк. прирюк. зарюк (са). тюк. втюк. встюк (пес бы ся встюк Мо.). влюк. привлюк. повлюк. завлюк. пюк. напюк. запюк. выпюк. люг. прилюг. — Місто бїг говорять декуди бюг. Лб. побюг. прибюг. забюг.

*

(Глагол II. кл. мерзнути frieren творить part. praet. так, що відкидає ну а е стісненя на ю (по образцю: вюз, грюб). — мюрз Лб. — від замерзнути erfrieren звучить минувший: замюрз ем, замерзла ем, замерзло ем. — кін замюрз Лб. das Pferd erfroг, в загальноруск. кінъ замёрз).

О стісненя ся на і.

Пільща П. Св. м. загальноруск. Польща. — Пілька Брт. м. Полька. — пільскый polnisch м. польскый. по пільскы П. О. Пол. = по польски. — піперечный stützig м. поперечный властво: in die Quere gehend, quer. — спіперечити ся stützig werden. спіперечила ся кобыла. — здорів м. здоров pol. zdrów. — біжий П. Ту.... м. божий. перша Матка біжа = Успение пресв. Богородиці; друга Матка біжа = рождество пресв. Богородиці. — набіжний м. набожний. — їд П. м. лодь, pol. łódź Kahn, Nachen. на трьох їдах auf drei Kähnen. маўенька їдка ganz kleiner Kahn. — потічки Я. Ба. plur. від потічок Я. = поточок Ба. загальноруск. поточок plur. поточки. — дрітовати в східн. Гал. дротовати mit Draht binden. — кізяр Ziegenhirt, козяр. „Кізяре“ Ту. = козяре; (так зовуть Лемків з околиць Грібова і Санча). — кізьій м. ковій, козячий. — сійка П. Т. Д. Лип. ВП. Щ. м. сойка Eichelheher, Garrulus glandarius. — куріпатра побіч куропатра в східн. Гал. куропатва. — гонір побіч онір honor, Ehre. — подоріжній м. подорожний. до подоріжнього = до подорожного. — прістерти, прістерати Брт. м. простерти, простирати ausbreiten. прістрий Брт. = простри. — такіж м. також, также (такъ+же, такоже, такожь). — дігонити, здігонити Вн. м. догонити, здогонити. — здіганяти м. здоганяти. — молитьба Ба. = молитьба Я. Dreschen. — дізріти I. psl. дозрѣти εφορᾶν observare. жебы дізріў damit et Obacht gebe, er solle Acht geben. — свійскый I. м. свойскый. свійскый ярец або домовый — а купчий ярец, што купеный. — підушка I. (рідко уживане місто заголовок) Kopfkissen, подушка. — пізріти P. psl. позрѣти θεωρεῖν, spectare. — на дігінцы Мо. м. на догінци, на vzdogінци. астряб найхытрийше летіт, на дігінцы лапат птахы der Nabicht fliegt sehr schnell; er fängt die Vögel, in dem er sie im Fluge ereilt. — чкідливый Вв. м. шкодливый, schädlich. — прибувати Вв. Кв. пробувати. — мілец Я. Motte. два мільцы. — сірока Вн. З. Ти. О. Рад. сірока шкрегоче Вн. але в Мш.: сорока. — загорідка Тих. м. загородка в значеню: городець. — роскрій Рад. = повельник: розкрой. — крік Ко. м. крок. іде кроком.

в падежах ускісних **о** стісняє ся на **і**.

дріт П. Draht, genit. дрiту, dat. дрiтови, abl. дрiтом etc. в східн. Гал. дрiт, дроту etc. — хвіст (рідко уживане пр. в Розс.) genit. хвіста. пес мырдат хвістом der Hund wedelt mit dem Schwanze. — Янтiн, genit. Янтiнiя, dat. Янтiнiьови, abl. Янтiнiьом etc. в східн. Гал. Антiн, Антона, Антонови etc. — явор, genit. явiря, dat. явiрьови, abl. явiрьом мiсто і побіч: явiр, явора, явором так як в загальноруск. — оцет, genit. віцту, dat. віцтови... східногал. оцет, оцту, оцтови etc. psl. оцѣтъ. — кроков, genit. крiкви, dat. крiкви, abl. крiквiьом східногал. кроков, крокви, кроквию (кроквиьов) або кроква, крокви, кроквою (кроквов).

стiснене **о** на **і** в поодинових формах.

віуми psl. волѣми, тепер в загальноруск. волами. — ворiн genit. plur. від ворона Krähe; дуже ворiн = східногал. богато ворон, много ворон. — корiв (Лос. Ганчова) м. коров. пят корiв fünf Kühe (pol. krów). — я мiк, змiк ich wurde nass; я премiк ich wurde durch und durch nass. pol. mókł, zmókł, przemókł східногал. мок, змок, перемок.

в падежах ускісних **о** не стісняє ся.

тхiр Iltis, Foetorius putorius genit. тхоря, dat. тхорьови etc. м. загальноруск. тхiр, тхiра (тхiрь, тхiря) etc. pol. tchórz, tchórza. — крiль Kaninchen genit. кроля, plur. крольi м. загальноруск. крiль, крiля, крiльi. — вдовец Witwer genit. вдовця, загальноруск. вдовец, вдiвця. — конов genit. конви в східногал. конов, кiнви.

о не стісняє ся в nominat. sing.

паробок Knecht genit. парiбка, nom. pl. парiбци, genit. парiбкiв etc. в східногал. парiбок, тут і там парубок, в укр. парубок plur. парiбки, парубки. — ногот Nagel, Fingernagel genit. нiгтя in Ostgal. найчастiйше нiготь, нiгтя.

о не стісняє ся.

вiйна східногал, вiйна. — войско східногал. вiйско psl. войско gen. neutr. et войска. gen. fem. — скора м. загальноруск. скiра, шкiра, шкура psl. скора. — скоряний м. загальноруск. скiряний, шкiряний, шкураний. — сиротскый (сироцкый) м. і побіч сирiтескый, загальноруск. сирiтескый. — познати м. пiзнати. — достати м. дiстати. — добрати м. дiбрати. — под побіч пiд

unter. — скоп Сн. Schöps. — кролик Ту. plur. кролики Kaninchen крлик.

ю місто о (і).

стюс дерева Holzstoss, стос (стіс); до стюса дай колики gib Pflöcke zum Holzstoss; дырва класти до стюса Holz schlichten.

і (ѣ) місто загальноруск. е.

втычи П. м. втечи entfliehen. він втыче = загальноруск. втечѣ. — не дальічко П. м. не далечко. — варіха П. НВ... м. вареха, Kochlöffel, ополоник. — ціў трітя І. м. пів третя в НВ. пуў третя dritthalb. — тьіж П. НВ... м. теж, тож (з то+же, тожь; те+же, тежь). — потріба Вв. м. потреба. за своєю потрібою ходиме. — пасыня Вн. м. пасене, das Weiden. — найвесільший Рад. м. найвесельший.

е місто загальноруск. і.

трепати П. м. тріпати psł. тріпати slovac. trepat'.

е місто старосл. ѣ, загальноруск. і.

колено місто і побіч колыно, psł. колѣно. — место місто і побіч місто oppidum ps. мѣсто locus. — трескати Р. м. тріскати psł. трѣскати strepitum edere. — лєнивый, лєнівый Розс. м. лынивый psł. лѣнивѣ. — зменіті ся Врхв. м. змінати ся psł. измѣннати сѣ. — (місто загальноруск. о. секы речка Ту. м. сокирочка cf. psł. сѣкыра slovac. sekera.

е стіснає ся в і в nominat. sing.

вечір Лб. Врхв. genit. вечера сьвятий вечір heiliger Abend, загальноруск. сьвятий вечер, сьвят вечер.

німецькому еі відповідає і в слові:

лыторкы Wagenleiter, sing. лыторка.

або ай в сл.

райфа Reif, східногал. рихва.

о місто і (ѣ) як в загальноруск.

сокыра = сокира, Ахт psł. сѣкыра ᾄξινη, securis (декуди: секыра slovac. sekera).

ы м. і (ѣ) або и.

стрыляти місцево побіч стріляти, psł. стрѣляти. стрылят на дворі П. es donnert heftig. десик стрілюю irgend wo hat der Donner eingeschlagen. стрылят батором er knallt mit der Peitsche. —

квытнути Розс. м. цвинути, цвисти psl. цвисти. черешня квытла. грушка заквытла.

ы м. е (лемк. і).

варыха Розс. м. варіха grosser Kochlöffel.

а місто загальноруск. і.

іманя П. східногал. вміне (коло Львова) Hornvieh, Vieh, eigtl. Vermögen, Habe, Besitz, psl. **иманиє. имѣннє.** — яд місто і побіч йід, gen. masc. psl. **идъ** в загальноруск. ідъ gen. fem. — ядовитый побіч йідовитый, psl. **идовитъ.** — ненаядлий unersättlich (в загальноруск. ся форма звучала-б: ненайілий) — волосан gen. fem. genit. волосани (воўосан, воўосани) м. загальноруск. волосынь Rosshaar. — шадый м. сьідий psl. **сѣдъ**, čech. slovac. šedý. — — ножкы ня зболяли Вн. м. зболіди.

ю місто і (ѳ).

цюўувати, цюлювати küssen. imper. цюлуй, цюлюй küsse. в Спрк. цыўувати загальноруск. цылувати psl. **цѣловати катафілєтв**, deosculari.

і в назвуді місто загальноруск. йі (ї).

іж Б. Вв. Мш. Igel. іж свинський і псый. (зр. нїм. Schweinigel і Hundsigel; люд робить тоту ріжницю з огляду на се, чи псок їжа менше, чи більше протягнений с. е. чи єго рило коротше чи довше). іж або іжак Ту. psl. **єжъ егнасеус.** — істи Кв. = істи psl. **исти** (зіў = з'ів; зідят = з'ідять).

ы. и. і (= psl. и).

У переважної частини говорів українськоруського язика на місці старосл. **и і ъ** виступає звук середній межі польск. або чеськ. **і** а грубим **у**. В говорі лемківськїм дає ся відмітити трояке **и**: м'який звук **і** (= старосл. и), середній: **и** (= старосл. и) і твердий, низкий, гортанний: **ы** (= старосл. ъ). Однакож ті три звуки не дають ся скрізь на Лемківщині рівно різко відрізнити, бо часто **і**, **и** і **ы** міняють ся з собою. Середне **и** (твердїйше від **і**, але рішучо м'якше від **ы**) все чує ся в словах **нич**, до **ничого**, **никто**, **ни**, **ани**. М'який звук **і** (= старосл. и) чути в правилі в сполучнику **и** (et, und) і найчастїйше в назвучнім **и**, відтак в енклітичних формах заіменників личних **мі**, **ті**, **сі** (си) — в числівнику штырі; в ріднику, дайнику і містнику від кров: **кырві** (рідше **кырви**); місцево уживає ся іменно у Лемків коло Лабови, Жегестова, Вірховні... а також коло Маційови, Новой Веси, Вислока великого...

мякче і місто загально українськоруського середного и, коли оно відповідає старосл. и. Подекуди (пр. в Перегримці) часто ы виступає місто старосл. и як в словах: копрыва, кропыўо, гварыты, обырвы — але биты *percutere* для розлуки від быты *esse* — побіч кропива, кропиўо (кропило), гварити, обырви, бити, быти etc. Голосівка ы (= старосл. ы) у Лемків задержалася. Має она звук твердий, глибоко гортанний. Ріжницю межи ы і і (старосл. ы і и) задержали ще найточнійше в виговорі жителі Лабови, Жегестова, Криниці, Вірховні: сестриця, столикы, малины, грушкы, слівкы, сівый, бесьідлівый, гнївлівый, робіті, гваріті, ходіті, йісті, піті etc. По гортанних кладе ся ы: гыбати, кыптіти, хыжа як у старословенщині: гыкати, кыпкати, хыжа. По піднебесних ж, ч, ш стоїть ы, як в польскім: жыті, чытаті, шыті *pol. żyć, czytać, szuć*, рідше середний звук и, а декуди навіть і пр. воўчіца Вв. Wölfen. паучіна Лип. Spinnengewebe. cf. slovac. vlčica. pavučina. — чістый Д. *rein slovac. čistý*.

назвучне и удержує ся а звучить понайбільше як і.

іней Reif (an Pflanzen). — імено *psl. има*. — іскра Funke. — ікра Euter *gr. οἶδα*. — інший ander.

назвучне и одержує приставку и (так зване втисне и *parasitisches n*).

Италія Д. Italia.

придихове г, й або л перед и (приміта у Лемків рідка і місцева).

гинший Вв. м. инший. — гинакше Ту. м. инакше. гинакше не знаю. — гинде anderswo = inde. — йігўа Nadel, dem. йігоўка = загальноруск. игла, иголка. — ливар Span, ивер *pol. wiór*. —

українськоруське и (= старосл. и, польському або чеському і) звучить як і.

молітва Лб. — Великден Лб. — гырміт Лб. *tonat*. — зарібнік Лб. — кривый Лб. — колік Лб. — прісўаті Лб. — садовіна Жег. — пісаті Жег. — теліця Жег. — чатіна Кр. *Nadeln der Coniferen*. — боровіна Кр. — зімуваті Врхв. — він любіт Врхв. — мамічка Врхв. — тріцетерічко Врхв. — пліска М. НВ. *Bachstelze, Motacilla*. — оні М. — зводітель М. *Troglodytes, Zaunkönig*. — малина М. *Himbeere*. подьме до лыса на малины *gehen wir in den Wald um Himbeeren zu sammeln*. — коніч М. НВ. *Klee*, конич. — свіня М. *Schwein*. — гріва М. =

грива. — сів'ець М. Kornblume. дуже сінцю г житы. — гриб М. гриб Т. м. гриб, Pilz, Schwamm, boletus plur грибы, грибы. — с прутікамі М. = з прутікамі. — прікрый М. — мілый М. etc.

е місто загальноруск. и.

зберати м. збирати, psl. събирати. розберати. преберати. — заперати м. заперати, psl. заперати. — сперати м. спирати psl. съспирати. — утерати м. утирати, psl. оутирати. — дозерати м. дозирати psl. дозирати. — пожерати, пажерати м. пожирати psl. пожирати. — прістерати м. простирати psl. простирати. — велиця Кр. м. вилиця Kiefer. — вешня м. вешня, Weichsel. — сениця м. синиця, Meise. — цпеник м. спиник Schnallenzahn; Blattstiel. — хлезкый м. хлизкий, загальноруск. слизкий schlüpfzig, schleimig. — крехкый Чр. м. крихкий bröcklig psl. крѣхъкъ. cf. slovac. krehký mürbe.

и місто загальноруск. ъ у визвуці с. е. в еклітичнім дайняку си (пень заіменниковий: свѣ) и не ослабляє ся на ъ.

деси. (десі) Брт. П. Рхв... = десь. десі треба быти irgend wo muss man sein. — десик Брт. item. десик найшоу піязи = десь найшов гроши. — якыси птахы = якісь птахи. — корова десі са подыѳа = корова десь ся поділа. — колисі Кр. = колись, einst.

і місто ы.

тісяч м. тысяч, psl. тысѣшта, čech. slovac. tisíc.

ы удержує ся правильно.

справды Врхв. = укр. справді wahrlich, fürwahr, in der That, wirklich.

о місто загальноруск. и.

вовірка Со. Лип. Ко. Вв. м. вивірка psl. вѣвѣрица. — хобай Ко. м. хоба. хобай там! Ко = а де-ж там! — омолок П. м. омылок (омылок), Taumelloch, Lolium temulentum (порівн. омылити, омыляти задля одуряючих власностей; — впрочім може посвоячене з старосл. омоулити сл adfricari) — соровый м. сирый roh, ungekocht. сорове дерево Holz, das nicht getrocknet ist. psl. сыровѣ. соуровѣ; але в Врхв. суровый пр. суровы грулы ungekochté Kartoffeln. — спохолом м. спохылом adv. schief.

гобель. гоблювати з нїм. Nobel, hobeln м. звичайного у нас уживаного: гибель, гиблювати.

ю місто и.

келюшок П. О... м. келишок Gläschen, Stamperl. dem. від келюх psl. кѣлухъ pol. kielich, mhd. kelich lat. calyx. келюшок на-
дюнны П. к. палыны О. = келишок горівки.

е.

назвучне е (= ѣе) удержує ся.

елен побіч елень і ілен psl. ѣлень загальноруск. олень, олінь. — еден, една, едно psl. ѣдинъ загальноруск. один, оден.
елиця Врхв. місто і побіч ялиця (яліця) Weisstanne Abies alba s. pectinata, psl. ѣль.

назвучне е дістає передставне н (так зване н втисне, parasitisches n).

Евсевий Чр. м. Евсевий, Eusebius (подібні прояви звукові і в старослов. пр. некторъ м. екторъ Nestor. непемида м. епомида ἐπωμίδης).

е повстале з ѣ удержує ся в многих околицях у всіх падежах а також і в словах похідних (виведених).

лев psl. львѣ genit. лева Кр. Ч. — левиця psl. львица. — левя psl. льва plur. левята. — лен psl. льнѣ genit. лѣну П. Спрк. Ч. она мат дуже лѣну sie hat viel Lein. — лѣняный Я. Вн. psl. льнѣнъ lineus (и нша форма, утворена наростком -нѣнъ есть льнѣнъ). ольї лѣняный Leinsamen. сорочька лѣняна Leinhemd.

е в середозвучї не стїсняє ся на і.

пѣц gen. masc. м. загальноруск. пѣч gen. fem. psl. пѣшть čech. slovac. pec poln. piec. він в пѣцу запалит er wird im Ofen heizen.

по понебних е.

жена psl. жѣна slovac. žena. — чело psl. чѣло. slovac. čelo. достаў по чѣлы wörtl. er bekam einen Hieb auf die Stirne, er wurde abgewiesen. — вчѣра psl. вѣчѣра slovac. včera. — щѣка Kiefer.

однакож: пчолы. жолуд. його. нашого. мойого. кыйом. чорный. (але: черницы Waldbrombeeren. чернява Pöbel чернь).

о місто е.

яблонувый м. яблонеувий. — ялицувый м. ялицевий. — овоцувый м. овоцевий, овочний, овошний. — вовірка П. воярка Чр. Eichhörnchen psl. вєкернца, вкєкернца čech. veverka, lit. voverė гл. висше: о місто задальнор. и. — сыршон П. шыршон Св. plur. сыршонї, шыршонї, загальноруск. шершень, сершень, шаршун Hornisse psl. сръшень. — сорош Ко. м. сереш, шереш zerbröckeltes Treibeis; dünner Eisgang. дуже на ріцї сорошу. —

(в словах: трепота м. загальноруск. трепета Zitterpappel, Populus tremula. — трепот Zittern, Angst виступає наросток - ота, -отъ місто - ета, -етъ. — трепотати Ч. м. трепетати zittern. — щепотати Лип. Рад. м. щепетати. пташок щепоче = п. щепече pol. ptaszek szczebioce inf. szczebiotać).

а з передставкою г місто назвучного е.

гадваб Брт. Врхв... Seide м. єдваб psl. єдвабъ, годовабль čech. hedváb. slovac. hodbáb. ahd. gotawebbi. — гадвабный ф. м. єдвабный. Іщи-б му купила хустечку гадвабну, жебы сой памятаў фраіречку давну Ч.

а місто е.

Семан П. м. Семен. — студант П. Student, plur. студанты. — ливар Span східногал. ивер, гивер pol. wiór. — да-што П. Чр. Д... м. дещо. — да-з-раз wenigstens ein mal. — дакто irgend ein. — з да-кым mit irgend einem. — чатина м. четина Nadeln der Coniferen. чатина на соснї D. Kiefernadeln cf. щетина, счетина. — щаблы м. щєблї Leitersprossen. — щадрый Спрк. м. щєдрий psl. штєдръ. — старанка Розс. місто і побіч стеранка. — змартвіня pol. zmartwienie. дост змартвіня П. Verdruß genug. — зомарло Врхв. м. змерло, pol. zmarło. — граблиця П. Striegel м. греблиця. — грабар = бойківске: гребарь, погребарь = гробар. — грабати, пограбати, зграбати м. гребати, погребати, згребати н. пр. тры пограбати сыно з ўуки (cf. gr. γράφειν goth. graban psl. грєти. грєж). — таралик Д. м. тарелик Teller, kleiner Teller. — дакусн Д. дакус Ку. м. декус, трохи. — нігда Кв. м. нигде.

а відповідає німецькому е (як в загальноруск.)

жарт Scherz. жартувати scherzen.

а (я) місто німецького е.

цьвак П. Рхв. цвяк Д. = Zweck, Zwecke, Zwecknagel на Укр. цвах. — цьвак желізний.

я місто загальноруского е.

ня Жер. nein = не, не. ніт. знаш того з'їля? — ня! не знам. — бляск Спрк. м. блеск pol. blask, psł. блѣскъ, бльскъ. — няхати. поняхати З. заняхати Ч. м. нехати, понехати, занехати verlassen, im Stiche lassen, verlassen. — шкряготати Со. м. скреготати psł. скръгѣтати. сорока шкрягоче Со. — гусяниця Вв. Ту. м. гусениця psł. гжєница et гжєкница.

я місто назвучного старосл. ѣ (передслав. а)

язеро Жер. psł. ѣзеро, загальноруск. озеро. — ялиця psł. ѣль.

назвучному ѣ відповідає і.

іщи м. загальноруск. єще, ще. psł. ѣштѣ. іщис не купиу ременя noch hast du den Riemen nicht gekauft. — ілен побіч ілен, єлен.

я відповідає наросткови иє.

сьніданя м. сьніданє psł. сѣнѣданнє. — весіля м. весіле psł. весєліє. — листя м. листє, psł. листинє, листвинє. — кіля м. кіле psł. колінє. — вихованя З. Erziehen. — одданя З. — любованя Спрч. Lieben. — милуваня Спрч. item. — підгорля Б. Wamme.

є місто е.

волове око Вв. м. волове око Zaunschlüpfer.

Середний звук межи е і и (е).

щ^хєня З. м. щєня.

ю місто загальноруск. е.

постюсувати Св. м. постесувати. постюсуват сокыру = на кінци стоньчат. — змюрз, замюрз Лб. місто змерз, замерз (гляди висше під і).

визвучне е (и) ослабляє ся на ь.

аль Брт. Пол. але psł. алє (а ли) — покаль. доталь м. поколи, дотоли.

О.

О в назвці.

острий. — остроило Вв. *cos*, Wetzstein. — оріх. — отава. — овад Лб. *Tabanus*. — овес *genit. вівса*. — ореу *genit. ореуа і орел genit. орла*. — отец *genit. вітця*. — (він) *бна, бно, бни*. — орати. — онé. — од. — осыпка *Hautausschlag*. — осын *psl. юсєнь*. — Олена *psl. Юлєни Helene*. — Орина *укр. Ирина Εἰρήνη, psl. Юрина*. — Осиф *Мо... Iosephus psl. Осифъ*. — Онуфер *Onuphrius*. — онір м. гонор, *honor*. — Олько *Смрк. м. Волько, Wolf* (імя жидівске). — од відповідає старосл. *отъ*. В східній Галичині і декуди на Україні уживана форма „від“ у Лемків не уживає ся. Також в словах зложених: одмяк *T. Thauwetter*. — одгадка *G. Auflösung der Räthsel*. оддати. одобрати. одосѣати. одрізати. одняти etc.

придыхове в перед о (у Лемків приміта рідка).

вокша *НВ. Р. Axt, pol. oksza*. — вольїнь *Ту. = олень psl. юлєнь Hirsch*. суг декады волені. — вовад *Ту.* — вожина *Лб. Brombeere*.

передставка в перед о і стісненє тої голосівки на і.

віспа *П. genit. віспы Pocken psl. оспѣ*. — віс *П. genit. осѣ psl. ось*. — вісем побіч осем *psl. осмъ*. — вістря *НВ. psl. остріє стѣма, acies ferri*. — восьмий *Ку. octavus*, де инде у Лемк. осмий *psl. осмъий*.

назвучне о з передставкою л.

локаістый *Кр. м. окаістий mit Augenflecken geziert*. — локайка *ein um die Augen mit schwarzen oder hellen Ringen versehenes Schaf oder Ziege**).

придыхове г перед о.

гозеро *П. місто і побіч озеро*. — горный *П. місто і побіч орный. ґрунт горный Ackergrund*.

*) Передставка суголоски л для витисненя голосівки з назвуку, стрічає ся також в східногал. формах: ледве, ледви *psl. юдва palaeoguth. одва*, лотава побіч отава, готава *Grummet*. В Кашубскім сей прояв звуковий лучає ся частійше: *lostaję м. ostaję, zostaję*. — *юсєча м. усєєча*. — *юсєблєвіє м. загальнопольск. osobliwie*.

представне й перед о.

йочко (в піснях). „йочка мої, йочка, якби татаречка“. — йочка мої, йочка як вы позерате Вн. — дай Боже йосени Вн.

є або и місто назвучного малоруск. о, старослов. ю.

єлен Тх. пленъ Тух. м. ольинъ psl. юлинъ. сут сериы и плены Тх. гл. стор. 32. і 34.

ы місто загальноруск. о.

сырока П. Лип. Кв. Тх. м. сорока гл. стор. 24. (в Брт. і Жег.: сірока). — выдокщи П. [з: водокрщи, водокрщи м. (водокрещи), водохрещи „йорданське свято“ Jordansfest. „на выдокщи міняють ся слугы“. — нырскый. мырскый м. морскый. нырске паця Meerschweinchen, Cavia sobaya. — ўыдка Брт. м. лодка, pol. łódka. — коўымаз Розс. м. коломазь, коломаць Wagenschmiere. — — пўытиця м. загальноруск. плотиця Plötze, Rothflosser. — ўышкотати Лб. лыскотати М. м. лоскотати pol. łaskotać. лыскотат коня. — тыркати М. м. торкати unsanft rühren, stossen. cf. psl. тръгати.

е місто загальноужив. о.

лескотати Ч. м. лоскотати. — кебы м. кобы wenn. кебы я маў hätte ich. — бере м. боре (від бороти лемк. брати) худоба ся бере = боре ся psl. брати. борж. боре обмінено з формою бере, брати nehmen psl. брати. борж). — слєбода Мо. м. слобода, свобода Freiheit. — селечко Спрч. м. селочко. — містечко Спрч. м. місточко pol. miasteczko. — хустечка м. хусточка pol. chusteczka. — фраіречка м. фраірочка.

а місто о.

кўаниця місто і побіч кўониця П. кланиця Вн. Runge, загальноруск. клониця, čech. klanice slovac. klanica. — кановка Врхв. м. східногал. коновка, конов, кінва Kanne psl. коновъ λέβης, pelvis. — нагавкы, нагавицьї Лип. м. ногавкы, ногавиці Hosen. — павікы м. повіки Augenlider. — пажерач м. пожирач Vielfress. — пажераня м. пожирания Vielfresserin. — шварный м. сворный. — каждый м. кождий psl. къждо, čech. každý. — гардый м. гордый. — підгарліця Лб. Wamme східногал. підгорлиця. — підгарля Wamme східногал. підгорле. — гарло Врхв. pol. gardło м. загальноруск. горло, psl. гръло, котрій то формі властиво відповідало в лемківскім говорі „гырло“. — дубрава Кв. м. дуброва

slovac. dúbrava. psl. дѣбрава arbores; silva; quercetum. — рапуха Мо. або ропавка Kröte, ропуха. — заря Мо. м. зоря. — крагулець Д. Ти. Sperber м. крогулець, скригулець slovac. krahulec pol. krogulec. — скарупа Д. = скорупа, скорлупа. скарупина Я. Лин. скаруплина Т. О. Мш. Ч. скоруплина Пол. Schale namentl. Eischale. — — чало Ку. м. чоло psl. чело. — — — в перенятім слові таністра Розе. Tornister, тайстра.

а через розширене з о (в наряді при творбі глаголів многократних або частливих verba iterativa).

згартати м. згортати пр. він згартат до купи er scharrt zusammen. — набадкати (ein wenig) anstechen із набодкати cf. psl. бости et набадати. — подабати ся м. подобати ся gefallen. — здабати ähneln. — качати. закачати Кв. wälzen; hineinwälzen.

я місто загальноруск. о (або е).

пляскатый Б. м. плоскати́й, плескати́й, плоский psl. пласкъ. — пляскавый м. плескавый, плоскавий. цырта пляскава die Blau-nase (Abramis vimba, Zärthe) ist flach zusammengedrückt. — плясканка (сыра) Вн. м. плесканка Käsewecken (cf. плескати).

у з о.

свербугузка Розе. м. свербогузъа, свербигузка Hundsrose, Hetscheretsch, Hagebutte. — горуватый gebirgig. горувате поле. — кувати м. ковати. коваль коня куваў = ковав. — купувати м. куповати. — цылувати Спрк. Кр. м. цыловати. — ружа Сн. Вн. Кв. Род. Ку. м. рожа slovac. ruža psl. рожа. — — увця Ч. plur. увцы Schaf psl. овъца. — муталь Ко. моталь ВП. = мотиль, Schmetterling.

в місто у з о.

вказувати ся Мо. м. оказувати ся. воўк ся вказуе = вовк оказуе ся.

о в визвучі удержуе ся.

яко в піснях м. загальноруск. як psl. яко ѡс; ѡспедо uti. „я-б собі купила (такы очи) мому фраірови, жеб му ся чорныли яко гавранови“, „не так гво дни, яко г ночи“.

ом місто старосл. о.

цомпель genit. цомпля м. сонель, сонпьяк. psl. сопль. цомпель леду Eiszapfen.

а.

назвучне а удержує ся.

астряб П. Брт. Б. Ф. М. НВ. Р. Т. Со. Я. Вн. Лип. Кв. З. Ти. О. Тих. Рад. Ч. Ко. (але в Ту. ястреб) astur, Habicht [лемківська форма „астряб“ що до назвуку давнійша від старосл. *астрѣбъ*. *астрѣбъ*.] — а бко побіч ябко Apfel. — а йце побіч яйце. — а вор побіч явор. — акы П. в знач. о! а! seht doch! н. пр. цы зробілисте чкоду? — акы нйт! habt ihr Schaden verursacht? о nein! (seht doch! nein). порівн. старосл. *акы*. — акый Лос. psl. *акъ* = qualis. акы они парадны wie sie prunkvoll aussehen! — Андрій genit. Андрія, vocat. Андрію. — Анна. — адзымка ungesäuertes Brot (*ἀζυμος* ungesäuert). — арматка eine Vogelart — армілка Брт. Fink. — Асафат Лос. м. Йосафат. — Афан Р. Athanasius. — Ардан місто і побіч Йордан, Ордан psl. *Иорданъ*. — ангеу = ангел.

назвучне а дістає придихове й.

Яцко = Иакинтий psl. *Иакимѣ* Ἰακινθός. — Янтін psl. *Янѣтонъ* Ἰανθώνιος. — ядваб Д. З. Seide. — йале Вн. м. але (в піснях) — ядвабный Д. З. — яфиры Ту. Heidelbeeren, афини. — ястребъ Ту. astur, Habicht.

придих г перед а.

Гамерика Amerika. — гамерицький amerikanisch, американський. — гадваб Seide slovac. hodbáb.

представне б перед а.

багнята Д. Я. Вн. Кв. Лип. Мш. Weidenkätzchen. багнята на рокыты Д. багнята на рокытины О. Kätzchen der Saalweide. багнятка З. Тих. — багнятка з рокытины Пол. — багныткы М. Рад. (у Мазурів: bagnięta lub kocanki); старосл. *агнѣта* = junge Schafe, Lämmer). — багниця Лип. або рокыта Лип. Salix caprea, Palmweide, Saalweide.

назвучне а наслідком уподобненя переходить на е і дістає представне г.

Герсен м. Арсеній.

я місто загальноруск. а.

няй (з няхай) м. най (із нехай). — тря Лб. м. тра (із треба) н. пр. ті хыжи тря даті нову стріху. тря мене збудіті (cf. psl. *трѣка* ґєтъ). — вечеря, правильно місто східногал. вечера, psl.

вечера, pol. wieczerza čech. večěře slovac. večera. — вечеряти psl. **вечерати**. — — genit. професоря І. м. професора. іду до професоря. — genit. дохторя м. доктора. ід до дохтора. — Онуфря Вв. м. Онуфра genit. від Онуфер. гварю до Онуфря.

а місто загальноруск. **я** старосл. **ѧ**.

са (Смільник, Лупків, Зубеньско, Манів, Бальниця, Щербанівка) м. ся psl. **сѧ** slovac. sa. бій са Бога = бій ся Бога. — сьвятий П. Брт. м. сьвятий psl. **свѧтъ** пр. сьвятий Ян = сьвятий Іван. сьвятий Боже! heiliger Gott! велике сьвато grosses Fest. — швалити У. м. свялити (свьялити) jucken pol. świędzić, čech. svědětí (**свѧд**).

і місто загальноруск. **а**.

рыцьір genit. рыцьіря (також рычір genit. рычіря) м. лицарь, лицаря. великий рыцьір grosser Held — з німецк. Ritter; poln. rycerz, čech. rytíř. slovac. rytier.

і місто **я**.

ныню Ко. м. няню Vater, отець. татцю або ныню! Ко. = отче.

о м. загальноруск. **а**.

голуз. голузка Врхв. Р. Вв. гоўуз. гоўузка П. м. східногал. галузь. галуза. голузка cf. psl. голь gr. ὄλη Wald, Holz. голуз чеперата Вв. Gabelast. — голузя Р. gen. neutr. collect. = галузе, Āste, — зозуля П. Рхв. Св. НВ. Гр. Щ... м. зазуля в укр. зозуля, зузуля. — хохолоз Мш. м. хохолоз Пол. Тих. Рад. Ч. Ту. Ohrwurm Forficula auricularia.

прейотована голосівка **а**, рівно як **а** послі змячених голосівок не змінє ся.

ясна Zahnfleisch. **яр**. **ярец**. час. шапка. **мясо**. **трясти**. **ряса** (на житы. пшеници) Aehren. **дывча**. plur. дывчата. **пмят**. **мяти**. **мягкый**. **теля** plur. телята. **горячий**. **жати**. **розпяти** — однакож: **ейце** Я. Ту. Ко. але в О. Пол. **яйце**.

е місто **а**.

зесь Ку. м. **зась**, **зася** pol. zaś slovac. zasa, zas.

є місто загально уживаного **я**.

єлове дерево НВ. м. **ялове** дерево Tannenholz. — **єлиця** м. **ялиця** psl. **єль** pol. jedlina slovac. jedľa.

і місто я (= старосл. ѡ).

тыгати ся м. тягати ся psl. тѡгати сѡ rixari. — сътыгати zusammenziehen. — розтыгати auseinanderzerren; ausziehen пр. розтыгай скору. — натыгати spannen, aufziehen. — вытыгати herausziehen. — сътыгач П. в східногал. нашельник м. нашыйник Halsschleife der Pferde. однакож в М. тягати. паранны волкы не радо тягают. — запрічи м. запрячи psl. запряшти. — запрігати м. запрягати einspannen. тры запрігати коньї. — присыгати Я. м. присягати psl. присягати iurare. як присыгат на криво Я. wenn er einen Meineid ablegt. — багныткы М. Рад. м. багнятка, багнята Kätzchen der Bäume namentl. der Weiden.

і з е м. загальноруск. а.

цментір У. genit. цментера κοιμητήριον coemeterium Kirchhof, Friedhof, poln. cmentarz, східногал. цминтар, kroat. cintor, psl. цмннтеръ. він вчера быў з няньом на цментери er war gestern mit dem Vater auf dem Friedhofe.

е місто я.

руменый м. румяний. roth, blühend roth, frisch. psl. роумѣнъ.

е місто старосл. ѡ.

счестя П. Брт... шестя Лип. м. счастье pol. szczęście slovac. št'astie. — шесливый Лип. м. счастливый cf. psl. съчѣстнъ. съчѣстннкъ particeps. дай Боже счастья! Gott gebe Glück! — счєсний П. Брт. Бру... glücklich, felix psl. съчѣстнъ particeps. несчєсна година unglückselige Stunde. — говєдо Vieh, Rindvieh. у Лемків тилько в лайдї уживанє psl. говѡдо slovac. hovädo. — шкарєдный psl. скарѡдъ, скарѡднъ αισχρός, foedus. — єдєнацєт (єдннъ на дєсѡтє, єдєн на дєсєнтъ, єдєн на дєдсєнт, єдєн на дєсєнт, єдєн на цєнт, єдєн на цєт, єдєнацєт). — двѡцєт. трѡцєт; алє чєтырдєсѡт, чєтырдєсѡт psl. чєтырє дєсѡтн. пѡтдєсѡт psl. пѡтдєсѡтъ, шѡстдєсѡт, сѡмдєсѡт, вѡсємдєсѡт, дєвѡтдєсѡт. — горєч Вв. мѡсто горѡч. вєлѡкѡ горѡч grosse Hitze cf. psl. горѡштннѡ θερμότης, calor.

єн відповідає старосл. ѡ, польск. є.

брєнъчѡтн Б. psl. брѡчѡтн βομβηίν, sonare. pol. brzęczeć. мухѡ брєнъчѡт. — до нѡсчєндѡ Нѡв. м. до нѡсчѡду, до нѡсчѡдѡкѡ ganz und gar, sammt und sonders, pol. do szczętu, порівн. старосл. нѡсчѡднє. нѡштѡднє γέννημα, progenies.

ам (ям) місто а (я).

б^рямчати Врхв. м. б^рячати psl. б^рачати pol. brzęczeć. — стрямбы м. стрябы = стряши Fransen; collect. стрямб^я g. neutr., genit. стрямб^я pol. strzępy. — счамбы, шамбы м. (щамбы), щамы Spleissen cf. скепати, счепати rad. скеп.

ун відповідає польск. e, старосл. ѡ.

б^рунчати М. pol. brzęczeć. пшола б^рунчит die Biene summt. гівняр б^рунчит der Mistkäfer summt.

у місто я pol. а.

стужка З. м. етяжка Band pol. wstążka slovac. stužka.

ю місто я старосл. ѡ.

мюзга П. Мо. або мюзгра Мо. Cambium; medulla „што по під ўбок“ ўб П. = луб Bast, Rinde. cf. psl. мѡздрѡ.

У.

у в назвуді удержує ся.

Улько Iulius. — Улька Julie. — Улиян Смрк. Julian psl. Оулиянъ і Юлиан. — Улиянна, Улиянка Смрк. Juliana. — уxo. — уйко. — уйчина Frau des Oheims, des Onkels. — уж побіч юж. pol. już, čech. už, już, již psl. оуже ѡдѡ, iam. — усениця П. I. psl. жсѣница. — уця П... рідше увця psl. овьца (овця, вовця, вувця; увця, уця), genit. plur. овец, рідше увец. має дуже овец er hat viele Schafe. пішоў з уцями er gieng mit den Schafen d. h. er gieng Schafe zu hüten.

придихове в перед у.

вуж Ти. Natter.

назвучне у дістає передставне б.

будити м. удити räuchern, pol. wędzić, čech. uditi. — буженина Розс. Selchfleisch (що до передставки б порівн. грецке δρδός = φορδός ляс. βωρδέα, βωρδέα. *Felkati* = *βείκати* = *είκати*. Gustav Meier, Griechische Grammatik. Leipzig 1880. Lautlehre S. 6 u. S. 17).

придихове г перед у.

гурвати Рхв. м. урвати, psl. оурѡвати. — гузда Рхв. Розс. м. узда, Zaum psl. оузда. χαλινός, habena. — гужов м. ужов, ужва, ужевка psl. жже καλώδιον funiculus. — гусениця Св. З.

стий schlammig. мольниста земля, м'ягка feiner, thöniger Boden. — погар dem. погарик м. пугар, пугарик nsl. pehar germ. Becher magu. pohár середнолат. bicarium.

у місто східногал. а, старосл. оу.

туній м. таній wohlfeil, billig, дешевий. туньо = дешево. cf. psl. тоуны. мясо потуныло, стуняло (м. стуныло) das Fleisch ist billig geworden.

ю місто у.

паюк Розе. м. паук psl. пажкъ aranea pol. pajak. — паючина м. паучина psl. пажчина, пажчина et паычина tela aranea pol. pajęczyna. — нюта Врхв. м. нуга Note, Tonzeichen; Arie. „а голос буковий, нюта березова“ Врхв. — клубік Лб. м. клубок čech. klubko psl. клѣбо et клѣбъко. — татю! Ко. м. тату, отче. — побанювати Ч. м. побанувати.

у місто ю.

волоцуга Брт. м. волоцюга Landstreicher, Vagabund. — веретурніця Врхв. м. веретюрниця з веретерниця, веретелниця, веретенниця Blindschleiche. — таньцувати м. танцювати. він таньцує = танцює. — працювати м. працювати. він працює er arbeitet.

в місто у, старосл. оу.

в мене Кв. м. у мене. — в нас Кв. — я быў в нього Ти.

приіменник у (= старосл. оу) переходить на в, а відтак часто перед звучними суголосками г, д, б, в, з таї перед н, м, л, р і перед голосівками на г, перед глухими суголосками к, т, ц, х (ф) таї перед с, ц і ч на х.

г мой ой матери = в моєї матери, у моєї матери. — х сой бабы велика зліст = у сеї баби велика злість das Weib ist sehr boshafft. — овес хпаў на землю = овес вправ на з. (упав т. є. прикляк). — хпасти = впасти, упасти. хпаў г воду — вправ в воду або у воду. — хчити П. Тих. я ся хчила = я вчила ся, учила ся. нахчити ся Лип. = навчити ся, научити ся. — г нас = в нас, у нас. — х старого = у старого. — хпити ся = впити ся, упити ся. — psl. оупити сѧ. хпй ся er hat sich betrunken. — грізати м. врізати, урізати. гріж = вріж, уріж. фалат гріжі дай ту schneide ab ein Stück und gib her. — хтяти м. втяти, утяти. хтяў ся г руку = утяв ся в руку, — гўомити = вломити, уло-

plur. гусениці. гусеница Рад. гусяница Ту. psl. жскница, гжскница et гжсеница *καμπη*, euisa.

перед у в назвуці придихове й.

юж В. Вн. Рад. юж'і або юж М. psl. оуже et юже iam. юж дале нйт Вн. = вже дальше нема. юж веце не е Вн. = вже більше нема. — юха Jauche, Suppe psl. оуха et юха *ζωμός*, ius.

назвучному у предкладає ся л.

в зложенім слові: сверболуза Врхв. м. свербоуза, свербуе Rosa canina іменно овочі (по нім. Hagebutten).

у не переходить на і.

за муж в східногалицькім і на Укр. за між psl. за мжжъ. пѣти за муж heirathen. — дуброва на Укр. і в східногал. діброва psl. джбракъ. — фура Fuhre східногал. фіра, укр. хура. — фурман східногал. фірман, укр. хурщик. — г'убокый, глубокий східногал. тут і там глубокий як на Укр., в гуцульск. глібокий (властиво глубокий відповідає старосл. глѣбокъ а глубокий старосл. глѣбокъ *βαθύς*, profundus).

у переходить на і.

збітнѣти П. I. verwodern м. збутнѣти pol. zbutwieć. збітнѣа соѣома halb verfaultes Stroh. — збітнѣе дерево das Holz wird vermodern. — бійный I. м. буйний, üppig. бійне жито üppiges Korn, üppiger Roggen. — дрѣліти Лб. м. друлити, stossen.

і місто ю.

брѣх П. Св. Вн. Ти. Мш. м. брюх, pol. brzuch, čech. břich, břicho, slovac. brucho, russ. брюхо. г брісы = в череві, im Bauche. — брѣхатый bauchig; однакож в Лабові, Жегестові... говорять: брюх, брюхатый. — Ідь о dem. від Юда (жидівське імя). — кльіч Вв. Д. Я. Вн. Ту. м. ключ Schlüssel čech. klíč, slovac. kl'úč. — кльічик Вв. м. ключик. — капельіх Вв. Ту. м. капелюх, Hut.

ы місто загальноруск. у.

гыгнавый Чр. Врхв. м. гугнавий näselnd psl. гжгнвѣъ *γογγύζων* gutturans. — быти м. бути psl. вѣтн.

о місто звичайно у нас уживаного у.

пазоры у ореѣа Я. Мш. Krallen beim Adler, пазурі (кігті) у орла. — мольністый Мш. м. мульнистый, мулистый, замули-

і н місто загальноруск. у (старосл. ж).

бінчати. бинчати порівн. букати староруск. боучати старосл. булоби *бжчати cf. pol. baż (rad. бѣк), пчоўа бінчит.

ом відповідає старосл. ж.

бомбар Maikäfer *Melolontha vulgaris*, cf. psl. бжбнѣ tympanum. бжбнѣти tympanum percutere, let. bambēt sonare; bambals scarabaeus. гл. Початки до уложення номенелятури и терминології природописної, народнєї нап. Іван Верхратський II. 1869. стор. 27. — бомбовка Beere, Kugelchen cf. pol. bałel.

он місто загальноруск. у, старосл. ж польск. а (е).

пайонк. пайончина Врхв. м. паук, паучина psl. пажкѣ, пажчина. pol. pajak, pajeczyna.

я місто загально ужив. ю.

всяде II. всяды Кр. Я. Г. всягды м. всюди, всюда überall, allerwärts. psl. всжда. всждѣ. slovac. všade.

ѣ.

старосл. ѣ перейшло на я.

обьяти Жер. м. обяти psl. обѣяти. він обяяў = обняв, psl. обѣялѣ ѣсть. — зыйти ся Жер. м. зійти ся psl. съити сѣ, зышли ся м. зішли ся, зонли ся із: съшли ся. — обыйстя і обыстя II. м. обійсте Hausflur; Bodengrund, wo das Haus sammt, Nebengebäuden steht. — зывяднути м. зівянути (гл. під і).

старосл. ѣ переходить на у (вторична творба у).

вуш II. plur. вуши або уш Св. plur. уши psl. кѣшь, загальноруск. вош (розубрати, зумерти, зустрити м. розібрати etc. гляди під і).

ѣ в кѣ переходить на у.

уу мнѣ Врхв. = psl. кѣ мѣнѣ. — уу нім Врхв. psl. кѣ нимѣ.

ѣ місто ѣ в зложено з применником сѣ, через що загальноруск.

с (з) в сѣ (зѣ).

сьтыгати. сьтыгач м. стягати, стягач. — сьнідати frühstücken. — сьпівати. — сьвітити. — сьмітя (pol. ściagać, śniadać, śpiewać, świecić, śmiecie). зьісти verzehren. — зьвідувати ся sich erkundigen; fragen. — зьіти heruntergehen. зьшоў

мити. г'юомю = вломлю, уломлю. г'юом сой = вломи собі, уломи собі. — гломок Бер. м. вломок, уломок, зломана ігла gebrochene Nadel eigtl. Bruchtheil. — г нас гварят = у нас говорять. — бы'у г мене = був у мене. — г мерти, г мерати = вмерти, умерти, вмирати, умирати. — великий сьніх х па'у = великий сніг впав (упав). — гвалити м. ввалити, увалити zum Sturze bringen; niederreissen. він гвалит свою хыжу er wird seine Hütte niederreissen. — гмыти ся м. вмити ся, умити ся sich waschen. — глапити м. влапити, улапити einfangen, fangen. — гвид'ити м. ввид'ити, увид'ити. — гродити ся Тих. м. вродити ся, уродити ся etc.

а відповідає старосл. ж, загальноруск. у.

кады II. Бру. Врхв. М... м. куди, куда psl. к'жда. к'ждоу. з канды, ка(н)ды повстало кады. pol. kędy. čech. kam. — тады II. М... м. туди, туда psl. т'жда. pol. tędy. čech. tam.

ам відповідає загальноруск. у, ставосл. ж.

гамба Мо. Ч. Mund; Maul губа pol. gęba slovac. gamba cf. psl. г'жа в значеню spongia; в українськоруск. означає губа 1) Lippe 2) Mund 3) Pilz Boletus; — Spongia, Schwamm, Badeschwamm в укр. звичайно губка, що означає впрочім також Polyporus Zunderschwamm.

ан відповідає старосл. ж, загальноруск. у.

вансы plur. II. Вв. мыкат коло вансів. вансы або баюсы Я. ваньсы У. М. Schnurrbart pol. wąsy psl. nom. sing. жс'к. — вантроба II. Ку. das Eingeweide psl. ж'троба та ε'νδ'ό'σ'θ'ια, intestina. — опантати Мо. м. опутати pol. оп'ета'с cf. psl. п'жтати. опантана міля Мо. оп'етана mila.

ян місто загальноруск. у, польск. а.

плянтати II. Спрк. I. в східногал. плутати (пльонтати) pol. płać. заплянче ся язык. плянче ся під ногами (посвоячене з плести пл'єк'єт, plectere).

ен відповідає старосл. ж, загальноруск. у.

венж Пв. genit. венжа Natter, Schlange м. уж, вуж psl. ж'ж'к. pol. wąż, genit. węża. — Венг'рин м. Угрин, венг'ерский побіч угерский м. угорский čech. uherský, pol. węgierski, psl. ж'грин'к. ж'гр'ск'к. — вендка Брт. Angel м. удка, удиця pol. wędka psl. ж'да. ж'диця ε'ρ'κ'ιν'ος, uncinus, hamus.

старосл. ъ відповідає е, коли в загальноруск. кладе ся о.

червеный м. червоний, у Гуцулів: червоний psl. чръвнъ.

старослов. ъ відповідає о.

попер genit. попрю П. Бер. Рхв. Кр.... psl. пьпръ пѣпері, ріпер pol. ріерз čech. перї slovac. перор. (в старосл. лучають ся також форми: пьпъръ, пьпъръ і пьпъръ, пьпъръ.) загальноруск. перець. — тонькый psl. тьнъкъ, pol. cienki, загальноруск. тонкий.

середозвучне ъ зникає.

гудба м. гудьба čech. slovac. hudba psl. гдъба. — сватба м. сватьба, свадьба Hochzeitzug, Hochzeitgäste; Hochzeit psl. сватьба γάμος, nuptiae. čech. slovac. svatba. — судба, судбина м. судьба, судьбина Schicksal, eigtl. das von höherer Macht dem Menschen Zugetheilte oder Zuerkannte vgl. psl. сждьба. — женитба Тя. Heirat (von Mannspersonen) м. женитьба čech. ženitba psl. женитва γάμος, nuptiae угорскоруск. женитва. — — тма Д. цма Кр. м. тьма, Finsterniss psl. тьма σκότος, tenebrae (в Glagolita Clozianus ed. Miklosich: тьма) čech. slovac. tma. — тмосивый Св. м. тьмосивый dunkelgrau.

старослов. ъ не переходить на е, но тратить ся без сліду.

пестрый Бер. І. м. пестрий bunt psl. пьстръ ποικίλος, varius. — псея Со. Ко. м. псея psl. пьса. plur. псея. псея Р. ein kleiner Hund (ъ в наростку -ѡць зникає в слові шевц місто і побіч: швец psl. шькыць, загальноруск. швецъ, льокально шевец pol. szewc.

визвучне ъ відпадає (у галицьких Лемків се приміта дуже розповсюднена).

кін П. Брт. Вн. З. м. кинь psl. конь ἵππος, equus. — ден. — хўопец. — отец. — пекар. — медвід Тих. — заяц Б. — тест Вн. — оген Д. — смерт. — кіст. — серст Д. — серст свиньска Д. Schweinsborsten. — рус psl. гжсь. čech. slovac. hus. — крас м. крась pulchritudo. — брид м. брьдъ foeditas. — Гриц м. Гриць, Gregorius. — ялиц genit. plur. м. ялиць. — пят м. пять. — шіст м. шість. — десят м. десять.

ъ повстале через ослаблене голосівки и відпадає.

што с П. із штоси загальноруск. щось. — якос Д. з якоси загальноруск. якось. — четырдесят П. Я. Вн. Тих. чотырде-

ем, зышѹа ем, зышѹо ем *ich bin hinuntergegangen*; місцево, частійше зыти, зыйти *psl. сѹити et сѹнити καταβαίνειν, κατένει de-scendere*].

змягчене також в словах:

звѣзда Бер. м. звѣзда, *psl. звѣзда*. — звѣір *genit. звѣіря, psl. звѣірѹ* [того змягчене с і з під впливом м'якої голосівки і (= в)].

ъ переходить на о.

зо псом Вв. *psl. сѹ лѹсѹмѹ*. — зо зубами Мо. *psl. сѹ зѹбѹ*. — зо стайнѹи Лиц. *psl. изѹ стайнннѹ*. (ис стайнннѹ). — зо сусѹіка Мо. = із сусіка. — зо страху Р. = із страху. — выняѹ зоза пояса вокшу Р. = виняв зза пояса сокиру. — вопити Вв. *psl. вѹпити clamare*.

старосл. ѹ в середозвучі випадає.

схнути м. загальноруск. сохнути *psl. сѹхнѹти*. — пыск *genit. пыска Maul, Schnauze; Mund. deminut. пыщок, genit. пыщка* м. загальноруск. пысок *genit. пыска, пысочок genit. пысочка*. — хабз *genit. хабзу* м. загальноруск. хабуз, хабузу *Holunder*. — мох *genit. мху П.* але часто мох *genit. моху* як на Укр. на пр. у Шевченка: і сѣрце мѹхом порослѹ *psl. мѹхѹ muscus*. — замшити *mit Moos verstopfen* мохом захати пр. шпary в хыжи. — омшити *mit Moos belegen, mit Moos auskleiden*. — ўжиця Брт. Розс. *psl. лѹжиця бѣch. lžice*.

у визвучі первістне ѹ на о.

дѹідо *Grossvater; auch der Gemahl der Schwester wird von den Kindern des Bruders „дѹідо“ genannt, psl. дѹідѹ*. — стрыкѹ *D. Vetter* де инде: стрык, стрый. — сѹвірко ВП. *Grille, Zirpe* де инде: сѹвірк.

визвучне ѹ відпадає.

Кирил в східногал. Кирило, *psl. Кирилѹ et Коурилѹ Kú-riillos*. — к = *psl. кѹ*. „Ганцю, Ганцю, білий кристал! до-раз бы я к тобі пристаѹ!

ѹ

старослов. ѹ переходить на и.

цариство Тих. *psl. царѹство imperium*. до цариства небесного.

Мш. Augenbrauen psl. **обръви, бръви.** — хырбет Св. М. Пол. psl. **хръкътъ,** загальноруск. хребет; по хырбетѣ am Rücken; на хырбетѣ auf dem Rücken загальноруск. на хребті. — пырскати cf. psl. прѣсканіе *μικτήδιός, mugitus,* *прѣскати. — кыршити Д. З. zerbröckeln psl. **кръшити.** накръшиў хлѣба. покыршена соўома. — окыршины Д. кыршины Тих. = окрушины, окришины, кришины, кришки Brocken. — пригырщи м. загальноруск. пригорщи psl. **пригръшти** čech. přehrstí beide Hände voll. — чиретый побіч чыретвый psl. **чръствъ.** — сырна Б. psl. **сръна** *δορκάς, caprea.* — смыркати Б. м. смеркати psl. **съмръкати** *obscurum fieri.* — мырдати Ф. psl. **мръдати.** пес огомом мырдат der Hund wedelt mit dem Schwanz. — вырчати I. psl. **връчати.** пес на ката вырчит. — пырхати I. воробель пырхат cf. psl. **пръханіе** titillatio. — сыршін genit. сыршона. сыршон П. шыршон Св. plur. сыршоны, шыршоны psl. **сръшень** *crabro.*

Тут також: пырщ П. Ба. Тих. З. Лип. м. загальноруск. прищ psl. **пръштъ** (може місто: **пръштъ**). пырщі ся му дуют Ба. — опырщити ся З. = оприщити ся. вышмарит пырщ Лип. = викине прищ. — тырвалы й dauerhaft м. тревалый польск. *trwały.* — покыртавити П. *krumm werden, verkümmern.*

але: верба psl. **връба.** — верх psl. **връхъ.** — серет psl. **сръствъ.** — гмертвец psl. **мрътъкъцъ.** — мерзнути psl. **мръзнѣти.** — горло З. (у Лемків дуже рідко і місцево уживане місто „гыртан“) psl. **гръло.** — торгати psl. **тръгати.** — чорный psl. **чрънъ.**

старосл. ръ відповідає ар (на Лемківщині місцево і лише на окраях, де Лемки стрічають ся з Долами і Бойками).

гартань Ту. psl. **грътань.** у Долів: гортань, у Бойків: гартанка. — — — (гарло Врхв. польск. *gardło*). — варкоч П. м. варкоч psl. **връкочъ** *τροχάλτων crines plexi pol. warkocz.*

старосл. ръ відповідає подекуди ір.

вірх Врхв. psl. **връхъ** (староруск. **връхъ. вьрхъ**). — віргати ausschlagen (о кони), pol. *wierzgać* cf. psl. **връгати** *ῥίπτειν, iacere ruth. вергати.*

старосл. лъ відповідає ъў (ыл) або ўн (лы).

сыўза М. м. загальноруск. слеза, слъоза psl. **слъза.** — їыўтати schlucken ukr. глитати cf. psl. **глътити** lat. *glutire, deglutire.*

сят Б. Д. psl. *чeтyридecaти тeтpaдaцaдцaтa*, tetraginta. — ес psl. *чeсн.* — форми повельникові як: плет. нес. ход. пряд. бер. зроб м. плети, неси, ходи, пряди, бери, зроби. Рідко лучають ся форми неопределеника на т (з ть = ти) пр. робит, здогадат — місто котрих частійше (іменно в піснях) бувають форми на ц: ро-биц, здогадац.

Хоть і відендане *накoнeчнoгo ь* в говорі лемківскім може уважати ся загальною і визначною примітою того то говора, такі находять ся місцевости — іменно в Сяніччині — де ь на кінци слів і форм, подібно як подекуди у Лемаків угорских не відкидає ся зовсім або у декотрих словах відкидає ся, у інших остає.

кінь М. — отець Ту. — корінь ЧГ. — камінь ЧГ. — гыртань Ку. — днесь С. З. — ходь Вв. Ту. = ходи; у других Лемків: ход. — не лазь Ту. — кед есь ня не хтыла Вв. — возь Вв. у других Лемків: воз м. возьми, возми і пр.

ь удержує ся після л, місцево також по р і у декотрих сущників утворених наростком ь.

приятель. — кырдель. — рыбель. — ярь Вв. — ко-сарь Я. — рыбарь Ту. — — бридь побіч брид, крась по-біч крас.

ь задержало ся як в старословенськім (місцево).

красьныі М. psl. *красьно кoсмiвoс*, ornate (звичайно у Лемків: красныі). — небесьный Мо. заря небесьна psl. *нeбeсьнѣ*.

також ь в словах: празньій М. = порожній, порожний, psl. *пpазднѣ et пpазднѣ*. — — тоньший Д. = тонший.

старосл. *ръ* відповідає *кр*.

гырміти psl. *гръмѣти*. загальноруск. греміти. гырмит es donnert, гремит. — гырмота Donnern, Donnerwetter. гырмота велька I. starkes Donnerwetter. — дырва П. Бру. Кр. Лип. Г. Тих... psl. *дрѣва*, укр. дрѣва, східногал. дривá. — гырлиця П. Брт. О... psl. *грълиця*. dem. гырличка. гырличька Ти. *бeч. словac. hrdlička*. — гыртан П. Лип. З. О. psl. *грътанѣ*. *крѣтанѣ*, загальноруск. гортань, pol. *krtań*. — гырт Schlund. — кыртиця П. Лос. НВ. Мо. Вн. Лип. З. Ся. Мш. О. Ч. psl. *крѣтъ*. plur. кыртицы. але: кретовіны НВ. *Maulwurfshaufen* кыртичовина Ти.; але в Со. кертця. крот Врхв. — тырстина Кр. psl. *тръсть* загальноруск. трость, тростина, Schilf, Teichrohr. — шырготати Жег. psl. *скръготати* загальноруск. скреготати. — обырви П. Лос. Кр.

приходить на гадку, н. пр. на думку. не приде мі на мысль Мо.
es kommt mir nicht in den Sinn; ich kann mich nicht entsinnen, ich
kann mich nicht erinnern. — цомпель П. Кр. Ч... psl. сонль, со-
пель, сопляк. цомпель леду Eiszapfen. — вугель Брт. м. уголь
Kohle psl. жгль čech. uhel slovac. uhol.

втручене о.

вітор Розс. Д. Вн. Кв. Ту. Ко. Wind slovac. větor загальноно-
руск. вітер psl. вѣтръ. вітор дуе der Wind weht.

Заник голосівок (*Schwund der Vocale*).

назвучне и (і) зникає.

В а н ь о м. Иваньо, Иваньо dem. від Иван. — м е н о м. імено,
імя psl. имя cf. poln. miano. — м е н у в а т и м. іменувати psl.
именовати. — к о н о с т а с Св. м. і побіч іконостас gr. εἰκονοστάσιον
(подібні прояви в старосл. налогий ἀναλόγιον. накара ἀνάκαρα) —
— — в о з м у м. возьму psl. вѣзьмъ із вѣзь-имъ). — п р и т и Г.
м. прийти psl. прийти et прити. прид із прйд м. прйди. —
п р і д у, п р і д е ш, п р і д е Лб. psl. приидъ, приидши, приидеть побіч
прндъ. — п ы т и. пыду Г. м. пійти, пійду psl. поити. поидъ.

назвучне е зникає.

Милиян м. Емилиян, Aemilianus, Омелян.

о в назвучці тратить ся.

н о н м. он-он dieser dort, jener. нон паробок dieser Knecht
dort. ноно зьвіря jenes Thier. нон-нон! dort weit in der Ferne.

е в середозвучці губить ся.

п о ч к а т и. зачкати м. почекати, зачекати. slovac. počkat'.
почкай Вн. м. почакай. почакайте Ку. м. почакайте. — п о х р е б т
П. genit. похребта м. загальноноруск. хребет, genit. хребта psl. хрѣвьтъ
звичайно у Лемків: хырбет genit. хырбета.

загальноноруск. о ослабляє ся на ъ і зникає або удержує
ся первістне а.

п о к л я, д о т л я, з а к л я м. поколѣ, дотолѣ, заколѣ порівн.
старосл. до селѣ. отѣ толѣ. до толѣ. у Лемків також покаль.
доталь, закаль, одкаль в східногал. покиль, дотиль, закиль,
відкиль, відкиля. (із поколѣ; поколя, поколь etc.) — — х т ь і т и.

— бѣыха П. блыха І. Д. Лип. З. Пол. Ко. psl. влѣха. — ѣыжка П. лыжка (Р. Рудавка, Воля вижна) psl. лѣжка загальноруск. ложка, лижка.

в старосл. лѣ переходить л на ѣ а ѣ выпадає.

ѣжница Брт. Розс. Я. psl. лѣжница čech. lzice.

однакож: воѣк psl. влѣкъ. — жоѣтый psl. жалѣтъ. — жоѣч psl. жалѣчь. — поѣный psl. влѣнѣ. — тѣустый м. тоѣстый, товстий pol. tłusty psl. талѣстъ і пр.

Після дра О. Огоновекого (O ważniejszych właściwościach języka ruskiego pag. 24) говорять в Біличні коло Грібова: воле, полный.

Приставка і всує голосівок (Vorschlag und Einschaltung von Vocalen).

приставне и.

ирджок Лип. = рджок Ти. Гр. Spitzmaus, Sorex [rad. рѣд. cf. ржа ukr. иржа lemк. рджа psl. рѣжда (повет. із рѣды). рджок Sorex vulgaris nach der rostbraunen (oft auch kupferbraunen) Färbung der Oberseite so genannt. In Ostgalizien heisst sorex мідниця, hie und da auch мідяниця; мідь = Kupfer). — ішоѣ (по фальшивій аналогії з огляду на форми темерішникові іду = psl. идѣ etc. місто і побіч правильної форми шоѣ psl. шѣлѣ. — із, іє місто з, є psl. сѣ. пішоѣ із Васильом, іє паном. — ігола загальноруск. иволга psl. влѣга, oriolus galbula Goldamsel, Pirol.

приставне о.

обырви П. Брт. М. Мш. Тих. Ч. обырві Лип. Augenbrauen, брови nsl. obrví čech. obrví; psl. обрѣвь et брѣвь gr. ὀφρύς. (nom. sing. обырва genit. обырвы et обырв genit. обырві то само в словацкім: nom. sing. obrva і obrv). — оболоня П. Бру. Врхв. Д. Со. Ко. dem. оболонка. оболончка dünne Haut, Membrane м. болоня, болонка, болончка. — осердак См. м. сердак. — остонюга Лип. м. стонюга Assel, Tausendfuss. — овін Вв. м. він psl. онѣ.

втручене е.

вісем П. psl. осмѣ. — оген Д. П. Брт. огонь Вв. psl. огнь slovac. oheň загальноруск. огѣнь. — мысль Су. Мо. Т. Тих. psl. мысль. slovac. myseľ. не приходит на мысль Сн. = не

вам цю за нами ihr werdet euch nach uns sehnen psl. **ТЪСКНѢТИ**. — смот м. загальноруск. смотри. смот же си добрі gib gut Acht! смотте м. загальноруск. смотрите! — смо-ле! м. смот ле! = смотри но! schau nur. — хо-ле-хо! Кр. м. ход ле ход! = ходи но, ходи! — со-ле-со! Св. НВ. = смотри но! — присям Богу! м. присягам Богу ich schwöre bei Gott! — по-ле! м. под ле із поиди ле; по-ле-гев! komm nur her! по-ле іскати мя! пійди но іскати мене. — воз, возте м. возьми, возьміте (у Лемків також: возмий, возмийте) pol. weź, weźcie. воз-ле! nimm nur! (воз також повельник від возити пр. ід і воз жито = іди і вози жито). — дос місто і побіч: дост = доста, досита. дось Со. Ко. дось і дос Вн. genug, досить. — хцу із хчу, хочу. — девясин. девясил Б. м. девятисил Carlina, Eberwurz. — де-с? м. де-е? = де-еси? wo bist du? — ту-м! м. ту-ем, ту-есмь ich bin da! — ту-с м. ту-е-с = ту-е-сь (еси). — члек І. НВ. м. человек = чоловік. ходиу з єднм члеком. члече НВ. м. чловеце. — понайбі Мо. помайбіг Я. м. помагайбіг. — нач Г. Вв. начь З. м. (на чьто) на што (на чо). Онуфер, чом не ідеш небоже орати? — Е! та нач бы я уж там ішоу, кед ты уж там паскудиш? — зац Со. Лип. Ренетка genit. заця Насе м. заяц (заяць). зайц Ту. genit. зайця item. — чом Вн. чо м. чому, warum. — чос ішоу? Вн. = чого-сь (чого-сь) шов? — две Ту. м. двое — тре Ту. м. трое. — єднє Т. (єсть то стягнена форма з єдноє) = одно. — обручнй ніж Ту. м. обіручнй ніж. — га-по-ле! Ту. м. гав под ле = ходи сюди. — ця-ту! Ту. = єдь ту! — вка-ле Вв. м. вкаж ле, вкажи ле, покажи. — пѳте-ле м. подте ле = пійдїть но. — тра м. треба.

Тутка також стягнені форми глаголів уживані іменно в Сяніччині: бесьідє Вв. Ку. м. бесьідує. бесьідеме Вв. м. бесьідуєме (бесьідуємо). — рахє Вв. м. рахує. — маширє Вв. м. маширує. — посяу Вв. Вн. м. посяив, pol. posiał. посяу жито. посяти pol. posiać (praes. посяю Вн.). — сяу З. = сїяв pol. siał. — чи ты знеш Я. = чи ти знаєш. — він дуже зне ЧГ. він богато знає. — мы ся бали З. м. бояли pol. my się bali. — меш Ку. = маєш. — спацирє = спацирує. — коваль коня ке Щ. = к. к. кує. я ку теперь конь Щ. = кую. кеш, ке; кеме, кете, куут = куєш, кує, куємо, куєте, кують. — бесьідуу і бесьіду Щ. = бесьідую. бесьідеш, бесьідє. бесьідеме, бесьідете Щ. бесьідуєш, бесьідує; бесьідуємо, бесьідуєте. — муляр мурє Ку. = муляр мурує. — смакє Ту. = смакує. — меркєш, меркє; меркєме, меркєте Ту. = міркуєш, міркує; міркуємо, міркуєте du merkst,

хтыіў, хтыла, хтыло Р. Мо... м. хотыти. хотів, хотіла, хотіло.
psl. хотѣти в декотрих памятникках однакож хѣтѣти а навіть
хѣтѣти pol. chcieć slovac. chcet'.

відпад и або ы в визвуці.

домів староруск. домови psl. домовъ о́ждаѣ, domum. — до
хыж Брт. Б. м. до хыжи пр. по-ле до хыж! = под ле до хыжи!
geh nur in die Hütte. — кед, код м. кеды. коды wann. — б місто
бы (властиво форма аориста, тепер уживана яко частиця) пришли-б
м. пришли бы. бо-б ся не віддало = бо бы не віддало ся. — дост
повстало з досыта у Бойків, Гуцулів: доста cf. psl. досытъ із
до сыти.

наконечне е губить ся.

такой зеленъоватой Я. м. такоїе зеленоватойе. — Щавной
м. Щавнойе, Щавне (назвище села).

наконечне о відпадає.

барз-м. барзо pol. bardzo.

відпад визвучного а.

з-добра-див Сн. І. м. з добра дива umsonst, ohne triftigen
Grund. зобрадив яў ся мя бити Сн. = за дурно, без причини взяв
мене бити. яў ся мя зобрадив, бом му не винен нич І. = чепав
ся мене без причини, бо я му нічо не винен. — заран м. за рана
morgen in der Frühe. — дост м. доста (із: до сыта).

визвучне у відпадає.

чом м. чому warum. — дб-раз П. Бру. Б... м. дбразу mit
einem Male, gleich. — дб-прах Чр. М. м. до праху ganz nnd gar,
gänzlich, mit Stumpf und Stiel. розбиў іх допрах er vernichtete sie
gänzlich. — додом П. Я. Г. м. до дому nach Hause. додом тя во-
лают man ruft dich nach Hause.

*Стяганє і відпад складів (Zusammenziehung und Abfall
der Silben).*

кстити. кщений П. Вв. Вн. м. крестити, крещений psl.
крѣстити palaeo ruth. крѣстити (із крѣстити повстало крстити,
кстита). окстити дѣтину ein Kind taufen. — кстины П. Ceremonie
des Taufens м. загальноруск. крестини, хрестини. — водокщи Ко.
(із водокрщи) Iordansfest. — цно м. тоскно (з тѣскно, тскно, цено
= цно). — цнути м. тоскнути. цѣо м. тоскло, тоскнуло. буде ся

жити м. пережити; прожити psl. прѣжити slovac. prežit'. — пребывати = 1) перебувати durchmachen, durchleben; ausstehen. 2) пробувати vorkommen, sich aufhalten psl. прѣкывати slovac. prebývat'. — прескочити м. перескочити psl. прѣскочити slovac. preskočit'. — пресолити psl. прѣсолити slovac. presolit'. — притяти Ч. претяти м. перетяти psl. прѣтати slovac. pret'at'. —

Деко́трі нецвнго́лосні форми повстали також під впливом польщини пр. пловый Б. pol. płowu, пані млода Б. pol. pani młoda, дрыга Врхв. Жег. (дрыга З.) pol. dial. dróga = дорога Weg. — нато́мість плаву́ха (Пакушівка в Сяніччині) = кличка полової корови Name einer fahlen Kuh оказує вплив словацкій плаву́ старословенськ. плавъ.

Деко́трі вирази уживають ся виключно в формі повноголосній пр. оболонка dünne Haut, Membrane čech. slovac. blána pol. błona. — оболонка dünnes Häutchen. — челенок Б. Ч. plur. челенкы Fingerglied членик, членець cf. psl. члѣнкъ, членъ et чланъ; члѣнкъкъ, чланъкъкъ articulus.

Місто загальноруск. говорити чеськ. hovořiti словацк. hovorit' в знач. loqui, порівн. старосл. говорити в знач. tumultuari і loqui уживає ся у Лемків форма гварити. — місто загальноруск. чоловік кажуть на Лемківщині майже виключно: человек словацк. človek, чеськ. člověk польск. człowiek старосл. чловѣкъ (ісля Потебні: чловѣкъ поет. із чѣловѣкъ compositum possessivum: integrum robur habens. Къ історії звуковъ русскаго языка. Воронежъ 1876, р. 79. впрочім порівн. чела́дь).

Вторичне повноголосє (*Secundärer Volllaut*) (місцево).

жоўотый Ту. gelb м. жовтий psl. жѣтъ slovac. žltý. čech. žlutý. — жоўоток Ту. м. жовток Eidotter slovac. žtok, čech. žloutek.

*

поўот (полот) місто і побіч пўит, пліт Розе. psl. плѣтъ, плоть. з дра́нкы полот. ме́дже полотами. за тым полотом росне черешня. — соўота. солота Розе. м. слота Unwetter, psl. слота. — соўотливый. солотливый Розе. м. слотливый regnerisch.

Уподобненє голосівок (*Assimilation der Vocale*).

сереньча м. загальноруск. саранча Heuschrecke. — метель місто і побіч металъ Metall. — Герсен м. Арсеній. — оне́ із оно́е, оне́е.

du erwägst etc. — жа́ле вѣдати грѣши Ту. = жа́лує вѣдати грѣши.
 — кепкѣ Ту. = кепкує. — сѣмяли ся Ту. сѣмяли ся pol. śmiali się. — сѣли Ту. = сѣяли pol. siali. — вітор де Ту. Ко. = вітер-дує. — годѣ своѣй во́лы Ту. = годѣє своѣ во́лі. — хлѣб кра́ти Ту. = х. краяти. — банду́рки кра́ла Т. = бу́льби кра́яла. — він ся най не фѣ Ко. = най не дуфає, най не спускає ся. не фаў ся Ко. = не дуфав, не спускав ся. — він мо́лестѣ ня Ко. мо́лестує мене (мя) er belästigt mich. — най Біг заваре Ко. = най Біг заварує (сохранить) behüte Gott! — ме Ко. = має. — дякѣ Ко. дякує. — він его цю́лѣ Ко. = він его ці́лує (цілює).

Повноголосє (*Volllaut*).

У галицьких Лемків переважають форми повноголосні; однак-ож побіч уживають ся також форми згідні з старословенськими, словацькими або польськими. Тоті неповноголосні форми іменно часто стрічають ся в піснях а переважно повстали під впливом словацьчини. Деякі неповноголосні форми у Лемків і в розговорній бесіді скрізь уживають ся.

вред Geschwür виключно м. веред slovac, vred, pol. wrzód psl. врѣдѣ. — влакы м. волокы = част інаток von hinten angehängter Theil eigenthümlich construirter Schlitten. — брати ся ringen, kämpfen м. бороти ся psl. брати сѣ. — влечи виключно м. волочи psl. влѣшти slovac. vliect' pol. wlec. велика кумарка влече бріх II. die grosse Schnacke schlept ihren Bauch. — звлечи ся м. зволочи ся. як ся звлече wenn es in Verzug geräth. — гласувати erschallen, ertönen cf. slovac. hlasovat' psl. гласувати. „гласє. мій гласє, мій тоничкый гласє, не будеш гласуваў на рік о тім часі“. — гласє побіч голос slovac. hlas psl. гласѣ. — здравя побіч здорова psl. здравіє, сѣдравіє. — здоровый побіч здоровий psl. здравѣ. сѣдравѣ. — младаый побіч молодый slovac. mladý psl. младѣ. — младаєнец slovac. mládenec significat juvenis, Jüngling, Junggesell молодець; psl. млáдєньць infans. — праг Ту. (в піснї) м. порог slovac. prah psl. прагѣ фліа́, limen. — крава побіч корова slovac. krava, psl. крава. — слама побіч солома slovac. slama psl. слама. — страна побіч сторона slovac. strana. — власы побіч волосы, воўосы slovac. vlasy psl. власи. — драга, дражка, дражечка побіч дорога, доріжка, доріжечка slovac. dráha via psl. драга vallis. — врата побіч ворота slovac. vráta psl. врата. — брезина м. і побіч березина Birke psl. брѣза slovac. breza, brezina. — пред звичайно м. перед psl. прѣдѣ slovac. pred. — пре-

турка́вки турко́ят Щ. die Turteltauben ruxen. — ты бесы́деш Щ. він бесы́де Щ. — кро́мкач Щ. Rabe. — о́роны кро́мкач Щ. die Krähen krächzen. — підпа́лак Щ. Wachtel. пы́ргач Щ. Fledermaus. — дзя́воронка plur. дзя́воронкы Щ. Lerche. — новы́ны пові́де Щ. — рыба́к Ку. — во́вырка Ку. Eichhörnchen. — се́рнята Ку. — мо́тыль Ку. — же́ребя́ Ку. Fohlen. — щипа́к Ку. forficula. — чве́рчкы́ Ку. Grillen. — мура́лы́ Ку. Ameisen. — стяті́ Ку. abhauen; abschneiden. — по́чкайте Ку. = по́чекáйте. — па́ничу Ку. = па́нічу! — ма́ленько Ку. — гы́рта́нь Ку. Kehle, Gurgel. — е́де́н Ку. — оже́лізь Ку. — те́ля́ Ку. — пі́рогы Ку. = схі́дногал. пиро́гі. — по́го́дити Щ. = по́го́дѣти. — ве́лыкы́ кúрята Щ. = ве́лыкі к. — не ест мі в прі́думцы́ Ку. ich kann mich nicht erinnern. — пе́редом Ку. передше. — е́днэ́ Ту. — мнью́го́ Ту. = мно́го. — те́плы́ банду́ркы́ Ту. warme Kartoffeln. — оброслы́ гуся́ніцы́ Ту. haarige Raupen. — пе́чатка́ Ту. Siegel, печа́тка. — по́ручя́ Ту. Geländer. — ска́лычы́ў Ту. = ска́лічыв. — ко́новця́ Ту. Kanne. — до́бры́ лю́де Ту. = до́бры́ лю́де. — за́клі́кайте чо́лові́ка Ту. — за́ рядо́м Ту. der Reihe nach. — гру́ба́ ры́ба Ту. grosser Fisch. гру́ба́ ры́ба. — же́ребя́ Ту. Fohlen. — ко́цу́р Ту. Kater. — кро́лики́ Ка́нішчен nom. sing. кро́лик Ту. — вѣ́вірка́ Ту. Eichhorn. — я́блони́ Ту. — хруста́вки то округлы́ сли́вки Ту. = хруста́вкы́ то округлі́ сли́вкы́. — по во́лоти́ Ту. — пі́сла́нь Ту. але пі́сла́нь Ко. — ну́по́к Ту. Nabel. — пы́ргач́ Ко. — лозы́няк plur. лозы́някы́ Ко. — во́вірка́ Ко. — во́ўчета́ Ко. — звѣ́рніќ Ко. — ве́пе́рь Ко. — жы́е і жы́ве́ Ко. — че́реву́гы Ко. Bitterfische. — насту́піў́ Ко. — до́бры́й чо́лові́к Ко. = за́гално́руск. до́бры́й чо́лові́к, вла́стыво по лемкі́вскы́: до́бры́й чо́лове́к. — пі́длы́й Ко. = пі́длы́й. — му́та́ль Ко. = мо́тыль, rapilio. — лем ко́ча́н Ко. = лы́ше кача́н. — хо́холáз Ко. — ко́мары́ Ко. — мура́лы́ Ко. formica. — чьве́рчкы́́ Ко. — по́ле́дця́ Ко. — ду́же на рі́цы со́рошу́ Ко. = мно́го на рі́цы шерешу́. — по́пе́р Ко. peper. ме́ ду́же по́прю́ = ма́е бо́гато пе́рцю. вла́стыво у Лемкі́в за́гално́: по́пер, по́прю́. — жо́лудоќ Ко. = жо́лу́док. — гру́бы́ кы́шкы́́ Ко. — вяча́т вѣ́вцы́ Ко. die Schafe blöcken. (nom. sing. вѣ́вця́ Ко. = за́гално́руск. вѣ́вця́, у Лемкі́в по́найбо́льше: у́ця). — сту́кат чо́лові́к Ко. der Mensch stöhnt. — по́руча́ Ко. Geländer. — на гу́сля́х гра́ти Ко. geigen. — мо́локо́ Ко. — соло́дкы́й. соло́дка́ смета́нка Ко. за́гално́руск. соло́дкы́й, соло́дка, соло́дке. — до́ч і́де́ Ко. der Regen fällt. — жы́віна́ Ко. Thier, Hausthier. — за́быў́ со́бырку́ взы́ты́ Ко. er vergass die kleine Axt mitzunehmen; але:

Наголос (*Accent*).

Коли в загальноруськім наголос єсть зовсім свободний і не привязує ся стало у словах дву- і більше складних до певного місця, (пр. орёл, лавка, шапка plur. шапки, голова, асс. голову пом. plur. головы, зóлото, золотій, виконати, перекручовати і пр.), то у властивих Лемків, подібно як в польськім, наголошує ся передпоследний склад слова у словах дву- і більше складних пр. орел. скўпный, хўоп. скупóго хўóпа. запряж быкы. запрячи. він побіг мі. хрóбак. придобтаў хрóбака. чўóвек з нашóго сёўа. збігат моўóко. вшýтки кышкы. горóх г вóдды. язык выкладный. óрўа ширóке крйўо. з другóго сёўа прйшоў. вытыгувати ворóблы etc.

У вираженях стягнених а зложених з приіменника і імени наголос паде на приіменник пр. дóдом = до дому; дóкус = до куса; нáзем = на землю. — зáран = за рана. — зáдар = за дармо.

Частиця не, коли по ній наступає односкладний вираз, вимовляє ся протяжно пр. нё знам, нё є, нё пуст = не знаю, нема, не пусті.

о нё (стягнене з онёе, онее) у всіх Лемків наголошує последний склад.

Однакож поступаючи на схід, іменно, де стикають ся Лемки з Долами і Бойками, стрічаємо поодинокі слова розлично акцентовані. Акцент в поодинокях словах тих східних Лемків буває часто зовсім відмінний від акценту у прочих Русинів. Тут подаємо кілька примірів. У Великім Поли коло Загіря (бесіда не чисто лемківська: по к не уживають грубого ы лише і місто „лем“ уживають „іно“): кóло халўпы лытáут ворóблы. — жоўтогрудкі пом. plur. від жоўтогрудка Goldammer. — молоко, кіпйт. — гóлубы. вовырка г лысы мат гвыздó. — кўпаўка Leuchtkäfer. — малы рóгы. — жáворонок plur. жáворонкы. — орёл genit. орлá. — кригулéc. — лáстывка plur. ластывкі. — дунькі (пом. plur. від дунька). — мотáлы plur. від мотáль = метіль plur. мотилы. — мурайкі Ameisen. — головá abl. sing. головóў однакож: óса. сóва. вóда. сёрняк м. загально-руск. осá, совá, водá, серняк. — — пчóла СЗ. = пчолá. — вóса СЗ. Wespe. — хрўці Ку. Käfer хрўці. — два орлы Щ. — побменши пта́хы Щ. — скригулéc Щ. — молоко кыпйт Щ. — снóпы СЗ. Garben снопы. — нем тотó Щ. лиш тото. —

ківське *ѣавка*, хар*ѣак*, мас*ѣо* ближше до: вавка, харвак, масво. Повстане переливного звука *ѣ* здає ся бути новим і поволи розпростороняти ся. Подекуди в тїм самїм селї мож стрічати оба способи вговорю: біл*ѣй* і бі*ѣ*ѣй, пришла ем і приш*ѣа* ем, масло і мас*ѣо*, стіл і сті*ѣ*genit. стола і сто*ѣа*, село і се*ѣо*. Тут і там навіть л*ь* переходить на *ѣ*.

старосл. л*ь* переходить на *ѣ* (рідко на *ѣ* або *ѣ*).

во*ѣ* psl. вл*ѣ*к*ѣ*. — до*ѣ*гый psl. дл*ѣ*г*ѣ*. — жо*ѣ*тый psl. жл*ѣ*т*ѣ*. — сы*ѣ*за psl. сл*ѣ*за. — б*ѣ*ѣха psl. вл*ѣ*ха гл. Голосі-вочня під *ѣ* (л*ь*).

в старосл. л*ь* зникає *ѣ* а л на *ѣ*.

*ѣ*жниця Брт. Розс. Я Löffel psl. л*ѣ*жниця.

В part. praet. act. II. для мужеского рода переходить понайбільше л на *ѣ*. Лише в декотрих місцевостях пр. в Криници, Жегестові, в Ізбах... л удержало ся: пришол, писал, пукал. Натомість декуди вступає *ѣ* в згаданім причаснику не лише в мужескім, але також в женьскім і середнім роді єдничного числа як на пр. в минувшику: 1. пришо*ѣ* ем, приш*ѣа* ем, приш*ѣо* ем. 2. пришов ес, приш*ѣа* ес, приш*ѣо* ес 3. пришо*ѣ*, приш*ѣа*, приш*ѣо* Лб. — також в Мисцові: гвари *ѣа*, роби*ѣа*, б*ѣа* місто загально у нас уживаного: говорила, робила, була. — в Полянах: ходи*ѣа*, б*ѣа*, носи*ѣа*; в Радоцинї: роби*ѣа*, роби*ѣо*, ходи*ѣа*, ходи*ѣо* побіч: робила, робило, ходила, ходило.

грубе л часто звучить як *ѣ*.

ѣука. — кропи*ѣо*. — *ѣадный*. — гор*ѣо* II. — оре*ѣ* Рад. — *ѣасиця* НВ. plur. *ѣасици* Wiesel, ласиця. — сті*ѣ* Вн. psl. стол*ѣ*, стіл. — па*ѣ*ка Вн. м. палка psl. пал*ѣ*ка baculus. — кі*ѣ* 3. м. кіл psl. кол*ѣ* *πάσσαλος*, palus. — *ѣавка* Рад. II... Bank; Steg. *ѣавка* брез воду = кладка через воду. — купа*ѣа* Рад. Hufblattich. купала Tussilago farfara. — жрід*ѣо* (čech. zřídlo, slovac. žriedlo, pol. źródło, zrzódło). — попі*ѣ* Asche genit. по*ѣ*ѣу. — *ѣада* Laden, Kiste. — *ѣадиця*. *ѣадичка* kleiner Laden, kleine Kiste. — *ѣиѣый*. — бі*ѣ*ѣый etc.

перед е, и, і (= старосл. н) і понайбільше також перед і (повсталим з о) стоїть середне л, перед і (= ѣ) і перед преіотованими голосівками л м'ягчить ся.

лем. — по-ле-гев! — хо-ле-хо! — палец. — кавалец. — лелет. — бесідливый. — забытливый. — ма-

зábвў сокы́ркоў цвяк або гвізд er schlug mit der Hacke den Nagel fest hinein. — навсе́ Ко. auf immer у західних Лемків: на́ все, на́ завсе. — захо́ўзнати коня́ Ко. східногал. захо́всгати коня́, за-ложити ў́зду коневи. — до́чка звірила ся Ко. das Brett hat sich geworfen. — лу́скат батого́м Ко. — черствá вода́ Ко. = за-гальноруск. че́рства вода́. — студні́к Ко. Brunnen. — весе́ля Ко. — хробачні́й о́ріх Ко. загальноруск. хробачні́й о́ріх. на о́рісві́ Ко. загальноруск. на о́рісві́. — захра́мала вівця́ Ко. загальноруск. захра́мала вівця́. — по́колоў Вв. загальноруск. по-ко́лов. — послу́хаў Вв. = послу́хав. — ві́дскочіў. ві́дско-чіла Вв. = ві́дско́чив, ві́дско́чила (від місто властиво лемківського од). — застрі́ліў Вв. = за́стрілив. — розпрісте́р ся Вв. — поі́мила Вв. = поі́мила, поі́мала. — то я не ви́дїў Вв. то я не ви́дїв. — писку́рі Вв. = писку́рі. — вороб́ці Вв. = вороб́ці; але дзяворо́нок. ко́гут. ба́ран. чо́снок. мо́лбо Вв. місто загально-руск. жа́воронок. ко́гут. ба́ран. чо́сник. мо́локо Вв. місто загально-руск. жа́воронок. ко́гут. ба́ран. чо́сник. мо́локо. з дере́ва а́льбо з рога́ Вв. = з дере́ва а́бо з рога́. — загла́діў Д. = загла́див. — засьні́тіў ся Д. — худо́боў Д. = худо́бою. — мові́ў Д. = мовив. — в хы́жі Д. = в хижі. — челя́д Д. = челя́дь. — ка́ждый ден Д. = ко́ждий день. — разо́м Д. = ра́зом. — стры́ко́ Д. = стрик, стрійко, стрій. — цыга́н Я. = цы́ган. — лы́сік Вв. = лі́сок. — стреді́ў Вв. — а́стряб найб́льше нсу́е кур. Лип.

Суголосня (*Consonantismus*)

Шлавні л, р.

У галицких Лемків дасть ся трояке л одмітити. 1) грубе л пр. в словах: лаптити, лозина, лускати, ложка, блыха, лыста, лука, орел, гварил, видыл. 2) середне л: лем, поле, воле Kropf, облестный, ліхва, лішка B. vulpes, уліця НВ., великый, пліт (місцево також в пом. sing. тверде л: плыт а навіть пўит але genit. плота все з твердим л). 3) м'яке л: лышити, лытати, старуля, глядати, люд, палюнка, любити, кріль genit. кроля cuniculus, поля (genit. від поле), воля (genit. від воле), кырдель, рыбель, покаль, доталь, покля, закля. В реченю: лытат орел по над поле заступлені всі три л. Тверде л дуже часто переходить на переливний звук ў, подібно як у Мазурів. Однакож мазурске ў близить ся б́льше до грубого л (= l), тимчасом лемківске звучить майже як в; проте мазурск. ўawka, charŭak, masŭo близже до: ławka, charłak, masło — а лем-

ліна. — пліска. — ходилисьме. — прішлисьме. — лім. — ліжко. — — — лыпіти. — хлыб. — люд. — палюнка. — любовати. — лядник. — старуля. — Nom. sing. поле має середне л, однакож genit. поля, dat. полю etc. — середний звук л чути також в виразї ланя, genit. ланьї psl. лани або лань.

грубе л (котре подекуди переходить на ѣ) місто загальноруск. ль.

пилный Росс. м. пильный в значеню: борзий; швидкий; ревний. пилно йде er fährt schnell. пилно летит er läuft schnell (летити в знач.: бічи). — пилувати м. пильновати. пилуйте! beeilt euch! — тьлный. тьїўный м. тїльний. тьїўна корова Тих. trächtige Kuh. — тїўко Вн. м. тїлько. — біїше Вн. м. більше. — конопеўка Рад. м. конопелька Buschwindröschen, Anemone nemorosa.

змягчене л (ль) місто л.

понедыльок П. Ба. м. понеділок psl. понедѣльникъ et понедѣлокъ δευτέρα, dies lunae. čech. pondělek slovac. pondelok pol. poniedziałek. до понедылька м. до понеділка. — Павльо genit. Павля м. Павло, genit. Павла. ид до Павля gehe zum Paul, іди до Павла. — волькы Вв. м. волкы = волики, Ochsen. — бїльок Со. Лип. Кв. Мш. м. білок Eiweiss. — пильовина Ко. м. пиловина Sägespäne.

ль місто ѣ з старослов. л (в лъ).

сполънити ся В. м. сповнити ся psl. исполънити сѧ. — вїпольнити Вв. м. вицовнити.

н місто л.

девясин Св. із девятсил, девятисил Carlina, Eberwurz. — погорінец Брт. м. загальноруск. погорілець Abbrandler (але форма погоріня psl. погорѣнїє припускає також вивід погорѣнь+ць). — — нем Щ. м. лем slovac. len čech. jen в Вв. лен tantum, nur в СЗ. іно. — дай мі нем два снопы жїта Щ. gib mir nur zwei Garben Korn. нем тотó Щ. nur dies.

й місто ль.

прайник Сн. psl. пральникъ yвaфeўs, fullo.

р місто л.

рыборівка м. рыболовка Seeschwalbe, sterna. — курастра Ч. П. colostrum (подекуди також куўастра, куластра, коластра).

в західній Лемківщині у суцників утворених наростком -арь (-арійъ) звучат **р** в іменяку (nominativus) твердо.

боднар. пекар. учар. рыбар. горчар — однакож в падежах ускісних виступає змягчене **р**, оттак: боднаря. пекаря. учаря. рыбаля. горчаря. — боднарям. боднарях (побіч: боднарім, боднарьох) etc.

тверде **р** чути також в мерва, мервиця Wirrstroh (в декотрих галицкоруск. говорах: мерьва pol. mierzwa). верх дуже рідко вірх psł. вѣрхъ (в декотрих галицкоруск. говорах: верьх, pol. wierzch). — тепер psł. тѣрѣво (в декотрих руск. говорах: теперь, теперя, тепера). церков (в декотрих галицкоруск. говор. церьков).

декуди в немногих місцевостях у східній Лемківщині чути рівно як декуди помежи Лемаками на Угорщині і в іменяку единичного числа суцників утворених наростком -арійъ м'яке **р** як; косарь Я. — рыбаля Вн. Ти. Fischer; Seeschwalbe.

змягчене **р** в словах і формах:

буря Я. — вечеря Я. — вечеряти Я. — огваряти З. verleumden. — заверюха I. Sturmwetter. — учаря II. genit. від учар, Schafhirt. — ряса. — брячка. — рябий. — орябок. — стрямбы. — порядок. — попер genit. попрю Pfeffer. — гварю ich spreche. — орю ich pflüge. — смотрю ich schaue. смотрю свою роботу Т. = пильную своєї роботи etc. а також ярь Вн. Frühling в інших околицях; яр genit. яри — перьгач Вв. в інших околицях Лемківщини: пыргач Fledermaus. — верьх Ко. в інших місцевостях: верх. — звѣрхы Ко. = зверха.

ль місто **р** (рь).

былька I. місто і побіч бирка, бирька Assel, Oniscus. былька nig має гідны I. die Assel hat viele Füße.

Сичні **с, з, ц.**

с ністо звичайно у нас уживаного **сь**.

письмо II. Св. Вн. м. письмо psł. писмо čech. slovac. pismo, pol. pismo. — письменный II. Св. Вн. м. письменный psł. письменный čech. písemný slovac. písomný pol. piśmienny. писемлы вам подаме wir werden Ihnen schriftlich (brieflich) mittheilen.

е місто єь (єи).

штоє м. (штоєи) = щось. — до когос м. до когось. — якоє (якоєи, якоєи) м. загальноруск. якось. — єє м. єєь (єєи).

єь місто с.

сєватый П. psl. сєвѣтъ *áγιος*, sanctus. čech. svatý slovac. svätý pol. święty. — сєвато dies festus pol. święto. — сєвалити П. м. сєвалити (сєвѣд) cf. psl. присєвѣдати marcescere; pol. świędzić.

єь місто с.

вєсьпа Ко. м. вєєпа psl. єсьпа pol. ospra.

ц місто с.

цмюк м. смюк Drachen, psl. смюкъ порівн. смючати герере кор. смък. цпеникы м. спеникы, спиники Schnallenzähne, nom. sing. цпеник. — цўонка місто і побіч сўонка П. Scolorax rusticola Waldschnepperfe. — цомпель леду П. Р. Ку. Ко... Eiszapfen сопель, сопляк cf. psl. сопль. — цыцати Бер. м. сысати psl. сьсати slovac. cicat' čech. cucati. — выцццати із высыскати aussaugen (подібно кажуть Гуцццли сцати м. ссати; теле сєє корову = сєє корову). — цыцок (цицок, ццок) psl. сьсьць. — предця (претця) і предцьї, прецьї м. предся, предсї doch, dennoch. slovac. predsa pol. przecie. — цверчок Вв. цьверчок Лип. м. сверчок psl. скрѣчкѣ. — коцмак Вн. м. космак Stachelbeere Ribes grossularia var. pubescens plur. коцмакы. — ця ту! Ту. = сядь ту!

ць місто єь.

більїцькый Сн. м. білїськый. — тоньїцькый Г. м. то-нїськый.

з місто с.

змеркати ся м. смеркати ся psl. сьмрѣкати obscurum fieri. — зметанка м. загальноруск. сметанка cf. psl. сьмєтати.

ч місто с.

сверчюк Кв. plur. чверчкы. чверчюк О. чвїрчюк З. м. сверчок.

ш місто с.

шкўо побіч скўо, скло psl. стькло vitrum. — шкепа (шкыпа) Spleisse м. скепа. шкепати м. скепати. — шкверчок Бер. шквирчок Нов. м. скверчок, сверчок, Grille, Zirpe. — шкаруха

Нов. Kruste із скаруха, скоруха cf. скоро. — шаўата Лос. м. салата Salat. — кристал Чр. Krystall. — гушлі м. гусли psl. гжсли plur. рідше sing. гжслъ. — шкрофльі Skropheln. — шквір м. сквір порівн польск. świerk = Fichte (може в звязи із сквірчати, шеварчати, сверкати, сверчати knistern; впрочім також указує на руск. смерек (= ein Baum mit dunkelgrünen, also düster gefärbten Nadeln, Fichte). — шереш, шораш із сереш wie eine dicke Brühe aussehende Masse zerbröckelter Eisstücke, die das Flusswasser im Vorfrühling treibt; überhaupt kleine, theilweise zusammenhängende Eisstücke auf dem Gewässer „покрышенный люд на воды, як каша“ cf. psl. срѣшь faex. (у Лемків частійше: стрыш, стріш čech. stríž, stríšť; pol. sryż, stryż Treibeis). — шолтыс м. звичайно ужив. солтыс, Schultheiss, Schulze. — шмыкўый П. pol. smukły, śmigły; шмыкўый хўон schlank gewachsener Kerl. — шадый м. сїдий psl. сѣдъ slovac. šedý grau. — шварный м. сворний fesch, frisch; nett. slovac. švárny. шварне дывча nettes Mädchen. — шкаредный П. = скарідный hässlich, abscheulich; шкаредна робота psl. скарѣдъ αισχρός, foedus. — шмигати. швигати. шмигати pol. śmigać. — шмигар П. швигар das dünnere, gewöhnlich mit einer Quaste versehene Ende der Peitschenschnur. — шмыкнути Лос. м. смыкнути н. пр. шмыкне косом er streift mit der Sense. — шкырготати м. скреготати psl. скръгѣтати. — шкородіті Лб. м. скородити. — швалити м. свялити čech. svědětí, pol. świadzić. — шкрабати. шкрятати м. скробати kratzen, schaben. він шкрабле. мышлю м. звичайно ужив. мислю (мыслити) psl. мыслити. мыслѣ, мыслишь etc. — завше м. і побіч завсе, все immer. slovac. zavše pol. zawsze. — шкавронок Б. plur. шкавронокы побіч дзаворонок Б. pol. skowronek psl. сковраньць. — брешкыня Б. м. брескыня Pfirsich. — шкварити Ф. м. скварити. — шкарупа Ф. М. Ко. скарупа, скорупа. — швірка Кр. м. свірка „што привязує бич до бичьска“ Peitschenschlinge. — шклянка Ба. м. склянка Trinkglas. — лишівка М. м. дисівка Cantharellus cibarius, Pfefferling. — шмыкати ся Д. kriechen psl. смыкати са ѣрпелъ, герере. на руках і ногах ся шмыкат cf. psl. прѣсмыкати са. — шпідлярка Вол. м. спіднярка Спрк. спідна дошка у воза. — ношат Тих. м. носять, pol. noszą. — гашат Тих. м. гасяць, pol. gaszą.

шь місто лемківського сь (місцево).

шьвятый Лип. шьватый О. в інших околицях: сьватый = святой. — шья Лип. = ся.

дз місто з.

дзвін Glocke slovac. zvon pol. dzwon. — дзелены П. Чр. = зелены Св. — дземяк. (дзимяк) Лб. м. земляк, masur. ziemniak Kartoffel, Erdapfel. — дзябок Св. genit. дзябка. дзябка З. genit. дзябкы З. Buchfink, Fringilla coelebs зяблиця pol. zięba. — але за-всїгда тілько: зерно.

зг місто з.

згірниця Мо. Вв. м. зірниця. вечерова згірниця Abendröthe. дві згірниці: на до дньом една, друга з вечера.

ж місто з.

зелены Лип. м. зелены (понайбільше лише в піснях). — жвїдати шья Лип. м. звїдати ся fragen. — вжьати О. м. взятр.

д місто з.

дрошлята м. зрослята Zwillingstöpfe.

г місто загальноруск. з.

гвізда Розс. (лишень місцево) в виших околицях лемківских: звїзда čech. hvězda, slovac. hviezda, poln. gwiazda psl. звѣзда.

к місто загальноруск. ц.

квіт. квіток. квітнути, квітне м. цвїт, цхвітка, цвисти, цвите pol. kwiat, kwiatek, kwitnąć, kwitnie. čech. květ, květina, kvě-
tinka, kvesti, kvete slovac. kvet, kvetina, kvetinka, kvitnúť, kvitne. — проквітати м. процвітати. — квітен genit. квітня pol. kwiecień slovac. kvetou, загальноруск. цвітень (цвітень).

ч місто ц.

рычір genit. рычіря із рычір Ritter, лицар slovac. rytier čech. rytíř, pol. rycerz. — чіркель genit. чіркля Zirkel. зачірклювати чіркльом mit dem Zirkel (Zargmesser) den Kreis ziehen.

дз місто ц.

дзябка. дзьобка м. цяпка (капка) Turfen.

ец місто загальноруск. ець.

палец genit. пальця. — вдовец genit. вдівця. — отец genit. вітця. — кавалец genit. кавальця. — хўопец genit. хўонця. — корец genit. кірця. — синец genit. синця Kornblume. — ярец

genit. ярцу Gerste „бо на яри засывають“. — сыіменец genit. сыіменцу collect. Hanfsamen.

яц місто загальноруск. яць.

заяц genit. заяця м. заяць psl. заяць. — місяц genit. місяця psl. мѣсѣць.

старослов. наросткови -ица відповідає понайбільше -иця,
декуди -іця або -іца.

пшениця psl. пшеница. — ораниця Г. — ратиця Б. Huf (bei Arctiodactyla z. B. bei Ochsen, Schafen, Ziegen, Rehen, Schweinen...) — яліця Р. — воўчіца Вв.

сплив скупин звукових сьс, жьс, шьс на с — чьс, тьс,
і дьс на ц.

рускый із роусьскъ-и = роусьскый. язык рускый. бесыда руска. — боскый із божьскый. — мноство із множьство. — наскый із нашьскый. — богацкый із богачьскый. — рыбацкый із рыбацьскый. — сиродкый із сиротьскый. — богацтво із богатьство. — двацет із двадьсет, двадесет, двадесент, двадесенть, двадесенти psl. два десѣти. — еденацетеро, дванацетеро, тринацетеро. — тринацет, вісемнацет etc.

тс в старослов. тьс (тьск) по заникови ть спливає на ц.

цнути ся Мо. цнути. цне мі ся ich langweile mich. буде Вам ся цло за нами Sie werden sich nach uns sehnen. што собі цнеш? warum langweilst du dich? буде му ся цло er wird sich langweilen cf. psl. тьснѣти сѣ сповѣдѣти, festinare (тьснѣти, тьснѣти; тьснути, т'снути, цнути).

Понебні й, ч, ж, ш.

Перед я (= иє і ия) попередна суголоска не двоїт ся.

проте: весіля (побіч старшої, але що раз рідше уживаної форми веселе), воўося, кряча Gestrüpp, іманя Vermögen; Hornvieh. — судя psl. сѣдѣти побіч судий psl. сѣдѣти.

передставне л місто й.

лем із леме, лено, йено = іно, nur. slovac. len, čech. jen, pol. jeno.

д або г' місто й.

мадяран З. магеран Сн. м. маеран, майран *Origanum majorana*, *Majoran*, *Mairan*.

н місто й.

мнюд Вн. Кв. З. О. Honig місто мйуд, мюд genit. меду.

по ч, ж, ш найчастійше чути ы, рідше середне и або декуди і як в словацкім.

чыстый. чытати. жытн. жыла. кашы. пашы. — чинити. числитн. жнд. живина. шитн. шипіти. — воўчіца. крячіна. жівіця. жіця. шірокій. шішка.

ж, ч, ш не вимовляють ся мягко.

ножа. дойджу. ходжу. хочу (побіч хцу). кырнача. час. шапка, шадый, шуміти; але зовсім мягко у: рычір, чіркель (як: рычыр, чыркель, подібно як звук ч в гуцульскім: хочю, чістий); джяворонк (також дзяворонк). однакож місцево у східній Лемківщині: ночювати Я. — чьорный Вн. — сьпіваночька Вв. — богацька Вн. — ручька Лип. — хочю Слрч. — плачю Я. Слрч. — невеличький Слрч. — ночька Кв. deminutiv. від ночь, Nacht.

ц місто ч.

овоц м. овоч, овоц genit. овоцу, dat. овоцови, abl. овоцом etc. — гуцьок genit. гуцька м. гучок, гучка *kleiner Wasserfall*. — быцок Св. Р. м. бычок *kleiner Ochs*, *junger Ochs*. — міц м. міч psl. мошть *palaeoguth*. моць. — пец м. печ, міч psl. пашть *slovac. pec*. — поцтивіст м. поцтивість *Ehrenbezeugung*; *pol. poczciwość Ehrlichkeit*. — уцтивый Вн. м. учтивый *slovac. uctivý ehrerbietig*, *achtbar*. — цупріна Лб. м. чуприна *Schopf*. — янцік Рхв. місто і побіч: янчик. — сьватоянцік м. святоянчик *Leucht-käfer*, *Johanniswürmchen*. — сторц м. сторч *hervorragende Felsen* cf. сторчати, стирчати — цы, ци (рідко ці Р.) місто і побіч чи. — сущий м. сущий (сучий) *slovac. súci tauglich*, *geeignet*; не суце до начого = не суце ні до чого *zu nichts taugend*. суце *ausgezeichnet*, *vortrefflich*, *essential*; як суце, як суцо *wie es sich gehört*. — хцу, хцеш, хце; хцеме, хцете, хцут із хочу, хочеш etc. *pol. chce, chcesz etc. slovac. chcem, chceš etc.* — цвалувати Сн. м. чвалувати, чвалати *slovac. cválat'*, *pol. cwałować*. — цвалує на

кони er galoppirt zu Pferde. — боцан Р. Ту. pol. bocian, čech. bo-
čan ukr. бучак (бочак). — цькат ся З. м. чькат ся, чкат ся. най-
мины ся не цькат.

ш місто ч.

штырє, штыре, штырі м. чотири декуди уживають лише
форми штирі. psł. чєтырє, чєтырє, чєтыри. штырие паробци
Рхв. яшурка штырі ніжкы ма О. але чєтырдєсєт, чєтырдєсєт psł.
чєтырє дєсєти. — братішко М. м. братічко, братичко. братіш-
ковє = братічковє.

р місто ж.

неборак Лип. із небожак. slovac. neborák pol. nieborak arm-
seliger Mensch cf. hal. неборе м. небоже, неборейко м. небожейко.

з місто ж.

повороз І. м. поворож Coccinela (septempunctata), (sieben-
punktirter) Marienkäfer. — озелец Д. Тих. Ч. genit. озельцю Д.
озельцу Тих. Ч. дуже озельцу = ожелец Вн. Eiszapfen an Bäumen
озелєст Я. genit. озелєсту м. ожелєст Лип. Бер.

дз місто ж.

дзяворонк Св. Вв. Со. Ку. Ко. дзяворонка Ту. м.
жаворонк, Lerche. — дзвьякати Мш. дзвьякати Бер. дзвья-
кати Ч. м. жвакати, жвакати, жовати, жвати, жути kauen;
langsam essen. худоба дзвьякат Мш. — цуджый Т. м. чужий. цудзы
люде = cudzy ludzie.

дж місто ж.

приджмурити Д. м. прижмурити. приджмурну́ око. —
рджати. рджати ся wiehern м. ржати, рзати, прзати psł.
рѣзати. кін рдже ся П. = кінь рже das Pferd wiehert. — джя-
ворок. джяворонк Брт. м. жаворонк Lerche.

дж місто загальноруск. ж, старосл. жд.

одеджа П. Брт. Р. Ко... м. одежа psł. одѣжа. — пряджа
м. пряжа psł. прѣжа. — рджа м. ржа psł. рѣжа. — рджок
Ти. Гр. Spitzmaus. — рыджик м. рижок Reizker, Agaricus delicio-
sus. — рыджый м. рижий, рудий fuchsroth; gelbroth. psł. рѣждь
єт рѣждь, — зарджавити м. заржавити verrosten. — меджа
м. межа Rain, Zwischengrenze, Feldgrenze psł. мѣжа. — медже
м. межи ukr. міждо psł. мѣждоу. — помеджи м. помежи. —

чуджый П. Брт. Ку. ЧГ. м. чужий psl. штоуждь ет чоуждь
ἀλλότριος, alienus, peregrinus.

ч місто ж.

прячка. спрячка П. брячка Д. місто пряжка, спряжка
 Schnalle. — дрічка м. дріжка deminut. від дріга Врхв. = дорога,
 доріжка порівн. pol. dialect. dróga.

щ місто ч.

щабрик м. чабрик Quendel, Thymus psl. чжъркъ. — пчола
 Кр. Врхв. м. пчола psl. бгъчела; в Жегестові: пчола. —

е місто ш.

оркыс Бру. І. м. оркыш Spelt. оркыш двурядный, санопа
 шістьрядна. — снурок Св. Schnur. снуркы х капелюха = шнурки
 у капелюха Schnüre beim Hute. — мыся Св. мысятко Св. м. за-
 гальноруск. миша, мишатко порівн. грецк. *μῦς*, лат. mus. — мыс-
 пыргач Брт. м. мишпыргач Fledermaus, Vespertilio murinus.

ч місто ш.

чкоўа Сврк. м. школа. до чкіў = до шкіл in die Schulen.
 — чколяр Сврк. Schüler. — чколярка Schülerin. — Чмуль
 Сврк. м. Шмуль Samuel (jüdischer Name). — чкода П. Р. Мо.
 Ку. Ту. м. шкода Schaden. — чкодливый м шкодливый schädlich.
 — чкодити Ма. Вв. м. шкодити. — инчий Вв. місто і побіч:
 инший. — Лукач Г. Бер. м. Лукаш, Лука. — началистый Ко.
 м. нашалистий, пришалений. — — дочка Я. Ту. Ко. м. дошка
 psl. дъска. звірила ся дочка das Brett hat sich geworfen; однак:
 дошка Твх. — прудче Б. м. прудше. — молодчий Б. м. мо-
 лодшый. — рідче Б. м. рідше.

щ місто загальноруск. ш.

дошка Бер. Врхв. м. дошка Brett psl. дъска.

ц місто загально в українськоруск. уживаного щ.

цо (Шляхтова, Явіркы) місто що psl. чъто (тому то Шляхто-
 вян і Явірчан сусідні Лемки зовуть: Цотаки; загально уживана
 форма на Лемвівщині єсть „што“).

жъ місто щ старослов. ждъ.

дожъ Я. м. дощ. даў Біг дожу; але: гардого дожджику даў
 нам Пан Біг Я. = красного дощику etc.

ч місто щ.

доч Со. ЧГ. м. дощ. падає доч Со. es regnet, der Regen fällt.
дочь Ту. psl. дъждь.

ш місто щ.

кушичок Вн. м. кусочок = кавальчик. — шесте Вн. м.
счастье. — блышиця Лип. м. бльошиця Wanze в З. однакож:
блышиця.

шт місто загально у нас уживаного щ.

што П. Брт. Кр. Я. Ту... м. що psl. чьто; але в СЗ. Щ.
Ку. що.

Зубні т, д, н.

ц місто т.

цьма М. Ти. цма П. І. м. тьма Finsterniss; Nachtfalter. pol.
śma. — зацьмит ся Сн. м. затьмит ся es wird finster. — гості
м. гості, nom. sing. гіст Gast. — хоц П. Брт. Вн... м. хот (з хоть
котре знов повстало з: хоти) wenigstens; obgleich. хоц-де Ф. irgend
wo = хоть де Т. хоц хто = хоть хто wer immer; хоц кому = хоть
кому wem immer. хоц коли Мо. zur beliebigen Zeit. — ридь м. ридь
psl. ридь, poln. rzyć slovac. rit'. čech. řit Arsch, Steiss. — цані-
стра Д. м. таністра, canistrum, Tornister. — зацюрка Ба. pol.
zacierka м. затірка, затирка. — до мацери Б. м. до матери. —
цьіхо НВ. м. тихо pol. cischo.

д місто т.

труд Кв. м. трут, Drohne pol. trąd.

ць місто дь.

Фецьо м. Федьо Theodor.

дзь місто д.

дзвінята Смрк. м. двійнята Zwillingstöpfe.

к міняє ся з т.

качати м. тачати walzen cf. psl. тачати. такати ἐλάυνειν,
agere. такати колесницеж ἀρα ἐλάυνειν. качат тисто на ризанку er
walzt den Teig, um Nudeln daraus zu machen. cf. serb. котач
і точак, nsl. koturati, ruth. катуляти. — кімня (кымня) Д. м.
тімя genit. кімня Д. (міцево).

й місто д.

пораїцти Вв. м. поради́ти. — пора́йко м. пора́дко Rathgeber.

г' місто д.

гнес П. Розс. Б. м. днесь psl. дньськ et дньськ *σήμερον*, hodie. — гнеска П. гнеска^и Б. м. днеська. — гиригувати м. диригувати *leiten*, *dirigere*. — нозі́рі М. м. ноздрі. — іля Р. м. дя. — мюзі́ра Мо. м. мяздра psl. ма́здра. — гнешный^и дeнь^и Вв. *heutiger Tag*. psl. дньшьк дньк.

г місто д.

гнеска Вв. Розс. гнескы Кв. м. днеська, днеськи. — гнесь Ку. м. днесь.

л місто н.

зрі́лко gen. neutr. м. зрі́нко Pupille. обыдві зрі́лка *beide Pupillen*. — шідлярка Вол. м. спіднярка.

нь місто н.

зеленьоватый Я. м. зеленуватий, *grünlich*. — мньюго́ Ту. м. мно́го. — дньова кышка Нов. м. двова кышка *Blinddarm*. — тонькый Ф. М. м. тонкий psl. тьнькь *tenuis*. барз тонькый *sehr dünn*. сопр. тоньший м. загальноруск. тонший. — меньший м. загальноруск. менший. — соньце Лб. м. сонце psl. сльньце.

й місто нь.

сонейко Вв. м. соненько. — Божейко м. Боженько. — сівейкый м. сивенький. — темнейкый Вв. м. темненький. — солодойкый Вв. м. солодонький. — — майкеты Д. м. (манькеты) манкеты *Manchetten*.

ш місто н.

Миколай або Микула м. Николай, *Nicolaus Nikolaos*, psl. Никола. Никоула. Микоула. — мерест Ф. Мш. м. нерест *Pfritte*; *kleine Fische überhaupt*. мерест Мо. *Froschlaich*. з мересту выльгают ся жабы молоды; покля малы, также кличеме мерест (cf. нересница, нерісница, мересница *Pfritte*, *Ellritze Phoxinus rivularis* гл. Початки до уложення номенклятури і терминологіи природописної народної н. Иван Верхратский. II. 1869 стор. 20. *Der Name ist nicht dem Polnischen entlehnt, wie einige slav. Philologen fälschlich*

glauben, indem Phoxinus rivularis bei dem poln. Volke unter dem Namen strzebla und strzewęga bekannt ist; мересниця müsste polnisch „mrzostnica“ lauten). — лем II. Брт... нем III. м. лен Вв. slovac. len, čech. jen, pol. jeno.

Гортанні к, г, г', х.

по гортанних стоїть **ы** як в старословенщині.

сливки (слівки). руки. тяжкій. гнути побіч гбнути. ноги. гыртан. уырт. млодухы. хырувати. опалюхы (в чеськ.: švestky. stišťení ruky Händedrücken. těžký. zhynouti. zahynouti. nohy. chyba Fehler. chytrý etc. в польск. chyba es sei denn. chyży hurtig. chytry listig але: śliwki, ściśnienie ręki, ciężki, zginać, zaginać, nogi).

ц обмінює ся з к.

цяпнути і капнути. — цяпусю-капусю ein wenig в східногалицкім: цяп-кап! — прицяпати Брт. ein wenig nass machen. дойч прицапаў = дощ примочив es hat ein wenig geregnet.

т місто к.

Затхей I. psl. *Закъхей, Заххаїос, Zaccbaeus.* — Нитифор Ба. м. Никифор в укр. і декуди у нас на Поділю: Ничипір.

г' місто к (глухе к переходить на звучне г').

г' місто к (psl. къ). г' зимі місто к зимі gen Winter. г' льісови м. к лісови in der Richtung gegen den Wald hin. г' осени = к осени gegen den Herbst. г' ньому Вн. м. к нему. г' ней Ту. = к ній. г' у дівчатку = ку дівчатку. підут г' житу Ба. = п. до жита. г' у мнї = ку мнї, к минї psl. къ мънк. г' у ньому = к нему. г' у нім = к ним. — іречный м. кречный artig. — — різга м. загальноруск. різка Ruthe, psl. розга pol. różga. — мюзга м. мяска Cambium; Mark der Pflanzen. — дюг' місто і побіч дюк Hornraupe (namentl. Raupe von Deilephila euphorbiae). — босорганя Розе. місто і побіч босорканя Zauberin, Hexe, magy. boszorkány. — горсет м. корсет Leibchen, Korset. — гайданы К. м. кайданы. — вельгій Мо. Св. З. м. великий. — регрут Вн. Recrut. — варгоч Тих. м. варкоч, воркоч.

Г місто к.

Г нѣі Г. м. к ній. Г нне м. к ней = к ній. пришли Г нне трне младенце Рхв. — Г весѣілю запрошеный м. к весѣілю запрошений, на весѣіле запрошений. —

Х місто к.

хто побіч кто в східногал. хто. — нхто м. нхто. psl. **хто** м. **кѣто** — **никѣто** in codice suprasliensi: **нихто**. — карх Ти. Пол. Тих. м. карк. на карсы або на карху dem. каршьок. віс з білым кархом Тих. Ringdrossel, Turdus torquatus. карх = slovac. krk Hals. ruth. карк Hintertheil des Halses, Nacken. — х тобі Тих. к тобі.

Г не переходить на ж.

сѣнігниця Св. Мо. Пол. м. снїжниця cf. psl. **снѣгъ** *χιόν*, *пнх*; **снѣжнѣ** *χιόνος niveus*. але снїжниця Со. Ч. — дорогшый побіч дорогжый. — найдорогше Р. м. найдорожше. — дугшый, найдугшый м. дужший, найдужший (positiv: дугый, порівн. старосл. **джгъ** н. пр. **неджгъ** і **джжъ**. — тугший Мо. м. тужший. тугши волы stärkere Ochsen.

К місто г.

посак Б. genit. посаку м. посаг Mitgift. — каворон рідко місто гаворон, гайворон (cf. гавран).

Г (= g) місто загальноруск. г (= h).

г амба м. губа slovac. gamba, pol. gęba, psl. **гжа** lit. gumbas Geschwulst. gęba mag das „Schwellende“ bezeichnen. Miklosich's Alt-slov. Lautlehre S. 95. — горголя Knorren, Beule plur. горголы; горголястый surculus plenus, knorrig. — гырт Лб. Schlund cf. lemк. гырган. — венгрия. венгерскый побіч угрин, угерскый (загальноруск. угорский). — швыгар із смыкар. — гыўтати укр. глитати, глотати. — груден Св. місто і побіч груден pol. grudzień. — цыган Вв. Вн. Zigeuner, цыган. — цыганьскый м. цыганьский. — гриб Бер. Врхв. Кр. М. = гриб Т. м. гриб Pilz slovac. hrib čech. hřib pol. grzyb. — Жегестів (Žegestiw) місто і побіч Жегестів (Žehestiw). — гадати НВ. Врхв. sprechen місто гварити. форма і значене взяті з польского; руск. гадати = sinnen, meinen, glauben. — ганяти Р. м. ганяти, tadeln. — губатый haarig, rauh, zottig čech. huňaty cf. magy. guba zottiger Mantel). — підгара м. підгорде Wamme. — гаворон м. гаворон, гайворон

Saatkrähe cf. гавран Rabe; Saatkrähe. — да где м. дагде (де, где = psl. кѣде). — нігда čech. slovac. nikdy niemals. — горяўка. горявка (Шляхтова) м. горівка pol. gorzałka. — горлиця Вв. м. горлиця Turteltaube (примітна і найчастійше Лемками уживана форма: гырлиця). — Горлиць і м. Горлицы (die Stadt ist jetzt gänzlich polonisirt; doch hat sich der frühere ruthenische Name Gorlice (= Горлицы) erhalten; polnisch würde die Form „Gardlice“ lauten).

в місто г' або г.

давде Тих. м. дагде, дагде irgendwo.

Г.

Звук г' (вимовляє ся як польське g або російське г) властиво хибує в українськорускім. Там, де в старословенськім стоїть глаголь (г), в українськорускім, рівно як і в чеськім, кладе ся г = h. В українськоруских словах: гора, грубий, густий, Бел або Біг, богатий, гай, господи, голуб, торг, луг, доброго, его, мого, свого, одного, того-то, гонити, гнести звук г так само звучить, як у відповідних чеських виразах: hora, hrubý, hustý, Báh, bohatý, háj, hospodin, holub, trh, luh, dobrého, jeho, meho. sveho, jednoho, tohoto, honiti, hnísti. В словах перенятих т. є. взятих із чужих язиків звук г' найчастійше задержує ся (пр. гімназия, географія, телеграф). Тут і там чути его також у словах, де в загальнорускім стоїть г, д або к. Так пр. лемк. груден м. грудень pol. grudzień, дріга в Вірхівні місто дорога pol. dial. dróga, гардий м. гардий; лемк. гнес м. днесь; гречный м. кречний etc. В лемківськім говорі звук г' слабо заступлений, хоть в цілости трохи частійший, ніж у прочих українськоруск. говорах. В словах перенятих стоїть г' пр. грунт Grund. гратя collect. gen. neutr. altes Geräth. гачи Gatien (в східногал. тут і там: гачи). гваўт Gewalt. гніт genit. гнога Docht, Knoten. газда Wirth magy. gazda. газдыня Wirthin, Hausfrau magy. gazdaasszony. гнаткы ein Theil eigenthümlich construirter Schlitten (може в звязи з ним. Nast, Nastholz?).

д місто г'.

дадакати Вн. м. гатакати. гускы дадакают, як просят йіети. vgl. pol. gdakać ruth. кудкудакати čech. kdákati, kodkodákati, was aber „gackern“ bedeutet.

х не переходить на ш.

задыхливый II. Св. м. загальноруск. задушливый engbrüstig, asthmatisch.

ш місто х.

капелюш Кр. Р. Св. Лб. м. капелюх, кепелюх Nut. плюў капелюш зо соўомы.

к місто х.

шпіклір Розе. м. шпіхлір Speicher; звичайно у Лемк. сыпанец.

г місто х.

пыргач Я. Лиц. Кв. З. Ко. місто пырхач cf. пурхнути, порхнути, пурхнути.

ф місто х.

форенґва Ко. м. хоругва, хоругов pol. chorągiew psl. хо-рґгы. — форкавый м. хоркавий, хорькавий gäuspernd. форкавый жид. — фустка Р. в західній Лемківщині лише: хустка; подібно рідко у Лемків уживане: хвіст; тим часом в східній Галичині часто: фіст.

Губні п, б, в, м.

по губних й в многих околнцях не переходять на ль.

в формах як: терплю (з терпи-о-м повстало терпюм, терплю старосл. трѣплѣж). люблю. робю. клеплю, клепят. гўомю, ўамю. ўамят. ваблю. траплю. храплю. храпят. сыплю, сыпят Лб. спю, купю. любеный. купеный. оправеный eingebunden. обльіпеный. ольіпеный. одўпеный. обўупеный. згоговеный. хустя заплямене. соўома помервена, змервена. щепены груши.

т місто п.

треплюлка. трепілка Жег. м. препюлка, препілка загальноруск. перепілка čech. křepelka.

к місто п.

клебанія П. Брт. Рад... Pfarre; Wohnung des Pfarrers, poln. plebania. — ключи П. Б. Ба. (клуча) psl. плоушта, poln. płuca, čech. plíce (міньба звуків к і п порівн. пр. křepelice, křepelka poln. przepiórka, ruth. перечелиця, перепілка, hungarico-ruth. перепериця; čech. kapradí (papradí) ruth. папороть lemк. папортина. — ruth. корпати і порпати cf. lit. kirpti. — hal. клямка uкр. плямка. gr. ion. κότερος = πότερος. — boeot. πέταρες = att. τέταρες lat. quatuor. — πέλειν lat. coquere. — τρέλειν lat. torquere ruth. крутити. — пέντε lat. quinque, psl. пать etc.).

б міняе ся з п.

брез Рв. м. през, проз (перез) durch; ohne. — шчамба, счамба м. щapa, щeпa, шкeпa (шкыпa), скeпa Spleisse; шчамбити = скeпaти spleissen; тут такoж щaбeль, щeбeль Leitersprosse. — стрямбaтый м. стряпaтый, стріпaтий gefranst; zer-schlissen. стрямбы м. стряпи pol. strzępy. — брячка із прячка м. праячка, спраячка Schnalle. — бaд'якы м. пaтлaкы так зoвуть Лeмкe угoрeкx Рyснaків cf. ruth. пaтлe лanges (fliegendes) Haar. пaтлaтий mit langen, fliegenden Haaren. poзпaтлaти zerzausen. poзпaтлaнe вoлoсe zerzaustes Haar. — чyбpинa Ф. м. чyпpинa Schopf cf. чyб psł. чoубъ crista.

ф мiстo п.

фтaщинa. фтaшoк Д. м. птaщинa, птaшoк cf. slovac. vták Vogel.

й мiстo зpoнeнoгo нaкoнeчнoгo б (бъ).

coй із coбъ, coбi psł. cыбъ. xoди'ю coй цыльный дeн = xoди'в coбi цiлий дeнь.

п мiстo б.

зaпoристый Лип. м. зaбopистый. чiпчик зaпoристый in reiche Falten gelegtes Häublein, reich gefaltetes Häublein.

ф мiстo б.

кoфлик П. м. зaгaльнoрyск. кoблик Gründling, Grimpe, Gobio fluviatilis.

м мiстo б.

дpoмный М. м. дpoбный = дpибный. — мaмунити Я. тyманити, мaнтити cf. psł. вaкoуни superstitio. зaмaмyнит циган Я. шaтpoвы циганe мaмунят лyди Я. cf. ruth. мaмoнa.

в yдepжyє cя.

вaндpyвaти wandern в yкp. мaндpyвaти.

г мiстo в.

глaсный Г. м. влaсный. мaтлi глaснa = мaтлi влaснa leibliche Mutter рiднa мaтлi. — г'яcтитeль Бpу. м. влaститeль. — г'яcьныi Сmpк. м. влaсныi eigentlich, eben. влaснe pol. własnje. — eгo'йгa Кo. i гoлa Жeг. Pipol, Goldamsel в Киeвщинi iгoлa psł. вa'ггa pol. wilga. — пoгpоз Bн. із пoвpоз pol. powróż ruth. пoвopоз. — гдoвeц Г. м. вдoвeць psł. в'дoв'кыць.

г місто в; х місто в (= psl. праср. вѣ).

г ремени im Leder. — г осени im Herbste. — г льисы im Walde. — г вінку im Kranze. — г руцы in der Hand. — г воду in's Wasser. — г наших льисох. — г Гамерицы in Amerika. — стало ми ся штося г ногы = стало ми ся щось в ноги. — г мышах. — г грудях. — г місты. — до пізна г ночи П. — г двох газдынях in zwei Wirthinnen. — г ным. г ны = в вій. — г нас = в нас, in uns. — г дорозы. — г воды Рад. — г мурі. — г бік = в бік seitwärts. — г наших крайох. — г вечер = в вечер Abends. — г Устю = в Устю in Ustie. — г астрябі im Habichte. — г єдні елицы. — гнет Лб. Вн. . . м. і побіч внет (із вѣ+ю+то. вѣ-(н)ю-то), čech. hned slovas. hned' pol. wnet gleich, allsogleich; bald, schnell. — червак гwertит ся в дерево I. — г во дни НВ. bei Tage м. во дни, во дни із вѣ дни. — г войти Р. Т. м. войти, ввійти psl. вѣйти v. вѣнити εἰσερχομαι, intrare. гвѣшло до голѣвы Т. = ввійшло до голѣвы. — г вальти м. увалити, ввалити. гвалит х хыжу або гвалит в хыжу er stürzt in die Hütte hinein. — г лоны Вн. м. влоны psl. ланы λῆνοι, anno praeterito. — г другый бік Вн. — г раз Вн. м. враз. — г опхати Вн. м. вопхати. — пириця глетит дѣ хыж З. der Schmetterling fliegt in die Hütte hinein.

х собі in sich. болит на х собі ich empfinde Schmerzen im Inneren (in Magen). — х ті хыжи psl. вѣ той хыжи. — х церкві. — х тых церквіях in diesen Kirchen psl. вѣ тѣхъ црѣкѣвахъ, pol. w tych cerkwiach. — х ті кырви (кырві) in diesem Blute. — х тім (тым) теляти psl. вѣ томъ телати. — х тых газдох in diesen Wirthen. — х сым чѣовеку psl. вѣ семь члѣвѣцѣ. — х сѣ бабі. — х піў обруча im Halbkreise eigtl. im Halbreif. — х поли. х ковалю. — х черешни. — х хыжи in der Hütte. — х тогды Р. м. втогды, тогды pol. wtedy. — х піў Д. Тих. вѣв, пѣв pol. wról. — х перед О. вперед. — на х перед О. наперед, поперед.

х місто в.

хчера Г. м. вчера, вчора psl. вѣчера χθές, heri.

ф місто в.

солофій Вн. м. соловій, Nachtigall — сфора П. м. свора, звора = друк сполучающий обі оси у воза; порівн польск. zewrzeć, zwięrać.

Ф місто хв.

Фіяти Я. м. хвіяти „калина-малина над водою ся фіє, Богацка дівчина с худобной ся сьміє“.

н місто м.

нізильный палец загальноруск. мізінный (мізильный) палець, мізильник kleiner Finger psl. мѣзинъ. — нырскый Ф. м. морский. нырскый кріль Ф. Cavia sobaya. plur. нырскы кролі. нырскы пацята Ч. м. морскі пацята Meerschweinchen. але в Со. морскы пацята. — нышпергач Бру. м. мышпергач, мышпыргач Fledermaus. — воньітувати побіч нютувати vomere spreien sich erbrechen. — понайбі Мо. м. помайбі, помагайбі. — наца Вв. Марре. — ністо Р. = місто statt, anstatt. — возне Вн. м. возме.

г місто м.

шугный побіч шувный м. шумный slovac. šumný in der Bedeutung: schön, edel, niedlich. шугна або шувна дівничка.

в обмінює ся з м.

швигар, genit. швигаря і побіч: шмигар das dünnere, mit einer Quaste (трепачка) versehene Ende der Peitschenschnur, Schmitze cf. pol. śmigacé schmitzen ruth. швигати cf. ruth. смикати. — швиґлий pol. śmigły schlank emporgewachsen, hoch aufschliessend. швиґлий смерек. — шувный побіч шугный м. шумный in der Bedeut. schön, edel. пр. шувного роду von edler Abkunft, vom berühmten Geschlecht. — грівниця pol. gromnica čech. slovac. hromnice geweihte Wachskerze; Lichtmesse. — вышпыргач Лб. м. мышпыргач Fledermaus. — поўовін genit. поўовеня Лб. побіч поўомін, genit. поўоменя (тот поўомін), psl. палмы genit. пламене. — куната рідко побіч куната із кунната, комната, загальноруск. кімната. — завкнути замок Ту. = заменути замок.

хв місто ф.

хварба Рхв. місто фарба, Farbe, poln. slovac. farba.

х місто ф.

хляшка П. місто і побіч фляшка, Flasche.

Уподобненє суголосок (Assimilation der Consonanten).

місто л—р кладуть р—р.

курастра Д. З. colostrum. — карімарь Лип. м. коломар. — Карварія Вн. м. Кальварія.

місто р—л кладуть р—р.

рыборівка Нов. м. рыболовка Sterna, Seeschwalbe.

місто в—г кладуть г—г.

егоўга Ко. Oriolus galbula psl. вльга, иволга.

дн уподобняє ся на нн.

зйінниця Смрк. м. зйідниця. пчоўы-зйінницы Raubbienen „што пойдаят другы пчоўы“. — ўанный м. ладный. ўанна дывка schönes Mädchen. — гінный Рхв. м. гідний властво: würdig; schön. гінна дывка schönes Mädchen; гінна гоўуз ein schöner (stark entwickelter) Ast. — доннеска м. до днеска, до гнеска загально-руск. до днеська. — паранный М. м. парадный. паранный конь М. Paraderferd. — паранник Лип. м. парадник Stutzer. — паранниця Лип. schön geputzte Frauensperson. — насанниця побіч насадниця Тих. часть у воза.

Знеподобненє суголосок (Dissimilation der Consonanten).

л—л на р—л.

выкаркулювати І. м. выкалькулювати. выкаркульоваў на быкы. er hatte es auf die Ochsen abgesehen, er hat auf die Ochsen speculirt. cf. franc. calculer.

р—р на р—л (р—ў).

срібўо П. срібло psl. срыро. — скорозлиўый із скоро-зрілый. скорозливый (скорозлиўый) горох früh reifende Erbse. — перепюўка із перепелка, переперка cf. pol. przepiórka hungarico-ruth. перепериця.

р—р на л—р.

муляр genit. муляря Maurer pol. murarz.

р—р на р—н.

мармун Рхв. Лб. Жег. м. мартур Marmor. камін мармуно-вый = камінь мартуровый. cf. slowac. marvan magy. márvány.

Тут і там нема знеподобненя; говорять: мартур П. срібро Смрк. Кр.

нн на йн.

райник Вв. м. ранник Achillea millefolium в Тих. Plantago lanceolata.

нн на дн.

видничкы місто і побіч винничкы Johannisbeeren, Früchte von Ribes rubrum (від винный sauer, den Weingeschmack habend).

нн на лн.

нізильный палец із нізинний м. мізинний kleiner Finger, psl. мѣзинъ = minor; здвоєне неправильне: зложеной старосл. форми мѣзынъки відповідала-б в руск. форма: мізиний. — сьільник Чр. м. сїнник Strohsack (із сѣньнъ + икъ). — годильник Врхв. м. годинник Uhr (із годиньнъ + икъ).

н—н на л—н.

студелина м. студенина Gallerte, Sulze.

н—н на р—н.

веретюрница Кр. м. веретюнница Blindschleiche.

н—н на м—н.

лейтман м. лейтнант Lieutenant.

м—м на г—м (в—м).

надо гном м. надо мною psl. надъ мѣноу, загальноруск. надо мною. — підо гном м. підо мною, підо мною. — за гном і за вном м. за мною, за мною. — зо гном, зо вном м. зо мною, зо мною.

вв (старосл. праер. вѣ, східногал. вво, укр. вві) на гв.

гво дни м. вво дни, во дни am Tage, während des Tagen. — гвойти м. ввойти, войти укр. ввійти, увійти psl. вѣйти. вѣнити.

м—м на м—н.

цинамон Zimmt, Persea cinnamomum.

Здвоєне суголосок (Consonantenverdoppelung).

шклянный м. селяний psl. стѣклянъ (стеклянь), зложена форма стѣклянъки. — камінный psl. камѣнъ, зложена форма: камѣнъки, в східногал. камінний і камяний. — планый Бер. wüst, öde, unfruchtbar; schlecht. čech. slovac. planý. — Юстинна

в східногал. Юстина. — Уляянна укр. Уляна старословенськ. *Юлиани Juliana*. — Меліянна Б. Меланія.

л у виговорі не двоить ся.

ляти, в многих говорах українськоруск. язика: льяти. лемк. наляў воды побўно до бочки = східногал. нальляв (нальлєв) воді повно до бочки. лемк. вода лыє ся = східногал. вода льє ся укр. вода льєтця (порів. *psl.* лияти, л'кж, л'кєши etc.).

Прибавка суголосок (Zusatz von Consonanten).

втручене р.

шмырїнути ся Ф. м. смикнути ся. вовюрка шмырїне ся *das Eichhörnchen huscht vorüber* cf. помикати cf. швиркнуги.

приставне з перед назвуком суголосковим.

зволя Врхв. Б. м. воля, свобода „пішла моя зволя долом тисоньками“ Врхв. — згоріўка П. Вв. Г. згоріўочька Вн. згоріўчиско Б. = горілка, горівка, горілочка, горілчище *Branntwein* переважно у Лемків: палюнка. — зрід Врхв. = рід. „ты мі не годен до зроду ступити“ (= до роду вступити). — згырлиця Вн. горлиця, *Turteltaube, Turtur auritus* у Лемків понайбільше: гырлиця. — зверескливий Г. місто і побіч верескливий.

приставне г при назвці суголосковим.

гмертвец Брт. м. мертвец *psl.* мрѣтвць *νεκρός, mortuus*. — гўастівка П. Сн. гластівка І. Пол. Гр. Рад. — але в Ч. Щ. Ку. Ту. ластівка *Schwalbe*. — гворобель рідко місто воробель *Sperling*. — — гмўйй (змўйй) = млий, млавий *pol.* mdly. — глонь м. лони (влони) *psl.* лани *anno praeterito, palaeoruth.* отъ лони; глїньского року = тамтого року.

всунене с.

застемперувати перо П. м. затемперувати *die Feder zurecht schneiden*. — досконаўый м. доконалый *čech.* dokonaly *pol.* doskonały.

втручене й.

дойч П. Рхв. Кр. Сн. І. дойдж Тих. Ч. як дойч полне *wenn der Regen fällt*. дойч ситит *der Regen sprüht*; дойчик. дойджик *kleiner Regen*. порівн. нижносорабс. *dejšć*. загальноруск. дощ, дожджє *psl.* дъждь. — пляйстер м. плястер *Pflaster, έπιπλαστρον psl.*

пластырь; положити пляістер на боляк auf's Geschwür Pflaster auflegen; пляістер меду Honigwabe, Honigscheibe. — зейс Вв. Ко. м. (зес), зесь Ку., зас, зась, зася pol. zaś slovac. zas, zasa. зейс сур осы Ко. — Айнца Лип. = Анця, Ганця slovac. Anča Annette. — Пайзя, Пайзя Св. укр. Пазька = Пелагія; vocativ: Пайзю! — зерькайло Ко. Spiegel, зеркало psl. зръцалѡ. — гайс genit. гайсу eigtl. Gas; Leuchtgas газ свѣтильний; der Name vom Volke hie und da durch Verwechslung auch auf das destillierte, zum Brennen in Lampen benutzbare Petroleum übertragen, welches übrigens meistens mit нахта oder нафта bezeichnet wird.

вставлене д, т.

ядувец genit. ядүйця П. Брт. Лос. ядүйчина Ф. м. яловець Wachholder, Juniperus. — обіздрити ся Б. м. обозрити ся. — піздрити З. Acht geben; schauen, gucken. піздрий З. = подиви ся. — діздрити Ку. в знач. припильновати. хто діздрит Ку. — здрінка Д. м. зрінка, Pupille. — заздріст із зазрість Neid. — роздвора Врхв. місто і побіч: розвора faule, unnütze Weibsperson. — виднівка Брт. місто і побіч: винівка Weinfass (вставка з огляду на видный м. винный, видничка м. винничка по фальшивій аналогії). — єднораў genit. єднораўа м. єнерал General. — пендрак, пондрак, пандрак м. понрак; панрак, пандрак; по-нр-ак Engerling. — роздойме Врхв. НВ. із розьимє, розойме, роздойме Врхв. НВ. = укр. розніме східногал. розніме, розійме thut auf, macht auf, bringt auseinander psl. (разъиметь) разьметь. cf. pol. zdjąć psl. сьнати. — — стріж Ф. І. = сріж Врхв. zerbröckeltes Treibeis. — кістка П. Кв. місто і побіч: кіска dem. від коса Haarzopf. — стрітити порівн. старосл. сьръжсти.

втручене н.

квандрувати м. квадрувати in der Bedeutung übereinstimmen. не квандрує мі es klappt mir nicht, es ist mir nicht an der Hand. — Кундрат palaeoruth. Кондратъ, загальноруск. Кіндрат psl. Конъдратъ, пом. propr. Quadratus, psl. Кодратъ et Кодратъ. — ментрика І. м. метрика Matrik, Taufschein (порівн. що до всувки також: долівске янгрес, енгрес = укр. агрус, мазурск. angrest м. agrest Stachelbeere). — смугнастый Спрк. gestreift м. смугастий. — сьвідомный Лос. м. сьвідомый. я не сьвідомен м. я не сьвідом. — знаємный Б. познаємный Б. м. знаємий, познаємий.

всунене к.

скверщок П. Чр. м. загальноруск. сверщок Grille, Zirpe, Heimchen. — скверщати = сверщати, сверщати zirpen (в Брунарах кажуть: счверщок plur. счверщкы). — шквірк pol. świerk Fichte, Rothtanne.

втручене г.

згірниця м. зірниця пр. згірниця вечірна зышла der Abendstern (die Abendröthe) ist aufgegangen.

втручене б.

клямбра Св. м. клямра, скоба „што ся прибиват“ Klammer, Klampe.

ш не всуває ся.

в виразі труна Sarg, в декотрих сторонах східногалицьких трумна, трумно, укр. труна, польск. trumna і trupa порівн. німецьк. Truhe, Truhne чеськ. словацк. truhla (труна, здає ся, означає щось дутлавого, оттак при удареню глухо дуднячого — Kiste, Trog.).

почіпне й.

всядый. тадый. кадый. туткай. тукай. кадывай товдый Ту., туй Вн. м. всяды. тоды. кады. тутка. тука. кадыва, товды, ту. — хыбай Ку. м. хыба es sei denn. — в формах повельникових (Imperativformen): нагний м. загальноруск. нагни plur. (в середозвуці й) нагнийте м. загальноруск. нагніте, нагніт. — подібно: візрий, візрийте. — призрий, призрийте. — подыждий, подыждийте м. підожді, підождіте, підождіт. — прékстий ся, прékстийте ся Чр. — спий, спийте. — протрий, протрийте. — загорний, загорнийте. — розгорний, розгорнийте. — ідій, ідійте Розс. рідко побіч: ід, ідте м. загальноруск. іді, ідіте або йдіт gehe, gehet.

Заник суголосок (*Schwund von Consonanten*).

відпад назвучного л (ў).

опух із ўопух місто лопух Klette, Lappa. — жиця Лип. місто і побіч ўжиця Löffel psl. лъжица. — жичка Лип. м. ўжичка kleiner Löffel, ложечка.

с губить ся в назвуці.

трус Брт. м. струс, Strauss. трусы Straussfedern. трусы за капелюх. — трусый dem Strausse gehörig, Strauss-. — трусье перо Ч. Straussfeder.

назвучне д зникає.

ля Розс. м. дя. дя тебе für dich. — піля також біля із подля psl. подлѣ. піля нього neben ihm, in seiner Nähe, in dessen Nähe.

назвучне н скидає ся.

умер Nummer; також умеро Смрк. gen. neutr. plur. умера, загальноноруск. форма вмер, умер = mortuus est звучить у Лемків: гмер.

назвучне г тратить ся.

де м. где, psl. кѣде. — да-што м. гдещо, дещо. — да-кус ein wenig. — да-коли dann und wann. (в даіде = загальноноруск. де-не-де hier und da виступає г). — зоріўка м. згоріўка, горівка Branntwein. — дога Сн. Weissdorn psl. глогъ. — Ликирія Ба. м. Гликерія psl. глукерина. — жоўторудка НВ. Goldammer м. жовтогрудка. — луг Ти. Тх. м. (глог) гліг pol. glóg „коляче, угынат ся, дрібне мат листя“.

назвучне в зникає.

шыток Ф. Д. З. місто і побіч вшыток slovac. všetok čech. všesek. — шытко Ф. Д. З. м. вшытко slovac. všetko čech. všeko. — шельіакый І. čech. slovac. všelijaký. птахы шельіакой масти Vögel von verschiedener Farbe. — оловарь Вн. місто і побіч воловарь. оловаре, што быкы пасут. — зяти Вн. м. взяти вѣзати slovac. zjat'. — зяў Вн. м. взяў = взяв. — ратиш Ти. м. воротиш čech. vratič Rainfarn, Tanacetum vulgare. — ольіти Тх. м. воліти. — ядро (Лісько) pol. wiadro psl. вѣдро ѓдоіа, Wassereimer, ведро. — орона місто і побіч ворона Щ. ороны еромкавут. — оробель Ку. м. воробель plur. ороблы. — орожка Ку. м. ворожка Marienkäfer, Coccinela. — урубѣц Ко. м. воробець plur. урубцы.

л в середозвуці зникає.

вакы П. місто і побіч: вѣакы. влакы „друкы, што лежат на насады на гнатках“. — коньір м. коўньір pol. kolnierz, східногал. ковнір, комвір. новослов. kolêr, середногорнонѣм. kollier, франц. collier, лат. collare. — в'убы Б. м. клубы Hüften (з клубы повстало

к'уубы, к'убы). — пуг побіч п'уг Ож. м. плуг, Pflug. — ч'овек Б. м. человек psl. чловѣкъ. — м'оит мя П. із м'оит, східногал. млонт es ist mir unwohl cf. pol. mdleć. — —

ў (л) в старосл. лъ (= оў або ло) губить ся.

кобиця, кобиця НВ. м. коўбиця Klotz cf. germ. Kolben; в старослов. було би *кльница. (кобиця = Schneidebock не належить сюди; коб-иця в східній Галичині: кобильница порівн. коб-нь, конь = кінь, лемк. кін). — кобаса Розс. Вол. із: коўбаса, загально-руск. ковбаса psl. клъбаса, russ. колбаса, pol. kielbasa, nsl. klobasa. — стоп із: стоўп, загальноруск. стовп psl. стлѣпъ; два стопы zwei Säulen. — стопок соли Ту. Salzhurmane = стовпок соли. — стопцы із: стоўпцы Blutfedern, Eedern ganz junger Vögel, східногал. палкї, пишки. — чонок genit. чонка із: чоўнок порівн. psl. члѣнъ. — бощиця із: б'ощиця загальноруск. блощиця Wanze.

ў в складі ъў з старослов. лъ зникає.

сыза Лип. м. сыўза psl. сльза serb. суза.

випад л в старосл. лъ по цілковитім заглухненю ъ.

я бк о загальноруск. яблоко; pol. jabłko slovac. jabko v. jablko psl. лблѣко, шблѣко.

заник визвучного л (ў) в слідуючих зсувах:

п'ікошок м. п'ўкошок Wagenflechte, Wagenkorb полукішок, півкошок; два п'ікшкы уплюў er hat zwei Wagenkörbe geflochten. — п'ікопок м. п'ўкопок, східногал. полукіпок dreissig Garben, halbes Schock; два п'ікпкы ярцу привоз. — п'ітора П. I. З... (із полъ в'ѣтора, полвтора, полтора, поўтора, п'ўтора, п'ітора) andert-halb [в Розс. також п'ў друга čech. půl druha. slovac. pol druha].

р випадає.

гончар Чр. із горнчарь, čech. hončář, pol. garncarz Töpfer. — срібный із срібрный. срібрный гузік silberner Knopf; однак в Жегестові: сріберный slovac. srieborný. — срібнястый silberglänzend із срібрнястый. — ярмак Лб. в східн. Гал. ярмарок, ярмарка, ярмалка Jahrmarkt slovac. jarmok. — кетити м. кретити psl. крьстити (гл. више: стягане складів). — кщеньй Вв. із крщеньй, крьщеньй = хрещений. — таністра (цаністра) Tornister, cf. canistrum. — чуб м. чубр (із: чубрѣ); по стратї звука ъ не

могло в українськоруск. удержати ся по суголосці неохоронене р (подібно як в: братръ, братр, брат) і відпало; або межі б і р всунуло ся е: чубер, чупер genit. чубра, чупра; почубрити beim Schopfe fassen; почубрив го добре er zerzte ihn tüchtig beim Schopfe; почубрили ся sie haben gerauft. — Суголоска р в виразі братр, čech. bratr виявляє ся в українськоруск. виразах: братерній, братерский, братерство). — качмарь Вв. м. корчмар pol. karczmarz Kretschmer, Schenkwirth. качмарька м. корчмарка Schenkwirthin.

з зникає.

віля місто і побіч рідшого візля, psl. вѣзлѣ.

й випадає.

стрына м. стрыйна, жена стрыя Frau des Veters. — стрык. стрыко із стрыйк, стрыйко psl. стрый, стрыйка et стрыка gen. masc. — двінята Zwillingsstöpfe м. двійнята (двійний, задвійний doppelt). — под м. пойд із понди загальноруск. пійді.

Прим. в виразі: войско Militair й не викидає ся.

випад суголоски т.

заздрісливий в знач. habsüchtig; в загальноруск. в знач. neidisch; із: заздрістливый. — облесный м. облестный schmeichbrislh cf. psl. обльсть desertio. обльстивъ fraudulentus. — счесный м. счастний psl. сѣхастынь. — чесный місто і побіч: честный psl. чѣстынь τιμος, venerandus. — налнєник м. налнєтник Plinse, Plinze. — післань Вв. Ту. Ко. м. післань, постеля, постіль. Bettzeug. — післаня Streu із післаня. в старосл. було бы: *постланнє. — слати Вв. Лип. м. слати, стелити psl. стлати στορνύσαι, sternere. čech. stláti slovac. stlat'. — тацєнько Кв. м. татцєнько Väterchen. — оченаш Рад. м. отченаш Vater unser psl. отъче нашъ.

д перед лѠ так як в чєск., словацє. і польск.

мыдло Кв. ruth. мило čech. slovac. mýdlo pol. mydło. — мыдлити Кв. ruth. милити, čech. mydliti slovac. mydlit' pol. mydlić.

д вимітує ся.

грозна Traube із гроздно psl. гроздь. — сьіуо м. загальноруск. сїдло pol. siodło čech. slovac. sedlo. Місцева лемківська форма „сьіло“ єсть властиво примітно українськоруска. — тыжден Woche genit. тыжня. — гаршый I. м. гардший. де гарше збіжа I. = де красше збіже. (гардый = красный, schön).

Примітка. У глаголів II. кл. найчастійше не викидає ся т, д а також к: квітнути, гляднути, вяднути (загальноруск. цвиннути, глянути, вянута), шуркнути, пререкнути, шулькнути, гулькнути (шурнути, прернути, шульнути, гульнути). Лемківському утькнути відповідає в загальноруск. утечи після I. кл.

н випадає.

горчар Врхв. II. genit. горчаря із горничарь Töpfer psl. *гърничарь керамеѣс*, figulus, čech. hončič slovac. hončiar, pol. garn-sarz. — горнец genit. горця Topf. горчар робит горцы. — горчок, genit. горчка Topf, — полудешній II. м. полуднешній, полуднішній. полудешне моѣоко Milch, welche von einer zur Mittagszeit gemolkenen Kuh erhalten wurde. — теркы Врхв. із теркы Schlehenfrüchte (sing. терка). — маглювати побіч манглювати mangeln, mangeln čech. mandlovati, manglovati. slovac. mangľovat'. — Костыо Constantin psl. *Костѣтинѣ*. — близцы Вв. м. близцы Zwillingsbrüder psl. *близницѣ дідѣмоѣ*, geminus.

к випадає (або остає).

фурнути рідко побіч фуркнути, pol. frunąć aufflatern, flattern.

г не викидає ся.

вергла, вергло, вергли Вв. від веречи psl. *вѣрѣшти вѣрѣштѣ*, iacere. яка ся вергла поледіця = яка кинула ся ожелѣда.

випад суголоски г.

встынути Б. м. встыгнути. кров встыне або зсяде ся cf. pol. stygnąć. — встрянути М. як встряне люд = як встрягне лід. — мла Вн. м. мгла psl. *мгѣла*. — зага Вн. м. згага.

в в середозвуді випадає.

уця II. Брт. Рхв. Тих... побіч рідшої форми: увця, psl. *овѣца*. — учар м. вівчарь, Schäfer. — обарянец II. Вн. із обварянец Bretzel. — обаряти II. Лос. Ку. Чр. м. обваряти. обаряны грулы Чр. abgekochte Kartoffeln. — копринячок (Ганчова) місто і побіч: копривнячок Grasmücke, Sylvia. — віторок (із: о-второк, вовторок, вівторок, віторок), східногал. вівторок, білоруск. оторок. psl. *вѣторѣникѣ*, čech. úterek, slovac. utorok. — хырлыти kränkeln, krank sein; але хворый krank psl. *хворѣ*. — харуак = східногал. харлак, хврляк krankhafter, bresthafter Mensch, Schwächling. — перший із первший psl. *прѣкѣ*, укр. первий. — обісити м. обісити psl. *овѣсити*. „альбо ня обісят, альбо ня забіют“. — обо-

лючи, обольчи anziehen загальноруск. оболочи, обволочи psl. **облѣшти** із **обѣлѣшти**. я оболюе із обволюк ich zog an, psl. **облѣкль** ъсма. — облеченя Kleidung psl. **облѣчєннє** et **облѣкло**.

Ф випадає.

Файка Мо. м. *Файфка nsl. fajfa, germ. Pfeife.

відпад **на**конечного **р**.

смот повельник від смотрити (із смотри повстала по відкиненю и лемківська форма смотр, а з тої по відпаді **р**: смот).

наконечне **й** відпадає.

є П. Д. І. Вв. порівн. укр. ей, psl. **ей** = imo, ja. — є! є! ja! ja! — в Лабові, Жегестові говорять ся: гей! н. пр. юж пришоў жак? — гей! Ist der Kirchensänger gekommen? — Ja!

Д губить ся.

по-де-гев! П. Брт. Бру. Св. м. под (із: подь, пойдь, поиди) ле гев! komm' nur her, komm her!

визвучне **д** приіменників **од** = (psl. **отъ**) і **над** (**надъ**) зникає по відпаді **ъ**.

озывати ся м. одзивати ся. зає озыват ся голос die Stimme hallt wieder. — оступити ся м. (отступити ся) одступити ся. — опадати м. (отпадати) одпадати. опадат ўупа од рыбы die Schuppen fallen vom Fische ab. — оцєпити м. (отцєпити) одцєпити. оцєпила ся тріска. — очаяный із (оччаяный, отчаяный) одчаяный. — очайдух м. (отчайдух) одчайдух. — назирати м. надзирати aufsehen, inspiciren (подібні прояви також в старослов. пр. оходити побіч **отъх**одити, **ошкъдъ** і **отъшкъдъ**, **очашти** і **отъчашти** etc., в латиньскім: coactus місто con-actus, cum-actus; circuitus місто circumitus).

визвучне **п** губить ся.

Полікар Т. м. Полікарп psl. **Поликрапъ**, Polycarpus.

в відпадає.

остыр м. остырв längerer Fichten- oder Tannenast, dessen Verzweigungen abgehackt wurden, so dass nur an den Seiten mit der Axt scharf abgehauene Ansätze der Zweige sich befinden. Aus solchen roh behauenen Ästen werden Einfriedungen und Zäune. ge-

macht. Im Lemkischen ist остыр gener. fem. една остыр. дві остыри. У імени зборовім (collectivum) виступає в: остырвѣ gen. neutr. плит (рідше і виімково: пѣит) з остырвѣ eine Einfriedung, ein Zaun aus roh behauenen Fichtenästen. pol. ostrew', genit. ostrwia Spitze der Lanze, čech. slovac. ostrv, ostrva Leiterbaum cf. psl. остръ acutus.

Відношенє звучних суголосок до глухих (Verhältniss der tönenden Consonanten zu den tonlosen).

Коли загально в українськорускім звучні суголоски в визвуці виворюють ся зично, а в декотрих говорах навіть їм товаришит погомнок (Nachhall), мов споминка страченого т н. пр. снѣг(ъ), хлѣб(ъ) — вимавляють Лемки звучні суголоски в визвуці найчестійше глухо: люд, мюд, град, брыд, хлѣб, снѣг звучать як лют, мют, грат, брыт, хлып, снѣх. — Своєю дорогою знов в декотрих словах глухі суголоски в середозвуці (рідше в назвуці) стають звучними або і наспак звучні суголоски глушать ся.

глухі суголоски стають звучними.

дрізіа місто і побіч тріска cf. pol. drzazga et trzaska. — мюзга П. Мо. м. мяска. — різга м. різка pol. różga. — брызгати м. і побіч прыскати, брыскати pol. bryzgać. (властиво лемківска форма: пырскати). — стрябмы м. стряпы pol. strzepy. — спрагнѣтый м. спрахнѣтый vermodert спорохнѣлий. — свиздаўка Сн. м. свиставка „на кінци бича, штобы лупкало“ Quaste am Ende der Peitschenschnur. — пыргач Ко. пергач О. м. пырхач; — мышпыргач НВ. Р. — задлога Спрч. м. затлока, затолока Schuft, Brausekopf; unfläthiger Mensch. cf. palaeoruth. тлаковина (тльковина). Слово о пѣлкоу Игоревѣ: сыпахѣтъ ми тѣщими тоулы поганыхѣ тльковинѣ великый женчюгѣ на лоно. По мойй думці тльковины значить зволоч, наброд, збрід, затолоки, голога Gesindel. — черевуга Ко. м. черевуха Bitterling, Rhodeus sericeus.

звучні суголоски глушать ся.

нохот plur. ніхты М. Р. м. ноготь, нігті. — крухыня Р. м. кругыня „округла слівка, солодка“. — хутко Мш. м. гудко, Wiedehopf, Упура ерорс. — зверхнути Розс. м. звергнути herabwerfen. кін зверхнуў з ся = кінь скывув з себе. — запористый Лип. м. забористый, faltenreich.

Згадаємо ще про прояв уподобнення совершенного або несовершенного, котре тут понайбільше не увидатнємо в писемі. Звучні суголоски переменяють ся перед глухими часто в виговорі на глухі пр. дванатцет м. дванадцет (з дванадцять); розступити ся м. розступити ся; іс хыжи м. із хыжи psl. изъ хыжа; іс кошара м. із кошара; с патолочи = з патолочи; с чела, ш чела м. з чела psl. изъ чела (подібно в старосл. памятниках пр. нс корабли м. изъ корабли); оптяти м. обтяти; опходити м. обходити; опкročити м. обкročити; оппатрjвати м. обпатрjвати; порятку м. порядку etc. — глухі-ж перед звучними переходять в виговорі на звучні пр. і ньому м. к нему psl. къ нему; зо женом, ж женом psl. съ женом, загальноруск. з женою; оддати psl. отъдати, загальноруск. віддати (старослов. отъ в малоруск. од або від; але отписати psl. отъписати загальноруск. відписати).

Переставка суголосок (Consonantenversetzung).

л—р місто р—л.

велетюрник З. hier in der Bedeutung: Eidechse, Lacerta м. веретюльник (cf. ruth. веретільник gewöhnlich in der Bedeutung: Blindschleiche, Anguis fragilis). — звалярник Бру. м. зваряльник Langfass. — б'ятнар П. (блатнар) pol. bratnal, bretnal, Brett-nagel.

р—л місто р—р.

скорозлиўий Брт. м. скорозрілий frühreif, früh reifend. скорозлиўий (скорозливий) горох.

в—л місто л—в.

загволок Ку. місто заголовок, заглавок, загловок Kopfkissen.

рп місто пр.

верпина П. м. веприна Stachelbeerstrauch; верпинки П. м. вепринки Stachelbeeren. порівн. лат. vepris = Dorngesträuch.

р—п місто п—р.

рыпейова трава Вв. м. пырейова трава Queckengras ruth. пирій, пирей, пирійка čech. р'її, р'їїавка slovac. pyr.

рв місто вр.

шкарвонок Чр. м. шкавронок Lerche pol. skowronek,

НЬШ місто ШН.

тутеньший П. Бру. Ф. Кв. Тн. м. загальноруск. тутешній hiesig (могло також поветати з огляду на польське tutejszy через заміну й на нь).

ГН місто МГ.

гмла Лос. I. Д. Г. Nebel psl. мъгла. зашла гмла der Nebel verdüsterte die Luft slovac. hmла. загмлит ся es wird nebelig werden.

Деко́трі форми слів згідні з старословенськими.

коприва П. Лос. Бру. НВ. Brennessel, Urtica м. загально-руск. кропива, pol. pokrzuwa nsl. kopřiva, psl. коприва. — пове-рес'ю, повересло в східногал. перевесло cf. psl. поврѣсло поврѣсти *деїу*, ligare graes. поврѣзѣ, поврѣзѣши, поврѣзѣть. — ржда рідко побіч: рджа Rost psl. рѣжда. Menaeum serb. 1536. проузи и гоусенице и ржда и хроусть (тут ржда = Getreiderost). — зарждавити побіч зарджавити verrosten. — хракати sich räuspern, загальноруск. харкати slovac. chrákat'. psl. хракати screare. — одхракувати = відхаркувати. він одхракує східногал. відхаркує. psl. хракати screare. — хракотини pl. і хракотиня gen. neutr. sing. das Ausgespuckte psl. хракотина. *флѣуца*, pituita.

2. До лнетвору (Stammbildungslehre).

Деко́трі замітніші наростки.

Суццники (Substantiva). а) мужеского рода.

-ъ. продай П. Лос... Verkauf čech. prodej slovac. predaj. на продай zum Verkauf. — кытай П. Св. Risper. кытай проса Hirsenrispe (cf. psl. кыта ramus nsl. kita fasciculus ruth. кита, китка, китиця, китичка Büschel; Blumenstrauss). — спрій Вн. Hitze. великый спрій grosse Hitze. — недорікай Ко. „што не гварит добрі“ mit schlechter Aussprache Behafteter.

-о. сьвірко ВП. Gryllus. в інших окол. сьвірк gad. сьєрк.

-йъ. квич Нв. Turdus pilaris Krammetsvogel.

-фйъ. крочай П. Schritt slovac. kročaj čech. kročeј. — ступай Tritt, Fusstapfen slovac. stupāj čech. stupěje. — черпляй Бер. plur. черпляйі zerbrochene Stelle in der Eiskruste am Fahrweg „як ся люд на дорозі поламат, што черплят саями“. —

-ей. гусей Вв. гусий Вн. „ани гусаа, ани гуска; до гускы ся не бере, аня ся не несе“. — купей Нов. Steinschmätzer Saxicola „мат гнѣздо в купах камя“.

-фль. квичаль Св. квичаль Тих. gen. masc. Turdus pilaris, Krammetsvogel (квик-фль) plur. квичалы [понеже в Лемківщині також сю птицю тут і там прозивають „квич“ (квик-йъ = квичь), то можна би допустити також вивід: квичь+аль; чудно, що для названя того самого предмету від утвореного вже імени творить ся похідне слово новим наростком, та така позбитність иноді буває і так: мотиль або мотиля = Schmetterling; від тогож слова наростком -якъ творить ся: мотиляк = Schmetterling; рыбель = Seeschwalbe; рыбеляк = Seeschwalbe; ропуха Kröte; ропуханя Kröte etc.

-вльйъ. воробель plur. вороблы.

-еййъ. кырдель. — коргель Linkhand. — курдель. — рыбель Sterna.

-ольйъ. горголь Knorren; потім також в рыбаляк побіч рыбаляк Seeschwalbe.

-ила. ружила Д. „бык червеный“. два ружилы zwei rothbraune Ochsen.

-ильйъ. ворожилъ M. Wahrsager.

-альйъ. бридаль hässlicher Mensch. — пердаль Farzer. — пискаль eigtl. Pfeifer; Weinerling; Schwätzer. — моталь Вн. О. Пол. Schmetterling plur. моталы. — мураль Ту. Ameise, formica plur. муралы cf. мурий braun.

-ульйъ. (-ульо). старуль Ти. старульо Ти. alter Kerl, alter Mann (in gemüthlicher Anrede).

-ръ. пупе-р Нов. Magen des Huhnes, der Gans oder der Ente східногал. пупчик. —

-ырйъ. міхыр genit. міхыря Blase, statt plur. міхырі gew. collectiv. міхыря gen. neutr. велике міхыря здуват wirft grosse Blasen.

-оръ. гівтор Чр. Iynx torquilla, Wendehals. — пискір Спрк. Сн. Мо. піскор Т. Spitzmaus, Sorex. — цыпкор Б. Spitzmaus, Sorex.

-орйъ. пискоръ Д. Ч. Spitzmaus genit. пискоря.

-уръ. лобур roher Kerl. — гачур männliches Fohlen; junges Pferd. — піскур Вв. Spitzmaus, Sorex. — павур Ф. I. Männchen des Pfaues, pavo.

-аръ. кошар Schafhürde.

-яръ (місто загальноруск. -аръ) тя жар Чр. м. тягар pol. ciężar.

-ярйъ (т. е. -яр м. загальноруск. -арйъ). рыбяр Fischer; Seeschwalbe (рыбарь). — почтар (загальноруск. почтар). — байчар Лб. (загальноруск. байкар). —

-арйъ. звїздар Sternseher, Sterndeuter; Astronom. genit. звїздара.

-ара (-ера). чудара. чудера Wundermensch; Wunderding (звїдти приложники: чударный, чудерный).

-асъ. бридас hässlicher Mensch. — дурнас Лб. Tölpel, Dummkopf. — кривас krumm gewachsener Kerl. — рудас ein Mann mit rothen Haaren, Rothkopf.

-усъ (-усь, -усьо). обдертус Мо. zerlumpter Kerl pol. obdarty. — татусъ. — хлїбусъ. — братусъ. — сынусъ. — нянюсь Vater. — татусьо. — братусьо Рад. — конюсьо Рад. Pferdchen.

-озъ. лобоз Spitzbube, roher Kerl. — корноз, керноз (= загальноруск. кнороз, кнур; по Мікльосічу належить польск. kiernoz порівняти з виразом kierda).

-ьца. кієця Бер. (загальноруск. косець, косар). — збїйця.

-ьце (цьо). татцьо Кв. Vater; Väterchen.

-ьць. кавалец Stück східногал. кавалок, кусник). — кудерявец I. ein Mensch mit krausem (ungekämmten) Haar. не пїду с тым кудерявцьом. — косец Д. Mäher, Heumäher slovac. kosac — мілец Я. Motte, kleine Motte (моль+ьць). — мерзінец Вн. ekelhafter Kerl мерзенець (мерзень+ьць). — сыпанец Ту. Speicher, Kornboden (сыпа-нь+ьць).

-чйъ. пажерач (verb. пожерати; на місто по) Vielfresser. — свїтич Ко. Leuchter (von leuchten; вивід свїти-чъ лучший нїж свѣтъ+ичь, подїбно при-ими-чъ л. н. прийм-ичь) — родичи Eltern, parentes (роди-чъ Erzeuger parens; dagegen родъ+ичь = родич consanguineus).

-очйъ. воркоч Haarzopf.

-ачйъ. трембухач Grossbauch. — брїхач (брюхач) item.

-шйъ. присташ Ко. „што пристане до ґрунту“ der sich durch Heirath zum Grundeigenthümer emporgeschwungen. — вывїаш Possenreisser.

-ашйъ. торгаш Händler, Kleinhändler. сынаш Sohn (verächtlich). — лоташ Б. Sumpfdotterblume.

-ошйъ (-яшйъ) пульош. пуляш Truthahn. — фуярош Ту.

-ушйъ. сорокуш Т. grosser Würger, Lanius excubitor (сорока+ушь).

-тъ. пўыт П. Floss.

-етъ (-ета). хлопета gross gewachsener Kerl. — сынета Sohn (verächtlich) сьнище.

-отъ. гырмот Donnern. — клепот Geklapper. — праскот Gekrache.

-атъ. лотат Сл. М. Sumpfdotterblume Caltha palustris в укр. латаття gen. neutr. collect.

-ята. добрята З. guter Kerl, добрячий чоловік. лем ня зяла добрятина, штом го нїгда не видыла З. (setzt добрята voraus; -ята scheint mit dem part. praes. act. bildenden Suffix -нт zusammenzuhängen).

-телйъ. зводтель П. Вв. або зводителнк Бер. Zaunkönig, Troglodytes parvulus wörtl. Verführer — da das Vögelchen aufgescheucht eine kleine Strecke fortfliegt, um sich abermals zu setzen und auf diese Weise namentlich kleine Knaben, die ihm nachstellen, oft durch längere Zeit neckt, bis es sich schliesslich versteckt. Nach der Meinung des Volkes kann der Zaunkönig absatzweise fortfliegend den Menschen auf Unwege führen.

-тарйъ. просатар Нов. — косатар Вол. Mäher.

-такъ. глуптакъ Ти. Tölpel.

-да. срайда Scheisser (також gen. fem. Scheisserin).

-инъ. приданянин plur. приданяне (придано+инъ инъ). Завважити належить, що наросток -янъ -инъ не причіпляє ся тут до сущника означуючого край або місце, тільки до причасника мпнувшого ч. ст. страд. придано (придане в Лемківскім = дари ве-сільників Geschenke der Hochzeitsgäste); в кождім разі лише творба по аналогії).

-ьнйъ. целевен. обертен. учень НВ. Lehrling slovac. ucей pol. uczeń.

-къ. мявк Мо. das Miauen. — гавк П. das Bellen, Gebell. (порівн. мяв! гав! мяв-ка-ти. гав-ка-ти). — дурк Gepolter. звич. в plur. дуркы (порівн. дур! дур-ка-ти).

-ъкъ. волок Ochs, plur. волкы (в загальноруск. волки plur. волики проте наросток -икъ). — футок Зл. Wiedehopf. — медведок Б. plur. медведкы загальноруск. медведик plur. медведики Maulwurfsgrielle, Gryllotalpa vulgaris. — когуток Рхв. plur. когуткы загальноруск. когутик plur. когутики.

-ъкъ і -ькъ. Згадати тут випадає про білток Кр. (порівн. болгарск. вѣлѣтъкъ) і більчок Врхв. місто білок Eiweiss. Перша форма утворена з огляду на „жовток“ (жлѣтъ+ъкъ), друга після місцевого лемківського „жовчок“ = Eidotter (жлѣчь+ъкъ; бѣльць+ъкъ). Місто загальноруск. -ок виступає нероз -ек (іменно в піснях, головно вплив словаччини) пр. по пичек (попичек), кошичек, яречек (в загальноруск. попичок, кошичок, ярочок. — острожичкы (ос-т-ръ+огъ+икъ+ъкъ), бараничкы plur.

-ъко. турко Turteltaube (птиця, що видає голос: тур-тур!) — дудко або худко. хутко Я. Д. Wiedehopf по голосі: дуд! худ! хут! — нурко ВП. тут в значеню: Cinclus aquaticus, Wasserstaar. — пийко П. Baumrieper. — крамко ВП. Rabe. — братко Ч. Ту. Bruder. — Лемко Lemke.

-ько. підколотько ВП. Wachtel, Coturnix communis. — ворожко Вв. Zauberer, Wahrsager.

-икъ (в декотрих виразах, у котрих в східній Галичині звичайно єсть наросток ець або ок). каменик, plur. каменикы = загальноруск. камінець plur. камінці. — ременик plur. ременикы = загальноруск. ремінець, plur. ремінці. — клубік Лб. (клубик) plur. клубікы = загальноруск. клубок, plur. клубки. — рыджик plur. рыджикы, в східногал. рижок, plur. рижки Reitzker, Agaricus deliciosus (від рѣждь rufus, рыжый загальноруск. рижий der orangerothen Farbe wegen). — карбик I. kleine Kerbe. за тоты карбикы заваджат. — льісік Вн. Wäldchen, Hain загальноруск. лісок. — рядик Г. kleine Reihe загальноруск. рядок genit. рядка. посыдают за рядиком sie setzen sich reihenweise nieder. — гайік Рад. kleiner Hain. за гайіком. загальноруск. гайок genit. гайка pol. gaik slovac. hájek et hájik. — мерзеник П. Scheusal, elender Kerl. — перстеник Чр. Ring, Fingerring. — колик Вн. kleiner Pflock східногал. кілок. — возик Вн. kleiner Wagen східногал. візок.

-окъ. рджок Тв. ирджок Лиц. Spitzmaus, Sorex, genit. рджока, ирджока (але у угорських Лемаків: ирджка).

-якъ. серняк Вв. Rehbock, сернюк.

-ун -ок (-унъ -ъкъ). братунок genit. братунка загальноруск. братанок.

-енько. татценько Väterchen (порівн. татцьо).

-ухъ (-юхъ). опалюх versengter Baumstamm. — сернюх I. Rehbock.

-манъ. легман НВ. Faulenzer.

б) женьского рода.

- а. влада Тих. Gewalt, Macht. кому під владу стати unter Jmd. Gewalt kommen. під владу кого взяти unter seine Botmässigkeit bringen slovac. vláda.

- ь. Той наросток у Лемків вельми люблений. Визвучне ь найчастійше відпадає. — брид побіч бридь hässliche Sachen; Hässlichkeit. — крас (побіч крась) — нуд (побіч нудь) — квась Кр. Säure, saure Sachen; тоты сливки не дошли — сама квась diese Pflaumen sind unreif — lauter saure. — смрід Gestank. така смрід so ein Gestank. — різ. — ледач (леда-кь+ь). сама ледач lauter Taugenichtse. — велич. — шкаред Нов. genit. шкареди Hässlichkeit, Abscheulichkeit. — післань Вв. Ко. (по-стла-нь+ь). — вязан П. Bündel; Strauss. (вяза-нь+ь).

- я. лья Чр. Ч. Gussregen. лья велика Ч, grosser Gussregen. — спроя Д. Hitze упал, упаль, спега, спекота, жара cf. пройти (гл. Знадоби до словаря южноруского. Нап. Ів. Верхратский р. 1877 стор. 56.), пріти, упріти. — одеджа Kleidung загальноруск. одеджа. — голя nackter Berggipfel.

- ла. осла Вв. Wetzstein, Schleifstein psl. осла *áxóvη*, cos. slovac. osla. — дудла Höhle; Baumhöhle. куро патла Кр. Rebhuhn, Perdix cinerea.

- ля. суля Смрк. Petze. — шваля Св. трім у подовж розрізаний.

- яля. ворожиля Сн. 1) Zauberin, Wahrsagerin 2) Marienkäfer, Coccinella (namentl. septempunctata).

- оля. горіоля Knorren.

- уля. бабруля Чр. Бер. „што бабре“ eine unreine Weibsperson, die nicht gut wirthschaftet. — бридуля hässliche Weibsperson. — бейдуля Врхв. tölpelhaftes Weib. — барнуля Name einer rothbraunen Kuh. — чернуля N. e. schwarzen Kuh. — шадуля N. e. grauen Kuh. — сивуля Тих. item. — бозуля Beule. — срайдуля (від срайда). — пердуля. — ревуля Тих. Kuhname (eigtl. die brüllt.). — старуля Ти. alte Frau, altes Weib (in gemüthlicher Anrede). — (-юля). тарчуля Д. scheckige Kuh, таркаста корова.

- ера. чудера Wunderweib (auch Wundermensch, Wunder, ling. gen. masc.). — бамбера kugelige Blase; Beere (бамберка cf. pol. bąbel = Blase).

- фра. мушара Врхв. і мушера П. Р. gew. collect. Pflanzenläuse.

-ора. шкабора Spalte.

-ара. бамбара Beere (eigtl. kugelige Blase). — чудара Wunderweib; Wunderling; иноді для мужеского рода уживають та-кож форми: чудар genit. чударя = чуд+арйъ).

-ура (-юра) самура Лос. Кр. Sau. — гачура лошиця. — квасюра Кр. unangenehme Säure (квась). — ляшура. ляшурка Polin (verächtlich; ляшура auch gen. masc. Pole). — млачура Тих. млака, Sumpf. —

-еса. масеса langsame Weibsperson в східногал. розмазана, розвезена, мазниця, дзямдзя. — біхреса eine mythische Gestalt, eine Larve gen. communis, doch meistens gen. masc.; vielleicht mit кѣсь zusammenzustellen.

-ыся. Марыся Marie.

-уся. мамуся П. Лос. Б. — дывуся. — гамбуся Рхв. Мо. München, Mäulchen cf. lemк. гамба slovac. gamba. — Сандруся = Александра. — дзюруся Сн. kleines Loch (діруся). — паннуся Мо. паннусь Мо. — бабуся Мо. бабусь. — дывуць Рхв. Род. — сеструсь Рад. — Теклюся Ч. Теклюсь Ч.

-еза. трапеза Чр. Бер. Kummer, Bedrängniss (трапити).

-ица. пташиця Тих. Vogelweibchen slovac. vtáčica. — корчмиця Мо. Schenkhaus, Schenke. — ораниця Г. оране поле (ора-нъ+ица).

-телица (тель+ица) віхтелица Врхв. Sturmwind.

-(и)льница (ло-вьнъ-вца). родильница Gebälerin psl. родильница ruergera. (роди-ло. родил-ьнъ. родильница).

-ча. іграча Spielzeug. на іграчку zum Spielen. — выде-рача eigtl. Reisserei, Betrug.

-ть. дрант (дра-нъ+ть). сама дрант lauter Lumpen, lauter Gesindel. — лит Ф. Gussregen. велика лит Ф. вельга лит Сн. = велика лить, злива. — о кыт М. (окыть genit. окыти) Reif an Bäumen.

-сть. хворость Рад. хорість Ту. Krankheit. при хворости = при слабости. — добрість Лб. ЧГ. Güte; Wohlergehen.

-та. мракота Б. Finsterniss slovac. mrákota. — сухота I. Dürre. — мокрота I. Nässe. — спрагота Вв. Я. Dürre; Hitze. — хорота Лб. Krankheit.

-ота. гырмота Ку. Donnerwetter, Donnern. — трепота Врхв. Zitterpappel. — ляхота (ляшота, ляшута) Pole; auch als collect. — мішота Ч. „што перешкаджат“ також gen. masc. Störerin und Störer, Störefried. ід мішото! гварит до малой див-чинкы.

-ня. трутня B. collect. Drohnen.

-ина. учина B. мясо з уці Schaffleisch. — курчатина B. або курятина B. Hühnerfleisch. — студенина Ф. M. Sulze. — розмаїтна Mo. allerlei Sachen, Verschiedenes. — околотина Вв. = околот abgedroschene Garbe. — здохлина Я. Aas (*издъхль+ина). — райсчина Лип. Myricaria germanica, deutsche Tamariske, deutsche Cypresse (райскъ+ина). — загортина Кв. Mantille. — сьваченина Чр. geweihtes Osterbrod (сьвачен = свячен psl. сваштѣнь cf. psl. сваштѣннѣ ἀγιασμός sanctificatio). — зьвіданина Satz; Niederschlag (сь-сѣда-нь+ина). — глубочина Ту. Tiefe (глубѣкъ+ина). — уйчина Рхв. Oheims Frau, уйка жена.

-ыня. знаємкыня Мо. познаємкыня Мо. Bekannte (setzt знаємкый = знаємъ+къ+и; познаємкый voraus). — босоркыня Я. Zauberin, Hexe. — шовгорыня Вн. Schwägerin magy. sógornő (magy. sógor Schwager). — гыркыня Ч. Pfefferschwamm, Agaricus piperatus. — женькыня Св. Schnitterin. — яскыня Höhle, пещера. slovac. jaskyňa. — положкыня Wöchnerin. — кругыня eine Pflaumenabart. — пустатыня Einöde, Wüste slovac. pustatina (пустъ+атъ+ыня).

-ань. волосан M. Rosshaar. тога волосан. тойі волосани східногал. волосінь genit. волосени. — кыян Ту. Waschbläuel. бер тоту кыян.

-аня. суханя Д. magere Weibsperson. — ропуханя Лип. Ч. Kröte. — гальштуканя Д. чорна вівця з білим гальштуком (= біла коло шиї; гальштук = Halstuch; Halsband). — череваня Ф. Bitterling, Rhodeus amarus s. sericeus. — капаня I. Elend, Noth, Dürftigkeit. капаня велика. — босорканя. босорганя Hexe; Kröte; ist vielleicht so zu theilen: босъ+оръ+ъка+аня übrigens vgl. magy. boszorkány Hexe; boszorkány ság Hexerei. Der Aberglaube des Volkes lässt die Kröte als ein Zauberthier gelten, deshalb dieselbe in manchen Gegenden Ostgaliziens „чарівка“ heisst und von alten Weibern („Hexen“) zu verschiedenen „Zauberzwecken“ angewendet wird (гл. Початки до уложення номенклятури і терминології природописної, народної. нап. I. Верхратскій вип. II. 1869 стор. 16. вип. V. 1872. стор. 22).

-уна. білуна (біўуна) Name einer weissen Kuh. — мамуна Чр. Зл. Larve; hässliche Person.

-ъка. студенка M. Quelle (студень+ъка; cf. psl. студенцькѣ прѣуѣ, fons). — покошенка M. лука, де сыно покошене (по-кошень+ъка). — здаванка Трауung. — оповіданка Мш. (о-повѣда-нь+ъка) Erzählung.

-ька. війничька Вн. (война+иця+ька). — студенька Ч. (студень+ька) Quelle. — колотушка (колотуха+ька) Quirl.

-алька. -улька (-аль+ка. -уль+ка) носалька. носулька Nasenloch (у Бойків: носавка). катулька. ватралька. бобалька.

-арка. ерка (-арь+ька. -ера+ька) бамбарка. бамберка. (-ярка) уонтарка. конярка.

-орка. (орь+ька) босорка Zauberin; Hexe; Kröte vielleicht mit dem übrigens dunklen босоуки врани (босови?) in **Слово о пълкоу Игоревѣ** zusammenzustellen).

-урка. жабюрка Чр. Froschei, gew. im Plur. жабюрки Froschlaich. — павурка Чр. Pfauhenne.

-овянка. (-овь-янъ-ька) бобовянка Bohnenstroh, Bohnenstengel.

-унка (унъ+ька; уна+ька). бобрунка Marienkäfer.

Вменшительні (deminutiva) на -ичка (-иця+ька) суть часто уживані. водичка (вод-а-иця-ька) — хыжичка. — мамичка. — землячка. — дьівичка. — корчмичка. — чіжмичкы Tschismen, niedrige Stiefeln cf. magy. csizma = Stiefel.

-ечка місто східногал. -очка. (-ька+ька або ька+ька) хустечка м. східногал. хусточка (хуста; хустька+ька = хустьчька = хусточка). — татаречка. — фраиречка. — дьівечка (дзевечка). — шопечка. — студенечка (= східногал. кирничка).

-ѣга. чепіга Pflugsterz.

-ога. стрыжога.

-яга (-яга). куляга Stelzfuss. — маляга langsame Weibsperson „што робит помалы“.

-уга. черевуга Bitterling, Rhodeus amarus.

-юга (-юга). калюга Koth. — баньчуга Бер. Lache.

-оха. білоха Р. Glaskirsche. — чорноха Р. schwarze Süßkirsche plur. чорнохы = чорны черешні. буроха Braunelle. — більоха. чорноха. барноха (Пакушівка в Сян.) Name einer weissen, einer schwarzen, einer rothbraunen Kuh.

-уха. шкаруха Kruste. — плавуха (Пакушівка) Name einer weisslich-gelben Kuh. — молодуха Зл. відданиця.

-ва. моква Вн. Sprühregen; nasses Wetter.

-ява. чернява Д. Pöbel, чернь. — (-ель-ява) дробелява П. collect. kleine, geringfügige Sachen.

Місто загальноруск. -ва стоїть -ра (або -ла) в слові куріпатра П. куропатла Санд. м. загальноруск. куропатва Rebhuhn rad. пъл. fliegen; оттак куропатва fliegendes (oft aufflatterndes) Huhn. psl. коуропѣтина із коуропѣтъвина дає форму коуро-пѣтты

genit. коуропътвѣ, з чого мабуть повстало руске „куропатва“ (порівн. чеськ. kurortva); — „куріпатра“ може утворило ся із *коуропъти genit. коуропътере.

Декотрі сущники женського рода приймають закінчене мужеске. Те дѣ ся іменно часто у визвучаючих на -уся і то в іменняку (Nominativ) і зовнику (Vocativ), дуже рідко коли і в переемнвнку (Accusativ) числа єдиничного. мамусь. кумусь. бабусь. дьівусь. гамбусь. Сандрусь = Сандра, Александра. Мартусь Чр. = Мартуся. Марусь, Марысь = Маруся, Марыся; — потом також: Орин = Орїна. Матрон = Матрона. — Евфроск І. або Ефрос = Евфроска. Euphrosyne. — Тевдоск = Тевдоска, Теодозія. Улянк Ба. = Улянка, Улянна. — Марин Ба. Р. — Параск Ба. — Олен Ба. — Катрин Ба. Катрина, Катерина. — Жофій Зл. м. Жофія, Софія. — долин = долинка. н. пр. долин, долин оріхова! хто тя буде оглашуваў? (піснь). — идий невіст по дары Лип. = іди невісто. — газдын моя Ви. = газдине моя etc.

У слова зозуль м. зозуля Kuckuck може також одвітно і рід змінити ся, коли вираз має означати самчика.

в) середного рода.

Збірні (collectiva) утворені наростком -иє (в лемківкім: я) заступають понайбільше число многе одвітних сущників н. пр. овадя stechende Insekten, Bremsen, Viehbremen. — міхыря Blasen. — струча Hülsen ч. В. bei der Erbsé. — листя Blätter, Laub. — воўося Haare (у Лемків дуже часто також plur. воўо-сы) — пуця Knospen (пжпъ+иє). — пупча item (пжпъкъ+иє). патыча dünne Zweige, Stöcke. — конаря Baumäste, Baumstrunke. — кіля Pflocken. — счамбя (щамбя) Св. Spleissen. — суча Св. Knorren (місто сука ном. sing. сук). — кырнача Св. abgebrochene Baumäste, Stöcke. — кряча Gesträuch (місто крякы ном. sing. кряк). — осеця Disteln. — квітя Жер. Blüten; Blumen. — хробача Würmer. — гоўузя Aeste. — паздіря Scheven, Acheln. — жердя Stangen. — вістя Ба. Grannen. — лыча Ба. collect. Bast (місто лыка, ном. sing. лыко). — быля З. Мш. Stengel. быля мат бандурка. — замітя Д. (місто замети ном. sing. заметь). як сорощ на ріцї, та поробить ся замітя.

Замітити тут випадає про збірні (collectiva), що мають більше наростків:

- елячівя. дробелячівя kleine Sachen, Kleinvieh (дробель-акъ-иво-иє).

-еляча. дробеляча geringfügige Sachen, Minutien; Kleinvieh, Schafe (дробъ-ель-акъ-нїє).

-ивя. пташивя Vögel (птахъ-иво-нїє).

Суцники глагольні (substantiva verbalia) на Лемківщині уживають ся частійше. біваня Leben, Fortkommen. — болїня Krankheit. — стельїня Streu. — хованя З. Erziehen. — одданя З. Verhelichung (v. Frauenspersonen). — граня Musikunterhaltung. — післаня Streu; Bettzeug. — вышмарїня сумїня Чр. Gewissensbisse. — розлученя Врхв. Scheiden; Scheidung. — чеканя Врхв. Warten. — справованя М. Benehmen. — Місто загальноруск. кляте рсл. клатнїє уживає ся частійше кляня в знач. Schelten, лайка, ляне.

-ло. остріло Вв. альбо осла Wetzstein. остріло ховат в куживку з дерева альбо з рога. — мастило Д. „чир на молоці варенїй“. — прозираюо Spiegel. — дудло Бер. Höhle, Baumhöhle.

-исьо. винисьо Ва. Wein (в примильній бесїді).

-ьце. пряденце Ч. deminut. від прядено.

-ьство. дьвоцтво Вн. Jungfernschaft (дѣвѣкѣ+ьство = *дѣвѣчьство).

-иско. льннско abgestreifte Oberhaut einer Schlange; Ort, wo die Häutung stattgefunden, „лївише. — счистиско Mutterkuchen. сьидиско Бер. Sitz. — торговиско Лб. Marktplatz. — грулиско Kartoffelfeld. — грїбиско Ort, wo eine Kartoffel- oder Kohlrübengrube war. — завезлиско І. звезлиско Д. „як завезе ся берег, як зосуне ся“ eingefallener Boden, Einsturz. — тьмиско Вв. тмиско Д. Nebel. тьмиско по поли, по льсох. — дьхтовиско Д. Sumpfboden, Morast, трясавиця, саповина, саповище. — бичиско Сн. Peitschenstiel.

-ище. хлопчище Твх. — торжище Ку. — кочержище Ку. — копривище Ку.

-ько. -ько. перко eigtl. Federchen, hier meistens in der Bedeut.: Nutfeder. — яйко pol. jajko ruth. яйце. — дьверка plur. = схїдногал. дьверця, дьверцята. — птїчко Лб. Vögelchen. — абѣочко Aepfelchen (аблько+ько).

Часто виступає -ечко місто схїдногал. -очко пр. местечко Рхв. slovac. mestečko, pol. miasteczko м. схїдногал. місточко Städtchen (мѣсто+ько = *мѣстько. мѣстько+ько = мѣстьчько = місточко). — робїўко у боденкы Лб. (роби-ло+ько). — селечко м. селочко — перечко = перочко, пірце.

Часто уживає ся також полечко, колечко, кольічко, окенечко, коли в схїдногалїцк. звичайно стрїчає ся лише пільце,

кільце, віконце, з котрих то виразів далше не творить ся вже імен вменшительних. — —

сердечко від серце (psl. **сръдъце** властиво deminutivum від *сръдо. — весільчико Лип. Hochzeit (весіля, *весільце+іко). — ят (-ат). дьітинча II. Kindlein. — куря Hühnlein (куръ+ат) курча Hühnlein (курка+ат). — панча Herrenkind; Herrchen. — хльїбівча Bactrog. — корытя Trog. — павя B. Junges des Pfauen plur. павята. — ялівча I. (яловка+ат). для мого ялівчати. — когутя Вв. kleiner, junger Hahn. — ротича Вв. Mündchen; Schnäbelchen (ротъ+икъ+ат). — клубя Д. Knäuel. — губча Вв. kleine Lippe, Lippchen plur. губчата (губа+ъка; губка+ат) — гуньча Д. мала гунька; genit. гуньчати. — рыба Я. plur. рыбчата. — пташча Кв. (птахъ+ькъ+ат) plur. пташчата. — волосята Кв. Haare. — гачурча З. kleines, junges weibliches Fohlen (гачурка). — бараньча Г. (баранъ+ьць+ат). — стужча Ту. plur. стужчата Band, kleines Band; Binde мала стужка. — книжча Ту. kleines Buch plur. книжчата. — колотовча Ко. Quirl. — опаленча Ко. бохонець хльїба plur. опаленчата. — писча ўча Ко. мала пищавка без дірок.

Згадати належить про вирази цісля того взору утворені: поруча genit. поручате (поручати) Geländer; поньїбья genit. поньїбьяте Gaumen; — рівно як і по фальшивій аналогії тут оперті: вымя, genit. вымяте. тьїмя genit. тьїмяте, котрих наростком есть - мен.

-ятко (ат+ько). весільятко Врхв. Hochzeit (весель+ніє+ат+ько). — небожатко armes Wesen. — гачатко Fohlen. — горнятко Töpfchen. — тьїмятко Stirnfontanelle beim Kinde. — отрочатко Kind (cf. slovac. otrôša psl. **отроча** παιδιον, puer). — панчатко Herrchen; Herrenkind. — рыбаьтко eigtl. Fischchen; Herzchen.

-нво. оруживо B. collect. Werkzeuge, Instrumente, Zubehör.

Зложені пні іменні (Componirte Nominalstämme).

Зсувка (Zusammenrückung).

Сполуки іменн з іменем. мыш-пыргач Бер. Fledermaus (wörtl. fliegende Maus, flatternde Maus). — вельбїб Сз. Жер. grosse Bohnenart. — піў-друґа anderthalb. — пич-гїд genit. нич-года Taugenichts. — — Сполуки частиці з іменем. лем-сьвіт bei Tagesanbruch. — ничпбтїм Брт. Вол. Taugenichts. (indeclinabile). — ни-се-ни-то Taugenichts, homo nequam (wörtl. weder

dies, noch jenes) яко сущник уживане і склониме: genit. ни-се-ни-та dat. ни-се-ни-ту etc. — нашалистый (надчалистый) überstürzend; aufbrausend; beinahe toll.

Примітною для говора лемківського сполука приіменника по з приложниками на -авъ, -явъ, чим виражає ся применшене (Deminution). чорный schwarz; чорнявый schwärzlich; почорнявый etwas schwärzlich. — побілявый etwas weissich, weiss angefliegen. погыркавый etwas bitter, einen bitteren Nachgeschmack habend. позеленявый etwas grünlich, grünlich angefliegen. посянявый bläulich angehaucht. птічко посяняве кус ein sehr wenig bläulich angehauchtes Vögelchen. пожоўтавый ein wenig gelblich. Приіменник по лучить ся рідше також і з приложниками на -ясть пр. почорнястый Ш. schwärzlich. — посивястый grau melirt. Для означеня відтінків барви ся лучба дуже пригідна. Впрочім лучить ся по для применшеня понятя також і в інших випадках пр. потоньший Ку. etwas dünner. — побіўший Вн. etwas grösser. — потвердый etwas hart.

Приіменники об і при виражають в зложеню з приложниками применшене (Deminution). обрідный Д. etwas schütter. обрідный волос. — обхудный Бер. ziemlich mager. — обдальный Вн. etwas weiter entfernt. — призеленый grünlich. — примаўый П. ziemlich klein. — пригрубый П. ziemlich dick. — прихолодный (прихоўодный) Брт. ziemlich kühl. — приетуденый Брт. ziemlich kalt.

Примітні декотрі сполуки повельника з іменем пр. завалипотік eigtl. ein Bach, der die Umgegend mit vom Gebirg herabgewälzten Rollsteinen und Felsblöcken überschüttet. Липовец, Липовец, завалипоточе! Юж мі ся по тобі ходити не хоче. Лип. — казилен Вв. зело, що казит лен. — кывай-дупа (або також і така зсувка: кывайло-дупа Ш.) Bachstelze, Wippsteert.

Зложенє (Composition).

голопуп junger, unbefiederter Vogel, noch nackter Nestling. — рыбоведа Seeschwalbe. — чорнокнижник Schwarzkünstler, Zauberer, Hexenmeister slovac. černokňazník. — солотрук Stein zum Zerstoßen des Küchensalzes. — просторікый Брт. grob. psl. просторѣккъ simpliciter, rustice loquens. — малоумный Рад. schwachköpfig psl. малооумнь amens. — — нарѣком Рад. absichtlich.

Взагалі на Лемківщині менше уживають виразів зложених (імя з іменем). Декотрі зложені вирази денде уживані як: чорнобыль *Beifuss Artemisia vulgaris*, живокіст *Beinwurz Symphytum officinale* уживають ся яко окремішні слова (прпложник і сущник) і зосібна склоняють ся: чорна быль, жива кіст genit. чорны або чорной были, живы або живой кости, иноді навіть і в зсувках пр. крута голова Мш. м. крутогорова, крутигорова *Wendehals* etc.

Иньшій рід декотрих сущників ніж в загальнорускім, женського рода (в загальноруск. мужеского) суть:

чуба Лб. Чр. Б. Schopf м. чуб psl. чоубъ. — дзюба Чр Бер. Лб. НВ. Р. де инде дзюбак загальнорук. дзьоб. груба дзюба *dicker Schnabel*. — коса Вв. П... м. кіс, *Schwarzdrossel*, *Amsel*. — дрозда П. Вв... м. дрїзд *Drossel*. — лога Сн. *Weissdorn*. м. гліг, глід. — жомба Ба. в угорскоруск. жомб = яма вибита водою cf. *mag. zombik = Torf*. — керта Ба. Вн. м. керт *Garten*. маў вельку керту *er hatte einen grossen Garten*, *magy. kert*. — титула Лип. м. титул, *slovac. titul = Titel*.

В переважній частині тих виразів мабуть задержало ся первістне -а, причім з часом рід підляг зміні анальоґічно найбільшій частині пнів на -а (рыба, вода).

мотыля gen. fem. Б. Тях. але в Ба. мотыль gen. masc. *Schmetterling*, *papilio*. — дзяворонка Т. м. жаворонок, *Lerche*. — путь Лип. идут за путьоў = ідуть путем, ідуть дорогою. — полонь Ку. м. полин *Wermuth*. — — квась genit. кваси = квас, квасу; смрід (із смрідь) genit. смроди загальноруск. смрід, смроду, сморід, смороду. велька смрід = великий сморід *grosser Gestank*. — нудь *Langeweile*. така нудь = східногал. такий нуд. — зруб genit. зруби = східногал. зруб genit. зруба. цыла зруб. — Тут і там проявляє ся таке вимічане (*Differenzierung*): зруб (лыса) *Waldschlag*. сруб (хыжи) *eine Hütte, welcher noch das Dach fehlt*. — — мочар пр. велька мочар genit. велькой мочари abl. вельком мочарьом = східногал. великий мочар, великого мочара, великим мочаром.

мужеского рода (в загальноруск. женського р.)

чоўно м. загальноруск. човен, genit. човна *Kahn* psl. члѣнъ. велике або вельке чоўно = великий човен, *pol. wielkie czółno* (наросток - но місто загальноруск. нъ).

середнього рода (в загальноруск. женьського).

ямело Ф. м. омела, Mistel. — зрінко І. здрінко Ко. Ruppille однакож в Д. здрінка. — бырво Д. plur. бырва Augenbrauen. — павіко Ч. м. повіка Augenlid.

мужеского рода м. середнього рода.

бадыль Ф. м. бадилó, билó. высокый бадиль.

женьського рода м. середнього рода.

бадыль Бер. Stengel. высока бадыль. — былль Рад. м. било. туга былль ein fester (steifer) Stengel.

Приложники (*Adjectiva*).

-ий (коли в загальноруск. найчастійше виступає наросток -йъ). гусьий, гуся, гусє в східногал. гусячий, -а, -е. гуся нога Gänsefuss. гусє перо Gänsefeder. — кізьий східногал. козячий. кізе молоко. — когутый Врхв. східногал. когутаый. — рыбіий східногал. рыбаый. — мышій. мысьий східногал. мишачый. — соўтысьий dem Schultheiss gehörig східногал. солтисів, солтисовый. — павій Ф. dem Pfau gehörig, Pfauen-. паві пера Pfauenfedern. — кітчий Ф. der Katze gehörig, Katzen-. кітчу голову має сова. — вывірчый Св. dem Eichhorn gehörig. — мурянчый Св. Вв. мурянча купа Ameisenhaufen. заголовкы мурянчи Вв. мурянчи перины Вн. Кв. О. Ameisenpuppen, sogenannte Ameiseneier. — бабіий І. dem alten Weibe gehörig, Weibs-. — бабя хыжа. бабіий-пес І. eusa euphorbiae, Raupe des Wolfsmilchschwärmers. — жабіий І. Ч. Frosch-. жабі перины І. Froschlaich. з жабьих перин вылігуют ся жабы. корытця жабі Schalen der Fluss- oder Teichmuschel. — увчый М. Schaf-. кльищ увчый М. Schafzecke, Melophagus ovinus. — ледачый liederlich, schlecht, gering. за шугайом за ледачим.

-атъ. пукатый bauchig. — мазуратый Ч. schmutzig. — мокроватый І. мокровате поле nasses Feld. — чеператый Св. gabelig verästelt. чеперате дерево Gabelast.

-итъ. гранятый Б. kantig. — червенятый М. röthlich. — зеленятый М. grünlich. — красятый bunt (крась = Schönheit).

-астъ. гривкастый mit einer kleinen Mähne oder Halsbinde versehen. — чеперастый Св. gabelig verästelt. — жолобкастый rinnenartig vertieft, ausgehöhlt. — чубатый mit einem Schopf versehen, geschopft. — рамкастый gekerbt. — квіткастый

eigtl. mit Blumen (квітки) geziert; buntfarbig. — крапкастий І. punctatus; guttulatus. — сивастый Кю. graulich. — посивастый І. etwas grau, grau untermischt. — ви́йкастый Бру. Вн. gabelförmig. — таркастый Мш. scheckig, bunt. — платкастый О. gefleckt, gescheckt. платкасты щиглы. — рябкастый Тих. Ч. scheckig.

-ясть. вінчастый eigtl. mit einem Kranz versehen, bekränzt. вінчаста корова eine Kuh mit einwärts gebogenen Hörnern auch вінуля oder вінкуля genannt. — темнястый dunkelfarbig. — граньчастый східвогал. гранчатий, гранчастий, kantig, eckig. — глинястый lehmig; lehmgelb. — сивястый graulich. — тарчастый Вн. Мш. scheckig, bunt. худоба тарчаста cf. magy. tarka = scheckig. — красястый Лб. bunt.

-исть. красистый Кв. bunt, scheckig. — конаристый Лос. ästig. — мозолистый П. schwielig. — похыльнистый ziemlich abschüssig. — даivistый Кр. erstickend.

-ьнь. сьвідомный. я того не сьвідомен ich bin dessen unkundig, das ist mir unbekannt (сь-вѣд-о-мъ+ьнь). — ужитный brauchbar, nutzbringend (у-жи-тъ+ьнь). — похыльный. похыльнистый. схыльнистый ziemlich abschüssig. похыльна, похыльниста або схыльниста гора (cf. хылый, похылый).

-шьнь. предешный vorhergehend.

-инь. Ганусин Д. Anna gehörig, Anna's. ганусины очка. — мамин Д. Mutter-. „уйко“ зве ся мамин брат. — свекрин Вн. Лип. der Schwiegermutter gehörig. — мамусин Врхв. Mutter-.

-внь. кукуричаный С. dem Mais (кукуриця slovac. kukurica) gehörig. на кукуричанім стеблы auf dem Maisstengel. — зерняный Мо. dem Getreide gehörig. работы зерняны Feldarbeiten während der Erntezeit. — гонтяный Мо. Schindel-. — бандурчанный Я. Kartoffel-. гыка бандурчана. — муравчанный Розс. Ameisen-. мішки муравчаны Ameisenpuppen. — леньяный Я. Lein-. ольй леньяный Leinöl. psl. лѣнѣнѣ. — буковяный Я. aus Bucheckern (буков) gepresst. ольй буковяный Bucheckernöl. — срібряный Р. silbern psl. сребрѣнѣ et сребрянѣ.

-ьскъ. дьитиньскый Б. Р. Kindes- čech. dětinský, slovac. detinský psl. дѣтиньскѣ рѣтїов, infantil. місце або дьитиньска постыль Б. placenta, Mutterkuchen. — русиньскый Ф. ruthenisch (Роусь+инѣ = Роусинѣ; Роусинѣ+ьскѣ = *роусиньскѣ). ходиў до Руси і пригнаў русиньскы волы. — лінскый М. тамторічний. лінского року des vorigen Jahres cf. psl. лани лѣрови, anno praeterito.

-овъ. сніговий Сн. Schnee-. снігові хмари Schneewolken. — дойджовий Сн. Regen-. дойджові хмари Regenwolken. — купцьів Р. купцьів сын, купцьовий сын. — вечеровий Мо. вечерова зірниця Abendstern. — млынаръовий Мо. dem Müller gehörig, Müllers. млынаръова дівка die Tochter des Müllers. — татів Д. dem Vater gehörig, татовий. татів брат зве ся стрый або стрыко Д. — шатровий Я. dem Zelt gehörig; Zelt-. шатрові цыгане Zigeuner, die in Zelten wohnen, wandernde Zigeuner. — татцьовий Кв. іс татцьовим словом mit dem Geleit des väterlichen Wortes (Segnens). — божовий З. Gottes-. боговий. божові пальчики З. eine Pflanzenart. — птаховий О. астряб птаховий Finkenhabicht. — сусьідовий Ту. dem Nachbar gehörig. дівча сусьідове.

-авъ. худавый ziemlich mager, hager. — твердавый Бон. etwas hart. — дудлавый Б. Д. hohl. — ряндавый Мо. zerlumpt східногал. шматлавый. — рябавый Мш. etwas bunt, mit undeutlichen Tüpfeln. — доўгавый Врхв. länglich. — хоркотавый Сьрк. lispelnd.

-явъ. сивявый Нв. Б. graulich. — кваснявый Ф. säuerlich. кваснявы ябка. — подоўгастявый Р. etwas länglich.

-ливъ. забытливый vergesslich. — бодливый stössig. — лескотливый Ч. kitzlig „што має лескоты“. — сереньчливый Ко. счастливый cf. magy. szerencse psl. сьрашта. — властливый Тях. eigen. торбинка моя властлива mein eigenes Säckchen.

Степенованє (Gradation).

Обі форми утворбы порівнальника (Comparativ) у приложників уживають ся в лемківскім:

-ьший, -ьша, -ьше (= psl. mascul. ий, fem. кши, neutr. ю.) гардший, гардша, гардше comp. від гардый in der Bedeut. schön. де гар(д)ше збіжа I. = де красше збіже. — бріхатший Мш. comp. від бріхатый bauchig. — дзеленьший comp. від дзелений grün. — тугший Мо. comp. від тугый stark. тугши воли Мо. stärkere Ochsen. — дорогший (попри: дорошый) comp. від дорогый. — планьший Ба. schlechter, minder; unfruchtbarer. comp. від планый unfruchtbar; wüst; schlecht; nicht cultivirt. — молодчий Б. м. молодший comp. від молодый, jung. — біўший П. comp. від біўый weiss cf. pol. bielszy (а місто: більший = grösser уживають понайбільше: векший порівн. pol. większy, slowac. väčši psl. влштний).

Замітний єсть місцево уживаний порівняльник від глибокый, бо ок не відкидає ся при творбі другого степеня отожд: глибокший м. глубший. глибокша ріка Вн. на глибокше місце Вн. — глибокша або глупша вода Г.

-ѣйшій, -ѣйша, -ѣйше (= psl. mascul. **ѣи** fem. **ѣиши**, neutr. **ѣю**). Місто загальноруского -ійшій, -ійша, -ійше виступає звичайно -ієшій, -ієша, -ієше. більієшій від білий, біўый weiss. — частыієшій. — шугныієшій. шувныієшій шумныієшій від шугный, шувный, шумный slovac. *šumný schön, niedlich*. — быстрієшій. — бідныієшій. — чорныієшій. — червеньієшій. — одмінныієшій *grössere Unterschiede aufweisend* від одмінный. — обдальныієшій, обдальныієшій Я. кує дальшій *etwas entfernter*.

Місцево уживають для вираженя порівняльника також описаня а то кладучи перед рядовиком (Positiv) одвітного приложника присловник гірше або частицю май пр. гірше червене яблоко Ту. = червонійше яблуко. — гірше солодке молоко Ту. = солодше молоко, *süssere Milch*. — май горяча вода Ту. = горячійша вода *heisseres Wasser*.

Одличники (Superlative). найгардшій. найпланьшій. наймолодчій Б. найдорогшій. найдзеленьшій. — — найдзеленьієшій. найчастыієшій. найчервеньієшій. найшугныієшій. найбыстрієшій etc.

Передросток най в одличнику звучить подекуди ный. пр. найменшій Мш. — ныйбідныієшій Г. — ныйбогатшій З. великый має в порівняльнику: векшій, в одличнику: найвекшій, побіч рідко тут уживаних форм: більшій, найбільшій.

Подекуди для вираженя дуже високого степеня приставляє ся до рядовика (Positiv) одвітного приложника частиця пре або роз. пр. предобрыі Рад. psl. **прѣдѣрък** *valde bonus*. — премудрыі psl. **прѣмѣдрѣк** *sapiens*. — престарыі psl. **прѣстарѣк** *valde senex*. — роздивный I. = дуже дивный, *sehr wunderbar*. — роззухвалый I. *sehr keck* — — або кладе ся перед рядовиком приложника присловник барз, а перед порівняльником дуже пр. барз гардыі *sehr schön*, барз старыі *sehr alt*. — дуже лыпшій *weit besser*, дуже тяжшій *weit schwerer*.

Декотрі причасники минувшика стану страдного можуть також для вираженя дуже високого степеня приставляти частицю пре н. пр. яко приложник уживаний причасник миленыі (від милити cf. slovac. *milit'* = *lieb machen, verlieblichen*) *lieb* — премиленыі М. Лип. *sehr lieb, lebenswürdig*. — любеныі (від любити) —

прелюбеный M. viel geliebt, sehr geliebt. — миленький творить також порівняльний: миленьший і одличник: наймиленьший (декуди місто нь виступає й: милейший, наймилейший).

Примітним єсть описане одличника (Superlativ) приставкою див або раз (cf. роз) до рядовика (Positiv) відносного приложника. пр. див подібный sehr ähnlich. див грубый sehr dick. див сильный sehr stark. — раз гардый кін sehr schönes Pferd. раз шумна (шугна, шувна) дівка sehr schönes Mädchen.

Часом виражають численніші наростки дуже високий степенъ. красітвый schön. красітечный sehr schön. — окрутечный sehr furchtbar; sehr grausam.

І сам одличник може ще степенувати ся, а то за помочю передставленого заіменника што. што найбільший unter sehr grossen der grösste; der möglichst grösste. — што найкрасший unter sehr schönen der schönste. — што найдорогший P. unter sehr theueren der theuerste. — што найподобніший Вн. unter sehr schönen der schönste. дівча што найподобніше Вн. unter sehr schönen Mädchen das schönste. — Червене яблочко, што найчервенийше, Возму си дівчатко што найпараднийше Лип.

Яко форми порівняльника (Comparativformen) належить згадати: инший (psl. инъ) як в трецк. *ετερος*. — перший (psl. пръкъ) порівн. грецк. *πρότερος*.

*

Форми порівняльника і одличника присловників.

скоре П. Брт. Пол. Та. скорій Б. eher, schneller; besser. загальноруск. скорше. він скоре зна er weiss eher, er weiss besser. дале = пол. dalej, slovac. d'alej, пол. dalej. psl. даліє, східногал. дальше. — перве Мо. загальноруск. перше slovac. prvej, пол. pierwiej, psl. пръкъіє *πρότερον*, prius. — шире = ширше; іщи шире, дале Смрч. — ближе Тих. = близше. — вецє пол. więcej psl. ваштє (рідко дуже вживає ся у Лемків: більше). — барже пол. bardziej, східногал. дужше. — позньі I. später pol. różniej, загальноруск. пізнійше. — планнійє I. ärger, schlechter. — — прудче Б. прудче сі помысліте B. schneller denken Sie nach. — гуще Б. dichter, густійше. — рідче B. dünner, рідше. — планьше Ба. ärger, schlechter. што рік та планьше mit jedem Jahre wird es schlechter. — помальше П. Рн... langsamer від помалы, помаўы langsam. — тоньше. — раньше. — — — давнійше. — частійше etc.

найскоре Я. — найдале. — найбарже. — найвеце
Рхв. М. — найдале З. — найгардше. — найглубокше
Вн. etc.

при порівняльнику дуже для усилення степеня пр. teraz дуже
лекше косити *jetzt ist es bei weitem leichter zu mähen.* — при ду-
же для увиснення кладуть барз, барзкы. пр. барзкы дуже
меду *sehr viel Honig.*

Форми вменшительні приложників (Deminutivformen der Adjectiva).

на онькый (східногал. звичайно енький). солодонькый *sehr
süss.* коротонькый *ganz kurz.*

ісьий (-ись) тонісьий *ganz dünn.*

юськый. малюськый *ganz klein, sehr klein.*

ічкый. наросток-ькь. біличкый *ganz weiss.* простічкый
ganz greade. цыличкый *ganz, unversehrt.* (цвль-икь+ькь). —
низічкый *ganz niedrig* (низькь+ькь, декуди в гал. низьк+ьк). —
тонічкый *ganz dünn* (тьнькь+ькь). — дальічкый *weit, genug
weit* (далекь+ькь). не дальічко *nicht weit* східногал. недалечко. —
гўубочкый *tief* (гљбокь+ькь). — высочкый *hoch, genug hoch*
(высокь+ькь). — широчкый *Tu.* (широкь+ькь).

Ті і тим подібні форми вменшительні по значеню виража-
ють понайбільше степеноване понятя (*Steigerung des Be-
griffes*).

Також від декотрих форм порівняльника і одличника можуть
подекуди творити ся вменшительні: менчкый Чр. меншкый Бер.
Кр. *kleiner, etwas kleiner.* найменшкый Бер. Кр. *unter sehr klei-
nen der kleinste.* — старшкый Б. старшенький Б. найстар-
шкый Б. *unter sehr alten der älteste.* старшкый человек *ein Mensch im
vorgerückteren Alter.*

Примітка. Форми вменшительні творять ся також від числів-
ників: двойко, обойко З. обойічко З. обоеченько Кв.
тройко, пятерко, семеричко, девятеричко, тридцете-
ричко Врхв. — еден-единкый. еден еденичкый. еден
едениченькый.

Глаголи (Verba).

В лемківскім теперішник глагола йіхати творять ся від пня
йіха проте: йіхам, йіхаш etc., повельник: йіхай, причасник
ч. теп. йіхаючий, йіхаючи. В загальноруск. тоті форми уро-

блюють ся від пня йід отож йіду, йідь, йідучий, йідучи. йіхай тым путьом або йіхай том дорогом П. зайіхайте на поле Бер.

Дієприложники теп. д. ст. уживають ся рідко а мають нераз значенє приложників. пахнячий Д. wohlriechend. пахняча ружа. — „я там видьїу спячого хлопця“ Д. = „я видьїу, же хлопец там спаў“. — блищача яблін Вн. — вонячий Ту. stinkend укр. вонючий. — вонячий хабз. — зварячий камінь Вв. „камінь до зваркы“. — колячий Мш. stechend, stachelig. іж барз колячий е Мш. — слыпак сьвітлячий Ту. die Blindschleiche ist glänzend. — не сучий Ту. не здатний, untauglich, nicht geeignet. — текучий Ко. текуча вода fließendes Wasser. — угля горяще Чр. brennende Kohlen. — бодячий Жер. stössig. бодячий бык.

Причасник мивувш. д. ст. на -ль, -ла, -ло. Від пнів глагольних П. кл. ну найчастійше випадає: скап. здох. згруб. пырс. скыс. зник Р. (від скапнути, здохнути, згрубнути, пырснути, скыснути, зникнути); але лемк. утыкнути має утыкнуў; подібно: квітнуў. згаднуў. звяднуў. западнуў.

встеклый Вв. toll має знач. приложника. встеклый пес wasserscheuer Hund. — оброслый Ту. haarig, behaart eigtl. bewachsen. оброслы гусяніці. — збаршнылы Св. morsch, faul. збаршныле дерево. — стухлый П. stinkend. стухлый збивач stinkender Knauser.

Примітним єсть причасник минувш. д. ст. П. від переходити в значеню страднім. переходїу, -а, -о. переходїа хустка abgenutztes Tuch. genit. переходїой хусткы.

доходілы Лип. в значеню: зрілий, спілий пр. дівка доходіла reifes Mädchen.

Participia praes. pass. мають тепер значенє приложників: любимый lieb. — видимый sichtbar. — невидимый unsichtbar. — сьвідомый kundig. — темна нічка, невидома З. dunkle, finstere Nacht cf. pol. niewidomy.

Part. praet. pass. на -ть в говорі Лемків частійше уживає ся, ніж в пнших українськоруских говорах, котрі в наведених примірах згаданий причасник творять на -нть. загната корова. сыно зібрато. воўна розубрата. соўома пребрата. война розскубата. доўг одобратый. Марыся оддата (від part. дат утворений сущник даток Gabe (да-ть+ъкъ). задаток, завдаток Angeld). — обілятый Тих. umflossen. край обілятый водоў. — распоротый Тих. бріх распоротый = череве распорене.

В загальнорускім глаголи неперехідні (verba intransitiva) не творять participium praet. pass.; в лемківскім однакож до декотрых

неперехідних глаголів уроблюють ся згадані причасники. овес хпаденый (від хпасти = впасти, упасти) wörtl. gefallener Hafer = „овес, што хпаў, што заляк“. — обльітуваный abgefallen. обльітуване чатиня Брт. abgefallene Nadeln der Coniferen. — заляжений halb faul, teig. н. пр. грушкы заляжены vor dem Faulen teig (mol oder morsch) gewordene Birnen. — западеный (від: запасти). западненый (від: западнути) западена земля eingefallener (gesenkter) Boden. — замерзнена вода Ла. М. zugefrorenes Wasser. — пукненый Вв. geborsten, gesprungen. пукнена склянка. — заболений Д. erkrankt. заболений опіх wurmstichige oder vom Schimmel befallene, deshalb kranke Nuss. — некиснений Б. ungesäuert. адзимка не киснена Б. — — (гнитый). чатиня згните Св. verfaulte Nadeln der Coniferen. дерево перегнило ganz (durch und durch) verfaultes Holz. — закаменитый versteinert. кості закамениты Лб. — спрахнитый vermodert (= загально-руск. спорохнілий). — вмертый Р. gestorben.

Декоتری примітнійші пні глагольні.

I. (бод-ти) бости. — (рек-ти) речи. — (жер-ти) жечи.

II. прагну-ти Мш. sehnlich verlangen. — цну-ти (із тьскну-ти). — рвану-ти einmal reissen (cf. рвати psl. рькати reissen; рв-а-ну-ти). — шулькнути Рад. huschen. — бадну-ти Тих. stechen. йіглоў баднути mit der Nadel anstechen.

III. зожолобкасты-ти (від: жолобкасть) hohl werden. — збогаты-ти Тих. reich werden. — ниці-ти Тих. vergehen, schwinden. — кыртаві-ти elend werden, verkümmern. — хальі-ти Нов. verkümmern, sich verderben. — -- дыхты-ти keuchen (cf. дыхати. дых-т-ь-ти). шемтыта Ч. leise rauschen.

IV. заіперечи-ти ся (від: поперек) П. stützig werden, eigtl. in die Quere gehen. — хытити Р. greifen psl. хытити. — сприятели-(ти) ся Мо. sich befreunden. — здуши-ти ся П. З. sich erhitzen.

V. меньша-ти kleiner werden (меньший). ден меньшат der Tag wird kleiner. — май-д-ати wedeln. мыр-д-а-ти hin und her bewegen, wedeln. — шальтати ся Лос. sich hin und her treiben. — боженька-ти ся Gott anrufen; sich betheuern. (боженько-а-ти).

За помічю наростка -ка утворені пні глагольні суть дуже часті і виражають понайбільше виявленя звуків (Lautäusserungen): рапка-ти. футка-ти. фырка-ти. цвирк-ати. чирка-ти. цулка-ти. цяпка-ти і пр.

VI. Деякі інші глагольні за допомогою наростка -ува утворені виражають повторне дійство: співува-ти zu singen pflegen; öfters singen. — ховува-ти zu erziehen pflegen. — уважува-ти zu merken pflegen, oft Acht geben. — указува-ти. поуказува-ти öfters zeigen; öfters hinweisen; öfters sehen lassen. а співати singen, ховати erziehen, уважати merken, указати hinweisen.

Деякі глаголи що до значення або в поодиноких формах одмінні від загальноруського.

везти ся (о землі) einfallen. везе ся земля der Boden fällt ein, klafft (завездиско = Ort, wo der Boden eingefallen).

кляти в значеню; schelten, schimpfen; загальноруск. клясти fluchen.

бити має в праес. бию (psl. бнж), биеш, бие; бити праес. пню, пиеш, пие в загальноруск. бю, беш, пю, пеш etc.

згаднути auflösen (Räthsel auflösen), pol. zgadnąć, загальноруск. зганути eine Erwähnung thun, erwähnen.

квітнути pol. kwitnąć, загальноруск. цванути, цвести.

бігнути pol. biegnąć, загальноруск. бічи.

вяднути pol. więdnąć, загальноруск. вянути.

западнути ся загальноруск. запасти ся (cf. masur, zapadnąć się, upadnąć).

роснути pol. rosnąć загальноруск. рости.

утькнути pol. ucieknąć загальноруск. утечи.

гукнути in grosser Menge erscheinen, wuchern. гукнуў хваєт на полі (загальноруск. дуже много вибуяло хопти, багато буряну, буряну гук).

летіти. полетіти oft in der Bedeutung: schnell laufen. полетіў = загальноруск. побіг. лет пильно = загальноруск. біжи скоро.

лавити (ўаптити) після IV. кл., в загальноруск. лапати (після V. кл.); главити = влапати, улапати einfangen. глап того птаха fange diesen Vogel ein.

зажалити betrüben. тяжко зажалений tief betrübt.

заквилити кого trans. jmd betrüben.

рядити ся sich einrichten = урядити ся. рядте ся так richtet euch so ein.

ганьбити ся sich schämen. ганьб ся schäme dich.

умінити собі Entschluss fassen.

обачити ся genesen.

строїти ся Vorkehrungen treffen; Miene machen.

оначити може уживати для означеня якого небудь дїйства, заонач мені іглу fädele mir die Nadel ein. поонач з ним unterhandle mit ihm. не онач, не онач ся mache keine Umstände etc.

солений в значеню: gesalzen і salzig; проте місто загально-руск. соленый part. — і солоний adject.

глядати suchen. да-што поглядати. да-чого глядати.

двигати trans. heben. двигайме віз.

переводжати кого Лип. jmd zum Narren halten; jmd betrügen.

пущати v. praes. пушам, пушаш, пущат (psl. поуштати, -аѣ, -аѣши, -аѣть, понайбільше в східн. Галичині і на Україні: пускати; коло Дрогобича однакож: пущати. пущаю, пущаєш, пущає). ярец пущат коўося = східногал. ячмїнь пускає колосе die Gerste bekommt (treibt) Aehren.

загнати Мо. = післати. загнаў слугу er schickte einen Diener.

ляти, praes. льію, льієш, льіє і пр. (psl. лиати. л'їѣ, л'їєши, л'їєть), в східн. Галичині і на Україні praes. лью, льєш, льє. В лемківскім може ляти в певних випадках прийняти значенє: pass machen пр. кебы нас не ляўо möchte uns der Regen nicht durchnässen.

пімстувати schelten. він пімстує er schilt.

пилнувати sich beeilen, drängen (пилнувати).

замилувати кого jmd lieb gewinnen, sich in jmd verlieben.

любувати кого, залюбувати кого sich in jmd verlieben.

*

Глаголи зложені з применником у (psl. оу) означають покінчене дїйство, дїйство до кінця доведене (eine zum Abschlusse gebrachte Handlung). уробити. — ушкодити. — угнївати. — удерти. Згадати тут належить про примітні вирази у їєсти genug essen. упити genug trinken.

Применник по часом у глаголів з ним зложених кладе ся задвійно, чим виражає ся повторюване дїйства. по походити. попойєсти — Де ся поподїли Рыхвалдекы дївчата? (пієнь) die Mädchen Richtwald's wo sind sie hin? (eine Maid verschwand nach der anderen).

Деко́трі до пнів заіменникових почіплені наростки.

-ды (дъ = да) (до пня къ). коды wann. коды я ся, коды милости дочекам (піснь) wann, ach wann werde ich Liebesäusserungen erleben. — кед da; wenn. кед мі утыкнуў заяц. da (mir) der Haase weggelaufen ist. кед ес посъващенный wenn du die heilige Weihe empfangen (порівн. старосл. кѣгда) — — (до пня тъ). теды. тоды. тед (порівн. старосл. тѣгда) in jener Zeit; dann; sodann; so. тед юж зостанте г нас so (dann) bleiben Sie schon bei uns. тоды (втоды, втогды) скосвў траву dann (zu jener Zeit) hat er das Gräs abgemäht.

-нды. (до пня къ). кады (psl. кждоу s. кждѣ). ни-кады (psl. нѣкждоу). — — (до пня тъ) тады (psl. тждоу. тждѣ). — — (до пня съ). сады (psl. сждоу). — (до пня онъ) онады (psl. онждоу pol. onędy) тады і онады. — — (до пня вѣ) овады (psl. овждоу). тады і овады pol. tędy і owędy.

-лѣ (ля) (до пня къ) келя м. загальноруск. кільки в Лб. кельо. — докля, докаль, докале (порівн. сербс. докале). покля, покаль. закля. — — (до пня тъ) теля. тельо (тыля, тыльо). тамале. тамаль. тадыль. тадываль. доталь. дотля. затля.

-оръ. кельоро Жег. = загальноруск. кількоро.

*

*

*

пень къ + н. кой da, als. кой ем ішоў брез поле als ich durch's Feld gieng. кой падат дойч wenn es regnet. кой ем пасѣа уцы als ich Schafe hütete.

ке + бы (бы сціпеніла форма аориста) яко сполучник пр. кебы я маў ужитне поле hätte ich ein nutzbares (urbares) Feld.

Присловники (*Adverbia*).

Побіч ту уживае ся також ту-ка, ту-ка-й psl. тоу Bulg. Lab. тоука palaeoruth. тоу.

Місто загальноруск. тепер найчастійше вживають т е р а з, т е р а з - к ы. Лемківске дуже значить: много, кільки, в якій ціні (viel; wie viel; wie hoch). — місто загальноруск. дуже говорять: б а р з, б а р з к ы. барзкы дуже меду Жег. = дуже много меду, sehr viel Honig.

Пожежн присловниками зложеними з імени і приіменника згадуєм: горі-з-нач. горі-з-начкы rücklings, auf dem Nacken. — дольі-з-нач. дольізначкы Ber. mit dem Gesichte zum Boden gerichtet. — з-добра-дыва von ungefähr; mir nichts, dir nichts; ohne triftigen Grund. — до-цяп Чр. ganz und gar. — втыікы Вн. (із въ теку = укр. навікача). — з-іграчкы spielend, spielender Weise. — за-рядом, за-по-ряд der Reihe nach, nach der Ordnung. — заразычкы Б. allsogleich. — заєдно Тих. in einem fort, immer. — дакус Я. П. дакусы Д. ein wenig.

3. До словотвору (Wortbildungslehre).

Склоненє суццників (Declination der Substantive).

I. Число єдиничне (numerus singularis, єднота). Іменяк (nominativus): стром. рідник (genitivus): строма. дайник (dativus): строму (стромови). переємник (accusativus): стром. зовник (vocativus): строме. творник (ablativus): стромом. містник (locativus): стромі. Число многе (numerus pluralis, многота). іменяк: стро-мы. рідник: стромів (дуже рідко: стромох). дайник: стромім (стромом, а частійше стромам). переємник: стромы. зовник: стромы. творяк: стромами (дуже рідко: стро-мы). містник: стромох (стромох).

паробок genit. парібка dat. парібку або парібкови.

страх genit. страха Р. (звичайно страху) із страха.

сад genit. саду має в ріднику також накінчик а: зо сада М. = із саду.

мох genit. мху II. але моху I. Со. loc. в моху Со.

чеснок Бру. Лип. genit. честку. але чісок genit. чістку Ко. она дуже ме чістку Ко. = она богато має чіснику sie hat viel Knoblauch.

рік, genit. рока і року. піў рока halbes Jahr. рочок, genit. рочка і рочку. „до рочку нового любіла-м єдного“ Врхв. — „бо бы я до рочка дывком не ходіла“ Врхв.

льіс має в ріднику: льіса дуже рідко коли: льісу.

стіл (стіў) genit. стола дуже рідко столу.

від дім звучить genit. дому; місто до дому говорять: дбдом; форма дома (вдома, гдома) має наряд (Function) містника: zu Hause cf. лат. domi.

попер genit. попрю II. Кв. Pfeffer.

поломін genit. поломеню, abl. поломеньом Б.

Дунай, край мають правильно в ріднику: Дуная, края.

У суцників І. З. кл.*) визвучне ь в іменяку по найбільше відкидає ся, іменно в західній часті Лемківщини, через що відносне слово кінчить ся твердою суголоскою. Єсть то визначна прикмета лемківського говору. кін genit. коня Pferd. — кремін genit. кременя. — гіст genit. гостя і гостця. — ногот genit. нігтя. — ремінь genit. ременя. — гребінь genit. гребеня. — пут, путя. — камінь, каменя. — ден, дня. — оген, огня. — пінязь, пінязя. — голень gen. masc. голеня (східногал. голынь, голени gen. fem.) Schienbein. — сележін genit. сележеня Milz. — заяць genit. заяця. — місяць, місяця. — лебід, лебедя. — серпен, серпня. — вересень, вересня. — грудень, грудня, — ясін, ясеня. — локот (ўокот), ліктя. — гвізд, гвоздя. — оген, огня Мо. — кріль Kaninchen, cuniculus genit. кроля; тхір Iltis genit. тхоря. — але кріль König rex genit. кріля Бер.

В загальноруск. на -ець закінчені суцники визвучають проте на ец, оттак: отец, genit. вітця, вдовец, вдівця, керпец, керпця, хўопец, хўопця, косец, кісця, горнец, горця, марец, марця, червец, червця, липец, липця. Часом чути також: горца, марца, червца, липца і пр. — ярець Gerste має найчастійше ярцю, ярцови, ярцом, ярци; однакож в Бру. чув я: ярцю.

Загальноруск. наросткови -арйъ (арь) відповідає -ар: боднар, (беднар) genit. боднаря (беднаря). просатар, просатаря. косатар, косатаря кізяр, кізяря. учар, учаря. косяр, косяря. рыбаьр (рыбар), рыбаьря (рыбаря). Лише декуди в східній Лемківщині і в іменяку ед. ч. мягчить ся р отож: рыбаьрь, косаьрь.

Наростками -телйъ, -блйъ, -елйъ, -алйъ, -олйъ, -улйъ утворені суцники задержують ь; оттак: приятель genit. приятеля. зводитель, зводителя. журавель. журавля. рыбаель Seeschwalbe, genit. рыбаеля і рыбаля. кырдель Heerde, genit. кырделя. коваль, коваля. бридаль, бридаля. рыбаель Seeschwalbe, genit. рыбаеля. старуль, старуля.

зввір genit. зввіря. — монастырь, genit. як в загальноруск. монастыря *μοναστήριον* Münster, Kloster.

Деотрі з латинського або грецького взяті, у люду загально вживані вирази мягчать в ускієних падежах свої накінчики: про-

*) Означене клас склоненій і спряженій після Мікльосіча: Vergleichende Wortbildungslehre der slavischen Sprachen. Zweite Ausgabe. Wien, 1876.

Фесор lat. professor, genit. професоря, dat. професорьови etc. — доктор, lat. doctor (рідко також дохтір), genit. доктора. — характер (gr. *χαρακτήρ* = Werkzeug zum Eingraben; das Eingegrabene, Gepräge орудє до виритя; врите; вритина; впечатанє; *χάρασσα, χάραττω* grabe ein вриваю, вижолоблюю), genit. характеря, dat. характерьови, abl. характерьом etc. — в загальноруск. же вживають ся форми: професора, доктора, характера (характеру).

Янтін, genit. Янтіня, dat. Янтіньови, abl. Янтіньом etc., в загальноруск. Антін, Антона etc. Павльо, genit. Павля, dat. Павльови м. загальноруск. Павло, Павла etc.

З польского взяте оґін має як до околиць: оґона, оґоня і оґіня pol. ogon, ogona. Рідше уживає ся хвіст genit. хвоста і хвіста.

В дайнику і творнику єд. ч. суцників з кляси I, 2. 3., II, 2. 3., як також в зовнику і творнику єд. ч. суцників з кл. III, 2. 3. задержує ся о: крайови, гайови, соўовійови, коньови, хўонцьови, кісцьови, ковальови, кырдельови, каменьови, пўащови, ткачови; крайом, гайом, соўовійом, коньом, хўонцьом, кісцьом, ковальом, кырдельом, каменьом, пўащом, ткачом; — весьільови, іманьови, листьови (побіч: листю), польови (побіч полю), морйови (морю), серцови; весьільом, іманьом, листьом, польом, морьом, серцьом; — льійо, земляо, ґаздыньо, положкыньо; льійом, земляом, ґаздыньом, положкыньом.

лен psl. *льнѣ* має в genit. льну Лб. або лєну П. Смрк.

левъ psl. *львѣ*, genit. льва П. або лєва Кр.

ореў, орел, psl. *орьлѣ*, genit. орѣа, орла, але найчастійше ореўа, орела. два ореўы Лб. Ч. Бру. орелы Кр.

хырбет П. psl. *хрьбѣтъ*, genit. хырбєта.

Зовник суцників I, 1 кл. визвучає правильно на е. н. пр. строме, псе, орѣе, чўовече, поточе, гудаче, верше, — суцників з I, 2. 3. кл на ю: шугаю, краю, зўодьію; приятлю, коню, благодарю.

Містник від сьніг звучить сьнізыі; від бріх — брісыі; на сьнізыі auf dem Schnee. на брісыі auf dem Bauche. — від чўовек — чўовеку (в східногал. найчастійше: чоловіці), бык — быку; бук — буку; — від ден — дни і дню, від вересен — вересни і вересню; — учар — учарі і учарю; від гіст — гостю; край — краю; ўій — ўою (лою).

В числі многім задержали ся в говорі лемківскім еще досять часто форми іменяка I. кл., хотяй і тут що раз сильнійше оказуе ся нахпл заступати властиві форми іменякові формами переємника пр. воўкы місто воўци, Руснакы м. Руснаци. Стрічають ся форми як: хлопі Рхв., парібци, сьпіваци, рыбаці, пняци, воўци, жебраці, гірняци, неприязниці Ту., чудаці, урядниці, Руснаци (ми Руснаци по рускы бесыдуеме Я.), вояці, дуси, пастуси, парси Тих. (nom. sing. парх. вы жидове парси!) птаси (nom. sing. птах), служи Рад. Г., друзи Г., ровесниці Вв.

Часом виступае також накінчик -ове (з IV. декл. пні на у) пр. жидове (по при формі переємниковій яко іменяк уживаній: жи́ды). ды́дове. сьвѣдковѣ. б́ратове. брагикове. свато́ве. сусы́донькове Вв. жоўнярове Ту. панове. няньо́ве. нянцо́ве (Väter). кісцьове. вітцо́ве. ткачо́ве. мужо́ве. газдо́ве Wirthе. людко́ве Leutchen. добры людко́ве gute Leutchen. предко́ве Ба. Лип. Vorfahren. збу́йове Тих. Räuber. гудачко́ве Ба. Musikanten. пташко́ве Мо. Лип. плуго́ве Лип. Pflüge. дымо́ве Лип. = східногал. дими.

У сущників на -ар еть накінчик іменяка ч. мн. найчастійше -е. воляре. учаре. кізяре. чколяре. боднаре. горчаре. косяре. паляре. — часом ы пр. гівняры лытают Сн. die Rosskäfer fliegen.

Деко́трі сущники з I, 3. кл. кінчать ся иноді в іменяку мн. ч. на ие (накінчик іменяковий з V. кл. як пжть. приятельіе, младенціе.

Рідник мн. ч. понайбільше буває на -ів (взяте із IV. склону пнів на ъ (у). панів, псів, быків, котів. ореўів (орўів, орлів), розбійників, крайів. кісцьів, ковальів, приятельів, учарів (увчарів), каменів, госцьів (побіч гостій), також днів (від ден Tag). Дуже рідко коли прокидае ся тут і там форма на -ох [властиво форма містника ед. ч. пнів на ъ (у)] Руснакох місто: Руснаків, сынох НВ. місто: сынів. Накінчик -ів стрічаемо навіть у деко́трих сущників II., III. і V. кл. двох серцьів zweier Herzen. пят сестрів fünf Schwestern. тых чорных обьрвів dieser schwarzen Augenbrauen (рідше: обьрвій).

піняз має в genit. plur. пінязі, пінязи (порівн. польск. pieniędzy). місто сподіваного: пінязий. міх пінязі ein Sack Geld. — кін Pferd має в genit. plur. коній.

У декотрих виступає накінчик -ей пр. пляйстрей (від пляйстер Pflaster). кізярей. учарей (побіч учарів).

Правильний genit. plur. від раз пр. п'ят раз, сто раз Лос.

Накінчик дайника мн. ч. єсть -ім (старосл. омъ). неім. котім. панім Бер. хлопім. быкім. Християнім Лб. робітниківім. суєвідім Лип. гудакім Тих. — — вітцьїм Ти. psl. отьцьмъ. коньїм psl. конємъ. учарім. косатарім. — однакож той накінчик випирає ся що раз більше накінчиком -ам взятим із склону сущників женьского рода (пнїв на а); тож чути також досить часто: псам. котам. панам. лїсам. быкам. робітникам. коням etc.

Хоть накінчик творника -ами (із Ш. кл. пнї на а; применене до форми рька-ми) в лемківскім, зарівно як і загалом в українсько-рускім запановав майже виключно, то таки подекуди творник визвучає на -ми пр. пальцми mit den Fingern. з горцми mit den Töpfen. з братми Ту. mit den Brüdern.

кін Pferd має в творнику: кінми. — піняз — пінязми. приятель — приятельми (побіч приятелями).

Рідко лучають ся тут і там давні форми творника на ь. пр. пред образы Лип. = перед образами. — з дяблы Мо. = з дяволами. — межде Бойкы Св. = межи Бойками. — давными часы Д. in alten (längst verflossenen) Zeiten.

Замітна форма двойного числа: з грошима Тих. = загальноруск. з грїшми, — а також форма многого числа грошамим. загальноруск. грїшми. „Платила-є мі без рок горкыма словами, теперь же мі заплат красныма грошамим“ Лип.

В містнику понайбільше буває накінчик -ох (після IV. скл. сьнохъ) быкох. букох. берегах I. бичох. дворох. дубох I. лїєох. потокох. щербакых. хотарох Смрк. на валкох трава Смрк. — на покосох Брт. часох Брт. псох Смрк. пнячкох Чр. газдох Чр. крякох Бер. по ярмакох Тих. плотох Ч. яркох Ту. пнякох Ч. ярцох. керпцьох. ковальох. приятельох. коньох. по камінцох Нов. горцох. ткачох. по наших родичох Б. о медведьох не чути I.

Раз також стрів я накінчик -ѣхъ: о перших когутьїх (когут = Hahn) zur Zeit, wann die Hähne zum ersten Male (in der Nacht) krähen. порівн. старосл. кокетѣхъ.

По часті втискає ся тут і там накінчик женьских сущників (пнїв на а) -ах, оттак: биках, буках, бичох, приятелях etc. як в загальнорускім.

воўос (волок) має в мног. числі воўосы psl. власи н. пр. сівы волосы Лб. graue Naare. в східногал. сиве волосе (collectivum запомочію наростка нє утворене — заступає місце форми многого числа; також подекуди і в лемківскім: волося).

великден genit. великодня loc. великодни (великодню).

брат має pluralis nom. братове, genit. братів, dat. братім, abl. братми loc. братох (форми після IV. скл. порівн. старосл. сынокѣ, сынокѣ, сынѣмѣ, сынѣми, сынѣхѣ). — Дуже часто уживають ся також форми для многого числа, як в загальноруск. брата, братий, братам, братами, братах — се неправильні форми, бо наростком -ни утворює ся collectivum брата (psl. братрина, братина ἀδελφοί, fratres), котре єсть женьского рода а по формі singularis. [у Шевченка: Згадайте брата моя! (дума: Моїм союзникам)] тож: тая брата, тої братні etc. В українськім plural. заступає ся також collectivum gen. neutr., уробленим за посередою наростка -нє: братнє, (братє), браттє. гл. Куліша „Записки о южной Руси. т. I. стор. 32. Браттє миле, браттє любе! Впрочім в українськім уживають ся також і форми pluralis, як і в галицкім: брати, братів, братам, братами, братах.

II. У сущників другого склону часом виступає в дайнику єд. ч. накінчек -ови пр. весьільови, іманьови, листьови, польови, морйови, серцьови; — в містнику єд. ч. втискає ся також накінчик -ох (після IV. скл.: сынѣхѣ) пр. гнѣздох Чр. (psl. гнѣздѣхѣ), зернох. деревох. очох. по весьільох Чр. (psl. весьелинѣхѣ).

творник єд. числа: весьільом, іманьом, листьом, польом, морйом, серцьом.

III. уця (вувця, увця) має в accusat. уцу (вувцу, увцу) рідше уцю, в genit. plur. овец II. або увец Жер. — ялиця accusat. ялицю genit. plur. ялиц. — живиця accus. живицу. — сениця Meise, accusat. сеницу genit. plur. сениц. — кыртиця accusat. кыртицу genit. plur. кыртиц. — кукурудзя Kukurutzpflanze, Mais accusat. кукурудзу. — однакож в Лб. жентіця accusat. жентіцю. пшеніця accusat. пшеніцю. в Р. ялиця Weisstanne accusat. алицю genit. plur. ялиц.

ablat. sing. сущників III. кл. вивучає на -ом. рыбом. водом. гором. кобылом. дорогом. стороном. ўжицьом (psl. лѣжицѣж). жоном. душом. ратицьом Б. газдыньом. Подекуди, іменно в східній Лемківщині, чути також форми на оў, або форма на ом уживає ся побіч форми на оў. пр. над водом

і над водою Ти. (в мазурському: wodom, zonom, dusom. в словацьк. ablat. sing. суцників III. кл. кінчать ся на **ou** пр. ženou, dušou).

genit. plur. звучить правильно: баб. рыб. пчію. мітою (мігюа, мігла Besen). і гою (ігюа, ігла). Дуже рідко виступає накінчик -ів (із склону пнів на **ъ** (у): сьновъ) пр. сестрів.

Ablat. plur. часом (в пісні) визвучає на **ы** (після **рлгы**) місто на **ами** пр. дрібными сироты Ч.

IV. Пні на **ъ** (у) в лемківському по більшій часті перешли до склону суцників на **ъ** (а), подібно як і в інших говорах українсько-руського язика. Так має сын genit. сына, вію, воюа (від, вола), стію звичайно стоюа. Лише поодинокі форми удержали ся: dativ. сьнови, волови (psl. сьнови, колви) vocat. сыну (psl. сьноу); nom. plur. сьнове (psl. сьнове), genit. сьнів, волів (psl. сьновъ. колъ), dativ. сьнім. волім (волом Лб.) (psl. сьнъмъ. колъмъ). ablativ. сьнами, віюми, вілами (psl. сьнъмми. колъмми). locativ. сьнох. волох (psl. сьнъмхъ. колъмхъ). Однакж склон пнів на **ъ** (у) вплинув на форми пнів на **ъ** (а). люд (lit. ledas) має в genit. леду (так як мюд lit. medus, genit. меду). ярец genit. ярцу. сыр genit. сыру побіч сыра etc.; — dativi: панови, птахови, приятельови, плащови; nominat. plur. панове. вітцове. кісьцьове. жидове; — genit. plur. панів. вітцьів. кісьцьів. жидів. По часті розширив ся той вплив навіть на декотрі пні II, III. (зр. више). V. і подекуди також VI. кл.

V. В старослов. до V. 1. належачі суцники по часті склонюють ся після I, 3: пут, путя, гіст, гостя, тест, тестя (psl. пжть, пжти. гостъ, гости. тьсть, тьсти).

астряб, гоюуб і черв тепер ідуть після I, а, оттак genit. астряба, гоюуба, черва (рідко: черву), в загальноруск. genit. яструба, голуба, черва в старослов. **пстрабъ**, genit. **пстраби**. **голжъ**, genit. **голжи**. **чръвъ**, genit. **чръви**.

гіст genit. гося, dat. госяови, асс. гося, voc. госяю, abl. госяом, loc. госяю (також гостя, госяови etc.); plur. 1. госяі (побіч гося) Г. гостів, госяів побіч госяі. 3. госям. 4. госяі. 6. госями і гістми. 7. госях.

пут 2. путя 3. путьові 4. пут 5. пути 6. путьом 7. пути. plur. 1. 4. 5. пути. 2. путій 3. путям 6. путми і путями 7. путях.

До V. 2 належачі суцники відкидають в nom. sing. ь рівно як і попередні. кіст genit. кости, зійст, зюости, одповід, одповіди Antwort. чверт, чверти. серст, серсти. осьін, осени. пісн, пісни. віе, осн. доюон, доюони. оповід, опо-

віди *Ansagung*. челяд, челяди. пам'ят, пам'яті. гус, гуси. поміт, помети. жерд, жерди. стерн, стерни (psl. стрѣнь).

Деякі в старосл. до V. 1. належачі суцники суть gen. fem. і склоняють ся після кость. жолуд, жолуди. тын, тыни. (psl. стѣнь. pol. cień, cienia). гыртан, гыртани в загальноруск. жолудь, тинь, гортань, всі gen. fem. Навпак деякі в загальноруск. і старосл. *feminina* мають в лемківскім *genus masculinum* і склоняють ся після кінь пр. голен genit. голени *Schienbein*, загальноруск. голынь genit. голени, psl. голѣнь. — сележія, genit. сележеня східногал. сележінь, сележени, сележінка, сележінки psl. слезена. слѣзена і слѣзень.

1. кіст 2. кости 3. кости 4. кіст 5. кости 6. кістьом 7. кости. в plur. звучить dat. костям abl. костями loc. костях після III., подібно: груди, грудям, грудями, грудях. Рідшими суть правильні форми: кістми, psl. костьми. — груди psl. грѣдьями. — гус *Gans*. за гусями Врхв. на гусях Врхв. — голуз *Ast*. з голузями Врхв.

мыш, genit. мыши. abl. мышом. plur. dat. мышам. abl. мышами. loc. мышах.

серет 2. серети 6. серетьом etc.

двери (звичайно лише *pluralis*) genit. дверей dat. дверям abl. дверми і дверями loc. рідко коли уживає ся *singul.* двер так як в старосл. двѣрь. дверях.

vocat. молодости. молодости моя то ми марно гнеш! ЧГ.

Форма двойного числа проявляє ся подекуди в *ablat. plur.* від гріш: з грошима Тих. місто з грішми (частійше: з пінязьми).

Деякі місто тын, мыш говорять тыня (старослов. тѣна *omā*, *umbra*), мыша 3. а тоді ідуть тоті вирази після II. скл., 3. велика тыня. чкодлива мыша. Навіть місто *accusat.* осьін (= осьинь) стрічає ся иноді форма осеню пр. без цілу осеню Спрч. = через цілу осінь *den ganzen Herbst hindurch*.

люде *Leute* genit. людів dat. людом, abl. людами, loc. людох побіч людий, людьом (людем), людьми, людьох (людех, людях).

VI. (пні суголоскові, *consonantische Stämme*). В тій класі находимо подекуди значні і властиві зміни.

1. пні на в. 1. церков. 2. церкви. 3. церкви. 4. церков. 6. церквійом psl. црѣкѣкнѣ pol. cerkwią) 7. церкви plur. 1. церкви 2. церквій або церкві (загальноруск. церков psl. црѣкѣвъ pol. cerkwi) 3. церквіям (загальноруск. церквам psl. црѣкѣвамъ pol. cerkwiam) 4 і 5. церкви 6. церквіями

(загальноруск. церквами psl. црѣкѣвами pol. cerkwiami). 7. церквіях (загальноруск. церквах, psl. црѣкѣвахъ pol. cerkwiach).

1. коругов 2. коругви 6. коругвійом plur. 1. коругви 2. коругвій 3. коругвіям. 6. коругвіями 7. коругвіях.

1. кроков 2. крїкви 3. крїкви 4. кроков 5. кроков 6. крїквійом 7. крїкви. plur. 1. крїкви 2. крїквій (і крїквів по IV скл.) 3. крїквіям 6. крїквіями 7. крїквіях.

1. дратов 2. дратви 6. дратвійом etc. — колотов 2. колотви 6. колотвійом etc.

бритов місто загальноруск. бритва (у Лемків звичайно: голяк). молитов в ном. і accusat. sing. місто і побіч молитва, прочі падежі після III, 1.

1. кров 2. кырві 3. кырві 4. кров 5. кырві 6. кырвійом 7. кырві.

1. обырв (*δφρύς*). 2. обырві 3. обырві 4. обырв 5. обырві 6. обырвійом 7. обырві звичайно в plur. 1. обырві 2. обырвій і обырвів II. 3. обырвям 4. обырві 5. обырві 6. обырвями 7. обырвях (порівн. польск. chorągwiami, chorągwiach; krokwiami, krokwiach; brwiami, brwiach).

2. пнї на н. Masculina перешли всі до склону пнів на т (а) і склоняють ся після кінць (лемк. кін). камін, каменя. корін, кореня. кремін, кременя. поўомін, поўоменя (декуди поломін, поломеню Б.) перстін, перстеня. елен, еленя.

В піснях удержались туг і там еще старинні форми пр. кола з верьба з верьха до корене Вн. psl. *корл* et *корень* genit. *коренѣ*. — Тече вода, тече с камене на ружу 3. psl. *камѣ* et *камень* genit. *каменѣ*.

Neutra перешли почасті до II, 1. кл., як імено Лип. мено II. genit. імена, мена. рамено Мо. genit. рамена або склоняють ся анальоґічно пням на т: 1. тїмя 2. тїмяте 2. тїмяту 6. тїмятом 7. тїмяти. — 1. вымя II. 2. вымяте 3. вымяту 6. вымятом 7. вымяти plur. 1. вымята 2. вымят 3. вымятам (і вымятім) 6. вымятми 7. вымятах.

3. пнї на с. Майже виключно тепер, по крайній мірі в розговорній бесїді, склоняють ся пнї на с після II, 1. Навіть коло має в genit. кола, dat. колу etc. plur. кола. уха genit. уха. plur. уха. — декотрі форми тої деклінації заховали ся еще в піснях, загадках і приговорках пр. без кольїс Лб. (psl. *колєсь*).

4. пнї на т. Та та деклінація удержала ся сильнійше. У декотрих в загальноруск. до II, 3 належачих сущників утворює ся пень за посередю наростка -ят, пр. поньїба (Gaumen, palatum

східногал. піднебене, genit. піднебєня, бєch. ponebí). 2. поньбіяте 3. поньбіяту 4. поньбія 5. поньбія 6. поньбіятом 7. поньбіяти. — поруча Lehne am Stuhle; Geländer, (східногал. поруче, genit. поруча) 2. поручате 3. поручату etc. plur. поручата 2. поручат 3. поручатам etc.

Деко́трі пні на н склоняють ся по взору пнів на т: вымя genit. вымяте; тьмя genit. тьмяте.

1. теля 2. теляте 3. телягу 4. теля 5. теля 6. телятом 7. теляти. plur. 1. телята 2. телят 3. телятам (побіч телятім) 4. телята 5. телята 6. телятми 7. телятах.

Сюди належать: дівча. отро́ча. щєня. котя. кача. гуся. воробля junger Spatz. го́убя junge Taube. куря. гача Fohlen. горня. хлѣбівча. збаня. басанунча genit. басанунчате Binde і много инших сущників, котрі по найбільшій части означають молоді звірята або дрібніші річи.

Dativus pluralis кінчить ся часто на ім. молодятім Лип. панятім Лип. телятім (psl. телятъмъ).

Ablativus pluralis кінчить ся найчастійше на -ми: курятми. горнятми; рідко лучає ся накінчик -ами: гусятами; тут і там удержала ся еще старинна форма: с теляты psl. съ теляты. — прийшо́у бідный пару бычаты з возом 3.

Місто ба́гнята Жег. Мш. говорять часто ба́гнѣты П. Св... Weidenkätzchen, Kätzchen der Bäume (eigtl. Lämmer ба́гня = psl. агна).

ды́тя genit. ды́тяте має в числі мног.: 1. ды́ти, 2. ды́тий, 3. ды́тям 6. ды́тми 7. ды́тях (ды́тѣох).

5. пні на р.

1. мати 2. матере 3. матери 4. матьір 5. мати 6. матьірѣом (psl. матерѣнъ). 7. матери. plur. 1. матери 2. матер (psl. матеръ) побіч матерей. 3. матьірям 4. матери 5. матери 6. матьірни (psl. матерърни). 7. матьірях (psl. матеръхъ).

В nominat. sing. часто місто мати говорять матьір або мац (pol. ма́с, ма́ть).

Форми двойного числа (Dualformen).

Форми двойного числа або двоїни (dualis) лише скудно задержали ся. руцьі пр. пию в руцьі Ваши (побіч форми многоти: руки). — очи Augen, а форма многотна: ока Augenflecke; Maschen des Netzes. — нозы побіч; ноги. — Від уxo уживає ся форма

многотна уха; тим часом уши або вуши (plur. від уш, вуш) значять: Läuse. — Рідкою єсть форма уса місто частійше вживаних форм многотних: баюсы, ваньсы. — дві бритві Лб.

Слїди склоненя іменного приложників (і причасників). Spuren der nominalen Declination der Adjectiva (und Participia).

Singul. nominat. доўжен schuldig. — сьвідомен kundig. — годен würdig. — гоўоден hungrig. — здбрів gesund. — рад читам книжку З. ich lese gerne ein Buch. — йїж ма пыск тоньсьок I. der Igel hat eine spitz zulaufende Schnauze. — ясен місячок Вв. — червено абўочко rothes Aepfelchen. — вшиток хлїб der ganze Brotvorrath. — можно möglich. — быто. — зготовено. — устроено.

genitiv. скосяў траву до гоўа er mähte das Gras bis an die Wurzel ab. — до пізна р ночи bis spät in die Nacht. — без маўа fast. — до чиста ganz und gar. — з далека vom weiten. — з добра дива II. з добра див Св. mir nichts, dir nichts, ohne Anlass, ohne triftigen Grund. — трицет (тридцет) с поўна die volle Zahl dreissig. — за маленька (за маленьку) von zarter Kindheit an. — любїў я тя дывча з малу Б. — до нага Мо. — не за доўга Смрч. — до певна Зл. — „їдеме глядати новітны родины“. „глядай млади пестунки“ (пісни). — од мала до велького — староруск. отъ мала до велика. — не до давна Б.

dativ. по руску Вв.

accusativ. червено ябўочко. — adverbia: високо. — далеко. — зелено. — жоўто. — туньо.

locativ. форми містникові приложників яко присловники вживані: добрі загальноруск. добре psl. докрк. — злї загальноруск. зле psl. злѣ. — ладны. — ружны II. — даремны IO. — порядны. — розманты II. Б. auf mannigfaltige Weise. — шумны (шувны) II. Т. — гарды viel; schön. єєт гарды жита = много жита; гарды было люда es waren viele Leute anwesend; він заробит гарды II. er wird einen namhaften Gewinn haben; гарды прибрата ся schön geputzt werden, sich schmücken; гарды іадати Св. schön sprechen. — наремны II. I. heftig, plötzlich. вода наремны хпала. — окропны II. Ку. furchtbar, schauerhaft. pol. okropnie. — выразны deutlich. загальноруск. выразно. — красьны Кр. красны Б. schön загальноруск. красно старослов. красьно. — листовны Св. brieflich. листовны Вам подаме wir werden Ihnen brieflich mittheilen. — конечны durchaus nothwen-

dig, загальноруск. доконечне, доконечно. — чудны. чударны
auf wunderliche Weise. — сердечны herzlich. она сердечны
плаче = sie weint bitterlich. — вдячны mit Vergnügen, dankbar.
— дивны Б. — марны Б. О. — приемны I. angenehm. —
окрутны I. furchtbar pol. okrutnie. — наглы НВ. plötzlich. —
певны Р. Я. gewiss. — невинны Вв. unschuldiger Weise. —
різны Д. деінде ружны auf verschiedene Weise. — подвійны
Я. doppelt. — несправедливі О. ungerecht. — по невинны
М. unschuldiger Weise. — щоденны Ту. täglich, alltäglich. —
жалосны М. — обычайны Вв.

Plur.-abl. по рускы. — по пільскы П. Св. М... по сло-
вацкы. — по нїмецкы. — по венгерскы. — по жидів-
скы. — по циганьскы. — по малы Ко. по маўы П. langsam
загальноруск. помалу psl. малы. — по маленькы. — по
тихы Тих.

Иноді уживає ся лише сам ablat. plur. без применника по,
як в старословенськїм пр. блазеньскы Кв. auf kindische Art. —
дытнньскы Кв. item.

Займенники (Pronomina).

Личні (pr. personalia). Місто genit. sing. мене, тебе, себе
вживають ся дуже часто, іменно по односкладних применниках,
форми переємникові (Accusativformen): мя (мня, ня) тя, ся.
ходте до мя; пішоў до тя; потребую ябка од тя Мо.; же с тя
шельма буде Ту.; просит до ся гощів; мече с-під ся; зняў жупан
зо ся Мо.

В dativ- і sing. понайбільше кладуть ся енклітичні форми:
мі, ті, сі пр. то мі ся подабат. што они ті гварят. купіў сі чачко.
він поміг мі.

accus. sing. мя, тя, ся. на ня, на тя, за ся. о мя не
стоїт Врхв.

ablativus sing. 1. лиця звучить: мною (порів. сербск. мною,
польск. мною), з котрої форми найчастійше через знеподобнене
(Dissimilation) поветає вном або гном н. пр. пішоў зо вном. надó
гном. підó-гном. за гном. декуди, іменно в східній Лемківщині, та-
кож: мно ў slovac. мїоу. Locativus звучить мі: о мі В. = о мені.
— при мі Ва. = при мені. — штосик бракує гво мі Брт. es fehlt
etwas in mir d. h. ich bin krank.

ablativus sing. 2. лиця: тобом (зрів. сербск. тобом, польск.
тобą — psl. тобож) декуди іменно в схід. Лемк. тобоў.

dativus sing. 3. лиця: сой, рідше собі.

ablativ. sing. 3. лица: собом (порівн. сербск. собом, польск. sobą — старослов. собож).

Вказні (pr. demonstrativa). тот (дуже рідко коли той), тога, того і та, то. — gener. fem. genit. sing. той, (psl. тоѡ) dat. той або ті, тій (psl. тоѡ) loc. ті, тій (psl. тоѡ). nom. plur. тоты, genit. тых etc. — тамтой, тамга, тамго.

він, она, оно (psl. онъ, она, оно) кладе ся, як загалом в язиці українськоруским, в іменяку ч. єд. і мног. місто заіменника и, ѡ, ю = is, ea, ed; в дальших падежах уживають ся форми від и, ѡ, ю. Той заіменник вказний заступає заіменника личного третє лице, для котрого в нашім язиці нїт осібної форми.

1. він, она, оно. 2. його, ей, його. 3. йому, ей, йому. 4. його (го), ей (ю), його (го). 6. ним, ньом, ним [пішоў з ньом = пішов з нею pol. poszedł z nią, зрив. сербск. нјом; в східній Лемківщинї подекуди ньоў]. 7. нѡм, нѡи, нѡм (psl. ѡмь, ѡи ѡмь).

sing. dat. gen. fem. пришли г нѡе триє младенце Рхв. г нѡе = к нѡй, до неї („нѡе“ пригадує форму рідника в старосл. ѡмь).

Місто його accusat. sing. gen. masc. подекуди удержалась старинна форма и. пр. вляяў тоту воду на ни Ма. (= на и = на ни) вляв тоту воду на него. — най си сяде на ни Бер. = н. с. с. на него. — за ни не піду Рад. = за него не піду.

Подібно місто них (их) стрічає ся инколи форма: нѡи (psl. ѡи). пр. увидѡў то боцан і злетѡў на нѡи Р. = побачив то бусько і злетів на них. — заробю собі на нѡи (на пінязи) Мо. = зароблю собі на них. cf. psl. на нѡи.

ablat. plural. нѡма пр. межде нѡма [властиво форма двоїнова (Dualform) psl. нѡма cf. serb. нјима].

сес, сеса, сесе. genit. сого, сей, сого dat. сому, сѡи, сому locat. сѡм, сѡи, сѡм. ablat. gen. fem. сом н. пр. сом бабом, accusat. gen. fem. сесу. — nom. plur. сесы.

такѡй, така, таке.

он, она, оно яко заіменник вказний пр. нон человек. нона гора. ноно звѡря. — піду я на нон зелений вершенько Ту. — не маю я позірку, лем на нону гірку Врхв. — ідиь ты, ідиь на нону долинку Тих. — чос ходѡў до ного качмаря? Вн.

Привластні (pr. possessiva). мѡй, моя, мое. — тѡй, твоя, твое. — сѡй, своя, свое. Sing. genit. мойого, мойой, мойого. dat. мойому, мойі, мойому. ablat. моїм, моїом, моїм пр. моїом руком (порівн. сербск. мојом руком). loc. gen. fem. мойі н. пр. г мойі хѡжи in meiner Hütte, in meinem Hause.

Питальні (pr. interrogativa). хто, кто psl. кѣто. — што psl. чѣто місцево також цо (Шляхтова, Явірky). — якый, яка, яке. — чий, чия, чье. — котрый, котра, котре.

Відносні (pr. reflexiva). хто. — што. — якый, яка, яке. — чий, чия, чье. — котрый, котра, котре.

Опреділені (pr. definita). сам, сама, само. — вшыток, вшытка, вшытко. — весь, вся, все (всь, вьса, вьсе).

Неопреділені (pr. indefinita). кто-сі (хто си). што-сі. будкто (буд што); да-кто (дакто); да-што; никто (нихто); ништо, нич; якый-си, котрый-си (котрый сі); леда-кто, леда-што; ледакый, ледачий; еден, поеден quidam; буд котрый; буд чий; хоц котрый; хоц чий; да-чий Б. бодай якый; дакотрый; дакый; даякый; ниякый; ничий; иншакый, инший; каждый; вшельякый Кв.

Заіменник зворотний (pr. reflexivum) ся (psl. сѧ) звучить декуди місцево са або шѧ.

Творник мног. числа заіменників (з внемом: нами, вами) звучить на -ма, есть проте формою двойного числа: тыма, тотыма, сима, всякыма, якыма, такыма, самыма, моіма, твоіма, своїма пр. зробіу своїма пальцми. медже твоіма хыжами. за якыма горами (порівн. сербск. тијема, мојима, нјима).

Зложене склонене (Zusammengesetzte Declination).

Приложники кінчать ся часом в nominat. sing. на -ы місто -ый. млады м. младый, загальноруск. молодой. — младенец гарды schöner Jüngling. — він о малы, краткы час побануе in kurzem wird er Sehnsucht empfinden.

Ріжниця в значеню межи іменними а зложеними формами тепер затерла ся. Так звучить н. пр. староруске отъ мала до велика в лемківскім: од мала до велького.

locativ. sing. gen. masc. et neutr. добрым, великым (велькым), синим, біжим, кізьим, когутым частійше місто: добрім, великім, синім, біжим (в загальноруск. божім), кізьим, когутым.

genit. sing. gen. fem. доброй, великой, синьой, біжой, кізьой, когутьой побіч дуже рідко уживаних загальноруских форм добройі, великойі etc.

dat. et. locat. sing. gen. fem. добрі, великі, синьі, біжи, кізьі, когутьі (в загальноруск. добрій etc., котрі то форми

в лемківськім лучають ся також дуже рідко; — імовірно форми лемківські добрі, великі etc. повстали через стягненє, як 1. sg. fem. добра neutr. добре etc.):

abl. sing. gen. fem. добром (psl. dobroж pol. dobra), вельком, синьом, біжом, кізьом, когутьом.

nominat. plur. для всіх трох родів від добрый, твердый, розмаітый, білый, сивый (сівий) звучить: добры, тверды, розмаіты, білы, сивы (сівы) [форма переємникова іменна, котра втиснула ся на місто форми іменяка; в старосл. 1. pl. для р. м. добри, ж. добры, сер. добра; зложен. форми м. добрини, ж. добрыня, с. добраи. 4. pl. м. добры, ж. добры, с. добра; злож. ф. м. докрьня, ж. добрыня, с. добраи.

abl. plur. добрыма, велькыма (великыма), твердыма, синима, біжыма, кізьыма, когутыма і пр. Останки форми двойного числа, котрі виключно уживають ся місто відповідних форми многого числа. — дывчатко с чорныма очками Лб. — сивыма відми. — новыма хыжами. — острыма косами. — червеныма ягодами. — высокыма дубами. — зеленыма лысами etc.

Числівники (*Numeralia*).

Основні (n. cardinalia). еден, една, едно. два; в пом. masc. найчастійше тільки у осіб: дває, двоє. дває парібци Рхв. двоє хлопі Рхв. дває хлопі Рхв., впрочім два пр. два быкы; однакож в Лосю чув я: дває парібци і двоє дрозды = пара дроздів (тут пом. sing. дрізд). — g. fem. і neutr. дві. дві грушкы zwei Birnen. дві дывкы zwei Mädchen. дві ябка zwei Äpfel. дві кола Жег. zwei Räder. дві стаянка zwei Standplätze; zwei Spatien; zwei Feld- oder Weideabtheilungen. дві рамена zwei Arme.

До оба, обыдва звучить neutrum обі, обыдві як для женьского рода. обі уха beide Ohren. на обі очы auf beide Augen. обі ока beide Augenflecke.

Для мужеского рода уживає ся триє psl. триє. триє парібци Врхв. Лос. триє парібці Лб. триє кісьцьове Лос. триє воўци Жег. drei Wölfe. Подібно для мужеского рода штыриє psl. чотыриє але також штыре а дуже рідко коли штырі н. пр. штыриє парібци Рхв. Жег. Бру. штыриє хлопі Рхв. Лб. штыре гудаца

Чр. штыре хлопі Смирк. штырі кісьцьове Лос. для женьського і середного рода три, штырі. три дывки. штырі качкы. три ябка. штырі стаянка. — genit. трьох, штыр'юх, dat. тр'юм, штыр'юм, ablat. тр'юма, штырма (штыр'юма); locat. тр'юх, штыр'юх. заробиў гарды на тых штыр'юх волох er hatte beim Verkaufe dieser vier Ochsen einen namhaften Gewinn.

пят. шіст. сьім. вісім і вісем П. Ко. також осем Жег. Кр. девят. десят. еденнадцет (еденацет), дванадцет etc. двадцет. тридцет або трицет. чотырдесят Жег. Кр. Б. Д. чотырдесят П. Я. Вв. О. Тих. З. psl. чтыри десяти (але в Ко. Вв. сорок грецк. *τεσσαράκοντα*, так як в загальноруск.). — пятьдесят. шістдесят. сьімдесят. вісемдесят (в Жег. осемдесят = psl. *осмь десятъ*). девятдесят. сто.

У числівників, котрі виражають многократъ (das Vielfache) від сто, не скланяє ся сто (як пр. в Жегестові, в Криниці) отож: два сто, три сто, штырі сто, пят сто, шіст сто, сьім сто, осем сто, девят сто = zweihundert, dreihundert etc. (cf. slovac. *dvě sto, tri sto, štyri sto, päť sto*, або кажуть, як в Лабові: двіста, тріста, штыріста; при пят і висше кладуть рідник стів (cf. slovac. genit. plur. *stov*) оттак: пят стів *fünfhundert* (в загальноруск. пять сот), шіст стів, сьім стів, осем стів, девят стів. — тисяч або еден тисяч. два тисячи. — штырнадцет стів = ein Tausend vierhundert.

Від пят genit. п'ятох dat. п'ятом abl. п'ятма (с п'ятма кісцями Б.), п'ятома і п'ятыма П., locat. п'ятох.

В Вв. шість побіч шіст. — в Ку. пять. дванайцять. двайцять. — в Ко. пять. десять. пятьдесят. шістьдесят. сьімдесят. девятьдесят Ко. двіста побіч два сто. триста побіч три сто.

При злуці одинок з десятками кладуть ся одинки часто так як у німецькім язичі наперед: еден двадцет Я., але подекуди також і двадцет еден (в Ку. еден двайцять і двайцять еден), сьім тридцет і тридцет сьім.

Порядкові (n. ordinalia). перший, перша, перше (первый, первая, первое). — другый, друга, друге. — третій, третя, третє. — осмый, восьмый Ку. девятый, десятый, еденнадцетый, дванадцетый, тридцетый etc. При сполуці одинок з десятками також одинока кладе ся найчастійше перед десяткою пр. мені рік девятый і пятьдесятый Б. ich stehe im neun und fünfzigsten Jahre.

1. третій, третя, третє. 2. третього, третьою, третього. 3. третьому, третї, третьому etc. abl. plur. третїма [подібно: першима, другима, четвертима (чвартима), п'ятима etc. форми двойного числа].

Збірні (n. collectiva). дває. двоє. — обоє. обає. обидвоє. — троє. — четверо. — п'ятеро. — шестеро. — семеро В. має п'ятеро коній er hat fünf Pferde. Іноді уживаєся форма двоє або троє також у предметів неживучих пр. двоє хліба Ко. zwei Laib Brot. троє хліба Ко. drei Laib Brot. — церков мурують о троє двері, о три об'лаки Вв. sie bauen eine Kirche mit drei Thüren und drei Fenstern.

До збірних належать також форми творникові: двома (двоими), трьома (cf. psl. двома, трьма), котрі впрочім також уживаються в значеню яко числівники роздільні (pr. distributiva); приходили двома, трьома sie kamen zu zweien, zu dreien an.

Умножні (n. multiplicativa). двоякий. — троякий. — четверакый Мш. — п'ятеракый. — дев'ятеракый Лос. etc. — двоїстий Кв. — троїстий Кв. — двоїстий обрік для коній doppelte Portion Futter für Pferde. — удвійний Ко. задвійний Ко. doppelt. — задвоєкий Св. zweifach. астрябы суг задвоєки: малы і велики (вельки).

Дробові (n. proportionalia). піў друга Розс. або п'ітора Розс. II. 3... anderthalb. піў друга або п'ітора тысяча. — піў третя. — піў четверта (піў чвартя). — піў п'ята etc. пуўтóra снопа Р. пуўтóры копы Р. с пуйтóром копом. Р. п'ўтора снопа Ку. п'ўторы копы Ку. п'ітора снопа З. я нажаў п'ітóры кóпы З. пуўтретя рока М. пуў третьою копы М.

Із числівників неопределених згадаєм тут примітивїші: кус, кусцьок, кусцьцьок ein wenig. — дуже viel. — вельо viel. — кельо, кельоро in einiger Anzahl. — мн'югó Ту. viel. — да-з-раз wenigstens ein mal.

Глаголи (Verba).

Спряженє з наростком теперішниковим (Conjugation mit dem Praesenssuffix).

Теперішник (Praesens). Накінчик 3. лица ч. єд. і мн. твердий: горит. бліщит. гырмит. косит. готовит. робит. повідят. слухат. позерат. горят. бліщат. косят. готовят. робят. повідают. слухают. позерают; ідут, трысуг,

жнют, речут (рекут), тнут, грают, трут, квітнут, синбіют, мечут, берут, сьіют, вірують. В 3. лиці ч. ед. теперішника глаголів кл. I, II, III. 1, V. 2. 3. 4 і VI. накінчик т відкидає ся: рече, гине, зеленіє, плавле, жве, кує, менує.

Виймово лучають ся форми з наконечним т: поберет Б. порплет Ф.

Подекуди тернить ся роззів (Hiatus) в 3. л. ч. ед. і мн. теперішника: мау Вв. Вн. Ту. = маю (властива форма лемківська: мам). — знау Вн. Ту. (властива форма лемківська: знам). — я-ся-кау Ту. = я-каю-ся. — маут СЗ. — бесьідуут СЗ. — называут Я. — ходжаут по горах Ту. — приходжаут Ту. — сьідаут Ту. — сьпіваут Ку. — повінчаут Ку. — пильнуут Ку.

Місцево для уникнення роззіву місто й виступає в пр. ороні кромкавут Щ. die Krähen krächzen.

1. лице ч. мн. кінчить ся на ме. ідеме. плетеме. рече-ме. чуеме. бігнеме. хбчеме (хцеме). хваліме. гнбіваме. збераме. пишеме. знаме. маме. купуеме (порівн. чеськ. і словацк. pleteme, geeme etc.).

Дуже рідким єсть накінчик -мы: не мамы побіч не маме Розе.

бости. боду, бодеш, бодє; бодеме, бодете, бодут.

стрічи. стріжу etc. стріжут psl. стрішти. стрігж... стрігжть.

речи. речу і реку. речут і рекут psl. рєшти. рєжж. рєжжть.

печи. печу. печут psl. пєшти. пєжж. пєжжть.

жечи. жжу, жжеш, жже; жžeme, жжете, жжут. psl. жєшти, жєжж, жєжши, жєжеть; жєжемъ, жєжете, жєжжть. мокрый шваблик не зажже ся Вн. ein nasses Schwefelhölzchen fängt kein Feuer (wird sich nicht entzünden, wird nicht brennen).

мочи. можу. можуть psl. мошти. могж. могжть.

кляти (psl. клати) має в теперішнику кну (із кльну, кльну, кльну, кльну, кльну, кльну), кнеш, кне; кнеме, кнете, кнут II. — або: кльну, кльнеш, кльне; кльнеме, кльнете, кльнут (квну, квнеш, квне) Св. — або наконєць: кльну, кльнеш, кльне; кльнеме, кльнете, кльнут Спрк. (порівн. сербск. кунем, кунеш, куне; кунемо, кунете, куну. — польск. klnę, klniesz, klnie; klniemy, klniecie, klną).

знати. знам, знаш, знат або зна; знаме, знате, знають (спряжене з оглядом на мам). Бог знат Вв. Gott weiss. — місцево також знау, знаю; знае.

втікнути. praes. звучить: втічу, втічеш, втіче (від втікати, котре в говорі лемківським іде після V, 2). Властива форма теперішника того глагола: „втікну“ не уживає ся.

думіти Рад. Спрч. смутити ся, журити ся, „старати ся“ in (kummervolle) Gedanken sich vertiefen. думію, думієш, думіє etc.

хотіти. хочу, хочеш, хоче; хочеме, хочете, хочут (хотят Лип. або частійше хтят). — в декотрих околицях пр. Рхв. П. Лб. також: хцу, хцеш, хце; хцеме, хцете, хцут (cf. slovac. chcem pol. chce).

скричати Р. aufschreien. скричу, скричиш, скричит.

спищати Мо. einen pfeifenden Toneschallen lassen. спищу, спищиш, спищит.

слышати Б. слышу, слышиш, слышит. выслышати Б. psł. слышж, слышиши, слышить.

стучати Рад. стучу, стучиш, стучит cf. psł. стоуцьк sonus. russ. стучать східногал. стукати. А хто ж то по мойім гробнику так стучит? Рад.

вчити (вчіти). psł. оучити. вчію, вчієш, вчіє; вчієме, вчієте, вчіют. (форми старинні: із учи-о-м, учийом, учию, учію, вчію; із уча-е-ш, учийеш, учиєш, учієш, вчієш; в старосл. із оучи-о-м, (оучж), оучж. із оучи-є-ши, оучинши, оучиши); в загальноруск. вчу, вчиш, вчить; вчимо, вчите, вчать. хлопец ся підло вчіє Вв. ты го там навчієш Вв. — того іх вчіют Я.

городити. городжу, городиш, городит etc. також градити, граджу, градиш, градит psł. градити. граждж, градиши, градить. заграджу заградку = загороджу городець ich werde ein Gärtchen umzäunen (einrichten). — ходити, ходжу, ходиш etc. psł. ходити, хождж, ходиши. — блудити. блуджу, блудиш psł. блждити. блждж, блждиши.

3. pers. plur. praes. ношат Тих. м. носят pol. noszą. — гашат Тих. м. гасят pol. gaszą.

У глаголів V. 1. кл. голосівка теперішникова з виємом 3. лица ч. мнор. викидає ся: рубам, рубаш, рубат; рубаєме, рубаєте в 3. л. мн. так як в загальноруск. рубають. Подібно: волам, кусам, імам ich fange (а мам або маю ich habe). вискам ich

schreie. сьпівам. повідам. памятам. поливам. слухам. кыдам. пометам. окручам. отрепам. одповідам. позерам. гнывам. стинам etc. бліскат. змеркат ся, свитат etc. (порівн. словацк. volám, voláš, volá; voláme, voláte, volajú.

кашле. грабле. ламле. копле. плавле. трепле. дрімле. нариче, жебре, поздыше 3. форми теперішникові від кашлати, грабати, ламати, копати, плавати. трепати, дрімати, сыпати, нарикати, жебрати, поздыхати — отож утворені після V. 2, тимчасом тоті глаголи в загальноруськ. спрягають ся після V. 1. оттак: кашляє, грабає, ламає, копає, плаває, тріпає, дрімає, нарикає, жебрає, поздыхає.

Яко форми з V. 2 кл. належить уважати: каре, жугре, дудре, чухре... хоть би можна їх також пояснити яко стягнені із: карає, жуграє, дудрає, чухрає — та сей спосіб толкованя менше імовірний а то із згляду, що в лемківскім говорило би ся: карат, жуграт etc. коли-б се були форми з V. 1. — форми же як знає, має в лемк. рідше вживають ся місто тут звичайних: знат, зна, мат, ма.

мати. мам, маш. мат або ма; маме, мате, мають slovas. mám, máš, má; máme, máte, mají. місцево лучають ся також форми: мау, маю, має.

У декотрих глаголів може творити ся теперішвик після V. 1 і V. 2 пр. від стукати stöhnen, ächzen pol. stękaє він стукат Мо. і стуче Мо. er ächzt. — майдати, мырдати wedeln майдат Сн. і майдже Сн. мырдат Чр. і мырдже Чр. — кликати. кликат Т. і кличе. — нарикати klagen звичайно після V. 2. нариче часом також нарикат 3. після V. 1.

біжати laufen. біжаю. біжаєш, біжає Ту. psl. бѣжати бѣжуєш, fugere praes. бѣжж, бѣжиши, бѣжить після III, 2, отож „біжаю“ місто біжу по взору бѣгати. бѣгаж, бѣгаєши, бѣгаєть.

Сюди належать також глаголи многократні (verba iterativa): дораджати R. öfters rathen. — заставати G. = собою засла-няти, заставляти beschirmen. — заношати Tu. öfters hintragen. заношати зерно до сыпанця das Getreide auf den Kornboden tragen. — наношати I. öfters herbeitragen, herbeiwälzen. вода наношат каміня. — выношати Tix. öfters heraustragen. — упрошати Tix. öfters bitten. — приношати Tix. Рад. öfters herbeitragen, herbeiholen. — крачати I. D. öfters schreiten. — погаджати ся P. (in mehreren Punkten) übereinstimmen, übereinkommen. —

ходжати Ту. öfters gehen. ходжаут по горах. — приходжати Ту. öfters ankommen, besuchen. приходжаут до нас. — выводжати Лип. mehrere Male herausführen. — роняти Лип. eigtl. mehrere Male verlieren. сызы роняти Thränen vergiessen. — одставати (од кого) Лип. sich nach und nach von jemandem absondern. — розгваряти Р. trans. auseinander setzen, anführen. розгваряти вшыткы гріхы. — утрачати М. mehrere Male verlieren; durch längere Zeit verschwenden. — замачати ся Сн. mehrere Male benetzt werden. Теперішник звучить: дораджам, заставам, заношам etc.

ждати має в тепер. ждаю, ждаєш.. ждают Тих. в старосл. жьдати. жьдѣ, жьдѣши, жьдѣть або жндѣ, жндѣши etc. після V, З. в загальноруск. жду, ждеш, жде.

ляти. льію, льієш, льіє psl. лнати лѣж, лѣжши, лѣжеть.

сподівати ся З. hoffen. сподію ся, сподієш ся etc.

В Лабові чув я: як прозыє (= загальноруск. прозиває) оттак указує се на неопреділеник прозыяті = прозывати (cf. serb. зујати psl. зъвати, звати; у угорских Лемаків: як ся того зуре = зове).

варувати. варую, варуєш, варує. поварувати. заварувати behüten, beschützen. варувати ся. psl. варовати сѧ savege. вароуж сѧ, вароужєши сѧ, вароужєть сѧ.

зарібкувати. зарібкую, зарібкуєш, зарібкує.

попасувати öfters weiden. попасую, попасуєш, попасує.

їзджувати Лб. öfters fahren. їзджую, їзджуєш, їзджує (їжджую).

клубетувати Ч. sich zusammenrollen. клубетує, клубетуєш, клубетує.

обідувати НВ. обідую, обідуєш, обідує das Mittagmahl geniessen, zu Mittag speisen в східногал. обідати.

сорокувати Ба. сорок говорити; сорок зацінити. сорокую, сорокуєш, сорокує.

поболювати З. von Zeit zu Zeit schmerzen, öfters schmerzen. поболую, поболуєш, поболує.

ходжувати. ходжую, ходжуєш, ходжує.

ношувати Ба. ношую, ношуєш, ношує.

чудувати ся Нов. чудую ся, чудуєш ся, чудує ся.

попатрювати Тих. öfters blicken, hinschauen. попатрюю, попатрюєш, попатрює.

сьпівувати öfters singen. сьпівую, сьпівуєш, сьпівує.

засмотрювати Вв. öfters schauen, öfters gucken. засмотрюю, засмотрюєш, засмотрює.

Повельник (Imperativus). В повельнику займає по найбільшій часті наросток способний **и**, а то ослабляє ся на **ь** а відтак губить ся, через що стає твердою відносна суголоска на кінці слова. Із веди повстало ведь, вед; із носи — нось, нос.

плет, плетме, плетте (загальноруск. sing. 2. і 3. плети, plur. 1. плетым 2. плетыт або плетыте). мет, метме, метте (від мести). лыз. под (місто пойд = пійди). прыд (прийд). выйд. клеп. роб. шмар. чин. отвор. кўон ся. спар. пуст. город. загород. куп. прос. пўат (плат). заплат. кос. здоров (= grüsse, поздóров. здорóвте. поздорóвте grüßet від здоровити, поздоровити; а здóрів adject. в формі іменній = gesund). сьвіт. розступ ся. намаст. жур ся. потуп (н. пр. не потупте verdammet nicht!) закус. вад ся. дер. пер (перте ўахы в східногал. періт шмате або біле). бер (берте сыно з воза). жен (выжен коны на пасвиско).

По заникови **и** остає однакож звук понебний, повсталий з гортанного, зубного або сичного. печ, печме, печте psl. пѣци, пѣцѣмъ, пѣцѣте. реч, речме, речте psl. рѣци, рѣцѣмъ, рѣцѣте. стріж (загальноруск. стрижи). помож. верж. — рыч. моўч. слыш. — сполоч. запріж. — меч, мечме, мечте (від метати). пиш, пишме, пиште (від писати). ріж (різати) вяж (вязати. — повяжете куры. звяжете до купы).

У глаголів IV. кл., у котрих перед **и** стоїть **л**, ослабляє ся **и** на **ь**, через що мягчить ся **л**. позволь, позвольме, позвольте; подібно: хваль, туль, сіль (від силити; засиль мі йіглу fädele mir die Nadel ein). дьіль. від мыслити, помыслити чув я лише: мысли, помысли. — від патрити. попатрити, припатрити (cf. slovac. patrit' = sehen, schauen, betrachten) — патри, попатри, припатри або патрий, попатрий, припатрий.

У глаголів I, 6 кл., котрих певнь кінчить ся на **-л**, в повельнику ослабляє ся **и** на **ь**. мель. поль (від моўоти, поўотн; plur. мельме, мельте, польме, польте); тож коль (від колоти psl. клати V. 2), кольме, кольте.

Глаголи I. 7., III. 1., V. 1. 4 і VI. кл. утворюють форми повеленьникові як в загальноруск. знай, знайме, знайте. бий. гний. жий. чуй. рый. грій. радьйй. зеленьйй. глядай. бьвай. рубай. сьйй. льйй. купуй. любуй.

Глаголи II. кл., у котрих перед ну стоїть суголоска, долучають в повеленьнику до и ще й н. пр. двигний, двигнийме, двигнийте. (гний (від гнути; нагний). горний. тисний. тягнйй. росний. усний cf. pol. dźwignij, nagnij, garnij, ciśnij, ciągnij, rośnij, usnij) — але від кнути, стати звучить повеленьник звичайно: кнй, стан — рідше кннь, стань, від вернути звичайно: верни; від мокнути — мокни Ба.

Також декотрі глаголи з інших клас в повеленьнику почіпляють й до голосівки и н. пр. I. 5. жний, жнийте (жати). мний (мяти). пний (пяти). розпний. тний (тяти). зачний (зачати). почний (почати). возмий (взяти). I, 6. мрий (мерти). трий (терти). прострий (простерти). підоприй побіч підопри (підперти). жрий (жертв). — III 2. зрий (зріти). візрий. спозрий. обізрий. — форми повеленьникові після III, 2. спий, спийме, спийте від глагола спати psl. сьпати. — IV. прєкстий (прєкстити = перекрестити). V, 3. подыждий (= загальноруск. підожди, inf. подыждати = загальноруск. підодждати). рвий (рвати psl. рьвати).

Навіть декотрі глаголи I. кл. творять иноді повеленьник подібно; іди побіч частійшого ід (загальноруск. іди).

Взагалі мож сказати, що и, коли єго попереджають дві або три суголоски, не відкидає ся і частійше одержує почіплене й. Виїмку становить смотріти; imperat. смот, смотте (із смотр, смотрте = смотри, смотріте).

Від карати повеленьник звучить: кар, карме, карте (cf. pol. karz, karzmy, karzcie). — Трєте лице повеленьника в ч. єд. лише рідко уживає ся н. пр. ска р ня Бог! Gott möge mich strafen! В піснях стрічає ся повеленьник: скари мене Боже Б.

Від йїхати повеленьник: йїхай; йїхайме, йїхайте II. — зайїхайте Бер.

Примітні для говора лемківського суть скорочєня повеленьників пр. по-ле! м. под ле = ходи но. — смо-ле! м. смот ле = смотри но. — со-ле-ся-со! = подиви ся но! — вка-ле! м. вкаж ле = покажи но! — мо-ле! м. мов ле = мови но, кажи но! — хо-ле-хо! (із ход ле ход) = ходи но.

Від частиць ой і ня утворюють ся форми повеленьникові: ой-те-ле, ойте. няй-ле-няй. няйте-ле-няйте. (няй можна

впрочім уважати також яко стягнене форми няхай imperat. від няхати загальноруск. нехати. в східногал. най укр. хай).

В декотрих місцевостях західної Лемківщини не відкидає ся наконецне ь в повельнику, повстале з ослаблення голосівки и н. пр. ходь Вв. Ту. — лась Ту. — возь Вв.

Неопреділенник (Infinitivus) визвучає звичайно на ти: быти, гварити, писати, місцево пр. в Лабові... на ті: быті, йісті, піті, пісати, глядати. В піснях лучають ся форми неопреділенника також і на ц: спац, брац, газдувац, справнц, господарнц, форми заволочені з пісень сусідних угорських Словаків. Дуже рідкі суть неопреділенники на т (із ть) місто ти пр. здогадат, робит. Стягнені форми неопреділенника: ляти psl. лнати cf. pol. lać, сяти м. сїяти, сьмяти ся м. сьмяти ся, рідко також бати ся м. бояти ся psl. коати са čech. báti se, slovac. bát sa pol. bać się. Примітні суть форми неопреділенника виражаючі дійство многократне: мыяти Б. öfters waschen, часто мити. — пияти Б. Ти. öfters trinken, часто пити. — пасати Б. oft weiden.

Місцева форма неопреділенника зывяти (= загальноруск. зівнати) єсть неорганічна (від кор. вад мусіла-б хіба повстати форма: *васта) а утворила ся по фальшивій аналогії з огляду на неопреділенники: ляти; пияти, кляти і т. ц. (також і у Долів подекуди: зівети).

Причасники (Participia). Про дієприложники теп. дій. ст. гл. стор. 110. Дієприсловники вживають ся трохи частійше ніж дієприложники, іменно в піснях. „Зажуриў ся астряб мыслячи думає, не хоче сам жити, женити ся має“.

Причасник (дієприсловник) минувшика дійного стану I. погодивши Бер. має значене: nach einer Weile, später, по хвили, згодом, перегадом. (в літописи Самійла Ведичка: Мало зась погодивши и самъ Стрко на кони всккъ и скочивъ тсда).

Декотрі причасники минув. дійн. ст. II. мають значене приложників н. пр. присталый reif гл. стор. 110.

(Про причасники минувш. дій. ст. II. в формах описаних гл. низше).

Причасники теперішника стану страдного гл. стор. 110.

Причасники минувшика ст. страд. на -ть вживають ся в лемківскім говорі частійше; часті також причасники мин. ст. страд. на -въ. Причасники мин. ст. страдного творять ся в лемківскім часто також і від неперехідних глаголів (verba intransitiva) гл. стор. 111.

Аорист. Слїди аориста находимо тепер лишень в означеню условника н. пр. писаў-бы-м, писаў-бы-с, писаў-бы; писали-бы-сме, писали-бы-сте, писали-бы — або я бы-м писаў etc. а також в сполучнках: абы, бы, кебы, кобы, жебы, як бы (што-бы, коли бы), хоц бы.

Условник давноминувшика (Plusquamperfectum) я бы-м быў писаў або быў-бы-м писаў, писаў быў-бы-м etc.

Спряженє без наростка теперішничкового (Conjugation ohne das Praesenssuffix).

(в'кд). теперішник: вім, віш, віст; віме, вісте, відят (дуже рідко уживане); частійше зложені глаголи повісти, доповісти etc. повім, повіш etc. imper. повідж, повіджме, повіджте (повіч, повічме, повічте).

(длд). теперішник: дам, даш, даст; даме, дате, дадут. Повельник утворює ся від пня да. дай, дайме, дайте, також причасявки: даючий ·а ·е; даючи.

[несопреділений: дати; причасник минувшого ч. ст. дій. І. склонний давший; несклонний давши (рідко уживані). прич. минув. ч. ст. д. II. даў, дала, дало; прич. мин. ч. ст. страдного: дат, дата, дато].

(ид). теп. йім, йіш, йіст; йіме, йісте, йідять. Повельник: йідж; йіджме, йіджте (йіч; йічме, йічте).

Иньші форми такі, як в загальнорускім.

(ієс). теп. (єсм) єм, єси, єст (є); єсме, єсте, єст (с-о-нтъ psl. сжтъ). В першім лиці ч. єд. говорять також: єс, єст. я єс або я єст II. рідко я є Рхв. в другім л. и часто відпадає безслідно: ты єс; декуди в західній Лемківщині ослабляє ся на ь: єсь.

(я єм ддма. ты дома єси. він дома єст Нов. я єм дома Жег. ich bin zu Hause. — я єст х хыжи Лб. ich bin in der Hütte. — я єс ты II. — ты єс II. — цылу ночьку-м пидла, але єм не пiana Кв.)

Місто єсм, єм подекуди, іменно в опсаних формах, сом.

Місто єст часом є. Лучка не зелена, бо є выкошена Врхв.; місто не єст говорять не є в знач. нема пр. не є матере (мацере) Врхв. = нема матери.

Місто єсме чути подекуди також єсмы.

(Тут еще згадаєм про теперішнього часу причасник, котрий має наросток теперішниковий о. (с-о-нт) суцїй. суцїй cf. slovas. súci. н. пр. не суцїй до ничого = не суцїй ні до чого. — зроблено, як суцо Жер. es ist gemacht, wie es sich gehört. — не суцїй Ту. untauglich).

[від пня бжд творить ся теперішник буду в значеню: его; — причасники теп. ч. ст. д. будучий, будучи рідко уживані).

від пня бы творить ся неопреділеняк быти (быті) = psl. быти загальноруск. бути; прич. мнв. д. ст. I. бывший; бывши (дуже рідко уживані). — прич. мнв. д. ст. II. быў, была, было. — прич. минувшика страдного стану: (бытый). за-бытый. за-быта, за-быте vergessen. — з-бытый. з-быта. з-быте) не збытый що не дасть збути ся, чого не мож поспекати ся. річ незбыта Пол. = річ, котрої збути годі].

Описані форми глагольні (*Umschriebene Verbalformen*).

Минувшик ст. дій. (Perfectum act.) складає ся з причасника минув. ст. дій. II. і теперішника спомічного глагола єсмь. В першій лиці єд. числ. приймає єсм форму ем і кладе ся в лемківскім у всіх родах, тимчасом в східногалицк. ем стоїть лише в мужескім роді, в женьск. і середнім же стягає ся на м. В 3. лиці ч. єд. і мног. спомічник відпадає. Східногал. ч. єдиничне: 1. збирав-ем, збирала-м, збирало-м 2. збирав-єсь, збирала-сь, збирало-сь 3. збирав, збирала, збирало. ч. мног. 1. збирали-смо. 2. збиралисте. 3. збирали. в лемківскім ч. єд. збераў ем, збераўа ем, збераўо ем. 2. збераў єс, збераўа єс, збераўо єс. 3. збераў, збераўа, збераўо. ч. мног. 1. зберали єсме. 2. зберали есте. 3. зберали.

Також уживають ся стягнені форми: зберала-м (збераўа-м), зберало-м, зберала-с, зберали-єме, зберали-сте.

Декуди в Сянїччинї єси має форму єсь. пр. кед єсь ня не хтыла Вв.

[ходила ем до льїса Врхв. — не чуўа ем того II. — загребўа ем землю II. — ходвўа єс до міста II. — напеклўа ем хлїба Смирк. — была ем, было ем Рхв. — купуваўа ем, купуваўо ем II. слышаў ем. слышала ем. слышало ем. слышали есте У. — был ем. была ем. было ем Кр. — быў ем, быўа ем II. — пішол ем. пішла ем. пішло ем Кр. — нюс ем. несла ем. несло ем Кр. — смотрил ем. смотрила ем Кр. влапіла ем. глапіў ем. глапіла ем Лб. — ходила-с Кр.

Положене спомічника єсть в лемківскім свободнійше; іменно в піснях може він розлично переставляти ся. Кому я найвеце дверка отверала, тому шугайови ем ся не достала Врхв. — тепер ня не возмеш, як нес єс ня зрадиў Врхв. — сьпівай дівчатко, як єс сьпіувала Врхв. — стратила-м хустечку, цысте ей не нашли? нашли єсме, нашли, але ей не даме Врхв. — як ем пасла вувцы, ходила ем в гуньцы Врхв. — сте ня выховали Вн. — не повім нікому, же ем ту служила Рад.

Складні минушика д. ст. в лемківскім ще живо почувають ся яко осібні части, тим часом в східногал. вплив тих же частій єсть сильнійший а почуте язикове люду вже складнів форм зложених часто не відріжняє н. пр. ходивем, ходилає, ходилисмо, ходилим.

Місто ем (есм) іноді кладуть сом н. пр. гваріў сом, гваріўа сом, гваріўо сом. — рубаў сом чатну овечкам на зиму, рубаў сом цылый ден овечкам на тыжден У. (в словацкім som = єсьм; тож і в минушику пр. Já som sa nazdala, že sa pole blyská, a to si muoj milý na pišt'alce piská!

часом спомічник повтаряє ся пр. мати моя наймиленьша ци-с спала-с? Ту.

Для вираженя минушика кладуть перед причасником минув. ч. ст. д. II. також лише заіменники я, ти, він пр. я, ты, він пискаў, я, ты, оно пискала, я, ты оно пискало. мы, вы, они пискали.

Примітні суть причасники минушика ст. дій. II. з I. кл. глаголів, у котрих е стісняє ся на ю (забиток з давнійшої доби нашого язика) як: вю ў (вела, вело), мю ў (мела, мело), плю ў (плела, плело), — нює (несла, несло), вюз (везла, везло). — грюб (гребла, гребло). — рюк (рекла, рекло), тюк (текла, текло), влюк (влекла, влекло), пюк (пекла, некло), люг (легла, легло).

В Лабові говорять також бюг місто і у Лемків загально вживаного біг. — він побюг Лб. er lief fort. — він прибюг Лб. er lief herbei. — дес забюг? Лб. wo bist du hingelaufen?

Подекуди також глагол II. кл. мерзнути (psl. mръзнѣти congelari) творить причасник минувш. ст. д. II. тим способом, що ну відкидає а е стісняє на ю (по образу: вюз) — мюрз Лб. минувшик: замюрз ем, замерзла ем, замерзло ем. — кін замюрз Лб. das Pferd erfroг, в загальноруск. кінь замёрз.

від ревати brüllen: реваў, ревала, ревало корова ревала Тих.

Про причасники мин. ст. д. II. у глаголів другої кл. гл. стор. 110.

Замітні причасники мин. ч. ст. д. II. утворені від повного пня: што ся ти стало Ту. = що тобі стало ся. — переплынуў ріку Д. = переплав ріку. —

У декотрих глаголів тойже клас творить ся причасник від коротшого пня (у деяких з виємом мужеского рода ед. числа, котрий творить ся від повного пня пр. від цофнути: цофнуў, але: цо фла, цо фло, цо фли, подібно: крикн уў, але: крикла, крикко, крикли). куля канона бухла Вв. die Kanonenkugel schlug ein. — мы ся гет цо фли Вв. wir zogen uns ganz zurück. — погрибачом му штухла до чела О. sie stieß ihn mit der Feuerkrücke an die Stirn. — гроши цупли з ялицы Вв. das Geld fiel mit (klingendem) Geräusch aus der (hohlen) Tanne heraus. — лишка шуркла ся до коморы Вв. der Fuchs huschte in die Kammer hinein. — она шарпла Ту. = sie zerrte, sie riss heftig. — до кышені сягла Ту. sie langte in die Tasche. — она крикла Р. sie schrie auf.

Примітні також форми від глаголів многократних: мыяти, пияти, пасати. — мыяў, мыяла, мыяло. — пияў, пияла, пияло. — пасаў, пасала, пасало. білы рученькы мыяла Б. — пияли, пияли два брата з Моравы Б. — пияў бы я, пияў, але палюнечку Б. — гуляли, пияли два хлопцы с Тылявы Ти. — лем тота зостала, што кравы пасала Б. — кады есь пасала татовы воличкы Вв. — як я уцы пасаў, дост ем ся нагасаў Б.

Стягнені форми: ляў, ляла, ляло (psl. лналъ, -а, -о), сяў м. сїав (psl. сквалъ). — баў ся, бала ся, бало ся м. бояв ся, бояла ся, бояло ся (psl. боялъ сь (юсть), бояла сь, бояло сь).

Давноминувшик стану дійного (Plusquamperfectum act.) утворює ся з причасника минувш. ч. ст. дій. II. відносного глагола і з минувшика спомічника быти. ходнў (ходил) ем быў, ходиўа (ходила) ем быўа, ходиўо (ходило) ем быўо. пришоў быў додом. — Або теперішник чи минувшик глагола сполучає са з незмінним было або бывало. было ховую коньі. бывало ховую коньі. бывало сьпїваш што вечера. бывало голвў добрі. бывало ходвў по майдані.

Будущик у глаголів довершених (Verba perfectiva) виражає ся формами теперішника: напишу, выкосиме, зробиме, гурву (урву), замажу, прыдеш (прийдеш) etc.

Будущик глаголів недовершених (Verba imperfectiva) означає ся сполукою неопреділеника або причасника минувш. ч. д. ст. II.

з теперішником від быти: буду писати до Львова. буду писати до Гамерики. буду збераюа грушкы. будеш ся жениу. будете косили. будеме йісти. будеме пити. будеме грати. — под гев! бо тя будут бити *komm' her, denn sonst wird man dich schlagen.*

Часом лучать також неопреділений відносного глагола з теперішником від зачати. — як юж вшытко звезете, зачну вам платити *wenn ihr schon alles zu Wagen herbeigeführt haben werdet, werde ich euch zählen.* — заран зачнеме косити *morgen werden wir mähen* зрив. в старословеньчині: **начнемъ д'клати.**

Рідше складає ся теперішник від хотѣти з неопреділений відносного глагола н. пр. знов хоче дойч падати *es wird (wahrscheinlich) wiederum regnen* пориви. старослов. **неко и земля б'кжати хощета.**

Стан страдний (*Genus passivum*). Стан страдний виражає ся: 1) злукою форм діїного стану із заіменником ся у всіх лицах єдничного і многото числа. знесе ся. звяже ся. пише ся. хыжа кладе ся. швабликы зажегли ся *Вн.* коні ховуют ся. ябка зберают ся. трава скосила ся. бандуркы одзобуют ся. пшениця выжаюа ся. лыхо забыло ся. 2) злукою причасника мнувшого часу ст. страдного з формами *есм, буду, быу.* *ем хваленый, ест написано, буду огвареный, буде оправено, буде стятый, быуо (было) скошено, ярец быу звезеный, пны были стяты, колода была розогнана Р.* — хуопче! сид тихо, бо будеш битый *II. Bube! sitze still, denn sonst bekommst du Schläge (wirst du geschlagen werden.* — танцюй же ты зо мною і я с тобом буду, хоц кажду недѣлю бита про тя буду *B.*

4. До словоланду (*Syntaxlehre*).

Хотай ставляне поодиноких частий реченя в лемківскім, як і загально в рускім, єсть дуже свободне, все-ж таки Лемко присудок (*praedicatum*) радо кладе на першім місци пр. читат жак книжку *der Kirchensänger liest das Buch.* лье дойч *der Regen giesst herab.* полетюа астряб *der Habicht flog weg.* не дошли грушкы *die Birnen wurden nicht reif (erlangten nicht ihre Reife).* скошили гадове траву *die Wirthe mähten das Gras ab.* гварили сьвідкове *die Zeugen sagten aus.* писали до мя з Гамерики брата *meine Brüder schrieben mir aus Amerika.*

Стройня поздогадна (Constructio ad synesin). Коли підмет стоїть в числі єдиничнім, але заключає в собі понятє многости, то присудок може покласти ся в числі многим. Моя родинонько посходте ся ку мнѣ Б.

Для оказаня чести, коли говорять ся про старші особи або до таких же осіб, кладе ся присудок в многим числі, хоть підмет стоїть в числі єдиничнім (pluralis reverentiae, многота почета) пр.

Ой мали мы шире поле, та жида забрали,
 Ой мали мы штыри вола, та тато продали —
 Ожечили ня молодого та на пусті хаты,
 І казали: теперь сыну почний газдувати! Я.

так мі повідали няньо Р. so sagte mir der Vater.

Кобы мі мамуся с чорной землі встали, тобы ся на догном в порох россыпали Рхв. Würde meine Mutter dem schwarzen Grabe entsteigen, so würde sie vor Gram über mein Unglück zu Staub zerfallen.

І в говорі галицких Лемків місто східногалицького Ви, Ваш, Ваша, Ваше в мові учтивій (in höflicher Rede) говорить ся часто они і их (ix). пр. але знають, як продам паця, то половинка іх Рад. aber, wissen Sie, wenn ich das Ferkel verkauft haben werde, werde ich Ihnen die Hälfte des eingelösten Betrages geben. східногал. але знаєте, як продам паця, то половинка Ваша. — Их милост! я свою половинку юж дарую Им Рад. Euer Gnaden! meine Hälfte will ich schon Ihnen schenken східногал. Ваша милість! я свою половинку вже дарую Вам.

велич яко придаток (Attribut) єсть все послїставне н. пр. верба-велич eine sehr grosse Weide. заря-велич sehr grosser Feuerschein. рыба-велич sehr grosser Fisch. рыбы-велич sehr grosse Fische (в послїднім примірі велич має знач. collect., тому sing. придатку побіч plural. сущника опредїленого; constr. ad synesin); тим часом в східногал. велич часто представляє ся: велич-гора ein sehr grosser Berg. велич-льїс ein sehr grosser Wald.

Приложник (або причасник приложниковий, також заїменник і числівник) яко придаток може стояти також і послї опредїленого сущника пр. треба стільця широкого О. Ein breiter Stuhl ist nöthig. — Бо мій Ясь коханий маў очка сивенькы, личка румянькы Р. Denn mein lieber Hans hatte graue Augen und blühende Wangen. — А Боже мій прелюбеньый М. Du mein

liebster Gott. — ішоў раз вояк стары і з войска Мо. es gieng einmal ein alter, ausgedienter Soldat. — отец духовный geistlicher Herr. — Попід гай зелененькый брало дівча лєн дрібненькый Ку. Unterhalb des grünen Haines sammelte ein Mädchen die feinen, kleinblättrigen Leinstengel. — Боже мій єдиний, Боже мій предобрий! Рад. Du alleiniger, Du gütigster Gott! — Подуй вітре, подуй брез поле зелене Кв. Wehe o Wind über's grüne Feld. — Бог милостивый повідат Петрови Я. der barmherzige Gott sagt Petrus. — Господь Бог ходвў по земля і показуваў чуда розмаіты Я. Unser Herr Gott (Christus) wandelte auf Erden und zeigte verschiedene Wunder. — она бере нитку дротову Д. sie nimmt einen Drahtfaden. — дерево ягодове Д. Maulbeerbaum. — Быў єден богач великий Тих. Es lebte einmal ein sehr reicher Mann. Дарую ти швидко добро свое Мо. ich schenke dir mein ganzes Hab und Gut. — нашоў там торбу тоту свою Тих. er fand dort seine Tasche. — він завсе выпнў молоко тото Тих. er trank immer diese Milch aus. — стаў бити жидів вшыткых Мо. er fieng an alle Juden zu schlagen. — мали дост што їєсти я жена и дїти шыткы Вн. sie hatten genug zu essen sowohl die Frau, als auch alle Kinder. — а другый хлопец зїстаў і кінь другый зїстаў Я. und der zweite Knabe und das zweite Pferd blieben unversehrt.

Межи сущником і приложником або причасником яко придатком можуть також иньші опредїленя стояти пр. жаль маю великий Рад. — і веце знаку од той дзюры скырвавеного не было НВ. — тїлько єдну шибу оставиў отворену Мо.

Для означеня неопредїленого підмету, відповідно німецькому man, уживає ся часто 3. лице єд. числа, тим часом в книжках кладе ся 3. лице мног. чис. н. пр. приберат уцьї, потом чухре man reinigt die Schafe entsprechend, dann kämmt man sie, приборяють вівцї, потім чїхрають їх.

Чисто ладить ся сполучник часовий, условний або допустний з неопредїленником глагола, іменно, коли має виразити ся дійство взагалї (подібно і в загальнорускім) пр. як засьпівати, то веселїше wenn man singt, so ist es lustiger; лемк. код уцям дати соли, прилїтат солярїк і зберат сїль з жоўоба wenn man den Schafen Salz schüttet, so fliegt ein kleiner Vogel herbei und klaubt die Salzkörnchen im Trog auf. кой добре погноити тото поле, буде на ным пшениця wenn man das Feld entsprechend düngt, gedeiht auf demselben der Weizen. хоц робити як суцодякы нєма auch wenn so gearbeitet wird, wie es sich gehört, findet man keine Anerkennung (дословне: bleibt der Dank aus).

еден уживає ся подекуди і у галицьких Лемків мов родівник неопределений в німецькім, рівно як у Руснаків на Угорщині пр. баба на еднім загоні ночувала коло груль Мо. ein Weib übernachtete im Freien auf einem Feldstücke die Kartoffeln hütend. — увидьли едну хыжу P. sie sahen eine Hütte. — зашли до едного льіса НВ. sie kamen in einen Wald. — жебы му зробиў едну палицю НВ. damit er ihm einen Stock verfertige. — выстри сой еден ніж НВ. wetze ein Messer aus.

еден в числі многім кладений перед иньшими числівниками основними виражає так як в східногал. який число приближно, недокладно пр. за едни двадцет минут Мо. = etwa in zwanzig Minuten, nach Verlauf von etwa zwanzig Minuten, менше більше в двайцяти мінутах; за яких двайцять минут (гл. за з переемником). — пан выслаў штыри бочки вина і з едних других штыри бочки пива і з едних може шість згорівкы Вв. der Herr schickte vier Fässer Wein und wieder etwa vier Fässer Bier und etwa sechs Fässer Branntwein.

Присловник так при приложниках пр. же она ма так красну одежу P. — він зістаў так голый, як биў г воды Мо. (також і в говорі бойківскім така річня і так чув я з уст бойкині коло Дрогобича: для тих хробаків жию (бесіда була про дрібні діти), они так бідні!). Звичайно у нас уживає ся в таких зворотах заіменник такий при приложниках, отож: такий красний, такий бідний, такий богатий, такий високий.

Форма повельникова буд все кладе ся оперед в таких вираженнях: буд хто загальноруск. хто будь, хто небудь wer immer. буд што загальноруск. що будь, що не будь was immer. буд чим загальноруск. чим будь, чим не будь mit was immer. буд на чим східногал. на чім будь auf beliebiger Unterlage, auf beliebiger Basis. буд як східногал. як будь, як не будь auf beliebige Weise. буд якый східногал. який будь was immer für ein. буд чий загальноноруск. чий будь wem immer gehörig.

Подібно кладе ся самый перед такий отож: самый такий в східногал. такий самий пр. они мали самого такого млынка Вв. sie hatten eine ganz ähnliche Handmühle.

рец П. (= старосл. рѣци; тепер найбільше уживана форма повельника в лемківскім есть: реч) уживає ся яко слово влітне пр. так, рец, было П.

Межи заіменник такий або якый означающий близше приложник можуть також иньші определена стояти пр. жебы я знаў, же дзад мі таку торбу добру даст, тобы-м му навіть остатній

жупан зо ся зняў Мо. — коби я знав, що дід мені дасть таку добру торбу, тоби-м му навіть послідній жупан із себе зняв. — выпытуе ся його, якый там скарб ест великый Тих. — в. с. його, якый великий там скарб.

Межи приложнікамі або числівнікамі а також і межи глаголамі, котрі суть злучені сполучником і, можуть перед сполучником також нвыші опредїленя стояти пр. довгый міх і широкый ein langer und breiter Sack. — лиха година пришла і тяжка es kam eine unglückselige und schwere Stunde. — пятьдесят років прежнў і два er lebte zwei und fünfzig Jahre. — та ся найіли дос жиды і напилы Вн. die Juden sättigten sich mit Speise und Trank zur Genüge.

Теперішник повістний (повіствуючий praesens historicum) уживае ся у галицкых Лемків рідше, ніж у Лемаків і загалом у Руснаків на Угорщині пр. тай повідат цїган до кумы Вн. und der Zigeuner sagte zur Gevatterin. — пришоў домів і гварит дома Вн. er kam nach Haus und sagte zu Hause angelangt. — воўк пришоў на обору та взяў дьитину з ганку тай втыче з ньоў Вн. der Wolf kam in den Hof, raubte das Kind und lief mit demselben weg. — рано ся пробудит Вн. am Morgen erwachte er.

В реченях условних (Bedingungssätze) може часом випустити ся при минушнику глагола быти сполучник условний бы (властво еціпенїла форма аориста) пр. як было не дзевче, тобым гин ночуваў Вн. — як би було не дївча, то бим там дальше ночував. — як быў не сусьїд, тобы-м ся втопнў в вирі Вн. як би був не сусїд, тоби-м etc. — з грошей было нич было, а з баранка ти буде Вн. — з грошій було бы ти нічо було (т. е. з грошій не мав би ти користн), а з баранця будеш мати зиск. — же з тих дванадцет яец было было дванадцет курок Вн. — що з тих дванайцяти яець було би було дванайцять курок.

В бесїдї зависимій або ускієній (oratio obliqua) кладуть нераз приведені слова дотичної особи незмінені, хоч речене починае сполучник же або што пр. старший брат до молодшого брата повідат: же йїджме твій хлїб перше Б. — повіла ті дьївцьї тота голова, жебы йї зазрїла в праве ухо: што там увидїш, то вшитко твое — бер, іди домів с тим а придасть ся тобі Р. — другый гварит, же меньї так само хоче ся пити Тих. — гварила, што вольїў бы мя тот збуй забити, ныж ем ся мала таких грїхів допустити Р.

їти має в лемківскім значенє обширнійше: переносити ся з місця на місце тому: їти на кони, їти коньом zu Pferde rei-

ten, іти відми (волами) або быками, іти на возы, іти возом mit einem Wagen fahren; іти на кораблі (іти на шифі) segeln, schiffen; іти на ногах zu Fuss gehen (пр. так мы пак с Тревиза дале пішли на ногах до Ляйбаху Вз. wir giengen weiter zu Fuss von Treviso nach Laibach. — вийти на коня sich auf's Pferd setzen, вилізти на коня. — вийти на дерево або на стром auf den Baum klettern пр.

Горі сеюм ішоў, два грейцарі нашоў —

Так ся вима тышыў, же на сливку вышоў Рхв.

везти ся уживае ся місто „іхати“ пр. везе ся еден пан штырбома кінми Вн. = іде один пан штирма кіньми es kommt ein Herr gefahren in einem mit vier Pferden bespannten Wagen.

подібно уживають нести ся на кони в значеню іхати верхом (або верхи). нусе ся на кони Вн. er ritt zu Pferde, іхав на коня.

пустити ся уживае ся иноді в певних випадках так, як в иньших говорах руских: взяти, взяти ся, яти, имити пр. вояк пустиў ся іти Мо. der Soldat fieng an seinen Weg fortzusetzen (wollte weiter gehen).

скламати verb. trans. в знач. betrügen; verführen. пр.

За што бы мя пан Біг скараў,

Же я девят дывок скламаў? Вн.

Wofür würde mich unser Herr Gott strafen, dafür dass ich neun Mädchen verführt habe?

смотрити в значеню: пильновати. смотрю свою роботу Т.

звянути кого Сн. wörtl. jemand weik machen, verursachen, dass jemand die frische Gesichtsfarbe einbüsst. (в піснях). жалы мойі, жалы як ете мя зівяли Сн. Kummer und Sorgen wie arg habt ihr mich zugerichtet!

до купы ся здавати СЗ. übereinstimmen.

падати до чого Ч. worauf Bezug nehmen.

рахувати за штось wofür halten. они го рахували за глупого Тих. sie hielten ihn für einen Dummkopf.

внести в суд Мо. подати до суду die Klage gerichtlich einreichen.

обходити кого З. укр. кого обпатрювати гал. осмотрювати, осмотряти.

напирати ся на кім Б. dringend von jemandem verlangen.

в чім розуміти Тих. worunter verstehen. што в тім розуміў was er darunter verstand.

стояти в значеню „трівати“ в таких зворотах: красна погода стоить на дворі Вв. es ist schönes, heiteres Wetter. — весіля стояло за три дні Вв. die Hochzeit dauerte drei Tage lang.

класти ся З. пр. добрі ся не кладе die Verhältnisse gestalten sich ungünstig, die Aussicht ist traurig.

стояти о кого sich um jemanden kümmern. о мя не стоить Врхв. er kümmert sich nicht um mich.

прагнути на штось ааf etwas absehen. на мій вінок прагне Лиц. er hat es auf meinen Jungfernkranz abgesehen.

іти по вандрівцьї den Weg wandern. ішли дале по вандрівцьї Нв. sie wanderten ihren Weg weiter, sie setzten ihre Reise fort.

на зрады стояти Врхв. на зрады стати Нв. Verrath begeben; verrathen. пр. товариш, товариш! на зрады мі стоїш Врхв. mein Freund! du hegst Verrath gegen mich! она му не хтыла помочи готовити, лем му хтыла на зрады стати Нв. sie beabsichtigte nicht beim Speisebereiten ihm behilflich zu sein, sondern sie wollte ihn verrathen.

роздумовати в чим worüber nachdenken. хлопец собі в тым дуже роздумоваў Р. gespannt dachte der Knabe darüber nach.

дораджати кого Р. jemandem rathen, jemand Rath ertheilen.

торгувати ся на штосі Рад. worüber handeln. торгували ся на мыто с циганом.

Заіменники (Pronomina).

1. Пень а. а-дя! Чр. = адде! атде! lat. esse; — в га-ле hieher, га-н-де dorthin, га в! hieher виступає еще придих г, рівно як і в частици влітній (Übergangspartikel) гай. — іци я на такі споведи не бѣўа, жебы гай х чіжемках на сповід ходиўа (пісьнь).

2. Пень е. ге. гей яко частиця прихвальна ја! ге-в! hieher! hier! — ге-ва-ды Зл. hieher! — ге-ле-ге! her da! ге-н-то vorge-stern. — є! ја!

ле почіплене до пня заіменнякового е дає в лемківскім, так як і у Лемаків угорских, викличник оле. пр. оле нам позычте кірце Вв. — he! leihen sie uns einen Scheffel. — оле мі так вкаж, де то Вв. he! zeige mir, wo das ist. — оле мі тоту жену продай! Вв. he! verkaufe mir diese deine Frau. — оле тоту сьпіванку за-сьпівайте! Ч. he! singet dieses Liedchen!

3. Пень ть. Місто той, та, то вживає ся в лемківскім звичайно тот, тога, того, місто ту тоту, місто ті (ном. plur.) тоты.

Від пня ть творять ся слідуєчі присловники: ту, ту-ка, ту-ка-й, та-м, та-ма-ды, та-ма-ле, та-ма-ль, та-му-сь, та-мо-к; до-та-ль, до-т-ля; за-та-ль; за-т-ля; по-та-ль; по-т-ля; од-та-ма-ль (оттамаль); та-ды (з та-нды); та-ды-ва-ль, та-ды-ва-й; та-м-та-ды; та-ма-ды-й; то-в-ды; то-г-ды.

До пня заіменникового ть належить рідник від заіменника вказного то яко присловник уживаний для означеня поводу і причини: того пр. того ся тышу Врхв. deshalb freue ich mich. — не баную того Врхв. ich empfinde deswegen keine Reue. — не того-м ту пришўа, жебы-м йїа, пїа, лем того-м ту пришўа, бы-м ся веселїа Лб. nicht darum bin ich hieher gekommen um zu essen und zu trinken, sondern darum bin ich hieher gekommen, um mich zu unterhalten. В східногалицькїм частїйше вживає ся дайник тому, а в українськїм творник тим в подібнїм значеню.

4. Пень кь. В частицях: ке-д; ко-д; ко-ды; ка-ды (з ка-нды); ка-ды-ва-ль, ка-ды-ва-й; до-ка-ль; до-к-ля; од-ка-ль; за-ка-ль; за-к-ля; по-ка-ль; по-к-ля; за-ч; на-ч; коли; да-ко-ли; ни-ко-ли; ко-й; ке-бы.

До пня кь належать частиці че-нь, че й, а-че-нь-бы, а-че-й-бы. — а ченьбы я шварне дївча достаў Рад. möchte ich ein nettes Mädchen zur Frau nehmen.

Боже мій миленькый, який я маленький,

Кобы дожджик пришоў, а чейбы-м пыдыйшоў! Кв.
Du lieber Gott, wie klein bin ich doch! würde ein leichter Regen fallen und mich benetzen, vielleicht würde ich doch ein wenig emporgewachsen (scherzhaftes Lied).

Заіменник відносний котрый = qui, welcher уживає ся взагалї не часто пр. мам я красну дївку, котра знає розмаїты сьпїванки Р. ich habe eine schöne Tochter, welche verschiedene Lieder singt.

До заіменника котрый може долучити ся заіменник вказний то (завсїгди в середнїм родї): котрий то, котра то, котро то а іменно для піднесеня і увидатненя пр. і частку не пожила, котру то частку выплювала Б.

Місто відносних (relativa) котрый, чий, кто в ріжних падежах числа единч. і мног. часто кладе ся несклонене што пр.: газда, што сїно косит = і. котрий сїно косить; — пут альбо дорога, што йде = котрою їдуть; корытя, што ся хлїб опалат = к., в котрїм хлїб опалає ся; зозуленькы понїміли, што долины огласили (пїснь) = з. п., котрі долини огласили — або лучить ся несклонене што з відповідним падежем і числом заіменника и, њ, іє

(він, она, оно) н. пр. газда, што його хыжа г лысы = которого (котрого) хыжа в лісі. — птахы, што іх г наших лысох поўно = п., котрых в наших лісах повно. — юж ся пощипала тота піщалечка; што она піскала повід окенечка (пісьнь) = п., котра піскала повід віконочка. — чкода, Боже, того, што заградка його (пісьнь) = того, кого (або чия) загородка (городець).

котрый яко заіменник неопределенный, означае поділ влагалі а може класти ся в числі еднинчым, хоть виражае поняте многости пр. мы там трунок пили, хто хотыў, котрый згоріўку, котрый вино, котрый пиво Вв. wir labten uns an den (gespendeten) Getränken, je nach Belieben, die einen tranken Branntwein, die anderen Wein, wieder andere Bier. — котра не червена, котра красы не ма die einen sind nicht frisch, die anderen nicht schön (дословне: die eine ist nicht roth, die andere nicht schön: пісьнь про дівчата). Подібно уживае ся також хто (кто).

Вказне то часом выпускае ся перед відносным што н. пр. што добре, гідны ся платит = то, що добре, гідно платить ся.

што може іноді переняты наряд частиці часовой (Zeitpartikel), і заступати місце кой (загальноруск. коли) пр. розпуст = „што сьніг пустит на яри“ = коли сніг пустить на весні.

Рідник від заіменника питального што, уживаний яко присловник: чого, в старненю чо пр. чого-с пришоў? або чо-с пришоў? в східногал. тут найчастійше стоить дайник: чому-сь пришов?

У виразів нікто і нішто приіменник кладе ся перед ни н. пр. до нікого zu niemandem, но нічому дословне: um nichts. быкы тепер (тераз) по нічому die Ochsen werden jetzt spottbillig verkauft. на нич zu nichts. перед нікым vor niemandem. до нічого zu nichts; тим часом в східногал. говорять ся: ні до кого, ні почому, ні на що, ні перед ким, ні до чого (в польск. do nikogo, na nic, przed nikim, do niczego).

ки (кі) уживае ся тут і там яко частиця влітна: пр. фрайречко моя под ня выпровадиц ки на нону гору, де ня мают забиц Ту. — Марысь моя Марысь, чом до ня не гвариш? кі едно словечко, моя фрайречко Б. — дай же мі кі в полю быти Ту.

До пня къ належить також частиця ка (кы, к), що почиляе ся до заіменників і присловників: хто-с-ка. што-с-ка. якый-с-ка. яко-с-ка. ко-ли-с-ка. інес-ка; інес-кы. што-си-к. от-же-к. та-мо-к. яко-си-к. де-си-к.

5. Пень якъ. якый тут і там в лемк. також акый. акы. як. яко.

Заіменники неопреділені. хоц якый. бодай якый. буд якый. ниякий. якый си.

Приєловники неопреділені. хоц як. буд як. бодай як. нияк. якоси. якосик. якос.

якый в значеню котрий, яко заіменник відносний (pronomen relativum). она дѣлит челяд свою, яку має Д. sie vertheilt den Maisbrei unter das Gesinde, über welches sie verfügt.

Частиця як уживає ся в говорі галицких Лемків частійше яко сполучник условний (coniunctio conditionalis sive hypothetica) пр. як хочеш, то і ціле пекло возму Мо. wenn du willst, so werde ich alle Teufel (die ganze Hölle) gefangen nehmen — а також яко сполучник часовий (с. temporalis) пр. як гмераў Онуфер, так коло него заводила жена Вв. als Onuphrius im Sterben begriffen war, wehklagte die Frau neben ihm східногал. коли вмправ Онуфий etc.

6. Пень инъ. инакый (онакый). іншакый. adv. іначе (иначе, оначе). інак. інако. иншак. інады. гянады рsl. инждоу. инждѣ *ἀλλὰχόθεν*, aliunde. (від онак утворений глагол: означити уживає ся в дуже обширнім значеню: ділати, по виводу властиво: міняти, щось иншого робити).

7. Пень онъ. він. она. оно. (заступає заіменника личного 3. лице); для мужеского рода иноді уживає ся овін. нон, нона, ононо (із: он-он cf. slovac. onen, она, оно. — ой піду я, піду на нон зелений вершенько Ту. — чо-с ходиў до ного качмаря? Вв. — не мам позірку, лем на нону гірку Врхв.); оя́е яко частиця втрутна ужив., подібно як німецке: dingsda. — оно-гды. оно-гды-ва-й vorgestern, vor einigen Tagen. — он-а-ды, он-а-ды-й, на-ды-й dorthin (із: он-а-нды). од-на-ле (од-он-а-ле), од-на-ль von dort, von drüben.

8. Пень самъ. Заіменник самы́й allein, selbst, selber. deminut. саменькый mutterseelenallein. — сам раз ganz genau. само перше vor allem zuerst, allererst. Заіменник самы́й кладе ся перед такый: са́мый та́кый, са́ма та́ка, са́мо та́ке = в східногал. такий самий eben derselbe. Они мали самого такого млынка Вв. = они мали такий самий млинок sie hatten eben solche Handmühle.

9. Пень сйъ (сь). В лемківскім сей, ся, се і сесь, сеся, сесе рідко стрічають ся в розговорній бдсді; се виступає в зсувці: ни-се-ні-то Taugenichts, котрий то вираз уживає ся часто по всій Лемківщині. До пня сь належать частиці: са-ды hieher, diesen Weg (із: са-нды). са-ды-й. са-ды-ва-ль. од-са-ль von her. до-са-ль bis hier, bis da. са-м hier correlat. до та-м. там-сам hier und dort. праживник (зыля) росте там-сам по ўуках.

В присловниках знову-сь, таму-сь почіпне сь належить до пня сйъ (сь) і служить вказочно (дейктивно) до більшого увидатнення пр. знову сь пішли до лыса Кв. — тамусь зістаў Тих.

10. Пень с в ъ. Заіменник зворотний ся найчастійше кладе ся перед глаголом, а в реченях підчинених (Nebensätze) понайбільше слідує безпосередно по частици або після заіменника на пр. добрі ся нагварйў = добре наговорив ся. як ся на дойч зберат = як на дощ збирає ся. як ся траву скосит = як траву скосит ся. яред, котрый ся звезе = ячмінь, котрый звезе ся. Такий спосіб ладні находимо також і в староруских памятниках (пр. в хроніці Нестора: „И послаша Кыяне къ Святославоу глаголюще: ты княже чюждаи земли ниши и блюдиши, своєю си оубавивъ”); в українськїм же кладуть тепер ся безпосередно по глаголу, з котрим той заіменник майже в одно спливає: робицца (робить ся). хочецца (хочеть ся). Виїмку становить в укр. лише єдиний зворот: як ся маєш? wie geht es dir.

При глаголах неперехідних мож иноді класти ся заіменник зворотний ся пр. на травнику ся зазеленїло Ба. der Rasen ergünte травник зазеленїв. — грозити ся на кого Мо. jemandem drohen комусь грозити. — загрозиў ся на него: будеш бануваў! er drohte ihm: du wirst es bereuen! загрозив єму: будеш жалувати! — смотріти ся schauen, смотріти, дивити са. — рджати ся wiehern. кін рдже ся = das Pferd wiehert кінь рже.

Енклітичний дайник си (пень заіменникової с в ъ) служить для узагальнення понятя: хто-си, якый-си, што-си (шtosі), де-сі, коли-си, котрый-си. дайте мі да-с фалаток хлыба Вн. geben Sie mir ein (beliebig grosses) Stück Brod. — як я одтыль піду, кому-си жаль буде Кв. wenn ich von hier scheide, wird jemand Schmerz empfinden.

11. Пень н ъ. но уживає ся яко сполучник супротивний (coniunctio adversativa), однакож кладе ся рідше, ніж а де, а ль.

„Жебы я то знала, же я ту не буду, не носила бы я на бе-
[режок воду,
Но бы я носила на зеленый горбок, абы ми ся достаў тот
[шварный паробок Гр.

Ты татцю не плацай,
Но выводжай рогачи Лип.

Тажо ж частиця лем може иноді класти ся яко сполучник супротивний: не того-м ту пришўа, жебым йїўа-пиўа, лем того-м ту пришўа, бы-м ся веселиўа Лб.

12. Пень вѣ служить яко частиця почіпна або долучна (Anhängertikel). ка-ды-в а-ль. ка-ды-в а-й. де-ка-ды-в а-ль. та-ды-в а-ль. та-ды-в а-й. оно-гды-в а-й. по-не-в а-ч. по-не-в а-ж.

До надежні (науки про надежі Casuslehre).

Іменияк кладе ся в піснях часто місто зовника пр. грай же гудак, грай М. — товариш, товариш, позыч мі ногавиц Ба. — Янчік, Янчік! што ты зробиў, што сі ручку закрывавиў? Ба. — товариш, товариш! на зрады мі стоіш! — з далека, ты шугай, з далека обходжу! — лем бы мі ся шугай за тобом не цнуло! — долин, долин оріхова! кто ты буде оглашуваў? — зазуленька сива! де будеш кукаўа? — касарня, касарня! бодай-с ся запала! — „ворож, ворож вороженька! кады моя дороженька, цы до неба, цы до пекла? mit diesen Worten wird der Marienkäfer (Coccinella septempunctata) von Kindern, wohl auch von jungen Mädchen, um künftiges Schicksal befragt. Wenn nun der Käfer, den man auf der Hand frei herumkriechen lässt, in kurzer Zeit in die Lüfte sich erhebt, so wird dies als ein glückliches Prognostikon angesehen; fällt hingegen der Käfer auf den Boden, so wird Missgeschick erwartet.

В так званих безпідметових реченях (т. є. реченях, в котрих хибує підмет граматичний) може підмет льогічний стояти в ріднику, іменно коли часть масн, часть цілого має виразити ся пр. гарды было люда es waren viele Leute anwesend. — было іх келя або было іх кельох es waren mehrere beisammen. — было там купця гідны es waren dort recht viele Käufer. — прибыўо воды das Wasser schwoll.

Або в дайвику іменно у глаголів, котрі виражають мимовільний стан або мимовільне дійство. ревкат ся му er hat Magen-aufstossen. — чкає ся мі ich habe Schlucksen. — то ся вам кыхат, мате рыму Sie niesen stark, Sie haben Katarrh. — яко-с ми ся не памятач ich kann mich darauf nicht erinnern, ich kann es mir nicht merken, ich kann mich nicht entsinnen, es kommt mir nicht in den Sinn. — але воякови не терпіло ся в полові Мо. aber der Soldat, der im Spreu versteckt war, wurde ungeduldig.

При присловниках гарды і, гідны і, дуже, мало кладе ся часто рідник сущників (genitivus soriae et inopiae рідник многостный і недостатный), котра форма однакож має значене збірне. мат гарды гороху er hat eine grosse Menge Erbsen. — было там купця гідны = es waren dort viele Käufer anwesend. східногал. було

там багато або много купців. — душе мушеры viele Blattläuse. — мало рыбы eine geringe Menge Fische.

Рідник якостний (genitivus qualitatis) пр. кедь ем не величка, румяного личька Вн. da ich nicht vom hohen Wuchse und von blühender Gesichtsfarbe bin. — хоц я худобного дому Лип. wenn ich auch von armer Herkunft bin. — Ваньо роду великого, не так великого, як чесны уцгивого Вн. Hänschen stammt von grosser Familie, nicht so von grosser, wie von ehrlicher, achtbarer. — я біѳа, я біѳа, більичкого тѳила Рхв. ich bin vom weissen Teint. — а прешівскы урядници твердого серденька Ту. die Beamten von Priesow (Eperies) sind vom harten Herzen.

Рідник часовий (genitivus temporis) пр. кой ся моя мила той осени оддаст З.

Рідник частний (genitivus partitivus) пр. Ёст ту роду великого, Ёст ту родинонькы, Як х полю калинонькы О.

Місто східногалицького „нема“ уживає ся звичайно на Лемківщині не є або нѳит з рідником пр. не є жа ка дома der Kirchengänger ist nicht zu Hause, нема дяка дома. — солонины не є Вн. der Speck ist nicht da, солонины нема. — мужа нѳит дома Р. der Mann ist nicht zu Hause, східногал. мужа нема́ дома. — нѳит мої мамічкы Лип. meine Mutter ist nicht da, нема моєї матінки.

Примітна єсть стройня нѳит з іменямом хто при глаголі в неопределенику заступаючим реченє намірне (Absichtssatz) пр. як тоту росицю нѳит хто увалити, так мому серденьку нѳит хто розгварити Вн. = як не є (ту) хто, щоби увалив (обтрає) тоту росицю, так не є (ту) хто, щоби мому серденьку розговорив; — однакож в подібних разях може класти ся після нѳит також і рідник: ганьба мі стояти, нѳит кого ня взяти Б.

Часом при нѳит кладе ся неопределеник заступающий ціле реченє висказове пр. тяжко серцю мому, нѳит повісти кому Кв. es ist mir schwer um's Herz, doch vor niemandem kann ich über mein Leid klagen нема такого, котрому би-м могла пожаловати ся (сповісти мое горе).

Після жичити кладуть переємник місто рідника пр. жичу добру ніч! П. ich wünsche gute Nacht, в східногал. жичу доброї ночі. — пожичити таку сумету eine so bedeutende Summe leihen.

Після занїкуваня (negatio) т. є. по глаголі з частицею не стоїть донайбільше переємник: не сѳий ты розмарин. не

продалисте ваши быкы. сердечко не трап. не хцу солонину, ани баранину. не будеме пити ту палену воду (палена вода = паленка, палюнка Branntwein); — рідше рідник: чекала-м тя рочок, не буду другого. не мам я голосу.

віля. візля. піля лучать ся з рідником; то само дьіля, для або ля. дьіля нього. для нього. ля них. ля Бога.

до з рідником уживає ся в говорі галицьких Лемків в певних разях так як в загальнорускім в з переємником. пр. старец казаў му ті три головні закопати до землі P. der Greis trug ihm auf diese drei Feuerbrände in die Erde zu verscharren східногал. старецъ звелїв ему ті три головні закопати в землю. — ну, жиде, завиеш Івана до перныи Кв. No, Jude, du wirst Johann in's Federbett einwickeln східногал. ...загорнеш Івана в перину. — взяў пан зо собою тоту жєну і вбраў ей до красных лахів Тих. der Herr nahm diese Frau mit sich und hüllte sie in schöne Kleider ein східногал. взяв пан з собою ту жінку і убрав її в красні шати (в красну одєжу, в красне одїне). — бурмієтр выняў півязи і даў циганови до руки Рад. der Bürgermeister langte in die Tasche und gab dem Zigeuner Geld in die Hand східногал. бурмієтр выняв гроши і дав циганови в руку. — забиў кый до гробу Вн. er rannte den Pflock in den Grabhügel hinein, забив кий у грїб або в могилу. — загребте ся до трісок гонтяных Мо. wühlen Sie sich in Schindelspäne hinein загребіт ся у тріски гонтові. — юж ем свої лята до мішка завязаў З. wörtl. schon habe ich meine Jahre in den Sack gebunden d. h. mit meiner (Junggesellen-) Freiheit ist es aus, вже свої лїта я в мішок завязав. — взяти до руки Тих. in die Hand nehmen взяти в руку. — набрав си золота до міха Ти. er füllte seinen Sack mit Gold набрав собі золота в міх.

глядати строїть ся з рідником або з переємником. глядати чого або што. пр. глядай млады пестункы Врхв. — ідеме глядати новітны родины Врхв. — милый во лы глядат Вн.

Для означєня приналежности кладе ся дайник заіменників ми, ти, собі або му в таких випадках як пр. кед мі дома жена Смрч. = коли моя жінка дома, wenn meine Frau zu Hause ist. — знаў, де му быкы сут Вв. = знав, де єго бики суть er wusste, wo seine Ochsen sind. — най я буду видьїти, кады підут ми дьїти ich soll sehen, wohin meine Kinder gehen werden най я побачу, куди підут мої дїти. — ту ми не бытя Я. hier kann ich nicht leben; hier darf ich nicht leben. — ганьба мі сто-

ати, нѣт кого ня взяти В. ich schäme mich zu stehen, da mich niemand zum Tanze führt. — як ти єст? wie ist dein Taufname? — не знам, як ти імено (як ти єст імено) ich weiss nicht, wie du heisst. — была бы-с мі велька приданиця du wärest für mich eine solche, die ein namhaftes Geschenk verehrt.

Також дайник приналежностний: тому неправда Вн. das ist unwahr. — яка тому робота шья водит Лип. welches Bewandtniss es damit hat. — єдні было Маріявна, другі Уляявна, тоту третю не меную, бо ей сам люблюю Врхв. die eine hiess Mariamne, die zweite Juliana, die dritte nenne ich nicht, da ich sie selbst liebe.

к (ку, гу і г) з дайником означає напрям, приближенє або участь, а уживає ся у галицких Лемків часто пр. дораз бы я к тобі присаю Дос. — воюк пришоу к тым гускам Вн. — выход ку нам, выход свадебна мамічко Врхв. — жебы го запровадиу гу дорозьі Б. — пришли гу тій дырі Вв. — прайшоу гу нѣі Р. — приде гу тобі Р. — придеш гу лысови Р. — замахау руком к собі Р. — пришли гу тым яблынкам Р. — г весілью запросити. — рідше уживає ся в тій ділі до з рідником пр. прайшоу до єдного потока Вн. — прайшоу до єдної корчмы Вн. — жебысте до мене вступили Вн. — чос ходиу до ного качмаря? Вн. — єще рідше д з дайником пр. прайшоу д нему Ба.

Dativus ethicus часто уживає ся. то ті раз ярец! das ist eine prächtige Gerste! — Ой добрі мі, добрі, іщи єи подобрім. — Не сый ты розмарин, кед він ті не сходит, не чекай мілого, кед ті не приходит. — Як нам на лысы ошадьє.

уходити яко verb. transit. уходиу заяця er gieng dem Hasen nach, bis er ihn endlich erjagte. — уходиу справу er gieng so lange nach und bat, bis die Sache einen für ihn günstigen Verlauf nahm.

переемник (accusativus) для вираженя часу пр. ей муж прайшоу тоту ніч Мо. ihr Mann kam in dieser Nacht. — вы ся веселите каждую недыленьку Лип. ihr unterhaltet euch jeden Sonntag. — што-ж то за весілья, што стяло два дни? З. was ist das für Hochzeit, die (nur) zwei Tage lang währte?

Чекати лучить ся з переемником: чекати кого пр. чекай ле ня. чекала-м тя; але також чекати на кого пр. чекают на того пана Р. почкай на мене П.

при глаголі просити кладе ся о з переемником, коли розуміє ся предмет прошеня в цілости, неподілений пр. бо я иду до

мамонькы просити о тебе Кв. Лип. — а пане мішкар о цо вас просім Ба. (з пісні мішкарської перенятої з Угорщини).

Подібно боятися о кого пр. не бійся, мамусю, не бійся о сына Б.

Проте єсть різниця в вираженнях: просити ласки (genitivus) а просити о ласку. „Просити цієї ласки“ значить взагалі просити ласкавих зглядів, частної заповомоги, помилування і пр., а річня просити „о ласку“ „о помилуване“ виражає понятє цілости довершеної ласки.

за з переємником для означеня протягу часу пр. маю ту быти за два дни Р. ich muss mich hier zwei Tage lang aufhalten. — быў ту за тридцет років Р. er wohnte hier dreissig Jahre lang. — за шеснадцет років Б. durch sechzehn Jahre. — за пуў третя рока М. durch dritthalb Jahre. — она за піў години не могла слова прогварити Р. sie konnte eine halbe Stunde lang kein Wort herausbringen. — ходиў к ньому за три ночи Р. er besuchte ihn durch drei Nächte. — мурянкы айідят мышпыргача за девят дней Мо. die Ameisen fressen die (in den Ameisenhaufen verscharrte) Fledermaus in neun Tagen auf. — в Ниталіїи были мы за пят місяцей Д. in Italien hielten wir uns fünf Monate auf.

за з рідником уживає ся для означеня часу пр. за молодости Тих. = за молодых літ.

на з переємником уживає ся иноді в значеню загальноруского через або кризь з переємником, іменно для вираженя пройстя через отвір пр. вийшоў зьвіздар на двер Тих. = в. з. кризь двери або через (отворені) двери. — лишка на дырку по під сподок шуркла ся до комори Вв. = лисиця через дірку попід підвалини шмвгнула до комори. — закла я была надобном дзевечком, віділі ня хлопці на марну шкаречку Врхв. = доки я була хорошою дівочкою, віділи мене хлопці через малу щелинку. — втыкала не на вікно, але на вікенко Ту. = втікала не через вікно, але через віконце.

про з переємником для вираженя причини: любіў бы ня милый, про люди не може Б. — хоц кожду неділю бита про тя буду Б.

брез, през або через з переємником для означеня часу пр. женю я ся, женю brez цылу осеню Смрч. — през одну ніч Мо. — через цылый тыжден Р. — гуляў ем brez лято (= лыто), маў ем хўопця за то, буду і brez зиму, буду маў дывчану Рхв. — платила-с ми brez рок гіркыма словами Лип.

— брез келя років = через кілька літ. — для означеня місця, дороги: през або брез ліс = через ліс.

брез, през так як в загальноруск. без з рідником означає недостаток, брак, хибу. брез грошній. през головы.

Творники як верхом, сподом, долом, спохолом (іменна форма від спохол = спохыл, похыл, schief, geneigt) уживають ся присловниково. пташок верхом барнявий, сподом червеный ein Vögelchen oben bräunlich, unten roth. верхом, сподом можна би також уважати творниками обмежними (abl. limitationis): що до верху, що до споду was die Oberseite, was die Unterseite anbelangt. — пішла моя зволя долом потоньками Врхв. meine (Jungfern-) Freiheit floss mit dem Wasser der Bäche hinab.

Творник часовий (abl. temporis). зорі на небі раном (= in der Frühe, am Morgen).

Творник путевий (abl. viae). пішла зволя потоньками або ти соньками Врхв. — повіяў вітор льісами, горами.

Творник обмежний (ablativus limitationis). Мій буў (= быў) миленький, личком румяный Ф. = на личку румяний.

Творник орудний (ablativus instrumenti) часто уживає ся, іменно в західній Лемківщині з приіменником з. пр. зачала ся хвалити зо своєю дівком Р. = почала хвалити ся своєю дочкою sie fieng an mit ihrer Tochter zu prahlen. — ішоў з возом Р. = їхав возом er fuhr mit einem Wagen. — іде с тым коньом Вн. er ritt auf diesem Pferde. — шгобы их із возом перевюз брез воду О. = шоби їх возом перевіз через воду, damit er sie zu Wagen über's Wasser führe. — потім надышоў такой худобный з двома малыма бычатами О. = потім над'їхав такой бідный двома малыма бычатами dann kam ein ganz armer mit zwei kleinen Ochsen gefahren an. — выправ мі хлопця іс коньом Я. schicke mir deinen Knaben zu Pferde. = пішоў з возом гет Я. er fuhr mit dem Wagen fort. — косити с косом Я. mit der Sense mähen. — з ножом кроїти Я. mit dem Messer schneiden. Тут і там уживає ся також правильно сам творник. ішоў возом, ішоў коньом, кроїў ножом. Ablativus instrumenti також, коли середником суть особи пр. білым чадом ім послала (вина) Ту. частійше однакж кладе ся в тім випадку од з рідником пр. поздравлена од своєю родины Лип. — поздравлена од свого братічка Лип.

Для вираженя власности, приміти, посіданя може у галицких Лемків класти ся ę з містником пр.: стоїт хўоп при дорозы о едні нозы і Лб. — або ще частійше ę з перемником пр.: моя мила волювата: хоцбы была о три воля, она буде прото моя Ч. mein

Liebchen hat einen Kropfhals: wenn sie auch drei Kröpfe haben würde. möchte ich sie dessen ungeachtet zur Frau nehmen. — ярец о шість рядів Д. sechszeilige Gerste. — церков о троє двері, о три облакы Вв. eine Kirche mit drei Thüren und drei Fenstern. — маю пискалечку о дванадцет дьірок Ч. ich habe ein Pfeifchen mit zwölf Seitenlöchern.

о з переємником може також служити для вираження минушого часу: о пять тыжнів I. nach Verlauf von fünf Wochen. — о пiтора рока I. nach anderthalb Jahren. — о сто і два сто лiт Вв. nach hundert und zweihundert Jahren. — о пару років Вн. nach einigen Jahren. — о два верхы дерево II. ein Baum mit zwei Gipfeln, ein Baum mit gabelförmig getheiltem Stamme.

о з містником при глаголах виражаючих помічанє або сказанє (verba sentiendi et declarandi) як: думати, мислити, чути, знати, гварити, мовити, повідати, речи, гадати, бесїдовати, гудкати, звїдати ся, споминати, брехати (в знач. falsch aussagen; verleumden), довідати ся означає предмет, на котрий звертає ся дїйність пр. він гварит о людях; она повідат о сусїдї; Іван ся признат о грошах Кв. — так о мнї гадають, як о старі дьівцї Врхв. — бреште люде, бреште, але не о мi все Вв. — як ся даде довідають о нїх НВ.

По при містники горі, долї також уживають ся в тiм самiм значеню присловниково творника: гбром (= горбю), долом.

Зложеній приіменник по-під стройть ся з переємником для означеня напрямю. лїтат астряб попід облакы. піскат піскалечка по під окенечка (пiснь).

Частиці (Particulae).

Присловники (Adverbia).

Гл. стор. 114.

Присловник добрі уживає ся в значеню: майже, мало що не, fast, beinahe пр. добрі не загину з жалю великого Кв. ich vergehe fast vor grossem Schmerz. — добрі мое серце за вами не злетит Лип. fast entwindet sich das Herz meiner Brust, um euch nachzufolgen.

Присловник праві уживає ся як чеськ. právě, словацк. práve в знач. саме, власне, gerade, eben. праві тогды горіло Р. eben zu der Zeit brannte es.

Частиця не в декотрих разях кладе ся в говорі лемківскім відмінно, ніж в загальнорускім пр. бо мойі коники жадны не сироты Лип. в східногал. бо мої коники не жадні (або ліпше: не які) сироти. — не до давна Б. = до недавна.

Частиця нѣж може ужити ся яко сполучник часовий (conjunctio temporalis) в значеню quoad, bis, so lange als. пр. я го буду дотля мучнѣ, нѣж не повіст, де має пінязі схованы P. ich werde ihn so lange martern, bis er sagt, wo er sein Geld versteckt hat. — за три дни жебы было по весілю, нѣж я ся верну Тих. in drei Tagen bis zu meiner Rückkehr soll die Hochzeit abgehalten werden.

Яко частиця порівнательна (с. comparativa) вживає ся нѣж при порівняльнику, як в загальнорускім:

Лѣпше наши два позоры,
Нѣж дачийі штырі волы Б.

дуже має у Лемків значене много, багато і домагає ся другого падежа пр. дуже зерна, дуже меду = много зерна, багато меду. — тот фурман пѣче, же му дуже забрали желѣза НВ. der Fuhrmann weinte, da sie ihm viel Eisen genommen. при порівняльниках усилує степеноване пр. дуже дорогший weit theuerer, дуже лѣпше weit besser. дуже може мати також значене: wie viel, wie hoch, wie theuer. пр. дуже бысте хтылі пінязи? Мо. wie viel Geld würden sie verlangen? — дуже коштуют быки? wie hoch kommen die Ochsen?

о перед = вперед vorhin, vorher.

Применники (Praepositiones).

Применники у Лемків галицких взагалі вживають ся ті самі, що у Лемаків угорских.

Рідко уживають ся у Лемків віля, візля, ведля, котрі лучать ся з genitiv-ом. віля нього. візля тебе. ведля хыжи = коло хыжи.

применники з і с (psl. изъ і съ) і в Лемківскім иноді здвоюють ся пр. з оз дерева, з ос поля; з оз ними; з ос учарями. з ос печунком.

Завсїгди буває здвоєне применника в (= psl. вѣ) в вираженю: гво дни м. вво дни = во дни bei Tage.

Приіменник владений при сущнику з придатком, чи то з приложником, чи з заіменником або числівником, може вводити повтартися при чім і тут придаток може здовільно класти ся сперед або послі сущника. пр. дывча до тихого до Дунаю говорило Ку. — пришла до сестры до своей Я. — аж до хыжки до нашой і чюти было Кв. — пасе там кобыла с коником з малецькым Вн. — пасе ся когуток с курочком с чубатом Рхв. — пішоў до любкы до своей Р. — войшоў до ўозины до густой Мо. er gieng in dichtes Weidengestrüpp hinein. — она плаче за шугайом за ледачим sie trauert um einen nichts würdigen Burschen.

Приіменник може також повтартися у числівників основних при сполуці десяток з єдинками пр. продаў вола за шістдесят за пят сріберных Мо. er hat den Ochsen um fünf und sechzig Silbergulden verkauft.

Сполучники (*Coniunctiones*).

1 Сполучники звязкові (*coniunctiones copulativae*). а, і, та, та-й, так-же, так-же-нь, такі-ж; так, то; і-і, ни-ни, ани, ани-ани; як-так.

Яко частиці вплітні служать гай, ой і ей (в піснях) пак, зас а також кі і онé.

2. Сп. роздільні (*s. disiunctivae*). або, люб, альбо-альбо (або-або), воль-воль, хоц-хоц, ци-ци, то-то.

3. Сп. супротивні. зас (зась, зесь, зейс) = граес. уе, де; а, але, аль, лем, пак, но, ано (= а-ино).

4. Сп. порівнательні (*s. comparativae*): так, тако, як, яко, гей, гейбы, ныж.

5. Сп. объяснительні (*s. declarativae*). же, ож.

6. Сп. часові (*s. temporales*). кой, кед, код, коды, тоды, теды, тед (*cf. poln. kiedy, tedy*), дотля, доталь, закля, закаль, докаль, довля, як, ныж.

7. Сп. причинні (*s. causales*). бо, што, поневач, поневаж, того, за-то, про-то.

8. Сп. заключні (*s. conclusivae*). а-же, ото-ж, от-же-нь, от-же-к.

9. Сп. намірні (*s. finales*). абы, бы, жебы, ажебы.

10. Сп. условні (*s. hypotheticae*). кед, кебы, кобы, кейбы, як, кой, ач.

11. Сп. допустні (*s. concessivae*). хоц, хоцбы, хыба-й, хобай, хыба-ль.

Частиці питальні (*particulae interrogativae*). як, што, чо-го, чом, нач, зач, де, кады, одкаль, докаль, покаль, за-каль, покля, ци, ци-не, ци-ли.

Частиці заперечні (*particulae negativae*). не, ня, нѣт, ни (в зложенях: ніхто, ніч, нігда, ніколи, нікус, ніяк).

Викличники (Interiectiones).

а-ни! а-де! ба-як! а-дя! гав! гев! гев-си! га-ле! ге-ле-ге! ге! гей! ген! ба-ле! ба-ле-ба! гет-те-ле-гет-те! но-ле-но! со-ле-ся-со! со-ле-со! ой-ле! ой-те-ле-ой-те! Біг-ме-Боже! прися-то-Боже! (мабуть із: присясти тобі Боже; в „присясти“ с місто ш: *присяшти старинна форма; pol. przysiąć). шах! мах! шахту-махту! чуй! няй-ле! няйте-ле-няйте! смык! чах! хап! скіц! шуст! кап! цяп! жгір! пінк! цьон! потом розличні клички, котрі уживають ся то при погінці, то при залуджуваню звіврат домашних: а-псик! базь-базь! аць-аря! ач-урда-ши! а-ря! (із а бря!) аря-ач! а-ци! гуля-гуч! кач! тась! ксі! гакс! гудзю-на! ку! цюку-цюку-на! а цюць! люлю! а-люлю! люлю-сю! цік! десь-на! ге! гейс! гей-са! ча! птуц! etc.

ВЗОРЦІ БЕСІДИ ГАЛИЦЬКИХ ЛЕМКІВ.

I. Оповіданки і повірки.

(Святкова). Гостина місяців. Зышли ся всі місяці до купы — дванадцет їх там — і там сой радили. І запросиў Марец Грудня на гостину, жебы до нього приїхаў. Але Груден ся порадиў Мая, як до Марця на гостину приїхати. Май го порадиў так: бер саны і віз, бо іначе быс до нього не доїхаў. І він взяў і йде до Марця на гостину. Як видиў Марец, же йде Груден до нього возом, то так го завалиў сьнігом, што мусыў стати. І знимат Груден з воза сани і запрагат конь до саней — а віз складат на сани — і юж йде. Як видит Марец, же він санями йде, то розступили ся хмары, соньце пригрію і сьніг згыб. Груден зас складат сани на віз і йде і приїхаў до нього. І повитали ся так, як брата. Звідуе ся го Марец: Грудню-брате! кто ті той рады даў, жес до мене доїхаў? А він повідат: добрый брат Май той рады мі даў. А Марец повідат: почкай брате Маю, зварю я ті квітки в гаю! і гварит Грудньови: кебы я маў таку велику ніч, яку мам міц, тобы-м в корові теля заморозиў — але я розўожу ся сиўоў (= розложу ся снлюю) — а ден мене заскочит — тай юж по морозы.

(Смерековец). Як сьвятий Петро захотыў быти Богом. Ішоў Ісус Хрістос зо сьватым Петром і сьвятий Петро просиў го — повідат: — Пане, зроб же так, жебы я хоц еден ден Богом быў. І Хрістос повідат му: но, та коли так, то днес будеш цылый ден Богом. Іщи Пан Біг того не доповіў, як гонит пастух худобу з села ім на стріт. І тоту худобу зоставиў, а сам пішоў до села. А они — Ісус Хрістос е сьватым Петром — повідают до нього: чогос лишнї худобу, а сам ідеш до села, кто-ж буде ху-

добу пасти? А пастух одповідає; най же їх Бог святий пасе, г нас днеска ест кермеш, то я іду на кермеш. Тогды обертає ся Ісус Хрїстос до святаго Петра і так му повідає: колиє ся вибѣраў днеска быти Богом, то пас же худобу днес до вечера. І мусѣў святий Петро цѣлый ден худобу пасти...

(Біньчарова). О двух братях. Было двух братів, были худобны і повідают так собі, же не мають способу до жита, — кус мали зерна -- жебы то зерно змолоти на хлѣб, на дорогу. І хлѣба напекли, забрали ся і пішли в дорогу. Старший брат до молодшого брата повідає, же іджме твій хлѣб перше, бо ты слабший, табы-е устаў в дорозы нести. Зйїлв молодшого брата хлѣб; потому молодший брат ся напират на старшим брати хлѣба. Старший брат повідає, же му хлѣба не даст, покля собі не даст едно око выдобати. Молодший повідає до него: зйїлиме мій хлѣб оба, а ты мі своего не хцеш дати. Так си розмышліў, хоц едно око даст сі выдобати, та еше буде жиў дагде на свѣты. Так старший брат молодшому око выдобаў і даў му хлѣба. І той хлѣб зйїў, але то му за мало было, бо голоден быў (буў) і знов ся на ным хлѣба напират. Старший брат повідає: дай друге око выдо(ў)бати, та ті зас дам хлѣба. І даў друге око выдо(ў)бати. І тот му зас хлѣба даў. Потому просит молодший старшого, жебы го запровадиў ту дорозы, кады люде ходят. А він го запровадиў під шибеницю. І тот лежаў під шибеницьом в ночи до еденнадцетой години. О одиннадцеті години прийшло на тоту шибеницю трьох круків. Повідає крук до крука: знаш, што той ночи буде: той ночи хпаде така роса, што том росом — хоцбы який сліпый быў — як начухат очи, то прозрит. Другый крук повідає: знаш ты што: тото місто загине без воды, бо юж три рокы воды не мають; кто бы ім воды вынашоў, дали бы му сто двадцет миллионів; а там ест камень над містом, кто бы о нм знаў, а тот камень пробіў, та с того камня піде велика вода. Третій крук повідає: а знаш, што одного цысаря дывка ест хвора, кто бы ей уздоровіў, дістаў бы піў цысарства. Тот сліпый, што лежаў під шибеницеў (sic!), выслышаў вшыткы тыйі трі річи: найперше взяў, мацкаў долонями, штобы росом очи натер. Потому як уздоровіў, юж не быў темный, юж видыў, пішоў він до міста, котре без воды гынуло, і повідає ім так, што му заплатят, то він воду вынайде. І они му обіцяли сто двадцет миллионів. І росказаў, жебы му дати тридцет людей до роботы і оруживо камень пробити і пробили камінь і достали добру воду. Так му гроши зложили, але він позістати в вх не хотыў, лем пішоў до цысаря уздоровити дывку. І пішоў і дывку уздоровіў. Дывка была до спо-

віди і частку не пожила, котру то частку виплювала. Тую нашла жаба під порогом і зйїла. Він прийшоў, выкопаў жабу спід порога і распороў; частку вынашоў і даў ті дівці зйїсти і дівка выздоровіла. Як дівка выздоровіла, казаў ся ему цысарь з ньом женити. Але він ся так прудко не женаў і в той час прийіхаў другый брат, што му очи выдоўбаў. І повідат му: де ты до такого маєтку прийшоў і до очий і до пінязий і до лычіня, де ты то дістаў? А він повідат: там, дес ня лишиў під шибеницьом. Старший брат забраў ся і пішоў ночувати під шибеницьом. Як ночуваў під шибеницьом о еденнадцеті години пришло зас трьох круків. Крук до крука: знаш ты, што мы тераз рік гадали зо собом? Та я повідаў то, же впаде роса таза, што хоц який темный начухат ньом очи, то прозрит; другый повідат: а я повідаў, же місто загине без воды, а кто бы камень над містом пробиў, піде с того каменя велика вода і дали бы з міста тому, што бы пробиў, ето двадцет миллионів; а третій повідат, же гваріў: едного цысаря дівка хвора, кто бы ей уздоровіў, то піў цысарьства дістане. Так всеі тоты річи спольнили ся; ктосі мусыў быти під шибеницьом, што чуў, як сме гадали. Подме тепер зазріти, ци дакого під шибеницьом не е. І пішли, зазріли: нашли старшого брата, взяли і поторгали го. І так Господ Бог за добре вынагороджає, а за зле карє. Тамтой ся ожєннў молодший брат, а той згинуў марны.

(Снітниця). Як то газда продаваў другому газдыі корову гварячи, што, як ей купит, буде йїў з молоком, як з маслом. Як еден газда продаваў корову, а другый купуваў, то ся звьїдуваў тот купец, ци ся добре дойїт корова? А тот му одповіў: не бйї ся, добрі ся дойїт, будєш йїў з молоком, як з маслом. Купиў газда корову та потому прийшоў до него на каянку (жаловаў ся), же ся планно дойїт корова. А він повідат му: „а я ті не гваріў, будєш йїў з молоком: як з маслом“. І по каянці не скірав няч тот, што купиў, бо тамтот му правду гваріў.

(Снітниця). Як газда продаваў газдї паця. Еден газда продаваў паця, а той купец ся звьїдуваў, ци добрі йїєт? Тот му повідаў: добрі йїєт, кєд лєм маш кролы, так го виховаш. Потім знов прїходит на каянку до него, же му продаў таке паця, што кролы йїєт. А він му одповіў (отповіў): а я ті не гваріў, кєд маш кролы, так го виховаш.

(Ізбы). Як Ісус Христос з апостолами Петром і Павльом ночували в єднї корчмі а Петра бйї пїяниця два разы. Раз ішоў Ісус Христос з апостолом Петром і Павлом. Трафили на ніч до єдної корчмы. Положили ся спати. Сьвятий

Петро люг на краю. Приходить п'яниця і зачаў збытковати ся і биў сьватога Петра. На другу ніч знов пришли до той гостинниці спати. Петро каже: вчера люг ем с краю, быў ем битый, teraz ляжу в середині. П'яниця пришоў тот сам і каже: вчера-м биў с краю, а нині буду биў в середині. І зноў натрафиў на сьватога Петра.

(**Нова Вєсь**). Ёден худобный газда маў трьох сынів та негоден быў іх выживити. Тоты трє брата пішли гет од вітця на вандрівку. Іх пригоды на тій вандрівцї. Быў то єден якыйсі такий худобный газда і він то маў трьох сынох, так не маў іх чим ховати і тоты не хтіли при ным быти, но доходили до свого розуму, уж тугши были, мудрійше брали ся на свої бунты барже (вєсі трє). Но як ся збунтовали, так юж пішли на вандрівку — потім приходят і повідают отцьови, што ім льіпше вандровати, нїж сидїти при ным. Як ся заберали, то были мїцны, бо як зачали вандровати, так хоц што вкрасли і то ім прийшоў легкий хлїб. Потім зашли до єдного лыса, до дороги і там быў богатый пан. І вступили до того пана. А тот пан смутный быў і даў ім ся напити і поскаржиў ся, што єму згыбли три дївкы. Они повідают, што сут вандрівны, може бы вынашли тоты три дївкы. Пан повідат, же ім барз добрі заплатїт, як ся дагде довідают о нїх. Тоты ся забрали і дале приглядают і пытают ся за нїма. Як уж вышли, зас прїшли до єдного лыса і там была єдна гора, така быстра дорога... Но і потім, де ся взяў, там ся взяў єден фурман і повідают му тых трьох: не вытягнеш до горы! Тот фурман пўаче, же до той горы не може вытягнути. Тых трьох повідают: што нам даш, то мы ті поможеме до той горы выйти. А тот фурман гварит: нє мам што таке, пїнязи не мам а конї вам не дам, а тїлько мам на возї желыза, што везу; з нього вам дам тїлько, кїлько вы трє занесете. Та як ім так повіў, та помоглі му до горы выйти і він ім тым желызом маў платїті. Як вышли на гору, так собї там стаў, а они тїлько желыза берут собї, што унесут. Як юж набрали сой вєсі трє, фурман смотрит, же мало му што зостало на возї, бо забрали му такой с половїнку желыза. Тот фурман пўаче, же му дуже забрали желыза: тоты ся змилосердили і положиў му наймолодший на віз свое желызо, а тот фурман все іщи пўаче, жебы му ще другый положиў, так положиў му потім і середухший. Як му положилі тоты оба, повідают му, же вєце юж желыза не зложат. І їдут по вандрівцї зас дале. Як ім ся захтіло їісти, найстарший так повідат, же котрый їісти зостане готовити. Потім повідат так середухший, же наймолодший зїстане їісти готовити. А наймолодший так повідат: та зостану їісти гото-

вити. Зостаў, наготовиў йісти а тоты два ходили по вандрівцы. Як тоты прішли два назад, то мали йідло готове. І найіли ся потім і ішли дале по вандрівцы. Ішли, ішли а тот найстарший жельзо все трімат. І так вандруют зас дале, прішли до єдного села і в тім селі быў єден коваль. І повідат так ковальові, жебы му зробиў с того жельза єдну палицю. Коваль зас так му повідат: маю я мірку маку, вы мі тот мак зобирате та я палицю затля (за тот час) зробию. А тот маў учні, тот робит палицю, а тоты мак обирают. Потім коваль зробиў палицю а оні мак зобиралі. Як ім зробиў палицю таку звычайну, а найстарший гварит: я хочу, жебыс мі зробиў с цылого жельза палицю. Потім зас тот коваль рад не рад зробиў палицю зо вшыткого жельза. Потом ідут дале зас по вандрівці. Но і прішли до єдного лыса с том палицьом і там повідат найстарший до наймолодшого: зостан йісти готовити. А тот зостаў зас знову. Як зостаў, наготовиў йісти і пріходит іу нему стара баба, так повідат до него, же она така педорожня ест і скаржит ся му, же така худобна. А тот собі йісти готовиў і тамтым двом. А она каже, же му поможе готовіті. І она му не хтыла помочі готовити, лем му хтыла на зрады стати. Так бере од него варіху та прасла го през очи. Тоты дває пріходят зараз і скаржит ся тот наймолодший тым двом. Они му гварят: якый ты хлоп, же ты ся даш бабі бити? Зас знов на другый день гварит найстарший: най середухший зостане йісти готовити. І тот середухший зостаў, готує, свіще і веселіт ся. Як наготовиў, тота баба зас пріходит іу нему і зас бере од него тоту варіху і зас єго прасла медже очи. І прішли тамты два і скаржит ся тот середухший, а они гварят му, же він ест слабый, же даў ся бабі біті. А найстарший так повідат: то вы оба такы хлопі, што ся дате бабі біті. А найстарший повідат: на третій ден я зостану йісти готовіті. І тот зостаў тай стаў готовіті, співат, свіще собі, веселіт ся. Зас тота баба іу нему пріходит: як пріходит, тот бабу праснуў палицьоў през чеўо, што йі кров заляла. І тота баба втекла гет на своє місце, де пребывала. І тоты пріходят зас два йісти, прішли, найіли ся і гварит найстарший: мусиме іти весьі трыє за том бабом і пішли за том бабом, за тим слыдом, што єй сқырвавиў — ідут, ідут, прішли аж на тото місце, де тота баба сидыла в дзюрі. А та дзюра (= дїра) така была, што лем скочити з горы. І тота баба там сидыла і веце знаку од той дзюры сқырвавеного не было. І повідат найстарший, же до той дзюры мусят іти. А середухший гварит так: як мы до той дзюры підеме? А найстарший повідат, же мусят іти до коваля зас да ден, а він зістане вартовати при дзюрі. І прішли до коваля,

жебы ім зробіў котел і найстарший даў му іши тоту палицю, жебы зробіў такы ланьцух, што едно огниво важит фунт. І прішлі зас назад гу тій дзюрі. І потім найстарший повідат так наймолодшому: сьідай в тот котел, але наймолодший не хтыў. Повідат найстарший, жебы сьідаў середухший, але середухший не хтыў сьідати. Так рад не рад сьіў сам найстарший. І як сьіў, пустили го там до дзюры долов і там барз красны пивниці были. А в першій пивниці там была дывка і дала му половінку перстень, што переломіла. Іде до другої пивниці: там друга дывка і зас переломіла перстень і дала му половінку. Іде до третьої станції і там третя дывка зас преломіла перстень і дала му половінку. Дывкы му гварят, же они мусят самы сидыти в пивниці, же там ест стара мати, же іх барз мордуе і гварят: цыхо! она тепер спит та не можеме на голое гадати. По тім встала зас тота стара мати і повідат тым дывкам: будете мені обід готовіті. І они взяли обід тотовити. І наготовили обід — та як мала стара обідати, збачила найстаршого вандрівного і його привитала красны — тай кличе його до обіду. А він повідат: я не піду йісти, бо мі ся не хоче. А она так гварит: кед ты не підеш йісти, будеме ся брати обыдвое. Наперед она пообідовала і потом ся брали. Як ся брали, так она повідат: як я ся буду душила (як мі буде горячо), та жебыс все — гварила до найстаршой дывкы — на мене водом шустуа. Та потім ся брала, але дывка не хтыла шуснути водоў і тоту стару тот найстарший забиў. А потом сьіли дывкы до того кітла і іх тоты двое брата вытягли до гóры і потом пуцают по него по найстаршого брата, тягают го до горы а як го вытягли, хтыли го забити. І тот найстарший барз думный быў, што ся таке етало і каже: спусте мя знов до пивниці долов. І сьідат до кітла і знов го спускают долов. Юж він в пивниці і плаче — аж пріходит к нему еден пташок і веселит ся і звьідуе ся, чом ты члече плачеш? Він повідат так і так. Не плач — гварит пташок — мам я таке теля, жебы едну кість не намацяў (таке тлусте). Гварит тот пташок дале: выостри сой еден ніж і заріж того бычка, сядеш на мя, я тебе вынесу, та кільки раз я дзюбу роздойму, жебысь мі тото мясо шмаріў до дзюбы. І тот найстарший вандрівный зарізаў теля, взяў с собом на дорогу мясо, сьіў на пташка — і так пташок летыў до горы, гьвтаў мясо бычка, што тот вандрівный му шмаріў до дзюбы, і так пташок выноє го на верх і юж тот найстарший на верху застаў („Оповіданка“ очевидно обчімхана і не скінчена).

(Росток). Війна мед же псом і воўком. Раз ушоў пс до лыса, стрітвў ся з воўком і воўк му говорнў, же го зйіст. А пс

му повій, же перше буде війна на тім, котрый выграт, то тот того зійст. Пішоў пес до села і взяў собі своє войско, взяў собі когута, качуря, качку, індика і кота. Ідут в поле, гварит ім пес, ся візріў до них і говорит: я вас буду: гам-гам! А качур повідат: а я буду тебе: шаст! шаст! кіт говорит: я тя буду мяў! мяў! індик говорит: я тя буду: куль-куль-куль! а качка говорит: так будете робити, так-так-так! Уйшли до лыса в тото місце, где ся заложили застелком. Воўк позбераў собі своє войско з лыса: медведя, діку свіню і воўків. Всеі ся поккрыли в лысі, медвідь выйшоў на смереки, дік ся скрыў в лист, тільки трошки хвоста лишив на верха і собі ним махаў. Узріў то кіт, скочив, хватив за хвіст, дік ся встрашиў і утыкаў а кіт ся іщи барже встрашиў і нуже горі смереком. На тій смереці быў медвідь і встрашиў ся: коли такый дік втыкат перед ним, то мене доширо може зійсти. І скочив зо смереки із страха і забиў ся а воўкы ся гет розбігли.

(Ростока). О вдові, што мала пасербицю і свою дывку. Як тоту пасербицю все ганила та выслала ей по вечери на поле просо опыхати цылу ніч. Счестя пасербиці, што была все добра і роботлива. Вдова посылат на поле просо опыхати свою дывку, но ті не повело ся. Пасербицю одогнали од себе, та она нашла собі шестя і вернула богата до вітця. Мачоха післала потім свою дывку, але тота — глупый бортак — не скірала нич. Была една вдова, мала по первім мужи пасербицю а по другім мала свою дывку. Тай ту пасербицю окрутвы ганила, всяды до работы выправляла а йісти мало давала. Пришла раз на весіля, зачала ся хвалити зо своїом дывком: мам я красну дывку, котра знає розмаіты сьпіванкы сьпівати і до танцю є зграбна і нема тут такого, штобы собі улюбила, жебы ей взяў за жінку. Єдного разу выправила тоту пасербицю на поле в ночи по вечери просо опыхати цылу ніч. „Як быс не з'опыхала, то дістанеш в хыжи хыротом“. Опыхала до пуўночи просо, прийшоў ту ні якыйсі пан і гварит йі: под зо мноў дывко танцювати, а я ти поможу проса опыхати. Дывка сказала, же не ма одеджи, жебы принюс кабат гля ней. Принюс йі тот пан кабат. Потім повіла, же не ма фартуха і принюс йі фартух. Дальше повіла, жебы йі принюс оплыча і принюс йі. Далє гадат, жебы йі принюс коралы і принюс йі коралы. Дальше гадала, жебы йі принюс красну фустку і принюс йі. Юж маў ей тот пан брати на танец, але тым часом засьпівав когут і пан счез. На рано приходит мачоха зазріти, ці просо з'опыхала і відіт ей она праві ішла домів і здивовала ся дуже, же

она ма так красну одеджу. Звїдувала ся, одкаль єс взяла таку одеджу? Она повіла вшытко, як ся стало. І пошлі домув. Як юж пршшли, гварит мати до своєї дївкы: ты ся не рушиш нігда, ви-диш она має, а ты не маш нич. На другу ніч підеш ты просо опыхати. Зараз од рана свою дївку учесала, мыла і вчила ей танцювати, жебы ся так крутила, як млынком і до горы підскакувала. Ледво чекали вечера, проклинали Боже сонце і вшытко, на чім сьвіт стоїт, а гварила мачоха, же волыї бы Бог на другый ден тот ден одложити, ажебы скоро вечер прійшоў. Пришоў і вечер, дївка убрана і чекают на того пана, але пана нє є і нє є. Як выправляла свою дївку, мати свою дївку так вчила: як приде іу тобі тот пан, то жебыс му повіла, жебы тя прибраў не так як княгнню, але так яко королевну. На конец приходит тот пан і гадат її: дївко, под зо мною танцювати, а я ти поможу просо опыхати! Дївка так му одповіла (отповіла): Мама мі казала, жебыс мя прибраў не так як княгнню, але яко королевну, жебыс мі при-нює шату дорогу, ці штось... ці якысь там пацюркы, ці якусь там коруну, ці штось... ці якысь дороги перлы, ці штось... Панич по-летьї і позбираў по склепах якысь там шаты, ці якысь там бляш-кы фарбованы, ці якусь там склянчыву фарбовану і коруну таку, што ся ньом през день дыти бавили, а на вечер шмарили на купу сьмітя. І гварит до нейї: потанцюїме собі. Дост, зачали танцювати. Дост она до горы підскакувала, та пан іща барже і знаў якысі танці, што по лицю ей трескаў і волочыў ей за собом і быў бы з нейї душу выдер, як бы не засьпіваў когут. Як когут засьпіваў, шмарыў ей на купу сьмітя — а рано выходит мати і кличе на ню, але она ся не озывала. І пішли с пасербицьом ей глядати і уви-дыли ей, як лежала і кричит на нї мати, што її таке? але она за піў години не могла слова прогварити, аж її в хыжи очутили і втогды росповіла о вшыткім. І тогды почали обі на пасербицю біду робити і одганяти її од себе, же ім ся при нї ані не каре (же ся ім не веде) — дївка її гварит, же ты забрала одеджу і пінязі а я за тебе одхоровала — і повідат пасербиця: та піду я гет од вас. Взяла собі псика зо собом, котика і когута. На до-розї нашла яблынку — а помедже того галузя быў мох; і взяла мох, оскребтала ножом, яблынка до ней сказала: я тобі даколи буду в пригодї. Ішла дале, нашла студню занечищену болотом. Болото зугартала рукама і стала студенка чиста і сказала до ней: я тобі даколи стану в пригодї. Пішла дале: вошла до стайнї, повідыла там корову, котра стояла по кольїна в гнойї. Возгартала спід нейї тот гній і постелила її. І корова повіла її: я тобі даколи

стану в пригоді. Пішла далє і нашла пец поритий, розмісила глины і польіпила тот пец. І пец їй сказаў: я тобі даколи стану в пригоді. Пішла далє, і зашоў ей вечер: увидыла єдну хыжу і вошла до нейі зо пєйком, с котиком і с когутом. Запаліла собі х пецу. Пєс прынєс їй заяця, котик прынєс курку а когут прынєс їй окыршину хлыба. І повечеряли та полягали спати. В ночи штосі пукат до дверий, аж пішла пустити дывка і увидыла голову без нїг і без рук. Тота голова просила тоту дывку, жебы їй внесла до хыжи, змыла, рочесала і положила спати. І ті дывці зышло три днї, нїж голову умыла, рочесала і положила спати. Хтогды прїросло до тойї головы жєньске тыло і повїла ті дывці тота голова, жебы їй зазрїла в праве ухо, што там увидиш, то вшытко твое. Бер, їди домів с тым а прїдаст ся тобі. А она там видыла — тота дывка — в тїм усї красны повозы, пїязи, з'єрна, конї, быкы і коровы, слугы і кухаркы. І їде с тым домів. Вступила до пеца, котрїй польіпила, а пец їй гварит: ты мя польіпила, а я тобі напєк поўно хлыба, бер собі домів а прїдаст ся ти. Ішла далы, вступила до стайны. Корова до нейї гварит: Ты мї была в пригоді, а я тобі назберала масла і сыра, бер собі домів а прїдаст ся ти. Пішла далє, вступила до тойї студнї, котру вычистила, а студня до нейї гварит: ты мене очистила з болота: зазрїй там під дерньом, што там єст. А там было срїбра, злота і дорогых каменей. Воз собі домів а прїдаст ся ти. Вступила до яблынкы. А яблынка повїла: ты мене очистила од моху, а я тобі зародила яблєк красных, бер собі домів, а прїдаст ся ти. І прїшла домів, взяла свого вїтця і пішли обєе до стодолы тым часом мешкати, нїж сн хыжу мали поставити. Хтогды мачосї жаль было і почала крикати на свою дывку: ты ся нїгда не рушиш, а друга пїде, та ма. І зачала ся тойї насєрбицы позвїдувати мачоха, якым способом того вшыткого набрала. А насєрбиця їй вшытко оповїла. Хтогды мачоха рекла до свойї дывкы: На дальше пїдєш ты. І пішла тота ей дывка. Прїшла до яблынкы, а яблынка просит, жебы ей оскрєбрала од моху, а тота дывка їй повїла, же нехцє ся їй. Пішла далє до студнї. Студня просит їй, жебы їй очистила, а она повїла: їщи што вєцє? Пішла далє до стайны. Корова їй просит, жебы спїд ней возгартала гнїй. Она і того не хтыла зробити. Пішла далє до пеца. Пец просит, жебы го польіпила. І пец їй ся не хтыло польіпити. Прїшла до тойї хыжи, але пєс їй не прынєс нич, анї котик, анї когут. І зачала проклинати. Потїм штосі стукат до дверий. Была то голова заклятого мужа той жєны, котройї голова прїшла перше. І просит ей, жебы їй внесла, вымыла, рочесала і положила спати.

А она на ню крикла: што іщи веце хцеш? І сказала до неї голова закліятого мужа: Ід негодова і зазрий мі в льіве ухо! Зазріла му в льіве ухо і видыла там віз, конь і скриню. І казаў їй тото взяти домів. І пішла с тым. Але пец їй нич не приобріў, ани студенка, ани корова, ани яблынка. Пришла домів. Мати урадована улетыла напротив неї і чим скоре розбивают скриню. Лем їй розбили, зараз выльітовали гады до них з скрині до тойі дывкы і до тойі матери, што ледво повтыкалі. І веінци повіла тота мати, же вольіла бы-м мати дыдову дывку, як тебе такого глупого бортака.

(Ростока). Як Ваньо выстроіў жида Віцка. Прішоў раз Ваньо до жида, до Віцка (было му імено Віцео) і стараў ся, же на заран має привезти бука з льіса панім, а нёма чим, а як не привезе, то достане сто буків (розуміў: біткы). А Віцко до него гварит: Ваню, продайте мені тых сто буків. І Ваньо ся з ним згодіў, за кожного бука по пуўтора папірка. На другый день жид наеднаў дуже фур по тоты букы і пішоў до пана грабйого. Як там прішоў, расповіў, же купіў од Ваня сто буків. Хтогды жида взяли, прістерли на столец і били. Як му дали еден, то він кричаў, же юж десят; як му дали другый, то кричаў же юж трідцет, як му дали третій, кричаў, же юж пятьдесят, а як му дали четвертый, кричаў, же юж сьімдесят, дали пятый, то кричаў, же юж сто буків. І хтогды жида пустили. Як уйшоў на двір, то всі фуры на него чекали і він замахнуў руком к собі (на ны) і каже: навертайте. днеска не підеме, підеме заран! Потім маў велику зўіст на того Ваня а не маў го где дохопити, жебы го выбіў. Але Ваньо о тім знаў, то ся варуваў го. Аж раз приходит тот Ваньо в ночи долом комином до Віцка і кричит: Віцку! кебы тот Ваньо спаў з Вашом Хайом, тобы породила Месіяша! та ходіў за три ночи, все ся спущаў долом комином і тото кричаў все едно. Єдного разу заклікаў Віцко того Ваня і гварит до него: Ваню, штосі мі ту ходит по три ночи і все кричит: кебы Ви спали з мойом Хайом, тобы породила Месіяша. Але Ваньо удаваў, же він не хце. Наконец жид даў Ваньови палюнкы і хлїба, зробіў му гостину, жебы пішоў спати з єго Хайом (з дывком Віцка). І Ваньо пішоў спати с том Хайом. Прішоў час, та породила Хая не хлопця, але дывча. На то гварит Віцко: кебы тот Ваньо не быў пьяный, то Хая была мала Месіяша. І зас на него маў зліст. Взяли раз жиды, завязали го до мішка і шмарили до воды, тілько же шмарили го на край в траву при воды і мыслили, же ся він втопіў. Як він в тім мішку быў, то кричаў: Хят мя зробити крульом польскым, я не хцу ним быти! І надійшоў на то рабін і звьідуе ся Ваня, што він бы хтыў

за то, жебы уйшоў одтамаль з мішка, жебы його, рабіна, пустиў? Ваньо повиў, же хце тот повіз, на котрым ся вюз рабін і коні і рабін му обіцяў. І вйшоў рабін до мішка, а Ваньо го завязаў в мішку. І сыў собі Ваньо до повоза і поїхаў домиў. Видыли го жиди здалека і кричат на него: яким способом він взяў тоты коні і повіз. А він повиў, же то з воды, же там ест, што хто хце. І жиды Ваня просили, жебы ім вказаў того місце, де мают скакати до воды, жебы того забрати з воды. Ваньо ім показаў. І поскакали до воды, тілько еден Мосько остаў ся на берегу і гварит так: йой, якосі не можу одважити! Ваньо, попхни ты мя там! І Ваньо го попхнуў до воды і стаў ся такыи конец з жидами.

(Ростока). Мыш, жаба і боцан (байка). Раз посварили ся мыш з жабом і так ся зненавидыли, што една другій не дала през стежку прейти. І раз гварит жаба: не мож ся обыти (не мож ся зайти), жебы една другій през стежку не прешла. І гварит жаба до мыши. Будеме ся бити, але на смерт. І зачали ся бити. Так ся били, тоўкли, што аж земля ся під ними трясла. Увидыў то боцан і злетыў на ні, хытиў мыш до дзюбы а жабу до лабы і піднюс ся на свое гніздо і там іх зійў.

(Ростока). О дуже худобнім гасдї, котрий не міг ни в свойім ни в сусьднім селі найти кума на кетинах своего новородженого хлопця. Як тот мужик стрів подорожнього, котрий му пішоў за кума і указаў му пійти по дывкукупця містечка, што она також стала за куму дытинны тогс худобняка. По кетинах кум десі ся подыў. Кщений хлопец счасливо зрастаў, дали го потом до чколы, де хчыў ся гарды. На великодны сьвата хлопец пішоў до своей нанашкы, котрайого обдарувала. Потом пішоў глядати своего нанашка, стрітиў подорожнього, котрий му сказаў, што він ест його отец хрестный. (Быў го сам Христос тот нанашко). І казаў му іти до великого, злотом бляхом покритого дому в льісы. Кед хлопец там пришоў, явив ся Христос і закликаў го до саду. Потом го завів до покойів і до великойі салы; там хлопец маў мешкати а в сады овочи йісти. Лем до одного покою не вільно му было іти: до того покою были двери запечатаны. Быў там тот хлопец за тридцет років. Та захотыло ся му ввойти до заказаного покою. Выйшоў там на трон, покрутиў корбкою: стыны покою ся росступили и видыў все докола в сьвітї. Та с того потом вы-

пало несчастья для його отця і матери та для нанашкы. Христос явиў ся знов і казаў свому кщеникови за непослух оставити тот дім і сад та піти на той сьвіт гріхы выкупляти. Быў еден газда зо женом дуже худобный. І породила она одного разу хлопця. Пішоў тот газда до сусыда просити го за кума. Той сусыд му одповіў, не піду ти за кума, бо ты дуже худобный. І пішоў тот газда до другого сусыда і той му не обіцяў. І так цыле село обыйшоў а ніхто му не пішоў за кума. І пішоў на друге село. Стрітиў ся с подорожнім. Подорожній ся го зьвідує: де Вас так Бог веде? А тот мужик гварит, же даў ми Бог хлопця на потыіху тєраз а по смерти на упоминане души моей. А нє є такого чловека, жебы мі пішоў за кума. Подорожній му повідат, я ти піду за кума. Тот ся дуже утыішиў, подякуваў му, але стараў ся іщи, где найде куму. Подорожній му одповіў: ід там до містєчка, котре знаш добре, там серед ринку стоїт студня, а при студни єст дім мурований, там єст купец. Попрос го, а даст ті свою дывку за куму. А мужик гварит на то: Где бы мі такый пан даў свою дывку за куму. Подорожній му гварит: не уважай дуже, лєм іди, а даст ти єй. Пришоў там тот мужик пред ворота, а купец тот на порозы. І зьвідує ся го, чоґо потребує. І він просиў то, жебы му даў дывку за куму. І купец казаў дывцы своїй піти му за куму. І тот мужик урадованый пішоў до дому і з'іднаў віз (фуру), жебы по ню там прити. Она, як ся довідала о тым, не казала му єднати фуру, же она ся сама привезе своїм повозом. На другый ден пришли обоє (дывка і подорожній). І взяў подорожній дьитину (дзецко) до церкви, абы ю там окстити. Як ю окстили, вышли с церкви і кум дєсі ся подьіў в очах ім, што ніґды го не было. І так тот хлопец зростаў счасливо, быў послушный родичам своїм. І як му было шіст років, дали його до чколы і він там ся тыльо навчиў за рік, што юж го не знали, што веце вчити. Пришли великодны сьвата, як прийшли раз с церкви і гварит хлопец: я піду до моей хресной мамы похристосувати ся з нима. Родичи му показали. Як там пішоў, то му там дала нанашка (крестна мама) дуже подарунків; пришоў с тым домів. І зьвідуваў ся, де єґо хрестный няньо? Родичи му одповіли, же при кєстнах як вышли с церкви, так ім зник, што ніхто не знаў о ным. А він гвариў, жебы го пустили в сьвіт, же піде його глядати. Поклонвў ся вітцю-матєри і пішоў. На дорозы зыйшоў ся с подорожнім. Подорожній ся го зьвідує: где тя Бог веде, люба дьитино? А він росповіў о вшыткім. Так мі повідали няньо, же мій нанашко ся дєс подьіў од крєщєня. А ніхто не може о ным знати.

Я іду йому поклон оддати і похристосувати ся з ним. Хтогды гварит подорожній: я єсьм твій отец хрестный. І поклоніу ся му хлопец, обцілуваў го і просіу го, же якбы шоў коло них, жебы вступиу до них. Але нанашко му одповіу, же не піде там, же має інтерес ту быти за два дни. А хлопец го просіу, же, як юж до них не піде, то жебы взяу го до себе, жебы знау, де перебуват його нанашко. Але тот нанашко му одповіу, же і там іщи не піде. Жебы ішоў дорогою і жебы вступиу стешком до лыса а там в лысы буде полянка, а там даде буде красны дім злотом бляхом покритый а срібрыны двери. Як там хлопец пришоў на тоту полянку і сыу собі на горбочок, видиу, як там росла сосна, на ті сосны до голузи была привязана колода на шнури, котрой было пуўтора цетнара вагы. А під том колодом было корыто, в котрым ся находило поўно меду. Приходит медведиха з медведятами і летыла до меду. І кличе свої медведята. Як зачали тот мюд йісти, так рылом дрліла тоту колоду, колода ся розогнала і вдарила медведята, котрі стоўкла дуже. Медведиха ся розгнывала і лабом загнала далы колоду, а тым часом медведята і медвід полетыли скоро йісти мюд. Надлетила колода, котра была розогнана, як не вдарит медведя по голові, забила го на смерт. Розгнывала ся медведиха загнала обома лабами колоду так, што аж по над тоту голуз летыла, до котрой была привязана і почала ся вертати назад. Зразу помалу а потім чым раз скоре і сильнійше. Як не вдарит медведиху по голові і на смерт йі забила. Хтогды пришоў тот нанашко і закликаў хлопця до саду, в котрым дуже красны овочи были. І также закликаў го до покою, потім до салні до великой, іщи до красшой. І запровадиу го до таких дверей печатаных і так му повіу (то быў Христос той нанашко): до тых дверей можна гвойти, але не вільно. Будеш в тым сады овочи йіу і в тых покоях будеш собі мешкаў и быў там тот хлопец за тридцет років. Ёму ся здавало, же він тілько за три дни быў. І захотыло ся му гвойти до заказаного покою, дуркнуў колыном до дверей, печати ся ростворили и выйшоў собі на трон. Была там якас корбка, што як ньом обернуў, то ся всі штырі сьтіны росступили і видиу докола — а то было в ночи — пізріу найперше ня свого няня, як ся має — і пізріу також на поле, ці має красну пшеницю і жито — увидиу як Василь ішоў з возом і браў тоту пшеницю його вітця на свій віз. Тогды хлопец скрічаў цылым голосом на свого вітця. Вітцю, як бы ся му приснило, же хтосі бере его пшеницю: выйшоў на поле і застаў злудыя Василя, як браў його пшеницю. А ночовали там дальше люде при своїх копах. Скрічаў тот ізда

дуже на люди, злетіли ся вшиткы, глапили Василя, одобрали му віз і коні а его дали до гарешту на еден рік. Пізріў тогды хлопец на свою маму дома, а там прийшоў злодый і юж собі скриню розбиваў, юж быў взяў вшиткы пінязі. Тогды скрічаў хлопец на свою маму і йій ся пріснело, же пришоў злодый і бере зо скринні пінязі — стала зо страху кричати, але злодый выняў зоза пояса вокшу і быў ей ростяў. Хлопец то як увидиў, шмариў з неба (с того саду) железом і потрафиў му до самого чела і забиў го на смерт. Дальше пізріў на свою нанашку і видиў, як она юж хтогды была оддата, як ей муж пішоў до своей любкы, скрічаў на нанашку на цыле гардо. Йі ся пріснело, же ейі мужа ныйт дома, же пішоў до любкы, до своей. Встала, пішла і нашла го при любці. Тогды любку выбила а своего мужа взяла домів. А тота любка пішла до гарешту. Тогды пришоў Ісусе Христос до того хлопця і гварит му: як быс ты іщи пуў години ту побыў, тобыс мі половіну людий поспеуў! Тогды отвориў му едну сътіну і показаў му вітця і так му гвариў: видиш, што ты своему вітцю наробиў: злодья даў до гарешту на рік, злодый ся нічого доброго там не нахчиў. Тогды отвориў другу сътіну і показаў му: смот! той злодый твого вітця підпаліў: праві тогды горіло. І гварит му: то ты му наробиў клопоту, не буде маў помешканя. Дальше закрыў то місце, отвориў му инше місце і указаў на маму. І повіў му: што ты не зробиў! Той, штось го забиў, то быў великий збуй. Тераз мусиш на его місце іти або мусиш гріхы его выкупляти. Дальше то місце му закрыў, отвориў му на его нанашку і повіў му. Што ты наробиў свойі хрестны мамі? Той муж потім свою жену не хтыў. А тота любка в гарешті дуже нагрішила. І також ще раз показаў на власну его маму. Саме хтогды его мати оддыхала окрутны, яка она обсыпана гріхами. І так она гварила, што волыў бы мя тот збуй забити, ныйж ем ся мала таких гріхів допустити. Тогды го одправиў на той съвіт, жебы эле злым вытыгаў і тым гріхы одкупляў (откупляў). Хлопец собі дуже в тым роздумоваў, як то може быти, же эле злым вытыгати і тым гріхы выкупляти. І повіў му Ісусе Христос: придеш там ту лысові, а там ест хыжа обдерта і там ест еден старец, то він ті повіст вшитко на розум. Як пришоў ту тому старцю, чуў, як ішоў розбійник верхом на кони і свистаў собі. Потім запукаў до дверей і старец ся го звідаў: чого потребуе, а він му оповіў вшитко і взяў старец вокшу і пішоў з ним до лыса, казаў му підтяти едно дерево а він то підтяў, потім казаў му на трое прерубати. Як то прерубаў, казаў му то спалити. Він спалиў. Остали тілько три головны. Казаў му то

старец закопати до землі. Як закопаў, казаў му то поливати, кождый ден рано в гамбі воду носити. І він то робіў. На другый ден захтыло ся му йісти, прійшоў там до хыжи, а старец юж вмертый быў, лежаў на лавцы. І застараў ся (= зажуриў ся), што буде йіў. А люде, што прійшли к тому вмертому, повіли му, же старец приказаў, жебы му носили йісти. До того часу старцьови все носили йісти, а він того предаў на хлопця. І так ходили ту нему люде што дня. І дуже ім красны пісни сьпіваў. І добре іх дораджаў. За то го окрутны любили і хвалили го. Єдного разу він си помысліў, же нысто (місто) гріхы маў выкупляти, а він іщи більше споўннў (за то, же го люде хвалили окрутны). Помысліў собі, піду я до лыса сам, а там буду гріхы выкупляти. Як там прійшоў, почаў ямку копати на помешканя і захтыло ся му йісти. Пішоў шукати корінцьів, саме тогды видыў на голузи торбу. Пішоў ту ны і посмотріў, а там было поўно хлыба і розмаіте йідыня. Тогды собі пойіў і дальше ямку копаў. На другый ден, як звычайно, пішоў поливати рано тоты головны. Єдна ся юж розвила а дві іщи ныт. Посмотріў на голуз а там висыла торба зас (инша), посмотріў до ней і попойіў собі. І видыў, як летыў розбійник на кони і почаў пред ним втыкати, але тот розбійник доганяў го на кони і ся зьвідуваў, што ту хце тот хлопец. А він му повіў вшытко по правды. І пішоў розбійник дале. Помысліў собі хлопец, чкода, же я го не упоминаў, може бы ся він покаяў. І летыў за ним і крічаў. Хтогды збуй стаў і зьвідуе ся, што од него потребуе. Тогды почаў хлопец му розгваряти і выкликувати вшыткы гріхы, але збуй ся на то розлостыў і повідаў му, же го забіе, а ны, жебы втыкаў. І тот хлопец вернуў ся назад. Так минуло десят років, розвила ся ему друга яблынка. І чуў зас голос злодыя, як летыў на кони. Стаў му напред коня і спер за узду і гваріў му: бій ся Бога, покай ся. А збуй му одповіў: я тебе ся не бою, ани Бога ся не бою. Кед хцеш, то втыкай, бо тя забю. І пішоў хлопец доміў. Минуло тому зас десят років і видыў злодыя, як вюз зо собом хлопа звязаного; зьвідуваў ся на што того хлопа везе. А збуй одповіў му, же то ест купцьів сын; не хце повісти, де має его няньо пінязи, то я го буду дотля мучыў, ныж не повіст, де має пінязі схованы. Збуй хце дале іти, а хлопец го не пуццат, влапыў сильнійше за узду і стримуе му коня. Тогды зачаў повідати збуйови, як то ту добрі людам жити, а самы ся поневіряют, біют, як то Бог любит наши души, кебы ты знаў, тобысь певны ся покаяў. І почаў збуа за ногы стаскати, жебы пустиў купцьового сына. Нараз збуй пірваў ніж зоза пояса, прерізаў шнуры і пустиў купцьового сына. Потім

збуй скочиў с коня і хпаў до ніг тому хлопцю і просиў го, даруй мі, перший раз ес мя упомінаў, я ся з того барже розлостиў, другий раз ес мя упомінаў, так само ем ся розлостиў, што-м і на Бога кляў — а тєраз даруй мі, одпует мі. Пришли тогда оба ту тым яблынкам і розвили ся всеі три яблінкы. Тогда урадованый хлопец подякуваў Богу, же певны свойі гріхы выкупиў. Зас лем до другого дня жиў тот хлопец і гмер, а тот збуй стаў люди на-вертати на иншу дорогу на місце того хлопця.

(Берест). Пташачий кріль (Troglodytes parvulus, Zaunkönig).

Птахи зышли ся на раду і урадили, котрый найвыше вылетит, тот зістане крільом. Орел полетыў найвыше, але під крилом ореўа яў ся тот пташок мацыцькый — засьвірготаў і вылетыў выше як орел. Птахи ся зачали сьміяти: мацыцькый птах зістаў крільом.

(Мохначка нижня). Як чаруют мыш-пыргачом? (vesper-tilio). Як глапит г ночи мышпыргача, понесе го на границу до мурянчой купы — а тоты мурянкы там зйдят го за девят дней — а потому має піти тот, што го там занюс і має вышпортати мышпыргача і найде кости з него і як тоты кости возме до кышені кавалер, то як му ся подобат дывка і перве йі за кабат приграбе, то го буде хтыла, а як бы ей не хтыў, то тьма вилками одштуркат, дрїлит гет, то го не буде хтыла.

(Мохначка нижня). О воўкурады. Єден приходит до ворожиля (до ворожки), жебы му поворожиў, як буде доўго жиў. А тот ворожилъ гварит му, не ход ніды спід грядок с пеца, бо тя воўк з'їст, бо ту ся вказує. А тот пришоў і гварит сыновя, жебы му таку дошку прибиў, жебы досягала с пеца під грядку, жебы го воўк не з'їў. І так сьідыў кілька днів на пецу. Потом быў ярмак г місты а і войско мало быти там. Він цыкавый быў видыти тото войско і казаў сыновя зробити сусык і казаў ся там заперти і в тім сусыку на ярмак завести. Сын так зробиў і идут на ярмак, а при дорозы сьїдит подорожній і просит ся, абы го взяў тот на фуру до міста. А тот му повідат, же нема де, же вельгий сусык везе, а в сусыку няня. А то мя возте до того сусыка та буду з вашим старушком бесыдуваў, не буде му ся цло. І хпустіў го до сусыка. Пришли до міста тай отвориў віко а воўк зо сусыка выскочиў, а в сусыку не было вітця, іно кости. А тот человек, то быў воўкурад, што ся робит человеком і воўком. Повідают, же то такой человек, што ся зо зубами родит.

(Мохначка нижня). Як то єден Мадяр выворожиў двом парібкам с Тиханьі. Ішли два парібці, оба были с Тиханьі. Ішли собі до Бардова (= Бардийова), а сьїдит при дорозы якысі

Мадяр і карты тримат г руках. І они му гварят: дай Боже счестя! А він ім гварит: може бысте дали собі хлопці поворожити? — Не знаме, дуже бысте хтылі пінязи, бо не маме дуже гроши. Дате мі по дві шусткы а буду вам ворожиў. І зачаў ворожити. І повідат так: вы-сте бідного роду оба; возте чорного ката, жебы няч білого не маў по собі, ідте на границу, купте за три ірейцарі дріту і возте того ката і дзеркало і накладте с терня огня і того ката живцем шмарте до того огня. А як ся тот кіт спалит, то берте його кістя до зубів і смотте до дзеркала а прийде ту вам такый пан, буде ся вас пытаў, што хцете? а вы повісте хоц гроши, хоц што. А баба там на еднім загоні ночувала коло своїх іруль, што іх дікы там ходили рыти і чула, як кіт мяўчаў, і ся обудила і смотрит і видыла, як они того ката мучили, еден заганяў прутом, жебы с огня не тыкаў, а другый тримаў на дроты. І потому ся настрашили с того его мяўку і повтыкали од огня. Еден скочиў до якоїсї патолочи і там го нашли другий ден мало живого і за три дни гмер; а тот другый втюк на третє село до свого уйка і там влетиў г ночи і кричаў: „тримайте мене, бо мене штосі бере, не дайте мя!“ І там курили его сьвяченым зыльом і пришоў до себе, высповідань ся другый ден і тот жне.

(Мохначка нижня). О вояку старім, што в селы ворожиў воронятым найденым на піску. Ішоў раз вояк старый з войска і найшоў на піску вороня, зланиў го і пришоў до села, юж ся вечеріло і просіў ся на ніч. Але нігде го не хтылі прыняти. Він едны жєны выпустиў статок із стайны. Як она пішла тот статок заганяти до стайны, він ся сховаў за лен під лавкоў. Тота жєна мала мужа фурмана — а она потом мала фраіра, што до нейі ходиў. Ёй муж маў прийти та аж на другу ніч. Але пришоў тоту ніч, кед она его ся не сподывала. І наваріла розмаіты потравы тому свому фраірови. Тот фраір пришоў лем і тот зас газда с фурманкы. Той не маў ся де скрыти, то ся скрыў під припецок. Жєна дала газдови свому йісти вару з ірулями. Той вояк тоды выйшоў сід лавкы і газда го просіў, жебы ішоў йісти. Кед йіли і дойідали, вояк стис вороня, вороня сницало, та ся звїдуваў газда, што там має? А він повіў, же ма ворожку. Газда ся звїдуваў, што му ворожила? А вояк повідат: ворожила, же ма газдыня для него пірогы і палюнку. Потім знов стис вороня, сницало знов: Газда ся звїдуваў, што му ворожит. А він му повідат, што ма нечєтого духа в хыжи. Газда го просит, ці бы му не поворожиў, як го выгнати. Він казаў наварити воду і як кыпіла, то казаў газдови на дверьох стояти с кыйом, сам кропиў хыжу том водом кыпячом на спак і пришоў

в то місце, де тот быў схований і выляў тоту воду на ни. Тот выскочиў іс припецка і вдарнў до дверей і превернуў і газду і двери. Потом газда гадат: тугый быў тот злий дух. І купиў у вояка тую ворожку: даў му за вороня старого осла. Тот ішоў і прішоў до єдного села. В тім селы іщи не видыли осла. Ішли сі люде призерати; скаржили ся воякови, же мусят на паньскім робити. Він повідат, же кед му добре заплатят, то ма таку слободу, што іх услебодит (услибодит) — і вказаў на осла. І купили у него того осла. Казаў ім, жебы му давали йісти овес і пити молоко. Пан загнаў (= післаў) слугу, жебы пішли робити — одповіли му, же мают таку слободу, што іх выслибодит. Потом выправиў слугу другый раз пан: они знов не пішли. На останку прийшоў пан сам на тыркастій кобылы і просиў, жебы му слободу вказали. Они выпустили осла. Осел скочнў за кобылу а пан втюк під міст. Потім просиў, жебы не пуццали тоту слободу: юж не підут веце робити на его поли.

(Мохначка нижня). О вояку, што вислужив у войску дванадцет років та достаў за выслугу коня з ремундом і убраня войскове і пішоў собі гет. По дорозі пропиў шитко, лем му два остали і рейцарі тай тоты даў жебракови. Яку за то торбу дістаў вояк од жебрака. Ріжні пригоды вояка. Вояк вкінци слободит двівку богатого млынаря од чорта, котрому ей іщи оперед, ным ся народила, отец несьвідомно быў записаў, і з ньом ся женит. Єден вояк служиў при войску дванадцет років, так потому собі заслужиў якыйсі патент і мали го зробити старшим. Але він повіў, же не хоче нич, тільки коня, на котрім ся носіў, также і ремунду (француск. remonte = доповнене; тут в значеню: узда і сідло) з коня і убраня войскове. І тото достаў. І го пустили з войска. Іде, взяў коня продаў із ремундом і пропиў вшиткы пінязі, лем му два і рейцарі зостали. І так іде собі за дорогом і думат, одкаль гроши взяти а сідит дзяд при дорозы, так просіт альмужну а вояк му бесыдуе, гварит, же не ма лем два і рейцары. А дзяд му гварит: то мі єден дай! А вояк му даў єден і рейцар. Дзяд знаў стежками дорогу — а вояк ішоў простом дорогом цыўком. Дзяд спередиў вояка і зас сыў при дорозы. Надойшоў тот сам вояк (улан) тай дзяд зас просит альмужну. Тай му гварит тот вояк: до дябла (до чорта) є тыма дзядамі! Хоц бым маў стівку, та бы роздаў цылу дзядім. Але мам іщи і рейцар. Єдному даў ем недавно і рейцар дзядові, а тобі дам другый, тот остатный, най не мам ані і рейцара! — І пустиў ся іти. А дзяд на

нього: ждий вояку! Я од тя оба ірейцары достаў. Што хцеш за тоты два ірейцары, то я дзяд, але ті дам. Та што быс мі даў, кой ты дзяд сам жебреш, сам не маш нич! — Кой ес такый мудрый дзяду, то мі дай таку торбу, як скрйчу гоп! до торбы, штобы-м вшытко маў і йїджїня і гроши а і дябла, жебы ся не вырваў с торбы, покля я го не пущу. Той даў му дзяд таку торбу. І завїсиў вояк торбу на рамено і іде за дорогом, хтыў ся переконатї, ці то правдива така торба, як він гварїў. Видит жїда, а тот жид несе в кошыку красны ябка, а далеко был од вояка, што лем мїг пізнати вояк, што то жид із ябками. Та крїчит: о жїде! гоп до торбы, до моеї! Втім, як то скрїчаў, жид юж крїчит в торбі: ге-валт! пуст мя, а дарую ти вшытко добро свое! А вояк му повїдат: жїде, што мі по тобі, дай мі лем тоты ябка, я лем потребую ябка од тя! Отвориў торбу і пустиў жїда. Ішоў с кїлька мїль, хтыло му ся йїсти: так собі помыслиў, жебы было добре йїсти і пїти і курити і отвориў торбу: там найшоў розмаїтнїну, поїў собі, попїў собі, закуриў файку, іде дале і гварит: Еї жебы я знаў, же дзяд мі таку торбу добру даст, та бым му навїть остатнїй жупан зо ся знаў. І іде пак втышнїй. Пере баба на рїцї. Він її гварит: дай Боже шестя! Што тут чути бабо в вашїм селї? — Дай пане Боже, пане вояку! стара бїда! — а вояк цїкавыї тай ся звїдує: Та розберте ся пане вояку — так гварит баба — а гводьте под тоту помылу, а глядайте бїду а найдете. Вояк послухаў: розобраў ся до нага, влїз пїд ўозїну, пїд помылу і глядат той бїды. А баба вышла тым часом з воды і вшытко му вкрала, і торбу і тоты лахы і скїрнї і він зїстаў так голый, як быў г воды. Але войшоў до ўозїны, до густой і дає позїр, де тота баба іде с тым, до котрой хыжи і дїзрїў, до котрой пїшла. Як ся змеркло, пїшоў вояк до той хыжи, до сыней і сховаў ся до кадоба, до половы. І так сїдїт покля аж спати не пїдут. Той бабы быў газда на роботах зерняных. А она ся знала с паном лыснїчїм. Тай наготовила для пана лыснїчого розмаїтой стравы і чекає, кед прїде на вїзиту. І прїшоў о десятїї годїны і зачаў с том бабом (тоў бабоў) розговоркы. Але вояковї не терпїло ся х половї, так зачаў дуркы робити. А пан лыснїчїй: йой, штосї страшат. Де ту ся сховати? А баба: то певнї мїй хлоп з робїт! Пане лыснїчїй! ест пїд прїпецком маса трїсок гонтяных, влїзте там і загребте ся до них. Вояк даваў позїр на дверї без дзюрку і вїдїў вшытко, де ся лыснїчїй сховаў. Тай отвориў дверя і іде до хыжи. А тота баба, як вїдыла, же іде до хыжи, взяла, легла на постыль, вкрыла ся перїном і стуче. А він її гварит: што вам таке бабусь? Та высте якыйсї нечїстїй дух, та

може бысте мі пораділі; я хворію все, певні наша хыжа стоїт на нечистім пляци. А были там за столом лысничого гурманіна і капелюш. Взяў, загорнуў ся до того вояк, капелюш взяў на голову, бо повіў, же ест задух в хыжи. І повідат бабі: ці не мате мі дати што зйіети? Казала му баба піти до пеца, забрати собі, што хце, там 6 вшытко; до місніка казала піти: там в фляшцы 6 віно і палюнка, то сі возте і ййкте, што хцете, і пийте. На тото надходит ей газда. А ты гцилю, ты сьвітиш цылу ніч, з якымасі обдертусами ся гостиш, а я тяжко мушу робити! І с тым криком входить до хыжи, отвориў двери, як відіў того за столом та хпаў му до ніг: о паночку, великый вам Боже заплат! жечте прішлі ту до моеї хыжи одвидыті! я вас мам знати! А вояк гварит: ваша жена якосі хора! А газда бесыдуе: якосі она, коли я дома, та все нездрава! Кебы-сте могли мі порадіті пане, я бы од вас за дармо не хтыў! — Вы, газдо, мате чорта в хыжи; запальте х пецу, заставте три горцы воды, зробіте міцне кропиўо, а як вода буде кыпіла, та будеме кропити тым кропом і будеме чорта выганяти. Як юж вода кыпіла, вояк взяў, зачаў кропіті і во імя отца... а на амініь все під припецок махнуў. Лысничого кусчыок все попюк а лысничий псыкаў: псы! А газда як чуў того псычаныя, так зо страху падаў на хыжу (на землю): але то ся в мойі хыжи мусылі дяблы звести, бо і малы сут! Воякови не терпіло ся, взяў тай цылыій горнец с кропом шмаріў під припецок на лысничого. А двери казаў газдови поотвиряти. Лысничий не міг вытримати тай выскочиў спід припецка с трісок і в ногы! А газда зо страху хпаў і кричаў: іши-м не видыў дябла в скірнях! Потому по тій справі положили ся спати. Газда рано встаў і пішоў на поле. А вояк спаў іщи. Встаў і вояк тай гварит бабі: Но, бабо, што даш мі за то, жебы-м не мовіў твому газдови, же к тобі якыйсі пан ходиў. Баба на то му так: дам ті пятдесят папірків. Вояк повідат: я не хцу ніякы гроши, лем мі дай мою торбу і мойі ўахы. І дала му тото баба. І вояк: будте здравы! іде гет од там — юж не буду гваріў нікому нич! Іде просто до подвірця лысничого. Стоїт там на дворі фурман (кочиш). Пан дома? пытат ся вояк, бо я іду на урлян, а даў мі кравец гурманіну і капелюш, абы-м тото ту подаў; я за дармо не нюс, мі ся належит на палюнку! Фурман му так гварит: до пана не підете, бо пан хворый. Выйшоў г ночи на двір і вітер го обдуў і достаў охват в цылім тыльбі. Быў дохтор при ным і так гваріў, же не зна, яка хорота, то так, як жебы попечене было. — Но, то на! Фурмане тоту гурманіну і капелюш, дай пану і буд здрав! І іде дале. Прийшоў до села. В тім селы быў дуже бо-

гатый млын паровый. Перед тым не хтыў тот млын молоти няк, все ся псуло. Пришли дяблы с пекла і гварят млынарьовн: што нам запишеш, а мы ти направиме млын. А што хочете? гварит млынар. Тото о чим ты не знаш! А млынар не знаў о тым, же ся му ма вродити една дывка, бо юж доўго дыти не маў і зробіў запис. По тым записі вродилл ся му дывка. Тота дывка юж была записана чортім. За штырнадцет рокіў, як тот вояк прійшоў до того села. А млынар юж маў выставеный дим в лысы, котрый маў дванадцет вікен, дванадцет дзверий і маў г noci того самого дня вести дывку до того дому. А вояк прійшоў до корчмы, гварит: дай Боже добрый вечер! Што ту чути г вашім сельі? А жидівка на то му: великий смуток г нас, богатый млынар дуже красну дывку днеска веде до лыса, мают прити по ню чорты. Повіджете млынарьовн, што мі даст, а я му ей выбавю. Як ся млынар довідаў, выправиў по него віз і казаў его привезти до своего дому. І тот вояк сьіў на віз і пішоў до млынаря. І млынар повідат: штобы-с хотгіў од мене, жебы-с мі мою дывку выбавиў. А што дате? Млынар: ей за жену і піў маетку своего. Вояк на то пристаў. І пішли обое вечер с том дывком, до того дому, до лыса. Дывка му гварит: вікна мают быти вшыткы поотвираны і дзери а ты вояку запераш вшытко. Не бій ся нич, дывко, то на мойі голові. Тілько одну шибу оставиў отворену. І сьіў собі за стіл і чекат, коли прійдут тоты дяблы. Аж ту коло дванадцетой шум, гук, блискавицы, гырмоты, хыжа ся трясє і фура за фуром з дяблы ту! Тот, што запис маў і кричат: я казаў, жебы были вшыткы дзери поотвираны і вшыткы вікна а то вшытко позаперане. Я тя навчу пташку, што там в середныі сьидиш! І дябол пхає ся без тоту одну шибу до хыжи. А вояк взяў торбу і скричаў: Гоп, старый дябле, до торбы, а як хочеш, то і цыле пекло возму! Тоты молодши дяблы, послугачи з возами, пострашили ся, повтыкали назад до пекла, а тот старый люципер быў в торбі. І так спали спокійно до рана а дябол рычаў в торбі. Рано забрали ся і пішли домів вшыткы трое: хлоп, дывка а в торбі дябол і так мучиў дябла в торбі, покля не оддаў писма. Як юж оддаў писмо, то втогды дябла пустиў. А юж ты мя не вырихтуеш так зараз, не вкажу я ся ті юж на очи — каже дябол. І пішоў до пекла. А вояк ся ожениў с тоў млынарьовоў дывкоў (дывком) і газдуют до днеска.

(Вислік великий). Субітка. Як ем корову пас, та постыгаў ядлівцы, через путь переклаў і пак ем взяў і запалиў, а брез огонь гнаў коровы, штоб ся добрі дойли.

(Вислік Великий) (Выжній). Як Онуфер Чорненький вадіў ся с паном учителем про свого сына. Вышли вшыткы дыти зо чколы — а учитель биў хлопця Чорнейкого, же ся підло вчіе, і всудиў му іщи кару: замкнуў го в клясы. А Онуфер Чорненький, отец хлопця, пріходит до клясы і повідат пану учителеви: дес мі дыў хлопця? А учитель так повіў: заслужаў кару, мусит одсидыти, бо ся добрі не вчіе, повідат, за то-м го всадіў. А Онуфер гварит: ты го там навчіеш? хобай красти буде знати! і повідат до хлопця: Феціку! под домів, а нйт, то ти принесу хлыба! І зейе до учителя: хто то йому за вітця, чи ты учителю, чи я? А учитель му гварит: в дому отцем ты, а в чколы я! А потому другый сусыд дяк повідат до Онуфря: Онуфрю, дай спокій, бо учитель не хоче для твого хлопця зла, лем жебы ся дашто навчіў. А овін — Онуфер — повідат до сусыда: та што? може быти за дяка? скоре годен быти за дябла!...

(Вислік Выжній).. Як то фіглюваў Онуфер Чорненький. Вышли мы на Ясенины орати і было мокро. А еден сусыд зачаў орати і до Онуфря Чорнейкого повідат: чом не ореш і ты? А він повідат: ей-гей! йов! я лем огонь кладу тай сушу; еден загін уж ем высушиў той-м з'ораў а другый буду сушити! — —

Як мы шли з Буківска разом дяк і я і Онуфер Чорненький і ішли мы там через Ясенины, але так бесыдеме си, бо то підло было. Але як то буде? гварит Онуфер. А Іван Галенда гварит: што таке? А Онуфер: е! та не знате што? Іван Галенда повідат: я не знау. Онуфер: е! біда ту біда! а на другим сьвіті гірша годна быти! Але сходиме дале. Ми тото в голові не е, жебы я х пеклы быў! уж — гварит — сым миль лежат люде х пеклы, што ся не вмiстят.

(Вислік Выжній). Што гвариў Онуфер Чорненький, як кінчиў ся. Як гмераў Онуфер, так коло него жена заводила: што я буду робити сама із дрібныма дытьми! а він на тото пак гварит: гев! та ты не знаш, што будеш робити? тото, што і люде! Ё-та! е-та! та ты не знаш, як маш газдувати, жебые обробила едну сторбну, а пак бер ся до другой! — А она гварит до него: йой, газдоньку мій! го мі ніхто не пристане про дрібны дыти! А овін гварит: цыт, жено, не плач! бо я ти пришлю присташа свіжого! бо там сут такы, што уж давно повмирала, та маў си час отпочіти та може до тя пристати. — Йо-йой! газдонько мій! та може бые зйіў курку, та бы-м ти стяла! ци будеш йіети? А він так йі отповідат: кой ее ми не дала здоровому, а тепер си зйідж сама! Йов! та чо ты плачеш? Кед до пекла не иду, бо сым миль по за пе-

кло лежат люде, бо ся не можут помістити! І так уж пекло розширяля і не можут все до него помістити!

(Вислік Выжній). О циганьі, што просіў альмужну у попа. Пришоў циган до попа і просіў альмужну. А піп гварит: перексти ся! дістанеш фаску бандурок! А циган повідат: што то кстити, як то? А піп гварит: не знаш ся перекстити, зач ти дам альмужну? Ід і навчий ся, жебыс ся знаў перекстити. И циган пішоў. И за тыждень навчіў ся, взяў си сына з міхом на бандуркы, пришоў на попівство і поставиў сына за дверями з міхом, а сам вошоў до покою к попови. Піп гварит: ксти ся! а циган зейс гварит: Во имя отца і духа святого аминь. А піп повідат: А „сына“ дес дыў? А циган гварит: а от за дверями стоїт з міхом, ждат на бандуркы!

(Вислік Выжній). Як ся витают у нас люде? — Ци сте добрі спали? Як ся мате? ци здоровы? и рука ци дужа? і дашто нове ци чувати? — Добрі хвала Богу! добрі сме спали, не чули мы нич, коло вас што лыпше? Дай Боже шестя! — Дай Боже і Вам! — так мы ся вітаме і як є поблизь, та ся вітаме за руки, бабы ся цылюют по шыску — а мы хлопы за руки ся стискаме.

(Вислік Выжній). Як то еден газда стратиў волю і пішоў іх глядати та му хпаў в ходак квіт з папортины — і все на сьвітї видїў та нашоў свойі быкы. Та вызуваў ся, вышмаріў квіт папортины с ходака і уж не знаў нич. Маў еден газда быкы і выправнў іх на поле до лыса. Але инши быкы пришли людскы а його быків не было. Але то втрафило на саме на Яна. І той газда забраў ся і пішоў глядати быків г вечур. Зашоў до лыса межи папортину. Быў обутый в ходаках. Як він ішоў через тоту папортину и квіт с папортины му хпаў за ходак. І в тім часї він шытко знаў, знаў, де му быкы сут. І быкы нашоў і пришоў доміў. І вызўў ся. Як ся вызуў, квіток выпаў с ходака і пак нич уж не знаў. А до того, покля в ходаці квіт папортины быў, та вшытко знаў.

(Вислік Выжній). Оповіданє старого вояка. В Ниталії стояли мы за піўтретя рока — едно місто там Федра на поеменьскій (Piemont) граници — ген ем ся обрихтуваў, лен ем быў там за три місяці — а пбтім с Федры пішли мы пак до міста Тревиза (Treviso) — там ем стояў аж до піўтретя рока аж до війны (р. 1866). Аж як наш монарха війну выдали Прусови, так мы пак с Тревиза дале пішли на ногах до Ляйбаху — бо желызницї не было. Пришли мы до Ляйбаху (Laibach) а з Ляйбаху дес нас порозривали, то не можу знатї, дось же знау, же сме были на селах

по кватері, а село, десме стали, называло ся Петровіца. А другы вояци стали в селы — щеновавши Вашого гонору — в Кубылы. І были мы ген тыждень. І машеровали, але мы не знали де і чого? Але наш монарха вшытко нам выфасуваў дубельт (doppelt) і примашерували там недалеко коло Скалиц, так як бы гнескы вечур. А заўтра рано: а у х! (= auf!) дале марш! І машерували мы, пан Біг знат, сила миль, ци дві, ци три. А войско так зослабло, воды не было — а на сторону, як бы воды хтыў ся наптити то заваруй Боже! перший лыпший ци капраль, ци фір (Führer) то бы быў пробиў багнетом. І дале приходиме до Скалицох і зрештоў мы не знали ничого. Як сме зафасували хлыб, не могли сме нести, тасме пометали по шанцох. Потім як сме пришли до Скалиц, але сме машерували два дни і дві ночы а йісти не было нич. А мы як ся рушили гнескы рано з місця, та мы пришли до льоґру (Lager) вечур а тамтоты іши такой были на місци, бо дуже войска было. І як сме ішли, босме дуже голодны были, ірейцарі сме мали, бо монарха нам даў гроши. Як сме приходили до міста Скалиц, та сме мыслили, же пожиеме за дудкы, же си вкупиме йісти и пити. Але розказ такой быў, же сме перешли через місто военским кроком. Вышли сме за місто за Скалицу під гору. І так быў там: гальт! аменкен! (?) і веры ін впереміт! (= Pyramiden setzt an!) Зложили мы і веры в переміти и каждый свій рыштунок маў на свій багнет зложити. Як мы зложили, цотім нам пан зо Скалиц выслаў може три альбо штыри бочки вина и може з едних другых штыри бочки пива а з едних може шість згорівкы і як мы зробили ся ко мод! и мы там тот трунок пили, хто хотыў, котрый згорівку, котрый вино, котрый пиво. Але так сме пили і выпили сме гет. Але една бочка пива зістала цыла. А еден Дальматин сьіў на тоту бочку и так бесыдуваў: како даст мі пет сольды, та буде пити біра шкуделю! Але еден приходит і ньому і гварит: дай мі пива! — повідат як мі даш пять сольды, то ті дам біра. А в тот час бух! с канона куля меджи нас. Такы еден фір, што стояў биля мене на лывім крильі од разу ся склюбачиў та ізгоріў сакомпак, бо куля с канона го трафила! — А другый коло мене стояў капраль, та му хшій головы відорвало. Як уж то так было, мы вшыткы: гура! як мы скричали гура! так шли сме наперед. Наш комендант з нами ішоў генерал Франц Крипець; але видыў, же не даме рады. Гальт! 24. Feldjägerbatallion zurück! Як мы „цуракли“, назад тоў дорогоў не могли сме піти, бо нам было побаламучене, так мы утыкаме, але не знаме кады втыкати, та втыкаме. Быў там берег, а в тім березы были хаци. Мы тыма ха-

щами втыкаме, а берег быў барз прикрий. А під тым берегом была рівнина нібы. А в ты рівнинні была вода, така ріка, што мы о ны не знали, што она така глубока. Як сме там машерували через Скалицу місто, то нас не обходило нич, лен жебысьме зйли дашто і годувало ся так. А потім як сме вышли за ту Скалицу, за місто під гору, як нас возмут Прусакы гнати, як куля канона бухла, так забила дуже наших людей. Але наш комендант: гура! нас веде на Прусаків. Як сме ішли, тосме стріляли, а потім наш майор як ввдыў, же стріляня не значіт нічого — гура! так мы біжали з багнетами і с кольбами до Пручаків. Але потім закомендеруваў: цурік! Мы назад. Як цурік, той цурік! Мы ся гет цофли.

(Дарів). Сьвітило (при помершім). Посходжают ся зо села дуже людей і дакуси забавляют ся, жебы не спали. Тягнут си льосы. Кавалец прута розколют на двое і на двох зроблят карбикы і того мечут; як ся перевернут вшиткы (розумій: розколені части прута), то гварят, же є крільом — а як не буде лем два превернуты, а решта вывернуты, то повідают, же гайдук. Та ся зас робят лопаткы и бют ся, жебы не спали. Як є вчений, то сьпівають пісьнь о вічності:

Прийде година для всіх єдина,
 Когда ся треба
 От тыла розлучати
 І сьвіт сей покидати —
 Як скажут з неба!

То зовеме „сьвітило“.

(Дарів). Оповіданя старого вояка о Нитальїї. В Нитальїї господарі мают (маут) дома мурованы с каміня округлого а дахы покриты скарупоў. Поля мают дуже ровны і позасаджуваны деревом ягодовым (Maulbeerbaum). Дерево од дерева на дві сягы оддалены. Яке має поле, ци то стаяня, ци піперечину*), то як загоны сут, так дерево іде саджене за рядом. А теперь засаджений виноград коло дерева а тот виноград так ся зошоў разом од дерева до дерева яко хмелина і так міцно, што як чоловік хоче пійти, то треба на руках і на ногах ся шмыкати по землі (рачыкы піти), а пан офіцер як іде, то перетне шабльоў. І так засаджуваны сут ґрунта таліянські деревом ягодовым і виноградом а помеджи того орют загоны і сьіют пшеницу і тендерицу. А дерево ягодове обрізуют, льіторасли... і того листя шмыкаут і даут (дают) хроба-

*) стаяня поле, што ся оре на подоўж; піперечина як ся оре ґрунт на-поперек.

кім на жир і тоты хробакы робят такы клубята ядвабны (Cocoon). С тых клубят ядваб. — Родит ся там пшениця і тендериця а люде живут с тендерицаной замішки, што называут: „полента“. Пековых пеців не маот і скляных окен, лем деревяны засувы. Давныма часы Нитальія ся збунтувала на цысаря австрийского і была потычка: чернява метала з окен цеглами с пеців і хлыбом печеным і за то Найяснійшыи Монарха екасуваў ім пеци і вікна скляны і наложиў великий податок од пеців і од окен скляных. Біўше домы сут без окен і без пеців. Газдыня як варит йісти, мае такы желызны як польовы колыскы, ест такы дручечок і штыры ніжкы. Оно то в сьіньох або в хыжй підсыпано глинёў і вымащено: то ся называт кухня. Теперь она возьме росішки і росчеперит на кухни а на тот дручечок вішат на ланцкы котлы мідяны і кладе під котлы оген, до котла сыпле воды и (і) мукы тындирицаной и там кыпит. Потому, як там докыпит тая замішка и бере с котлом и высыпле на столы а потому бере нитку дровову и крае як в нас паску і так дылит челяд свою, яку мае. А як хоче хлыба печеного, то варіже той замішки і припикат на ватрі; така полента припикана уж не так скоро плысьныє. А як хоче купити хлыб, то мусят іти до пекаўзу (Backhaus). Сут пекаўзы по селах, што хлыб печут. — Дуже теплый край: зимы нема николи — повідают стары люде — лем сьніжок припаде яко роса із морозком; а в лытй дуже великы спройі, в ден люде по хымородах біўше спочиваот а в ночи балуют в роботах особливо во жнивах. А мулами роблят. Мулы в ночи ревут, нема спочівку — але тягают окрутны. В нас народ як робит худобёў, то іде так, што під праву руку худоба, а Таліян гонит під лыву руку. В Нитальійі были мы за пят місяцей. Кіўко мат господар челядки, то кождый ден рано і вечір на колынах молят ся Богу вси разём, а еден з нима мовит пацбір, еден гварит, а другы за ним. Як ся примеркат, то сходят ся по улицах, засядут собі десят, пятнадцет коло стола і співають набожно. А ціют трьома або штырьома голосами — знають вторувати і басувати.

(Дарів). Як раз премудрый Соломон чуў бесыду двох воробцьів. Премудрый Соломон розуміў, што фташина співат, што все створіня бесыдує. Аж в еднім часы сидыли два фташкы на великі камяници. Еден фташок так ся перед другим хвалит: як бым свойоў ногоў копнуў, то бы ся камяница розвалила. Почуў той бесыды премудрый Соломон і повідат: хробаку, хробаку! та што ты повідаш, што од твоёй ногы камяница бы ся розвалила? Одповідат (отповідат) фташок до премудрого Соломона: най-

явнійший царю! я ся можу тыж перед своєю жінкою чимсь похвалити. А Соломон чуў і то записаў и нич на то. А то были два воробці.

(Дарів). С чого повстали грибы? Як Ісус Христос ходиў по землі іс сятым Петром, мали хлїб яко в дорозы. Петровы ся йісти хотыло, та тайно ламаў собі хлїба с торбінкы и тратнў окыршинкы с хлїба. І с тых окыршинок выросли грибы.

(Дарів). Як то раз Ісус Христос ходиў с сятым Петром і мали гуску печену на дорогу, а Петро зйіў с той гускы одну лабку. Ісус Христос іс сятым Петром ішли за дорогоў і мали гуску печену. Святому Петрови хотыло ся йісти і взяў лабку одорваў гусцы і зйіў. А прийшоў час, як мали поживати в дорозы. А Ісус Христос пытае ся: Петре, а де друга лабка в гусцы? А св. Петро повідат: та она лем одну мала! Ісус Христос прываў, же лем одну. Ідут дале, сидят там гускы живы пля воды. І Петро повідат — хотыў ся выправдати: Пане учителю, смот, і тоты гускы лем по єдні лабцы мают. Ісус Христос повідат: Петре, ід, зажен іх з місця дале. Пішоў сьвятий Петро дале, загнаў та гускы поуказували по другі лабцы. Тай так ся тайна Петра выявила.

(Дарів). Што даў Бог жидім, як не мали во пустыні воды? Як жиды не мали во пустыні воды, нарикали на Бога и на Мойсея. Бог им надаў камень, іс камени выпливало дванадцет рік, тоты рікы наповали дванадцет поколыній рода Израельского. Так пророк пророкуваў, што камень быў Христос а дванадцет рік дванадцет апостолів, котры будут судити дванадцет поколыній рода Израельского на конци світа.

(Яселко). Як ішоў Христос зо сьватым Петром по жебраню і зашла велика вода, та іх богатый чоловік, што ішоў штырма сейками, не хтыў перевезти через воду, лем перевіз их худобный што ішоў з возом з двома бычатами. Нагорода богатому і худобному. Господь Бог ходиў по землі і показуваў чуда розмаіты: слыпому очи даў, хромому даў ногы, што быў бісноватый, то го уздоровиў. Раз, як ішоў Господь Бог по жебраню зо сьватым Петром, зашла велика вода і не могли перейти. Але там гонвў єден чоловік штырма сейками возом і прийшоў к ті воды а сьвятий Петро повідат: Пане, треба просити, жебы нас перевіз через тоту воду. Але тот газда повідат: што я буду возити жебраків, кобым ся перевіз сам. А потім ішоў другый газда маценькыма телятками, што ледви тягли віз. І Бог милостивый повідат: тот нас Петре перевезе. А газда повідат: кобы-м віг, та чом, та вас перевезу помалы. Як

перешли на другий бік, та хлоп ся забраў и пішоў з возом гет. А тоты, Господ Бог іє святим Петром зась собі сыли дакус. І зачали собі гварити. Каже св. Петро Пану Богу, што даме тому, што нас не перевіз, што штырі воли маў? А Бог так повідат: другы штырі му даме. А Пане, тому, што даме, што двома бычатками нас ледви перевіз? Та повідат Христос: і тоты два бычата йому здохнут. Зас ішли дале. Та св. Петро собі думáў в голові, же то уж підло, же то уж не добрі. А Бог милостивый повідат Петрови: тот буде наш, што му бышьата поздохнут, а од (от) того ся одпекау.

(Яселко). Кара божа за непошанованя недільї. Єдна худобна жена пришла в неділью до сестры до свойї і повідат: выправ мі свойого хлопця по коноплы іє коньом. Тота выправила. А ясно было на сьвітї та перун стрілиў до коня той худобной жены, што ей хлопец пішоў по коноплы, і забиў коня і хлопця — а другый хлопец зістаў і кінь другый зістаў, а на другім кони выбиў перун десять Божих приказаній.

(Яселко). На святый вечер. На святый вечер несут сніп соломы з зерном (овес), на стіл положат. А пак солону росстелят всяды по хыжи. И гварят: помай Біг! на шестя, на здоровя (здоровля), на тот новий рік! Як подают вечерю, так ся пацір гварит, потом вечеряют. Наперед горівку пют. Найстарший це і гварит: дай Боже Вам здоровля, дай Боже счасливо діждати другого нового року! потом закусуют чеснок с хлыбом. С тым хлыбом ідут до худобы і каждї живиннї дават ся закусовати хлыба а чустком лем помастит. Потом вертают ся дó хыж і потом ідят капусту, бандуркы, бобальки (валкы з муки житной), ярчаны крупы зо сливками, пирогы з ольїем (ольїй бере хоц леняный, хоц буквяный).

(Воля нижня). Зналисте кумо як зготовити, але сте не знали як давати. Газда маў циґана за кума та просиў го косити, а газды жена мала выйти з обїдом. Юж скосили великый фалат луку, сонце пыдышло високо, а обїду єщи нїт. Пак над вечур уж несла газдыня обїд, але газда як зобачиў та перед нї збіг і гварит: я юж їй дам, возьму та забю! А циґан гварит: куме не бийте, бо ми си барз їсти хоче! А тот кум пішоў за грунок, жінку закликаў та ся сам найіў а жену домів одогнаў. А ей так наказаў, жебы вышла гнет с полуденком. Тай жена вышла і дала наперед капусту ани не солону, ани не масчену, ани одцїджену. А циґан быў голодный тай ся найіў той капусты дось. А она потім пороскрывала риж, пирогы, сыр, хлыб, згорівку — а циґан уж не

міг їсти, бо єя найіў несоленой капуста. Тай повідат циган до кумы: зналисте кумо як зготовити, але сте не знали як давати!

(Воля нижня). Як выстроїли хлопцы с циганом, гварячи, што єго померша жена три разы буде приходила по згорівку і по пачку тытону. Раз циганка была хвора, прагла ягід а было юж пізня осінь, приходило до зими, то ягід уж не было нігде. Каже до того цигана, жебы ся обачила, жебы ягід зйїла. Цигли пішоў ягід глядати, може дагде найде. Та дармо глядаў и пришоў назад, а циганка зараз потім гмерла. Циганку поховали. А хлопцы повідали, же буде по смерти ходити за ягодами. І гварят тому циганови, жебы купиў пачку і пінку, жебы полижиў на вікно і льїтру згорівкы, же она прийде г ночи і буде пукати до вікна. Пришла ніч а хлопцы пукают до вікна а циган кричиг з ліжка: та што-ж хочеш, там є на вікны та си воз! а хлопцы взяли та згорівку выцили і так было три разы, бо гварили, што она до трьох раз буде приходила.

(Воля нижня). Были два брата, худобный і богатый. Худобный пішоў до богатого просити хльїба. Богатый угнываў ся та даў братови фалаток шоўдры (= шинки) і сварив му ід до дябла! Худобный взяў шоўдру і наставиў ся іти до пекла. По дорозы стрїтив старця, котрому даў фалаток хльїба, а старчик научив худобняка так, же х пеклы за першим разом достаў баранка, што тряс золотыма грошами, за другим разом млынка, што настаचाў всякого їдїнья і напїтку. Та качмар перший раз баранка у мужика підмїнив а за другим разом млынка. Зас ішоў худобный до пекла, та тот старец (дзяд) нахчив го, жебы достаў кыя, што там висит за дверми. Як прийшоў зас худобный до старця, казаў му старец кый поставити на землю і кликнуў: кыю бий! И того худобного выбив кый за то, же ходив до него качмаря. Але тым кыйом од жиди одобрав і баранка і млынок. Пришоў худобный домиў та позывив у брата кирце, нїбы мїрати гроши. Та поза обручи захав дукаты і так оддав корец братови. Як брат побачив, же худобный мат дукаты, звїдав ся од нього де их набрав. Худобный рсповив му, як по його слові ішоў до дябла с шовдроў і там достаў тоты пїязи. Богатый зараз забив вепря великого наклаў на вїз і пішоў до пекла та як із возом пришов, заперли ся за богачем дверя і вїн остаў

х пеклѣ. Єден богатый пан хотыў потом одняти гроши од того мужика, што за богатыў, та він на войско пана пустиў кыя і вытрепаў вшитко войско а сам гостыў людий і радоваў ся. Были два брата тай єден быў богатый, другой быў худобный тай той богатый маў шитко та сходили ся до него худобны заробляти. А тот худобный не маў нич. А жена му гварит ей газдо, газдо — гварит — ид ле до брата, може ти даст фалаток хлыба, та му Бог здоровля даст. Пришоў тот худобный до богатого брата, сыў си за пец, смотрит а брат маў госты. Тай богатого жена гварит: дай му да-с фалаток хлыба. А тот гварит: Я бы-м там даваў такому дзядови хлыба. Жена гварит: та дай му, дай! А тот богатый пішоў до корчмы та вкроў фалаток солонины тай гварит: на, шоўдру, і ид до дябла! Тай тот зяў тай прынос до дому. А жена гварит: аже ти даў, як бым ти не гварила, тобы-с не пішоў. Але він повідат ей: жено, він гварыў жебы я пішоў до дябла. Тай позбираў ся і иде. Иде, иде, пришоў до великых лысів тай там стояла корчма тай він пришоў до той корчмы тай гварит: ей пане качмарю, дайте ми да-с фалаток хлыба, бо-м барз голодный. Тай тот даў і зьвідат ся. Де то идеш чоловіче? Ей, гварит, піду до дябла за шоўдроў. Тот гварит: ид, але, як будеш ити назад, жебы-с до мене вступыў. Добрі. Тот иде, иде, иде тай пришоў на єдну долину і стоїт там маленький дзядок. Тай тот дзядок гварит: де ты идеш, чоловіче? А тот гварит: ей піду там до дябла за шоўдроў! Тот гварит: ид, але будут ти давати великы гроши, великы пінязи, ажебы ты не браў, бо с того бы ся справило угля, але прос, жебы ти дали баранка, што там за дверми стоїт. Тай тот пришоў гин, тай хотят му великы гроши давати, але тот гварит: нич не хочу, лем того баранка, што там за дверми стоїт. Но добрі. Дали му того баранка. Зяў (взяў) він того баранка тай иде, иде і зас пришоў на тоту долину назад тай зас там тот дзядок стоїт. Той повідат тому дзядкови: што ми с того баранка буде? А тот дзядок повідаў, же з грошей бы ти было лем угля а з баранка ти будут гроши. Постав того баранка на землю тай тот поставыў його на землю. Та тот дзядок гварит: баранку потряе оболонкоў. Баранок потряе, поўно натрае гроши, дукаты тай тот гварит: видиш з грошый было ти нич было а з баранка ти буде. Та тот напхаў гроши в кышені та взяў баранка тай иде, иде, иде тай пришоў зас до той корчмы тай гварит: пане качмарю, я бы вам показаў штуку. Но добрі, чловече, покажете, я бы рад. Тот: баранку! потряе оболонкоў! Тот баранок зас потряе і поўно дукатів натрае. Набрали жиды дос. Качмарь гварит тому чловеку:

теперь ся ту переночуйте! Тай тот зяў, выстелиў му лужко гарды, абы спаў добрі. Тай тот си люг і спит. Та тоты жиды вейкают меджи собоў, якбы того баранка перемінити. Тай мали самого такого, тай того зяли а гиншого поставили. А тот человек рано встаў і баранка взяў і пішоў. Пришоў домів і гварит дома: баранку! потряс оболонкоў! Раз гварит, баранок нич, другый раз пак гварит, баранок нич, тай взяў и баранка забиў, тай зйіли пак з женоў. Але він ся зас збират. Тай зас іде і пришоў до того лыса. Зас до той корчмы пришоў тай зас гварит: дайте мі дашто пане качмарю зйісти, бо-м барз слабый. Тай тот зяў тай даў му кус згорівкы і кус зйісти. Тай тот зйіў і збират ся дале іти. А качмарь гварит: чловеце, як будете іти назад, жебысте до мене вступили. Добрі. Іде, іде, іде і зас пришоў на тоту долину. Та зас там тот дзядок стоіт. Та тот дзядок го ся зьвідат: де ты чоловіче підеш? Ой піду там до дябла за шоўдроў. Ід, але великы гроши, великы пінязи ті будут давати, жебыс не браў, лем там стоіт за дверми млынок, то жебы ти того млынка дали. Та пришоў там, великы гроши, великы пінязи му хотят дати, він не хоче, лем гварит, дайте мі того млынка, што за дверми стоіт. Та дали му того млынка. Зяў того млынка тай иде (іде). Та зас пришоў на тоту долину назад. Та зас тамтот дзядок стоіт тай гварит до дзядка: што мі с того млынка буде? а тот повідат: с того млынка ті буде, а з гроший было бы ти (ті) не было. Тай тот повідат: постав тут на землю того млынка. Тот го поставіў. Тот дзядок гварит: млынку мель! Млынок як раз стаў молоти та маў дост што йісти и пити тот, што млынка принюс. Тай зяў тот худобный млынка на плечи тай несе. Тай зас пришоў до той корчмы: нане качмарю! я зас бы вам показаў штуку. А качмарь гварит: а добрі, я бы рад. Тай тот поставіў млынка серед хыжи: млынку мель! Млынок як раз стаў молоти та ся найіли дое жиды и напили. Понапивали ся та гварит качмарь: чловеце, не ідте іши домів, лем си переночуйте, та рано встанете та підете. Тай тот так зробіў, не пішоў, лем переночоваў. Той выстелиў му лужко зас, жебы му было добрі спати. Тай тот си люг и спит. А жиды гварят до себе, як бы того млынка перемінити. Они мали самого такого млынка. Тай того зяли а свого поставили. Тай він рано встаў тай зяў млынка тай іде. Пришоў домів та гворит: млынку мель! А млынок нич. Млынку зас мель! млынок зас нич. Той млынок зяў, поломаў тай до пеца шмаріў, жебы згоріў. Тай зас ся збірат, зас іде. Та жена гварит: чюеш, де ты то підеш? Тот гварит: піду даде. Іде, іде, іде і зас пришоў до лыса і зас до той корчмы зышоў, тай зас гварит: пане качма-

рю, дайте мі дашто зйісти, бо я барз слабий. Тай тот даў му штоска зйісти і гварит: де то ты підеш чоловіче? Ей піду за шоўдроў. Ід, але як будеш назад іти, жебы-с ту до мене зышоў. Тай тот іде, іде, іде і зас на тоту долину пришоў тай зас там тот дзядок стоіт. Тай зьвідат ся тот дзядок: ей чловече, де ты то підеш? Тот гварит: ей піду до пекла, най мі заплачат за шоўдру. Тот гварит ід, але великы гроши, великы пінязи ти будут давати, та жебы ты не браў, лем там висит за дверма кый. Жебы ти того кыя дали. Тот пришоў там: та му хотят великы гроши дати. Тот гварит: не хочу гроши, лем мі дайте тот кый, што за дверми стоіт. Дали му тот кый, взяў на плечи тай іде. Тай зас прийшоў на тоту долину. Тай зас там тот дзядок стоіт. И пришоў к тому дзядкови тай гварит: та што-ж мі с того кыя буде? Е — гварит дзядик — с кыя ти буде, а з грошій было ти не было. Тай повідат: постав тот кый на землю. Тай тот поставіў а дзядик гварит: кыю бий! Тай тот кый як раз стаў бити того худобняка, што го прынос. Гварит дзядик: чос ходиў до ного качмаря? Но, гварит, теперь ід! і даў му тот кый. Тот зас пришоў до той корчмы і гварит: пане качмарю, я бы вам показаў штуку! Качмарь каже: а добрі, я бы рад! А тот худобняк поставіў кый на землю і гворит: кыю бий! Тот кый як раз стаў бити жидів вшыткых. Пане качмарю, дайте мі баранка. Тот йой! чловече, не є баранка, хто-сі баранка взяў! Тот повідат: кыю бий! зас гварит худобняк: пане качмарю, дайте мі баранка. — Йой, баранка нйт! — Кыю, бий! Зас гварит: пане качмарю, дай баранка! Йой гварит качмарь: баранка нйт! Тот гварит: кыю бий! Але тот крїчит жид: йой Суро, ід, дай му баранка, ный іде! Тот даў му баранка, тот зяў і іде, іде, іде та прынос домів баранка та гварит: баранку! потряс оболонкоў! Баранок як раз стаў трясти та дос грошій натряс: дукатів. Тай уж мат дос. Та зас іде по млынок; зас пришоў до того жида. Пане качмарю! та дайте мі млынка! — Качмарь так гварит: йой, чловече, млынка нйт! — Кыю бий! — Кый як раз стаў бити шиткых жидів, жиды йойчат. Пане качмарю, дайте млынка! — Йой млынка нйт! — Кыю бий! — Пане качмарю дайте млынка! — Йой, млынка нйт! — Зас: Кыю бий! — Йой Суро, ид му дай млынка, ный іде. Тай дали му млынка тай іде тай пришоў домів: млынку мель! Млынок як стаў молоти, мали дос што йісти н жева н дыти шиткы. Юж мат дос шиткого. Тай гварит свому хлопцеви: хлопче, ид до уйка, ный ти позычит кірце. Тай тот пришоў там, гварит: уйку, оле нам позычте кірце. Тай тот повідат: ей, я бы вам там кірце позычиў. Отец ходиў по сьвітї, та може дакого зерна брид позби-

раў та бы мі корец запаскуднў. Та жена му гварит: позыч му там кірчик, він ты корец не зйіст. Тай тот пожичнў — тай тот прынос домів хлопчійско. А він за то не жичнў, же дашто буде міраў, лем му поза обручи дукаты напхаў. Тай гварит: на хлопче, однес а стріль добрі серед хыжи тым кірцем. Тай тот прынос и шмарнў серед хыжи и розсыпалі ся тоты гроши — дукаты — и тот корец, як бы хто посаў в хыжи. А брат богатый смотрит: де він набраў тіўко гроши? Тай тот богатый зобраў ся до того худобного звідати ся, де він тіўко гроши набраў. Тай тот повідат: даў єс мі фалаток солонины і казаў єс мі піти до дябла тай гварит: я пішоў та смот, што я мау є того! Тай тот богатый зас смотрит і гварит: ей! я іши не тіўко буду маў! Тай прышоў домів тай забиў вепря великого тай наклаў на віз. Тай іде, іде і гварит: я іши не тіўко буду маў! Тай прышоў гин до дябла. Та му ся ростворили красьні до дябла дверя. Та він нагнаў гин з возом а дверя, як він нагнаў (зайіхаў), заперли ся за ним. Тай пак зас тот худобный гостину справляў тай там ся люде до него сходили на роботу и на гостину. Пришоў до нього тыж еден великий пан на гостину та прышоў і ся звідує, де ты тіўко набраў того? Тот повідат: я маў тіўко. Тот пан гварит: я того од тебе одберу! Худобный пак гварит: або одбереш або нїт! Тот повідат: я войско спроваджу, тай я тебе забю тай того одберу! А тот гварит: спровад! Тай тот пан пішоў по войско та спроваднў войско. Тай пришло гин войско до того худобного на обору тай зачали ся бити. Тай тот пустнў кыя та гварит: кыю бий! Тай тот кый, як зачаў бити, та вшытко войско вытрепаў. Пак справляў тот худобный гостину, люде ся гостили і радовали.

(Воля Нижна). Воўк і лишка (байка). Ішоў еден хлоп лысом тай нює великий фалат солонины на плечох. Іде, іде лысом тай стрітнў ся з ним воўк — а тот хлоп, як увиднў воўка, шмарнў солонину тай втыкы і втюк. А тот воўк прышоў к солонині тай думат: ци ей йістн ци нїт? Бо не буде пак воды тіўко пити, бо солонина солена — тай повідат: не буду ей йістн! Тай пішоў од ней фалаток гет тай думат зас: ей піду я тоту солонину ззьыстн. Тай іде, іде а лишка пришла та солонину ззьыла. Тай він прышоў на того місце: йой, солонины не є! Тай іде зас г другый бік тай іде і іде, там лишка, стрічают ся граз тай прийшли к собі тай повідат воўк лишцы: ей кумо лишко, я теперь тебе ззьым! Е, повідат, лишка, я на такій гостині была, што ледви іду. Воўк звідат ся: та де? А она гварит: а там! А воўк гварит: оле мі так вкаж, де то? тай веде го лишка тай было там едно весїля (весїле): еден муж ся женнў! Тай она на дырку попід сподок шуркла ся

до комори, а воўк ся пхае: ей кумо-лишко! я ся там не годен гопхати. Тай повідат: куме-воўку! як си так дыру выгреблеш, а я си выгребла, та гвойдеш. А воўк як стаў гребети, зубами грысти тай выгрюб і гвошоў там до комори. Лишка му повказувала вышитко, воўк найў ся, напў ся і лишка гварит воўкови: куме воўку! теперь си можеш ту заспівати. Та воўк як раз стаў співати, вопў. Тай газда, як почуў, выйшоў з дровном, іс кланцеў тай почаў воўка бити, а лишка втекла до зараты. Та лишка си лежала х паздырю а воўка газда так бвў, што лем кушчочок воўк жив тай воўка пуствў. І воўк іде і лишка іде. Тай з лишкы висыло паздыря, таке як пальцы. Тай воўк гварит: ей куме лишко, як ты ня завела на гостину та так ня збили, ледзо іду. Е повідат лишка: мене не так збили, аж з ня кісточкы висят. Тай повідат: е куме воўку! вынес ня там до лыса та тебе жде там шестя. Тай воўк взяў на плечн лишку тай несе. Тай несе, несе і вынюе там до лыса. Вынюе до лыса і пуствў ту лишку до лыса. А гварит лишка: куме воўку, ід до лыса, там тебе жде шестя. Тай воўк іде, іде, іде... пасе там кобыла с коником, з маленькым. Тай пришоў воўк к кобылы тай повідат: юж теперь тебе зьзым. Кобыла гварит: е, куме вовку, ты теперь ня не зьзіш! под ле, выйми мі скалу з норы тай ті того коника дам зьзыіти. Кобыла підняла ногу задню тай воўк к ней пришоў, жебы выняти скалу з норы. А кобыла як раз втяла воўка копытом по голові та воўк хпаў — а кобыла підскакуючи цішла іс коником гет. Воўк лежит, лежит... тай кушчочок си обаториў і встаў. Тай иде зас на другый верьх. Тай пасут там вівцы. Тай пришоў к тым вівцям: ой вівцы, я вас уж теперь зьзым, бом барз голоден. Тай вівцы гварят: куме вовку, помож нам співати та пак нас зьзіш! А воўк голову здер та зачаў выти (вѳти) — а вівцы взяли та втекли. А воўк смотрит: а вівцы уж не є. Тай повідат: не треба ме было таким співаком быти, та бы-м іззів вівцы. Тай зас іде, іде, смотрит на другый верьх: пасут там гуси. Правду мі кума лишка повідала, же мене жде шестя. Тай пришоў к тым гускам, повідат: е гускы, я вас уж теперь зьзым! Гускы повідают: помож нам дадакати, та нас зьзыш! Воўк як раз стаў выти (вѳти), а гускы злетіли. Воўк смотрит: гусок нїт! Воўк повідат: не треба мі было таким дадакачем быти, та бы-м быў гускы зьзыў. Тай зас смотрит: іде, іде і ріцы до села тай смотрит: сїднт там лишка тай пришоў к ті лишцы та повідат: ей кумо лишко, я тя уж тепер зьзым! — Ей куме воўку! ты бы мене йў? смо-ле, яка г воды плясканка є! — А то місяц сьвітнў до воды. — Тай повідат: выхлелч тоту воду, тай тоту плясканку дістанеш. Воўк як

раз стаў воду хлєптати, а вяр все поўный быў, таі гварит лишці: куме лишко, я уж не годен біўше хлєптата. А лишка повідат: проїдж г брісы дыру та гота вода выйде, а гиншу будеш хлєптаў. Таі воўк проїў, а гота вода вышла а гиншу зас хлєптаў. Таі гварит: е куме я біўше не годен хлєптати, бо вяр все поўный, ни кус ся не вмєшат. Не годен я плясканку дістати. Таі повідат лишка: ей куме воўку, розжен ся з горы таі до воды скоч та плясканку дістанеш. Таі воўк ся розігнаў таі сунуў до воды таі ся втопцў а лишка взяла ся та пішла.

(Воля Няжня). Як еден воўк поміг єдному старому псєвн, кєд пєса хотыў газда прөгнати за то, што пєс уже старый. Маў еден газда пєсєк. Коли пєсєк быў маленькый та го дуже любнў а як уж старый быў, то го нє хотыў, бнў го і юж о него не стояў. Таі пак на остатку гварит: ид гєт од мене пєс, я уж тепєрь тебе не хочу. Таі тот пєс выйшоў на загороду н выє. Таі воўк слухат і пришоў і ньому таі повідат: чем ты так выєш? — Ей, повідат, кєд єм быў маленькый, то ня газда любнў барз, а тепєрь єм уж старый та ня выгнаў гєт. Таі повідат воўк: ей він ты зас так буде любнў, як тогды, колєс быў маленькый. Таі пак повідат: буде його дытіна там на ганку, а я і ньому прнїду, та дытіну вхєплю таі я буду с тоў дытіноў втыкати, а ты будєш мене іматн таі тогу дытіну од мене выдрєш і йому прнєсєш а він тебе буде любнў за то. Воўк пришоў на обору та взуў дытіну з ганку таі втычє з ньоў а пєс за ним таі дытіну од нього выдер і прнєсє тому газдови. Таі тот газда зас почаў пєса любитн таі гварит жєны: зготуй пєсу єдну козу і єдну лытру молка. Та жєна так зробила та дала пєсу то зьзыєтн а пєс сытый быў та радуваў ся.

(Воля Няжня). О єднім газдї, што маў трьох сынів, двох мудрых, а єдного глупого. При смєрти газда гварнў, што-б хто з його сынів сндыў на його гробі за трн ночн а буде бєжнй. Та не хтылі два мудры єндытн, бо ся боялі, лєм глупый не бояў ся ннч і прєсндыў за трн ночн на цмєнтари. На трєтю ннч вєдєн час выхєднт отєц і ньому і даў му паўку і погроз та гварит му: ид є тым у сьвіт, а сам полєтыў голубком до нєба. Пішоў сын у сьвіт, нашоў грошн в запертїм костєлї, даў частн на костіль а сам собї купнў коня і ідє, аж стрїў дыідка; дыідко го напєў, алє він дыідка побнў і відогнаў гєт. Далє ожєннў ся в єднім сєлї та по дорозі надвюзє ся якыйсї пан і він йому жєну

продаў за пінязи, што іх сховаў у жєннн рукав, што му была відтяла. Та по дорозі заспаў і хтоска украў пінязи. Та дале зїднаў ся до єдного пана є трьома гншннма вознн дывра з лїса. В лїсєі рубаючн дудлаву ялицу найшоў рукав з грїшнн, што йому украдено — та пінязн показав таварншам і онн його забїлн, та пан увндыў тото, скрїчаў на ннї а убїйннкы втеклн гет а тоты пінязн лншнлн. Маў єден газда трьох сыннв: два былн мудры а третїй быў глупнй, што ннч не робвў, лем сїдвў на пєцу. Тай тот газда, як уж гннраў, та гварнт: котрнй пїдєш на мїй цмєнтар сндытн за трн нєчн, так будєш божнй. Найстарншнй повїдат: я не пїду, бо я ся бою. Другнй пак повїдат: я не пїду, бо ся бою. А тот наймолодшнй повїдат: а я пїду, бо я ся не бою. І гмєр тот газда і поховалн го. Пак на другнй вєчур гварнт глупнй мамї: єй мамо, хпєчтє мї там дакнй колач, бо я пїду на цмєнтар нєчюватн. Тай матн му хпєклн колач кушїчок є попєлу, кушїчок з бобу а кушїчок з вїсєа. Та сн взяў тот колач до торбы та пїшоў гнн та взяў сн кїў (дровно) і забнў сн до гробу там, де отєц лєжаў, забнў тот кїў мїцно і снў сн коло того колнка і єго ся хопнў. Тай трнмат ся того колнка. Прнходнт дванадцєта годннн, тай така буря прнходнт, камїня до нєго мєчє, а внн ся того колнка трнмат і тот хлїб кусат і кєтнт ся. Тай уж зас там тота буря пїшла. Тай прнходнт рано до дому, снў сн, дала му матн йїстн. Та зас вєчур прнходнт. Ёй, мамо! зас мн дакнй колач хпєчтє! Тай матн взяла кус татаркы, вїсєа і попєлу і хпєклн му колач. Взавў сн до торбы тот колач і пїшоў на цмєнтар. Прнйшоў на цмєнтар та зас ся того колнка трнмат. Та зас прнходнт дванадцєта годннн, та зас така буря прнходнт. Тот зас ся трнмат того колнка, хлїб кусат і кєтнт ся. Зас тота буря прнходнт і ньому, камїня мєчє і хєчє го одорватн од того колнка. Внн ся добрї трнмат і буря пїшла гет уж зас. Зас рано прншло і пїшоў домїв. Тай снў сн зас на пєц, тай сндыт, сндыт тай зас вєчур прнходнт. Тай повїдат матєрн: єй мамо, хпєчтє мї дакнй колач, бо я пїду на цмєнтар сндытн. Матн взяла кушїчок татаркы і вїсєа і попєлу і хпєклн му колач. І зас взяў тот колач до торбы і пїшоў на цмєнтар. Сндыт, сндыт тай в єдєн час внходнт там отєц і ньому тай гварнт до нього: ту-є сыну? — Туй! — Даў му паўку і погроз. На-ж тн сыну! є тым можєш пїтн у сьвїт — аж є того вїтця ся зробнў голубок і злєтнў до нєба. Тай внн взяў тото і пїшоў домїв тай гварнт матєрн: хпєчтє мї дакнй колач, бо я пїду на вандрївку тай му хпєклн колач якнйсь тай взяў єн там до торбы тай їдє,

іде... прийшоў до одного села таў ест там такий костіль таў сме-
 трит на тот костіль — йой! тот костіль такий обдертий, обшарпа-
 ный, таў прийшоў там до вїята, до гронады і гварит: чом тот
 костіль не дате направити? Таў повідают тоты люде, же і чьому
 не пустит од сым миль. Ей — гварит — не пустит — дайте кльічі,
 я одомкну, мене пустит, я ся не бою нич. Таў дали му кльічі, таў
 іде там, пришоў, одомкнуў, таў гвошоў до костела, до церкви за
 оўтар таў смотрит: а там ест сым бочок грошай. Штыри на себе
 взяў а три на костіль. Таў даў церков (костіль) поправити, таў
 сьїдт там таў си одпїчнуў таў си пішоў дале на місто та си ку-
 пнїў коня таў сьїў на коня і йїхат. Іде, іде, пришоў там на одну
 луку, на млакы, іде там с тым коньом а кін застряў там. А дьїдко
 выходит з болота таў повідат: іши мі ту не даш покій! таў поймаў
 того, што ся нюс на кони і почаў го бити. А тот як ся с коня
 зорваў таў зас дьїдка почаў бити паўкоў таў повідат дьїдко: лем
 ня раз пустя а піду од тя сым миль! Таў, як го пустнїў, таў пі-
 шоў дьїдко гет. Іде він на кони, іде, іде таў пришоў там до одного
 села та ся ожениў з дьїдкоў у одного газды. Таў зас іде с тоў
 женоў і йї купнїў коня таў ся несли обоє; несут ся, несут таў везе
 ся там еден пан штырьома кінми таў тота жена того, што ся на
 кони нюс, барз гарда была. Пан повідат: де ты підеш, чоловіче?
 оле мі тоту жену продай! — Продам, а я што буду маў? А пан
 гварит: продай, продай! а він гварит: та бо не мам до чого гроши
 ховати, пїнязи. Жена одрізала потля (оповїдач показаў по рамя)
 рукав та гварит: буде уж до чого ховати гроши. Таў уж жена
 пішла си на возяк а тот си взяў рукав з грошами і пішоў гет. Таў
 конї му барз зослабли таў іх пустяў гет. А він іде таў пришоў
 до лыса до одного потока, таў взяў си таў люг, а тоты гроши
 коло себе положиў. Таў він спит. А хтоска пришоў та му гроши
 вкраў. А він ся схопнїў, смотрит поза себе: йой, гроши нїт! Встаў
 і дале іде. Быў еден пан, што слугы підлы одогнаў. Таў пришоў
 до того пана а пан гварит: може бы-с ся до мене зїїднаў. Тот
 гварит: добрі, я зїїднам ся. Зїїднаў ся і к тому іши пак зїїднаў
 трьох. Таў пак покупнїў коні таў тот пан іх выправляў до лыса.
 Таў уж пішли до лыса, таў там скоро наложили собі дров на віз,
 а тот не годен быў так. Таў тот зїстаў ся г лысы а тоты пішли
 домів і його лишили. А він си выбраў дудлаву ялицу таў тоту
 ялицу зяў рубати, стяў, аж гроши цупли с той ялицї: тот рукав
 з грошами, што му хто-с украў. Таў тоты гроши взяў, ялицу си
 наложиў на віз і иде. Таў иде таў пришоў до того пана і трасе
 рукавом і вказує слугам, же він си нашоў гроши. Таў тоты слугы

як виділи, та пришли і ньому та його перевернули та його забили тай гроши од нього взяли а тот пан, як увидиў, што забили, скричаў на ны, а они устрашили ся, втекли гет од нього, а гроши лишили.

(Воля Нижня). О газды, што маў трьох сынів і яблін з золотыма ябками. На тоты ябка злітаў г ночи птах а отец гварийў сынім, хто з них поимат того пташка, тот буде божий. Сынове еден по другим выправляли ся на того птаха, што-б го поимати. Маў еден газда трьох сынів тай маў таку яблін, што была блыщача, як золото. Такы ябка на ны были золоты тай ходиў на ны г ночи такый птах і тоты ябка йиў тай гварит тот газда сынім, котрый того оташка поимат, тот буде божий. Тай зробиў одному сынови гостину тай тот сын найиў ся, напиў ся тай выйшоў під тоту яблін тай люг тай спит. Цылу ніч спаў, спаў а пак рано встаў тай то юж ден та взяў ся і пішоў домів. Тай пришоў домів а отец звідуе ся: принюс ес пташка? Тот гварит: нѣт! — Та чом? — Тот гварит: я спаў! Та газда му гварит: не будеш божий! — Зробиў другому гостину, середньому. Найиў ся, напиў ся та пішоў вартувати тай люг під яблін і заснуў зас. Тай рано ся пробудит: юж ден! — а пташка нѣт. І пришоў до дому. Отец звідуе ся: принюс ес пташка? а тот гварит: нѣт! газда гварит: не будеш божий! Третьому хотыў гостину справити. Третій не хотыў, лем пішоў такою — пішоў г ночи, вышоў на яблін тай смотрит, а пташок иде а він го хопиў за крыло і едно перо вытяг з него а пташок пішоў (втюк). Та пришоў домів. Звідат ся го отец: та поймаў ес пташка? Сын повідат не поймаў ем, лем ем перо вытяг з него. Даў ім конї всім трьом, жебы ся понесли за тым пташком, жебы пішли до сьвіта. Тоты два, што были мудры, мали два добры конї а тот третій маў підлого коня тай він быў глупый — тай они — тамты дває — його одбили (едогнали) од себе гет. Тай він пішоў до лѣса та вышоў на грунок тай сьиў тай плаче а войк иде і ньому. Тай иде і ньому тай повідат: чого плачеш чоловіче? Тот повідат: нас отец выправиў за пташком, тоты два пішли окремо а мене одогнали гет од себе! тай гварит воўк: цыт! не плач, дай мі того коня зьзѣсти та мы найдеме того пташка. Тай тот даў му того коня зьзѣсти а воўк зьзѣў того коня тай повідат: сьїдай на мене. Той сьиў на него тай несе ся, несе та пришоў к гнѣзду, де быў тот пташок. Тай повідат воўк: гнѣздо іщи красше, як пташок, жебы-с того гнѣздо не браў, лем того пташка. А він пришоў ку тому гнѣздови тай повідат:

я бы-м там пташка браў, гніздо краще та возму ся гніздо. Та зяў гніздо (не скінчэно).

(Воля Нижня). О фурмані, котрому за дванадцет незаплаченых яец жид заграбіў віз, конь і товар. Пішоў еден фурман на фурманку тай пришоў до одной корчмы тай голодный быў, казаў собі згостовити дванадцет яец. І зварили му тых дванадцет яец і зійў та не маў чім зацлатити, лем попросиў, жебы почекали, зак другый раз верне. Але він потому не вернуў аж о пару реків. Качьмарь го познаў і загарештуваў го і выправиў за шаяндарями і за судом. Так они врадили, же с того товару, што там фурман маў на возы, та му нич не зостало лем батіг в руках. А тото решта зостало за тых дванадцет яец, а то за то, бо суд так враднў, же с тых дванадцет было было дванадцет курок, теперь каждая курка мала бы хоц дванадцатеро курят а за тоты рокы та ся назберало на тійко гроши, што йому товар пронаў. Але він одтамтыль ишоў плачучи за дорогоў, стрітиў ся з ним циган. Жьвідуе ся го, чого плачеш? він му не хоче повісти, а циган го доходит заедно. А він му нарешты цевіў, яка тому робота, чого він плаче. Циган гварит: верний ся там назад зо мноў, та мы тото одбереме. Але фурман му не віриў, же тому не правда, жебы циган одобраў од жиды. Але пак го послухаў: вернуў ся з ним. Як были недалеко корчмы, адукат ся приздріў на вікно, же іде фурман іс циганом тай гвариў, же він си гев не такого адуката веде и почали ся з них насмівати. А циган входить до корчмы тай гварят: дай Боже добрыдень! а они му гварят: дай Боже и тобі! што ты циган потребуеш? Вельможный судіе (сендзьо)! моя жена згостовила мі бобу та я тот біб йіў, а решта, што мі зостало, та-м посяў і тот біб мі ся вроднў, што-м маў с того дванадцет разы тійко біўше, як я посяў. А сендзя му каже, же тому не правда, жебы то готовлений біб посядыў і выдаў с себе плод. А циган так повідат, же кой тому не правда, жебы то готовлений біб посядыў, тай тому не правда, жебы с готовленых яец курята вышли. Тогда адукат і сендзя к собі побесыдовали, же то акурат тому правда, же циган повідат. І тогда выдали фурманови вшыток товар, лем тоты дванадцет яец заплаत्वў.

(Липовец). О пані, што даў циганови хворого птаха і зложнў до кавці стівку, што кед птах у цигана здохне а пан повіст, перший, што птах здох, то циган возьме стівку а кед циган перше, то цигана задаст пан до гарешту на шіст місяци. Маў то еден пан дуже красного птаха: навчій його гарды пскати. А ходиў до нього ча-

это цыган помагати йому робити. Тай слухаў, як тот птах єспізаў та му ся дуже сподобало. Але раз тот птах захоріў так, што му аж дохторы не могли помочи. Видно было, же юж не буде жлти та пан даў го цыганови і зложнў до кавції стівку: же як повіст пан скоре, же птах здох, та цыган возьме стівку, а як скоре цыган повіст, же птах здох, та цыгана даст до гарешту на шіст місяци. Раз приходит цыган до пана. Пан шьа жьвідує, як там птах. А цыган повідат, же добрі. Але він го зазно доходит, жебы повіў акуратны, же птах здох. А цыган вінк не повіст, лем все, же добрі. Але пану не є потерпльином было, тай гварит, же птах муєбї юж здохнути. А цыган гвирит: кой пан скоре выповіў, же птах здох, то теперь стівка моя.

(Липовец). О пану, што обіцяў цыганови червены нагавицы, кед го назве таксў титулоў, якої іши не маў і не буде мати. Як цыган назваў пана? Ішоў раз єден пан через місто. А маў на собі червены нагавицы а иде за ним цыган тай му шьа сподобали тоты нагавицы и просит пана, жебы му пан даў тоты нагавицы. А пан му гварит: дам ти нагавицы, але приєдеш заран-рано до мене и назвеш мене такоў титулоў, што я такой ем не маў, ани не буду мати. Та цыган одышоў в свою сторону, а пан в свою. Приходит цыган домів, люг собі на постыль, цыганка му дає істи, він не хоче. Она шьа го жьвідує, чого шьа турбує, а він повідат: дай ми спокій! — а він собі думаў, яку титулу має найти для пана и роздумаў собі, же го назве Ісусом Христом. И приходит рано до панї тай гварит: пані! слава Ісусу Христу! Пані одповідат: слава на віки! што потребуєш цыгане? — він повідат: ці дома Христос Пан? А она не знала, што на то гварити та пішла х пану. Гварит: який єи гев цыган пришоў и жьвідує шьа, ці дома Христос Пан? Пан собі подумаў, же він вчєра бьў є цыганом, здогадаў ся, же так цыганови повіў, та казаў взяти пані тоты нагавицы і дати цыганови.

(Липовец). Як то раз Ісус Христос єо шьвятим Петром пришлє на віч до єдного газды, котрого жена мала родити дьитнєу. Як вроднў шьа хлопец, Христос гварил Петру, же так тому хлопцу дасть, же як што задумат, то буде мати. Учюў тото слуга газдіў, што спаў недалеко них і у положкыны украў дьитнєу і втюк єнєм покырвавнши вперєд бабу. Як рано повставали і повидьили бабу покырвавєну без дьитнєу, сказали же она єйїла дьитя і дали єй до гарешту. Тем часом, як підріє хлопец, жьвідаў ся у того

слуги о матери, а як го тот переводжаў, так подумаў, жебы мати перед ним шья стала. Як задумаў, мати пришла ік ньому, пізнала сына, а він потім покарав слугу замінивши го на пса — а задумавши зобиў, же отец шья розсыпаў на порох за кару, же даў до вязницы матыір, хоц она не провинила в ничим. Як ходиў Иусе Христос по земли зо швятим Петром и пришли до єдного села, стали до єдного газды на ніч. Казаў им тот газда піти там на боіско спати. И они пішли. Але в тім домі была баба в тяжи: мала родити дытину тай барз на ню тяжко было. И все шья кликала на Бога, жебы ей Бог скоро розлучиў з дытиною а швятый Петро тото слухаў тай гварит Иусу Христу: просит баба, жебы ей Бог скоро розлучиў а Иусе гварит: иди, посмот, як на небі. Він пішоў посмотри, приходит назад и гварит же дуже не добра теперь планета. Иусе му каже: ід собі лячи спати — тай він так зобиў, але не міг выслухати той бабы, же так йойкат та зас гварит Иусу, жебы ей розлучиў. Иусе гварит: иди, посмот теперь, яка планета? Пішоў Петро посмотри, приходит назад і повідат, же тецерь добра планета. И тогды шья народиў хлопец. Та Петро гварит Иусу: што даст тому хлопцу? А Иусе гварит: тото му дам, што сам буде думати, то му шья стане. А слуга недалеко спаў та слухаў вшытко, што они бесыідовали. И встаў, взяў того хлопця и втюк далеко. А она не чула коли, бо спала. Як шья зобудила, обзерат коло себе: дытины не є. А слуга як браў дытину та бабу чім си покырвавиў. Як повставали вшыткы та повідали, же она мусыла жыєсти тоту дытину. Она повідат, же нвіт, же не знат, де шья дыло. Далє они по шандары пішли. Пришли шандары, бабу скапчали міцно, што она мусыла повісти, же жыла. И взяли ей до гарешту. А слуга того хлопця собі выховаў, юж му было три рокы: юж знаў ходити и бесыідовати. Гварит тот слуга тому хлопцу, жебы так думаў, жебы му шья стала єдна корова. Він задумаў и она шья стала. Далє казаў му думати на вшелыякы річи і юж вшытко шья стало. Але тот хлопец жьвідує шья, де моя мати? А він го переводжат, же ты матери не маў. А хлопец гварит: як бы я матери не маў? Кой шыткы дыти мают матери та и я колиси мусыў матери. То я буду думати, жебы мбя мати ту шья стала. И він задумаў і мати пришла. Пізнала свого хлопця, поцьіловала, потышила шья и оповідала, яка тому робота шья водила. Тогды хлопец гварит тому слугови: чього так зобиў? И задумаў, жебы они шыткы трое стали шья там, де він шья вродиў. И юж там сут. Тогды жьвідує шья свого вітця, на што ты матыір

мою даў до гарешту? Теперь він задумаў, жебы шва с того слугы зробіў — прэпрошам — пс. И зараз шва зробіў. И того пса вязаў до стона на ланцок а сам задумаў, жебы шва ту ідло стало, и разом отец і мати і він шва гостили. Але отец гварит, же треба и псу дашто дати істи. А хлопец гварит: дайте му тату огня! И даў му огня. Але пс оген істи не буде. И гварит отец, же дебы то пс оген іў! — а хлопец гварит: а дебы то мати дытину жыла! а ты повідаў до кінця, же моя мати мене жыла! И тогда задумаў и з вітця шва зробіў порох за тоту кару, же він даў свою жену до гарешту, же она дытину жыла (а она не жыла).

(Королик волоскый). О цигані кумі, што лишіў його газда при своей жені на газдівстві, кой пішоў на ярмак. Раз пішоў еден газда на ярмак а цигана кума лишіў дома іс кумоў на газдівстві. Гварит му: газдуй же ту так, як і я. Тай циган косіў до полудне. На полудне вышла кума и вынесла му істи. Тай циган зіў і повідат: подте же кумоньку і лечи так як іс кумом. Кума взяла і втекла домів. Вечур циган пришоў домів. Дала му кума вечеряти зас. Звечеряў циган і повідат до кумы: кумо, но постельте та ляжеме. Она му повідала: ну познимай зо ся лахы а ід там, де телята стоят. А кум пришоў з ярмаку тай она му повідат до нього: ід, гварит, воз си мотуз, а ідй скоре, бо циган меджи телятами стоіт голый та хотыў ня зівалтувати. А бий! Газда вышоў зо двору тай до цигана тай бий! цигана. А циган рычаў так, як теля тай вырваў ся циган с хыжи тай втюк. На другый ден циган пришоў до кума та звідуе ся кума: за што сте так куме телята били? Так того чорне теля рычало, што аж до хыжкы до нашой чюти было.

(Королик волоскый). Жид і Іван-запека, што жидови вкраў гроши. Раз Іван вкраў жидови гроши. Та жид заскаржиў Івана до суду. Іван взяў, набраў гроши і пішоў до судіі та даў йому гроши. Сталя на термін. Судия (сендзя) повідат жидови так: Ну, жиде возмеш Івана на віз і завнеш го до перины і будеш го тягнути сам на гору, то Іван ся признат о грошах. Жид взяў Івана на віз, завиў го до перины і тягне сам на гору; здушиў ся дуже та крічит: Признай ся Іван, не терп таку муку велику, бо я ся уж здушиў а што ты там робиш х перині? Вытяг жид на гору тай сыў тай дыхат: Іван, што робиш, признай ся, бий ся Бога, бо тя назад повезу долув гороў. Ну — повідат Іван жидови — я ледви вышоў горі гороў, а лыгай ты до перины, то я тебе зас повезу. Взяў жид, люг до перины. Як Іван зачаў долув гороў летіти, навалиў з возом в бадуню, жид потоўк ся і віз поламаў ся.

Як поімаў жида з бадуні за ногы, як зачаў влечи по ядўівцох, жида покырвавіў, подер на нім жупан і штыткы лахы: жид зістаў голый. Тогды жид повідат: Іван, што ты ся уже натерпіў муки признай ся, бій ся Бога! Наконец пустіў Іван жида голого. Жид вырваў ся і летит зас до суду. Судя му каже: станеш іши раз на термін з Іваном, то він ся мусит признати. Сталн зас на термін. Каже судя: Іван признай ся! Іван повідат я не краў жидови жадны гроши, я не краў нич. А судия гварит: будеш зас муку од жида терпіти. Іван все повідат, же не браў. Судия гварит: ты жиде палец до огня прилож а Іванови на руку, то ся мусит признати. Твк жид доўго пхаў до огня а Іванови на руки, аж покаль палец не одпалвў. А судия повідат: кой ес так го мучиў, а він не признаў ся, то юж не вкраў гроши.

(Завадка Римаповска). Як Ісус Христос с сьвятым Петром ходили помеджи люди і пришли к великій воді, а богач што ішоў штырьма віўми не хотыў іх перевезти через воду, та бідный, што ішоў пару бычаты з возом та іх перевюз. Яку удумаў Христос заплату обом. Што дале стрітили Христос с сьватим Петром на пути. Яку долю прзначіў Христос для дрічного дівчати, што ім вказало дорогу до села. Сьватый Петро і Ісус Христос ходили помеджи люди и пришли к великій воды, што не были годны перейти через воду. А іде богач штырьма віўми і они просили го, жебы іх перевюз через воду. Стріліў батогом понад воды і пішоў гет через воду, побіў, же дзядів не буде возвў. Пришоў бідный пару бычаты з возом. Просили ся также бідного, жебы іх взяў на віз; повіў ім: сьдайте на віз, кед будут могли бычата, та перетягнут нас через воду. І перевюз іх через воду. Одышли дале і Петро сьватый ся зьвідуе Ісуса Христа: што мы тому даме богачови, што нас не перевюз через воду. Повіў Ісус Христос Петрови, же других штырі тот богач найде в стайни. Потім зас ся Петро зьвідуе: што даме бідному, што нас перевюз через воду? Повіў му Христос, же скоре прийде домів, та му и тоты бычата поздышут. Петро повідат: не добрі Панае, бо кривда така велика, він бідный та и тоты бычата му поздышут. Потім повідат Петро: Панае злы, не добрі, же ся так стане! Ісус Христос повідат: Петре тот ест мій бідный, бо в мене вірный. Богач не мій, бо в богацтво вірат. Ідут дале: городит еден терньом сад. Зьвідуют го ся: на што ты так городиш? Одповідат ім: Панае за тот час, жебы быў тот пліт, закыль я буду жиў. Ідут дале: другый газда городит такы сад, як і тамтот. Зьвідуют ся го на што кіў на оба кінцы

теше? Повідат: я доўго не буду, дыти дробны зостанут; яе кодови конец еден пригнае, так другый си оберне затесаний, готовый, та му пліт буде ся тримаў. Идут дале: працька-дывка пере лахы. Зьвідуют ся: де дорога на друге село? Тота взяла, прайник шмарила і вказала ім дорогу. Идут дале: льінивий лежит бiля воды і повідат так: же водычко, жебы-с текла через мое тарличко, тобы-м тя ся напай. Але тоты пришли к ньому. Ісус Христос и Петро сьватый зьвідуют го ся, де на друге село дорога? жебы добрі было піти. Тот льінивий не встаў, жебы ім указати дорогу, лем ногоў показаў дорогу. Потім сьв. Петро ся зьвідуе, што мы тому дывчати даме, што нам так добрі дорогу вказала. Ісус Христос повідат Петрови: же того льінивого, што віля воды лежаў а не напай ся ейі. Сьватый апостол Петро повідат: не добрі Пане даеш! А Ісус Христос повігат: же тот льінивий бы віля хлїба готового згьб з голоду, бо бы си го не взяў, а тота цыкава, та го буде обходити.

(Тыльова). О рысьі, што пришоў на козыі до хыжи. В Комариску на Уграх рысь пришоў на козыі аж до села: як ся вчипіў карху козы, так не міг одченити і пришла коза з ниж аж до хыжи — та го люде забила.

(Мшана). Ёднога пана сын ходиў до чколы разом з дывкоў ёднога шевця. Во чколах прирекли собі побрати ся, як дійдут до років. И справды сын просиў, як пришла пора, отца, штоб позволиў му женити ся с тоў дывкоў бідноў, але уцтивоў. Отец позволиў. Ёднога пана сын ходиў до чколы і ёднога шевця дывка. Ици во чколах прирекли собі, што ся поберут, як дійдут до років. Коли до років дішли, сын хотиў (маў тот замір) женити ся с тоў дывчиноў, а не сміў вітцю сказати. Того сына отец повдовиў а сыновн рокы дішли; отец спімнуў, жебы ся сын жениў а сын маў охоту, але лем з дывчиноў шевця. Отец пізнаў на его лица смуток і зьвідаў ся сына, жебы му повіў, для чого смутный. Так зьвідуваў ся его кiльканадцет разів, аж на остатку сын одкрыў таямницю, же він ся хоче женити, але лем жебы му отец позволиў взяти за жену дывчину, котрі він прирюк за молодых лыт во чколах. Ёст вправды бідна дывчина, але прото уцтива. На того отец одповіў, же му о масток ся не рсходит, кед она уцтива а сын ей полюбиў.

(Горова). Забава дытйй. Посыдают за рядком дыти (мали хлопцы) а едно не сяде, лем повідат: „ходиў я коло каты, покусала ня там чорна хора (кура), як водила курята“. А пак ся зьвідуе дыти: „де пан?“ А дыти повідают: новыше! і так доходят до остатнього і тот остатній каже: „я сам пан!“ І выступит гет, а пак

тот сяде, што ся зьвідуваў. А тот, што гварит, же він пан выступит і зас ся він іх зьвідуе.

(Горова). О гардїй дьівцы што зо страха лахы здерла а потім „ей взяло“. Мали мати з вітцьом одну дьівку, а тота дьівка барз гарда была і ходили г нї вечур хлопцы, музыку робили, таньцували з ньом. Аж раз змеркло ся і не принесли сой згорівкы і она ся з нима заставляла на великый застав, же пыде принести згорівкы. А паробци ся бояли, бо через такый мыст треба было ити, што страшно. И она пішла и принесла и еше ся з нима заставила, же им с того страха лахы принесе. И пышла и принесла. Ишла до жида (качмаря) и не было нич. А пак як ишла од жида, то сидыло на мосты таке, як кітка. Як го поімала за голову, вшытко одыня з нього здерла. И пришла думыв. А отец и мати страшили ся, што ся таке стало, што зробила, же таке не подаруе тота біда. І так пришло раз пыд выкна и домагало ся одыня. Хлопчиска выбили в выкны шибу и на тоту дыру давали му инше убраня, а оно гварило, же не хоче иншого, лем тото, што з нього зняло. Няй ми ген однесе, де мі зняло. И позганяли ксьондзыв (сьващеників), жебы го закляти на мосты, жебы не страшило. Ишли люде зо заду, она в середины, вюў ю отец за одну руку а мати за другу а сьващеникы ишли на перед. Як їй раз пырвало, та з ней нич не лишило, лем лахы. Так купку лишило, як и она з нього здерла. И отец и мати взяли тоты лахы и поховали до гробу. И оно на ті покуты тримало двадцет років, і пак ей пустило та не вильно ей было на сьвіт выйти, бо як бы была вышла, то бы їй взяло на вікы. И дыстала ся к своїм лахім до гробу а выквитла квітком. И йіхаў пан за дорогоў и тот квіток си вырваў. И взяў си и поставиў си го до покою до воды до склянкы. И пойіхаў раз и лишіў си кухаря, жебы му зготовиў йісти. И тот кухар зготовиў и поставиў си до пецка, до руры, так як все робиў. И тот квіток взяў и пойіў му. А пан му приіхаў и бий! кухаря, нач му зйіў тото його йідло, бо не знаў, же то квіток зйіў. А пак пойіхаў пан зас на забавку. Тот кухар зготовиў йісти на ново и тото зас квіток зйіў. Кухар зас третій раз зготовиў йідло и поставиў сой варту и тоты вояци вартували и поимали ей. И пан приіхаў и зьвідоваў ся, што то за една. И она му повіла, же так и так зробила. И пан тот ся з ньоў ожениў. И хотыў раз взяти ей на забаву. Не пышла з ним, бо ся бояла, же ей зас возьме тота біда на покуту. На другый раз кочіш того пана запряг конї, а она сыла си на брычку, што пан на нї йіхаў — и коні іще не вкочли а ей юж взяло.

(Горова). О льинивім Мацьку, што выбраў ся в до-рогу та роздаючи хлїб дзядім дістаў такый воречек, што вшытко даваў, чого Мацько захотыў. Як на весылю цысарьова дывка выбрала сой Мацька і він з ньом жиў в мурованици. Як іх хотыў цысар стратити та выслаў на них тричи войско, та за кождым разом шитко войско попадало и не зробило ім нич. Бден газда, гдовец, ожениў ся пак з другоў и маў с першой жены сына а тот сын не хотыў робити нич. Тота мачоха хпекла му хлїба и выправила го служити. И він тот хлїб з'їў и вернуў ся назад. Пак му зноў змолола піў мацка зерна и з муки му хпекла хлїба и зас го выправила слухити. А ему мено было: Мацек. Ишоў коло дороги и йїў хлїб а дзяд го просиў хлїба и він му даў. И гварит: нате вам дзядусю, нате, бо повідают, же хто даст бідному, же йому даст Пан Біг. И иде зас коло дороги и зас быў дзяд и зас просиў хлїба и він зас му даў хлїба и зас так гваріў. И ишоў зас дале и зас нашоў дзяда третій раз и зас му даў хлїба. И так гварит: юже-м хлїб роздаў, а мі пан Біг нич не дає. І (в) пак тот третій дзяд зьвідаў ся го: што-ж ты хочеш сыненьку за тот хлїб? А тот гварит: такый воречек, жебы з нього маў дос, што він схоче. Добрі. Так ся вернуў домыв і страє тот воречек на пецу, жебы му даў бобу. И даў му воречек бобу и він йїў. А тотя жена гварит свому газдови: наш Мацюсь штосі знає, бо выйшоў на пец и заедно йїст. И гварит тот сын: воречек, воречек, я хочу киселицы до бобу! И воречек му даў киселицы. И гварит му отец: ид же до льїса пнякы торочити. Пыду, тату, пыду, я шыткы пнякы выторочу. Пак пышоў до льїса и сыў си на пняка и зас просит воречек, жебы му даў киселицы и бобу. И тот його отец вышоў зазерати, чи дашто робит. И пришоў до-дом и гварит: нич не робит, лем сїдит на пняку и йїст. И пак вышоў другый раз зазерати — а тот юж вшыткы пнякы на купі маў; тым страє воречком: воречек, воречек, жебы ми ся тут вшыткы пнякы на купу сторочили! И вышоў зазерати його отец третій раз: а пняків было барз дуже на купі і гваріў: як ся тото зведе? А сын повідат: цїтте тату, бо я тото зведе нараз. Зас просиў воречка: воречек, воречек, жебы мі ся ту стаў віз. И він тоты пнякы вюз перед того пана, што казаў вітцови, жебы тоты пнякы поторочиў и вюз домыв. Пан ся встрашиў, што ся таке стало, што іци ніхто такы ани раз не вюз. И пак тоты пнякы ся зметали з воза самы, а выз ся розышоў, што го не было нігда. И было весыля: што цысар оддаваў дывку. И пак він на тото весыля пришоў и тотя дывка

выбрала сой його. Як назганяли цысарей жебы выбрала газду, котрый ся їй подобат а она выбрала си його. И пак оддала ся за нього и замуrowали ей до муrowаницы (такый мур с камя). И она с тым газдоу мала шытко красне: тот воречек їм даваў. И пак спровадили войско, жебы їм головы постинаў. Она вышла на ганок с той муrowаницы и гварит: Мацюсь, Мацюсь! на нас войско юж иде. А він зьвідуе ся: ци далеко тото войско? Она повідат: туй! Він выйшоў з воречком и пак гварит: жебы шытко войско попадало. И вшытко попадало и было там до третього дне. И пак тото войско го ся просило, же не буде му головы стинати, лем жебы пышло домыв. Другый раз тот цысар іщи біўше войска спровадиў, жебы му тото кінця дышло. И зас тото іщи попадало, як із воречком выйшоў. И спровадиў на нього войско третій раз и третій раз го войско попадало. Потом тот цысар даў покій. І (и) юж так жили собі.

(Ольховец). О тім як Христос зо ш்வатым Петром ходиў по земли і раз по дорозы вступиў до одной хыжи і просиў газдыны, што пекла хлыб, жебы му хпекла дакый колачик. Як потом посвариў ся з бабоу, же аж му штухла погрібачом до чела, с чого Христос сьміяў ся. Як зас пішли дале і пришли ту великій воды, та ішоў богатый зо штырма віўми, той не перевюз их; надышоў потім худобняк з двома малыма бычатами і той их перевюз. Яка нагорода чекала обох тых людей, богатого і худобного. Як Ісус Христос зо ш்வатым Петром ходиў по земли и научаў народ, вступиў до одной хыжи а там газдыня пекла хлыб. И потім ш்வатый Петро просиў, штобы му хпекла дакый колачик, же він ест голодный. Она му всадила тысто з долони а потім не дала, як ся тысто хпекло, бо барз велике и гарде выросло. А ш்வатый Петро просиў, штобы зас хпекла му. Она вжяла потім лем хпиў, як хперед — а то іщи більше выросло. Але і тот хлыбец не дала а Петро все внуваў, жебы му дала. А она му потім погрібачом штухла до чела. А Ісус Христос быў на дворі и чекаў Петра, а потім ся с Петра насьміваў, што з бабоу ся забавляў, та на даремны, бо му не дала нич. Потім пішли зас дале. І пришли ту великій воды и не могли перейти. А трафиў ся там еден газда зо штырма віўми і они го просили, штобы их із возом перевюз брез воду а він их не перевюз, тільки пішоў сам. Потім надышоў такый худобный з двома малыма бычатами. И они його знов просили, жебы их вжяў брез воду и він их вжяў и перевюз их. Потім, як ся перевезли, жьвідаў ся Петро

Ісуса Христа, што дадут тому, што ишоў штырма віўми а не хотыў их вжыати. А Христос гварит: даме іши штырі волы. А тому, гварит Петро, што даме, што нас перевоз. А Христос повідат: і тоты два му поздышут. Та Петро гварит: то несправедливі. А Ісус Христос повідат: та бо тот наш буде, а тамтот най ся тышит воламі.

(Ольховец). Як то циган дістаў на нагавицы. Циган Фецьо дістаў си од єдного офіцера червены нагавицы и блюзу и потом пришоў в крестопоклонну недылю до церкви и стаў собі нахперед вшыткых людий. Як ся люде кланяли кресту а циган Фецьо мысліў, же они ся йому кланяют, позераў ся на люди и повідат: люде, што робите, то я Фецьо, а вы ня не познали, же-м гарды убранный. И с того ся люде сьміяли барз. Аж и сам сьвященик ся засьміяў. Але же в той час задумаў сьвященик, же цигана треба до себе закликати и повіў дзвінникови, жебы йому по набоженьстві казаў до себе прийти. И циган так зробиў, пришоў до сьвященика. А сьвященик написаў йому картку, а на тій картцы было написано: дванадцет буків! И даў му тоту картку, жебы ю занюс до сендзы (судийи) и гварит: на-ти картку, занес а достанеш дванадцет на нагавицы. Циган взяў картку и полетыў до сендзы. А там по дорозы идучи стрітыў ся з єдным студентом, дае тоту картку студентови и просит: най мі пан прочитат тоту картку. А тот студент посмотриў ся до карткы и повідат: кепеко, бо достанеш дванадцет кыйів на зад. А тот циган тоту картку од нього одобраў, повідат: вы не знате чітати. А тот студент сой подумаў, же то ест хыба і так обіг крякамы и знов нахперед цигана заступіў на дорозы. А циган зас дае чітати ту картку, бо го не пізнаў. Тот му почітаў, повідат: добрі ту маш, бо маш дістати дванадцет на нагавицы. Циган зас просит студента, жебы му приписаў других дванадцет, жебы было двадцет штырі. Студент маў оловко (= оловце) при собі и приписаў других дванадцет. И циган подякуваў му и пришоў до сендзі тышачи ся, што ма юж штырі двадцет златых на нагавицы (нагавицы). Тай там пришоў в час обіду. Тай сендзя казаў зачекати, тілько од нього картку одобраў. Як сендзя обід зійў, казаў поліціянови вытягнути лавку на рынку і казаў ся циганови положити на ню. Як тот поліціян зачаў го кыйом по зады бити, а сендзя рахуваў и циган тыж рахуваў. Як выбіў дванадцет, циган кричит: гов! паночку! бо тоты лем приписаны. Але сендзя одповіў, же ест нацисане: штыри двадцет и дале казаў бити, Як выбіў штыри двадцет, тогды каже поліціян подя-

ковати сендзьому за кару. А циган не хотыў подяковати, лем іщи сендзьови наклаў. И втюк домів. Так ся с циганом эле повело.

(Тиханя). О тім, як до єдного великого богача — Марко называў ся — пришоў на ніч еден зьвіздар і читаў із зьвізд, же праві в сельі родиў ся хлопец, што завладьіе цылым маетком Марка. Марко убояў ся і выгнаў слугы, штобы глядали, де такы́й хлопец ся народиў. Слугы пришли до першого худобного сусьіда, с котрым Марко не любіў ся, і там знашли хлопця, што праві народиў ся. Марко помириў ся с сусьідом і взяў од того худобняка хлопця на звыківок. Але потім вынюе хлопця до єдного льіса, роспроу ёму бріх і там го лишнў. Нашли того хлопця купцы, што ішли за дорогом і вступили до льіса дагде воды ся напیتی. Взяли хлопця і выховали гарды, дали го хчити. Потім барзкы богатылі. Зашоў до них Марко раз на ярмак і зьвідат ся, чом так добрі им иде. Купцы му сказали о дьітінні з роспоротым бріхом, котру нашли г льісы і выховали. Так він их наклониў, што згодили ся післати до його дому хлопця, жебы пізріў, ци му ся сподобат його дьівка. Хлопця загнаў з листом до своей жены, а в листыі написаў, жебы го забила; за три дни писаў, як верну, жебы хлопця уж не было. Та хлопец стрітиў идучи брез льіс єдного вояка, котры́й взяў від нього тот лист, роздер і прочитаў тай даў і хлопцю прочитати. В листыі тім писано было, жебы хлопця забити. Вояк написаў другы́й лист, жебы того хлопця оженила за три дни з дьівком. І так ся стало. Марко приходит, хлопец уж його зятьом. Марко выправиў хлопця небавом по скарб великы́й за море. Хлопец счасливо перевюз ся брез море, і набраў золота до міха і назад вернуў. Марко сам потім пішоў за море глядати скарбу та кед його перевозиў дух на кораблі, взяў од того духа лопату, штобы нарабляти і уж мусьіў лишити ся на мори і перевозжати людей — а дух преч пішоў. Хлопец справды завладіў шиткым маетком Марка, як то зьвіздар вычитаў. Єден быў богач великы́й, называў ся Марко а при ным быў худобны́й газда и тот ходобны́й маў дуже дьітий. А тот богач быў на худобнбо злы́й. И єдного разу пришоў до того богача зьвіздар, што ся знаў на зьвіздах и просиў ся на

ніч и той го приняў богач. Тот зьвіздар вышоў вечер на двер и смотріў ся по зьвіздах, а тот богач го ся пытат, што там видіў? А тот зьвіздар гварит: видіў ем и добре и зле. И просіў тот богач коньче, жежы му повіў, што видіў. И тот му повідат: родіў ся тут такыі хлопец в ті і (и) в ті години, в ті і в ті минуті, што твоім вшыткым маетком завладіе. Тот взяў богач, засмутіў ся. И выгнаў зараз своих слугів до села, жебы глядали, де ся такыі хлопец народіў х ті години. Они пришли до першого сусыды, што го тот богач не любіў и знашли, што там ся вродіў тот хлопец. И пришли и повіли тому богачови, што вродіў ся хлопец у того худобняка, што ты го не любиш. И тогды казаў прикликати того худобного до себе и прикликали го. И пришоў до нього тот худобный и богач почаў го гостити и красныі з ним бесыдовати. И повідат му так: дотля не жилиеме в згоды, дотля сме ся колотили, а теперъ жийме в згоды и забавляйме ся. И так го пару разы гостиў, бо тот богач маў таку мысель, жебы того хлопця зглядити зо сьвіта. И каже тае до того худобняка: знаеш ты што, ты маш дуже дыти и не маш им што йісти давати, дай мі того хлопця, што ся тогды и тогды гродіў, а я го дам хчити и будут з нього люде. И нарештыі тот му даў того хлопця. И взяў того хлопця, гвариў, же він го завезе до своей родины, а то было в зимі. Взяў того хлопця и пойіхаў. Як пришоў до одного лыса, взяў тому хлопцю, распороў бріх и там го лишіў. Аж там идут купцы и одному ся барз воды схотыло. И повідат до друго: барз мі ся хоче пити, де я ся ту воды наю. А там другый гварит, же меныі так само хоче ся пити. И идут и глядают воды и видыли там, же иде пара зо снігу, так еден до другого повідат: там мусит вода быти. И пришли до того місця, де ся курило и видыли, же там ест дытяна и сміе ся на ны. Еден до другого гварит: подме та возмеме тоту дытину. А другый гварит, же то може такыі дух и пришли ближе, смотрят ся: дытяна мае бріх распоротый — и повідат еден до другого, жебы го взяти. Кед ся даст взяти, то добрі: дытяна правдива, а кед ся не даст взяти, то дух. И взяли того хлопця и принесли го до одного села, там му дали тот бріх зопити и ховали го, дали го вчити и навчйў ся купецтва и ходіў з ними по ярмакох всяды. И з ним мали велике счастья. И так збогатыли, же и самы не знали што мали з грошима робити, бо до них барз люде приходили, до ивних не ишли, лем до них. Едного разу пришли на ярмак и приходит до них тот богач Марко и зьвідуе ся их: панове што такого, што так до вас шыткы люде идут, ци дашто знате може почаровати. А купцы му повідают, же

ні, же они нічого не знають. Він знов наперат на них и зьвідує ся, жебы му повіли правду. А они му повідають так, же нич не знають, лем же одного хлопця несчастливого нашли в льісы, котрый маў бріх распоротый и же того хлопця сме си вивчили и з ним маме велике счастья так, што не знаме самы, одкаль (откаль) ся нам бере. Марко як того почуў од них, так познаў, же то тот хлопец, и повідат до того купця, же він має дома красну дівку одиначку, жебы их могли обоє поженити. Але тот купец му повідат, же він має юж да-с про нього и не барз му ся хотыў дати намовити. Нарешты повідат так Марко до купця: я му дам тому хлопакови — лист, а най го він занесе до мого села, до мого дому и най даст мойі жені. А най зае поверне назад, то йому повіст, ци му ся тота донька сподобала. Хлопец взяў лист, и пішоў. Приде до льіса а там стоїт вояк з баїнетом и кричит: де ты идеш? А хлопец повідат: даў мі пан лист, жебы занести пані. А вояк гварит, дай мі тот лист, най го прочитаю. А хлопец не хотыў му дати лист. Але вояк го не пустнў, мусыў дати. Як даў, тот вояк тот лист роздер и прочитаў. В листы было написано так: „Жено моя люба! як тот хлопак приде до дому, то дай го забити; як на третій ден верну, жебы-м го не нашоў“. И тот хлопак ся барз засмутиў і не віриў тому воякови. А вояк му даў самому тото писмо, жебы сам читаў. И тот хлопак прочитаў. И вояк му каже: не бій ся нич! я ті напишу другый лист — и взяў тот вояк, выняў атрамент, перо, папір и печатку — таку саму маў, як у того богача была — и написаў му лист такый: „Моя люба жено! як тот приде до дому хлопак, жебы-с го оженила з дівком нашом і за три дни, жебы было по весылю, ныж я ся верну. А хлопец пришоў, оддав лист и тота пані оженила того хлопця. Пан приходит — а ту по весылю и засмутиў ся іши гірше. И зьвідат ся жены, што зробила, а она му повіла: як єе розказаў, я зробила и показала му тот лист. Він повідат так: лист мій и печатка моя, але слова не мойі. Но, мыслит си, што-ж тепер буду робиў? И так жиют си там с пару тыжньї в згоды. Але все дух не добрый у того богача, все мыслит, як бы того хлопака ся позбыти. Єдного разу гварит до того хлопака так: любый затию! єст там за морем скарб великый, саме золото, я бы-м тобі даў на дорогу гроши, кільки лем сам хочеш, ажебы-с пішоў ся там довідати о тім скарбі. И даў му гроший а тот пішоў. И иде, иде, иде — нарешты по дорозы хтось кричит на нього: де ты ся в таку далеку дорогу пустнў? и повідат: ну и перейдеш, але там єст нечистый дух, што перевозжат без море, буде тя намавляў, жебы

ты од нього взяў лопату*) и жебы-с с тым корабльом нарабляў. Але ты того не прийма. И тот пішоў. И пришоў там на море и просит того духа, што там на мори, жебы го перевюз. И тот дух повідат: добрі, перевезу тя. И взяў го и вюз. Пришли серед моря и тот дух так повідат тому хлопакови: я юж старый, видиш, же не можу; на! тогу лопату и нарабляй, жебысьме ся не потопили. Але тот хлопак так повідат: я не годен, лем самы нарабляйте! Тот го більше юж не намявляў лем го перевюз. И тот перешоў за море и пішоў, де тот скарб быў. Набраў си золота до міха и повернуў назад. Пришоў зас до того духа и просит го, жебы го взяў. И повідат дух: чом бы-м тя не взяў, кед ем тя ту привюз, то ты и назад возму. Идут зас и знов пришли серед моря. И тот му дух так каже: як еме там ишли, то-м хотіў, жебы ты нарабляў, а ты не хотіў, але тепер юж мусиш, бо я юж барз слабый, то ся потопиме. А тот хлопак повідат так: хоц бы вам пришло хпіў того скарбу дати, што го несу, то я того не годен нарабляти. И вымовіў ся му. Аж приходят на край моря и тот хлопак зышоў, а тот дух лопатом по морю втяў и фаля была того хлопака хватяла до моря, але вербы там были и міх му зашоў за вербы (верьбы) и затримаў ся. И приходит назад до дому до того вітця, до того богача. И як пришоў, того золото высыпаў му з міха на землю. Тот богач тепер юж си не мыслиў о смерти зятя, лем жебы скарб достати. И выпытуе ся його як там было по дорозы: як він ишоў, якый там скарб ест великий, на кілько фур бы го забраў. И тот хлопак, тот зять його, му повідат. Ишоў ем и пришоў ем на море и там старый хлоп перевозат и мене перевюз, але серед моря мі даў лопату, жебы я нарабляў, бо він барз старый, та не годен. Та я нарабляў и перевюз ем ся. И тот богач забраў ся сам і пішоў. И знов пришоў до того самого духа. И также рюк: счестя! а просіў ся, жебы го перевюз тот дух без море. А дух му повіў: та чому ны, я ту перевозам вшитых людей и тебе перевезу. И всіў и йдут. Пришли серед моря и тот дух так до нього повідаў: ты небоже сильный, а я такый старый, слабый. Возмий ты од мене лопату и нарабляй, бо иначе ся потопиме. А тот богач так повідат: возму, та чому ны? я уж давно маў вам гваритя, бо я видиў, жесте слабы и стары. И тот дух му даў лопату и повіў му так: я давно чекаў на такого глуного, як ты, а ты зас чекай, покыле до тебе такый глуный не прийде, як ты. И дух пішоў преч а того богача зіставиў на морю. И тот хлопак газдуе, а богач по морю ся возит. Хто під кым ямку копат, сам до ней хпаде.

*) тут значить: весло. I. В.

(Тиханя). О хлопі, што любіў барз солодке моўоко пити, як жена корову здойіла все выпняў, так што в хыжи нігда не было масла, бо нйт было с чого зроби́ти. Єден дзяд порадиў женыі так, же юж хлоп не пиў моўока солодкаго, бо го настрашиў, што еден пан пиў молоко просто від коровы и ся отелиў. Было двое людий, жена и муж. Тот муж любіў страшны (барз) солодке моўоко и завсе, як жена корову здойіла, тай він завсе выпнў молоко тото. И страшны ся спас, быў барз тлустый. Єдного разу приходит до той жены дзяд и просит од ный масла, и она му повідат, же не є масла, бо ма такого мужа, же завсе солодке моўоко выпе. А тот дзяд повідат йй, жебы му добрі заплата, так порадит, же ей муж не буде більше молоко солодке пити и масла буде мала дос. Добрі. И на другый ден приходит тот дзяд до ей хлопа и повідат му: дай Боже счестя! Тот му повідат: дай Пане Боже! И звідат ся тот хлоп того дзяда: Што там чувати, кады вы ходите? А тот му повідат дзяд: не добрі чувати! еден пан быў, не ййў ничь, лем солодке молоко пиў и застаў тыўный и маў теля. Тот газда дзядови штосі даў и дзяд пішоў. Приходит жена до дому, тот хлоп до ны повідат, жебы му юж більше солодко молоко (моўоко) не давала, лем квасне. И она так зробила, дала му квасне молоко. Він квасне молоко зыў, зачаўо в ным курчати, він ся застрашиў, же ся буде телиў и мыслит собі так: ганьба мі буде, повідат, піду давде гет и забраў ся и пішоў. Иде, иде, пришоў на еден лыс и нашоў там скірны а в тых скірнях ноги были, што колдси воўци зыли человека. И взяў тот скірны. Ишоў, ишоў аж до вечера и пришоў до єдного газды и просиў ся на ніч. Тот газда го прияў. Тот хлоп быў барз змученый, казаў си на землю постелити соломы. Тот му газда постелиў и положиў ся спати. А тому газдови отелила ся в ночи корова и теля внюс до хыж. А теля пішло г ньому и легло си там на солومی. Тот ся г ночи обудиў, намацяў теля при собі и застрашиў ся, же ся юж отелиў. Та взяў и втюк. А тоты скірны забыў, што нашоў в лысы з ногами. Рано газда встає, смотрит ся, скірны сут і в скірнях ноги сут, а того не є, што ночуваў. И повідат так до жены: мусыло того человека теля зысти, заріжме го, бо и нас пойіст. Та взяли и теля зарізали.

(Тиханя). О бабі, што оддала ся за чорта. Была єдна баба вдова, страшны была ся хотыла оддати. Але нихто не хотыў, бо барз не добра была. А нарешты тота баба повідат: жебы и чорт прийшоў, тобы ся за нього оддала. И чорт приходит и баба оддала ся за чорта. И зачали обоє газдувати. Баба тота мала такы крыкы

и того чорта завсе до сніданя посылала тоты крякы корчити. Єдного разу пішоў чорт крякы корчити и приходит на сніданя а баба му повідат: Тай юж ес пришоў, а дырва де сут? Тот чорт видит, же з бабом не порадиш тай втюк. Летит чорт и надыбаў хлопа по дорозы и звідуе ся того хлопа, де він иде. А тот хлоп му повідат, же ся ожениў з вдовом бабом и не міг з ньом дати рады тай ей одступнў (лишиў) и иде гет. А чорт му так само повіў, же він так зробиў. И повідат: подме оба разом. И идут, аж перед вечером ся ім йісти хоче и повідат так чорт до хлопа: ту ест недалеко корчма, я піду до той корчмы и там буду страшити, буду вшыткым набивати (метати вшытко), а ты прийдеш и будеш ся на ніч просиў а они тя не будут хотыти пряти. А ты повідж, же ты порадиш тому, же не буде ту страшило, жебы ти дали тристо рыньских. И пішоў тот чорт наперед до той корчмы и зачаў страшити, зачаў вшыткым метати, аж приходит тот хлоп и просит ся на ніч. А тоты му повідають жиды: де-ж ту будете ночувати, кой ту страшит? А він повідат так: заплатте мі добрі, то я вам того страха выжену. Та кілько хочеш? звідують ся го жиды. А він повідат тристо рыньских. І дали му жиды тристо рыньских, лем жебы того страха выгнаў. Та він взяў, зашоў поїд лавкы и назбраў сьмітя, взяў огня, покуриў и (і) чорт пішоў. Выходит тот хлоп на двер и чорт до нього так гварит: маєш теперь тристо рыньских, ид же газдуй, а я піду до того млына за водоў и ту буду страшити и ту буду перебувати. Але ты, жебы не ходиў ня більше выганяти, бо бы-м ты голову одтяў. И так проросходили ся. Хлоп пішоў до дому газдувати, а чорт страшиў гво млыні. Люде ся довідали, же там ест такый хлоп, же выгнаў с корчмы страха и пішли, просили, жебы гин пішоў выгнати чорта с того млына. И хотыли му заплатити, кілько лем сам хоче. А тот хлоп ся бояў піти выгнати того чорта, бо му ішло о голову, жебы му чорт не одтяў (оттяў). Але нарешты обіцяли му пять сто рыньских, лем жебы пішоў выгнати того чорта. Хлопу ся сподобало пять сто рыньских помыслиў собі: шытко едно, піду. И пішоў. Иде, а чорт на вербі сьїдит и повідат так йому: знаеш, як я ти повіў? А хлоп ся обзыват так до чорта: я тя не иду выганяти, лем ти иду повісти, же нас бабы діганяют. И чорт, як му тото повіў, втюк гет, бо ся збояў своей бабы. И тот хлоп взяў сой пят сто рыньских за то, што чорта выстрашиў.

(Тиханя). Як то дває вандрівны зашли на велику пущу и гостили ся в хыжи Голода. Идут раз дває вандрівны, идут, идут и зашли на велику пущу. Там не е ани воды, ани што

йісти купити, ничь. Идут так г ночи, пришли до єдного лыса, а там ся сьвітит. Повідат єден до другого: подме там! може там єст корчма, та си дашто купиме йісти. Приходят ближе, смотрят ся: єст там хыжа з єдным виглядом и там серед хыжи стоїт котел великий и під тым кїтлом ся палит, а при тїм кїтлы баба стоїт страшны велика и заєдно штосі мішат в тїм кїтли. Але они си мыслят так: вошли бысме до той хыжи, але як ту сут збуйове, то нас позабивают. Але другый повідат так: шытко нам єдно, раз мы ся вродили и раз вмрати будеме; гвodyме до той хыжи и гвошли. Як гвошли, так просят воды. Тота баба дала їм воды варїхом и повїла им так, жебы пішли преч, бо як ей муж прийде та их забє. Они ся пострашили и просят ей, жебы их даїде сховала. А она повідат: де-ж вас єховам, хыбаль на пец під корыто. И сховала их на пец під корыто. Приходит муж ей так само великий, як она, приношат дырва и повідат так до жены: ту християньска душа смєрдят. А она му повїдала, же не є никого. Але видїла, же барз на то наперат и повїла му правду, же ту дває люде пришли и дала-м им воды и просили ся, жебы-м их переночувала. То ту ночуют, але им не роб нич злого. Тот хлоп пішоў на пец, взяў тых обох вандрївных до єдной руки як пташкїв и посадиў их на землю, зачаў ся их выпытовати, откаль сут и де ходили. И даў им вечєряти по єдні варїсы замїшки и при них тот котел сам цылый зїў и повїў им, же він ся называт Голод, и повїў им, же тут буде без сым лыт а по сємох лытах приде може там до них, жебы ся барз Богу молили, жебы до них не пришоў и одышли тых дває преч.

(Тиханя). О богачї, котрого жена намовила, жебы такого розуму найшоў, жебы до них люде не ходили. Як найшоў такого розуму, люде перєстали до него ходити, але маєток почаў упадати і нищїти. Зас просила його жена, жебы зас пішоў розуму глядати иншого, жебы зас люде до них гостили. Він послухаў своєй жены. Та скоро по тїм захворїў — як ся обачиў, помалы зноў му вернуў Бог газдївство. Быў єден богач великий іє жєном. І барз до нього люде ходили позичати гроши и гинши річи, кому тїўко треба было и так ся єго жєны наприкрили тоты люде, же єдного разу просят своєго мужа: мужу! мамє вшыткого дос, лєм нас тоты люде барз нудят, што до нас ходят заєдно. Ани не мамє ночи спокїйной, ани дня. Забер ся и ид даїде до ворожки, такого розуму глядай, жебы до нас люде не ходили. Як то так заєдно жена просила, так тот богач послухаў и пішоў того розуму глядати. И иде, иде, пришоў до єдного лыса, там сьї-

дит при дорозі дзяд барз старый і сівый и пытае ся тот дзяд того хлопа: де ты идеш чоловіче? А хлоп му повідат так: я ем барз богатый, мам жену а дытий не мам. Я бы-м си хотыў жыти в спокойі а не можу про людн, бо заедно до ня ходят гроши позычати и чого тїўко кому треба, то до мене каждый иде. Мы не маме про людн спокую ни гво дни ни в ноци. Та я иду такого розуму глядати, жебы до нас люде не ходили. А тот дзяд до нього повідат так: верни ся чоловіче до дому, не бій ся ничь, більше (sic) до тебе люде не будут ходити. И тот богач вернуў ся до дому и оповіў свойі жены, же юж такый розум нашоў, же до них люде не будут ходити. И люде перестали ходити. Маєток зачаў упадати и так упаў, же нич(ь) не было. Єдного разу знов жена просит свого мужа: мужу мій, нашоў ес такый розум, жебы до нас люде не ходили, но зас иди глядати розуму, жебы до нас люде ходили и жебыме зас маєток так мали, як сме и мали оперед. Хоцбы и по цылых ноцах люде ходили, то я не буду нич гвариўа и не буду ся противвўа. И взяў тот хлоп и пішоў розуму глядати, жебы зас до них люде ходили и жебы му ся газдівство вернуло назад так, як и было. И ишоў и на самім тім місци, де и оперед, застаў того самого дзяда старого, сівого. И тот го ся дзяд звїдуе: де ты чоловіче идеш? А тот му хлоп повідат так: маў ем маєток великий і барз до ня люде ходили гроши пожычати и што тїўко кому треба было, до мене ишоў, но мі ся то спрікріло и мойі жены, я пішоў ем такого розуму глядати, жебы до ня люде не ходили. И нашоў ем такый розум, што люде до ня не ходят и маєток мій страшны упаў. Тепер зас иду такого розуму глядати, жебы мі ся шытко назад повернуло. А тот дзяд му повідат так: чоловіче, твоє газдівство юж ест в сємых руках, ид до дому, якос то дале буде. И тот хлоп ся вернуў назад до дому и оповідаў свойі жены, што видыў и што му тот дзяд повіў. Але маєток ся му не поправлят, лем іщи барже нищіє. Він сам захворіў и так ся на нїм струпы шмарили, што не нашоў бы на ным чистого тыла, де бы можна йіглоў баднути. И так лежаў в постели а жена ся трудила праньом, людьом лахы прала и так си мужа ховала. Єдного разу идут гудацы и пришли перед тот дїм и повідают еден до другого: што таке, же ту так спустошіло? А другый повідат: ходме дб хыж. И гвошли до хыжи, там не нашли никого, лем того хворого на постели. Тай ся го звїдуют, што му таке, а він им оповідаў свою бїду. Тоты гудацы бесыдуют еден до другого: гралсєме ту нераз и гостилсєме ся нераз в ты хыжи, заграйме тому хорому. И повідают тому хорому: Мы вам заграєме! але тот хворый просит их,

жебы не грали, же він має свою біду дос. Але гудаци на то не уважали, лем зачали грати и грали му. Як му грали, так він повідат: што-ж я вам за то дам? А они повідають, же од нього за то ничь не хотят, а він повідат до них так: дайте капелюхы, што мі Пан Біг даў, то я и Вам дам. И взяў руком під своє плечо, набраў жменю струпів и даў одному до капелюха и другу жменю набраў зас, даў другому гудакови. А с тых струпів зробили ся дукаты. И тоты гудаци подякували му, забрали ся и пішли. Идут а по дорозі здыбали його жену, што прала лахы, повідають їй: гралисме вашому мужевн, даў нам ваш муж дукатів. Але она им не дала за віру. И повідат им так, же не правда тому, жебы вам даў мій муж дукаты кой він сам не ма што зъысти, лежат так як Лазарь. А они показуют дукаты. Она зоставила шытко, сама пішла до дому и сварит ся з мужем: тобі ся музыкы хоче, маш дукаты гудакім платити а я бідна мушу зарабляти, жебым тя ховала, а ты маш дукаты схованы. А він їй так повідат: цит жено, не крич! што-м даў гудакім, то дам и тобі. И взяў, казаў їй запаску підняти и набраў спід другого плеча жменю струпів и даў їй до запаскы. И с того ся їй зробили зас дукаты. И помалы зас ім даў Бог газдівство, але юж такого не было, як было оперед. И теперь юж знали Бога хвалити и не противили ся ничому.

(Тиханя). О человеку, што схудобнівши продаў свою жену пану за торбу дукатів. Чоловік потім люг спати х фосьі піля дорóгы а пришоў орел и хватиў тоты гроши и пустиў до дудлавой вербы. По смерти пана жена тота наняла дзяда до роботы, и казала му вербы стинати. Дзяд постинаў а в єдні дудлаві нашоў свою торбу з дукатами. Збачила того жена и зъвідує ся, што нашоў. Він каже: торбичку мою властливу, гнї гроши, штом продаў мою жену и два перстенї переломлены. Жена тоты переломлены перстенї и зложила із своїма тыж переломлєными и здали ся разом: а то тот дзяд быў ей мужом. И спїзнали ся та жили на старіст разом в достатках. Маў єден газда дывку, другый маў сына. Гварят тоты газдове: ожениме их. Мы маме газдівство и наши дыти будут мати. Як их оженили, та их положили спати — а г ноци шгосі кричит на выглад: што хочете, ци бідовати хочете на молодіст, ци на старіст? Але они отповіли (одповіли): маме няня і маму и зъвідаме ся их, ци за молодости бідовати, ци на старіст? Они потім так одповіли, же на молоды лыга олят бідовати. Отец і мати дали им шытко, але им так пішло, як

жебы на воду шмаріў. Бідуют, бідуют, не маюць ніч таі взяли ся ходіць по хыжах. Іде раз пан на коні. А гарда была тота ёго жена. Таі гварыць пан: не продаў быс мі тота жэну? А він гварыць: продам, кед мі пан дадуч торбу дукатів. Але як він ёй продаў, взяў пан зо собою жэну и вбраў ёй до красных лахів. А він грошы положиў над головою а сой люг х фосы піля дарогы. Пришоў орел и хватў тоты грошы и пустиў до дудлавоі вербы, там де тота жена была. Але потім як гмер тот пан, жена тота гварыць, жебы взяла такога дзяда, штобы даку роботу робіў та буде му йісти давала. И він на тот час тото чюў и пришоў и му дала йісти и казала му робіць. Казала му вербы стінаць сокыром, а він стінаў, едну стаў, дві, тры; видыў едну дудлаву і сой так помыслиў: раз втну і два раз то хпаде. А пані вышла на тот час на ганок. И нашоў там торбу тота свою, што му зяў орел. А она гварыць: дыдусю, вкажце ле, якесте там нашлі. А він гварыць так: ніч! ніч! лем торбынка мая властліва, — што-м продаў жэну, мам там в нйі два перстены переломлены. А она гварыць: вкажце ле тоты перстены. Він их вказаў и она пішла по свойі другы перстены, што мала тыж переломлены и зложила враз и здали ся разам. И по тім ся спізнали еднo другога. І дала го оголыць и выкупаты и потім застаў паном на стары літа, на стары дні.

(Тиханя). Дві вороны, што глядали воды (байка). Дві вороны ходили глядаты воды, бо йім ся дуже хотыло пьць, та не нашлі нигда. Нарешты нашлі деси на кошари в дзбанку. Та не могли дістаты в дзбанку, бо было глыбоко. Една ворона полетыла сой дале. Друга зяла до дзбанку метаты каменікы, жебы вода на верх вышла и напыла ся.

(Радоцина). На Яна кожде зыля ся просит, жебы го брати и святиты, а буде помічне.

(Радоцина). Гла стівка (*hirundo*) повідат на яри: „были стіжкы, оборіжкы, тепер не є ніч!“ — гла стівочкы гріх пьць. — Дзяворонка (*Alauda*) сьпіват на яр: біймэ ся Боже, котрый котрого зможе! але крыла го зболят і він паде до землі і повідат: хпаў мі кый-кый! (не маў ся чым бити!). По рістві на сёмім тыжнй дзяворонка сьпіват: найпершый і найвесыльшый пташок.

(Радоцина). О цыганьі, што гнаў паця на ярмак, та не маў чым заплатиты мыто жидови, и так з ним поеднаў ся, што кед продаст паця, то даст му половічку с того, за што продаст. Як цыган продаў паця и як жидок выйшоў на тій згоды с цыганом. Цыган выховаў паця і потім хтыў гнаты на ярмак і пішоў до жидакчмаря, жебы

му пожычиў дудок на мыто. Жид му не пожычиў. Та циганка повідат циганови: е! зажен без дудка, якоси там покрутíme. Загнаў циган без дудка. Пришоў потым на мыто, та мытник просит од нього, жебы му даў мыто. А циган повідат: та прошу, та не мам. Але знають, як продам паця, то половинка іх. Тай жид ся зрадуваў тому. И повідат: але циган, смот, ци так буде. Йо, прошу, то на певно так буде, циган так повідат, за што предам, то предам, та половіца іх. Тай выгнаў циган паця на ярмак. И прийшоў і ньому гайдук и звiдуе ся, што просиш циган за паця? А циган повідат: их милост сто палиц! Гайдук повідат, што ты циган глуный, та за свое паця хцеш сто палиц? И звiдуе ся го дале: повідж циган, што хцеш за паця? Циган повідат: их милост, сто палиц. Не міг гайдук рады дати с циганом и забраў ся и пішоў до бурмістра и повіў то бурмістрови. Бурмістр повідат гайдукови: та иди по нього, най прийде ту с пацятом и пришоў гайдук и каже циганови ити до бурмістра, же бурмістр у нього купит сам. И циган забраў паця и пішоў до бурмістра. Бурмістр вышоў и звiдуе ся цигана: што просиш циган за паця. Циган зас повідат: пан бурмістр лем сто палиц. Бурмістр повідат: добрі циган. Тай закликаў двох гайдуків и каже циганови класти ся на лавку. Циган повідат: Их милост, я мам до того спільника. А якого маеш? звiдуе ся бурмістр. Та их милост, пана мытника. Тай бурмістр кличе жида, жебы приходнў брати свою половинку. Жидок летит кам скорій и провадит сой на то сьвідка, же му циган обiцяў хпiў, за што продаст паця. Та бурмістр повідат жидкови: та циган продаў паця за сто палиц — тай каже гайдукім жидка положить на лавку и дати му пятдесят палиц. Як выбили жидкови пятдесят палиц тай потім бурмістр каже ся класти циганови. Та циган повідат: е! Их милост! я свою половинку юж дарую Им (бурмістрови). Тай бурмістр ся розсьміяў, штуркнуў до кешени и выняў пінязи, што паця вартало и даў циганови до руки. Циган хватиў пінязі, поцьіловаў бурмістра в руку и пішоў підскакуючи домів. А бідный жидко пішоў плачучи, бо достаў пятдесят палиц. И так ся оплатило жидкови торгувати ся на мыто с циганом.

(Злоцке). Як то єден хлопчиско торгал ябка в садї єгомосця та прилапаны и уміл ся выкрутити. Был сой раз на Вікові єгомосц, што мал барз гардый сад, але му шибенякы ябка обрывали так, же мусыл сам в садї вартувати, жебы дакого влапати. Єдного вечера смотрит а гин якыйси хлопчиско обрывает ябка! Полетыл єгомосц до него і гварит: „Е. ты мамуно! ты сомарю якый си! будеш мі ябка гев торгал, я тя кыйном звалю,

же тя поразит!“ — „Ой, івалту єгомосцю, не бийте ня, та я Вам повім, кто той ночи пас на Ваші поляны волю!“ — „Та кто?“ пы-тат ся єгомосц. „Ну, та Артим Бакотин, Микита Антошів, Анти-христ і Хехла і стара Пантілемона!“ Єгомосц не міг собі того за-тямвти і пішоў закликати ймосц, жебы послухала тойї мовы, а тым часом шибеняк злиз з дерева і в ноги.

(Злоцке). Забава: „Югасы“. На вечурках забавяют ся хлопці в „югасы“. Штирне хлопці приберут ся за югасів, а ім такы мена: Федор, Куба, Бача і Стах. Вшиткы маюг в руках дов-гы палыцы з прибитыми до горішнього кінця бляшками, котрыми черчат заедно. Стаюг в сьінех и перший входить до хыж внука Федор яко найстарший медже югасами, стає при дверех і гварит: Паве Бог! дай вам шестя, маєтны газдове, шляхетны панове, вітам вас, незнам вас, вы ме незнаце, паном ме вітаце! Я сом з угер-ск'єго краю, угерск'єго, польск'єго, жидоск'єго, ціганьск'єго, кате-лицк'єго, ніяк'єго — мам сом трьох братей, єден псы бие, другый коты лупит, третій сидит під муром, бие жабы костуром. Ходил сом по зеленым гаю, стратил сом фуяру, ктобы мі ю нашол, запла-тил бым му бітым таляром, а тот таляр так бітый, што не мож за него нич купіти, ани до носа табаку, ани до файкы дугану (сьпі-ват і ходит по хыжи в-окіл): Сальве, сальве! ты Федоре! твойі увці розтрацены, юж увчарем не будзем, а на розбуй пудзем, сребра, злата будзем мати, не будзем ся пана бати! (дале гварит): незнам сам, яку пісничку засьпівати, мушу сой пана Кубу заво-лати. Гыбай, гыбай! пане Кубо, коды си был през коструба?

(Куба входить стає кело дверий і гварит): А я Куба през коструба! добре жием, добре пием (slovac. dobre žijem, dobre pi-jeť = ruth. добре жию, добре пю), пропїл чадо, незнам чие. (Хо-дят оба по хыжи в-окіл і сьпівают): Сальве, сальве ты Федоре... Пересьпівавши стаюг а Куба гварит: Не знам сем, яку пісничку засьпівати, мушу сой пана Бачу заволати. Гыбай, гыбай пане Бачо, кодыси был през корбача?

(Бача входить): А я Бача през корбача, козы пасти не бу-дзем, козы маюг кургы хвосты я их вязац не будзем! (вшиткы тріє ходят по хыжи в окіл і сьпівают): Сальве, сальве, ты Фе-доре! і пр. Пересьпівавши стаюг а Бача мовит: Не знам сем, яку пісничку засьпівати, мушу сой пана Стаха заволати. Гыбай, гыбай пане Стаху, кодыси был в велькым страху!

(Стах входить). А я Стах: яко оловяный птах: од римарскої суботы, не навчил ем ся ніякой роботы. Млады бычкы прескаку-вац, млады дзівкы обнімувац...

(співають вшиткы штырє): Сальве, сальве! ты Федоре! і пр. По тїм переспівавши сїдают на патыкы коло коўбицы насеред хыжи, пнют палюнку, потїм знов ходят в-округ спїваючи:

Гей там долов при яречку (bis) гей а гей!
 Мыє Янцік с кырві ручку „ „
 Янцік, Янцік, до-с сї робїл „ „
 Же-с сї ручку окырвавїл? „ „
 А стївал сом голубечку, „ „
 Такой свою фраїречку, „ „
 Цо мї в ночи гуркотала, „ „
 Мї смутнєму спац не дала „ „
 Янцік, Янцік потер горе, „ „
 Цо увїдзїш вшїцко твое, „ „
 Нїц не вїдзїм, лєм гуречку „ „
 На тей гурце шибенечку „ „
 На тей гурце злату баню, „ „
 Дзе положим главу свою „ „
 А кебы я знал до певна, „ „
 Же я на ней вїсїц будзем — „ „
 Дал бым сой ей вымалювац „ „
 Срїбром златом выблятувац. „ „

(Знадобїє із Злоцкого удїлив менї проф. І. Боберский).

2. Загадки і приповідки.

(Загадки і притваркы).

Чого качка по воды плавле? — одповїд: бо ногами до землї не достане. П.

Чого когут очї зажмурит, як спїват? — одповїд: бо зна на памят. П.

Стоїт панї х коморї, воўося ей на дворї (морков). П.

Пришўа панї х червенїм жупанї, як ей краяли, вшиткы над ньом пўакали (цыбуля). П.

Штырї тыкы, два патыкы, семый сомырдач (вїў). П.

Бїлое поле, гує на нїм оре, чорне насїня, мудрый го сїє (пїсмо: пїше на паперї гусячим пером). П.

Савый кїн мече спїд ся бїўый гнїй (млынец і мука). П.

Стукотят, гырмотит, як сто коний бїжит, треба знати, погадати, што тым конїм йїсти дати (мўїн). П.

Ходит жид по горі, розсыпаў біб по скорі (роса). П.

Чорненьке, маленьке, найбільшого хўопа рушит (бўыха). П.

Шевеліўо мотовіўо, по під небеса ся виўо (гўастівка). П.

Стоіт хўоп г дорозы о єдні нозы, міг бы присячи, же г ным тысячи (мак). П.

Стоіт насеред хыжи панок, а тілько г ным гранок, як х Кракові Краговянок (кобиця). П.

Х кутівку стояти мушу, кроком ся не рушу, г зими-м шанованый, г лыты забываный (пец). П.

Йіду, йіду — ни дороги, ни слыду, мечом поганяю, на смерт поглядаю (чонок, ўід).

Як го бере верещит, як покўаде, нич не гварит (ўаньцух). П.

Штырі брата ідут за дорогоў, а ніколи жаден жадного не дігонит (колеса у воза). Св.

Іде когут попід землю, лем му косицы видно (плуг). Св.

Сива корова по полю рычала, пришла домів молока не дала (коса, бо як острити, то „рычит“). Св.

Бере го, йойчит, кладе го, йойчит (ўанц, бо як го брати, то черчит). Св.

Серед села грушка, до каждой хыжи голузка (соньце або місяц і іх проміня). Св.

Зарычаў віл на сто потоків, на сто гір (як загырмит). Св.

Чого піля плуга не потрібно? (одповід: як кольычка пицат). Св.

Бере — йойчит, кўаде — йойчит — а поўожит, тихо лежит (ўанц). Брт.

Штырі ріжки, а два брішкы (загоўовок). Лос.

Лызе, лызе по желызы, душу нема, душу несе (ків). Брт.

Зарізаў Бог вола, розпустиў кышкы до каждой хыжкы (сонце, місяц). Брт.

Гво дни, г noci вытріщат очи (выгляд або вікно). Брт.

Бере, врещит, кўаде, врещит (ўаньцух). Лб.

Іде през лыс, не трієне, іде през воду, не плюєне (місяц, сонце). Лб.

През коріня і през квіту сўужит цылому сьвіту (сіль). Лб.

Поўный царочок біўых вурочок, а межде німа червеный когутік (зубы і язык). Лб.

Поўна стайня червеных коній, пріде чорный, вшыткы розжене (оген і кочерга). Лб.

Кщєне, не роджене, на високу гору высаджене (дзвін). Лб.

Стоіт хўоп при дорозы о єдні нозы, хто його рушит, пўакати мусит (бодак). Лб.

Хпала бочка є пода, а нема такого боднаря, жебы ей побіў (яйце). Лб.

Поўна бочка вина, а в нї чопа нема (яйце). Лб.

Два брата втыкают, а два дїганняют (колеса у воза). Лб.

Не йіст не піє а ходіт і біє (зигар). Лб.

Невідимый дух струтіў капелюх (вітор). Лб.

Маленьке, кривеньке цїле поле перебіжит (серп). Лб.

Соўодке моўочко в закованім горци (оріх). Лб.

В лысы росло, в стайны рджало, на столы ся трепотало (сітко). Лб.

Тато з лыса, мама з міста, а дїти з ограды (ваўок, макутра, мак). Лб.

Купіў коня брез огоня, прішоў домів, оїн в дома (йїгла і нїтка). Лб.

Стоїт когут над водом є червенем бородом (каліна). Лб.

Сьідіт панна на стопіку в чорным кабатіку, прїде до ней хўоц, она повіст гоц! (коўодка). Лб.

Шахту-махту під зелену пўахту (коса). Лб.

Ма зубы а не йіст (борона). Лб.

Ходіт пані по майданї, кады глядне, трава вядне (коса). Лб.

Што то за віз, што без кольіс? (санї; также віз = зьвізды). Лб.

В Лабовї рубают, до Мацьїовы тріскы летят (кед звонят в Лабовї, до Мацьїовы чутн). Лб.

До лыса самы біўы, а з лыса розмаїты (яйця і курчата). Лб.

Де-є ходіўа? до Береста.

Што ті далі? — дві черешны.

Де-є подыўа? — кітка зйїўа.

Чого-є даўа? — бо мявчаўа. Лб.

Кады ідеш? на кермеш. Одкаль ідеш? є кермешу, куска хлыба не несу. Лб.

Єдно повідат: свитай Боже, друге повідат: смыркай Боже, а трете повідат: як мі гво дни, так мі в ночи (вікно, двери, вода). Б.

Не лупи мене до живого, бо я помагаю од много злого (повідат чеснок). Б.

Конопля повідат, же є она велька мученица: найперше йї за волося торгают, потім ей бют, штобы насыня з ней вытрясти, потім ей мочат в водї, потім ей ламлют, потім ей чешут. Б.

Сьїў не на коня, поїмаў не зьвіря, оскуб не піря а зйїў не мясо (рыба). Б.

Червенью ся, сама не знам чого, а своєю красою приймаю кожного, в зеленій пурпурі (sic!) ходжу, стрілы в боку ношу — тай одгадніте паньство прошу (рожа). Б.

Ішоў муж зо женом, брат зо сестром і нашли штырі ябка під яблоньом, по одному зйіли, едно ім остало (жена ішла с своїм братом і з мужом). Б.

Пішла пані до пані позычати горця, готувити галабурды а на верхы ябка (білезна в зваряльнику: камяня на верхы). Б.

Хода ходит, виса висит, хап! вису за бороду: най не висит! (чоловік і сливка або грушка). Б.

В зямі ся білыіе, на яри зеленііе, у лыты квітне, в осени жоўтыіе (поле). Ф.

Сивый кін мече спід ся білый гній (жорна). Сн.

Іде през воду, не замачат ся, іде през солону не зашелестит (сонце). Сн.

Сидит пані в коморі, а волосы на дворі (морков). Сн.

На горі сьніжкы лежат, попід гору потічкы біжат а попід потічкы гудачкове грают, аж ся горы розлыгают (старый чўовек: білы волосы, з очей течут сьўзы, в груди му грат, не може іти гором. Так повіў газда, кед старый чўовек хотыў его дывку за ся взяти: як я можу за тя дывку дати, кед ты старый чўовек). Ба.

Штыри ноги, чом три, шіст цибуль, чом пят, с сподку дыра, зверху печат, чом так? (заслана коханка до кохана печеного заяца, шість яблок, лытру вина (в анталочку); посланец взяў си одну ногу, едно яблоко і вивертыў дыру в споді в анталіку та выпіў вино. Та ся тот кохан так зьвідуваў посланця). Ба.

Скуный не глуный. Ба.

Вкраў карпели і сховаў. Ба.

Лука тварит до воды: де ты ідеш крива, не проста? Вода йій одповідат: а што ті до того часто оскубена? (луку косят; вода іде ярком; як вылие, іде криво). Ба. Мо.

Што більше од коня, меньше од пацяты? (свідло). І.

Малое, жоўтоє, великого пана с коня зжене (на сторону мусит зыйти = на двір). І.

Еден хлоп гадаў, же він бы не хтыў быти бідным, хоц бы му хто і тысяч риньских даваў. Р.

Я до згоды, як рыба до воды. Мо.

Выбачте, што сте йіли хробачне. Мо. (як што гварит кому неприємны, але по правды).

Векше од коня, меньше од свинні (свідло). Мо.

Явір гучит, баран бечит а ты коню вйо! (гуслі). Мо.

Гоп-гоп! коло плота — крявчит, буде слота (жаба). Мо.

По поли ходит, а дома спочиват (борона). Вв.

До горы коріньом, а долов верьхом (на повалы ся хашле, а в долину висит: саджа). Вв.

Когут в коморі, косицы на дворі (морков). Вв. Лип.

Через день бігат по хыжи, а г вечур під лавку лыгат (мітла). Вв.

Шило-мотовило, по турецки заводило (гуслі). Вв.

Ішла баба з гір, несла на собі сто скір (цибуля). Вв.

Не мат ани ніг, ани рук, ани очей, а на дэрево выйде (хміль). Вв.

Де Бог дават і на скаборщи пхат; а як одберат, ани двери не заперат (така пригварка). Вв.

Хто ся як научит, тай г noci так маручит (мырчит). Вв.

Ішоў через воду, міст на плечох ніс, застріліў, што не видіў і зйіў, што на сьвіты не было (ішоў стрілец через тову та остырвя едно кладе на воду, друге несе тай увидіў в крякох серну і застріліў а серна кітна была). Вв.

На двадцет років гоп! на тридцет років хлоп, на сорок років як-так — а на пятдесят такый як фляк (чоловік). Вв.

Ванс барабаньскый, чуприна черкеска,

Не уважай дывчинонько, што натура кепска! Вв. (пригварка).

Сын в церкві быў, а отец нігда не быў, ани не буде (ядловец). Вв.

Кепска господыня нарабит з золота болота. Вв.

Што цо сьватых быват? (по сьватых быват паучина). Вв.

До работи поц, а до йідла хлоп! Д.

Ди йідла рачкы лызти, а до работы і кыйом не добити. Д.

Коли не было ни неба, ни земли, де Бог перебуваў? (Бог перебуваў на крылы вітренны во Божій совісти). Д.

А што тогды было, коли не было ни неба, ни земли? (Лем три вещи (річи): тма, вода і камінь). Д.

Кіўко часу (як доўго) перший ангел быў в небі, як го Бог сотвориў? (тіўко ніў години, бо біўше Бог му не позволиў, бо ся хотыў рівняти з Богом). Д.

Кіўко Адам в райі часу быў? (Тіўко три години, бо согрішиў, та Бог Адама і Еву выгнаў з раю). Д.

Яка ся работа на самыи перед на сьвіты почала? (Шитя, бо Адам і Ева зошили собі листя). Д.

Родиў мене отец, а я собі родиў жену, а жена моя родила отцу моему матку (одгадка: сотвориў Бог Адама, Адам родиў собі

жену: Бог сотвориў з ребра Еву, а по плоти ишло од рода в род аж Пречіста Дыва Марія родила нашого откупителя). Д.

На кіўко доріг море ся росступило, як переходили Израильтяне брез море? (на дванадцет, бо дванадцет покольній было з роду Якова). Д.

Коли на свѣты четверта часть народа выгбла? (Тогды, коли забиў Каин Авеля, бо іх не было лем четверо люда на земли). Д.

Гнаў стрілец через воду заця, зац переплынуў, а стрілец уто-нуў (гнаў Фараон Израеля через море — Фараон утопиў ся а Израель перешоў). Д.

Хто Бога Богом назваў на початку світа? (шатан, як мовиў до Евы в раю, што вам Бог позволиў йісти, а што не йісти?) Д.

Коли пришоў внук до бабки, а бабка дівкою была? (Авель, як го забиў Каин; земля іщи была чіста а земля бабка). Д.

Хто во гробі ходиў, а мертвый Бога хвалиў (Йона во чреві китові). Д.

С чього Бог соньце сотвориў? (як Бог сотвориў все по ряду і подумай собі о сыні своїм, як піде на страдане, на муки крестны і сплакаў і зо слезы Божой соньце ся стало). Д.

Як ся оген на земли почаў? (оген є гнів Божий, ангел знює з небá на землю од зыниц Божих оген). Д.

Ішоў псик попід лысік, лем му хвостик видно (коса; як косити траву, та лем кус ей кінця видно спід травы). Вн.

Брез чого жадна річ не може быти? (брез імена). Лип.

Ходит пані по майдані, кады глянє, трава вяне (коса). Лип.

Што то за віз, што не мат кольіє (сани). Лип.

Што то за гіст, што сам себе йіст або темноту (свічка). Лип.

Не йіст, не пие та иде і бие (зигар). Лип.

Жельзізне паця а лянаний хвостик (ігла). Лип.

В Зендранові рубают, а до Липівця тріскы падают (звін). Лип.

Пришоў внук до бабы, а баба была чістоў панноў (Каин Авеля забиў і сховаў до землі; не міг го ніяк сховати, бо было го видко кріз землю — і от того часу земля єст не чіста, не видна). З.

Коли вода была превышше небес? (коли Йоан Ісуса Христа хрестиў на Ордан-ріці). З.

Котрый свѣтатый два рази смерти вкусиў? (Лазар: як вмер во Вифанійі та Іеус Христос го воскресиў і зас пак умер). З.

Котрый свѣтатый ни ся не родиў, ни гмирати не буде (крест свѣтатый). З.

Чим свѣтата церков є опасана? (процесийоў). З.

На котрых долинах соньце сьвітило, а біўше сьвітити не буде?
(коли Мойсей народ ізранльскый перепроваджаў через море). З.

Помагайбі! братове, мого вітця сынове: мій отец і ваш отец,
а ваша мати моя жена! (як пішоў сын до войска, зоставў жену
дома, а она з власным його вітцом мала два сыны; по доўгім часы
ся вернуў з войска и довідаў ся в селы и так их витаў). Ти.

Вродиў мене отец а я собі жену, а моя жена мойому вітцу
матір вродила (сотвориў Бог Адама, а з ребра Адамоваго жену.
Пречыста Дыва Марія с поколыня Адама вродила Христа Пана). Ти.

Латане, платане, іглоў не тыкане (худоба тарчаста). Мш.

Серед села грушка, до каждой хыжи голузка (соньце). Мш.

Од хыжкы до хыжкы торочат ся кышкы (стежкы). Мш.

Меньше од ягняти, більше од коня (сьідло). Мш.

Выйд на ня, подырай ня, лем ня не образ, та ті дам зае
(грушка). Мш.

Баба ся казит, як по ны хлоп не лазит (хыжа: бо як газда
ей не прикрыват, не пошиват або не побиват, то она ся гныват:
хпаде). Мш.

На лопатках ходит а ріжком пасе (гуска). Г.

Сивуля-кривуля, по полю лытала, домів молока не дала (коса). Г.

Лытат пенк попыд лыс, в гору пысчик носит (коса). Г.

Лытат пташок попыд дашок, сыпле му ся в пысок пісок
(зерно і млынец). Г.

Когут на дворі, косицы в коморі (плуг). Г.

Дырава плахта по поли бігат (борона). Г.

Чого найбіўше дс неба? (зерно як ся зотне, трава, як ся ско-
сит, то стебла мают найбіўше дырок). Г.

А што на голові до церкви іде? (гвозди в скірнях). Г.

Матка гладка, отец кривый а дьити зверескливы (гуслі и басы;
гуслі гладкы, басы кривы а дьити струны и смык).

Чого найбіўше г лысы ест? (пупків на ялицы). Г.

Серед села явір, до каждой хыжи голузка (соньце). Г.

Серед хыжи студня, воды г ны не е (озниця). Г.

Меджи лысами, меджи горами бодут ся волы желызныма ро-
гами (дзвоны). Г.

Штырі брата летят а ніда ся не дігонят, хоцбы як летыли
(колеса). В.

Посеред хыжи лытат, а по під лавкы лыгат (мітла, што ся
мете хыжу). Г.

Віха висят, хода ходит, віха хпаде а хода здойме (ябло
і человек). Г.

Шоловило-мотовило по під небеса ся вило (дике гуси як летят гв'осени (м. гво осени), по кермаши). Г.

Пришоў гіст несподіваний, сьї сї на столик костяний, хоче мяса брез кости (дытина, што тримат баба на руці — дытина хоче до цицгы). Г.

Сивуля-ревуля по за плоты ревала — пришла до дому, били ей, молока не дала (коса). Тих.

Йіла я, йіло мене и на до мноў и підо мноў (была баба над водоў и плекала дытя и (і) сама йіла хлїб; падали йі кыршыны до воды, йіли рыбы и на стромі пташиця птахы кормила). Тих.

На мілым сиджу, на мілым лежу, з мілого жию, з мілого ся мі сьвітит, котрый не жие (една пані мала коханка, а пан дізнаў ся і коханка застрілив, а йі было страшні жаль і казала до гробу піти откопати і казала одрізати ноги і руки — дала си с тых костий зробити кресло і стіл і келюшок и ўыжко и сьвітич). Тих.

Г лысы вырубане, при домі вігнене, під коня лыгало, по столы бігало (свто). Тих.

До горы кореник, а в долину чубочок (саджа: „бо в долину висит“). Тих.

Дрібны пацюрки, приде місяць не позберат, приде соньце позберат (роса). Тих.

Серед села грушка, до каждой хыжи голузка (стежка; соньце). Тих.

Сивеньке, маленьке, вшыткы горы перевертат; приде домів, зачеберчит (коса). Ож.

Летит пташок попід дашок, лем косыцы видно (млынец). Ож.

Серед хыжи студня, ни хто з ней воду не бере (озниця). Ож.

В языку кости нема, хто як хоче, так оберне. Рад.

Де ты идеш крива, не проста? — А што тобі до того часто голена? (Лука зьвідала ся воды, куды тече). Рад.

Водяна колодка, деревляный ключ (море розступило ся, як Мойсей палицю до воды вопхаў, кед вюў Израильтян брез море). Ч.

Кады ворона до лыса входит? (все с краю мусит гвойти). Ч.

Сто лят ем жиў, а живых ем живиў, а теперь ня стяли нечесны люде а теперь еще буду Бога просиў, жебы-м живых носиў (дуб живиў жолудию свини — стяли его люде — та просиў Бога, жебы дали з него прим (= пором, порон) зробити, то зас буде носиў живых). Ч.

Ішоў муж зо женоў, брат зо сестроў, а было іх трое (муж, жена і мужова сестра ішли). Ч.

Як Бог дае, то і шпары затыкае. Ту.

На то коваль кльіщі тримат, штобы яго не пекло. Ту.
 Хто шкребче горня, буде на яго свадбі дочь. Ту. (забобон).
 Освятвў весь паску, не стою ти о ласку. Ту.

Я си на гробі підскочила, же-м ся з бідоў розлучила. Ту. (говорила жена по похороні мужа-п'яниці).

Омочіў по лікты, облизаў по нігты тай лыг голодён спати. Ту.

3. П і с н и.

Зозуленька сива, де будеш кукаўа,
 Кой ес сой вершечок на бучку зўамаўа?
 Буду я кукаўа на зелені сосны,
 Закля мі вершечок на бучку вырасне. П.

*

Подме на орішкы мое любе серце,
 Сама зйім ўупочку, тобі дам ядерце. П.

*

Жебы-с мі мамусю зўоту гору даўа,
 Не буду робити, не буду нич маўа. П.

*

Ей кукала зозуленька у гаю, у гаю;
 Прийд, прийд мій миленькый, бо в тугы гмераю! П.

*

Горі сеўом, горі гайом, пўаче дывча за шугайом,
 Пўаче, пўаче, нема за чим, за шугайом, за ледачим. П.

*

Мамусь моя старенькая,
 Не дай же мя за гультая —
 Ой бо гультай в корчмі пие,
 Прыде домів жену бие. П.

*

Коваль коня куе, а я івер пуцую,
 Коваль коня куваў, а я машеруваў.
 Касарня, касарня, бодай-с ся запаўа,
 Не една мамічка при тобі пўакаўа.
 Не една мамічка і не еден отец,
 І я сой запўакаў, як малічкый хўопец. П.

*

Татусю, мамусю за што мя биеце?
 Я за ваше не йім, вы мі не даєте!
 Татусю, мамусю за што мя биеце?
 За ваше не пию, вы мі не даєте! П.

*

Без зелене житко быстра вода тече,
 А што-ж мі голубка моя міла рече?
 А што-ж бы я рекла тому гультайови,
 Кед бы мі тот гультай пропиў штырі волы.
 Хоть бы ем іх пропиў, такой не бою ся,
 Г гусары вербуют, піду звербую ся.
 Дадут мі чіжмічкы іс острожничками,
 Зеленый кожушок іс баранічками. П.

*

Шугай коня поіт сред Дуная,
 Дывча воду брало такой с края.
 Він на нього волаў: под дале брац!
 Оно одповію не знам я вас! П.

*

Хоц бы-с мі мамусю зўоту гору даўа,
 Я би ей пропиўа і прогайнуваўа! П.

*

Капцы, капцы, старі бабі капцы,
 Молоді дывчинні черевичкы,
 Жебы пішла з нами на орішкы. П.

*

Не миўо мамусі, не миўо,
 Же мое личенько почервеньію! П.

*

Дрімле мі ся, дрімле, спаўа бы я спаўа,
 Вузонька ўавочка, хпаўа бы я, хпаўа! П.

*

Ой зелене зыля, коўо зеленого,
 Таньцуе мій милый, а я коўо нього! П.

*

Повіджте (повічте) там мойі, най ся Бога боіт,
 Ма коничка х стайни, най сой іх напоіт! П.

*

Зозуленько сива, де будеш кукала,
 Кой єс сой на бучку вершочок зламала?
 Буду я кукала на зелені сосны,
 Покаль мі на бучку вершочок вырасне. Св.

*

Долин, долин оріхова!
 Кто тя буде оглашуваў?
 Зозуленькы поньміли,
 Што долины огласили.

Парібци ся поженили,
 Што долины огласили,
 Дывчата ся звыдавали,
 Што долины оглашали. Св.

*

Одкаль соненько сходило,
Там дівча яблін садило,
Посадило ей глубочко:
Росни яблінко высочко,
Род мі яблочко або дві,
Єдно милому, друге мі.

Бо бы мі дары заслати,
Кому ся я мам дістати.
Достала бы-м ся старому,
Не мило серцю мойому.
Достала бы-м ся младому,
Юж любо серцю мойому. Св.

*
Кажут люде, што я зумру, а я хочу жити,
Тільки жиў я на тым сьвіты, все треба лишити.
Зостане ся срібло-злато, дороги шаты,
Трудно-ж мі іх зо собою*) на тамтот сьвіт брати.
Як ударят во всі дзвоны о смертні години,
Поклоню ся всему сьвіту і свої родині.
Як упусят грішне тыло у глубоки доли,
Засыплют мі піском очи, не глядну николи!**). Св.

*
Не піду до леса с коничками,
Бо бы мя гайтове полапала,
Аль піду на лучкы, возму дівча на ручкы,
Буду го колысац помалючкы. Брт.

*
Коломыя, Коломыя і Коломыйочка,
Яка была шельма мати, така ей дівочка! Брт.

*
Грают х корчмі, грают, аж корчмочка дуднит,
Моя фраірочка хпаўа мі до студны.
Або мі заграйте, або засьпівайте,
Або мі фраірку зо студны дістанте! Брт.

*
І я циган, і ты циган, обыдва смы циганы —
Черяйме се, черяйме се за жены.
Дам ті стару за младу,
І капусту ограду. Смрк.

*
Зозуля кукала, правду повідала,
Же я ту не буду, де-м ся выховала. Рхв.

*
Зозуля кукала в лысы на орісы,
Они си радили о наші Марисы. Рхв.

*) зо собою місто лемк. форми зо собом або (рідше) зо собоў.
**) частини звисної пісні в галицкоруских молитовниках (пр. „Другъ души“ 1893 і вш.) уміщаної; подекуди форми змінені місцевим говором.

Ой добрі мі добрі, іщи си подобрім,
Іщи рочок зо два дзевечком (дївочком) походім. Рхв.

*

Засьпівай когутку на вербовім прутку!
Дост ем ся насьпіваў, кой ся лист розвиваў! Рхв.

*

Ой добрі мі, добрі, чом бы мі не было,
Лем бы ся мі шугай за тобом не цнуло. Рхв.

*

Розвивай ся бучку з долу по малюцьку,
Як прийдеш до верхка, розвивай ся гнеска! Рхв.
(инші співали: розвивай ся хутко).

*

Рокыта, рокыта, рокытовый корін,
Бодай ся народиў місто дывкы камін. Рхв.

*

Там на горі вешня, чом же не черешня?
Любвў ес ня Янцік, чом же не береш ня? Рхв.

*

А мій миль, миль замилуваў іншу,
А мене охабвў фраірэчку першу. Рхв.

*

Калина-брезина над водом ся хвіе,
Богацка дзевечка з худобной ся сьміе.
Калино-брезино над водом ся не хвій,
Богацка дзевечко с худобной ся не сьмій! Рхв.

*

Зрадиў ес ня, зрадиў, кого-ж же-с ся радиў?
Тепер ня не возмеш, як пес ес ня зрадиў. Рхв.

*

О миўый мій миўый, мам я кабат біўый,
Тепер го не ношу, бо мі сьвіт не миўый. Рхв.

*

Червене ябўочко, што найчервеньіше,
Приспало ся дывча, што найпарадньіше. Рхв.

*

Червене абўочко хпало мі до гати,
Качмарьова Ганцьо под мі го подати. Рхв.

*

Червене абўочко в кешени я мам,
Кого радо виджу, тому його дам!
Червене абўочко, як ярый оген,
Не ід за іншима, лем зо гном ся жен! Рхв.

*

Ой сиділа качка, на ставі качата,
 Де ся поподыли Рихвальдскы дывчата?
 Єдна пішла горі, друга пішла долом,
 Котра найшугныіша, тота пішла зо гном! Рхв.

*

Чия тота гора, што нема явіря?
 Чиє того дывча, што не ма фраіра? Рхв.

*

На горі, на горі квіток мармуновий,
 Гурви го дывчатко, дай го фраірови.
 Хоцбы-м го гурваўа, кому-ж бы-м го даўа
 Кед я того рочку фраіра не маўа. Рхв.

*

Кой єм ішоў без тот хотар,
 Возок мі ся ростеркотаў, (розтеркотаў)
 Зберай миўа колесечка,
 Будеш моя фраіречка! Рхв.

*

Чого ты дывчатко під явірьюм стоім,
 Цы тя соньце гріє, цы ся дойджу боіш?
 Соньце ня не гріє, дойджу ся не бою,
 Явор красны квітне, рада під ним стою. Рхв.

*

Я біўа, я біўа, білычкого тыўа,
 Кобы ня твоя мац (мать) за невісту хтыўа. Рхв.

*

Пісўаўа ня мама г долину на глину,
 А я її принесўа г запасці дытину.
 Дывусь моя, дывусь де є ты того взяўа?
 Мамусь моя, мамусь з глины-м выкопаўа! Рхв.

*

Дружба я си, дружба, бідна моя сўужба,
 Два рочки косити, третій з'охабити. Рхв.

*

Никого мі не жаль, лем мого милого,
 Же-м го полишила за пецом гоўого. Рхв.

*

Горі сеўом ішоў, два грейцарі нашоў —
 Так ся нима тышнў, же на сливку вышоў. Рхв.

*

Пішоў мій миленькый горцы дрітовати,
 А я за ним піду грейцарі зберати. Рхв.

*

Поволи йовечкы горі долинами,
 Бо я старый югас не можу за вами.
 Я си югас старый пожию до яри,
 Закуваўа зозуленька на мойім кошари. Рхв.

*

Не хцу соўонину, ани баранину,
 Піду гу дывчатку під біўу перину. Рхв.

*

А хпала мі краса з личка до пояса,
 На кого я повім, хыбаль на югаса. Рхв.

*

Што Рихвалд, што Рихвалд, округы селечко,
 Кобы не поточок, было бы местечко. Рхв.

*

Рихвалдскы паробци были бы панами,
 Кобы не водили дывкы під чугами. Рхв.

*

Ой Боже, мій Боже, змилуй ся на до гном —
 Ты чорна земличко розступ ся підо гном.
 Кобы мі мамуся с чорной землі встали,
 Тобы ся надо гном в порох розсыпали. Рхв.

*

Кой засьвітіў місяц ясный, кой сьвітіў високо,
 Миўа за гном запўакаўа, же іду далеко. Рхв.

*

Я познам, я познам, де мій миўый косит,
 Ма біўу кошелю і друшлячок носит. Рхв.

*

Гуляў ем брез лято (лыто), маў ем хўопця за то,
 Буду і брез зиму, буду маў дывчину. Рхв.

*

Нішўа Ганця до зельічка,
 Наторгаўа ліненичка,
 Пришоў на ню попічек
 Розломаў йі кошичек --
 Ты-ты-ты! ты-ты-ты!
 Ты то мусиш пўатити! Рхв.

*

Бодай тоты коны ножкы поўамали,
 Жебы наши хўопцы дома ночували. Рхв.

*

По зелені ўуцы пасўа Ганця кравы —
 Пришли г ние трне младенцие:
 Под же Ганцю з нами!

Не ціду я з вами, бо я пасу кравы!
 Зажен кравы, зажен горі долинами,
 Под же Ганцю з нами! Рхв.

*

Дывча, дывча под з нами	Дывча, дывча, чия ты?
До стодолкы, до сламы!	Под же зо гном гуляти!
Іщи я там не была,	Не пытай ся чия я,
Юж ня matka побила! Рхв.	Як ты пидеш, пиду я! Рхв.

*

А г лыты, а г лыты дывчата любити,
 А г зими, а г зими не е што робити.
 А г зими, а г зими каждая си підскочит
 А г лыты, а г лыты каждая ся волочит. Рхв.
 (зато, што душно)

*

Казаўа мі моя мила, же я не хцу іти —
 А я не хцу іти, нікто так —
 Ой сердечко не трац,
 Дост ес ся натрапило,
 Тепер можеш перестати. Рхв.

*

На широких луках трепота ся трепле,
 Чом же ся не женеш, сухырлявый Петре! Рхв.

*

Не любуй воячку солтысю дзевечку,
 Бо ей мати бие, же за тобом гыне! Рхв.

*

Мамусь моя, мамусь, ховай же ня гладко,
 Жебы-м така была, як червене ябко. Рхв.

*

Післала ня мама яре житко жати —
 А на житку роса, а я мамусь боса. Рхв.

*

Пізнати, пізнати, котрый хлоп женатый,
 Проквитат му личко, як горнец щербатый. Рхв.

*

За гором, за гором, за гором губатом
 Пасе ся когуток с курочком, с чубатом. Рхв.

*

Дывчатко, дывчатко шувного ты роду,
 Дам я ті яблочко выйд на загороду. Рхв.

*

Пришла мі неделя смутна-невесела —
 Ни ня до₃корчмичкы, ни ня до₃костела. Рхв.

*

А моя уйчина, чого ня нахчила:
По корчмах ходити, парібків любити. Рхв.

*

Кой ем пасла уцьї, то-м ходила в гунцьї,
А тепер козиска, не мам кабатиска. Рхв.

*

Быстра вода, быстра на кождім яречку,
А там найбыстрійша, де мам фраіречку. Рхв.

*

Котра хыжа с краю добраз ей підпалю
Няй ся мойі очка на ню не зрывают. Рхв.

*

Высока лыщинка — я мала дывчинка,
Не можу достати срішок гурвати.
Кто мі го зорване, тот ся мі достане,
Кто мі го розкусит (роскусит), тот ня взяти мусит. Рхв.

*

Сестро моя сестро! тримайме ся остро,
Остро ся тримайме, бити ся не дайме! Рхв.

*

Поточе, поточе, глубокий поточе,
Яв ся мі по тобі ходити не хоче! Рхв.

*

Горы мойі горы! бодай ся знизили,
Жебы мойі ножкы по них не ходили. Рхв.

*

В калиновім лесе вода древно несе,
Сидит на ным Ганця жоўты власы чеше.
А чеше іх чеше, ани іх не мые,
Гребін на полици, вода х каменници. Рхв.

*

Не една рыбонька попід лыс перешла,
Іщи я не выдїў, жебы перко несла. Рхв.

*

Перечко мі виют, кошулю мі шиют,
Альбо ня обісят, альбо ня забіют! Рхв.

*

Де тото перечко, што я го ті дала —
Ішоў ем брез воду, вода мі го взяла. Рхв.

*

Увила-м перечко, дала-м фурманови,
Наробила-м жалю свому фрайірови. Рхв.

*

Не плачте дівчата, не плачте за намй,
Бо мы вам придеме під карабинками! Рхв.

*

Хлопец я си хлопец, виховаў ня отец,
Виховала матка, цысар до й остатка. Рхв.

*

Ей люлю мій, люлю, кой я тя колышу,
Бо як ты мі уснеш, то я тебе лишу. Рхв.

*

Ей на горі, на высокій козака забито,
Та червеном кытайном гамбусю прикрито.
Ішла мила коло нього тай кытайкы зняла,
Тыром-тайдом, тыром-тайдом*) тай поцьїдувала. Рхв.

*

Шугаю малюськый возми ня на ручки,
З ручок на колена, буду твоя жена. Рхв.

*

Сьпівай пташко, сьпівай, не жаль тя слухати,
Де-м ся народила, мушу привыкати. Рхв.

*

Летыли журавцы по над камяницы,
Юж наши паробцы вшыткы г Гамерицы. Рхв.

*

Додом Янчік, додом! додом та волают,
Юж твой коничкы на стерни черкают. Рхв.

*

Під липком, під липком качка воду пие,
Нещесна година: жена мужа бие. Рхв.

*

Весела хыжичка, закла я дівичка,
Як я буду жена, хыжа засмучена. Рхв.

*

Загор сонце загор за дзеленый явор,
Зато найдзеленьший, де мій наймиленьший. Рхв.

*

Поляна, поляна давно не й орана,
Кебы моя была, орана бы была. Рхв.

*

Не буду я х хыжи спала, бо-б ся не оддала.
Але буду на горбочку, то ся выдам того рочку. Рхв.

*

А котра дівичка шнуром ся шнуруе,
То она на себе злой новины чуе.

*) тыром-тайдом effutitium verbum.

І я є дівичка шнуром ся шнурую,
Але я на себе новини не чую. Рхв.

*

Родинонько близня, родинонько гінна,
Родинонько гінна, што я тобі винна? Рхв.

*

Ни-м ти не поїла є твоего горночка,
Ни-м ти не любила твоего сыночка. Рхв.

*

Дала-є ня мамусю за третю границу,
Жебы-м не ходила до тя на жентицу.
Дала-є ня мамусю за третій поточок
Жебы-м не ходила скребтати горночок.
Дала-є ня мамусю до червеной хварбы,
Тепер ся припатри, який мі сьвіт марный! Рхв.

*

Пішоў мій миленькый г далеку країну,
Дай-же му там Боже счєсливу годину! Рхв.

*

Рубаў сом чатину овечкам на зиму,
Рубаў сом цылыи ден овечкам на тыжден.
А юж тоту чатину овцы обрывают,
А юж тоту миленьку замуж выдавають. Рхв.

*

А люляй же мі люляй мое малє дьітя,
Пішўа твоя мати на зелєне квітя.
Люляй же мі люляй, сивы очка стуляй,
Сивы як голубы мое дьітя любє. Лос.

*

(весільні)

Задуднўили коньі г Марыснїм дворі,
Выход Марысь, выход є той новой коморы.
А хоц бы я вышўа, штож бы я вынесўа?
Вінчик барвінковый свому миленькому. Лос.

*

Граўа рыбонька, граўа, червєны перка маўа,
Не грай рыбонько, не грай, а ты ся Марысь не дай!
Як же ся мам не дати, кєд дає отец, мати,
Кєд отец, мати дає а милый одберає. Лос.

*

Не будєме йїсти, не будєме пити,
Покаль нам не дате, по што мы ту пришли.

Не будеме пити ту палену воду,
Покаль нам не дате нашу паню млоду. Лос.

*
Бывайте здоровы мойі товаришкы,
Што-м з вами ходиўа г лыты на орішкы.
Г лыты на орішкы, г зимі на вечіркы,
Бывайте здоровы мойі любы дывкы! Лос.

*
Сыдай Марысь, сыдай на тот віз кованый,
Бо то не Петрусыв, але позжичаный. Лос.

*
Візрий (= озрий) же ся Марысь на тоты пороги,
Кады то ходили твойі біўы ногы.
Візрий же ся Марысь на тоты клиночкы,
Кады ес вішала свойі цацюрочкы.
Не пўач Марысь, не пўач: не бере тя смаркач,
Бере тя урода, хўопец як ягода. Лос.

*
Пришли нам ту приданяне*) —
А што-ж мы ім йіети даае?
Нарубаме дрібных трісок
І даме ім на сым мисок. Лос.

*
Петрусю, Петрусю с пахнячого зыля,
Як ся будеш жениў, прос ня на весыля. Лос.

*
А як мы ся розлучиме, дві серденька засмутиме,
Дві серденька, штыри очи будут плакац гво дни, г ночи. Лос.

*
Ой Боже, мій Боже змилуй ся на до гном,
Станула-м на камін, покотив ся зо гном. Лос.

*
Закукай возульо, закукай легонько,
Де-ж ты мі закукаш на друге лытонько?

*) в першій день одвідати молодуху ідут родителі і вся родина, приносячи при тій нагоді дарунки молодій — то приданяне. В піснях обрядових часто жартуют: тому лучають ся нераз вираження іронічні і іперболічні. Am ersten Tage nach der Hochzeit empfängt die junge Frau (млодуха, молодуха) den Besuch ihrer Eltern und Anverwandten im eigenen Hause. Diese Gäste, welche ihr kleine Geschenke „придане“ verehren, werden „приданяне“ genannt. In Hochzeitsliedern wird oft gescherzt; deshalb in denselben Ironie und Hyperbel so häufig.

Закукам я тобі. де ты сама знаєш,
Х котрі сторононьці миленького маєш. Лос.

*

Мамусь моя, ховай же мя,
За старого не дай же мя
Бо в старого сива брода,
А я дївча як ягода. Лос.

*

Г моєй любкы тонькы губкы, тоненькы, тоненькы,
А хоц медом не мащены, то мі соўоденькы. Лос.

*

Козак коня наповаў, дзюба воду браўа,
Козак собі засьпіваў, дзюба запўакаўа.
Не пўач дзюбо, не пўач любо, закла я с тобою*),
Як я ціду в Україну, запўачеш за мною**). Лос.

*

Закукаўа зозуленька х тїм зеленїм гаю,
Будеш мила банувати, то я добре знаю.
Ой не буду мїй миленькый, не буду, не буду,
Ты за гору, я за другу, о тобі забуду.
Почаў мїй миленькый горы премїняти,
Юж почали іречну панну водом обливати.
Обливають іречну панну зимною водою:***)
А воз же мя мїй миленькый на коня с собою!§).
Милюсь, Милюсь, Милюсенько! мїй коник малїчкый,
А юж бїльше не унесе, тїлько черевичкы.
Стрыляй, стрыляй мїй миленькый, няй тя куля носит,
А юж я ся напўакаўа за тобою досыт!§§). Лос.

*

Летит пташок понад врата та жалосны кроче,
Выйшўа миўа на ворїтця і сердечны пўаче.
Моя миўа наймилейша не пўач ты за мною,
А як мене Бог поверне, буду живў с тобою! Лос.

*

Весыля, весыля, на припецку зыля,
Коўо горцьїв мята, Марыся оддата. Лос.

*

Кебы мі ся Боже недылы дїждати,
Жебы я ся могўа з милым танцьувати,

*) Тї і подібні пієни з України виказуют часто українські форми: с тобою = в лемк. с тобом. **) лемк. за гном. ***) лемк. зимном водом. §) лемк. с собом. §§) лемк. за тобом дост.

З милым таньцувати, з милым розмавлати,
Ой дай же мі Боже недыльї діждати! Лос.

*

Сподабали мі ся на дывчатку стройї,
Дай же Пане Боже, кебы были мойї.
Кебы были мойї разом іс дывчатом,
Дякуваў бым Богу сто раз на ден за то. Лос.

*

Высова, Высова розвлечене село,
О як мі в тім Лосою смутно-невесело.
Перешлам річеньку, перейду і другу,
О тобі миленькый нігда не забуду.

*

(піснь зложена выходцями до Гамерикы)

Бодай Бог пожегнаў нашого цысаря,
Што нас порозпуцаў вод чвартего краля,
Под чвартего краля, под того анліка,
Плаче мій отец-мац, родина велика.
Не плач мій отец-мац мы ся навратиме,
Лем ся в Гамерицы газдувац навчиме.
Бо в ті Гамерицы таке газдуваня:
О сямій годины до работы стане.
Добре в Гамерицы, кед іде робота,
Гарды ся убере, як прийде субота.
Гарды ся убере, гарды ся умые,
Бо він ся не старат, же му в поли гние.
Же му в поли гние, же му вода бере,
Бо ему привезут до гавзу фармеры.
До гавзу привезут, плацу не пытают,
Аж на пятнастого то іх обтыгают,
Бо в ті Гамерицы сут велькы панове,
А в нашї Европі лем сут велькы ролы.
Лем сут велькы ролы і велькы порцый*),
А в ті Гамерицы лем ся добрі жие. Лос.

*

На зеленї гбочи**) дывчина лен мочит,
Шугай ся припатрят, цы ма чорны очі.
Кеб такы очата в крамі продавали,
Дывчата для хлопців сой бы куповали.

*) велькы порцыйї = великі податки. **) убочи.

Я бы сой купила свому фрайірови,
 Же-б му ся чорныли яко гавранови.
 Іщи-б му купила перстеник на палец,
 Же-б му ся міготаў, як піде на танец.
 Іщи-б му купила скірны з острогами,
 Жебы сой черкотаў горі Кошицями.
 Іщи-б му купила хустечку гадвабну,
 Жебы сой памятаў фрайіречку давну.
 Іщи-б му купила хустечку до носа,
 Жебы сой утераў, кеды на нім роса*.)
 Іщи-б му купила пищаўку кленову,
 Жебы сой запискаў, як піде до дому. Чр.

*

Чне то полечко не й орано,
 Од мого татічка поняхано?
 Я бы го поораў, але мало,
 Бо мі се колечко паламало.
 Кед ті ся зламало, дай го справіц,
 Науч ся мій сыну господаріц. Чр.

*

Кеды-м ішоў без тот хотар
 Возок мі ся розчеркотаў —
 Зберай міла кольісечка,
 Будеш моя фрайіречка! Чр.

Чорна гора родит попер**),
 Чня же я буду тепер —
 Гоя, гоя сама своя
 Возмеш мене, буду твоя. Чр.

*

Ганцю, Ганцю біла ружа,
 Не треба ти было мужа,
 Ани мужа, ни фрайіра,
 Было ходзіц як лелія. Чр.

Як то ладны, як то шумны,
 Кеды прыде шугай ту мны,
 Стане собі при постели,
 Аж ся серце розвеселит. Лос.

*

Ганцю, Ганцю, білы криштал,
 Дораз бы я к тобі пристаў,
 Не так тво дни, яко г ночи,
 Та про твоі чорны очи. Лос.

Боже, Боже, якый то жаль,
 Мене любіў, іншу си взяў,
 Мене любіў зо два рочки,
 З іншом буде стискаў бочки. Лос.

*

*) роса = піт, sudor. **) Примітно, що перец, ростина теплих країв, згадує ся в пісні. Правда, що перец (лемк. попер) у люду загально уживає ся яко приправа а в розговорній бесіді служить яко прообраз гіркоти. Рим „попер — пепер“ мабуть указує, що давнійше на Лемківщині говорено „пепер“ psl. пьпъркъ pol. pieprz. slovac. pieror. čech. перї.

Кукала зозулька на високім дубі,
Плакала дівчина у церкві при шлюбі.
Не плач дівча, не плач, кривды ті не буде,
Гмыеш ся сьўзами, хоц воды не буде! Лос.

*

(щедрївка).

А мій любый господарю,
Слухай, слухай благодарю!
Слухай, слухай, не спий доўго,
Ѓжлі хочеш знати чого.
Бо сын Божий на Йорданы
Крещает ся на Йоанї (sic!)
Даў нам спосїб і нам грїшным,
Струтиў грїшным, струтиў пышным,
Характерьом незмазаним
Християнїм всеїм поданим.
Дайже Боже счестя, здравя
Тому пану в его дому. Бер.

*

Люляй же мї, люляй мое мале дытя,
Кебы-е было добре, не біла я бы тя. Жег.

*

Кукала кукучка спод явора-бучка,
Она выкукала шумного Янїчка. Жег.

*

Ішли конїчки през кременїчки черкучи,
Ішла Марїчка од свей мамїчки плачучи.
А чого ж ты Марысь пўачеш, чого-ж тобі жаль?
Того вінка зеленого, што мї Петро взяў.
А чого-ж ты не пўакаўа, як він ті го браў?
Я мыслїла, розумїла, же він жартуваў. Лб.

*

Не того ся тышу, што ся в пецу пече,
Лем того ся тышу, што з барыўкы тече. Лб.

*

Не того-м ту прїшўа, жебы-м йїўа-пнїўа,
Лем того-м ту прїшўа, бым ся веселїўа. Лб.

*

Г недїлю рано дрібненькый дойч падат
Юж моя дівчина до мя не гадат. Лб.

*

Облечу я жуцан, шаблю припашу,
Пїду до дівчины, то ей потышу. Лб.

*

В пецу палю, тѣсто мѣшу,
 Дытя пѣаче, я колышу,
 Гоя-гоя, гоя-гоя —
 Головонько бѣдна моя! Лб.

*

Ішѣа дывчина*)
 Ішѣа милена
 Як ружовый квіт.
 Ой стаѣа, стаѣа
 Тай запѣакаѣа,
 Змѣнѣу ей ся сѣвіт.
 Чого-ж ты пѣачеш,
 Гого нарѣчеш
 Дывчино моя,
 Як не пѣакати,
 Не нарѣкати,
 Не буду твоя!
 Ой будеш, будеш
 Дывчино мила,
 Ой будеш моя.
 Люде мѣ ты радят,
 Родичи ты дадут
 І сам волю мам!
 Ты пѣдеш вершком,
 А я долином,

Ты заквітнеш ружом,
 А я каліном.
 Ты будеш паньом,
 Прѣ велькѣм дворѣ,
 А я буду князьом,
 В велькѣм кляшторѣ.
 А як помреме,
 Дамо собѣ знак —
 Злотѣ лытеры,
 Даме малювац!
 Кто тады прѣйде,
 Пречнтат собѣ:
 Вельке любованя,
 Вельке захоханя
 Лежит в тѣм гробѣ.
 Лежит ту тѣло,
 Костѣ спрагнѣты,
 З велькой любостѣ,
 З велькой мѣлостѣ
 Закаменѣты. Лб.

*

Допѣро-м ту прѣшѣа, допѣро-м си сѣѣа,
 Юж ся мя пытают, чи я є дывчина.
 Не сама-м ту прѣшѣа, вода мя прѣнесѣа,
 Бодай тота вода барвѣнком заросѣа. Лб.

*

Дывчина ковала, іщи ся пытала,
 Чи на тамтѣм сѣвѣтѣ буде таньцувала. Лб.

*

Червене ябѣочко в кешени го мам,
 Кого я люблюю, тому його дам. Лб.

*

Іде дружба до дверей, летят з нього карпелѣ,
 А дружничкы зберают, до торбинкы скѣдают. Лб.

*

*) Звѣсна польска людова пѣсня: Wyszła dziewczyna, wyszła jedyną jako różowy kwiat в лемкѣвскѣм переодѣвѣ. І. В.

Весыля, весыля, в загорідцї зыля
А на полю мята Марысенька взята. Лб.

*

Ой Боже, мій Боже, што ся набоженькам,
Коды я ся, коды добрости дочекам?
Дочекам ся в осени,
Як злетит листя з ясеня. Лб.

*

Не будеме йісті, не будеме піті,
Покля нам не дате, по што мы ту прішлі.
Прішлі мы ту, прішлі з двома гудачкамі
По того дывчатко с чорныма очкамі. (весільна). Лб.

*

Кукала кукучка пониже кошара,
Выкукала собі фрайіра вувчаря. Врхв.

*

Там на весылю чудо ся стало,
З нового горця денце выпало.
Ни там соли, ни там юшкы,
Ни там мяса, ни петрушкы,
Вшытко пропало!
Там на весылю не завсе добрі,
Дост ся там чловек голоду намре,
Не дадут там дашто йісти,
Але кажут за пец сыіти —
Не заваджай ту!
Там на весылю не завсе добрі,
Лем ся там чловек голоду намре.
А треба бы домів іти,
Бо ту кажут молотити,
Чловек голодный. Врхв.

*

(свадебны).

Отверай мамічко, отверай сьвітлицю,
Бо мы ті ведеме велику злісницю.
Отверай мамічко, отверай пекарню,
Бо мы ті ведеме велику щекарню (або розварню).
Отверай мамічко, отверай комору,
Бо мы ті ведеме велику роздвору! Врхв.

*

Весыля ся кінчит, біда ся зачинат,
Пані млода плаче, же ту не вытримат. Врхв.

*

Виход ку нам виход свадебна мамічко,
 Не бій ся нас, не бій, бо нас невеличко.
 Бо нас не величко, лем тридцетеричко —
 Виход ку нам, виход свадебна мамічко! Врхв.

*

Виход ку нам, виход наша пані млада
 Як не маш палюнкы, не далеко вода. Врхв.

*

Ідеме, ідеме з горы до долины,
 Ідеме глядати новітны родины.

*

Далеко сме вандрували,
 Коні ся нам полюштали —
 Треба бы нам та ручничкы
 Пообтерати коничкы. Врхв.

*

Гей веселе, веселе — гей богате веселе —
 А сирітске (сиріцке) не таке, бо не є матере. Врхв.

*

Мамічка ся смыкат, дверечка замыкат,
 А я піду втворю, на кого мам волю. Врхв.

*

Весыля, весыля на припецку зыля,
 За горцями мята, юж дзьопа оддата. Врхв.

*

Вольли сме іти до лыса по бука,
 Ныж до той Вірховні по такого тлука. Врхв.

*

Ідеме, ідеме, дороги не знаме,
 Добры люде знають та нам повідають. Врхв.

*

Кукала кукучка в лысы на корені,
 Выкукала мі Янічка в червенім ремені. Врхв.

*

Весыля, весыля тото весылятко,
 Юж матка оддає остатне дывчатко. Врхв.

*

Прідане, прідане*) од Бога надане,
 Од Бога мілого до пана млодого. Врхв.

*

Цы тото весельє, цы дашто зомарло,
 Же жадна свашенька не роздойме гарло. Врхв.

*

*) за „млодухом“ ідут на „прідане“ до хыжи мужа і даруют млодуху малыми дарунками.

Познати, познати сиротске (сироцке) веселе,
 Ни отец, ни мати не выйде пред двери. Врхв.

*

Была быс мі была велька приданиця,
 Жебы мі стояла при гамбі скляниця. Врхв.

*

*

Тарелик за еден, а місочка за два,
 Жадна дівка не зна, одкаль пріде свадба. Врхв.

*

До млодого густый сад,
 Не прілетит ани птах,
 Прілетыли гластівкы,
 Глядай млады пестункы. Врхв.

*

Преквітат, преквітат семерацка ружа,
 Не сподый ся дівча с фрайірочка мужа. Врхв.

*

Якем ішоў през містечко, през едну улицю,
 Видыў ем три паненечкы в еднім окенечку.
 Єдні было Маріянна, другі Улянна,
 Тоту третю не меную, бо ей сам люблю. Врхв.

*

А на рано затерану*), на полудне кашу,
 А на вечер шварне дівча місто отченашу. Врхв.

*

Кеды ся мій милый пріч одберал,
 През облачек волаў**) — душо моя!
 Ой зывян, зывян драгый квітку
 На то розлученя на остатку. Врхв.

*

Гласе мій гласе, мій тоньчкый гласе,
 Не будеш гласуваў на рік о тім часы. Врхв.

*

А голос буковый, нюта березова,
 Як собі засьпіват челядка попова. Врхв.

*

Не мам я голосу, де бы я го взяла,
 Кед я за маленьку по горах сьпівала. Врхв.

*

Повідают люде, же я роскошую,
 А я небожатко дост ся набідую.
 Повідают люде, же я роскішниця,
 Не докаже мі то жадна робітниця. Врхв.

*

*) затирку, стиранку. **) східногал. крізь віконце кликав. І. В.

А добрі мі тераз, же фраєра не мам,
 Ни горі, ни долом нігде не позерам. Врхв.

*

Дує вітор, дує з долу од маюра,
 Прінес Боже, прінес мойого фраєра. Врхв.

*

Виджу я виджу, де мій мілый косіт,
 Біду ма кошелю, а брушлячок носіт. Врхв.

*

Не мам я позірку, лем на нону гірку,
 Бо я ся с той гірky сподыю фраірky. Врхв.

*

В полю студенечка, под ле міла на ню,
 Там ся напиєме, не даме нич за ню. Врхв.

*

Ой сьвітит місячек в ночи на стріжлячек,
 Тераз не засьвітит ани під облачек. Врхв.

*

Спала-с міла з іншим, ани мі ся не тай,
 На суботу вечер ани мя не чекай!
 Чекала-м тя рочок, не буду другого,
 Докля бы то было чеканя мойого. Врхв.

*

Заля я была надобном дзевечком,
 Відылі мя хлопцы на марну шкаречку —
 Відылі мя хлопцы през девяту стыну —
 А тераз не відят, хоц як гу нім стану. Врхв.

*

Кебы не та гора, кебы не та скала,
 Пішоў бы-м до мілой, хоц бы не казала. Врхв.

*

Гоя, гоя, гоя! — іщи я не твоя,
 Але мамусіна, а мамуся моя! Врхв.

*

Іде вода, іде долом на Войову,
 Вольіла бы іти долом иншим двором. Врхв.

*

Познам я тя Ваню по твойім писканю,
 Як поженеш волкы попред нашу стайню;
 Попред нашу стайню, попред наші двери,
 Широкий яречек быстра вода бере.
 Широкий яречек, я го не прескочу,
 Дай же мя мамусю, за кого я хочу.
 Широкий яречек я го прескочила,
 Дала мя мамуся, за кого я хтыла. Врхв.

*

Чкає ся мі, чкає, хтосі мя спомінат,
Цы тот мій миленькый, што в серденьку быват? Врхв.

*

Сердечко не здыхай, што любіш, поняхай,
Што любіш сердечны, поняхай конечны. Врхв.

*

Кому я найвеце дверка отверала,
Тому шугайови ем ся не достала. Врхв.

*

До рочку нового любілам одного,
А тераз юж буду за-поряд каждого. Врхв.

*

Юж ся пощипала тота піщалечка,
Што она піскала попід окенечка. Врхв.

*

Найду я тя найду, моя міла найду,
Лем тя помаленькы коло пеца зайду. Врхв.

*

Полява, поляна, на поляны хыжка,
Не былам, не буду в Вірховни в шолтыска. Врхв.

*

Што мі маш повісти, повідж же мі быстро,
Най я не позерам на того шолтыство. Врхв.

*

Серед села млачка, сьідит на нї качка,
Любіў мене шолтыс, хоц я не богачка.
Хоц-ем я худобна, хустечка гадвабна,
Ани ей ту нема шолтысенька жадна. Врхв.

*

Юж ся похмурало, одкаль сьвітац мало,
Юж мі так не буде, як дотля бывало.
Ой дотля мі было сьвіта уживати,
Тераз небожатко мушу бідовати. Врхв.

*

Юж ся похылили в елічках вершечкы,
Юж ся спреходили парадны дзевечкы. Врхв.

*

Не буду, не буду воячка любіла,
Бо бы я до рочка дывком не ходіла. Врхв.

*

А вінку мій вінку, якес ся мі зменіў,
Юж ся мі не будеш на главі зеленіў.
На главі зеленіў, на клинку міготаў,
Але ся мі будеш в корытку тріпотаў. Врхв.

*

Сыяла-м розмарин, але мі не зышоў,
 Чекала-м мілого, але мі не прышоў.
 Не сый ты розмарин, кед він ті не сходит,
 Не чекай мілого, кед ті не приходит. Врхв.

*

Буде война, буде зо сьвіта зогнана,
 Не пуцу мілого, піду на ню сама. Врхв.

*

Товариш, товариш на зрады мі стоіш,
 Фрайірку мі ганиш, а сам гу ныі ходиш! Врхв.

*

Не позерай на мя дывча сьвідрувате,
 Бо я тя не возму, хоц ес ты богате.
 Буд здрава, кому хцеш, бо мойом не будеш,
 С тобом ся розлучам, Богу тя поручам. Врхв.

*

Не баную того, же-м не была його,
 Уйіла-м, упила-м за пінязькы його. Врхв.

*

Не поставай, не стій, бо коничек не твій,
 Ани я не твоя, не даст мя мац моя. Врхв.

*

Рада е тобом сіджу, рада е тобом гадам,
 А за тя не піду, лем ті жалю задам. Врхв.

*

Я никого ся не бою, свого мужа маю,
 Кого хочу поцьбіую та ганьбы не маю.
 Кого раз, кого два, кого половинку,
 А свого міленького в саму серединку. Врхв.

*

Сьвітит ся та сьвітит за ярчком оген,
 Не можу добрати свому личку ровен. Врхв.

*

Ружа дывча, ружа, закла не маш мужа,
 Будеш мати мужа, спаде е тебе ружа.
 Квіток дывча, квіток, закла не маш дыток,
 Будеш мати дыткы, спаднут е тебе квітки. Врхв.

*

Не піду я Ганцю на шопечку вашу,
 Бо я собі нашоў фрайірэчку красшу. Врхв.

*

Такый мі ся, такый шугайчик подабат,
 Што сі ладны сьпіват, помаленькы гадат.
 За таким, за таким мое серце прагне,
 Што собі засьпіват, затаньцуе ладны. Врхв.

*

А сьпівай дівчатко, як єс сьпіувала,
 Бо ты ся не будеш дома зімувала.
 Ани зімувала, ани лытувала,
 Сьпівай сі дівчатко, як єс сьпіувала. Врхв.

*

Сьпівайте дівчата, тераз вам до того,
 Не мате на главі смутку някого. Врхв.

*

Кебы мі так было, як мі влоны было,
 Ниіде бы ся мое серце не смутило.
 Юж мі так не буде, як мі было влоны,
 Юж мі не заквітне квіток на яблоні.
 Добрі было влоны; не знам, того рочку
 Кто мі буде лыгаў близко мого бочку. Врхв.

*

Ходила-м, ходила-м, не находила-м ся,
 Зеленого вінка не наносила-м ся. Врхв.

*

Ныт векшого жалю, як го дывкы мают,
 Як ся бабы зыйдут, тай іх огваряют.
 Єдна стара баба мене огваряла,
 Бодай ся ей дывка того дочекала!
 Ныт векшого жалю, як го дывкы мают,
 Як ся хлопцы зыйдут, тай іх огваряют.
 Котра не червена, котра красы нема —
 Сам ся не огварит, што ногы кривы ма! Врхв.

*

Жадна не зумерла, котра была в жалю,
 То і я не зумру про тебе шугаю! Врхв.

*

Лучка не зелена, бо є выкошена,
 Дывча не червене, бо є вылюбене. Врхв.

*

Трїмай ся дывчатко своей поцтивости,
 Як ся трава трїмат своей зелености.
 Травиця ся трїмат, покля ей не скосят —
 Трїмай ся дывчатко, покля тя не спросят. Врхв.

*

Марысь моя, Марысь, што до мя не гварыш,
 Цы ся маткы боіш, цы о мя не стоіш? Врхв.

*

Чом же житко не жнеш, чом же роса на ным,
 Пішоў преч мій мілый, а я піду за ным. Врхв.

*

Пішла моя зволя долом тисоньками (річеньками),
Жебы-м не ставала медже дывоньками.

Свобода, свобода, юж ся мі премігла,
Якбы-м до Дуная сивый камін шмігла. Врхв.

*

Так о мнї гадают, як о старі дывці,
А я бы ся могла колысац в колысці. Врхв.

*

Яворе, яворе, де-с подыў конары?
Обрубали мі іх шолтысы воляре! Врхв.

*

З далека тя шугай, з далека обходжу,
Жебы-с не повідаў, же за тобом ходжу. Врхв.

*

Як я сі засьпівам в лїсы при орісы,
Полетит мій голос до моєй Марысы.
Як я сі засьпівам в лїсы на ялины,
То ся мі розвиют спід бучка коренї. Врхв.

*

Голузя, голузя, букове голузя,
Не дай же мі Боже кулявого мужа. Врхв.

*

Воляре, воляре, де-сте волкы пасла,
Стратила-м хустечку, цысте ей не нашли?
Нашли еме, нашли, але ей не даме,
Підеме до корчми, там ей пропиеме! Врхв.

*

Пониже поточка кукала кукучка,
Выкувала собі шувного гайдучка. Врхв.

*

Воляре, воляре — а я воляречка,
Чия же я буду на рік фрайречка? Врхв.

*

Як ем пасла вувці, ходила ем в гуньці,
А тепер козиска, не мам кабатиска. Врхв.

*

А увці (вувці) на луці, козы на пасыці,
А югас з дывчатком в зеленім вербинці. Врхв.

*

Ты ес добрый учар, не пушай на мочар,
Бо мочар кырвава на уці не здрава. Врхв.

*

Учаре, учаре! Пан Бог вас покаре
За тоты овечкы, што лежат в кошари. Врхв.

*

Учар уці пасе, хроба ним трясе,
Барже бы ним трясла, кебы я з ним пасла. Врхв.

*

Не хтыла-с ты мене, хтыла-с шувныйшого,
Тераз даў ті Пан Бог: не маш няякого. Врхв.

*

В кошари, в кошари, в кошари нич не мам,
Лем едну овечку, кошар на вершечку. Врхв.

*

Не тераз, не тераз на орішкы ходят,
Г осени, г осени, як они ся родят. Врхв.

*

В Вірховни, в Вірховни, в Вірховни два дубы,
В Вірховни, в Вірховни жадного не люблю.
В Вірхімці, в Вірхімці там роене дуб третій,
Ой там до Вірхімки, там сердечко летіт. Врхв.

*

Дывча зумирало, іщи ся пытало,
Цы на тамтім сьвіты буде танцювало. Врхв. пор. ст. 248.

*

Облетыли вершкы од дожджу дрібнога,
Зарікаў ся шугай од личка мойого. Врхв.

*

Як я стады піду з'охаблю памятку,
Пониже Вірховны заграджу заградку.
Кто коло ней піде, спомінати буде,
Чюода Боже того, што заградка його. Врхв.

*

Ани я не ружа, ани я не фялка,
Ани я Яничку не твоя фрайірка. Врхв.

*

Дала-с мя мамічко за третю границу,
Жебы-м не ходила до тя на жентицу.
Ани на жентицу, ани на молоко,
Дала-с мя мамічко од себе далеко. Врхв.

*

Кто з висока рубат на нязко му падат,
Няй же собі каждый рівны своей глядат. Врхв.

*

Чыйі то дывчата под селом сьпівают?
В селы так думают, же органы грают. Врхв.

*

Шугаю не пискай, за ручку не стискай
Я не твоя ровен, ани-с мя не годен.

Ты мені не годен до зроду ступити,
А ти мі ся строиш голову сушити. Врхв.

*

Кеды-с ся приспала, то ся добрі стискай,
А я собі буду на цищалці пискаў! Врхв.

*

Болит мя голова, болит мя докола,
Ни я тераз дывка, ни я тераз вдова.
Ой вдова, як вдова, нема мужа дома,
Пішоў на заробок аж до Собінова. Врхв.

*

Ой Боже мій Боже, яка я си тераз,
Як собі помышлю, заплачу си нэраз. Кр.

*

Горы мойі, горы! ой жаль мі за вами —
Та не так за вами, як за гірняками. Кр.

*

На зеленім дубі сидят два голубы,
Люде ся чудуют, же ся рады видят.
Не чудуйте люде, бо не мате чому,
Же ся сподобало то едно другому. Кр.

*

В середу-м ся уродила — несу собі горе,
Не дайте мя за старого, бо бородом коле. Кр.

*

Коломыя, Коломыя, Коломыя місто,
Котра дывка мало робит, то мягка як твісто. Кр.

*

Пойіхаў, пойіхаў, бодай ся не вернуў,
Дала-м му хустечку, жебы ся не смутиў. Кр.

*

Боже, Боже, што ся водит,
Што мій міль не пріходит?

Цы го вода підмулила,
Цы го інша одлюбила? Кр.

(по шлюбі сьпівають:)

Наша пані така млада,
Як на ярку быстра вода,
Она си така весела,
Якбы закупила села. Кр.

(по зачіпченю сьпівають:)

Кукуріку гво дни, кукуріку г ноци!
Як ю зачепили, вытріщила очи. Кр.

*

Ой зйізднѣ я, зйізднѣ коня вороного
До тебе дывчнн, цн буде што с того?

А цн буде, цнлн нѣ —

Не робн заводу ты менѣ.

А я тн повѣла і твоему роду,

Же я іс тобою не роблю заводу,

Бо для мене посаку не буде,

Возмут мене нншн люде.

Скарн мене Боже з високого неба,

Колн мн ку тобн посаку потреба.

Кой ты менѣ сама красная,

Як на небн зоря ясная.

Теперь мѣнѣ мовнш, же-м зоря ясная,

Потом будеш мовнў: доле-ж несчастная!

А кед не ты та матн

Буде мене проклннати.

На што тебе матн має проклннати,

Кой я тебе люблю і хцу тебе взнати.

А цн-м любнў, не любнў

Колн мн тн Бог суднў.

А ты мене береш таку молодую,

Таку молодую, таку хорошую.

А як я тн впаду в недугу,

Жебы-с не познраў на другу.

Скарн мене Боже на гладкнй дорозн

Штобы я помнслнў о нншнй небозн,

Скарн мене Боже і добраз,

Жебы я помнслнў, хоц лем раз! Б.

*

Над береженьком стояла,

Бнлы рученькы мнчала.

Ой рученькы мої, рученькы

Кому будете мнленькы.

А кобы то младему даї Боже!

А як то старему, хрнць Боже! Б.

*

В е с ь і л ь н ы .

Пншли до нас прнданяне, прншли,

Не малн мы до Вашецн мнсли.

Наша хата з резаного древа,

Не таких нам прнданян треба! Б.

*

Пришли мы ту по тім сьніжку,	} (як приходять за молодичьом)
Послідили сме ту лишку,	
А мы одталь (отталь) не підеме,	
Докля мы ей не воземе. Б.	

*

Пришли мы ту на придане	Як му добре зараз,
За тым личком мальованым,	То підеме дóхыж нараз.
Пришли мы го одвидыти,	Як му буде велька кривда,
Чи му буде добре жити,	Не підеме дó хыж нігда. Б.

*

Пришли нам ту приданяне,	Чому свашкы не сьпівате?
А што-ж мы ім йісти даме?	Бо вы рідкы зубы мате.
Нарубаме дрібных трісок,	Треба глины намісити,
І даме ім на сьім мисок. Б.	Свашкам зубы польптити. Б.

*

Ой ідеме, ідеме з горы до долины,
Ідеме глядати той нової родины.
Ідеме, ідеме, де тота Марыся,
Што сподобала мі ся. Б.

*

Треба бы нам треба стілця високого,
Наша пані млода роду широкого.
Юж мі ту прийіхалі,
Коні нам ся польоптали,
Треба бы нам ручничка
Повтирати коничка.
А коничка воронного
Від пана молодого.
Боже, Боже, што-с мі даў,
Ани ем ся сподываў.
Даў ес мені таку жену,
Што з ньом волю не пожену.
Як ся будем шанувати,
То будеме волю мати. Б.

*

Не того мы пришли што ся в пецу пече,
Але того пришли, што з барылкы тече.
Ой не пришли мы ту по гуся печене,
Але мы ту пришли по дывча червене. Б.

*

Пані млода наша
Поімала пташа,

Таке поімала,
Што з ним буде спала. Б.

*

Выпровад мамонько
Свое дитятонько
Зо двору свічками,
През поле очками.
Выбирай ся Марысь,
Выбирай ся з нами,

Свой злости прелож, прелож камянями,
Жебы-с была добра меджи сусыдамі. Б.

*

А де-ж ты мене Василю подыєш,
Ты своей хатонькы не маєш.
Збудую я хатоньку край воды
З зеленого дерева, з лободы. Б.

*

Обіздри ся Марысь по тім своїм дворі,
Чи ти жаль не буде той дывоцкой зволы?
Обіздри ся Марысь на зелены лучкы,
Де грабали коліс твої білы ручкы. Б.

*

*

*

Широкое поле та вода заляла,
А любіў я шварне дывча, она не знала,
Ой жаль мі ей буде, кед ей возьмут други люде,
Мойом не буде.

А у полю кырниченька цимброваная,
А юж моя наймілейша зарученая.

Ой жаль-жаленько,
Любіў я тя серденько

Людом не собі.

Выберу я кырниченьку во своїм дворі,
Піде мені шварне дывча до ней по воду.

В той час она мойом буде,

Коди она сама прийде

До ней по воду. Б.

*

Я ті повідала і на волю дала,
Же твое перечко зімна вода взяла. Б.

*

Янічку сердечку, де-с подыў перечко?
Ішоў ем без воду, впало мі до споду! Б.

*

А Боже, мій Боже, премілений Боже,
 Же си мі дівчатко видарит не може.
 А хоц ся мі выдарит: не до моеї волы,
 Як на ню попатрю, так мі серце боліт. Б.

*

Старам я си, старам, же стару матыр мам
 Як она мі зумре, якос сі раду дам. Б.

*

Старую я матыр мала, тяжко на ню заробляла,
 Гво дни шила кошулечку, в ночи пряла куделечку. Б.

*

Боже мій Боже, стратила-м два ножі,
 Єден мі ся нашоў, а другий не може! Б.

*

Боженьку, Боженьку, дай мі добру женку,
 Жебы ня водила с корчмы за рученьку! Б.

*

Повідаў мі мильй, же ма штырі волы,
 Же ня буде возиў с хаты до коморы.
 Ай не так ня возиў, палицьом мі грозвиў,
 Же ня буде бити, покля буду жити! Б.

*

Боже, Боже, нич не маме,
 Лем на себе позираме,
 Лыпше наши два позоры,
 Ныж дачийі штырі волы. Б.

*

Хоц я ся напию, хоц я ся зад'ужу, (= задовжу польск.
 Што-ж кому до того, кед я на то служу! Б. [zadłuże].

*

Жаль мі є, жаль мі є, аж ня потряеує,
 Кто ня не выховаў, тот мі розказує.
 Кто ня не выховаў, раз мі йісти не даў,
 А тераз ся буде на мнї поневераў. Б.

*

В ширім полю явір посаджений,
 Сыдит на ным пташок премілений.
 Сыдит собі, сыдит, красны собі сыпват,
 Же з велькой любости нераз нич не быват. Б.

*

Засьвіт мі місячку ай і зоря ясна
 Пред тоты дверечка, де дівчина красна. Б.

*

Засьпівай когутку, бо юж ден, бо юж ден,
 Запрігай конічкы, бо ідем, бо ідем! Б.

*

Як ты підеш преч од мене,
Што мі лишиш на знаємне?
Лишу я ти гай зелений
Под облачком посаженый.

А што же мі с того гаю,
Як ты будеш в чужім краю?
На гай будеш позирати,
Мене будеш споминати! Б.

*

Дівчино моя, напій ми коня!
Я не напою, не твоя-м жона.
Як буду твоя, напою коня,
Ой напою і заведу, де стайня твоя. Б.

*

А мій милый з лыса йіде,
Яворове древко везе,
Пискат собі на листочку,
Же ма шувну фраіречку. Б.

*

Пришоў я до корчмы,
Міла при мні стала,
Так ем ся заганьбвў,
Же не мам ірейцаря.

Купиў за гріш пива
Та я ей трактуваў,
Цылыый вечер плакаў
Же дуже скельгуваў. Б.

*

Жено моя, жено, мам едно прядено,
Мало бы ся злепиц, вольіме го препиц! Б.

*

Дивуют ся люде, же я прелынива,
Бо я на солтистві тяжко не робила. Б.

*

А робю, я робю, юж барже не можю,
А своєй матери вгодити не можю! Б.

*

Чим дале до лыса, тым голузя більше,
Чим дале до людей, дівчина шувнійша. Б.

*

Ай шувна я шувна і шумному рада,
Як шумного виджу, якбы-м ся наядла! (= наїла)
Ой шувна я шувна, а й тобі нічого,
Як ты ня не возмеш, побануеш того! Б.

*

Сьідат пташок на рокыты,
Сьпіват собі розмаиты,
Ногом рушит, главком кывне,
Як тот пташок сьпіват дивны! Б.

*

Не бій ся матусю, не бій ся о сына,
А бо ті не возме в запаску дівчина.

В запаску не возме, в хустечку не звяже,
Не бій ся матусю, бо то не пінязи! Б.

*

Ой сівши, ой сівши засмутвў ся,
Же з малою дївчиною ожениў ся. Б.

*

Ой на роваш, мамічко на роваш,
Кому ты дївчиничку виховаш?
Ой тобі то Василю, тобі то,
Кед нас Бог пожегнат на лыто.
Ой на лыто, на лыто горяче
Будеме ся преходити по луце.
По луце, по луце зеленій,
Коло студеничкы студеной.

*

Дармо дївча, дармо : зламало ся ярмо,
Зламаў ся і дышель про несчасну мысьель.
Дармо дївча дармо, не будеш ня мало,
Дармо-е собі личко выштафіровало!
Выштафіровало і вымалювало,
Дармо дївча, дармо, не будеш ня мало! Б.

*

Ей кобы я знала, же я ту не буду,
Не носила я бы до горбочка воду,
Але бы-м носила під явір зелений,
Жебы ся мі достаў шугай мальований.

*

Пасла бы я волкы, пасла бы-м баранкы,
Але мі забрала водичка полянкы. Б.

*

Овцы мойі, овцы (sic!) най вас пасе кто хце,
Вас пасти не буду, бо на войну пуйду.
Пасут ся овечкы помедже смеречкы,
Не треба учаря, ани учаричкы. Б.

*

Як я уцы (sic!) пасаў, дост ем ся нагасаў,
Не так за уцями, як за дївчатами. Б.

*

Гора моя гора, хто ня до ней вола?
Вола ня мілый мой, далеко Боже мой!

*

Ой перечко мое, як ес ня скламало!
Як ты было носец, тас мі упадало! Б.

*

А мамічко моя, на біду-с ня дала,
За то моя дівко, бо-с ня не слухала! Б.

*

Танцюй же ты зо мною і я с тобом буду,
Хоц кожду неділю бита про тя буду.
Хоц кожду неділю, бодай не кождый ден,
За тебе мой милый, што тя рада виджу. Б.

*

Ой піду я піду, кады я ходила,
Та я собі найду, кого я любила! Б.

*

Ани ем не пияў, ани ем не краднуў,
Про тебе дівчино до вязіня-м впаднуў. Б.

*

Сьвітило бы слонко, про хмары не може,
Любиў бы ня милый, про люди не може.
Сьвітило бы сонце, хмары му не дают,
Любиў бы ня милый, люде забраняют. Б.

*

У моего вуйка коротенька гунька,
Велика славонька, підла гостинонька! Б.

*

Сестры мої сестры, вшиткы замуж пішли,
Лем тота зостала, што кравы пасала! Б.

*

Добре я ся здогадала, же тот кабат я продала,
Знают люде і Бог з неба, же мі на палюнку треба. Б.

*

Ей гаю, мій гаю, мій зелений гаю,
Хто-ж тя розвеселит, кед я в велькім жалю. Б.

*

Жалы мої, жалы, якесте ня зуюли,
Не з одного боку, але с кождой страны! Б.

*

А роскоші мої де-сте ся подыли?
По горах, по лысах сте ся розлетыли! Б.

*

Гоя, гоя, душо моя,
Реч мі слово буду твоя —
Реч мі слово і словечко,
Буду твоем фраіречком. Б.

*

Тераз мі сьвіт квітне, тераз мі сьвіт грає,
Ни ня нихто не бе, ни ня не полає.

Як я сой засьпівам красны, по дывоццы,
То мі ся розывют сухы галузочки. Б.

*

Не ходи ты до той, што я до ней ходжу,
Бо я тобі стежку (дражку) терньом загороджу.
По дває, по трыє до одной ходили,
Єще собі дражку терньом не градили.
Хоц і не градили, але я заграджу,
Не ходи ты до той, до котрой я ходжу! Б.

*

Ей ганьба мі, ганьба, же я дывка гарда,
Ганьба мі стояти, нѣт кого ня взяти.
Ей ганьба мі, ганьба, же я дывка гарда,
Ганьба мі двояка, же люблю вояка! Б.

*

Пішоў бы я до вас, кобы я сьміў,
Кобы-сте мі дали, штобы я хтыў
Тото дывче шварне, што ма очи чарны. Б.

*

Пішоў бы я до вас каждый вечер,
Пред вашима дверми велька мочар,
Прелож мила дручкы, прейду помалючкы
Каждый вечер! Б.

*

Дывчатко, дывчатко, зробиў я ті чачко
З рукамі, з ногами, с чорныма очкамі. Б.

*

Напила-м ся, ледве стою,	Не бий же ня мужу в ночи,
Піду домів, бо ся бою —	Бо мі выбеш чорны очи —
Бо я злого мужа маю,	Буде заран ясна хвиля —
Буде ня биў, добрі знаю.	Росповім ти, штом ти винна! Б.

*

Пияли, пияли два братя з Моравы,
Але юж не будут, бо іх полапали! Б.

*

Піе нас, піе нас, піе седемнацт,
Заплатит то вшытко, вшытко еден з нас! Б.

*

Мам я косу выклепану, мам я косу добру,
Она косит, бо і мусит коничину дробну. Б.

*

А пропиў я волы, а жена коровы,
А мы трыє братя пропиєме гратя! Б.

*

Познати, познати, котрый хлоп женатый,
Проквітат му личко, як горнец щербатый! Б.

*

Не една, не една галузечка в лесе,
Єдна ся похылит, друга ся піднесе. Б.

*

Познам я милего по писканю єго,
Превелебні пискат пицалечка єго. Б.

*

Пискай же мі, пискай пицалко кленова,
Бо тя радо слухат фраїречка моя. Б.

*

Повідают люде, же я піячиско,
А я не пю воду лем то згорівчиско. Б.

*

Під зеленом брешкинью*) студня мурована,
Напий ся з ней ма мила красна мальована.
Як ся бы з ней напила, красу бы стратила —
Тримай красу до часу не дай ей хлопцям взяц,
Бо будеш банувац! Б.

*

Пішоў на горечку, сьіяў татаречку,
На татарці ставці, болят мене пальці. Б.

*

Грай гудачку, грай, на полицку позирай:
Єст там кура печена, буде добра вечеря. Б.

*

Вішта коню, вішта! не дотыкай дышля,
Не ход до фраїрки, бо фраїрка пышна. Б.

*

Кой місячок зашоў, каждый свою нашоў,
А я неборачок медже гуси зашоў! Б.

*

Янічку, Янічку, што мі по конічку —
Штобым ся преносиў през быстру водічку.
Быстра вода, быстра на кождім яречку,
На тім найбыстрійша, де мам фраїречку. Б.

*

Тото мі ся тото дівча сподобало,
Што на быстрім ярку шаты полокало —
Шаты полокало, ручки умывало
Тото мі ся тото дівча сподобало! Б.

*

*) брешкиня = *Persica vulgaris*. Очевидно пісня угорскоруска,
з тих сторон, де брескиня удає ся. І. В.

Розвивай ся бучку з долу помалючку
Як прийдеш к вершкови, розвивай ся скорій! Б.

*

Танцюю, танцюю, ножкы ня не болят,
Зо своєм фрайрком, покля моя воля! Б.

*

Сьпіваночки мої, де я вас подьію?
Піду я до льіса там я вас посьію.
Будут там дьівчата на траву ходити,
Сьпіваночки мої будут находити. Б.

*

Заграй мі гудачку на тонку струнечку,
Няй я вытанцюю мою фрайречку! Б.

*

Де піду, там буду, фрайр мусит быц,
Блазен бы я была все єдного любіц. Б.

*

Я тому не винна, але брата мої,
Пасти мі казали із гультаям волы.
А пасти то было, але знати яко,
Было оддаляти од него далеко.
А я оддаляла през стаяня двоє,
А він на ня волаў: ходжай Марысь до мне.
Не плач Марысь, не плач, він тя не опустит —
Підеш до кравчика, корсет ти розпустит.
Як не мам плакати, кед люде гадают:
Такі красні панні корсет роспуцают! Б.

*

Явір, явір, яворове листя,
Ожениў бы-м ся, але не мам счестя.
Не мам, не мам, але буду мати,
На недьілю вечер будут в корчмі грати. В.

*

Ожениў ся дудра вчера до полудня,
Цьілу ніч не спали, перину латали. Б.

*

Наша родинечка дайте ся нам побрац,
Бо мы не підеме до вас хльіба жебрац.
Бо хоц нам не стане, то си докупиме,
А свої родинні ганьбу не зробиме. Б.

*

Наша родинечка, як же мі ся мае,
А я сиротонька, як мі Господ дає.

Моя родинонько, посходте ся ку мні,
Купиў бы-м вам дашто, але не мам за што. Б.

Ой козаче, небораче, біда тебе скребче,
Кожушина по колына, по задку теленче. Б.

Фраіречкы штырі про што сте ся били,
Про тебе шугаю, бо смы тя любили. Б.

Што то за яличка, што нема вершечка,
Што то за паробок, што не ма перечка?*) Б.

Дивуют ся люде, же не мам коралы,
А моя мамічка не сьідит на роли. Б.

Добре тому паробкови, што ся женит при ойцови,
При ойцови, при матери, аж ся серце розвеселит. Б.

Отче мій, отче, ты сивый голубе,
До кого я піду, як тебе не буде? Б.

Волы мої волы, всі штырі сте пловы,
Лем по два реєчки мої фраіречкы. Б.

Волы мої волы, рано-м вас выгнала,
Вы ся не напасли, я ся не наспала.
Вы ся не напасли: трава была мала,
Я ся не наспала, бо-м фраіра мала. Б.

Фраіречко стародавна!
Любиў ем тя не до давна.
Тераз мі тя инший бере,
Стріла ему до мацери! Б.

Паробци ся женят, же ся войны боят,
А я ся не бою, лем ся на ню строю. Б.

Голя, голя, голя гоц! хоцбы грали ноч —
Хоцбы грали цїле житя, гуляй, гуляй мое дытя. Б.

Фраіречко теперішня,
Скажи мені, ци любиш ня?

*) Дівчина дає свому милому „перечко“ до капелюха; „што не ма перечка“ значить тілько: що не має любки.

Якбы я тя не любила,
Тобы-м на тя не патрила. Б.

*

Повідали люде, же я ся нажила,
А я в свого брата на гостині была! Б.

*

Ей куме мій, куме великыйі думы!
Барже-с бы думала, якбы-с ня не мала. Б.

*

Ганцю, Ганцю не зумирай!
Бо бы я ся поневіраў —
А як умреш, одкаж дашто,
Жебы я маў пити за што. Б.

*

Грают мі гусличкы, грают мі органы,
А на моіх ногах черкают гайданы. В.

*

Піяў бы я, пияў, але палюнечку,
Кей бы дала мила мі на кватиречку. Б.

*

Чудуют ся люде, же я прелыніва:
Варуй ся той сукы, што ма білы рукы. Б.

*

Ой добрі тому, добрі з двома фраіркамі:
Єдна ся погныват, друга за дверями! Б.

*

Ой добрі тому добрі, што ма штырі волы,
Іщи тому лынше, што ма штырі жены.
Єдна в пецу палит, друга йісти варит,
Третья лужко стелит, чварта до постели. Б.

*

Мамусь моя мамусь, дайже мене за муж
Бо я вже выросла, як у полю сосна.
Хоц бые ты выросла, як у полю едла,
То я тебе не дам, бо-с лем сама една. Б.

*

Заграй же ми ткачу, бо я радо скачу,
Мам я пальці дрітованці (мабуть: дріботанці) то іх не
[потрачу. Б.

*

Посыяў мій милый два загоны лену,
Я му повідала, што го не выберу.
Хотыў іщи хотыў, третій посыяти,
А я му повіла: не буду тя брати!

*

Татаречка просо, не ход до нас босо,
Але прийди вбуго, хоц і в чалапутах. Б.

*

Марысь моя, Марысь чом до ня не гвариш?
Кі єдно словечко, моя фраіречко! Б.

*

Ой брате мій, брате, не бий мою сестру,
Бо я на тя трімам сокыречку остру. Б.

*

Брешут на ня люде, яко псы на звїря,
Бодай їм летыло з языків паздыря.
Брешут на ня люде, могли бы не брехац,
Мают свої дыти, можуть ся дочекац. Б.

*

Не лый дожджу, не лый, бо ти не казалл,
Бо мене маленьку на поле выгнали.
На поле выгнали, плахту ми не дали,
Не лый дожджу, не лый, бо ти не казали! Б.

*

Ой на Яна, на Янонька
Горит наша собітонька.
Ой по Яны, по Яноньцы
Юж по нашій Собітовьцы!

(в Кривій, Воловци, в Ясинці селах Горлицкого повіту).

*

Під зеленою, під дубиною
Сидыў там голуб з голубиною.
Сидыли в парі цыльовали ся,
Сивыми крильцями любовали ся.
А прийшоў стрілец с середного луга
Забий, располошнў с пары голуба.
Голуба забий, голубку з'імаў.
Сыпле пшеницю, дає водицю.
Голубка не йіст, голубка не пе
Під дубиною плакати іде.
Чом же ты не йіш, чом же ты не пеш
Під дубиною плакати ідеш?
Як я мам йісти, як я мам цити,
Якый сьвіт красний, не мам с кым жити!
Маю я, маю сым стів голубів,
Вибрай собі, котрый ти любый.
Я обирала, але-м не нашла,
Не є тамтого мого милого.

Мій буў (sic!) миленькый, чорнобрывенькый
Личком румяный, сивокриленькый. Ф.

(Пісня подільська співана скрізь в Галичині і на Угорщині —
декуди видно тут вплив місцевого говора).

*

А там долом при Ондаві
Пасло дівча коні в траві,
Прийшоў д нему пан урядник з двора,
Заяў конічки до двора.
Дароваў їй три таляры,
Єден векший, а два малы.
Скрий ты дівче, скрий ты собі,
Бо я прийду г ночи к тобі:
А як прийдеш, легко ступай,
Острогами не постукай!
Бо наш отец чуйно спали,
На нас велькы позір дали.
Зостан здрава мила моя,
Я кавалір, а ты вдова!
Чого-ж ты ня вдовом назваў,
Бо ты ночку лем при мі спаў!
А хоц бы лем, лем годину,
Юж ты веце не дівчина! Ф.

*

Сьпіваю, сьпіваю, голосу не маю,
Бо-м го потратила по зеленім гаю.
Іду горі долом, не виджу нікого,
Плаче мое серце зо жалю велького.
Жалы, мої жалы як сте мя зівали,
Не з єдного бочку, але з кождой страны! Сн.

*

Болит ня голова, болит ня докола,
Ані я не дівка, ані я не вдова. Сн.

*

Конічку, конічку, не ход коло воды,
Не зберай квіточкы, бо то не ягоды!

*

Коніку сівавый вынес ня з муравы,
Як мя не вынесеш, стрелю ті до главы!
Стрелю ті до главы, до правого бочка,
Як мя не вынесеш до того горбочка! Сн.

*

Сивый конь, сивый конь а уздечка сивша,
 Отец мати милы, коханичка мильша.
 Отец мати милы, бо ня виховали,
 Коханичка мильша, бо ми гамбы дала! Сн.

*

Шугаю малючкый, возми ня на ручки,
 З ручок на колена, буду твоя жена. Сн.

*

Кукай же мі, кукай возуленько сива,
 Бы-с мі выкукала на осьін фраира.
 На осьін фраира, на мясниці мужа,
 Жебы я ходила як червена ружа! Сн.

*

Ружа дывча ружа, закла не маш мужа,
 Як будеш мац мужа, спадне с тебе ружа. Сн.

*

Квіток дывче, квіток, закла не маш дыток
 Як будеш мац дыткы, спаднут с тебе квіткы. Сн.

*

Сьпівала бы-м собі, але не мам нюты,
 Взяли ми ей шевці, подшили ньом буты. Сн.

*

Засьпівай когутку на вербовім прутку,
 Дост ем ся насыпіваў, як ся гай розвиваў. Сн.

*

А гаю мій, гаю загайіли мі тя,
 Коханечко мое забранили мі тя. Сн.

*

Не буду спаў дома, бо коле солома,
 Піду гу дывчатку, може буде дома.
 Як не буде дома, то буде в стодолі,
 Не буду я лежаў на голій солومی. Сн.

*

Мала-м фіялечкы штырі заградечкы,
 Пяту маѳерану*) для тебе шугаю! Сн.

*

Перечко-м вывила, дала-м фурманови,
 Наробилам жалою свому коханови. Сн.

*

Пила бы я пила, кебы вода была,
 Але воды не є, лем дробне камене. Сн.

*

*) пяту заградку маѳерану; маѳеран = *Origanum majorana*,
 Majoran, Mairan, Meiran.

Шугайічку шувный, не ход поза углы,
Але прид на двери, не бій ся матери. Сн.

*

Палюнечка-трунок добра на фрасунок,
Кто ся ей напие, тот ся не фрасуе. Сн.

*

Палюнечку пиву бым, фаечку куриу бым,
Кебы шварне дывча, к собі притулиу бым. Сн.

*

Палюнку не купуй, пити ей не буду,
На танец мя не бер, бо с тобом не пиду. Сн.

*

Дывчатко леля, дыгай там де і я,
Дыгай на лавочку попри мойім бочку. Сн.

*

Ей ты сосна, сосна! ей велька выросла,
Іщи мому пану хосен не принесла! Ба.

*

А там долом при яречку мые Янчік з кырві ручку —
Янчік, Янчік! што ты зробиу, што сі ручку закрывавиу?
Ой стинав ем головечку такой своей фраіречкы!
Што мі г ночи гуркотала, мі смутному спац не дала.
Янчік, Янчік! смот ты горі, што увидиш вшытко твое!
Нич не виджу лем горечку, на ті горі шибеничку.
Жебы міг быу хто поведзіц, же ты будеш на ныі весіц —
Дау бы я ей вымальовац, сріблом золотом обтальовац,
А на вершку злоту баню, де положу свою главу. Ба.

*

В Маєровім дворі ест велика тоня,
Не ход там Янічку, бо затопіш коня.
Єдного затоплю, на другого сьідам,
А я свое дывча за сто злотых не дам. Ба.

*

Закувала зозуленька в городы на прутю,
А юж ведут Якимонька в желізнім окутю. Ба.

*

Мам сой шувну фраіречку, служит там на фарі,
Не можу я ту ныі ходзіц на великы жалы.
Як ем ту ныі ходжувау, цижмы в ручках ношувау,
По малюцькы, по тихуцькы дверка отвирау. Ба.

*

Юж слонечко на долины а я сам на фарі,
Што мі буде капраль гвариу на мойім кварталы?
Капраль буде мельдувау, же-м дома не ночувау,

Юж я буду ютро рано пруты фасуваў.
 Юж слонечко на долины а я сом на фарі,
 Ідут за мноў на мій квартал а штырі капралі.
 Кеб была-с Ганічко промовила словечко,
 Бы-с ня увільнила з войнонькы легуцько. Ба.

*

А там долом при млины
 Лежит Янчик в вербины,
 Лежит, лежит забитый,
 Розмарійом прикритый.
 Розмарія през верха,
 Пришоў д нему дзяд з керта.
 Ей не з керта, з подрагы (з подрадза) —
 Юж Янічка провадят.
 Пришла г нему Марыся
 Прінесла му винися,
 Ой винися, ой вина,
 Та сама ся напіла.
 Ой як підеш до дому,
 Та не повідж нікому —
 А як повіш, повідж так,
 Же-с ходила на сповід. Ба.
 (або: Же-с ходила на ярмак).

*

Вчера пряла пачесонькы, а днес пряду клоча,
 Куп мі мужу скоринонькы, най не ходжу боса!
 Вчера пряла-м пачесонькы, а днескы повісмо,
 Сяд си милый коло мене, хоц ті буде тысно! Ба.

*

Посадила-м черешеньку, посадила-м дві,
 Выховала-м шварне дівча людьом не собі —
 А што-ж мі з ней буде, возмут ей люде,
 То ей не буде! Ба.

*

Кой я ішоў од Пряшова одталі,
 Застала мя слепа сука по дразві.
 Ей іди ты слепа суко до дому,
 Не заставай на дорозві нікому! Ба.

*

Серед села студенечка муравлі (журавлі?) ей пют,
 А юж нашу пані млоду до шлюбу ведут.
 Ёден веде за рученьку, другому ей жаль,

Третьому ся серце крає, же він ей не взяў.
 Четвертый стоїт за дверками,
 Креше собі підківками:
 Я ей буду маў! Ба.

*

Тече вода спід явора, черпала ей мила моя,
 Начерпала, поставила, розмарію намочила.
 Мокни же мі до осени, юж не прийде поцешене (= потішене)
 Поцешене, штырі волкы загнали їх до Ігоркы
 А з Ігоркы до долины, найідят ся розмарійі.
 Найідят ся, напиют ся зимной воды та лысовой
 Із шклянечкы кришталовой. Ба.

*

А мой мілый з лыса іде, мальоване древко везе,
 Пискат собі на листочку, же ма шумну фраїречку. Ба.

*

Засхло мі перечко, кто же мі друге даст,
 Кед ся фраїречка до осени оддаст? Ба.

*

Кед бы-с моя была, нич бы-с не робила,
 Лем бы-с мі до гаю на траву ходила. Ба.

*

Ідеме в придане, не ідеме самы, } як ідут в придане
 Ведеме барана, будеме до рана. Ба. } за дывком.

*

Товариш, товариш, позыч мі ногавиц,
 Мам пышну фраїрку, хтыў бым ся выставиц. Ба.

*

Кебы я зумерла, была бы хотыла,
 Дали бы ми зробиц трунечку з оріха.
 Трунечку з оріха а вічко зо срібра,
 Юж тя мої очка не увидят нігда! Ба.

*

А под гайом зелененькым	Шанувала бы я його,
Брала вдова льон дрібнонькый.	Шанувала, доглядала
Брала, брала, добирала	Сріблом-злотом убирала,
І так собі засьпівала:	Медом-вином напувала. М.
Кобы-м мала мужа свого,	

*

Я ся справовала, як ся мі належит,
 Мое справованя в коротечку*) лежит.

*) коротечок здає ся: черевик зр. словацк. kratica = Halbstiefel. — справованя = сьвідоцтво поведеня.

Кукай же мі кукай возулечко сіва,
 Быс мі выкукала на осынь весыля. М.

*

Далі, далі до городка дыти! Каждый сьдіў як прикутый,
 Юж на весну-лыто Коли была зіма,
 Сонце красно сьвітит. Тераз юж йі ныма! М.
 Досыт, досыт той покуты,

*

Закукала возуленька над гором,
 Заплакала пані млада за столом:
 А юж мойі млады лыта пошлі преч —
 Воз вінечек на клинечек, воз чепец! М.

*

А под нашим окенечком выроста мі яблінечка,
 На біленько преквітала, а червенны ябка мала.
 А хто мі йі буде знімаў,
 Кед ся мілыі юж погнываў?
 Погнываў ся наймілейшій,
 Погнываў ся не знам про цо —
 Ходиў до мя, не знам по цо.
 Не так в ночі, тыльо ве дне,
 Не так в ночі, тыльо в полунічок,
 То мій любыі коханічок! М.

*

А Боже мій прелюбеныі, Прутікамі оплетеныі,
 Юж мі пташок улапеныі. Оплетеныі, оплетеныі —
 Улапеныі, улапеныі А не так то прутікамі,
 До клыточкы усадженыі, Як людскыма азыкамі. М.
 Усадженыі, усадженыі

*

На ній странні студеночка, журавльі ей шют,
 А юж мою наймілейшу до шлюбу ведут
 Ой жаль мі ей буде,
 Возмут мі ей люде,
 Мойом юж не буде. М.

*

Єдному-м сом ручку дала, Хто хце таку панну любіц,
 Другого мі жаль, Мусит мудрый быц,
 Третій сьіў си на креселку Од младости до старости
 Як ружовый квіт: Горкый нашій піц! М.
 Мае очка выплаканы,
 Змініў ся му сьвіт! М.

*

*

Кед я служу го двоже*)
 При цїсарскій незбоже**),
 Заслужу я паненку
 В семи рочках Касенку.
 Обіцали мі ей дац,
 Седем рочків зачекац.
 Я на коня прудко сьу,
 Аж на войну пойехау.
 Сым рочків я войовау,
 Конічек мі хорувау.
 Як на осмый наврацау,
 Я до Касы приезджау.
 Прийшоу ем там пред врата:
 Моя Касю предрага!
 Выйшла пані в зелені:

Твоя Кася у землі!
 Уйшла пані в жалобе:
 Твоя Кася у гробе!
 Я на коня прудко сяу,
 Аж на ей гріб пойхау.
 Хто там ходіт по гробе?
 Я Касюню до тебе!
 Де с подыла ті шаты,
 Што-м ті справну пред ляты?
 Сукні-м дала о дзвоны
 А коралы орґаном.
 Задзвоньте їй в велькы дзвон,
 Най ма Кася легкий скон.
 Задзвоньте їй в малый дзвон,
 Я до инчой одїзджам! М.

*

(весільны)

Прідане, прідане од Бога надане,
 Од Бога мілого до пана млодого!
 Вінечку, вінечку самый барвінковый,
 Чом мі ся не тримаш моєї головы! М.

*

Прішлі есме на прідане
 За том ляльком мальованом,
 Прішлі-сме ей навидыти,
 Ци буде їй добрі жити! М.

Подьме домів, подьме кажде,
 Бо пред нами фляшка празьна —
 А газдови юж не міло,
 З барылки му вывітріло! М.

*

Прішлі мы ту прішлі на параннім коню,
 Млода ся радує, добрі ся не здує.
 Касюню кохана с тысяча убрана,
 С тысяча едного для мужа свойого. М.

*

Вчера-с мы тя дали в зеленім вінечку,
 Днеска мы тя нашлі в чорнім галунечку.
 Зберай же ся Ганцю, зберай же ся з нами,
 А юж свої злости прилож каменямі,
 Жебыс была добра медже сусыдамі.
 Не будеш ты Ганцю хыжу мітлом мести,
 Тобом твоя люба свекра буде мести! М.

*

*) = во дворі, we dworze. **) ? небозі.

Ідеме, ідеме, дражку не знаеме,
Добры люде знають, та нам повідают. М.

* * *

Червена ружа біла фіялка,
Приспала ся моя фраірка.
А хто мі ёй приспаў, най же мі повіст,
Най же мі на него сердечко не боліт! М.

*

Іду горі долов, не віджу нікого,
Крае ся мі серце од жалю велького. М.

*

Братя мойі братя, мойі братішкове,
Розлетылі-сте ся як в полю пташкове.
А в полю пташкове прекрасьныі сьпівают,
Так ся мойі братя по сьвітбі тырают! М.

*

Пішоў ём до корчмы, там мила гуляла,
Так ём ся застыдаў, же-м не маў ірайцаря.
Качмарко молада, дай же меныі віна,
Най ся мі напие молада дьівчына.
Хцеш, купуй, не купуй, піті го не буду,
На танец мя не бер, бо с тобом не піду.
Ты собі воз інчу, а я сой посиджу,
Іщи я і так тя про то рада віджу.
Прийшоў ём до дому, сьіў ём собі на пец,
Так ём ся расплакаў, як маленькый хлопец.
Отец ся мя пытат: чого сыну плачеш?
Ай няньо! мій няньо! бо ём паў до сьнігу! М.

*

Не далечко пнячка пнячек,	Пуст мя мила, пуст мя ту,
Не піду я за гудачка —	Най не стою на дожджу.
Бо гудачек в корчмі смьчит,	І мой конік і я сом — (= сам)
А живіна дома рычит. М	На коніка ой са-сом! М.

*

Заграй же мі, заграй, заграй жалосьныі,
Мам малу дьівчыну, трошка мі подросне.
Грай же гудак грай, на ножкы сой позирай,
Буде добра вечера, чорна кура печена. М.

*

Орало бы ся мі тото пусте поле,
Кебы поганяло тото дьівча мое. М.

*

На коніка сьідаў, ручку-м му давала,
Не охаб'яй же мя, бо буду плакала. М.

*

Покаль была моладзіца,
Цыловали хлопцы лица —
Тераз же ем стара баба,
Не цылюют, хоцьбы-м рада! М.

*

Касю, Касю, біла ружа,
Не тра было тобі мужа,
Ані мужа, ні фраіра,
Было ходзіц як деляя. М.

*

Не піду до лыса с конічкамі,
Бо бы мя заяли з горнічкамі,
Але піду на лучкы,
Возну дывча на ручкы,
Буду го колысаў по малюцькы. М.

*

Не плач Гандзю, буде ті там добрі:
Будеш ты сьідала с курамі на поды,
С курамі на поды, з гусямі на воды,
Тихо Ганусю не плач, буде тобі добрі. М.

*

Плаче мі мамічка, плаче мі сестрічка,
Же ся мі мігоче прі боку шаблічка.
При єднім шаблічка, при другім карабін,
Смот-же моя міла, жем я тя з'охаб'ю.
Плачте очка, плачте сьўзы вылівайце,
Когосте любілі і рады віділі, того понехайце! М.

*

Шугаю, шугаю обер собі с краю,
Бо паранны волкы не радо тягают —
Мальованы волкы та лем до стодолкы,
А паранны дывкы та лем до постылкы. М.

*

Згоріла липка, згоріла,
Што під ньом Ганця сьідыла.
Іскоркы на ню падали,
Паранны хлопцы плакали.

*

Не буду, не буду на шугая рада,
Покаль не облетіт листочок зо сада,
Листочок зо сада, четинонька дромна,

Не плачте, хлопцы, не плачте,
Лем тоту липку загасте.
В решетах воду носили,
Так тоту липку гасили. М.

Не буду, не буду на шугая добра.
 Покаль не облетіт четинонька дромна,
 Четинонька дромна, листочок зо сада,
 Не буду, не буду на шугая рада! М.

*

Погнываў ся милый тай і я на него,
 Не прийде він до нас, не пішлю до него. М.

*

Сьпіваю, сьпіваю, голосу не маю,
 Голос ся мі зменіў про тебе шугаю!
 За тыма ночкамі буду банувала,
 Што я іх мой милый с тобом утрачала. М.

*

Смутный, невеселый, у брудній кошели,
 Мила не выпрала, бо ся погнывала. М.

*

Одпровадіў бы м ты дівчатко до дому,
 Кебы сам про себе, кебы не дакому! М.

*

А Боже мій любый, хто мя приголубит,
 Юж мі того Бог взяў, што мя приголубяў. М.

*

А маю я маю на сердечку жалю,
 Але я го Боже на сьвіт не выдаю.
 Як бы я го Боже на сьвіт выдавала,
 Давно бы я давно в чорні землі спала. М.

*

Сівый конь, сівый конь, по й убочи бежит,
 Юж моя мамічка в чорні землі лежит.
 Лежит она, лежит юж на третій рочок,
 Юж ся россыпала на марный порошок.
 Очка вылетыли, што на нас смотрілі,
 Ручкы одлетыли, што на нас робілі! М.

*

Гамуй дівча, гамуй на долинці гамуй,
 Моя коханечко, шануй же мя шануй. М.

*

Кебы не я, кебы не ты, тобы той конь воду не пиў,
 Але я ся здогадала, конікови воду дала. М.

*

Сорочко, сорочко не сьідай высочко,
 Маш довгый оіонок, выбінеш си очко.
 А як си й выбію, то мя поховают,
 В тым сьвятым олтарі, де панянкы стают. М.

*

(весільны)

Ой чье то веселенько? Чом вы свашкы не сьпівате?
 Пана молодого — Ці вы зубы рідкы мате?
 Вільно мені погуляти, Треба глины намісити,
 Што кому до того? Бер. Свашкам зубы налыпнті. Бер.

*

Чом ты дружбо коня не маш? } сьпівают дружкы,
 Ці го не знаш оседлати? } як дружбове не
 Оседлайте ему ката, } мают палюнкы.
 Най си сяде на ни с плота. Бер.

*

Ішли мы ту по тім сьніжку, Добрі нам ту было быти,
 Послыділи мы ту лишку — А мусіме одталь (отталь) піти,
 А мы одталь не підеме, А газдови юж не мило,
 Покля мы ей не найдеме. Мо. Бо з барылкы вывітріло. Мо.

*

А мы гості зо Шавника,
 Пришли мы ту по тальника.
 Не підеме, не підеме,
 Покаль мы го не возмеме. Мо.

*

Не тото-смы пришли, што ся х пецу пече,
 Но-сме по то пришли, што з барыўкы тече.
 Пришли мы ту пришли по гуся печене,
 По гуся печене, по дывча червене. Мо.

*

Чом пан дружба коня не ма, Далеко мы вандровали,
 Бо си осідлати не зна. Коні ся нам полюштали.
 Осідлайте дывкы ката, Треба бы нам ручнічкы
 Най си на ни сідат с плота. Мо. Повтирати конічкы. Мо.

*

Подме же мы стады, бо нам ту не рады,
 Бо ту челяд (люде) пышна, за нами не вышла. Мо.

*

Як ся будут выберати, буде велькый плач,
 Будеме ім там гварити: врац ся Ганцю, врац! Мо.

*

Зоставайте стыны, лавы і дверечка мальованы,
 А хто же вас чухац будзе, кед Марыся стады пуйдзе? Мо.

*

Зробилисме з дывкы жену,
 Юж ей ведут зачепену.

*

*

*

Чюда Божечку лыса зеленого,
 Же г ным не чувати пташка веселого —
 Ани веселого, ани ниякого,
 Чюда Божечку лыса зеленого. Мо.

*

Піду на поляну стану собі на ню,
 Возму сокырочку, подопру ся на ню.
 Не піду з увцяли, ани с коровами,
 Але піду з вілми, буду з волярями. Мо.

*

Біду-м собі купила, та за свої гроши,
 Біду кажут любити, біда не хороший,
 Але кривый і сліпый, до того горбатый,
 Як ся зачне трепотати, треба с хаты утікати. Мо.

*

Я в неділю п'яна была, в понеділок спала,
 А вівторок снопів сорок пшенички нажала.
 А в середу сушила, в четвер молотила
 А в п'ятницю продавала, в суботу пропила,
 А в неділю, хвала Богу, же-м ся спорядила. Мо.

*

Вершком іду, коня веду,
 Долинечком волкы жену —
 Хто бы не маў, даў бы-м му два,
 Бо мы з нима велька біда. Мо.

*

Поляна, поляна давно не орана,
 Як ся добрі оре, кед міла поганят! Мо.

*

Свашка я сі свашка, премілена свашка,
 Кед бы мі стояла пред гамбусьом фляшка. Мо.

*

Подме же мы домів, бо юж час година,
 До нашого дворка опантана міля. Мо.

*

Сьпівам я сі, сьпівам, хоц я нич не мам,
 Пташкове сьпівають, хоц і нич не мають. Мо.

*

А што же кому до того, што я дзюбу люблю,
 А я свої дзюбі любі черевичкы купю.
 Черевичкы с кытайчкы, панчошка гадвабна,
 Як же дзюбу не любити, коли дзюба ладна. Мо.

*

Хмара іде, доджик буде, подме же до хаты,
А я собі з дзюбом любовом буду розмавлати. Мо.

*

Дружба я си дружба, бідна моя служба,
Три дни овес косиў, ным мя в дружбы просиў. Мо.

*

Сьпіваю, сьпіваю голосу не маю,
Бо-м го потратила по зеленім гаю. Мо.

*

Там на горі зимный вітер дує,
А там козак пшениченьку сьіє.
А понайбі! козаче гультаю,
Вывед же мя з зеленого гаю!
Хоц я буду ден і ноч блудити,
Та тя буду з гаю выводити.
А купю я кановечку меду,
А чей я тя з дороженькы звезду!
Солодкый мюд х твойі кановечце,
Льпший розум в мойі головечце.
Іщи дьівча і меду не пило,
А юж оно з дороги зблудило! Мо.

*

Там на горі Семен воли пасе,
Там му дьівча біле дытя несе:
А наж ти ти Семене дытину,
Вера нось же, бо ты ей прикыну. Мо.

*

Сьвітит місяц, сьвітит, зьвізды побывають,
Іщи мойі очка кохання не знають. Мо.

*

Забрала мі вода пшеничку з оґорода (города),
Не плач Ванцю не плач, не твоя то чкода! Мо.

*

Татаречка, просо — не ход до нас босо,
Лем прид ты обута, хоц лем шалапута. Мо.

*

Маў сом, маў сом, прогуляў сом, прогуляў сом
С чужими дьівками медже вербинками —
Прогуляў сом, прогуляў сом. Мо.

*

Мохначка, Мохначка біла весь, біла весь,
Нич ся г ный не родит лем зеленый овес.
Криниця, Криниця, богатша Криниця
Бо ся там юж родит прудше і пшениця. Мо.

*

Добрі тому коса косит,
Што му міла йісти носить,
Не чкодит там горбок, яма,
Хоц і коса не клепана. Мо.

*

С понеділька на второк
Ходив до нас пахолек,
Пахолечек молодий
Глядаў собі госпеды.
Найшоў ем сі госпеду,
Качмаречку молоду,
Качмаречка Марилька
Налий же мі з барвінка.
Як я тобі наляц мам,
Кед ряндавий жупан маш?
Хоц ряндавий жупан мам,
Мам я гроши яко пан!
Маш ты гроши яко пан,
Я за тебе цурку (доньку) дам! Мо.

*

Пасло дывча качку
В чужім пастирначку,
Пасло, пасло, потратило,
Глядаючи поблудило. Мо.

*

Час до дому, час!
Буде мене мой муж бити
Нема кому боронити,
Час до дому час!
Онб мужу мій,
Отвор ти двір свій,
Іде твоя миленька
Іс корчмиці пяненька
Ці йій будеш рад, рад?
Ці я ти не рад?
Ты мій виноград —
Лягни з Богом
Та пресни ся,
А як встанеш
Поправи ся —
Ой то буде в лад, в лад! Мо.

*

Щестя Боже дай ти друже —
Я вера не знаю.
Тераз обідаю! Мо.

*

Наварила незнати што,
Дрібны рыбки з віцтом,
Не хтыла іх сама йісти,
Але дала хлопцём.
Хлопцы йі так повіли:
Ой ты іщи млада,
Тобі не тря мужа
Аж о рочек, о два! Мо.

*

А за нашоў хыжоў
Красна загорода,
Красна зелена
Ма квіты червенны.
Проходжат ся по ны
Дывча румене,
Красне, червене.
Пытат ся матерн:
Мамусь ма дорога,
Кому мя ты ховаш,
За кого мя ты даш?
Мати одповідат:
Ховам молодому —
А дам тя старому
І дуже бідному.
Дывка одповідат:
Не по мойой (sic!) воли,
Вшытко мя болит,
Болит мя голова,
Цілком не здорова-м.
Пытат ся другый раз:
Мамусь моя дорога,
Кому мя ты ховаш,
За кого мя ты даш?
Мати одповідат:
Ховам старому,
Дам тя молодому,

Та ще багатому.
 Дівка одповідат:
 Юж по мойї воли,
 Нич мя юж не болит,
 Не болит голова,
 Цылком ем здорова. Мо.

*

Кебы я быў млынарским сыном,
 Честуваў бы дывчата віном,
 Але я хлопчина малый,
 Де-б ся мі пінязі взяли,
 А як буде по сьватім Янї,
 То я собі заробю на ны —
 Капелюш на криво,
 Шинкарю дай пнво —
 Ту маш пінязі! Мо.

*

Пішло дзівче траву жац
 Пану фірерові,
 Он сі на ны припатрят,
 Ці ма білы ногы.

Ей дзівчінко, дзівчінко
 Под ты до мя служиц,
 Не будеш ты нич робіц,
 Лем кочіша любіц.
 Ой не піду, не піду
 До пана служити,
 Ой бо бы сом я могла
 До ганьбичкы прыйти.
 Ой дзівчатко, дзівчатко
 Не буй сі ты того,
 Бо муй кочіш шаленый,
 Не зна сі до того! Т.

*

Косят лучкы, косят,
 Моя не скошена,
 Буде ей косила
 Моя млада жена.
 Кады іду, тады іду,
 Корчмы не минаю,
 Давай жиде палюнечкы,
 Бо пінязі маю! Т.

*

(француют в великодный понедылок).

Дай же вам Боже гей же волы!

Дай же вам Боже гей же на ярь!

Шестя, здорвля із вашим домом — гей же волы

Із милым Богом гей же волы на ярь!

Там мі выходит тононькый голос дай же etc.

Каміня тешут, церков муруют

О трое двери, о три облакы.

На едны двери сам милый Господь,

На другы двери сам Исус Христос,

На треті двери: сама Пречиста.

На еден облак ясне соненько,

На другый облак ясен місечок,

На третій облак ясна згірничка.

Дай же вам Боже шестя, здорвля

Із вашим домом, із милим Богом

В стайница радіст, в хыжи веселість,

В загородцы зыля, в хыжи весіля.

Не лынуй ся встати, сым писанок дати!

Христос воскрес!

А там долов при береженьку, при Дунаєньку
 Там мі виходит красна дівонька,
 Волося чеше, до Дунаю мече —
 Плыни же кісонько долов Дунаєньком!
 Мамонька вышла раненько на воду
 Тай кісоньку нашла:
 Моей то дівонькы жоўты волосонькы!
 Дай же вам Боже шестя, здоровля
 Із вашим домом, із милым Богом
 В стайници радість, в хыжи веселість etc. Вв.

* * *

Кады ходиме Бога слыдиме на ріство!
 Гей на ріство, милого Бога рождество!
 Дай же Вам Боже шестя, здоровля, дай же вам!
 Од сусыдонькы до сусыдонькы Бог то даў!
 Не задрошайте сусыдонькове дасть Бог і вам!
 Дай же вам Боже etc.
 Од Мандзі до Мандзі, дай Мандзю пива!
 Пивничка замьнена, кльічків нема!
 Дай же вам Боже etc. Вв.

*

Поннже Ластомира нйт вароша, лем ібреш(?)
 Мам там шумну фраіречку, пойдзем до ней іщи гнесь! Вв.

*

Бодай тебе шевче споганило в серце!
 Серед твойіх сыній теля воўци зйіли. Вв.
 (наскудит шевця, же му скірны підло вшыў!)

*

Пискат пташок, пискат в зеленой брезинь,
 Што мі Бог обцяў нігда ня не мине! Вв.

*

Кукала кукавка в лысы на орісы,
 Отот мій миленькый в чорнім капельісы. Вв.

*

Кукала кукавка в лысы на кременя,
 Ходь по ня миленька, я в краснім ремені. Вв.

*

Вє, коні! вє коні! вє дале, вє дале!
 Бо бы ми дывчата спокою не дали! Вв.

*

Попід гай, попід гай сивы волькы гвала,
 Сама была біла, чорны очка мала. Вв.

*

Женила ня мати в зелену неділю,
 Взяла за ня біду, де-ж я ся з неї дью!
 Не піду продати, ни ей прочиряти,
 Та лем прийде з бідоў на вікы бивати! Вв.

*

Штырі волькы займу, раз іх не заверну —
 Вельо мам фраірок, кады ся поверну! Вв.

*

Кед есь ня не хтыла, теперь ня не жалуй,
 Бо я ся ожениў, ты сама зістала. Вв.

*

Сьпіваночкы мої, де я вас подью:
 Піду до лысечька, там я вас посью!
 Будут там дывчата на траву ходити,
 Мої сьпіваночкы будут находити! Вв.

*

Нута моя нута, хпала-сь мі до бута,
 З бута до ходака, моя нута така! Вв.

*

Засьпівала бы-м си, але не мам нуты,
 Взяли ми ей шевцьї, шіют на ны буты! Вв.

*

Кукала кукавка на высокім щовбі,
 Кликала старанка: поди чіру ко мны! Вв.

*

Не сьпівай, не сьпівай, бо не маеш зыску,
 Возь жабу за лабу, трісни ся по пыску! Вв.

*

Бреште люде, бреште, але не о мі все,
 Вы ся выбрешете, а мі с того легше!
 Бреште люде, бреште, яко псы на воўка,
 А у мене за то не болит головка!
 Бреште люде, бреште, яко псы на зьвіря,
 Облетит з вас тыло, як з лєну паздыря! Вв.

*

Мау косы, мау штырі, та нима не кошу,
 Горі селом, долы селом на плечох іх ношу! Вв.

*

Ци кум, ци не кум — до гороху мі не ходь,
 Ци кум, ци не кум — долы лукоў мі не ходь! Вв.

*

Сьвітило ми сонце, сьвітило ми ясно,
 А теперь не сьвітит, бо за гору зашло! Вв.

*

Почорнили горы од доджу дрібного,
 Отпало (одпало) дівчатко од сердейка мого!
 Не жалуй, не бануй, жес мое не было,
 Бо-б было плакало, поky было жило! Вв.

*

Сыпана дражечка до самого Відня,
 Хто нью поміашире, не верне ся нїгда! Вв.

*

Цїсарським гостинцем иде віз за возом —
 Як не будеш дівча мое, то прибу ты ножом! Вв.

*

Помалы овечкы горі долинками,
 Бо я слабый югас ходити за вами.
 Вівці по гірці, козы по долинци,
 Премиленый югас лежит в папортинці. Вв.

*

Верхом путь, верхом путь, верхом зелененька —
 Не за каждым мужом жена молоденька! Вв.

*

А ты старый быку, быку
 Пусти мене на музыку!
 А коли я старый бык,
 Сиди дома без музык!

А ты старый калабаю!
 Пусти мене, най гуляю!
 А коли я калабай,
 Сиди дома, не гуляй! Вв.

*

І гирмит і дуднит, дрібный доджик іде,
 Та ктож мене молоденьку до дому доведе?
 Обізваў ся козак на солодкым меду,
 Гуляй, гуляй дівчинонько, я тя до-дом доведу.
 Не веді-ж ты мене, не прошу я тебе,
 Бо я маю злого мужа, буде бити мене.
 На бік хлопцы, на бік хлопцы! дябол мужа несе!
 Няй го несе, няй го несе, няй го фрабра трясе!
 Няй го трясе, няй го трясе як вітор лугами,
 А я собі молоденька погуляю з вами! Вв.

(пісня подільска по части змінена говором лемківським).

*

Гуляй дівча, гуляй, але обычайны,
 Штобысь не вывела волонькы зо стайны.
 Не тільки гуляли, та не выводжали,
 Ож бы я вывела, жем теперь росчала! Вв.

*

Гуляла, гуляла не нагуляла ся,
 Зеленого вінка не наносила ся! Вв.

*

Муж у полю ораў а я в корчмі пила,
 Він прийшоў до дому: дес ся забавила?
 Мужу мій, мужу, мій невірниченьку,
 Не віриш сам собі ні мому личеньку!
 Як же мені тобі, та як віровати,
 Ідеш за иншима все засмотрювати!
 Жено моя, жено, моя жено мила,
 Чим буду орати, волонька пропила!
 Было тобі в корчмі на курочку пити,
 А когутик мені, было мі зварити! Вв.

*

(Весільна. Прийдут сватове-бояре перед двери і співаут на облак:)

Сватове-бояре самы си чкодите,
 Же поводи на весіля ходите, ходите!
 Инчи прийіхали, молодицу взяли.

(як посьідаут йісти, то співаут:)

Йіджете сватове, йіджете! За масло перебачте!
 Сонейко засвітило, масло ся ростопило
 Сокачька заспала, курки позлытали,
 Кебысте хоц єдну курочку дістали!

(Сватове зейс відповідают:)

Мы си самы не чкодиме,
 Бо мы на-скоро ходиме.
 Инчи люде не бывали,
 Лем мы ся ту дістали!
 За масло не перебачиме,
 Бо мы добрі знаме,
 Што сонце не гріло,
 Масло ся не стопило.
 І сокачька не заспала,
 І куронькы не злытали.
 Мы ту за своїоў потрібоў ходиме,
 Як есме росчали, бысеме докінчили.

Горівонькы поставляйте,
 До лады ей напыхайте,
 Жебы лада поўна была
 І з нами ей выправляйте,
 Жебысеме добрі знали,
 С чим мы домів прийіхали!

*

Молоденьку росплытайте,
 Жоўтый чупец накладайте,
 І білу хустку давайте —
 Бо треба ся умывати,
 Із мужом ся покладати!

(Потім ідут молодята на під, де дружба ім стелит післань,
 тає їх положит на ту післань, та бе їх пропорцем (сокыркоў де-
 ревяноў) і гварят: жебысте родили шевцьів, кравцьів, жебысте ся
 на даремны не сходили).

(а свахы співаут).

Ідеш ты молодіца с своїм мужом горі,
 А красна погода стоїт на дворі —

Надо дверми висит ярмо,
Ой кебысте іс собоў та не спали дармо! Вв.

* * *

Коси коса легко, бо є міла пироги,
Коси коса! — не буду, бо ем йіла лободу! Вв.

*

Строят ся ня забиц, же миленьку маю,
Роснут на ня кыйі в зелененькім гаю.
Гаю же мій гаю, я тя вырубаю,
Бо мі ся до тебе дівчатка ховают. Вв.

*

Піду же я піду, кады ня не знаут,
А чень ня Боженьку дівкоў привитаут.
Витай же ты, витай надобна дівочко,
А де-ж ты подыла твое дытяточко?
Як вы люде знате, же я дытя мала?
Твої очка свідчат, бось йіх выплакала. Вв.

*

Усний же ми, усний, а чей будеш спати,
Бо тебе не мау коли колысати.
Усний же ми, усний, ний тя Пан Біг пріспит,
Ангелик зобудит, бо він такы любит. Вв.

*

Дала-с мене моя мамцю за Дунай,
Теперь собі моя мамцю подумай —
Дунаю не переплысти, ни перебродити,
Не будеш ня моя мамцю во вікы видыти! Вв.

*

Ой ішоў я з вечерниць темнейкойі ночи,
А гусочка на болоты вытріщила очи.
А я кричу гиля! гиля! гусочка присыла —
Та коб не кый, не палиця, была-б мене зйіла! Вв.

*

Там на горі два дубы,
Сидят собі голубы,
Жалісеньько гуркают,
Там два хлопці сьідают.
А вы хлопці молодці,
Дайте знати дівочці.
Най она ся не журит,
З личька красу не губит.
Бо я піду на війну,

Ты зістанеш на біду,
Я там буду винце пиў
Тебе буде злий день биў,
Тебе буде серденько злий день биў!
Я там буду гуляти,
Я там буду серденько гуляти,
А ты будеш плакати,
А ты будеш серденько плакати! Д.

*

По під гай, по під гай, та по під восякы,
Ходи рыбко солодойка, підем на музыкы! Вв.

*

Кобы не Гануся, не жениў бы я ся —
Ганусяны очка сподобали ми ся.
Ганусю, Ганусю я тебе не лишу,
Бо я твойі очка на папір запишу.
На папір запишу, на стыну завішу,
Жебы люде знали, же люблю Ганусю. Д.

*

Казала ми мамця орішечькы рвати,
Лысечька висока, не можу дістати! Д.

*

Кобы не кошуля, кобы не майкеты,
Не жениў бы я ся, жебы Ксенцю не ты! Д.

*

Х полю, х полю стати, х полю ночувати,
Ани нам што дати, ни в чім зготовати.
Дадут нам кышлики і каштролы на то,
А я бідный воаяк трачу житє за то! Я.

*

Як ем машеруваў, тато на ня волаў,
Верни ся сыну до дом, бо ем тя выховаў.
Верну я ся верну, мій татусю верну,
Лем я ся в Сяночку*) зециркы научу! Я.

*

Ой мали мы шире поле, та жиды забрали,
Ой мали мы штыри волы, та тато продали.
Оженили ня младого та на пусті хаты,
І казали: теперь сыну почний газдувати!
Што чинити, што робити, откаль хлыба взяти?
Найму я ся до жидисків гонты вырабяти.
Г лысы тешу, г лысы стружу, а жена складає,
О голоды і холоды, аж ся серце крає.
Та нашли ся добры люде, мудрой рады дали,
І мі гроши позычили, до дом йти казали. Я.

*

Зозуля кувала, правду повідала,
Же ми ту не бытя, де-м ся выховала. Я.

*

Калина-малина над водоў ся фіє,
Богацка дывчина є худобной ся сьміє.

*) місто Сянік.

Калино-малино над водою ся не фій,
 Богацка дывчино с худобной ся не сьмій! Я.

*

До саду дывча, до саду будеме сьіати россаду (россаду),
 Россада буде пукати, ты будеш дывча плекати.
 Буде россада сходити, мы ся будеме любити.
 З россады будут два листкы, глядай дывчатко колыскы,
 З россады буде кануста, с тебе дывчатко невіста! Я.

*

Тече вода, тече, юж не буде течи,
 Юж мі ся приходит за миленькою встечи. Вн.

*

Миленька, миленька, якась ми шумненька,
 Як у паньской керты ружа червоненька. Вн.

*

Кто пие, най пие, то му наливайте,
 Кто не хоче пити, тому не давайте. Вн.

*

Ой пию, я пию, я, газда і жона
 Ни х полю роботы, ни роботы дома. Вн.

*

У нашого пана мальована брама,
 Будеме йти до ней, отворит ся сама. Вн.

*

Требішов, Требішов! я през тебе ішоу,
 Ножкы ня зболяли, до корчмы ем зышоу.
 До корчмы ем зышоу палынкы выпити,
 Боже мій єдиний, чим йі заплатити! Вн.

*

На высокої горі сніжок ся більіє,
 Де ся моя мила на зиму подьіє?
 Выставлю йі хату з білого явора,
 Зимуй же ся, зимуй фраирочко моя! Вн.

*

Мамцю моя люба тримай же ты мене,
 За старого мужа не дай же ты мене!
 В старого мужа сива борода,
 А у мене личко як ягода. Вн.

*

Коняре, коняре, десте конь пасли,
 Стратила-м перстеник, цисте го не нашли?
 Нашли мы го, нашли на широкой луце,
 Дали ми го, дали миленькому г руце. Вн.

*

Червене яблочко зо сладкой яблони,
Юж мі так не буде, як мі было влони. Вн.

*

Зозуленько сива де будеш кукала,
Як я сі на бучьку вершенько зірвала.
Буду я кукала на зеленой сосне,
Покыль ми на бучьку вершенько виросне! Вн.

*

Лучька не зелена, бо юж покошена
Дівча не румяне, бо юж любоване. Вн.

*

Точили ся возы, ломали ся свірны,
Коли-м была дівкоў, не было мі рівны. Вн.

*

Сивый голуб, сивый, голубиця сивша —
Милый тато милый а мамка ще мильша. Вн.

*

Не позерай на ня, бо не підеш за ня,
Позерай на того, што підеш за нього. Вн.

*

Пискай любцю, пискай, за ручьку не стискай,
Бо ручька молода, стискати ей чкода. Вн.

*

Йочка мойі йочка, як вы позерате,
Як вы позерате, де шварвы дівчата! Вн.

*

Ой лысе, лысонько, зроніў ес красоньку,
Кед ей тераз зрониш, на ярь ей здігониш. Вн.

*

Ружа дзевче ружа, покаль не маш мужа,
Будеш мала мужа, спаде с тебе ружа! Вн.

*

Вінку ты мій вінку с троякого зыля,
Не было ня дома, кой было весыля.
Так ем ся оддало, лем бы была слава,
Лем бы мі кісонька плечи не вкрывала. Вн.

*

Покритечко*) моя поламала-с мі ся,
Дівчинонько моя погнывала-с мі ся! Вн.

*

Дівчино молода повідж мі, де вода,
Там вода студена, де верба зелена. Вн.

*

*) покритечка, покрита magy. bokréta Blumenstrauss, Bouquet.

Яворе, яворе, де є тебе конары?
 Обрубали з мене хлопцы оловаре.
 Яворе, яворе, де є тебе листочки?
 Обірвали з мене волянськы дывочки. Вн.

*

Заход соньце, заход і за тоту гірку,
 І за тоту гірку, де мау фраїрку. Вн.

*

Піду я си, піду горі долинами,
 Найду я си, найду голуз з малинами.
 Буду я си, буду малинонькы йїсти,
 А чей я не зыйду Пану Богу з мысли. Вн.

*

Я на Воли ясно, в Суровици хмарно,
 Никто так не ходит, як мій милый харно.
 Гуненька чорненька, лейбичок синявий,
 Капелюшок чорный, шнурочок ядвабный. Вн.

*

Листочку буковый не падай до товы,
 Як до товы впадеш, на вікы пропадеш! Вн.

*

Я пане, паноньку, пуст нас до домоньку,
 Бо соненько зашло: на дывчата страшно. Вн.

*

Кошары, кошары, мальованы кола,
 Оддало ся дзівча, мало штыры волы. Вн.

*

Вечур, юж мі вечур, юж мі к вечерови,
 Гонит мій миленькый увцы к кошарови.
 Гонит же він гонит і батїжком пукат,
 А його миленька под яблочком слухат. Вн.

*

Я мого милого сороченька чьорна,
 В пятницю намочу, в суботу выперу
 На другу недїлю милого уберу. Вн.

*

Дунаю, Дунаю, тиха вода х тобѣ,
 Не повідж дывчатко, же я ходиў к тобі. Вн.

*

(Весїльна. Спївають, як їде молодиця з дому гин, де ся оддават).

Кланяй же ся, кланяй, благословеньство глядай,
 Од вїтця, од матери і од своєї родини,
 Од ближных, сусьїд і обдальных,

Посмот ты, посмот ты на тоты горонькы,
 Кады ты пасала татцьовы волонькы.
 Посмот ты мамонько та на тот вінонько,
 Ци ся тот вінонько та віе гладонько.
 Віе ся вінонько, віе пані матко,
 Віе ся гладонько, як червене ябко.
 Верни же ся верни, бо-е забыла ключи,
 Горци на полиці х ті ярі пшеници.
 Посмот же ты посмот на тоты углонькы,
 Не додавай жалю твоему татоньку!

*

Зіставай здорова, моя товаришко,
 Разом мы ходили г лыты на орішкы,
 Г лыті на йорішкы, г зимі на прядочки,
 Зіставай здорова моя товаришко!

*

Як прийде молодиця до хыжи мужа, підут ся мыти на ріку.
 Прийдут з рікы, сьідают за стіл. Молодиця бере стільник, дары
 дарує родынні (фацеликы, ручникы, вітцеви сорочьку леняну, ма-
 тери фацелик на голову (купчий), дывцы стужку, хлопчискім дуд-
 кы). Та як роздаст дары, вінец здоймуют ей з головы та йі повя-
 зуют до білого фацелика і сьпівають:

Вінец-мерзінец, а хусточка ладна,
 Хусточка ладна, бо йі треба все... Вн.

*

Мила моя мвля, не вельо маш поля,
 Не уробит ти ся біла ручька твоя. Вн.

*

Кед ес си парадный, а я парадныіша,
 Звідай ты ся милый, ци-б я за тя пішла? Вн.

*

Заграй ми гудаче на тот еден танец,
 Бо мому дывоцтву гнеска вечер конаец. Вн.

*

Добрі то мі добрі, еці сі подобрім,
 Еці сі тот рочок дывонькоў походжу. Вн.

*

Турбуют ся люде мойоў головонькоў,
 Же я си ходжу барз доўго дывонькоў.
 Турбуют, турбуют, аж спаня не мают,
 А я ся дост выспяю, нич си не помышлю. Вн.

*

Долина, долина, на долині берце,
Болит мене болит за мамонькоў серце. Вн.

*

Бануй же ты тераз, бануваў я нераз,
Ты спала в коморі, я стояў на дворі.
Ты спала в коморі на білі постели,
Я стояў на дворі на сивім камені. Вн.

*

Є на горі млачька, купат ся г нй качька,
Оддам ся я, оддам, хоц ем не богацька. Вн.

*

Такый мій миленькый як травка зелена,
А я коло вбого як ружа червена. Вн.

*

Квіток дзевче, квіток, покаль не маш дыток,
Будеш мала дыткы, спадут с тебе квіткы. Вн.

*

Дуброва, дуброва, зіставай здорова,
Мене не заболит за тобоў голова. Вн.

*

Кедь ем не велицька румяного личька,
Дай Боже (й) осени, піду за Янічка. Вн.

*

Заспівай си дзевче, тераз ти до того,
Пак ес заспівало, юж ты підеш с того.
Співаю, співаю, голосу не маю,
Голос мі ся змініў, Пан Бог ня поквіліў.
Не за то співаю, же ся добрі маю,
Лем зато співаю: біду свою гаю! Вн.

*

Весела-м си была, весело ми грали,
Лем мі леда біда світа вкоротила.
Не я жаль наробиў, ты го наробила,
Не я тя з'охабиў, ты ня з'охабила! Вн.

*

Співаночькы моі! де я вас подыю?
Піду до лысика, там я вас посию! Вн.

*

Світыло бы соньце, хмары залягают,
Любиў бым дівчатко — люде огваряют. Вн.

*

Парасуню красна, де-с волонькы пасла?
За гіркоў с парібком, аж ся гірка трясла! Вн.

*

Піду я ся, піду с кониками на ніч,
А тобі миленька : щаслива добраніч! Вн.

*

Гнеска ся заспівам, заран си поплачу,
Што-ж тобі до мене несчасный богачу! Вн.

*

Як я си заспівам, раненько по росі,
Почує ня милый по мойім голосі. Вн.

*

Біла ня мамічка березовым прутсм,
Жеб я не ходыла с хлопцем гарагуцом. Вн.

*

Дывчатко розмайске под з нами на паньске :
Попід Карварію садят розмарію. Вн.

*

Єще-м не зарубаў сокрычкы в лесе,
Юж мі моя мила сьвіданечко несе. Вн.

*

Не вельо нас ту ест, хлопчакы еднакы,
Выпнют, заплатят, бити ся не дадут. Вн.

*

Черешня, черешня на черешни бобок*) —
Чом же ся не женит волянський паробок? Вн.

*

Лысом дывча, лысом а я піду крайом,
То мы ся зйдеме по зеленім гаю. Вн.

*

Шугаю, шугаю я тобі не вірю —
Будеш мене бити, як я зостарію! Вн.

*

Дружба я си дружба, юж ем додружбуваў,
Передні колеса до пеца порубаў. Вн.

*

Дывчино попова, пшеничько полова —
Як хлопцы любили, пшеничьку стлумили! Вн.

*

Дрїбный доджик падат, милый волю глядат,
Перестан падати, піду го глядати! Вн.

*

Болит ня голова, болит ня докола,
Же ем не виділа милого сокола. Вн.

*

*) „як одквитке черешня, то на ный бобок“ = завязок, Frucht-knoten, germen.

Заспівала бы-м си миленькый о тобі,
Але бо-с далеко, не почувш о мі. Вн.

*

Не плач моя мила не плач, кой до войны иду,
Дост ты ся наплачеш, як з войны не выйду. Вн.

*

Чкає мі ся, чкає, хтос ня споминає,
Ци Бог, ци неволя, ци мамонька моя? Вн.

*

Ходило дівчатко по лысі плачучи,
Глядало боднаря, што струже обручи.
Ей ты боднарчкку зроби коновечку,
Жебы-м вытыгало зо студны водняку. Вн.

*

Думаєш, дурню, думаєш, же я тя люблю,
А я твою любост до чіжем обу! Вн.

*

Жалую, жалую, жаль мі не поможе,
Кого я любила, наверни го Боже,
Кого я любила и радо видыла,
Уж я го Боженьку з'охабиц мусыла. Вн.

*

Голосе, голосе розыйд ся по лысі,
Няй ты тот почує, што в лысі ноче! Вн.

*

Широко-далеко листок по дубинні,
Еще шире-дале малючка од мене. Вн.

*

Чкода Боже, чкода лыса зеленого,
Же г ным не почувти пташка веселого.
Ани веселого, ани смутненького,
Чкода Воже, чкода лыса зеленого! Вн.

*

Ня пташок не оре, ни пташок не сыє,
Летит по над село, пискат си весело. Вн.

*

Побий Боже, побий, кого маш побити,
Лем того не побий, што го мам любити! Вн.

*

Дала-с ня мамочько, за лыс, за брезину,
Жебы-м не ходила до вас на гостину.
Я лыс і брезину докола овину (омину),
До свойі мамочькы прийду на гостину. Вн.

*

Не една рыбочка (майже : рббочка) попод мост перешла,
 Жадной ем не видиў, жебы перко незла.
 Отвор же ми мила на широко врата,
 Жебы-м си не зламаў перечко зо злата.
 Як я си го зламлю, хто же ми таке даст —
 Моя фраірэчка д'осени ся оддаст. Вн.

*

Ой Боже мій Боже, хто мене споможе,
 Ни отец, ни мати, лем од Бога ждати.
 Боже ты мій Боже, змилиуй ся надо мноў,
 Стала ем на камінь, поточиў ся зо гном,
 Поточиў ся зо гном з берега до воды,
 Боже ня заваруй од велькой пригоды. Вн.

*

Мамцю моя, мамцю, чѣм ня не жалуеш,
 О роченько, о два за мноў побануеш. Вн.

*

Гварят люде, гварят, же ем побілыла —
 А ми за тоў Тисоў вода незлюбила. Вн.

*

Чкода Боже чкода, того коня сыркы,
 Што-м ся на ным носиў с поля до фраірки. Вн.

*

При сяніцкім кощцелє льіс ся зеленіє,
 Посмот дзевчє в ляс, ці йде з войны Ясь.
 Ой іде він, іде на сівым конічку,
 Але сі пріцінат на бочок шаблічку.
 Шаблічку пріцінат, сподом ся й озерат :
 Боже мій єдиный, хто-ж ня взяў до войны ?
 Не взяў мене никто, лем тот пан Сяноцкый,
 До войны ня взяли, ручкы ми звязали,
 З вечера до раіа при ми вартували.
 Скоро ня одвезли до Берна, до Берна,
 До Берна одвезли як вола, як вола,
 Отворайте врата, веземе реірута,
 Сяніцкого гунцута! Вн.

*

Тяжко вам мамічко, тяжко вам може быц,
 Сте ня выховали, не буду вам робіц.
 То сте ня ховали, як рыбочку г воды,
 А теперь вам мамцю одробити годы. Вн.

*

Сивого коня мам, сивого сой куплю,
Та си богачови в дороги не вступлю. Вн.

*

Дармо дівча, дармо, не будеш ня мало,
Дармо-с своє личько выштафіровало! Вн.

*

Бодай ся запало под сим конем багно,
Дост я ся находиў до тя дівча дармо.
Дармо дівча, дармо, даремна робота,
Юж мене не знесе на тебе охота. Вн.

*

Ани-м не думала, ани-м не мыслила,
Жебы я гнес вечур на весылю была.
Весыля, весыля богацке весыля,
Стояло за три дни і за три недыли. Вн.

*

Татарка, татарка, зелена татарка,
Юж ся наша любость на колодку замкла.
На колодку замкла, кльичик ся утратнў,
Юж ся мій миленькый до иншой обраціл. Вн.

*

Подумај ты собі, ци то не жаль тобі:
Иншу полюбити, мене з'охабити!
Иншу полюбити бридку, отерпану
Мене з'охабити шумно брижовану! Вн.

*

Іста Бога іста, Марія пречіста,
І раждае і пытае, як его невіста.
На ручках тримае, так ему співае,
Всемогущим створителем его называе.
Нова рада (радность?) стала, яка небывала:
Над вертепом звізда ясна світу засняла.
Дивная новина світу ся з'явила,
Де Пречіста Дыва Сына породила. Вн. (співають на ріство).

*

З городу в долину вода тече,
Шіду до дівчати, што мі рече?
Што мі рече, не бою ся,
Гусаре вербуют, звербую ся.
Заспівай си дзевче, тепер ты в вольне,
Пак бы-с сой співало, не буде ті стройно! Вн.

*

Ни циган не оре, ни циган не сіє,
А він брез то хліб їст і палынку пне. Вн.

*

Што ся червеньє на високой горе,
Червене яблочко на слодкой яблони.
Червене, червене, што найчервеньєше,
Зрадило ся дзевче што найподобнєше. Вн.

*

Думаў си я думаў і думати буду,
Де на другый рочок перебувац буду.
Колола ся верба з верха до корене,
Поколь же ся гладко, шануй же ня матко. Вн.

*

Як вы хлопцы танцюете, кед палюнку не пиете?
Напийте ся палюнечкы та танцюйте полегоцькы. Вн.

*

Танцюйте паробци и я буду з вами,
Няй вам не росне травка под ножками. Вн.

*

Ци ты будеш моя мила, ци буде братова,
Ци ты будеш в мойім роды шоўторыня моя? Вн.

*

Гора, гора горувата, моя мила волювата,
Хоц бы была о три воля, все то буде мила моя! Вн.

*

Ни ми Боже вечур, ни ми Боже рано,
На мойім серденьку веселости мало.
Мало ей мало, іши менше буде,
Як мойі мамонькы на світї не буде.
Субота, недыля бодай прилетыла,
А чей бы-м сі Боже з мамоў посидыла. Вн.

*

А гнеска недыля, заран понедыльок,
Сыяла пшеницьку, посходиў барвінок. Вн.

*

Пониже селичка біла гус ноче,
Юж ся розыйдеме, мое серце чує. Вн.

*

Напий же ся, напий, кед маш турак*) дакый,
Як не маш турака, напий ся с потока. Вн.

*

Дала бы я дала штырі волы рейкы,
Кобы ся вернули лыта молодекы.

*) турак = пів гроша, словас. turák. I. В.

Іши бы я дала штырі воли барны,
Жебы ся вернули лыга стародавны. Вн.

*

Стяли хлопцы бучька, хпаў ім до поточька,
Юж ся приставила до милой лавочька. Вн.

*

А Боже, мій Боже, што я мам робити,
Не хоче мі баран з вівцями ходити.
Ці его продати, ці перечиряти,
Ці го качмарьови за палынку дати? Вн.

*

Горонька горуе, дівчатко бануе,
Горонька не горуу, дзевчатко (дівчатко) не бануу! Вн.

*

Бануу дзевча, бануу, маш чого бановац,
Мало есь Янічка, не знало-с шановац. Вн.

*

Паробци ся женят, бо ся войны боют,
А я ся не бою, лом ся на вю строю! Вн.

*

Калина-малина, ружа поплытана —
Повідают люде же я ружована.
Ни-м не ружована, ни-м не мальована,
Лем в своей мамочки добрі вихована. Вн.

*

Сыцана дражічка до самого Ведня,
Як я за ньоў піду, не верну ся нігда. Вн.

*

Пішоў мій миленькый, юж мі ся не верне,
Хто-ж мі на недылю рукавцы застегне! Вн.

*

Пішоў юж воячок а хусточька плавле,
А його миленька за ним ручькы ламле. Вн.

*

Чкода, Боже, чкода мого парібщина,
Взяў ем си женічку с підлого насыня.
Чкода, Боже, чкода моей молодости,
Взяў ем сой женічку скоро яко гости. Вн.

*

Дале хлопцы, дале, бо ся жито валит,
Юж ся повалило, будеме го жали. Вн.

*

Боже, Боже, як то зле, як полюбит, не возне —
Я полюбуў, тай ем взяў, тай мя Пан Біг пожегнаў. Вн.

*

Брало дзевча, брало лен, одну бразду цалый ден;
 Як дїбрало до краю: ці ня возмеш шугаю?
 Як же я тя мам взяц, кед ты лен не годна брац? Вн.

*

С широкого поля matka дзевче волат:
 Под дзевчатко домів, бо тя ручки болят.
 Не болят ня ручки роботу роблячи,
 Лем ня болят очка за милым смотрячи. Вн.

*

За што бы мя Пая Біг скараў,
 Же я девят дывок скламаў,
 Штырі рускы, пят кальвінок —
 Чкода Боже девят дывок! Вн.

*

Скараў ес ня Боже, скараў ес ня за што?
 Тіўко рочкы ждати, піти за ледашто.
 Ледашто, ледашто, цыле ледачина,
 На што лем попатрит свойіма очима. Вн.

*

Головонько моя, як ня поболюеш,
 Не пвїдж нікому, за ким ты бануеш.
 Головонько моя не боль же ня teraz,
 Наболыла-с ня ся за маленьку нераз. Вн.

*

Тяжко серцю мому, сама не знам чому,
 Знала бы я што му, нїт повісти кому.
 Знала бы я знала співаночкы зрана,
 Теперь к вечерови то-м позабывала.
 Як я си заспівам з раненька по росы,
 Познат мя миленькый, познат по голосы. Вн.

*

(Весыльна; як виют вінцы, співають)

Зыйд Господи з неба, бо нам тя завше треба,
 Віноўкы зачїнати, честічкоў докладати.
 Призрий ся пані матко, ци ся віе вінок гладко
 Гладко мамойко гладко, яко червене ябко,
 Треба піти до церковцы; порушати короновцы
 Богом давно не рушаны, в Воли дывкы затриманы.
 Юж мы дорогу зробили, ці буде нам заплачею,
 Треба згорівочкы дати, свашкы почастувати. Вн.

(сироты співають)

Знати Боже знати, же не збрат Гайнцу мати,
 Збврат юї чужды люде, отец мати юж не буде.

*

На віночку граночьки, як на небі зв'язочьки
 Прийд татценько, привитай свою дівочку,
 Привитай дукатами, жебы ся добрі мала,
 Жебы вам дякувала.

Грайте гуселичькы різко,	Од близькой сусьідонькы.
Кланай ся Ганцю низко,	Родинонька так мовит:
Як вітцу, так мамонці	Няй Бог благословит —
І своїй сусьідоньці.	Сусьідонька так мовит:
Кланай ся, кланай,	Няй Бог благословит.
Благословенства глядай,	Подьме же до церковці
Од вітця і мамонькы,	Порушати короновці.

(Як прийде молодець по вінец, сп.)

Не буде тому кінця, пок не дістанеме вінця.

Вінонька зеленого на криля молодого

(потом пришивають вінец молодому на капелюх, як іде до шлюбу).

До стільця родина, до семого покольня,

Треба стільця широкого,

Ваньо роду великого,

Не так великого, як чесні уцтывого.

(Як покладають молодих спати)

Слати дружбоньку, слати

Пані млода хоче спати,

Прикладат головоньку

На свекрину постьілоньку.

*

(Як ідут на воду вмывати ся).

К гати дружбоньку, к гати,

На добру полагоду.

Треба личенько вмывати,

Добра полагодонька буде,

Несе невіста воду

Як невіста добра буде.

(Пані млода набере воды в коновцю і кропит хыжу, стайні, стодолу, ціле обійстя (під вечур); — рано зас ся схожают).

Прашла невіста с поля

Як родину дарувати,

Стала собі конец стола

Треба дары дарувати,

Зачала собі думати,

З родиноу ся розпознати.

(Як молодиця іде від вітця).

Іди Ганцю, іди, лем ся не озерай

Вітцу, мамунойці жалю не додавай.

Верни же ся Ганцю бо-с забыла кльчі,

Горци на полиці в яренькі пшениці.

Посмот Ганцю, посмот на тоты горичкы,

Кады сь пасала татовы воличкы.

Посмот Ганцю, посмот на тоты долины,
 Кады есь збирала мамоньці малины.
 Подме же мы подме, бо в нас лыіши крайі,
 В нас бобы, горохы, там горы потоки.
 В вас бучкы, яличкы, в нас житця, пшеничкы.
 (як ідут по молодицу)

Підеме в чужы крайі, не знаме обычайі,
 Схотят нас там бити, треба ся хоронити.
 Панове-сватове пустте нас брез село,
 Пустте нас брез село, підеме весело.
 Чкоду не зробиме, села не спалиме. Вн.

* * *

Росчаў ся я сьвятый Миколай женити,
 Пішоў він ся, пішоў до Бога зволити.
 Пане Боже сьвятый, хто-ж мі піде сватом?
 Підут тобі сваты то моі всі сьваты,
 Архаіл (= архангел) Михаіл як мельчыком звине,
 Як мільчыком звине, цілий сьвіт освине.
 Як ся будеш одтыль дале выберати,
 Буде вам ся буде древечко кланяти,
 Дерево, корія і всяке створія. Вн.

*

Я сова крайова весыля справляла,
 Зоуленька сестра раду давала,
 Я гусочька шара до пеца саджала.
 Я гусачьок сычит по еден хлыб смычит.
 Взай воўк козу стреліў ньоў у пняк
 Аж з ней вылетіў сукняк.
 Гоя коза гоя, уж есь теперь моя!*) Вн.

*

Жалы моі, жалы якете ня зуяли,
 Як тотя росиця по зелені траві.
 Як тоту росицю нйт хто увалити,
 Так мому серденьку нйт хто розгварити. Вн.

*

Я на горе біла ружа,	Мамцю моя, вкуп мі коня,
Не тра тобі дывча мужа,	Няй не сіджу дармо дома,
Я ни мужа някого,	Бо я піду на зальоты,
Быс ходила як лелия. Вн.	Шукац дзевче до работы. Вн.

*) Порівнай: Знадобі для пізнання угорскоруск. говорів. II. стор. 205.

Прийшоў мі новы́й рік і нова неды́ля,
 Сяду за столічок: плат мі газдын моя!
 Платила-с мі брез рок горкыма словами,
 Телерь же мі запла́т красныма грошамі. Лип.

*

Мі ся воды хоче, аж мі ду́ша пи́щит,
 Ід же мі миленька на воду до лы́щан!
 А як мі не пидеш на воду до лы́щан —
 Так ті дам по пыску, лем очи выт́ріщан. Лип.

*

Служилам три рокы на кабат шыро́кый,
 Іщи бы́ служити, жебы го вы́щити. Лип.

*

Чого дывча плачеш, чого лементу́еш,
 За свойім віно́ньком? — не скоро бану́еш! Лип.

*

А рочку мій рочку, якый ес мі длу́гий, (= доўгий)
 Юж мі ся так видит, же мі настаў дру́гий.
 А рочку мій, рочку, якый ес мі це́жкый, (= тяжкый)
 Юж мі ся так видит, же мі настаў шесты́й. Лип.

*

Чыйі то коничькы? поповы, поповы,
 А на них черкают золоты пидковы.
 Чыйі то коничькы? моі сут, моі сут,
 Што ня до війничькы понесут, понесут. Лип.

*

Не пиду за вдівця, хо́ц мат сусы́к вівса,
 Пиду за паробка, хо́ц не мае сно́пка.
 Не пиду за вдівця, бо сивы́й як вівця,
 Смотрит як бесты́я, глядат на ня кы́я. Лип.

*

Сподобала мі ся на дывчатку стужка,
 Дай мі ёй дывчатко коло капелю́шка.
 Дывчаточко мое, як мі ся подабаш,
 Чорны очка маеш, по маленькы гадаш. Лип.

*

Поняже Тыльовы квіточок ружовый,
 Вырви го дывчатко, дай го шугайови.
 Нач бы я го рвала, квіточок псовала,
 Нач бы я го, нач бы шугайови дала. Лип.

*

Пискай пташку, пискай, за ручьку не стискай,
 Бо ручька мо́лода, стискати ёй чко́да. Лип.

*

На поповій лазі, на дяковій луці,
 Тіўко ми парады: перстеник на руці.
 Тады мі дражичька, тады мі гостинец,
 Тады сі поточиў мій зелений вінец. Лип.

*

А што то за пташок, што пискат на сливці?
 Што то за паробок, што ся кланят дівці? Лип.

*

Липовец, Липовец завали-поточе,
 Юж мі ся по тобі ходити не хоче.
 Липовец не село, бо в ным не весело,
 Черемха селичько, бо в ным веселичько! Лип.

*

Жебы я то знала, же піду за пана,
 Тобы-м не ходила з граблями до сяна (= сына),
 З граблями до сяна, з вилами до гною,
 Лем бым си ходила с кухні до покою! Лип.

*

Стара баба была, розуму не мала,
 Два грейцары дала, жебы таньцувала. Лип.

*

Пискай пташку, пискай, до долины спаднеш,
 Давно ты гультаю на мій вінок прагнеш. Лип.

*

Стратила-м си красу про тебе пайташу,
 І вінок зелений про розум шалений.
 Стратила-м си красу і дывоцьку зброю,
 Про тебе югасе, зробила-м ти волю. Лип.

*

Роскошонькы мої, як-сте ня минули,
 Як тоты квіточкы, што на ярь квітнули. Лип.

*

Хоц я си худобна, худобного дому,
 Так мі сонце сьвітит, як і богатому. Лип.

*

Не поздравляй ты ня з горы до долины,
 Бо я поздравлена од своєї родины.
 Не поздравляй ты ня з горы до потічка,
 Бо я поздравлена од свого братічка. Лип.

*

Братя мої, братя, родину кохана,
 Вы ся веселите а я оплакана.
 Вы ся веселите каждую недыленьку,
 А я оплакана каждую годиноньку. Лип.

*

Червене яблочко, што найчервеньйше,
Возму си дівчатко, што найпараднійше. Лип.

*

Такый мій миленький межи парібками,
Як червена ружа межи фіяўками. Лип.

*

Ходила-м по полю, зберала-м тополю,
Што ми по тополи, кед ня главка болит.
Як я си подумам о своїй роскоши,
Падают мі сызы, як травка од косы. Лип.

*

Не ходиў я за ньоў, сама пришла за мноў,
Як блудна овечка за зеленоў травоў. Лип.

*

Пришла-м до касарні як ружа червена,
Вышла-м іс касарні як травка желена. Лип.

*

Сыпана дражечька, хлопцы машеруют,
Дівчата за ними ручькы заламуют.
Вояци, вояци мальованы дзеци (дыти),
Добрі моє серце за вами не злетит. Лип.

*

Хоцбы я робила п ручькы зробила,
Моя работочька ни кому не мила.
Хоц бы я робила, але не престала,
Ныт мойі мамічкы, жебы мі признала.
Повідают люде, же я роскошую,
А я своїх ручок з работы не чую.
Хоц бы я робила як гво дни, так в ночи,
А моя братова все завірят очи. Лип.

*

Як ем ся оддала, взяла-м хыжу мести,
Свекра мі повіла: треба йісти нести.
Я ей ся звідала, де плугове орют,
Она мі повіла, ный тя колькы колют!
А я молоденька знала-м одповісти:
Ный же тебе колют, як сой сядеш йісти! Лип.

*

Засьпівай пташеньку в зеленім верьшеньку!
Дост ем ся насьпіваў, кой ся лыс розвиваў! Лип.

*

Никоґо мі не жаль, лем мойі мамічкы,
Же я йі не подам на старіст водичкы. Лип.

*

Татарка не овес, паробок не вдовец,
Покритка*) зелена, фразрка не жена. Лип.

*

Парадний ты Янчик, парадну душу маш,
Ани жичкы кырви справедливой не маш. Лип.

*

Долина, долина, на долины берце,
Болят мене, болят за мамонькоў серце. Лип.

*

Сивый кониченьку не даш ми ся лапац,
Чехай параннику будеш за мноў плацац! Лип.

*

Повідж ми дывчатко, повідж ми на разы,
Най мої коникы не стоят на дразы.
Бо мої коникы жадны не сироты,
Жебы ми лыгали по під людскы плоты. Лип.

*

Така я си така дывка вихована,
Якбы ми мамічка самы мюд давала.
Не за то я шумна, же м ся малювала,
Лем же ня мамічка шумно виховала. Лип.

*

Гарда я сой гарда, на му душу гарда,
Юж ми не докаже в тім Липівци жадна. Лип.

*

Там долов, там долов зац отаву косит,
Лышка пограбує, комар купы кладе,
Мушка потоптує.

Комарови дві річи: рад бы ся женити,
Паук пера закладат, хоче му дружбыти. Лип.

*

Ходит Голне по за столнк,
Набиват підстодег (пістодег),
Хоче Илька застрілитн,
Илька не е дома.
Илько пішоў орати,

Каська пішла поганяти,
Каська му ся пошпотила
На дывравім мосці, (= мості)
Породила триста дывок
А пятнадцет хлопців. Лип.

*

Еден Чирня, другый Барня,
Третій Петрушенько,
Не люб же ты стару бабу,
Бо ты Янушенько.

Як же ми ей не любити,
Така шумна, ладна,
Сукня на нѣ, як на пань;
Хустечка едwabна.

*) покритка = magy. bokréta Strauss; Blumenstrauß; Bouquet. I. V.

Хустечка едвабна,
 Чіпчик запористый,
 Почекай ня драга душо,
 Напишу ти листы.
 Написала бым ти листик,

Але нема о чім,
 Карімаря мі не стало
 Церко мі ся поламало,
 Свічка мі загасла. Лип.

*

(Весільны. Як вінцы вют, співают:)

Дай Боже в шесливу годину вінонькы зачынати,
 Шестычко-шестя докладати.

В недыленьку раненько
 Купало ся соненько,
 Вышмарило барвіночыок
 Молодици на віночыок.
 Давай мамонько стройі,
 Ідут гудаци мойі,
 Горами идут, грают
 До молодой одсылают.
 Она до ней одослала,

Же шва іши не зобрала.
 Сукенкы в кравця,
 Скоренькы в шевця,
 Головонька не чесана,
 Я ся іши не зобрала!
 Дай швы вінку добрі вити,
 Же бы х тобі походити,
 Г недыленьку цылу днинку
 Х понедыльок на годинку.

(Як ся выбирают до шлюбу. Молодец іде з гудаками; по молоду ідут три свашки, везут два короваі і идучи за путем співають:)

Наш любый короваю,
 Точ нам ся коло гаю,
 Коло гаю, коло воды

Аж до нашой пані млодой.
 Наш коровай фільований,
 Наш пан млодый мальований.

(як до стола сьідают:)

Теперь панове сватове
 Сходжайте ся до стола,
 До стола біленького,
 До нашого молодого
 Панове сватове:
 О дороженьцы чуйте;
 Остро коничькы куйте!
 Панове сватове!
 Складайте по дукату,
 По дукату червеному
 Нашому молодому.
 І нашому гудачкови
 Хоц по єднім шустачкови,

Обіцяли ся нам грати,
 В суботоньку зачати,
 В середоньку перестати!

*

Наш короваю золотенькый,
 Будь же ты нам веселенькый.
 Наш любый короваю
 Точ ся нам коло гаю,
 Підеме до церковці
 Порухати короновці (колотов-
 [цы),

Бо юж давно не рушаны,
 Наши двівкы затриманы.

(як идут с церквы).

Теперь сме выграли,
 Босме шлюбу дістали,

Шлюбу зувовного,
 Од отця духовного.

*

Жебы мамонька знала,
Як ей дівка присягала,

Три разы пред образы
Пред ш்வатоу Пречістоу.

*

Частуй мамонько зятя,
Не частуй го ледом,
Лем солодкым медом.

(як обід виправляють).

Час нам дати обідати
Курочьку печену,
Гусочьку варену,

Як на нїм, так на пятїм,
Нашим молодятїм.

(Зас як ся выбирают з молодежи, сьпівають:)

Зелена папортинка,
Де ж ти Айнцо загортинка?
Х коморі за дверками,
Тримат мамця на вішалы.
Вшыткы пташкы
Попід дашкы,
Лем там еден щечоче,
Што одтале піти хоче.

А ты мамцю не фыкай,
Лем ладоньку напыхай!

*

Посмот Айнцо, посмот

На середный облак,

Як за тобоу плаче

Твій отец неборак.

Покроп нас мамцю водоу,

Най идеме с полагодоу.

Буде полагода, буде,

Кед Айнца добра буде.

*

Наша Айнца золотенька,

Прид же до нас г недыленьку.

Мы тя красны погостиме

И назад выправиме.

Бер шья, Айнцо з нами
На яворовы сани,
Бо юж сани навернены,
Кониченька запряжены.
Ты татцю не плацяй,
Но выводжай рогачи (= волы),
Кониченька крайны,
Што вызырают зо стайны.

(як ідут гет з обору).

Зіставайте нам здоровенькы,

Як великы, так маленькы!

(молода кланят ся до трьох раз родичам і поблизкым сусьдїм
і до матері гварит:)

Мамо поблагословте ня і одпустте мі раз і другый і третій!

*

*

*

(При покладаню молодят сьпівають:)

Иди дружбо по солому
Постелити молодому.
Слати дружбонько, слати
Хоче ся Айнци спати,

Кладе головоньку
На свекрину постыленьку —
Не добре на нї спати,
Треба иншой глядати.

(як повязують).

Юж сьвічка догоріла,	А вінец мерзвінец,
Юж Айнця додівчила.	А хусточька мати,
Чесна Айнця была,	Треба ей шанувати,
Чесно вінок доносила.	Три раз в тыжден прати,
Тримала она го	В недылю повязати!
В скринці і в прискринці.	Де ся Айнци кіс(т)ка дыла?
Не могла го втримати,	Ці в лыс полетыла?
Мусыла го людом дати.	Ці ся в хомевку звила?

(Пак потім до воды идут є поду, де было повязуваня, на воду мыти ся; зас сьпівають):

До гати Гайнцо, до гати,	Жебы было біле
Біле личько умывати,	А мужови миле!

А як идут назад д хыжи сьпівають:

Иди Гайнцо до стайниці	Де кропка воды хпаде,
Покропити коровиці,	Там пара волів стане.

Як войде молодиця до хыж та си стане на стіл, на котрім плахта постелена (на голый не стає, бо гріх) и кропит водоў по хыжи, жебы было шеста. Одберут коновцу од ней гет а она си сяде за стіл і пак тогды им дают обід по тім повязаню.

Принесе балец (більший як коровай) до дому молодого молодиця в скрыни і пак го внесе вечур при сьвітлы (по повязинах вечур). Та пак го тогды староста крає и сьпівають свашкы:

Край староста балец,
 Лем ся не гріж в палец.
 Зыд соненько за горы,
 Идй невіст по дары,
 Жебы-с знала, котры брати,
 З родиноў ся распознати (з мужовоў родноў). Лип.
 (Весыльны; як ся розыднат сьпівають):

Зыйди Господи з неба,
 Бо нам тя завсе треба,
 Прид нам вінці переблагословити
 Шестычком, здоровічком,
 Ванейком чоловічком.
 (Молодици співають, кед не мат отця).

В понедыльок раненько,
 Як сходило соненько,
 Ходит Ганця фыкаючи,
 Свого татця глядаючи.

А ей таценько (= татценько) по під небеса ходит
 Твердо ся Богу молит:
 А Боже, Божейку
 Спуст на ня чорну земличейку,
 Бо як ня не спустиш,
 То я тобі ся скраду,
 З дрібным дожджичком хпаду —
 Няй я буду видѣти,
 Кады підут ми дѣти! Кв.

*

Прид же до нас пані матко,
 Ци ся вие вінец гладко.
 Гладко дывонько, гладко,
 Як червененьке ябко.
 Такы на ным листочки,
 Як на небі зьвіздочки.

(як вінец привязуют на голову сп.)

Треба косу рострепати,
 Треба вінец привязати.
 Камяна ягодонько,
 Камяне серце маеш,
 Чом слезонькы не роняеш?

(як іде молода брез поріг до шлюбу).

З Богом Ганусю, з Богом,
 Іс татцьовым словом,
 Бо так татцьо говорит:

(як з церкви ідут, сьпівають свашки):

Тепер сме выграли,
 Босмы шлюбу дістали.

Прид пані матко до нас,
 Одкуп си вінец од нас,
 Бо як сой го не одкупиш,
 То мы го пропиєме
 За винце, за згорівку —
 Чим сой прибереш дывку? Кв.

А хоцбы-м камінне мала
 Тобы-м слезонькы роняла:
 Треба од дывочьок одставати,
 А к невістам привыкати.

(Мати бере кожух кострубами (Zotten) до горы, загортає голову
 і виходит, йій сьпівають):

Выйд мамонько космата,
 Почестуй же си зятя,

Не честуй же го ледом
 Лем солодонькым медом.

(сьідають за стіл і гостят ся).

(Обертака танцюют і сьпівають):

Заграй мі гудачьку
 На тонку струночьку,
 Няй си вытанцюю
 Красну невісточьку.

Под ле танцювати
 Хоц яка дывочька,
 Покыль мі надійде
 Молода жіночька!

*

Шумный я паробок,
Шумного коня мам,
Іди сой шумныішу
Женочьку поглядам.

*

Грالی мі гудаци
Вчера до піўночи,
Забили Янічка,
Што маў чорны очи.

*

Коніку мій сивый
Будь же мі щесливый,
Як піду до войны,
Жебы ня не вбили.

*

Не буду ся жениў,
Бо-м іши молодый,

Пішоў ем до лыса вчера рано,

Попатриў на дзевче, зломивў ярмо.

А ты дзевче шварне не позерай на мя,

Бо юж дармо, бо юж дармо.

*

Лучька моя, лучька,
Сама команицька,
Хто-ж ей буде косиў,
Кой нэма Янічка?

Выйду я си зрана,
Покошу си сама,
Што-ж я мам робити,
Кой я не мам Яна!

(Весільна; на другый ден вечер выбірают ся з молодіцеў до молодого; сьпівают):

Повыбівай Ганцю клінцы,
Кады-сь вішала вінцы,
Бо юж ти ту не бывати,
Лем ся одтыль выбірати.
Ты мамонько не фыкай,
Лем ладоньку напыхай,
А ты татцю не плачай,

Лем выводжай рогачи.
Выйд Ганцю зза столойка,
Вбер нашу ментойку,
Бер си за руку Ванейка,
Бо підеме в дорожейку
До Ваньового будынку.

*

(на дворі сьпівают дывчата і молодіцы):

Верни ся Ганцю до нас,
Бо-сь забыла ключи в нас!
Взяла я ключи, взяла,

Пшениченьку розсыяла,
По горі, по убочи,
Іваньови перед очи.

(Як прийдуть до хыж, сьпівають перед хыжоў).

Выйд мамонько космата,	Штырі волонькы гонит,
Іде невіста богата,	І кониченька в сьідлы,
Штырі коровы жене,	І сама іде в сріблы.

(Як юж в хыжи, сьпівають):

Роспыхай свату, хату,	І нову коміроньку
Роспыхай же и сыни,	На молоду невістоньку.
Жебы си сватове сьіли,	(Потім гостят ся і танцюют).

(Як ведуть на під і покладають).

Слати дружбоньку, слати,	На білу постылоньку!
Хоче Гануся спати,	Положите же ім ярмо,
Прикладат головоньку	Жебы не спали дармо!

(Як повязують на третій ден).

Дуй вітре дорогою,	Плаче Гануся, плаче,
Ростреп кісойку мою	Але нема чого,
Бо юж вінок однимае,	Бо она дістала
А хусточьку юж складаме!	Газду молодого.

(Як ся ідуть мыти на ріку).

Де ся Гануся мыла,
Там свята Пречиста была!

(Потім як набере молодиця в коновку воду, сьпівають):

Бере Гануся воду	Покропити коровицьі,
На добру полагоду.	Покропити коровицьі,
Буде полагода, буде	Кед есь их ту не нагнала,
Кед Гануся добра буде.	Даст ти Пан Віг будеш мала! Кв.
Ид же Ганцю до стайницы	

*

*

*

Іду горі селом, не виджу никого,
Добрі не загину з жалю великого.
Іду горі селом, не виджу никого,
Лем тоту миленьку, што йі ненавиджу. Кв.

*

Жалы мойі, жалы якесте ня з'яли,
Як студена роса на зелені траві.
Вітронько одує, росицу увалит,
Моі тяжкы жалы ніхто не розгварит. Кв.

*

Жаль мі тя миленька і жаль мі тя буде,
Же мв ся любли, а не знали люде.
Жаль мі тя миленька, жаль мі тя окрутні,
Добрі мі за тобоў серденько не пукне. Кв.

*

Таке моє серце, як зварячий камінь,
 Буде весільчико, буде — не буду я на ным.
 Буде мі ся буде, братенько женити,
 Дай же му Боженьку дівча выпросити. Кв.

*

Моя родинонька барз ся добрі має,
 А я небожатко, як мі пан Біг дає! Кв.

*

Чорна земличенько, чорніша од мене,
 Взятась мі татценька, возь же си і мене!
 Я ти го не взяла, взяў сой пан Біг душу,
 А я грішне тыло приймовати мушу. Кв.

*

Заграй же мі, заграй, заграй же мі ладны,
 Бо як ти заспівам, аж ти шапка спадне!
 Заграй ми музика, дам ті мірку жита,
 А як я ті не дам, то ти дасть кобіта! Кв.

*

Коломыя, Коломыя, Коломыя люде,
 Хто ся злучит по милости, тому гаразд буде.
 Коломыя, Коломыя і Коломыйочка,
 Яка была мати сука така і дівочка.
 Коломыя, Коломыя, Коломыя місто,
 Котра дівка не робітна, то м'ягка як тысто. Кв.

*

Буд миленька здрава, не буду тя будзиц,
 Ани свои ножкы на даремно трудзиц.
 Мила моя, мила, велика циганка,
 Казала-сь ми прийти, сама-сь дверка замкла. Кв.

*

А мужу мій мужу, я ти добра буду,
 Пуст ня, де я схочу, любити тя буду. Кв.

*

Теперь сой заспівам, зак ем молодейка,
 Зак ня не забавит дьїтина малейка.
 Теперь сой заспівам, теперь мі до того,
 Не мам на голові смутку великого.
 Ани великого, ани ниякого,
 Теперь си заспівам, теперь ми до того. Кв.

*

Як ем была молоденька, любили ня хлопці,
 А теперь мі коло хыжи лытают воробці. Кв.

*

Як я си напцю за свій власний їрейцар,
Нихто ми не зопре, хоцбы іваўту йойчаў! Кв.

*

Ішоў ем горі селом, зайшоў ем до Яцка,
Даў ми Яцко кыселицы, а Яцкова пляцка! Кв.

*

Боже мій любенькый, якый я маленькый,
Кобы дожджик пришоў, а чей бы-м пыдыйшоў! Кв.

*

Іде дожджик, іде, юж е на чертежи*),
Мій зелений вінок долом водоў бежит.
А вінку мій вінку, зелений барвінку,
Як ты ми ся вывиў на прудку годинку! Ко.

*

Зозуль, зозуль, де ты была	Зозульками сивенькыма.
Жесь си ножки заросила?	Жебы-м мала што кукати,
Ходила ем за иншима	Як ся сады будут розвивати. Кв.

*

Зозуленько сива, де будеш кукала?
Кой есь си на бучьку вершечок зламала!
Буду я кукала на зелені сосны,
Покаль ми на бучьку вершенько выросне. Кв.

*

Калиноньку ламю, калинонька гне ся,
Чюджы жінкы люблю, своей не хочé ся.
Я чюджу жіноўку полюбю в пятнойку,
А свою облуду в недбілю не буду. Кв.

*

Напыў бы-м ся воды, рыбки по ны ходят;
Любвў бы-м дывчатко, невіста ня зводит. Кв.

*

А на горі на Томборі камін муку меле —
Пытаў ня ся козаченько, ци любиш ты мене? Кв.

*

Ей по горі по долині студен вітер віе,
Вшыткы куркы выздыхали, лем когутк піе.
Запряжу я когутика і чубату курку,
Та пойіду в инши краї по богату цурку.
А совята небожата по підлозы цуп-цуп,
А совиска небожиска очисками: луп-луп!

*) чертыж = ліс вичертий (облупесаюг пні дерев долом з корн т. е. обчираюг, а потом як дерева усохнут, то іх стинаюг і корчуют).

Ботай же ты воронойко с таким пышным танцем,
Та як же я піду домів с поламаным пальцом? Кв.

*

Юж ем ся зарікаў, іщи ся заречу,
Же до ты дівчатко словечка не речу.
Юж ем ся зарікаў згорівоньку пити,
Іщи ся заречу дівчата любити. Кв.

*

Згорівоньку пнў бы-м, дуганец куриў бы-м,
І шварне дівчатко вера (правда) полюбіў бы-м. Кв.

*

А на горі вишня, правда не черешня,
Любіў есь ня Янчік, чом же не береш ня?
Як же ты мам взяти, кой не каже мати! Кв.

*

Казала ми мати орішенькы рвати,
Высока лыщина, не годна-м дістати. Кв.

*

Кед ня Янчік любиш, не повідж нікому,
Бо люде рознесут, як вітер солону. Кв.

*

Колыш же ся колыш, колысочько сама,
А я піду тады, кады буду знала.
Піду я си піду горі долинами,
Найду я си найду голуз з малинами.
Буду я си буду малнонькы йісти,
А чей же не зыйду Пану Богу з мысли.
Піду я си піду, кады мя не знають,
А чей мене, а чей дівкоў привитають. Кв.

*

Як я одтыль піду, комуся жаль буде,
Одпровадвў бы ня, не вільно му будс. Кв.

*

Одпровадвў бы-м ты дівчатко до дому,
Кобы-с было мое, але не дакому. Кв.

*

Пішоў мій миленькый дес на полюваня,
Нашоў сой дівчатко як намальованя,
Пішоў мій миленькый юж мі ся не верне,
Хто-ж мі в недыленьку рукавці застегне? Кв.

*

Іла бы я сливки з зеленого саду,
Але од парібка, не од тебе дзяду! Кв.

*

А жебы я мала кавалыра пана,
 Не ходила бы я до сына з граблями,
 З граблями до сына, з вилами до гною,
 Лем бы си сидыла, як пані х покою. Кв.

*

Засьпівала бы-м си, але не знам яку,
 Под же ня нахчити ты кролицкый дяку! Кв.

*

Сьпівай дівчатко, бо ти ся належит,
 Бо твое дятятко х колысочьці лежит.
 Сьпівай си дівчатко, засьпівай на поли,
 Дома не засьпіваш, бо не маєш коли.
 Хоц бы-с мала коли, та ти ся не хоче,
 Бо твое серденько семи раз заплаче! Кв.

*

Я си невісточка змеджи сто выбрана,
 Цылу ночьку-м пила, але ем не п'яна. Кв.

*

(На „Собітку“ дівчата сьпівують):

На ростоці, на потоці	Смерецкого красний Ваньо,
Два голубы воду п'ють,	Треба тото враз злучити
Почали сой гуторити,	И на Бога поручити.
Кого мають враз злучити.	И на Бога и на люди,
Єст там Ганця, красна дівка,	Жебы Ваньо Ганцю любиў.

(другий дівці сьпівують зас, Марысы і т. д. — потім через оген скачут и так си розійдут домів спати, як згасне оген). Кв.

(Весільна; пристащевы сьпівують):

Докола Ваньо, докола,	Юж ся одтыль выберати.
Бо підеме по сокола,	З Богом Ваненьку, з Богом
По сокола біленького,	Іс татценьковим словом,
Попід кріля молодого.	Бо ти так мама гварит:
Зберай ся Васю з дому,	Няй тя Бог благословит,
Сьдай з нами до столу,	Як едно, так другое,
Бо юж ту ти не бувати,	Обоєченько двое!

(Як ся пристащ выберат до жінкы, то го благословит рідный отец и мати, а як нема, то благословит брат; сьпів.):

Долом селом ідеме,	Будь же нам веселенький,
Бочку меду веземе	Бо підеме в чюджи краї,
Хто бы хотыў скоштувати,	Сут там инши обычайі.
Треба бочьку розбивати.	Може нас там схотят бити,
Наш крілю молодекий	Треба нам ся хоронити. Кв.

*

*

*

Так я одтыль піду, як бы-м ту не была,
 Буде мі тяжкый жаль, же-м ся наробила.
 А тяжко мі тяжко на серденько мойім,
 Повідж мі миленькый ці так і на твойім?
 Тяжко серцу мому, сама не знам што му,
 Знала бы я што му, нїт повісти кому. Кв.

*

А там г лїсы на орїсы сядыла кокошка,
 А я таке дївча люблю, што дзюbate трошка. Кв.

*

Не вір парїбкови, хоц бы ся як божиў,
 Хоц бы перед тобоў на-криж пальцы зложиў.
 Не вір парїбкови, жебы найлыпшому,
 Він тя выпрїбуе і повіст другому. Кв.

*

Дывчатко лелья, де-с дыла фраїря?
 Сховала-м під меджу, нігда го не виджу. Кв.

*

А вівцы по гірцы, козы по долиньці,
 Премилений югас дома при фраїрцы. Кв.

*

Напиў ем ся воды з мурованой студні,
 Так я одтыль піду, лем землячка здуднит. Кв.

*

Горами, горами! тяжко мі за вами,
 Не так мі за вами, як за фраїрками! Кв.

*

Як тяжко гмерати, кого нич не болит,
 Так тяжко любити, на кого нїт волы! Кв.

*

Як я одтыль піду, закачам колечко,
 Зіставай здорова моя фраїречко! Кв.

*

Дубрава, дубрава, зелена дубрава,
 Зрадиў ем дывчатко, ведут ня до права!
 А хоц бы ня вели до самого Відня,
 Я йї не заплачу за ей вінец нігда. Кв.

*

Юже-м зрадиў штырі, іщи ня не били,
 А як зраджу пятау, дістану заплату. Кв.

*

Женю я ся, женю на цылу осеню,
 Нихто ми не гвидит мою младу жену. Кв.

*

Хлопец я си хлопец, такый як мій отец,
 Бо над мого отця не было ту хлопця.
 Хлопец я си хлопец, маленький хлопчина,
 Сподобала мі ся в Кролику дівчина.
 Я си хлопец швидкый, не бою ся биткы,
 Де ся хлопці буют, я ся за неў крыю! Кв.

*

Повідж ми дівчатко, повідж ми на разі,
 Няй мої коникы не стоят на дразі.
 Бо в мене коникы барз дуже коштуют,
 Ани єдну ночьку дома не ночуют. Кв.

*

Повідж дівча, повідж правду,
 Де я тебе гнескы найду,
 Ци на лавці, ци під лавкоў,
 Ци в миленькым на заглавку? Кв.

*

Добра палыначька у нашого жида,
 Прийде їй платити, то велика біда. Кв.

*

Скажи дзюбо, моя любо, ци любиш ты мене?
 Бо я иду до матонькы просити о тебе.
 А не люблю, а не люблю, бо мам человека,
 Як бы він ся того дізнаў, збавиў бы мя віка! Кв.

*

А дівчино-дівчинонько, який тобі дьідко,
 Же на твой головоньці волосята рідко. Кв.

*

Ой теперь ми теперь, теперь теперенькы,
 Теперь ми любити хлопці молоденькы.
 Теперь си заспівам, теперь ми сьвіт грає,
 Малого не маю, газда мя не лає.
 А маю я маю газду молодого,
 Ани ми не треба шляхтича жадного. Кв.

*

Я си хлопец удямскый, мам калапик мадарскый,
 За калапом три пірка, што мі дала фраїрка. Кв.

*

Як єм ишоў од миленькой з вечера,
 Шиты на мя псы брехали з валала.
 А юж моя фраїречка твердо спит,
 Юж ня зідят в тім валалі тоты псы. Кв.

*

Мила моя премила, пораю ти фраїря,
 Пораю ти кого хцеш, юж ты моя не будеш —
 Пораю ти такого, як цїгана чорного. Кв.

*

Мамо моя добрі знате, же вы мене за муж дате,
 Бо я дївка доходїла, не буду вам без фраїря. Кв.

*

Иду, иду, не знам кады, дує вітор на ня всяды,
 Дує, дує вшелїякый, бодай не дуї ніде такый. Кв.

*

Подуй вітре, подуй брез поле зелене,
 Поздоров Божейко милого од мене.
 А милый мій милый, мій квітенько білый,
 Нігда ми про тебе сьвітоїко не милый.
 Гводни с ми на мысли, г ночи мї на спаню,
 Не ходиш мї з мысли аж на розвидняню. Кв.

*

Сьвітиї ми місячок в половинї в стайни,
 Пішої ми миленькый по вівцы до Крайны.
 Пішої мій миленькый дес на полюваня,
 Лишиї ми дїтятко, як намалюваня. Кв.

*

Паробци, паробци, горька ваша слава,
 Же вам ся дївочька сама повязала.
 Хоц ся повязала, мы ся не ганьбиме,
 Бо мы ей вінойко дубельт заплатиме! Кв.

*

Ты Ганусю наша не любуй югаса,
 Бо ты ся фартушок до гóry підкасаї.
 Най ся підкасує, бо я го мыдлила,
 Г малейким містечку мыдло си-м купила. Кв.

*

Хпало мї яблочко, юж друге не хпаде,
 Не было мї добрі, ани ся не кладе;
 Хпало мї яблочко з високой яблони,
 Юж мї так не буде, як мї было глони. Кв.

*

Широкый ярочок, я го не прескочу,
 Дай же ня мамойко, за кого я хочу.
 Дала ня мамойка, за кого-м хотїла,
 Шумїла береза коло мого тїла.
 Шумїла, шумїла и не преставала,
 Бодай была я тя Янчік не зазнала! Кв.

*

(Весільны). На перед сут оплецины. (сцьівают:)

Весыля, весыля, богацке весыля,
За два дни стояло і за дві недылі.
Што-ж то за весыля, што стояло два дни,
Кобы дві недылі, тобы было ладны. З.

*
Танцюю, танцюю, аж ня ножкы болят,
Вірю в пана Бога, же мі ся загоят. З.

*
Таньцуй же мі, таньцуй мое танцовидло,
Могла-сь ся нахчити, як есь пасла быдло. З.

(На другый ден виют вінцы)

Піздрый пані матко, ци ся вие вінок гладко,
Вие він ся гладко, як червене ябко.
Зыйд Господи з неба, бо нам тя завсе треба,
Вінонько зачінати, ящічком докладати. З.

* * *
Уже-м ся ожениў, юж-ем сі доказаў,
Юж ем свойі лыта до мішка завязаў. З.

*
Янічку з Будзіна с чорныма очима,
Не любила бым тя, жебым не мусыла. З.

*
Коничкы на луцы а сам до валала,
Шырокийі лучкы водичка заляла. З.

*
Янічку, Янічку, што ти по конічку,
Жебы м ся преносиў през быстру водичку. З.

*
Ганцю моя, Ганцю дай же мі румянцю,
Жебы-м ся румяниў, як піду до танцю! З.

*
Чийі то коничкы по горах бігают?
Мого миленького — водичкы глядают. З.

*
Волы мойі штырі, на всых штырѳох дзвінкы,
Як выйдут на валал, як парадны дывкы. З.

*
Заграй мі гудачку, не жалуй си смычка,
Я тобі заплачу, як продам конічка. З.

*
Грали ми гудаци вчера до піўночи,
Та ся не выпали мойі чорны очи. З.

*

Кочішу, кочішу, парадный кочішу,
Я*) твой конічки на стайни поздышут. З.

*

О милый мій милый, як квітенько білий,
Якый мі про тебе той світонько милый. З.

*

Як си ишоў з Гамерыкы до дому,
Здыбаў я там Австрияка на коню.
Австрияку, яе ся маш?
Чи там жие мій отец, моя мац?
Жебы я знаў, же мій отец і моя мац не жие
Зостаў бы я в гамерицкой краіне. З.

*

Кой ем ішоў з Гамерыкы до дому,
Не повіў ем милый Боже нікому,
Лем повіў то дывчату одному,
Же я иду з Гамерыкы до дому.
Кой ем зас шоў з Гамерыкы на шифі,
Здыбали ня штыри рыбы великы —
Шифкапітан бере канаў, набиват,
Не бойте ся мойі дыти я при вас.
Як бы мы ся шифкапітан не бали,
Кой нам жены, дыты в краю zostали.
Котра двое, котра трое дыти ма,
Ой там плаче і нарікат із німа. З.

*

Когутеньку рябий не ходи на гряды,
Выгребеш лелію, та я тя забію! З.

*

А червена ружа х потоцы,
Почекай ня дывча на луце!
Як бы-м тя на луце чекала,
Тобы-м вельгоў шельмоў зістала! З.

*

Боже, Боже, Боже любый,	Я бы ораў, я бы сяў,
Тот ня не зяў, што ня любіў,	Я бы того дывча зяў,
Лем ня зяла добрытина,	Жебы знало косити
Што-м го нігда не видыла. З.	И за плугом ходити. З.

*

*) Частиця вплітна я (= а) втручуе ся нераз в піснях для узисканя рівности складів у відносіних стихах. І. В.

Дівча, дівча, дівчаточко,
Под ле зо мноу до поточька,
До поточька глубокого,
Даш мі личька румяного. З.

Мила моя, милую тя,
Рад тя виджу, не вовму тя
Рад тя виджу за малюцку,
Не возму тя за женочьку. З.

Дівча, дівча, білий криштал,
Я бы к твому личьку пристау!
Я бы к твому не пристала,
Ты великий, а я мала! З.

Де-ж ты підеш Янічку
На тім синім коньку?
Недалеко за Тису,
Ганцьі дары понесу. З.

Де-с быу Янічку, де-с быу до рана?
В Дебрецины, при дівчинны: сама ня волала,
Сама на конічка кантарик складала. З.

Ты Янічку не будь блазен,
Не пропивай шитко разом,
Бо як припеш, не будеш мау,
Прийде зима, будеш жебрау. З.

Ты Янічку невірничьку,
Не віруеш мому личьку,
Веруй, веруй, бо маш чому,
Мому личьку румяному. З.

О Боже мій, Боже як ня огваряют,
Мойі білы личька любости не знають.
Ой вінку мій вінку, мій зелений вінку,
Не буду тя носиц аж до понедільку! З.

Смот си дівчатко, ци маш за ня піти,
Жебы-с не плакало, як тя буду бити. З.

О Боже мій Боже, што кохання може,
Кохау я дівчатко, мойоу быц не може!
Была любост, была, юж не буде така,
Бо то фраіречка не каждая еднака! З.

На быстрім яречку гуси воду пият,
На шварнім дівчатку парібци ся бият. З.

Тяжко мі тяжко на серденьку мойім,
Повідж мі миленький, ци так і на твойім?
Не споминай же ня, най мины ся не цькат*),
Няй ми одыйде тот жаль од серденька. З.

*) як кому чкае ся, то думає: „хтосі ня спомінат“. І. В.

Б'ють ня, дають ня, сам не знам про кого,
Ци то не про тебе миленька небого? З.

*

Не жалуй, не бануй ты дівчатко того,
Же я ти полюбуй личенька твого.
Начь бы-м жалувала, начь бы-м банувала,
Ты бы не полюбуй, як бы-м не казала. З.

*

Тече вода, тече с каменя на ружу,
Не бий же ня не бий ты молодой мужу!
Не бий же ня мужу, бо я добра буду,
С цілого валала хлопці любий буду. З.

*

Сыпана дражечка, хлопці машеруют,
А дівчата плачут, ручки заламуют.
Не плачте дівчата, не плачте за нами,
Бо мы си будеме в Сяночку*) панами. З.

*

Што ся червеніє на високі горі?
Червене яблочко на слодкі яблони.
Хпало мі яблочко до гати,
Под же мі миленький глядати. З.

*

Фраїречко моя юж ся не отдавай,
До мого серденька жалю не додавай. З.

*

Жалы мойі, жалы, штосте ня зуняли,
Не з одного боцьку, лем с каждой стороны. З.

*

Янічку, Янічку, што ти по конічку,
Стаєночькы не маш, сам ся поневіряш. З.

*

Жаль мі тя миленька, жаль мі тя небого,
Же не буду лыгаў коло боцьку твого. З.

*

Янічку молодой не ход коло воды,
Не зривай квіточкы, най роснут ягоды. З.

*

Янічкови што же? ожениц ся може,
А дівчату не то, мусит чекац лето. З.

*

А Боже мій Боже, змилуй ся на до мноў,
Або воз ня з собоў, або што зроб зо мноў. З.

*

*) Сянік місто.

Повідала я ти, повідали люде,
Же з нашої любови нігда ничь не буде. З.

*

Тільки мам фраірок, як на луце сена,
Ніхто мі не повіст, котра моя жена. З.

*

Сьвітвў бы місячок, хмары залыгают,
Любвў бы ня Янчік, люде огваряют. З.

*

Кусала-м орішок, не было в нім ядра,
Мала-м миленького, пішоў мі до дябла. З.

*

А милый, мій милый, мій квіточко білий,
Якый мі про тебе сьвітонько не милый. З.

*

Хоц я і не рада, мойі очка плачут,
Же я молоденька свої лыта трачу.
Хоц я і весела, хоц я і сьмію ся
Жаль мі тя миленькый, лем не выдаю ся. З.

*

Не прошу тя мила, жебы-с зтворила,
Отворю си и сам, я твои замкы знам. З.

*

Темна ночка, темна, яка невидома,
Ишоў бы до милой, милой не є дома. З.

*

Яка ночка темна, яке вельке блато,
Мои білы ножкы не пытают на то. З.

*

Най ся твоі очка на моі не сьміют,
То ся на нас люде нігда не сподыют.
Коли идеш на двір, преступ же ня ногоў,
Я ся поміркую, я піду за тобоў. З.

*

Не огваряй же ня ты богацкый сыну,
Хоц ты ня не возмеш, я про то не згыну.
Як ты ня не возмеш, то ня возме инший,
Не огваряй же ня, бо ты не гідныіший. З.

*

Заспівала бы-м си миленькый о тобі,
Але ты парадный, позераш по собі. З.

*

Янчіку роскошный піздрий си на ножкы,
Якы ты кривы маш, дівчата пребераш! З.

*

Заплачеш дівчатко, заплачеш, заплачеш,
Як ня на сивенькім коничьку зобачиш. З.

*

Бануй дівча тєраз, я бануваў нєраз,
Ты спало в коморі, я стояў на дворі.
Ты спало в коморі на білі постели,
Я стояў на дворі на сивім камени. З.

*

Думаш ты дівчатко, же я тя люблю,
Я тя не люблю, лєм тя прібалую. З.

*

Червєне яблочько, што найчервєнєше,
Оддало сє дівча, што найпараднєше. З.

*

Фраірєчько моя, рєжичько польова,
Як я тя не виджу, болит ня голова. З.

*

Головонько моя, як ня пободюєш,
Нє повідж нікому, за кым ты бануєш.
Нє повім нікому, лєм Богу єдному,
Бо Бог справєдливый нє повіт нікому. З.

*

Голова ня болит, сєрцє мї умерат,
Бо ми сє милєнькый на войничьку зберат. З.

*

В вышнїм кінци бывам, в нижнїм фраірку мам,
Повідают людє, же сє переберам. З.

*

Фраірєчько моя, под ня выпровадзіц,
Ход на тоты лучькы, дє ня мают забиц. З.

*

Познам тя милєнькый, чом бы-м нє познала,
По ті кошулєньці, што-м єй вышивала.
Што-м єй вышивала білыма нитками,
Жєбы-м тя пізнала мєджі парібками. З.

*

Такый мій милєнькый мєджі парібками,
Як червєна ружа мєджі фіялками. З.

*

Што мї сє квітка того, што смєтрю на нього,
Кой то нє для мєнє, для кого вншого. З.

*

За то дівча шєстє нє маш, бо на голу лавку лєгаш,
Постель собі заглавочок, прїдє к тобі паробочок. З.

*

Ішло дівча лучьками махаючи ручьками,
Стрітнїу його паробок, покаж дівча заробок.
А дівча ся потрясло, показало, што несло;
Несло оно сто злоты, самы были дукати. З.

*
Мамусенько моя, одну ст^и ня мали,
З меджі ста ягідок зелену сте мі дали.
Зелену, зелену, ни кус не червену,
Ня не увидите юж нігда веселу. З.

*
Далеко голубе з дуба воду пити,
Далеко ти мильї до мене ходити. З.

*
Далеко-с миленька, далеко-с од мене,
Не ходжу я до тя, ани ты до мене. З.

*
Познаю, познаю свою фраїречку,
Бо ма на коралях ядвабну стужечку. З.

*
Ци-ж я ти мамічко не твоя дьїтина,
Же ты мі поклала до лады каміня,
До лады каміня, до перины сына,
Ци же я мамічко не твоя дьїтина? З.

*
Дай же ня мамічко, як найдале можеш,
Як ня муж побие, то мі не поможеш.
Покаль ся мамічко до тебе донесе,
А тото вітронько по горах рознесе. З.

*
Сыпана драж^ичка до самого Відня,
Пішоу мій миленькый, не верне ся нігда. З.

*
Пішоу мій миленькый г Веніры молотити,
Але мі не казау иншого любити. З.

*
Пішла бы я, пішла до той Гамерикы,
Але я не піду, бо мі жаль великый. З.

*
Не позерай на ня, кой не підеш за ня,
Позерай на того, што підеш за нього. З.

*
Не буду ся мыти, не буду ся кстити,
Ци мі ся не буде фраїр^ичка снити? З.

*

Жалую, баную, жаль мі не поможе,
Кого я любила, наvernий го Боже!
Кого я любила за пітора рочька,
А тепер не буду, пішоў до Сяночька. З.

*

Хто ся женит, няй ся женит, а я ся не буду —
Обдзюбали пташкы клоскы, сламу брац не буду.
Хто ся женит, няй ся женит, а я ся не буду,
Той осени война буде, млада жена плакац буде.
Не плач мила за мноў, ани не лементуй,
Буду до тя писаў, аж од рeгiменту. З.

*

А верше, мій верше, мій зелены верше,
Юж мі так не буде, як мі было перше. З.

*

А тепер, мі тепер мій сьвітонько грае,
Дыти ми не плачут, муж мене не лае.
Дыти ми не плачут, бо я іх не маю,
Муж мене не лае, бо доброго маю. З.

*

А спали бы, спали моі чорны очи,
Бо ся не выспали тамтой третью ночи,
Бо ся не выспали, милого чекали,
Чекали милого до рана білого. З.

*

Тогдыль мі ся тогдыль дывча сподабало,
Кой си на яречьку ножкы обмывало.
На яречьку ножкы, на потічку личька,
Тогды-сь мі дывчатко впало до сердечка. З.

*

Бодай тя миленькый перуны забили,
Жебы моі очи на тя не смотріли.
Бодай тя перун бнў, жебы тя запалиў,
Іщи-с ня не любіў, юж се ся похвалиў. З.

*

Не любуй дывчатко, не любуй такога,
Што він тя огварит бодай віля кого. З.

*

Хоц бы-с ня мамічко до полудня біла,
По полудни буду Янічка любила. З.

*

Кукай же мі кукай, зозулечько сива,
Ці мі не прикукаш, кого я любила. З.

*

Ани мя мамічко до чколы не давай,
Ани ты ся зо мноў біды не задавай,
Маю я милого не далеко од нас,
Такый шумный, ладный як в костьолі образ. З.

*

Кого я любила і рада видыла,
Теперь ем в тім рочьку поняхац мусыла. З.

*

Познам тя миленькый, познам тя за горы,
Бо ты ся качурят волоскы до горы. З.

*

Выйду я на гору, буду ся білыти,
Буде ня миленькый здалека видыти. З.

*

Роскошонькы мой як вы ня минули,
Як тоты квіточкы, што на ярь квітнули.
А квіточкы квітли и квітнути будут,
Роскошонькы были, але юж не будут. З.

*

Смутна-м, невесела: вшытко людям чкодит,
Боже мій любенькый, хтоже ім выгодит? З.

*

Жебы так пан Біг даў, жебы брат сестру взяў,
А я мам єдного, пішла бы-м за нього, З.

*

Дуе вітор, дуе, до папера вкладат,
Каждый пец паробок свой рівны глядат. З.

*

Дякую ти мамцю за твое хованя,
Лем ти не дякую за твое оддана.
Так ем ся оддала, лем бы была слава,
Лем бы мі косонька плечи не вкрывала. З.

*

Голосочькы мойі, де я вас подыю,
Піду до лысенка, там я вас посыю. З.

*

Перечко^х едно мам, хто же мі друге даст,
Кой ся моя мила той осени оддаст? З.

*

Жалы мойі жалы и мойі фрасункы:
Каже мі вертати мільй подарункы. З.

*

Теперь ми ся, теперь голосик голосит,
Мій милый фурманит, колачі ми носит. З.

*

А на што, то на што тот мадяран (= майран) квітне?
 На вінок не здабат, на перечко липне.
 На вінок не здабат, бо вінок зелений,
 На перечко липне, бо перко червене. З.

*

Шытко мі едно, шытко мі на двое,
 Маме плакац едно, волиме обоє.
 Або ты або я банувац будеме,
 Або обоічко, як ся розыйдеме. З.

*

Широкий ярчок а быстра водичка,
 Не ход до нас Янчік, утопиш коничка.
 Єдного утоплю, другого си куплю,
 А тебе дівчатко ніди не одступлю. З.

*

Як я зумрем (зумру), што мі дате?
 Кошуленьку, тонкы гаты,
 Фалат дrevка ялового,
 Што мі буде трунка з нього.

Зумрем ті мамічко,
 Хоц ем ті не хвора,
 Як мі не даш любиц
 Янічка зо двора.

Янічка зо двора,
 Клебанського слугу,
 Зумрем ті мамічко,
 Юж я ті не буду. З.

*

А маю я черешеньку в лысы,
 Хто же мі з ней черешен принесе?
 Маю я фраіречку молоду,
 Принесе мі черешен до дому. З.

*

Засьвіт мі місячку и ты зьвіздо ясна,
 До того риночку*), де дівонька красна. З.

*

Жебы сонце знало, як то тяжко робиц,
 Понагляло бы ся за гору заходзиц. З.

*

А Боже мій Боже, яка-м сиротонька,
 Юж ня не потышат отец, ни мамонька.
 Мати ня не тышит, в чорні землі лежит,
 А отец так само, лежит в земли давно.
 Сирота-м по вітци, гірша-м по матери,
 Хто сиротоу не быў, то мены не вірит. З.

*

*) ринок = пляц коло хыжи.

О Боже, Боженьку, деж моя мамічка?
 Выросла мі на них зелена травичка.
 Пішла бы я, пішла травичьку выжати,
 Жебы мі хотыли мамусенька встати. З.

*

Ховала-с ня мамцю як рыбоньку г воды,
 За тото хованя одробиц ті годы. З.

*

Жальмо (= жально) мі тя, жальмо, моя мила жальмо,
 Бо тя не видыли моі очька давно. З.

*

Очи моі чьорны, чого вы плачете,
 Ці то лем тот еден паробок на світы?
 Не еден, не еден, ест парібків вельо,
 Очи моі чьорны не плачте же тыльо! З.

*

Повідж мила, повідж, альбо мі одповідж,
 Ци до тя не ходжу, як на сьвату сповід. З.

*

Дуе вітор, дуе ей горі варошом,
 Плаче дывча, плаче за лінском роскошом. З.

*

Пила-м паліничьку и вино и вино,
 Так ем ся напыла, аж ми было мило. З.

*

Побили ня шчера, не болит ня інеска,
 До чого ня гвела любост пренесчесна. З.

*

Ци чюли вы люде, коли псы брехали,
 Тогды-ль моі ножкы од милой трепали. З.

*

Женила ня моя мати, женила, женила,
 Казала ми таку брати, што не была мила!
 А я си таку взяў, што мі была мила,
 Чьорны очька, білы личька, сама як делья. З.

*

Гуляли, пияли два хлопцы с Тылявы,
 А третій с Поточька гуляли до рочька. Тн.

*

Кой я ишоў з Дебрецина с Токаю,
 Вшыткы на ня псы з валала брехали.
 А Боже мій юж ня зідят тоты псы,
 А юж моя фраіречка твердо спит. Смрч.

*

Перко мам, перко мам, але не червене,
 Дало мі го дівча худобной матери.
 Перечко зелене, в Кракові роблене,
 Зо срібла, зо злата краківска робота. Смрч.

*

О Боже мій Боже змилуй ся на до мноў,
 І над тым дівчатом, што банує за мноў. Смрч.

*

Бануй дівча, бануй, маш чого банувац:
 Мало-с миленького, не знало-с шанувац. Смрч.

*

А Боже мій Боже, што я мам робити,
 Не хоче мі баран на поле ходити.
 Альбо го заріжме, альбо го продайме,
 Альбо го качмарці за палынку дайме. Смрч. (пор. ст. 302).

*

Паленочько горька я тя рада пию,
 Як тя прийде плацац, лем си подумію. Смрч.

*

Думаш мила, думаш, же ня дома не маш,
 А я дома сиджу на облак ты виджу. Смрч.

*

Пискай же ты, пискай, я буду съпівати,
 Ці ми ся будеме на едно здавати. Смрч.

*

А я сі засьпівам красны, по дывоцкы,
 Аж мі ся розовіют сухы голузочькы.
 А я сі засьпівам г дьісы на горбочьку,
 Почує ня милый дома на риночьку. Смрч.

*

Жебы не горбочок, не гамуваў бы я,
 Жебы не дівчатко, не любоваў бы я.
 Але то горбочок гамувати мушу,
 І тебе дівчатко любовати мушу. Смрч.

*

Сьпівай си дівчатко, теперь ті до того,
 Пак ті не жалуют сьвіта біленького. Смрч.

*

Сьпівам же си, сьпівам, хоть ем не шоўтыска (=шовтысска),
 Най си каждая сьпіват, котрі не жаль пыска.
 Сьпівам я си сьпівам, чом бы-м не сьпівала,
 Бо я од сьпіваня податок не дала.
 Податок не дала, складку не складала,
 Сьпівам я си сьпівам, чом бы-м не сьпівала? Смрч.

*

Як я си засьпівам, далеко ня чути,
 Под же мій миленький воли навернути.
 А вечур мі, вечур, юж мі і вечерови,
 Гонит мій миленький вівці д кошарови.
 Гонит він їх гонит, батожечком пукат,
 А його миленька під облачком слухат. Смирч.

*

Бодай же тя бодай, моя мила бодай,
 Як на тя заволам, под мі ручьку подай.
 Як на тя заволам з широкого поля.
 Под мі ручьку подай на сивого коня. Смирч.

*

Сивый кін, сивый кін, ма білы копыта,
 Наверний го дівча, бо іде до жита. Смирч.

*

Такый мій миленький, як квіток біленький,
 А я его жена, як ружа червена. Смирч.

*

Бодай тя дівчатко сивый коник носиў,
 Дала-с мі гамбочькы, ани-м тя не просиў. Смирч.

*

Не была-м, не буду на милого добра,
 Покыль мі не зыйде розмарія дробна. Смирч.

*

Маю я милого не далеко од нас,
 Такой шумный, гардый, як х костелы образ. Смирч

*

Тыльова, Тыльова округле селечко,
 Жебы го змальоваў, было бы містечко. Смирч.

*

Широко далеко листочок по гаю,
 Іщи шире, дале я миленьку маю. Смирч.

*

Милый мой, милый мой, мое милованя,
 На кого ся прийде наше любованя?
 Прийде ся на люди и на пана Бога,
 Юж ся наша любост преjde не за доўга. Смирч.

*

Вербуйте, вербуйте, але знайте кого,
 Лем мі не звербуйте мого миленького. Смирч.

*

Вербуют, вербуют гусаре на коня,
 І я ся звербую фраіречько моя. Смирч.

*

Тече вода, тече с кычеры до дзбанка,
 Варуйте ся дывкы смерецкого Данка.
 Бо смерецкий Данко великий задлога,
 Полюбиў бы дывча серед перелога. Смрч.

*

Червене яблочко, червене як оген,
 Дай мі дывча гамбы, бо я того годен. Смрч.

*

Янічко сердечко, де-с подыў перечко?
 Ішоў ем брез воду, хпало мі до споду. Смрч.

*

Не огваряй ня ты, ты богацка дывко,
 Як ты дам по пыску, аж ти буде гірко. Смрч.

*

Сьпівам я сой сьпівам, по неволи скачю,
 Прийде мі такый час, што ся дос наплачю.
 Прийде мі такый час і така година,
 Дос я си наплачю, як мала дытина. Смрч.

*

Подуй вітре, подуй по ярі пшеници,
 Поздрав пане Боже няня в Гамерице.
 Няню мій, няню мій, мій сивый голубе,
 Хто мі даст волонькы, як мі Вас не буде?
 Цят дывонько моя, ест пан Біг на небі,
 Ест пан Біг на небі, даст волонькы тобі.
 Ест пан Біг на небі богатый, богатый,
 Даст він ті волонькы рогаты, рогаты! Смрч.

*

Зелене-м посіяў, зелене мі зышло,
 Яке-м дывча любіў, таке за ня пішло. Смрч.

*

Не орю, не сью, само мі ся родит,
 Таку миленьку мам, сама за мноў ходит. Смрч.

*

Не прошу тя мида, жебы-с отворила,
 Отворю сой сам, замкы твойі знам.
 Мотузком підперла, кыйом завязала,
 Яких ес сой мида замків насправляла. Смрч.

*

Што мі по коничьку, кед му не мам сена,
 Што мі по дзевчыні, кед мі дома жена. Смрч.

*

Жену мам, жену мам, правда невеличка,
 Пожену на ярмак, куцлю си коничька.

Як буде дорого, продам тя небого,
 А як буде туньо : ід домів газдыньо !
 Ід домів газдуньо, домів газдувати
 Але не до корчмы кватиркы ставляти. Смрч.

*

Пане Боже, як ся старам,
 Хто мі воли займе заран,
 Вера я йїх не пожену,
 Бо я маю младу жену.
 Зйїднайме сой челядничька,
 Пожене йїх до гайїчка,

До гайїчка, до лелїїї,
 Напасут ся розмарїїї.
 Розмарїїї напасут ся,
 Зимной воды напїют ся,
 Зимной воды студенковой
 Зо студенкы качмарьовой. Смрч.

*

Женю я ся женю
 Брез цїлу осеню,

Нїхтї ми не видит
 Мою младу жену. Смрч.

*

Не пїю паленку, лем арак, лем арак,
 Не пїду до дому, аж заран, аж заран.
 Не пїду до дому, аж віторок рано,
 Не мам маленького, жебы мі плакало.
 Хоц бы мі плакало, што кому до того,
 Кой я сой зйїднала пїстунку до нього.
 Зйїднала я собі слугу і кухарку,
 Іде мі робота, як лем на фольварку. Смрч.

*

Не пїю паленку, лем палену воду,
 Не люблю дївчатко, лем єго подобу.
 Любиў я любочьку за пїтора рочьку,
 А тоту огыду і рочьок не буду. Смрч.

*

Казали мі куркы пасти, горох молотити,
 Куркы яйця потратили, хотыїли ня бити. Смрч.

*

А тїўко то тїўко той дївочкой красы,
 Што собі зачеше свої жоўты власы.
 Власы си зачеше, косу сой заплете,
 Іци людьом чкодит, же параднїї ходит. Смрч.

*

Бою я ся бою, пана Бога бою,
 Жебы ня не караў за неволю*) мою! Смрч.

*

*) неволя = нерадїня.

Жену мам, жену мам, правда невеличка,
Продам ей гусарім, куплю си коничка. Г.

*

Умерла, умерла рихтарьова Гайнча,
Хто-же ми пожене до поля бараньча. Г.

*

Не буду так робіу, як ем хчера робіу,
Не буду с пайташом до дівчини ходіу.
Бо пайташ облапляу, а я си припатряу,
Такый мі тяжкий жаль, аж ем ся расплакау. Г.

*

Мила моя мила, нич бы-с не робила,
Лем бы-с си коничкы за кантар водила. Г.

*

Моя мила, премилена, де ты спиш?
Х комірочці, на лавочці, лем ту прид!
Іщи я ти коморочьку отворю,
І при тобі годиноньку постою! Г.

*

Маю я милого, як червена ружа,
Кобы мі го дали за мужа, за мужа!
Ани бы я йому робити не дала,
Лем бы сі милого од красы тримала. Г.

*

Моя мила, премилена, што там маш,
Же фартушком прикрываш?
Штобы-м мала? грушкы мам,
Прид миленькый та ти дам. Г.

*

Янчік, Янчік, штобы-с зробіу,
Як бы до ня инший ходіу?
Стріліу бы-м до твого бочька,
Жебы-с была к значна! Г.

*

Маю я милого, там без загороду,
Каждый ден го виджу, як выйду на воду. Г.

*

На высокі горі там сама волочка, (= ниткы)
На мойім миленькім вышита сорочка,
Жебы я знала, котра вышивала,
Стяла бы йі главку без жадного права. Г.

*

На быстрім яречку гуси воду пият,
На шварнім дівчатку паробци ся бият. Г.

*

Не про тебе жиде корчму муровали,
 Лем то про паробків, жебы таньцовали.
 Таньцуйте паробци, най дывкы не стоят,
 Няй ся стары бабы на танец не строят.
 Таньцуйте паробци, як сте таньцували,
 Жебы вам не росла травка под ножками. Г.

*

Жену мау, жену мау, правда з нбоў не легам,
 Легают з нбоў друзи и поповы слузи. Г.

*

Якый я ся гусовец, на цылый Лицовец,
 Выйде то ми дывча аж на вышній конец.
 Выйде оно, выйде, горко плакац буде,
 Дало бы ми ручку, не лацно му буде. Г.

*

За яречком коны, хто-ж ми піде по ны,
 Мілой ныт ми еще, самому ся не хце. Г.

*

Пане наш, паноньку, пуст нас до домоньку,
 Бо соненько зашло: на дывчата страшно! Г.

*

Не позерай Янчік на мойі королю, (= коралы)
 Бо моя мамічка не сьідят на роли.
 Жебы моя мамця сьідыли на роли,
 Тобы я носила не такы королю. Г.

*

А там долом Дебрецина,
 Там ся пасе сивый кін,
 Кантар на нім аж ся блищит,
 Як ся бою, Боже мій! Г.

*

Была я там была в зеленім гайічку,
 Жала я миленькый, жала я травичку.
 Жала я миленькый, жала я травичку
 Й урізалам палец, болят ня Янічку! Г.

*

Казала ми мати горошонько жати,
 На горошку стручки, мене болят ручки.
 Казала ми мати татаричку жати,
 На татарцы сальцы*), мене болят пальцы.

*) сальцы місто усальці = ости сї. угорекоруск. салькы. — гречка не остята; тут виражено неохоту до праці, бо навіть „на татарцы сальцы“. І. В.

Казала мі мати орішенькы рвати,
Лысочка высочка, не можу дістати. Г.

*

Не думай, не думай, як ідеш на Дунай,
Бусеш сой думати, як будеш плавати.
Товаришу попыв, одпровад ня домыв,
Бо ся бою пыти (= пійти), же ня будут бити. Г.

*

Прид до нас Яничку, прид до нас каждый ден,
Як ты не маш чого, задай ся на оген*). Г.

*

Пред нашима дверми барз велика това,
Не ход до нас Янчік, бо се (си) хтопиш коня!
Єдного сой хтоплю, другого си куплю,
А тебе дывчатко нігда не одступлю! Г.

*

Жебы так о Бозы, як милый о тобі,
Было бы нам добрі на высокім небі. Г.

*

Стара же я стара, стары мої кости,
Бо ся попустили до вельгой любости. Г.

*

Дрімат мі ся, дрімат, спац мі ся не хоче,
Бо мі ся йоченько за милым трепоче. Г.

*

Спала бы я спала, все Боже не сама,
С таким шугайіком, яка ем я сама. Г.

*

Не буду я сама спати, треба мене колысати.
Колысали мене хлопцы г мальованій колысоццы. Г.

*

Хто пие, тот пие, тому наливайте,
Хто пити не хоче, тому не давайте. Г.

*

Чийі то коничькы? мої сут, мої сут!
Што ня на войноньку понесут, понесут.
Чийі то коничькы? поповы, поповы,
Што на них черкают зо злота підковы. Г.

*

Дывко моя красна, де ты волы пасла?
Під гыркой с парібком, аж ся гырка (= гірка) трясла. Г.

*

*) то значить: „прыд файку запалити“.

Сьвітло бы соньце, хмары заставают,
Любиў бы я дывча, люде мі не дадут. Г.

*

Заградка, заградка, в заградцы шалатка,
Люб же ты ня Янчік, бо казала матеа. Г.

*

А ты Янчік не женатый, сам ты собі винуватый,
Того квіту дост по сьвіту, было собі назбирати. Г.

*

Хлопцы не женаты вы ся не старайте
Няй ся ты старают, што женічкы мают. Г.

*

Ганцуса плакала, ручки заламала,
Же Андрусь не прынос яблочко с Токаю.
Цит Анцусю не плач, несу свої очі,
Бо я ті прынесу яблочко з Левочі. О.

*

Плачут моі очка, ані не всыхают,
Моі млады лыта марны угыбают.
Моі млады лыта і моя подоба,
Так мі марны гыне, як на ріцы вода. О.

*

Даў ес мі Боженьку за мое сьшіваня,
Даў ес мі мужічка як намалюваня.
Ні він ня не б'е, ні він ня не лае,
Сам раненько встае, мене прыкрывае.
Не раз бы я не два, роботу зробила,
Выйду на дверечка, патрю на Янічка. О.

*

Хто в тім лесе (лысы) быват, же ся не одзывает?
Як бы-м г ным бывала, все бы-м ся озвала.
Чюода Боже чюода, лыса зеленого,
Же г нім не почюе пташка веселого. О.

*

Янічку за водоў, тяжко мі за тобоў,
Та як бы я была зрукована с тобоў. О.

*

(Обряд весільный. Сватаня. Трьох або пятох приходят с фляшкоў палынкы і просят келюшка. Як дадут келюшок, то знак, же дывча піде за парібка, а як не дадут, то идут гет с-хы-жи. Як ім дадут келюшок, то наливают палынкы: наперед пют до вітця, до матери а потім млодый до млодой. Потім идут до сьвященика просити, жебы голосіў оповіди. Потім як вийдут оповіди, сьвященик дае шлюб).

Як ся весыля сходит, то иде млодый (з ним еден староста, три або штырі свашкы, еден або два дружбы) до млодой (котра мат едну або дві дружкы). Свашкы співають :

Дай же нам Боженьку
Счасливу дороженьку,
Десте ся обіцяли,
Жебысьме дойіхали.
Бо підеме в дорогу
По Гайнцую молоду,
Кобы Айнцую знала,
Же Андрусю иде,
Ставила бы мосты,
Зелены покосты,
Столы яворовы,
Обрусы цвельховы.

*

Пане Андрусю, пане,
Де твоє войско стане?
В Гайнцуюсі на рыночку,
В зеленім барвіночку.

*

Пане Вільховяне,
Вкажте же нам дорогу;
Кады коні навертати,

(Наперед г млодой ся вінці вие а потім иде весыля, млодый з вшиткым весыльом до млодой)

Дайже нам Боженьку
Счасливу годиноньку,
Віночкы зачинати,
Шестьом докладати.
В недыленьку раненько
Вила Айнца вінонько,
Вила перевивала,
До росонькы мачала,
По столу ним качала:

(під вінок збирают; дывчата сьпівають, як молодицу збирают).

Дуй вітре дорогою,
Росплет косоньку мою,
Росплет ей до волоска,

До котрого рынку стати.
Бо на тім рынку слизко,
Приближай ся Андрусю близко.
Пустте же нас пустте,
Або нам отворте
Тоты воротенька,
Што за нима Айнцусенька.
Наш любенькый свату,
Роспыхай нам хату,
І тоты новы сыни,
Жебысьте ту сыли.
Не дуже нас ту пришло:
Лем пят і двадцет сватів
И дванадцет гудаків,
И мы штыры сваненькы
Всі штырі молоденькы.

*

Вкажте нам Айнцю, вкажте,
Нехай мы ей видиме,
Зачим ся ту трудиме.

*

Точ ся вінку по столу
Перед мамоньку посполу.
Призрий ся пані матко,
Ци ся вие вінок гладко.
Вие ся вінок гладко,
Як червененьке ябло,
Такы на нім листочкы,
Як на небі звьіздохкы.

Няй иде поголоска.
Няй родинонька чює,
С кым Айнца ся шлюбує.

(свашкы сьпівають, виправляючи „столець“ : желы сїдали на столець
отець и мати и жебы благословили молодых).

Треба стільця широкого,	Благослов мамонько
Бєт ту роду великого,	Свое любє дїтятонько.
Бєт ту родинонькы,	А мамонька так мовит :
Як х полю калиненькы.	Няй їх Бог благословит !

*

(потім зас сьпівають вітця и родину).

(Як ідут до шлюбу, свашкы сьпівають)

Підєме до церковці	Жєбы Айнцюся знала
Порушати покровоньці,	С кым буде шлюбовала.

(як ідут за путьом до церкви, свашкы сьпівають)

Сїдит пташок на церковці,	Ключічки купувати,
Кличе попа до церковці,	Церковцю одмыкати,
Не єст попонька дома,	Молодята вінчати.
Пойіхаў до Львова,	

(як ідут зо шлюбу, свашкы сьпівають)

Тєпер смє выграли,	Шлюбу красенького
Кой смє шлюбу достали,	Од попа молодого.

(приходят до хыжи млодой и сьпівають свашкы)

Иста мамонько, иста	Почастуй нас зо скляницї.
З твоей дывкы невіста,	Не частуй нас лєдом
Выйд мамонько зо сьвітлицї,	Лєм солоденькым медом !

(гвойдут до хыжи и ся гостят ; пак ся одгостят і таньцуют, зас
ідут до млодого з млодицеў).

Зберай ся Айнцо, зберай,	И за красну дьїтину,
Юж ся ту не озерай,	Жєстє нам выховали
Бо юж ті ту не бывати,	І од огня варували,
Лєм ся з нами выберати.	Од огня і од воды,
Дякуєме ти мамцю	Од шелякой пригоды.
За чест, за гостину	

(як прийдут перед дєри млодого).

Выйд мамонько під стріху,	Выйд мамонько космата,
Вєдєме ті потьїху,	Ідє невіста богата.

(гвойдут до-хыж и пак гостят ся, таньцуют — а молодята потом
єладут спати (свашкы, староста и дружба). Потом за годину зга-
няют их, знимают вінець з головы млодицї и повязуют ей до чїпця).

Стала ся нам новина,	Ни чорна, ни біла,
Дывку хмара привалила,	Будє Андрусьова мила.

(так идут ся мыти на ріку и сьпівають свашкы):

Де ся Айнца мыла,
Там пресьвята Дыва была! О.

* * *

(на вечурках сьпівають):

А в неділю рано дрібненькый дощ падає
Юж моя миленька до мня нич не гадає. О.

*

Ой марна то річ, аль не збыта,
Ой знають люде, прешто-м бита —
Ой а бита я през марну річ,
Ой жем пустила дурня на ніч. Пол.

(Возмут хлопці, змовлят ся оперед тыжден и нарубають ядлівці и иншого ріжджа. День перед сьв. Яном поскладають межы штыри колы высокы и потому на сьв. Яна палят вечером и сьпівають:
На Яна, на Собітку, Не солена, не мащена,
Зарізали хлопці кітку, Лем понелом посыпана.
(так сьпівають дівчата; зас хлопці сьпівають, же зарізали дівчата кітку; потом скачут через оген и стріляють). Тих.

*

Ей на Яна, на собітку,
Просиме вас на собітку,
Подте вшыткы, до нас вшыткы
Подте вшыткы на собітку!

А на Яна, на собітку
Зарізали хлопці кітку,
Ным ся дівкы позбігали,
Хлопці кітку росторгали.
На Яна, на Купала,
Баба кабат заляпала,
Хлопці пішли й одопрали,
Кабат в кускы поторгали!

На Яна, на рогача,
Зарізали хлопці гача,
Ни солене, ни масчене,
Лем понелом потрясене.
Ой попелу дост не мали
Лем по селу позычали,
А по селу дост попелу,
А по полю дост куколю!

*

Ой на горі, горі
Червененькый оген горит,
Парібці го гашат,
Х капелюшках воду носят.
Кіўко х капелюшках воды,
Тіўко парібской подобы.
Ой на горі, горі
Червененькый оген горит,
А дівкы го гашат,
Х перстениках воду ношат.
Кіўко х тых перстениках воды,
Тіўко дывоцкой подобы. Тих.

*

На Яна, на Янонька
Горіла нам субітонька
Субітонька ясна,
Челядонька красна. Тих.
На Яна, на Янонька
Горіла нам собітонька,
Як горіла, так загасла,
Яка при ны челяд красна!

Уж собітка догоріла,
Уж ся челяд розлетыла. Тих.

*

На ростоцы, на потоцы
Два голубы воду пили,
Пили, пили пак злетыли,
На лелію собі сыли.
Почали си гуторити,
Кого мают оженити:
Ту Марину и Василя
Треба тото враз злучити,
И на Бога поручити
И на Бога единого,
На Василя молодого.
А и на ню наймиленьшу,
На Марину молоденьку.
На выгоні на припоні
Верх потока зеленого,
Пасе Василь коня свого,
Пасе, пасе, попасуе,
На Марину попатрюе.
Марин моя наймиленьша,

Под же ту мі яко инша.
Инша выйде, зрадуе ся,
Инша выйде, зрадуе ся,
А ты выйдеш, засмутиш ся.
На выгоні, на припоні
Припинала Марин коні,
Припинала, припинала,
Червінцями напыхала.
Помыйцями напавала,
Вывела их на ярмачок,
Взяла за ны піторачок,
А за тот піторачиско,
Купила си клапачиско.
Почала ним хлѣб краяти,
Почаў ся йі выгинати.
Якый дябол клапачиско,
Такый другый Васнлиско. Тих.
На Дунаю шаты прала
Горі долом попатряла,
Юж панове з войны идут,
Мого пана коня ведут.
Вы панове пренесчесны,
Де-сте мого пана дыли?

Ой там лежит в ширім полю,
В ширім полю при тамборю (= таборі)
Там ся хлопцы ростинают,
Свою кровцю розливають.
А там ест той кровиченькы
Лем концькам по боченькы.
Його коник пиля нього,
Гребе вожкоў, жалуе го.
А кой мій пан на ня сыдиў,
Та я голый овес йіў,
Теперь не мам сычкы, соломы,
Рознесут ня сірокы, вороны.
Гирле, гирле, білий соколе,
Ця ест там небо в мойі стороні?
Ей небо, небо на лужку-м лежаў
Правоў рученькоў на серци-м держаў.
Матуся ходит, як тиха вода:
Вставай дывусю, вставай молада!
Дывуся встала, ся зрадовала,

Свої служенькы позобуджала :
 Встанте служенькы,
 Сьвітте сьвіченькы.
 Нехай ся сьвітят як в день, так в ночи,
 Няй ся подивлят милого очи. Тих.
 (на Собітці мечут каменя і перескакуют без огев).

* * *

(На вечурках сьпівають):

Ишла, ишла свята Елена глядаючи Божого сына.
 Не нашла она Божого сына, лем она нашла трое жидовят.

Ей жиды, жиды, вы парси жиды,
 Ця вы там были, кой Бога мучили.
 А не мы, не мы, лем наши старши,
 Мы при тім были, як го мучили.
 Піздрий Елено в гору зелену,
 А на ті горі три древа стоять,
 Під трьома древами три гробы лежат:
 А г еднім гробі Ян Божий лежит,
 А в другім гробі сын Божий лежит,
 А в третім гробі свята Пречиста.
 Пред Яном Божим ангелы грают,
 Пред сыном Божим сьвічки палают,
 Пред сьвятоў Пречистоў ружа проквітат,
 А с той мі ружи пташок выльітат,
 Не быў то пташок, лем сам сын Божий,
 Што по цылім сьвіты людий розмножнў.
 Ей амін, амін так нам Боже дай,
 Жебы мы пішли г небесный рай.
 А с того раю аж до другого,
 Аж до царства до небесного. Тих.

*

Зазуленько ряба, де будеш кукала,
 Кой ес сой на бучку вершенько зломала?
 Буду я кукала на зелені сосны,
 Покля мі на бучьку вершечок выросне! Тих.

*

Трепле ся мі очко до того орлочка,
 Треплят мі ся обі, бо бы пішли х тобі! Тих.

*

Мати сына проклинала, на пустиню проганяла:
 Иди сыну на пустиню, иди, иди а не приди.
 Людскы дьти до костела, а ты сыну все до села —
 Людскы дьти юж с костела, а ты сыну тогда з села.

Вышла матка юж е костела, ани ся не розгартала,
Дыти мойі дрібненькое (sic!) а юж же мі не вшиткое!

Сестра моя найстаршое вывед же мі коня мого,

Коня мого сівенького.

Она шаты выношала,

Она коня выводжала

А все го ся звідувала:

И барз горенько плакала

А де же ты од нас підеш,

А брате мій наймиленьший,

Коли же ты до нас прийдеш?

А де жи ты підеш од нас?

А тогда я до вас приду etc.

Коли же ты до нас прийдеш?

Сестро моя наймолодша,

А тогда я до вас приду,

Вынес же мі цыжмы мойі,

Як соненько на спак зыйде,

Цыжмы мойі, дорогої.

А кєрвавий дойджик хпаде!

Она цыжмы выношала,

Сестро моя середуща,

Барз горенько заплакала:

Вынес же мі шаты мойі,

А брате мій наймиленьший etc.

Шаты мої біленькойі (sic!)

Ай піду я, піду битом дороженьком

На нон зеленый вершенько.

Ой пішоў, він пішоў битом дороженьком

На нон зеленый вершенько.

Пішла матка стара сынонька шукати.

Почаў вітрик подувати,

Почаў дойджик пократати,

Ни ту бучька, ни ту крячька,

А Боже мій, де ся дыти?

Стала собі під явора

Під явора зеленого,

Під сыночка, під свойого.

А тот явір, яко сын мій,

А тот камін яко кін мій

Почала голузкы з явора ламати,

Почала кровця цянкати.

Мати моя наймиленьша

Не дала-с мі в сѣлѣ жити,

Дай же ты мі в полю быти! Тих.

*

Ішоў Христос, ішоў за дрыгоў, за дрыгоў,

Надыбаў, надыбаў сироту й убогу,

А што-ж же ты робиш сирото убога?

А иду я, иду хлѣба упрошаю,

Хлѣба упрошаю, мамусѣ шукаю.

А ідий ты, ідий на нону долинку,

Вылом ты си, вылом голузку маленьку,
 А покроп ты, покроп материну в гробі,
 Тамусь ся ті, тамок, матуся обізве.
 А хто то ту ходит, а хто то ту цукат?
 То я сиротонька, што мамусьі шукат.
 Ідий ты, ідий до нової матери,
 Няхай тобі няхай кошульку выпере.
 А як мі ей пере, летит з ней паздіря.
 А як мі ей крає, на сто крат налає,
 А як мі ей шиє, на кронцо*) ей шиє.
 А хпекла мі пляцка як дубовый листок,
 Іщи ся ня пытат, ци-м го зыла вшыток?
 Зыла його, зыла в сьінях за дверями,
 Як піздрю на нього, заливам слезами.
 Як мі варгоч плете, ізбу зо мною мете,
 Як мі главу чеше, то сут по ны шпляхы.
 Свойім дитяточкам як ляля кашечка,
 А мі сиротоньці щира помыечка.
 Зослаў Пан Біг, зослаў ангела сьвятого,
 Вберай ся сирото до неба вічного,
 Зослаў Пан Біг зослаў чорта пекельного,
 Вберай ся мачохо до пекла вічного.
 Жебы-с мя сирото с пекла выбавила,
 Тобы-м твойі ручки, твойі ножкы мила,
 С твойіх ручок, ножок тот бы брудик пила.
 Не рыхло мачохо с пекла выбавити,
 Било ти сироты кривду не робити! Тих.

(На вечурках кладут три стопкы серед хыжи, поімают ся вшыткы за руки, таньцуют и сьпівають так:

На пецу молотвў, а в пецу віяў,
 Жена му зганяла а він ся з ны сьміяў.
 Кудлачу, кудлачу, де твоя жена?
 За пецом, за пецом перепрядена.
 Сьім ріжків-орішків а осме сало,
 Чом же ня не любиш, што-ж ті ся стало?

А долон, мі долон
 На комінку грают,
 Тиханьскы дьвчата

На фарбу екладают,
 Котра гріш, котра два,
 Котра шў таляра,

*) на запит: що значить „на кронцо“? — одержав я відповідь: „што далеко имат“ — отож „на кронцо шити“ = шити рідко. І. В.

Єдна ся вырвала,
Сама таляр дала.
Фарбуйте, малюйте

Фарбу не жалуйте —
На синьо, на біло,
Жебы было мило.

*

Брез мою лучьку вода тече,
Мовила мі мила, же мі не хце,
Як ня не хцеш, не прошу тя,
Гусаре вербуют, хлопці машеруют,
Піду звербую ся. Тих.

*

А буду я вітця просиў:
Татуню, мамуню дайте ми дывуню,
Бо ся з ньом буду жениў!
Як вы мі ей не дате,
Даите сой ей малювати,
Положите ей за скло,
Буде тому ясне,
Будете ся призирати,
Як вы ся надумате,
Самы вы ей тот час дате. Тих.

А долом мі долом на камінку грают,
Тыханьських парібків на войничьку ждают.
А тот паң Ванюсго він им перед веде,
А його Теклюся за ним коня веде.
Вывела го она на зелены лучькы,
Подай Теклюсь, подай свої білы ручки!
Рученькы подала, горко заплакала:
Бодай была я тя Ванюсь не зазнала,
Ни тебе самого, ни коничька твого,
Бо ты мене збавиў вінка зеленого! Тих.

*

Од бучка до бучка под листечком,
Повідж мі дывчатко о вінечку.
Ны-м ті го не взяў, ны-м ті го не украў,
Лем ті мой' дывчатко до воды й упаў. Тих.

*

Долина, долина, меджи долинами,
Нихто того не зна, што є меджи нами! Тих.

*

Кукай мі кукай зазуленько ряба,
А чі мі прикукаш, кого виджу рада. Тих.

*

За то мене за то, за воячка дато,
Бо-м любові дівчата на велике ш்வато. Тих.

*

Жебы я знала, де мій милый косит,
Вынесла бы я му в кановочці росы.
В кановочці росы а в пугарі вина,
Жебы люде знали, же я його мила. Тих.

*

А на горі Сигота пасло дівча ягнята,
Копало си коріня спід білого каміня.
Варило го г молоці: схожайте ся паробці!
Іщу корінь не хвыпіў, юж паробок прилетіў.
А што-ж ты ту принесло ци помело, ци весло?
Принюс ня ту сівый кін, бо я буду дівча твій! Тих.

*

Скажут люде, же я зумрем, а я хочу жити,
Сколько жиў я на сім сьвіті, треба все лишити!
Зостае ся срібло, злато и драгыйі шаты,
Трудно ми их зо собою на тамтот сьвіт взяти.
Штырі дошки, сяжен землы, спасенне з неба,
Як ударят в шиткы дзвоны, юж більше не треба.
В гробі лежат ребра, боки, голова и руки,
Душа піде немертельна на вічнийі муку.
Як упуцат грішне тыло в глубокийі доли,
Засыплют ми піском очи, не глядну николи. Тих.

*

Не буду ораў, ани сяў
Лем си буду розмышляў,
Жебы-м тяжко не робіў,
Голый-босый не ходіў. Тих.

*

А ты жиде на шинку,
Даеш людьом паленку,
Я бы тебе за бороду,
Быс не даваў людам воду.

Ой бо то є водичка
Од нашого божічка.
А мы йому дякувати,
Жебы нам даў хісновати! Тих.
Жала я траву в вербины,
Ї урізала-м палец болит ня.
Ой болит ня, болит, болит ня,
Центеровый листок загой ня! Тих.

*

На горі черешенька трясе ся го-гей!
А під горов сивый кін пасе ся „
Моя мила сама дома боит ся „
Не бой ты ся моя мила „
Шак, прийдем из вечера „
Обночуем до рана білого „ Тих.

На широкій меджи там дівчатко лежить,
Подме го зобудзиц, будеме го любиц. Тих.

*

А як я ту преночую, кому же я подякую,
Подякую ті челяди, што мя стады выпровадит. Тих.

*

Зышоў ем до корчмы файку закуртити,
Боже мій єданный! хотыли ня бити!
Хотыли ня бити, миленька не дала,
Так она повіла, же фраіра мала! Тих.
Ой маю я косу, але ншоў не кошу,
Горі селом, долы селом на параду ношу.
А моя коса з самої оцели,
Бере траву и отаву по при самій землі. Тих.

*

Таку я си фраіречку достаў,
Як бы мі ей пан Біг з неба зослаў,
Такы она чорны очи мала,
Як бы сой змалювати дала. Тих.

*

Яка лыгам, така встаю,
А плакати не престаю,
Кебы-с прийшоў пред недыльоў,
Бы-с ня нашоў на постели,
А як прийдеш по недзели (недылі),
То ня найдеш х чорны землі. Тих.

*

Заграй мі потряску,
Стратила-м запаску —

Заграй же мі щи раз,
Стратила-м другый раз. Тих.

*

Калиноньку ўамлю, березонька гне ся,
Чуджы жены люблю, свою не хоче ся.
Чуджій жены куплю чепец, жебы ся ховала,
Своійй жены вломлю ребро, жебы умерала. Тих.

*

Нл Яна, на Янонька
Горит наша субітонька,
Ся субітка розгорює,
Вся ся челядь посходжує.
Собітка (субітка) догоріла,

Юж ся челяд посходила.
Просиме вас на субітку,
Спечеме вам чорну кітку,
Ни солена, ни мащена,
Лем попелом потрясена. Гр. (Ожинне).

*

Сьпіваночки мойї, як ня поминули,
Як тоты квіточкы, што на ярї квітнули. Гр.

*

Іщи раз, іщи раз мила попробую,
Як ми тя не дадут, то ся завербую. Гр.

*

Плакало дівчатко, нарікало гласом,
За вічком зеленым, за дівочкоў красоў. Гр.

*

Так ем ся выдала на тот короткий час,
А я так думала, же буду дівкоў зас. Гр.

*

Сьпівам я си сьпівам, чом быи не сьпівала,
Мамичку мам добру, не буде ня кляла.
Мамичку мам добру, нянічка лыпшого,
Буду си сьпівати до рана білого. Гр.

*

Волкы мой, волкы, сама сивина,
Як я вас попродам, напю ся вина. Гр.

*

Жебы я то знала, же я ту не буду,
Не носила бы я на бережок воду,
Но бы я носила на зеленый горбок,
Абы ми ся достаў тот шварный паробок. Гр.

*

Мамо моя, мамо не зганяй ня рано,
Бо мойї рученькы нароблены давно.
Лем ня втогды зожен, як соненько зыйде,
Дост ти ся нароблю, ныз горы обыйде. Рад.

*

Юж ся поженили, лем я еден застаў,
Ачень бы я, ачень шварне дівча достаў. Рад.

*

Буде ся смутила гора и долина,
Же я ей не буду веце веселила. Рад.

*

Одтале (оттале) я піду, закочу колечко,
Зостань же ми здрава моя фраіречко. Рад.

*

Ой Боже мій, Боже, змилуй ся на до мноў,
Станула-м на камін покотиў ся зо мноў.
Покотиў ся зо мноў в глубоку долину —
Боже мій миленький! юж я в ны загыну. Рад.

*

О Боже мій Боже, што ся набоженькам,
Ця я ся даколи роскоши дочекам. Рад.

*

Што будеме робиц, кой сме поробили,
Будеме ся качац з горы до долины,
З горы до долины з Ваньом на малины:
Дай ми Ваню малин, бо-с ня вінка збавнў! Рад.

*

О Боже мій Боже, змилуй ся на до мноў,
И над тым дївчатком, што банує за мноў. Рад.

*

Гору ем перешоў, долину не можу,
Фраїречку-м нашоў, а жену не можу. Рад.

*

Широко, далеко листочок по гаю,
Ище шире, дале до миленькой маю. Рад.

*

Не далеко маю, лем брез загороду,
Виджу миленького, лем выйду на воду. Рад.

*

Сьвіт сонечко гво дни, ты місяцю г ночи,
Ті білі челяди, што ходит по ночи. Рад.

*

Сьвітло бы соньце, хмары му не дают,
Взяў бы шугай дївче, люде розгваряют. Рад.

*

Засьвіт мі місячку и ты зарьо ясна
Пред тоты дверечка, де дївочька красна. Рад.

*

Як піду одтале (оттале), як бым ту не была,
Не повім нікому, же ем ту служила. Рад.

*

Зозуленька кукат, а мі серце пукат,
Юж ся мій миленькый на воєнці бўукат.
Воєнка, воєнка, на воєнці сьміўо,
Але на воєнці веселости маўо. Рад.

*

Когутику рябый, не ход мі на гряды,
Не дзюбай лелию, бо я тя забию. Рад.

*

Росне мі, росне фраїречька в Кросні,
Не піду по ню сам, лем коничька пошлю. Рад.

*

Юж сема година на турни выбвля,
Кой мі моя мила дверка отворила. Рад.

*

Отвор мі миленька сріберный облачок,
 Бо я тобі несу дванадцет яблочок.
 Дванадцет яблочок, тринадцете собі,
 Отвор мі миленька, бо я иду к тобі. Рад.

*

Ой піду я, піду, де ся вода сьїє,
 Возму сой дівчатко, што ся радо сьміє. Рад.

*

Иду коло воды, вода на ня брызкат,
 Няй ня ледачина за ручки не стискат.
 Ледашто, ледашто, велька ледачина,
 Чкода Боже патриц чорныма очима. Рад.

*

Зелене-м посьїяў, зелене мі зышло,
 Яке-м дівча любнў, таке за ня пішло. Рад.

*

Мій милый, мій милый моя перелечько,
 Як я тя не виджу, болит ня сердечько. Рад.

*

Колыш же ся колыш колысочько (коўысочько) сама,
 А чей бы я пішўа до работы з рана.
 До работы зрана, з вечера до спаня,
 Коўыш же ся коўыш коўысочько сама!
 Коўыш же ся коўыш, коўыско на землі,
 Прийдут тя коўысац два з неба ангелы. Рад.

*

Шуміўа береза, кой ся розвиваўа,
 Пўакаўа дівчина, кой ся віддаваўа.
 Шуміўа береза, шуміў зелений гай,
 Запўакаўо дівче, запўакаў і шугай.
 Дівче запўакаўо, же ся не выдаўо,
 А шугай запўакаў, же дівчатко не взяў. Рад.

*

За дражечкоў иду, аж ся дражка курит,
 Гвойду до касарны, аж ся трясут муры.
 Не за то ся трясут, же-м я до них пришоў,
 Лем ся за то трясут, жебы-м з них не вышоў.
 До касарны гвойду як ружа червена,
 А з касарны вийду, як трава зелена.
 Такой ты Янічку, як трава зелена,
 Лем тя приздобила пантлячка червена. Рад.

*

Кониченьку сивий, дай же мі ся злапац,
Почкай параднице, будеш за мною плакац. Рад.

*

Коник мой, коник мой, уздечка не моя,
На угерські страны фраіречька моя. Рад.

*

Магера*), магера! як я тя мало мам,
С чого же я, с чого милому перко дам?
Ой маю я маю в заградці делию,
То я миленькому перечько увию.
А перечько трусе поламало мі се,
Три разы докола фраіречько моя! Рад.

*

Добре тому паробкови,
Што ся женит при ойцови,
При ойцови, при мацери,
Серце ся му розвеселит. Рад.

Ганцю лайте, Ганцю бийте!
Попутала коні в житы,
Попутала шыткы штырі,
Шытко житце столочили. Рад.

*

Попатрий дывчатко на суху березу,
Скоро ся розыве; то я тебе возму.
А я попатрала и вчера и гнеска,
А суха береза еше барже выхла.
Попатрий дывчатко; як камін над водоу,
Як тот камін сплыне, оженю ся с тобоу.
Попатрий Янічко, вельо зьвізд на небі,
Як іх порухуеш, то піду за тебе.
А де ты сой дывко розуму набрала,
Же ты мі так зараз одповісти знала?
Я го не набрала, лем мі так пан Біг дау,
Жебы ты ся з мене смішкы не выкладау. Рад.

*

Сирота без ойца, горше без матере,
Хто-ж мене почеше, кошелю выпере?
Як я си засьпівам на высокі горі,
Почуе ня мамця аж на теметові.
Она ня почуе, зараз ся расплаче,
Же ейі дывчатко по горах щечоче.
Сирота-м, сирота-м, горша од каменя,
Бодай ся сиротыі проступила земля.
Чорна земличенько, чорныіша од мене,
Взяла-с мі мамічку, возми же і мене.

*) = магеран, мадяран, майран *Origanum majorana*.

Я ти ей не взяла, лем ей ти прикрыла —
А Бозюсю душу, а я тыло мушу. Рад.

*

Ой ішла, ішла сиротичька там по все,
Стрітили сиротку, стрітили ей два псы.
Деж ты, де-ж ты ідеш сиротичько по все? (= по селы)
А іду, я іду та мамусы шукац.
А іди та ідий там на ей гробичок,
Задуркай, запукай а ци ти ся візве.
А хто-ж то по мойім гробику так стучит?
А то я мамусю, бо мі брез вас біда.
Што-ж ты бы гев йіло, што-ж ты бы гев піло?
А йіла бы я там сухы кореникы,
А піла бы я там ту Божу росичку.
А ідий ты ідий до тамтой матере,
Няй она іс тебе кошелю выпере.
Як она мі пере, за власы ня бере,
Як она з ня качат, хыжу мноў выкачат,
Як мі істи дає до мамцы мі лає. Рад.

*

Марысю тетина мы собі родина,
Бо мы полюбили єдної маткы сына.
Єдної маткы сына а другої кальвина,
Марысю тетина мы собі родина. Рад.

*

Колесечка яворовы, десте ся туляли?
Пред качмарьом на брезечку там ся поламали. Рад.

*

Мамусь моя, мамусенько не дай ня за нього,
Він ся купаў при Дунаю, патрила-м на нього.
Кед ся купаў, няй ся купат, а я з ним не буду,
Ани єму ручкы не дам, ни за не (за ни) не піду! Рад.

*

Розсыпали мі ся на кабаты фаўды,
З'охабиў ня Янчик, не знам ці то правда. Рад.

*

Машіруй воячку, ци камін, ци вода,
Ци то пане Боже воячка не чкода?
Яка темна ночка, яке вельке блато,
А мои ноженькы не пытают на то. Рад.

*

Была я весела, але не в тім рочьку,
Пішла мі веселіст за гору высочьку.

За гору высочку, за муры червенны,
Юж мое сердечко смутне невеселе. Рад.

*

Дай ся мі Божічку вмолити, впросити,
Жебы мі братусьо вышоў з Гамерны. Рад.

*

Сеструсь, моя сеструсь яблучко мі не струж,
Розкрій го на двое, зьвіме го обое! Рад.

*

Боже мій єдиный, Боже мій предобры,
Як ся кождый боит дзевечкы худобной. Рад.

*

Боже мій любенькый, сьвіте мій марненькый —
Мушу войовати хлопец молоденькый. Рад.

*

А Боже мій Боже, яка я несчесна,
Юж моя зьвиздонька на небі загасла.
Єдна мі загасла, друга засьвітила,
Вірю в пана Бога, же буду счесьлива.
Вірю в пана Бога и в панну Марию,
Же буду шесьлива на другу недбілю! Рад.

*

В зеленім гайіку пташкове сьпівають,
Юж мого Ясенька на войну волают.
Волают, вслают, повідж мій Ясеньку,
На кого-ж ты лишиш мій Ясеньку мене?
Лишу ты на того, што панує в небі,
Три рочкы выстою, верну я ся к тобі.
Три рочкы минуло, юж Уланы идут,
Спід мого Ясенька кониченька вєдут.
Вєдут они, вєдут жалобоў закрыты,
Юж мій Ясуненько на войнбі забитый.
Кєд його забилн, не жалуй же того,
Иде нас сто тїсяч, выбер сой єдного.
Хоц бы ты вас ішло тїсяч, тїсячами,
Не єст ты такого, як мій Ясь коханий.
Бо мій Ясь коханий маў очка сивенькы,
Маў очка сивенькы, личка румяненькы! Рад.

*

Пусте, село, пусте, Радоцина пуста,
Ой єдна дзевечка в Гамерику шусне.
А кєд она шусне, голову завїє,
Юж мое серденько на двое думїє.

А серденько мое не думій на двоє,
 А лем думій едно та підеме г едно!
 Бодай Гамерики синє море высхло,
 Який там приходит із мого обыстя!
 Ей жалю, мій жалю, як тя мам жалувац,
 Возму згорівчину, возму тя частувац.
 Широка, далека тота Гамерика —
 Чкода Боже од нас до ней челядника. Рад.

*

Радоцина варош, округле селечко,
 Кебы не камя, было бы містечко. Рад.

*

Жаль маю, жаль маю, за тобоў шугаю,
 Жаль маю великий за тобоў миленький —
 Прос дывчатко Бога и я буду просвў,
 Жебы ня цысарскый конюсьо не носиў! Рад.

*

Буде зима, буде зима, буде велький мраз,
 Ой замерзла студеничька і замерзне зас.
 Ой возму я сокыречьку, протну, протну студеничьку,
 Буде вода враз, буде вода враз! Рад.

*

Калина, малина над водоў ся трясе,
 Моя фраіречька не рада ся чеше.
 Куплю ей гребеник за дудок сріберный,
 Жебы ся чесала під вінок зеленый. Рад.

*

Оче наш, нже ес, дывчатко скады ес?
 З білого Сарыша, глядам товариша. Рад.

*

На припецку горит, а в пецу ся палит,
 Не бер тоту дывку, што ей мати хвалит.
 Не за то ей хвалит, жебы добра была,
 Лем ей за то хвалит, жебы ся ей збыла. Рад.

*

В вышнім кінци ружа, в нижнім розмарія,
 А на середині дывче як лелія. Рад.

*

Подувай вітричку з горы до Дунаю,
 Бо юж хлопцы идут з угерского краю. Рад.

*

Заградичька, заградичька за хыжоў терньова,
 Росне мі там розмарія, біленький вершок ма.

Росне мі там розмарія, шак о ныі добре знам —
 Нытаў ся ня білыі шугай, ци я ся му здам?
 Я ся му, я ся му не здам, бо я ем худобна —
 Глядай собі в ширім поліу, котра тобі ровна. Рад.

*

Понад горы, гей там понад Дунай
 Стоіт жовняр, вірныі гадат: (= думае)
 Скажи мені сивыі соколе,
 Ци ты там не быў в мойі сторони,
 Моя мила ци тужит до ня?
 Тужит, тужит, на лужку лежит,
 Праву рученьку на серцю держит.
 Матуня ходит як тиха вода,
 Вставай, вставай цурусь молада!
 Цуруня встала, ся зрадувала,
 Свойі служенькы позбуджувала,
 Встаньте служенькы,
 Сьвіттьте сьвіченькы,
 Най ся сьвітят гво дни, г ноци,
 Най ся подивлю милому в очи,
 Ци не змарныі сьвітом ходячи.
 Змарніі, змарныі на личку зблядныі,
 Про тебе миленька, бом ты не выдыі! Рад.

*

Подувай вітрицьку на мою ўавичьку,
 Подувай мі гво дни, най мі охолодне! Рад.

*

Не думай си коничьку, не думай,
 Преплынуі ты Тису, преплынуі и Дунай. Рад.

*

А на горі Сигота пасе дывча ягнята,
 Што бы дывча робило, якбы ягнят не было?
 Копало бы коріня спід сивого каміня,
 Варило го в молоцы: сходжайте ся паробци,
 Еще корінь не скыпіі, юж паробок прылетыі.
 Чого-ж ты ту прылетыі,
 Кед ты мене не хотыі?
 Вчера-с гвариі: возмеш ня,
 Гнескы гвариш: не хцеш ня. Рад.

*

А гаю мій гаю загаили мі ты,
 Шлюбоване дывча не заградят мі ты! Ч.

*

Під йоблачком явор посаджений,
 Сьпіват на ным пташок премилений.
 Слухай дьівче, як тот пташок сьпіват,
 Же з велькой любости нігда нич не бьват! Рад.

*

Дьівчата не ходте коло быстрой воды,
 Не зберайте квіткы, бо то не ягоди. Ч.

*

Бывайте мі здравы мойі товаришкы,
 Штосте ходжували разом на орішкы,
 Разом на орішкы, разом на черничькы —
 Бывайте мі здравы мойі товаришкы! Ч.

*

Квіток дьівча квіток, закаль не маш дыток —
 Будеш мало дьіткы, спаднут с тебе квіткы. Ч.

*

Югора, Югора зелена Югора —
 Падают орішкы до нашого двора. Ч.

*

Не жениў бы я ся, жебы не Марыся,
 Але то Марыся сподобала мі ся.
 Марысю, Марысю я тебе не лишу,
 Я твойі оченька на папір запишу. Ч.

*

Кониченьку сивый буд же мі счасливый,
 Як піду на войну, бы ня не забили.
 Як піду на войну, на тоту войничьку,
 Бы ми не забили мою головичьку. Ч.

*

Кониченьку сивый вынес ня з муравы,
 Як ня не вынесеш, стрілю ти до главы,
 Стрілю ти до главы, до правого бочька,
 Як ня не вынесеш спід того горбочька. Ч.

*

Кошары, кошары, малюваны колы —
 Приспало ся дьівча, само не зна коли. Ч.

*

Не двой дьівча, не двой*), паробкови не двой,
 Вера же му не двой, бо він не буде твой. Ч.

*

Мати моя мати, де ся міло спати?
 Пред своїма дьверьми на сивім камени. Ч.

*

*) двоити = гварити комусь „ви“, викати. І. В.

Сьпівайте дівчата на поли поволи,
Як прийдете домів не буде юж коли. Ч.

*

Як я жала ярєц, грізала-м ся х палец,
Бо-м ся припатрjala на милого танец.
Ей кебы-с знаў Янчїк, яе ня болит пальчїк,
Навертаў бы-с воли и з горы и з доли. Ч.

*

Сьпївала бы-м даку, та не знам ни яку,
Под же ня навчити черняньскый дзаяку! *) Ч.

*

Як ня огварила тота една дївка,
Бодай не зносила зеленого вїнка. Ч.

*

Пасут ся овечкы помедже смеречкы,
Не треба югаса ани югасечька. Ч.

*

Як я си засьпївам красны, по дывоцкы,
Аж ся мї розовют сухы голузочькы.
Як я си засьпївам красны, по дывоцкы,
Аж ся мї розовют пїд бучьком коренї. Ч.

*

Я вїнку зелены, як найкрасша пава,
Не жаль тя стратити, кед ся зыїде пара!
Стратила-м, стратила-м, што-м радо носила —
Вїночок дзеркало, не знам, де мї хпало! Ч.

*

Сред поточка зеленого
Пасе Ваньо коня свого,
Пасе, пасе, попасує,
На Теклюсю попатрjює.
Теклюсь моя! выйд же го мнї,
Дай ми ручкы, дай ми обї,
Не так ручкы, як колена,
Бо ты будеш моя жена!
А в выгонї, на приповнї
Припинала Теклюсь конї,
Припинала, припинала,

Черницями напихала,
Черницями напыхала,
Помыйцями напувала.
Вывела нї на ярмачок,
Взяла за нї пїгорачок.
За тот пїгорачок
Купила сой тот ножичок —
Почала ним хлїб краяти,
Почаў ся йї выгинати.
Якый дябол тот ножиско,
Такый другый Иваниско. Ч.

*

Не хотыла павонька з дуба воду пити,
Не хотыла Теклюся Ванюся любити.
Юж почала павонька з дуба воду пити,
Юж почала Теклюся Ванюся любити. Ч.

*

*) мїсто „дзаяк“ тепер вже кажуть: „дяк“ або „жає“. І. В.

Червена файфа дротова, дротова,
Преспала ся Текля Роздільського.
Вставай Теклюсь, бігай до Преслінського на оген!
Вставай Ванюсь, підеме до шлюбу в добрый ден! Ч.
(Ті три пісні сьпівають на „Субітку“, пор. стор. 346.).

*

Прийд до нас Янічку на другу недѣлю,
Буде капелія грала на мойім весьлію.
А хоц бы ті грала аже цыла банда,
Я ті на ню не піду, была бы мі ганьба. Ч.

*

Кобіто, кобіто, сховай кожух на льіто,
А перину на зиму укывати дытину. Ч.

*

Братко мі ся женит, піду на веселе,
Буду ся припатраў, яку паню бере.
Сьдидит собі за столичком медже друженьками,
Втерат сі оченька трусьима пірцями.
Хоцбы-с вытерала и позлотец дала,
Юж така не будеш, яка-с ты бывала! Ч.

*

А кебы я знала, де моя мамічка,
Выросла ми на них зелена травичка.
Пішла бы я пішла травичку зожати,
Кебы то я могла травичку достати,
Встанте мамусь, встанте, босте ся выспали,
Дрібныма сироты нас сте полишали! Ч.

*

Бідо моя бідо, як ты мам бідувац,
Куплю ти згоріўкы, буду ты честувац,
Куплю ти згоріўкы и за ірейцар вина,
Жебы-с памятаўа, коли-м ты гостиўа. Ч.

*

Боже ты наш Боже! не забывай о нас,
Як о нас забудеш, нич не буде по нас! Ч.

*

Гора моя гора, хто ня на ны волат,
Волат ня миленькый, Боже мій любенькый. Ч.

*

О Боже мій Боже, што буду робиўа,
Забнўо милого дrevкo яворове. Ч.

*

Де бы-м ораў, де бы-м гнаў,
 Я бы тебе дывча взяў,
 Абы-с знало косити
 И за пўугом ходити. Ч.

*

Сыла муха на коноплю, увалила квіт,
 На што ты ня пані-матко завязала сьвіт.
 Вольіла-с ня пані-матко до кляштору дати,
 Абы м там ся научила на органкох грати. Ч.

*

Сьпівала-м бы-м собі, та не мам охоты,
 Бо ми доказали доновинкы тоты. Ч.

*

Як я зумрем, як я зумрем, хто же ту зостане?
 Хто згоріўку буде пити, як мене не стане?
 Будут, будут люде пити, мене споминати,
 Де же тота хрещеноўка, же ей не видати?
 Ни в корчмі не пие, ни в церкві не стае,
 Хто же ейі худобонькы дома дозирае?
 Їет там х полю роса и зелены квіткы,
 Дозирают худобонькы ейі дробны дыткы. Ч.

*

Іде дывча лучкамі, розмахуе ручкамі,
 Стрیتیў ся з ним паробок: покаж дывча заробок?
 До кашенні сягло, сто златыхъ выцягло,
 И хусточку червену за сто златых куплену. Ч.

*

Закаль была молодичька, цылювали мене в личька,
 Тепер стала стара баба, цылювали-б была-б рада. Ч.

*

Така я, така меджи богатыма,
 Як шута овечка меджи рогатыма.
 Шутую овечку рогата ударит,
 Богата дывечка худобну огварит. Ч.

*

А цы я пес, же мя не хцеш —
 За штыри дукаты куплю си не таку,
 Яка ты ес. Ч.

*

Піду я до лыса по білы гыреыны,
 Не е то, не е то як наши газдыны.
 Піду я до лыса на білы буківкы,
 Ой не е то гардших, як червяньскы дывкы. Ч.

*

Худобна, худобна, с худобного дому,
Так мі сьвітит сонце, як і багатому. Ч.

*

Ей не є то, не є, як панські кухарці,
Підскакує коло кухні, облизує пальці. Ч.

*

Юж єм быў за гороў, мила ня познала,
По ті кошуленьці, што мі вышивала. Ч.

*

Пішоў мій миленькый, ани го не видно,
Лем му за дражечку підковочок слыдно. Ч.

*

Вербуют, вербуют гусаре на коня,
Вера побанюєш фраірэчко моя. Ч.

*

Незвербуваў єм ся про зелене пірко,
Лем єм ся звербуваў про тебе фраірко. Ч.

*

Не тота мі мила, што мі перко вила,
Лем мі тота мила, што мі го купила. Ч.

*

Фраірэчко моя увий мі перечко,
Зелене, червене в Пряшеві роблене. Ч.

*

Свитай Боже, свитай, жебы скоро ден быў,
Жебы я увидыў, в котрі я хыжи быў?
Ци в ті муровані, ци в ті будовані,
Ци в ті на брежечку, де мам коханечку. Ч.

*

Червене яблочко, в кешени го ношу,
Кто ся на ня гнівват, ним го перепрошу. Ч.

*

Што ся червеньіє на высокі горі?
Червене яблочко на слодкій яблони.
Што ся червеньіє на высокі горі?
Забў кочіш жену про парадны коні. Ч.

*

Не кос лучку, не кос, най ся зеленіє,
Не бер парадницю, най ся выстаріє. Ч.

*

Як я ишоў за грядами, нашоў хустку вышивану,
Ци ей мила, ци не мила шила, лем бы она вышивана была. Ч.

*

Кошар мам, кошар мам, в кошарі нич не мам,
Лем одну овечку, другу коханечку.

Коханечко буд же мі здорова!
Добру ты ня коханечку маў,
Добру, добру, не хоц яку,
Не будеш маў ныгда таку! Ч.

*

Кой я пасла качата, впала кача до блата,
Як мі тота кача згине, шибеницька ня не мине! Ч.

*

А Боже мій Боже, што буду робити,
Не хоче мі ягна з вівцями ходити.
Ой Боже мій Боже, яка я несчесна,
Же моя зьвиздонька на небі загасла.
Єдна мі загасла, друга засьвітила,
Вірю в пана Бога, же буду счеслива. Ч.

*

Коник мой, коник мой, овечка не моя,
На угерскі страні коханечка моя. Ч.

*

А Боже мій Боже, што буду робити,
Милый Бог високо, родина далеко. Ч.

*

Сьпіваночки мойі, де я вас подыю?
Выйду на поляну, там я вас посью. Ч.

*

Цы я несчесливый, ци мій коник сивый,
Цы мі поробили коханечкы штырі?

*

Маю фраіречку долем при яречку,
Подабат ся людям і мому сердечку. Ч.

*

Не я, не я, сама ты ня волала до керту,
Сама ты мі орішкы давала,
Аж мі моя кышенъ выпала. Ч.

*

Боже мій, Боже, што буду робила,
Покотиў ся зо мноў камін в глибоку долину. Ч.

*

Сирота, сирота, сироты не вірят,
Бы ся сироты земля проступила. Ч.

*

Дівчата, дівчата, де підете на траву,
И я з вами піду, накошу отаву.
Накошу, накошу, на купку наношу,
Не повіджете нікому, будете мати готову. Ч.

*

Яворе, яворе, де ты яворята,
В ростоці, потоці плачут сегенята. Ч.

*

Чорны йочи ладны, они сут парадны,
А сивы ладныіши, бо сут парадныіши. Ч.

*

Мамцю моя мамцю, куп же мі румянцю,
Быи ся румяныла як піду до танцю. Ч.

*

Шиткы фраіречкы идут на весыля,
Боже мій любенькый, де ся моя дыла? Ч.

*

Горо моя горо, хто ня на ню волат?
Волат ня миленькый, Боже мій любенькый.
Горичка горуе, мій милый бануе,
Ты горо не горуи, мій милый не бануй! Ч.

*

Мила моя мила, ты мі вірна была,
Як я ночку заспаў, ты ня зобудула. Ч.

*

Под облачком мурована студня,
Яка ты мі моя мила брудна.
Жебы ты ся в ті студны умыла,
Была бы ты як лелыя біла! Ч.

*

Маю пискалечку о дванадцет дірок,
Не хоче пискати до богацкых дывок.
Як я си помышлю о ті едні дывці,
Пискалечька пискат и на едні дырці. Ч.

*

Сьпівала бы-м собі Явічку о тобі,
Але ты парадны позераш по собі. Ч.

*

Писала кральівна до гузарів,
Же цылыи регемент вырубаныи.
Гоп-ся-ся! гоп-ся-ся! напийме ся,
А як будут вербувати, звербуйме ся! Ч.

*

Кермеш, кермеш, кермешове, давно я ся на тя строїў,
Давно, давно, лем піў рочка, юж о тобі бесыдочка. Ч.

*

Мати моя мати, дай мі ся выпати,
Пред своїма дверми, на білім камени. Ч.

*

Подувай вітричку на мою главичку,
Подувай із долы, най ми охолодне. Ч.

*

Гора, гора, горувата, моя мила волювата,
Хоц бы была о три воля, она буде про то моя! Ч.

*

Миленька. миленька, яка-с мі шумненька,
Як г наші заграді ружа червененька. Ч.

*

*

Шуміли дугы 2. та лозовое прутя,
Люблю тя дывче 2. про люди не возьму тя.
Не так про люди 2., як ми мати не велит,
В мене за тобоў 2. серденько дуже болит. Ку.

*

Ходит Штефан по ражданю врач (враз?) ходит,
І г ньому ся святы Ян пригодиў,
Ходьме брата по ражданю, по счесности,
Нам ся гнесь з'явяют небесны ясности.
Над Вифлеєм зьвізда ясна засьвітіла,
Де Пречиста дыва сына породила.
А де-ж ты его породила Марийо?
У Вифлейемі у стаянцы — алилуя!
А чим ты го выкупала Марийо?
Сама річка приплынула — алилуя!
А чим ты го повивала Марийо?
Целюсенькы семустовы — алилуя!
А в чім ты го колысала Марийо?
В колысойцы мармуровій — алилуя!
Трие царі як ся о тім дитятю дізнали,
Гво дни, г ноци не приставши там біжали.
А перший цар такы дары даруваў:
Сріблом-златом тото дитя обкладуваў.
А другый цар такы дары даруваў:
Ливан-миром тото дитя намазуваў.
А третій цар такы дары даруваў:
Самым Христом тото дитя іменоваў.
А хто-ж то быў хресный отец?
Цимборія, монстранція, алилуя! (sic!) Ку.

*

Три дубонькы, три дубонькы, явір зелененькый,
Погыбае на вйнойцы вояк молоденькый.
Погыбае, погыбае, юж час умирати,
Прошу я вас милы брата, дайте мамці знати.

Дали старій мамці знати, ой прийшла матуся,
 Обернула біле личко напротив синуся.
 Обернула, обернула і обцїлювала,
 А юж я тя у чужинї сынку не спізнала. Ку.

*

Попід гай зелененькый брало дївча лен дрібненькый,
 Брало, брало і стелило, до тихого до Дунаю говорило:
 Дунай, Дунай тиха вода, кому-ж я ся сподобала така млода?
 Ци попови, ци дякови то дай Боже, лем дакому пїячиску не дай

*

Боже! Ку.

(Собіткы). Носят ріще бодай зо два дни на купку пастухы
 люб дївчата, запалят вечер, то ся спалит і худобы женут без той
 огень, як юж поломени не буде, а то жебы худоба не храмала.
 Дївчата і хлопці скачут брез огонь. Сьпіваут:

Яна, Яна на купана	На Иваня, на купаня,
Хрінка хріна припинала,	Купала ся гречна панна.
Копривищем напыхала:	Хто же выйде на собітку,
Ід же хріне копривище,	Спечемо му чорну кітку,
Поведу тя на торжище,	Поставимо на порожок,
Куплю за тя кочержище! Ку.	Зідять хлопці як горошок. (Середниця).

*

На Івана на Купана*)	Малювана над ньоў стоїт.
Дывулька ся залюпала,	Залюпана за муж пішла,
Залюпана кровы доїт,	Малювана на сміх пришла. Щ.

*

*

*

У батька зросла м, від батька-м пришла-м,
 А вжеж тая дороженька терном заросла.
 Терном заросла, листем припала,
 Червоною калиною понадвисала.
 Терен высїчу тай го згромаджу,
 С червоної калинонькы віночок сплету,
 Віночок сплету, на голову вложу,
 Чей же я ся молоденька до батька верну. Щ.

*

Ой Боже мій Боже, што маю робити,
 Маю я барана, не хце з вівцями ходити.
 Ци его забити, ци его лаяти,
 Ци его качмарьови за вудку**) продати? Ту.

*

*) Славянське божество Ку пало в тутешних піснях зве ся також Ку пан і Ку пань. І. В.

**) вудка = польск. wódka.

Ой не пийте вудку, бо вудка не вода,
Зложім ся ушыткы, бо едного чкода. Ту.

*

Піду я до млына, што ся в млыні дыє?
Вшыткы куры поздыхали, лем когуток піє. Ту.

*

Ой мала бабка йідного цапка бом-бом, коц-коц і тара!
Не мала она го чим годувати " " "
Післала она го під мур пасати " " "
Ід же ты цапонько під мур пасай ся " "
А все на вечер домів привертай ся " "
Ой пішла бабонька глядати цапонька " "
Не найшла она з него лем два ріжейкы " "
В йіднім ріжейку йісти варила " "
В другім ріжейку пражу пражила " "
А на тоту пражу гости упросила " "
Гостыте же ся гостыте мої любі гости " "
А за моім цапком Пана Бога просыте! " " Ту.

*

Два дубонькы, два дубонькы, явір зелниенькый,
Погыбає в чужім краю жоўнір молоденькый.
Погыбає, погыбає, юж прийде вмпрати,
Просит милой, просит милой: дай мамоньці знати!
Іде мати, іде мати, іде матіночка,
Обернула біле личко напротив сыночка.
Обернула, обернула і поціловала:
Таже я тя мій сыночку в чужім неспознала.
Сыпте брата, сыпте брата високу могилу
Посадьте ми выше главы червону каліну.
Будут пташкы прильітати каліноньку йісти,
Будут міні приношати від мамыкы вісти.
Жебы мене не ховали ни ксєнжа, ни дяци,
Жебы мене поховали цысарскы вояци! Ту.

*

Гей все лем двох нас товаришеньків, двох нас,
Гей выйди, выйди наша миленька до нас!
Гей не выйду, не выйду, бо ся бою морозу,
Мау біле личко, мау біле личко, то си поморожу.
Гей не бій ся наша мила морозу,
На біле личко ядwabну хустку зложу.
Гей не выйду etc.

Мау білы рученькы, то си іх поморожу.

Гей не бій ся etc.

На білы рученькы рукавиченькы зложу.

Гей не выйду etc.

Мау білы ноженькы, то си іх поморожу!

Гей не бій ся etc.

На білы ноженькы черевиченькы зложу! Ту.

*

(в Великім Пості сьпівають):

А в недылю по обіды ходит Пан Біг на Беськиды,

Ходит, ходит тай думає, стрітнў дывче при Дунаи.

Дывче, дывче похильни ся, дай ми води напити ся!

А ни ти ся не похылю, ани воды ти не даю.

Бо та вода ест нечиста, в споды листем припадиета.

Дывче, дывче вода чиста, лем ты дывче барз нечиста.

Як ся дывче того влякло, на колынах крижом клякло.

Дывче, дывче не лякай ся, ід до церкви сповідай ся!

Як ся дывче (дывча) сповідало, на порох ся розсыпало.

Самы свічкы засвїтили, самы дзвоны задзвонили.

Самы дзвоны задзвонили, всї свьаты ся поклонили! Ту.

*

Андрій за горами, Андрій з-за гір іде,

Шварне дывча веде —

Мати то узріла, йісти готовила,

Пред Андрія меду, пред невісту леду.

Пан Біг то увидьв, йїдло переміниў:

Пред Андрія леду, пред невістоў меду.

Андрій лем раз вкусиў, на люжко ся вруцїў:

Тобі жено, тобі штириста на столі,

Тобі сестро тобі штыры кравы дойны!

А мій сынку, а мій, што-м тя годувала?

За што мамцю, за што, што-сь ня счарувала! Ту.

*

Гей спознаш ня миленькый, спознаш ня по перку,

Як ся будеш прохаджаў по зеленім верху! Ту.

*

Ниже Туриньского зелена отава,

А в Туриньскім дывкы як найкрасша пава.

Ниже Туриньского зелена коприва,

А в Туриньскім хлопці сама біда крива. Ту.

*

Як я си заспіваю красны по дывоцкы,
 То ми ся розывют сухы голузочкы
 Хоцбы ся розвилі бучкы і яличкы
 Юж мі так не буде як коло мамічкы. Ту.

*

Ганю моя Ганю, я тебе не ганю —
 Ганят ми тя люде, же с тя шельма буде! Ту.

*

На горі, на горі на малженській горі
 Там біжа мати приснула.

Пришоў і ней сам Ісус Христос:
 Мати моя наймильйша ци с спала-с?
 Спала-м синоньку, спала —

Лем ми ся приснуў дивный сонойко,
 Же-м тя видыла на кресты прикованого и прибитого.
 Сонейко сходит, біжая мати свого сына за ручейку водит.
 Вывела го під небеса, небеса ся отворили,
 Ангелы ся поклонили.

Витай, витай чиста мати, чо-с на тім сьвітѣ, так зблядла?
 На тім сьвітѣ злы неприязници на кривду судят..

Святыі Петре, святыі Павле возь в праву ручку жоўту
 Ід люд научати, научай хромого, слышого... [табличку,

А хто тот пацыр выгварит, тому буде царство небесне отворене
 а пекло на вієы завкнене. Ту.

*

А Боже мій Боже
 На мій фрасунечек,
 Як ся мі погнываў
 А мій коханечек
 Погнывала-м едного
 Яеюсенка моего,
 Прийшоў пред музыку,
 Черкнуў острожками,
 А мое серденько
 Слезы заливали.
 До танцу ся розберат,
 Коло мня ся обтерат,
 Я з того фрасунечку
 Пошла-м спац до домечку.
 Пришла-м до домечку
 Сылам на лужечку,
 И так собі думам

О тім фрасунечку.
 А він иде през двір мій:
 Ставай Марысь отвор мі!
 Не буду вставала,
 Дверки отверяла,
 Бо я темны ночкы
 Не пораховала.
 Што ты до нас находиў,
 Свойі ножкы натрудіў!
 А я му отверям,
 А він мі ту дае
 Ядвабну хустечку,
 Позлачаны крайі —
 Я ту хустку не везем,
 На тя Янчик не піздрим.
 А дывчино моя,
 Дай сой вырозуміц:

Кед идеш на танец,
 Мусиш добре уміц —
 Бо я добрі танцюю,
 Кед мам красну милую. Ту.
 Стала ся нам новина:
 Панні пана забила,
 А під праг го сховала,
 И лельіоў присяла.
 Росний, росний лельія,
 Сым раз векша як і я —
 Піздрий дівко в густый лыс,
 Ци не иде хто до нас!
 Идут, идут панове,
 Небожчика братове —
 По чим ес их познала,
 Же-с их братми назвала?
 По шапочках, по новых,
 Што берут на головы.
 Приїхали до двора,
 Быход ку нам братова!
 А братова не мила,
 Де е нам братка подыла?
 Пойшоў братко на волы
 До зеленой Зандровы.
 Як він пойшоў на волы,
 Його шапка на столы?
 „Взяў він собі новеньку,
 Дома лишіў стареньку!“
 Як він пойшоў на волы,
 С чого кровця по сцене?
 Дівка гуси стинала,
 Гости ся сподывала.
 Як він пішоў на волы,
 Його шабля на сцене?
 Взяў він собі новеньку,
 Дома лишіў стареньку.
 А братова не мила,
 Сыдай з нами до коча!
 А як же я сыдац мам,
 Кед я дрібны дьіти мам.
 Едно дай до той кумы,

Най ся учит розуму —
 А друге дай до чколы,
 Най сой шне боцькору!
 Выйіхали в темный лыс,
 Роспасав ся з пані пас —
 Почекайте на хвилю,
 Най ся по тот пас схылю!
 Не ты на не справляла,
 Бы-е ся по не схыляла!
 Пойіхали на луку,
 Розторгали на сцюку. Ту.
 А прешівескы урядници
 Твердого серденька,
 Пиют винце, наливають
 А из погаричка
 Так ся напивают,
 Так ся догваряют,
 Котры гарды млады хлопцы,
 До войны их дают.
 Богатого чкода,
 Ма роботу дома —
 А худобный, богобойный,
 Най иде до войны! Ту.
 Моя стара мама
 Тяжко ня ховала,
 Коли за гріш, коли за два
 Хлыба куповала.
 Хлыба куповала,
 Тяжко ня ховала —
 Іци ты мя стара матко
 За воячка дала. Ту.
 А там долов при Дунаю,
 Там касарня мурована —
 Была моя головичка
 Вірны затурбувана.
 Была она турбувана
 Од самого капитана:
 Юж то інак не може быц,
 Лем я вояк мушу быц.
 Юж соненько, юж з-за горы,
 Юж з-за горы выходит,

Юж мі моя наймиленьша
 До касарні приходит.
 Прийшла она до касарні,
 Станула сой при постели,
 Дали мы сой пару словец.
 Вшак ты ня не споможеш,
 Хоц бы-с дала душу за ня,
 З войны мя не выбавиш.
 Юж мой коник у маштальни,
 І скоренкы з острожками,
 Юж то інак не може быц,
 Лем я вояк мушу быц.
 Не минуло од пійночи —
 Пришов капраль од Відня:
 Ставай горе младый вояк,
 Дай коничкови сына.
 А скоро мы повставали,
 Шаблички мы пуцували,
 Як пійдеме машірувац,
 Жебы ся нам блыскали. Ту.
 Зумрем матко, зумрем
 Про пастирске дівча!
 Не умерай сыну,
 Достанеме мы ю,
 Буде она наша
 Невіста найкрасша.
 Даме поставити
 Церков муровану
 О дванац камени
 И о дванац двери,
 Будут там ходити
 Дівкы и паробци
 Та ачей нам прийде,
 То пастирске дівча.
 На воду біжало,
 Газды ся пытало,
 А комуж то кому
 Так барз красні дзвонят?
 А тому-ж то тому
 Пану Будзиньскому.
 Кановці шмарпо

До церковці бігло,
 На колбіна клякло.
 А тілько-ж я тілько
 По світу ходила,
 Іщн я такого
 Гмерця не видыла:
 Очка му ся сьміют,
 Личка румяньіют —
 А він ся ухватил,
 За ручку ей влащл
 А збольікай зо ся
 Синю фарбаницу,
 Обольікай на ся
 Ядвабну сукничку!
 Ты роду паньского
 А я пастырского! Ту.
 Поза нашу хыжу
 Лучка широчка,
 Травка высочка,
 Проходит ся по ный
 Дівча румене,
 Красне, червене.
 Мамусь моя люба,
 Кому мя ховаш,
 За кого ня даш?
 Дівко моя люба
 Ховам младому,
 Дам тя старому!
 Мамусь моя люба
 Не по моей воли
 Вшитко ня болит;
 Ажи голова:
 Ажи голова, я не здорова
 Я нездорова.
 Дівко моя люба
 Ховам старому
 Дам тя младому!
 Мамусь моя люба
 Юж по моей воли,
 Нич мя не болит,
 Ани голова

Юж ем здорова. Ту.
 А долов мі долов
 При млынарской хаты,
 Ззбиў Ванюсенку
 Білу Марысенку.
 А як він ей забіў,
 Ей тай ся обраціў
 Під зеленым гайом
 Та там він ей вруціў.
 Пришоў до домоньку
 Сьіў сой за столичок,
 А отче, мій отче
 Ци я добре зробіў
 Же я млынарьову
 Марысенку забіў?
 А сыну мій сыну,
 Не добрі ты зробіў,
 Же ты млынарьову
 Марысенку забіў.
 Марысенці дзвонят
 Власныма дзвонами,
 А тобі черкают
 Каты палашамі.
 Марысенку несут
 То штыри парібци,
 А тебе провадят
 Каты к шибеници.
 А люде прелюде

На памят сой берте,
 Де ся рады видят,
 Побрац ся им дайте.
 Бо мы ся обое
 Не рады видыли,
 Мы едно за друге
 Житя положили. Ту.
 А по горах по долинах
 Павонькы льітают,
 Ни-м роскоши не зажила —
 Льіта ся минают
 Ни-м не йіла, ни-м не пила,
 Красно-м не ходила
 Тілько моей роскошонькы,
 Што-м ся наробила.
 Пийте люде згорілоньку,
 А вы гуси воду —
 Плыньте, плыньте білы гуси
 Аж до мого роду.
 Ици гуси не доплыли,
 Юж родина знае,
 Юж ся моя родинонька
 О мі не старае.
 Не старай ся родинонько,
 Юж я там не буду;
 Прийди, прийди ты до мене
 Я ти рада буду. Ту.

Ой плакала дывчина плакала,
 Як ся она до шлюбу зберала.
 Ей власы мойі, власы варкочи
 Юж я вас остатній раз розточу.
 Ей власы мойі, власы коханы —
 А юж вы мі остатній раз прибраны.
 Ей татусь мій, мамусь, родиче!
 На што вы ня так за муж даєте?
 А ци я вам послушна не была,
 А ци я вам головы не мыла?
 А ци я вам штоденвѣ не встала,
 А ци я вам сорочки не прала?
 Треба дывко юж стройі одложиц,

Треба руки до роботи приложиц.

А треба ся розуму научиц,

Жебы-с знала як продац, як купиц. Ту.

Тече вода спід явора
Черпала ей мила моя.
Начерпала, поставила,
Лелию в нї намочила.
Мокний, мокний до осени,
Ныж не прийде потышенє.
Потышенє, штырі волю,
Заяли йї до обору
А з обору до маюра,
Вымін же их моя мила!
Я бы ти их вымінила,
Кебы я ся не ганьбила,
Але я ти пінязьки дам
Вымін же си волоньки сам! Ту.
Я до леса не пойдзем
Древко рубац,
Древко рубац не будзем.
Древко бы мя забило
Што-ж бы потом
Шварне дывча робило?
А там в лесе лысний сьидит,
Секыречку бы мі взяў,
Секыречку за сто златых
А топорец за таляр. Ту.

Добрі тым женатим
У той Гамераце,
Бо тяжко не робят,
Мають добре жице.
Мають добре жице,
Лем під землею ходят,
Попід зем, попід зем,
Попід сивы скалы,
Як хробачкы малы.
Лем им то милый Бог,
Лем тілько дозволю,
Што им за калапом
Ясно сьвітло горит.
Ясно сьвітло горит,
Англик му гуторит,
Владуй но Унтаре,
Бо тя нич не болит!
Не болит ня глава,
Ани ножкы мойї,
Лем мі з рук кров тече
Хто мі их загойт?
Хто мі их загойт,
Кед ту ныт докторя,
Загойт мі мила

С тамтой страны моря. Ту.

*
Гинта моя фрайречка, гинта,
Што мі на ней томбувана лента,
Штыри ночки томбаре не спали,
Лем мі на ню томбичкы справляли.
Єдны грали, другы танцювали,
А треті сой дывча намавляли,
А четвертый на постели сьидиў,
А тот пятый вшытко добре видиў,
А шестого колына зболыли,
А сёмому личка руменьили,
А осмому выстрілило с пушкы
А девятый лежат як брез душкы,
А десятый гайданы гайдує,

Єденацетый дывчата любує,
 Дванатцетому ядвабна хустечка,
 Тринадцетому надобна дзевечка. Ту.

С прешовской касарні	Кобы ся розвила
Хлопці вызерают,	Хоц една липечка,
Цы ся по під горы	Дала бы мі перко
Бучкы розвивають.	Моя фрайречка. Ту.

Ораў там господар край дороги,
 У нього волонькы круторогы,
 Поораў, поораў, але мало,
 Бо ся му колечко поламало
 Ей гейса! тпру! гейса! круторогы.
 А его погонич чорнобровый
 Завісиў торбину на березу,
 Але с пирогами не порожню.
 Ишли там дывчата за грибами,
 Взяли му торбину с пирогами.
 Вертайте дывчата із грибами,
 Оддайте торбину с пирогами.
 Застав им паробок із бичиском,
 Оддайте торбину с пирожиском. Ту.
 В лесе, в лесе в темным лесе,
 Біла Дорча вівцы пасе,
 Пасе, пасе, попасує,
 На дворячка попатрює.
 Дворак, дворак, пышний дворак,
 Ци я буду твоя мила?
 Была бы ты моя мила,
 Кебы-с мужа отровала.
 Як же я го отровиц мам,
 Кед я не знам, што отрова.
 А идий ты під темный лыс,
 Выкопай ты вонячій хабз,
 Намоч ты го до скляницѣ,
 Вынес ты го до світлицы —
 А прийде муж рано с поля:
 Дай мі пити жено моя!
 А идий ты до сьвітлицы!
 Скоро він ся того напиў,
 За серденько ся улапвў.
 Жено, жено смот на дыткы,

Бо я иду до землиці
 Она дыткы не смотріла,
 До дворака полетыла.
 Дворак, дворак, пышний дворак,
 Юж я мужа отровала,
 Ця я буду твоя мила?
 Не будеш ты моя мила,
 Кой ты мужа отровала!
 Зо мною бы-е ся погнывала,
 Мі бы-е того доказала.
 Бодай же ты пан Біг побуй,
 На што ты мя на то зводнуй?
 І дыти-е мі осиротіуй.
 І я остала ідовичка,
 Смутна моя головичка! Ту.

А широке полотенце
 Вода забрала,
 Полюбуй я шварне дывча,
 Мати не знала.
 Ой жаль мі ей буде,
 Возмут ейі люде,
 Моя не буде.
 Ой жаль зо жалости,
 Як то кохац в молодости,
 Моя не буде.
 А на горі студенечка
 Мурована є,
 А юж моя наймиленьша
 Заручена є.
 Ой жаль не помалу,
 Дывча кохац мало
 Людом не собі.
 А на горі студенечка
 Журавлі з ней пют,
 А юж мою наймиленьшу
 До шлюбу ведут.

Ой жаль мі ей буде,
 Взяли мі ей люде
 Моя не буде.
 А сяду я на коничка
 Тай пйду за ньом,
 Буду я ся придивляти
 Яком є паньом.
 Ой жаль зо жалости,
 Як то кохац в молодости
 Людом не собі.
 Сьідит она за столичком
 Медже панями,
 Як місячек на облачку
 Медже звіздами.
 Ой жаль мі ей буде,
 Взяли мі ей люде
 Моя не буде!
 Ой жаль зо жалости
 Як то кохац в молодости
 Людом не собі! Ту.

*

*

*

Пасало дывча штыри волойки під гором,
 Під зелененькым, під тым дробненькым явором.
 Кошулю шило, волкы стратило і пр.
 Ид же мі мамусь волків глядати під гором і пр.

Мамуся пішла волків не нашла і пр.
 Кошулю шило, волкы стратило і пр.
 Ид же мі нянюсь волків глядати і пр.
 Нянюсю пішоў, волків не нашоў і пр.
 Кошулю шило, волкы стратило і пр.
 Ид же мі сеструсь волків глядати і пр.
 Сеструся пішла, волків не нашла і пр.
 Кошулю шило, волкы стратило і пр.
 Ид же мі братусь, волків глядати і пр.
 Братусьо пішоў, волкы не нашоў і пр.
 Кошулю шило, волкы стратило і пр.
 Ид же мій милый волків глядати і пр.
 Миленькій пішоў, волонькы нашоў і пр.
 Лыпший мі милый, як отец рідный і пр.

Мати сына проклннала,
 На пустыню выганяла:
 Иди сыну на пустыню,
 Идий, идий а не придий!
 Мати пішла до костела,
 А сын ся ей преч одбераў.
 Сеструсь моя найстаршая,
 Выводжай мі коня мого,
 Коня мого сивенького!
 Сестра коня выводжала,
 Барз горенько сой плакала,
 А все ся го зьвідувала:
 А братусь мій наймиленьший,
 А деже ты од нас пйдеш,
 Коли же ты до нас прийдеш?
 Сеструсь моя середуца,
 Выношай мі шаты мойі,
 Шаты мойі біленькыйі.
 Сестра шаты выношала,
 А все ся го зьвідувала
 А братусь мій наймиленьший
 А деже ты од нас пйдеш,
 Коли же ты до нас прийдеш?
 Сеструсь моя наймолодша
 Осідлай мі коня мого!
 Сестра коня осідлала
 И барз горенько плакала,

А все ся го зьвідувала:
 А братусь мій наймиленьший,
 Та деже ты од нас пйдеш,
 Коли же ты до нас прийдеш?
 Ой пйду я, пйду,
 Та том битом дороженьком
 На нон зеленый вершенько.
 Мати прийшла із коцела,
 Ни не йла, ни не пила,
 Лем за сыном полетыла.
 Стрїтила ся з Христом Паном —
 Ци-с не видыў сына мого,
 Сына мого миленького?
 Видыў, видыў на ні горі
 На ні горі високойі!
 Зачаў доджик покрапати,
 Не мала сой під што стати,
 Стала собі під явіря зеленого
 Під сыночка, під свойого.
 Зачала голузки рвати,
 Почала з них кров цяпкати.
 Мамусь моя наймиленьша
 Не дала-с мі в селы жити,
 Дай же мі кі в полю быти!
 А сыну мій наймиленьший
 Дай же ся мі выкопати,
 В загороду посадити.

А сыну мій наймиленший,
 Коли же ты до нас прийдеш,
 Коли ты в мя гостьом будеш?
 Товдый я там до вас прийду,
 Як соненько на спак зыйде
 И кырвавый дожджик впаде.
 Мати сына выслухала
 І в порох ся розсыпала. Ту.
 Янчк коня поїт,
 Ганця при ным стоїт.
 Зачали они сой радоньку радити,
 Кадый мают пійти.
 Пійдеме, пійдеме,
 Горами, лысами,
 Всядый пан Біг з нами.
 Ганця горбок нашла
 Тай сой на ни сыла,
 Янчик капелюш зняў
 Тай сой коло ней сяў.
 Она сой сидыла,
 Горі посмотріла.
 Янічку, Янічку што гин ся бі-
 Білые ся мі гин — [лыіе?
 То мойіх девят жен —
 Ты будеш десята,
 Кед Бог допоможе.
 До кышени сягла,
 Острый ніж вытягла.
 До серця му пхнула —
 На ж ти мій Янічку
 Десяту женичку!
 Не зраджай Ганічку,
 Не зраджай никого,
 Ани сам самого.
 На коничка сяла,
 По місты бігала,
 Пісничкы сьпівала.
 Котра мати добра
 І добры ма дывкы,

Нехай іх не пушат
 На тоты вечіркы,
 Бо там хлопці ходят,
 На эле іх наводят. Ту.
 Ішли, ішли дває брата
 З Собінова до Дранова,
 Пришли они до корчмичкы
 До молодой качмаречкы.
 Качмар, качмар, качмаречко,
 Дай нам вина, дай нам пива,
 Дай нам вина без міряння.
 Г нас пінязькы без читаня*).
 Дай нам вина до келшкы,
 Мы пінязькы до фартушка.
 Она сама не вынесла,
 Білым чадом ім послала.
 Качмар, качмар, качмаречко
 Чиєж то вы чадо мате?
 Чи ест ваше служебное,
 Ци ест ваше власненькое?
 Ни ест мое служебное,
 Ни ест мое власненькое,
 Лем ест в мене заставене,
 За сто златых за червеных
 І за перстеник сріберный.
 Качмар, качмар, качмаречко
 Лем нам позволь ночку спати,
 Вернеме ти тых сто златых,
 Тых сто златых и червеных
 И перстеничок сріберный.
 Илюсь, Илюсь, красна дывко,
 Возми сьвічку сой воскову,
 Идй постель пощыль свою!
 Она пішла тай стелила,
 І горенько барз плакала.
 Илюсь, Илюсь красна дывко,
 Чом ты плачеш так барз гірко?
 А я плачу, бо мам чога,
 Бо мня збавиш вінка мого,

*) = без ліку, без числа.

Вінка мого зеленого,
І личенька румяного,

Дрічку мого товвіцького,
Ходу мого дробненького. Ту.

Там на горі косцілка стояла,
Там я тобі вірні присыгала.
А я тому рада и не рада,
Бо тя вела з корчмичкы громада.
Давно-м твої поступонькы знала,
А не раз я през вікно втыкала.
Не на вікно, але на вікенко,
Не так сама, але з дьтиноньком. Ту.
А там мила съпіват собі х полю,
Выберала пшеничку з куколю.
Выберала по єднім загонні,
Пришли гу ней дває жоўнірове.
Пойідеш ты гусерочко з нами,
З нами, з нами, з нами гусарями!
Мала бы я з гусарями пійти,
Вольіла бы я до воды скочити,
А до воды до той глубочины,
Медже рыбки, медже дивачины. Ту.
Серед села zostавена вільха,
З'охабила шугайічка жінка.
Не старай ся шугайічку о ню,
Пійдеме мы в недыленьку по ню.
Коли-ж тота недыленька приде,
Налюбят ся моей жінкы люде. Ту.
Я си хлопец справедливый,
Нихто на ня нич не зна,
Лем то моя фрайіречка
Волала ня до сына (але она не повіст!)
Кед ня волат, най ня волат,
(А кед повіст, та най повіст)
Сама сой є причина.
Я сой пішоў, я сой мыслиў,
Же будеме красно спац,
Она шельма і бестыя
Не хцела мі спокой дац,
Лем мя шарпат, лем мя будит:
Ты Янічку твердо спиш!
А я йі так одповедам:
Ты Ганічко што мыслиш?

Заволала она мене до матери до своєї,
 Наляла мі погар вина, до рученькы до моеї.
 Я си хлопец справедливый,
 Не хцу с тобою вина пиц,
 Бо ты шельма із мацером
 Хцелисте мя отровиц!
 А понижє Керестовец,
 Там зелений ядловец,
 Пришли до ней дває шевці:
 Ни паробок ни вдовец,
 Дывко моя премилена,
 А ци ты му ручку даш?
 Мамуь моя наймиленьша —
 А юж му ручку не дам
 Хоц ся нигда не выдам. Ту.

Чом вы ся парібци
 Не женице?
 Иде вас на войну
 Два тысяце.
 Вы будете плакац,
 Мы будеме скакац
 При музыце.

Бодай вы парібци
 Дябла з'їли,
 Же вы ня на танец
 Не вывели.
 Я бы танцювала
 І до гущель дала
 Гудачкови. Ту.

Як я ишла вчера в вечер з паньского,
 Стрітила-м сой на валалыі милого.
 Ой так мя стискаў и притискаў до себе;
 Ци ты пїйдеш драга душо за мене?
 Ци я пїйду, ци не пїйду, не дбаю,
 Кой я про тя веселости не маю.
 Тобі квитне за калапом з ружи квіт,
 А мі гыне и загыне марно сьвіт!
 А што ся ти млада Ганю стануло,
 Же ти твоє біле личко збледнуло?
 А про кого-ж то? мій шугаю, про тебе,
 Же-с мя стискаў и притискаў до себе. Ту.

Фрайіречко моя,
 Под ня выпровадиц
 Кі на нону гору,
 Де ня мают забиц!

Кі на нону гору,
 На нону горичку,
 Де мі мают стяти
 Мою головичку. Ту.

Мала-м сой милого годзинаря,
 Што робил години пред цїсаря,

Як зачала годзінна биц,
 Мала я милого, юж немам нич.
 Мала я милого фуяроша,
 Што робил фуяркы до вароша —
 На фуярі ду-ду-ду-ду,
 Мала я милого, юж не буду.
 Мала м сой милого коминяря,
 Впаў він мі з комина до Дуная,
 Лапайце го, тримайце го,
 Знайдзеце драпачку піля него! Ту.
 Не буду, не буду дрібный овес косіў,
 Пійду до Прешова, буду шаблю носіў,
 Шабличка не моя, але цысарьова,
 Цысар мі даруваў, жеби-м ньом воюваў.
 Шабличка душевна, то ест моя жена,
 Карабін набитый то сут мойі дыти. Ту.
 За водом, за водичком,
 Грало сой дывчатко з голубичком,
 З голубичком, с чорным орлом.
 Ожен ся Янічку!... с паном Богом!
 Як я ся оженю, ани не віш,
 Ты мі мойі власы не забраниш,
 Як бы я ци бранец мала,
 Кед я на тім сведе не є сама.
 Та лем ся Янічку, та лем ожен,
 Возмий сой дывчатко собі ровен.
 Про красу, про подобу ем тя годна,
 Але про богацтво та не можна.
 Правду ты дывчатко, правду гвариш,
 Бо ты ся родичам неподабаш.
 Бо мойі родчя такыйі сут:
 Богату невісту до дому хцут. Ту.
 Пониже млына, густа вербина,
 Треба бы ёй зожати,
 Сподобало мі ся дывча сусыдове,
 Та не хтят мі го дати. Ту.

*

Іде доч, іде доч, іде доч дрібненькый
 Плачут мойі вочка за тобоў миленькый.
 Іде доч, іде доч по каміню сыіе,
 До мене миленька здалека ся сьмііе.

Іде доч, іде доч, по листочку шумит,
Повідат миленькый, же ся ня не пустит.
Кед ся ня не пустит, вай же ся ня тримат,
Як буковый листок, коли ся розвиват. ЧГ.

*

Чом си не засьпіваш невісто молода?
Ци ты ся не хоче, ци-сь може голодна?
Ни ми ся не хоче, ани-м не голодна,
Як мау сьпівати, ай кед ем не годна! ЧГ.

*

Козяре, козяре, десте козы пасли?
Стратила-м віночок, цисте го не нашли?
Не нашли, не нашли, лем го сме видыли
В Потоцы на луцы в милого на руцы. ЧГ.

*

Фраірка є папірка, а я з білою лозы,
Такы-сме ся зыйшли, як біленькы козы. ЧГ.

*

Не будзем, не будзем дрібный овес косиц,
Пойдзем до Вугеля жоўту саблю носиц.
Плакала мамічка, плакала сестрічка,
Же ми ся блыщала на бочку шаблїчка.
На бочку шаблїчка. на плечох карабин —
Юж я тя мамічко тот рок лем з'охабим. ЧГ.

*

Пониже Кешковец*) желеный ядловец,
Дай мі дзевча ручку, бо я з Мигальовец!
Кед ты з Мигальовец, а я з Гуменного,
Не дам тобі ручки, бо мау иншого! ЧГ.

*

Я паробок вугельскый,
Мам калапок мадярскый,
За калапком трепітка,
Што ми дала фраірка! ЧГ.

А ты Янчик лучку кось,
Лем ми травку не зволоч,
Бо то травка шовкова,
А я дзевка попова. ЧГ.

*

Гей сьпівайте дзевчатка, гласок премиленый,
Не будете сьпівати, як будете жены. ЧГ.

*

Не буду, не буду пити воду зимну,
Молодости моя, то ми марно гынеш. Ч. Г.

*

*) Кечківці в столиці Шарішскій на Угорщині.

Лыта мойі, лыта взяла вас плавита,
Взяла і молодість, не знала-м, што добрість. Ч. Г.

*

Пішоў мій миленькый до той Гамерыкы,
Ничь ми не з'охабиў, лем жаль превеликый.
Верний же ся верний а з той Гамерыкы,
Одбер же ми, одбер тот жаль превеликый.

*

Высхла вода, высхла, выпили ей жабы,
Уж ня обрехали пристаівскы бабы. ЧГ.

*

Мила, мила, што-сь думала, коли-сь мене любовала?
Така была думка моя, же не буду нігда твоя. ЧГ.

*

Туриця, Туриця, не піду за Гриця,
Піду за Іванка, буде з ня христьянка! ЧГ.

*

Іванку, Іванку взяла вода лавку,
Кады мы підеме до гаю на травку! ЧГ.

*

Калиночку ламю, березина гне ся,
Чуджы жены люблю, своей не хоче ся. ЧГ.

*

Калинка, калинка зверху зелененька,
За добрым за мужом жінка молоденька. ЧГ.

*

Казала ми мати орішенькы рвати,
Высока лыщина — не можу дістати. ЧГ.

*

Впало ми яблочко з конаре до гати,
Гей подь ми миленькый до ручок подати! ЧГ.

*

Пасут гускы пасут, травку собі скубят,
Што я тому винна, же ня хлопцы любят. ЧГ.

*

Нихто не винен сама я,

Што-м полюбила гультая.

Гультай ничь не робит, лем все пе,

Прийде до дому, мене бе!

А я за то не дэбаю, не дэбаю,

Піду до сусыды та сьпіваю.

Бо в сусыды красныи сын,

Пусть ня моя мамцю піду з ним! ЧГ.

*

Вербуют, вербуют гусаре на коня
 Гей я ся звербую фраіречко моя!
 Вербуйце, вербуйце самы вербованце,
 Гей я ся звербую на два, на трц танце! ЧГ.

*

Пониже горбочька желена отава,
 А горбяньска дывка, як найкрасша пава.
 Пониже гврбочка желена коприва,
 А горбяньскы хлопцы сама біда крива. ЧГ.

*

Дзевче. дзевче не умерай, бо се будзем поневераў!
 Не треба ти поневіркы, сут в валалы шварны дывкы. ЧГ.

*

Хлопец я си швидкый, не бою ся биткы,
 Де ся хлоппы біют, я за пец ся скрыю! ЧГ.

*

Хлопец я си хлопец, маленький хлопчина,
 Схочу, перескочу богацкога сына!
 Хлопец я си хлопец, годуваў ня отец,
 Годувала matka, цысарь до остатка. ЧГ.

*

Зазуленька кукат, мое серпе пукат,
 Ни ми го шукати, ни ми де бывати. ЧГ.

*

Цысарю, цысарю много нас вербуеш,
 Мало-сь жита посяў, чим нас погодуш?
 Не бойте ся хлопцы великого гладу,
 Посяў цысарь жита велику заграду! ЧГ.

*

Любуј же ня люблю дывчино нещесна,
 Бо як ты не будеш, буде твоя сестра.
 Як не твоя сестра, то сестрина дывка,
 Все ми мусить быти в тім роды мильянка! ЧГ.

*

Спознау тя мила, спознау по ходы,
 Бо ты ми так ходиш, як рыбка по воды. ЧГ.

*

На высокој горе травка ся колыше,
 Ей моя фраірка листы до ня пше.
 Я до ней напишу на рыбовім хвосты,
 Жебы ня чекала на дубовім мосты. ЧГ.

*

Бануй мила тераз, я бануваў нераз,
 Ты спала в коморе, я стояў на дворе.

Ты спала в коморі на білої постелі,
Я стою на дворі ведля твоїх дверей. ЧГ.

*

Ей Боже мій Боже, што я наробила
Худобной матери сна полюбила!
Ей Боже мій Боже, што я наробила,
Же я свои вочка за тобою пустила! ЧГ.

*

Заплачу, заплачу той горнец згорівкы,
Не хочу, не хочу той богацкой дівкы.
Бо богацка дівка не хоче робити,
Навяже коральів, каже ся любити! ЧГ.

Пр. Пісні на „Собітку“ гл стор. 270. 320. 345. 346. 369.

В. СЛОВАРЕЦЬ.

а. абко Рхв. побіч ябко dem.
абўочко. — psl. аблѣко et
пблѣко.

абчанка. ябчанка Apfelbrei,
Apfelmus, Apfelsuppe.

а-гуць! а гуць! Тих. жене
свины. — цюку-цюку-цю-
ку! Тих. кличе свини.

адамаска Ф. Damascenerpflau-
me plur. адамаскы.

адзімка Жер. адзімка Б.
Вол. ungesäuertes Brod cf. gr.
ἄζυμος.

адукат Advocat. ид до адуката
(або: гу адукату) geh' zum
Advocaten.

адя! Чр. ото, siehe! esse! voilà!
Акым Эл. Йоаким, Яким, psl.

Иоакимъ Joachim.

альбія Б. для свиней корито
Schweinstrog cf. вальбія.

амін в східн. Гал. аминь Amen
ані Ба. пр. кривчит, што ані =
дуже кривчит.

Анна (в Чорнім, Липовци... :
Айнца) Анна в Лаб. також
Ганка slovac Anča.

антал Ба. deminut. анталок.
анталочок kleines Wein-
fässchen magy. antalag.

Антик Лаб. Антоньо. Ан-
тош Лос. Anton.

а-псик! кличе на kota Scheuch-
ruf der Katze.

аркіш Жер. Spelt, Dinkel. Tri-
ticum spelta, оркіш.

арматка Св. eine bunte Vogel-
art 1) Distelfink Fringilla car-
duelis 2) Kernbeisser Cocco-
thraustes vulgaris 3) Buchfink
Fringilla coelebs, „арматкы ар-
мелисты; сыдають по осетю,
як осетя одквітат“. „арматка
кісткы х черешни кусат“.

армелик Жер. Distelfink, Stieg-
litz „пташок квітчастый; по
бодакох сыдат; якосі чудны
жгырче“.

армелистый Св. Жер. Сн. bunt
gescheckt.

арміла I. бык червеный і білый.

армілка. арміўка Б. Нв. gen.
fem. армілок Нв. gen. masc.
bunter Vogel 1) Stieglitz 2)
Fink. армілкы паньскы на осотю
сыдают Сн. die Stieglitze se-
tzen sich (im Herbst) auf die
Distelköpfe. — армілкы лы-
совы свьірогчут Сн. die Buch-
finken zwitschern. „арміўкы по
ялицох з моху вють гныздо“
die Finken legen auf Tannen-
bäumen ihre mit Moos durch-
flochtenen Nester an.

аря! аря! кричит на уці, кед заганят; также: аря-аць! або аць-аря! — базь-базь! кличе, кед вабит. — ач-урда-аш! кличе на барана, кед навертат.

Асафат Лос. Йосафат.

астряб Habicht, Astur palumbarius. астрябік Sperber Nisus communis.

ат! siehe da! esse! voilà; etwa, kaum, східногал. от. — ат-де (адде!) = отде. — лем ат кілька дній, як пришоу es sind kaum einige Tage seit seiner Ankunft verstrichen.

Афтан Athanasius.

а-ци! кличе, кед гонит козы. ач-урда-ши! кричит на барана, кед навертат.

а-юж-так! П. ja, ja! so ist es.

б. бабин пес Сн. Лип. бабіи пес П. бабин воук або бабин пес Вв. Bärenraupe; stark behaarte Raupe. „така оброслена гусениця, як вивірчий хвіст“ Сн.

бабрати beschmutzen, verunreinigen. абабрау es du hast beschmutzt.

бабруля unreine, schmutzige Weibsperson.

бабухатый Жер. bauchig cf. бамбух.

багниця Лип. або рокыта Лип. Salweide, Salix caprea.

багныты П. багныткы П. багнята Жер. Мш. Kätzchen der Bäume. багнята на рокыты; рокыта перша ся розвиват од вшыткого дерева Мш.

баденя Ту. бадуня Д. Ту. Вн. бадоня (коло Ліська) stark ausgespülte Stelle im Flusse oder auf dem Wege, яма в потоці, што вода выбе Ту; што выбе вода хоц де: на дорозы, в ріцы Д. бадуня, де вода стоит, што выбита яма; —

бадунька мацюценька, што чоловік ся напе воды Вн.

бадѹакы (патлакы) лемкы с під угорскої граници, што вымавляют місто ѹ — л на пр. я гваріл, я ходіл, я был.

базкы або овецькы Пол. Asseln (sing. базка, овечка).

базю! базю! базю! Б. до уці кличе, so werden Schafe gelockt.

байоро П. gen. neutr. байориско П. Tümpel, Lache (коло Львова: баюра).

байчар Лб. Klatschmaul, Klatscher. східногал. тріскач, сплетяр.

ба-ле! ба-ле! — ба-ле-ба! schaut nur! sehr unwahrscheinlich! wohin wird es abgezielt!

балец Лип. великий коровай.

балух або балуша Кв. забава, Ballfest. при балуші, як дагде весыля або кстины, приходять на мысль розмаіты співанкы.

бамбара П. Beere. бамбары червены каленины rothe Beeren des Schneeballes cf. pol. bąbel Blase.

бамберкы або бамбаркы с клокічкы П. Früchte der Pimpernuss (Staphylea pinnata):

бамбух П. Б. Magen порів. східногал. бебехи verächtl. = Gedärme; Eingeweide; die Weichen cf. pol. bąbel.

банджюра Э. тоня в леды.

бандура. бандурка П. Св. Д. Г. Лип. Kartoffel.

бандурчанка Д. Лип. бандурянка П. натица бараболі, Stengel sammt Blättern der Kartoffelpflanze.

бантувати бурити; нищити, побантувау magy. bánt beledigen, kränken.

банувати Лос. bereuen; бедauern. magy. bán.

баня П. so wird eine Heilquelle benannt.

банюр Чр. банюра П. Lache, Tümpel; ausgespülte Stelle im Flusse, wo man baden kann. великий банюр. cf. it. bagno.

бараний, бараня, баране в східногал. баранячий dem Widder gehörig; vom Widder stammend. бараний ріг Horn des Widders. бараня шапка Lammfellmütze, баранка.

барбачія Врхв. Haubenlerche, Galerita cristata.

барже Врхв. Бру. compar. від барзо pol. bardziej. інци барже noch mehr.

барз. барзо pol. bardzo sehr. барз мі ся хоче пити воды ich habe starken Durst. барз міцний sehr stark.

барзкы дуже меду sehr viel Honig східногал. дуже много або дуже богато меду.

барыўка kleines Fass.

барна I. темно червонобурий бик magy. barna, braun.

барнавий З. барнявий Нов. bräunlich. куропатва барнава slovac. barnavý.

барник Б. барнік Нов. eine Vogelart. „пташок цілком чорний, кінці крил червені“ Б. „пташок верхом барнявий, сподом червені“ Нов.

барнуля Кр. Бер. назва червонобурої корови.

барнястий М. braun. барнястий ма волосы er hat braune Haare, шатин.

баршановый Мо. з баршану; такий як баршан. змня баршанова die gewöhnliche Abart von Pelias berus; змня червена Pelias cherssea; змня чорна Pelias praester.

баршниця Бер. барщаниця Бер. зело (пасе худоба).

басамонка Ту. басамунка. басанунка П. крайка cf. magy. paszomány Borde, Tresse; paszományunka Posamentierarbeit.

басанунча П. genit. басанунчате мала крайка.

басувати schnurren. кіт басує die Katze schnurrt (spinnt).

батожиско П. Peitschenstiel „што тримат в руках; грубий кінець батога (снур) называт ся пуга, тонший кінець з гузиками шмигар.

баусы або усы П. Schnurrbart, баусатый mit einem Schnurrbart versehen (із жск, анс, амс, авс, аус — б приставне чеськ. vous, fous) гл. баюсы.

бацкати (Ганцова) mit einem Platzer schlagen, mit Geräusch anschlagen. теля бацкат до ікры = східногал. теля бє головою до вїмени або до вїмя.

бацнути Чр. einmal stossen, anschlagen. уця бацла Чр. das Schaf stieß (zuweilen giebt es auch gehörnte Schafe).

бача Кр. Зл. slovac. bača Ober Schäfer.

ба-як Мо. Зл. ja, so ist es

баюсы Кр. Чр. Б. Schnurrbart. čech. valousy східногал. вуси, вуса, ukr. уси, magy. bajusz. баусатый Чр. mit einem Schnurrbart versehen.

бе! базю-бе! на уці кличе, а гонит: аря-ач! Тих. (в кличї аря! мабуť випало б; коло Залїщик кажуть: абря! абря! порівн. бирка, берулько, берулечка, берушка).

бевхати Кр. dumpf anschlagen. бевхат косом. бевхай добрі!

беднар genit. беднаря Жег. Fassbinder. slovac. bednár. in anderen Gegenden боднар.

бедрак Брт. Engerling plur. бедракы (cf. пендрак, пандрак).

без П. in der Bedeut. durch-
über. без верх, без gory über
den Berg. — без море über's
Meer.

беку Пол. in der Kindersprache.
Dreck. бецяти scheissen бе-
цай = какай.

белёй Кв. Tölpel, штурпак. ты
белею, ты бурлаку!

белёй Ту. Engerling. plur. бе-
лейі. „на ным пізнати, ци буде
ярь равня, добра, ци пізна;
аж як має передны ногы курт-
ши, то раньша ярь, лыпша; а як
має задны ногы куртши, то пі-
зныйша“. (по мізкованю люда).

бейдак Брт. Врхв. Dummkopf,
Tölpel, roher Kerl. „што нэзна
гварити“, необтеса, простак.

бейдуля Врхв. dumme Weibs-
person.

бембух Св. Magen cf. lett. rem-
pis Dickbauch cf. бамбух.

берце з воза Лип. = орчик.

бесыдовати sprechen. бесы-
дуэме wir sprechen.

Беськыд Gebirge, Karpathen.
бестыя Schelm lat. bestia.
х поли мыши: бестыя бігат по
меджах auf dem Felde giebt es
Mäuse; die Bestien laufen an
den Rainen.

бетанг Бер. Landstreicher, во-
лоцюга magy. bitang herum
irrend, vagabund.

бетега, бетегота Чр. „незда-
лый человек“ Taugenichts, un-
nützer Mensch (ist mit бетанг
zusammenzubringen).

бзычати М. або брунчати
М. гівняр брунчит або бзычит
der Rosskäfer summt. пшола
тыж брунчит.

бзік Лб. Holunder, Sambucus.
зо бзіка робят піщайкы.

бывайте здравы! leben Sie
wohl!

бываня Смрк. Leben, Fortkom-
men. „на бываня лыпше на

Кавказы, як в Гамерицы; в Га-
мерицы зас лыпше на зарібкы“
im Kaukasuslande lebt man
besser. als in Amerika; in
Amerika jedoch kann man
mehr verdienen.

быдлjacka II. Koth des Horn-
viehes.

бия Я. neben, bei, in der Nähe.
бия воды.

былянка або бандурчанка Тп.
Stengel sammt Blättern des
Kartoffelkrautes. — бандура
пустыа былъ або былянку П.

бияч Чр. nom. plur. биячи Droh-
ne, Männchen der Honigbiene,
девиде трутень gen. трутня
східногал. трут (cf. терти). еден
бияч eine Drohne.

бинчати Чр. I. бинчати П.
summen. муха бинчит. чміль
бинчит. хрущ бинчит.

биркы Ко. 1) Lämmer 2) в Бер.
Ко. Мо. Ф. Ту. Kätzchen der
Bäume. биркы або базькы на
вербі Ту. г вас базькы, г нас
говут биркы Бер. 3) Asseln,
Tausendfüsse в Ф. Тих. Мо.
Рад. Бер. биркы під каменьом,
під дровном Мо. биркы під ка-
меником Рад. nom. sing. бирка.

биркасты й Бер. пр. вівці бир-
касты = вівці з дрібно круче-
ною вовною.

быстрицы Х., быстрицкы
слівкы подоугасты.

(бпти). кертиця бе купкы Рад.
der Maulwurf wirft Erdhaufen.

бытя Я. Leben; Wohnung. ту
ми не бытя hier kann (oder
darf) ich nicht wohnen.

бібкы ядлівцовы Пол. Za-
pfenbeeren von Juniperus com-
munis, sogenannte Wachhol-
derbeeren.

біблея Ба. Bible psl. библія
sacra scriptura.

бідний Вп часто в значеню;
хорий а худобний в знач.
бідний.

біла гуза Ту. білогузка
Лип. Saxicola oenanthe, Stein-
picker.

білас Г. Herrenpilz Edelpilz,
Boletus edulis (так названий,
хоть не є білий).

білий берест Ко. weisse Bir-
ke, Betula alba.

білий хробак Кв. Ч. Enger-
ling. cf. белей.

білы печінкы Св. Lunge.

біўок ока das Weisse des
Auges, sclera, sclerotica.

біўпушок Huflattich, Tussilago
farfara. прикладат ся листя на
вред: біўпушок скоро отык
(Eiter) вытыгат; по житох
росне“.

білток Кр. біўток Р. Eiweiss.
в білку, в біўтку im Eiweiss.
жоўток Р. Eidotter. більчок
Врхв. cf. psl. **бѣльць шйный.**
бѣльць+ькь).

білушкы Ф. білы, округлы
сливки (nom. sing. білушка).

біль gen. masc. Schmerz. вели-
кий біль genit. великого болю.
— коло Львова часто: велика
біль, genit. великойі боли gen.
fem.

біль gen. fem. genit. біли Жер.
Speck. цыла біль die ganze
Speckmasse (cf. білий weiss;
masur. biel, genit. bielu gen.
masc.).

біля Вн. Сн. bei, neben. біля
ока кіст. біля воды.

біляк П. не поливаний горнец
з білої глины.

біровати Лип. vermögen, im
Stande sein. не бірю ich bin
nicht im Stande, es steht nicht
in meiner Macht magy. bir.

бітка Р. Schlagen, битка. сто
буків біткы hundred Stock-
streiche.

біхреса Чр. Gnom, Erdgeist,
Berggeist. „така мамуна, што
по лислі ходит: пукат, лупкат,
віскат; інши гварят, што такый,
як хўоп х червені шапцы“ so
eine Larve, die im Walde he-
rumgehend poltert, klatscht
und schreit; einige behaupten,
es sei eine Bauerngestalt mit
rother Mütze auf dem Kopfe.

благодар Бер. genit. благодаря
vocat. благодарю Wohlthäter,
добродій, „што дарит благом“.
„А мій любый господарю, слу-
хай, слухай благодарю“ (слова
щедрівки).

бўазен Бер. plur. бўазны dem.
бўазник plur. бўазники
Fratz, Bub. „маўы дыти сым
або вісемлытны“. східногал.
блазен genit. блазна укр. бла-
зень, genit. блазня Narr.

бланар. бўаняр Лб. Glaser,
скляр.

бўатнар або ўатнар genit.
бўатнаря „гвїзд, што бие до
ўаты“ Brettnagel pol. bratnal,
bretnal.

близь Вв. nahe, in der Nähe.
близь хыжи.

близцьи Вв. Zwillinge nom.
sing. близнець psl. **близньць**
дѣлмос, geminus.

близнята або близцьи Zwi-
lingstöpfe.

блыскавец (Кв. Ганчова)
Leuchtkäfer, Lampyrus nocti-
lusa. блыскавцьи лятают.

блѣшити. выблѣшити Ба.
bleichen, бліховати. кус виблѣ-
шеного сына. выблѣшиў дойч
сыно. — блѣхарі = тоты,
што блѣшат полотно, выносят
на блѣх (на біленє).

бліщати ся Лб. glänzen, er-
glänzen psl. **блѣштати сѣ.**
рыба бліщит ся Лб.

блювакы (nom. sing. блювак)
eine Pilzart. „такы губы; по-

добны до червеняків, отровны; як человек зійст, то з них блюват: робит ся злы од блюваків".

бобалькы Нов. (nom. sing. бобалька) = галушкы в ярчаної мукы, також с пшеничної або з вівсяної Teigknollen, Knödel.

бобовянка з бобу бадыля Bohnenstengel sammt Blättern, Bohnenstroh.

бобрунка Жер. Врхв. Marienkäfer, besonders Coccinella septempunctata.

богмити ся Ту. казати богме! (= бігме) або богме-но! sich betheuern. я бы ся на то не забогмиў.

боганчі. баганчі черевики magy. bakancs = Bundschuh.

бодай-якый Св. = східногал. який небудь або який небудь was immer für ein, schlecht. „по Сыгітских (Сыгіцких) горах давныіше не мали кросен (бодай якы кросна) — снулы по стынох в хыжи: вбиваў клияцы и так снуваў гей паук“.

бодак II. Distel, бодяк.

боденка У. Б. Butterfass. де робит ся масло; части: 1) наверхник = верх до боденкы 2) правда приходит на наверхник 3) збуток або колотушка = кый г боденцы.

боденьча Ко. gen. neutr. в ным робит масло. дужкы (Fassdauben) в боденьчати.

бодливый Спрк. stechend, stossend; stössig. бодлива корова eine Kuh, die mit ihren Hörnern stösst.

бодрок I. Name eines Hundes.

божа пшеничка Я. квітне жоўто.

боже житце Я. зело такой, зеленъватой.

божий осетик Я. зыля, як осет, мат квіт жоўтявый.

божи волоскы Я. зело канджуряве, на червено квітне.

божи пагнозтики Я. зыля, квітне на жоўто.

божи яблочка Я. зело квітне на жоўто.

Боже заплать! Ко. (заплат! II.) Gott vergelt' es!

Боже дай здорова! Gott grüss'euch! wörtl. Gott möge euch Gesundheit schenken!

бозуля Веуле, Auswuchs. dem. бозулька. (набиў бозулю на чельі (eigtl. das Angeschwollene, das Aufgeblasene).

бозюсьо Ба. Gott (примильно, іменно в дитинській бесіді). о бозюсю!

боіско Лип. Tenne, тік.

болячкове зыля Ба. eine Pflanzenart.

бомба Ба. Kirche (in der Kindersprache, wahrscheinlich nach dem Glockenläuten: бом бом, sogenannt). ід до бомбы = іди до церкви.

бомбар (Береги коло Сянока) Maikäfer. Melolontha vulgaris cf. psl. ~~бжнжти~~ tympanum percutere let. bambals scara-baeus.

бомбоўкы (nom. sing. бомбоўка) Beeren, eigentl. Kügelchen, Bläschen порівн. укр. бамбель pol. bąbel. бомбоўкы на грулях, на натины Früchte (Beeren) der Kartoffelpflanze.

бонк Чр. Bastard masur. бак.

борыкати I. v. trans. aufwühlen. кыртыця борыкат землю der Maulwurf wühlt den Erdboden auf.

боронити II. Ко. волочити бороноў. заборониў ес поле. — доборониў ес поля? hast du bis zum Ende des Feldes geeggt?

бортак Спрк. Брт. Ба. Tölpel. глуный бортак.

- бортуля dummes Mensch; dumme Gans, tölpelhafte Weibs person.
- бості П. Жег. рогами mit den Hörnern stossen. бык боде. бодячий бык Жег. бык збіу Жег. корова збола. теле зболо. вил біу psl. **КОЛЪ КОЛЪ ЮСТЬ.** — в Жег. вил збол, побол, корова побола, — боуа Лб. тела боуо Лб.
- бранка Т. Flussbarbe, Barbus fluviatilis, брянка pol. brzana, brzanka. бранкы попід бріх червонявы рыбы, в баюсами.
- брандзя Кр. gen. fem. collect. Unkräuter. дуже той брандзы = в східн. Гал. багато того буряну.
- брати зубы Вв. Zähne reissen, зубы не брали = не рвали зубів.
- брати сой на память Ту. merken.
- (братися). бере ся в ноги і втыче П. er jagt davon, er flüchtet eilig (scherzhaft; ukr. дав ногам знати).
- братній Ко. dem Bruder gehörig. братній хлопец des Bruders Knabe (Sohn).
- братунок Св. (раз чув я також: бартунок) Brudersohn, брата-нок, братапич.
- бреверія Ба. Händel. робит бреверію = збиває бучу.
- без Вв. ohne. без інтересу ohne Interesse, uneigennützig. — не без декрету = не без міри.
- без келя років durch einige Jahre.
- брещати Врхв. schallen; klirren. ланьцух брещит die Kette klirrt cf. брямчати cf. psl. **БРАЧАТИ.**
- брех Бар. Klaffen, Bellen, Gebell східногал. гавк. тот пес має великий брех = бреше голосно.

- брид (побіч: бридь) genit. бриди Hässlichkeit, Scheusslichkeit. така брид! so eine Scheusslichkeit. сливки терпки, непристали — така брид! die Pflaumen sing herb, unreif — ganz widerlich im Geschmack!
- бридаль. бридас. бридак hässlicher Mensch.
- бридуля hässliche, widerwärtige Person, hässliches Weib.
- брижовати Вн. брижами украшати. брижованый, украшений брижами.
- брызастый Жег. schwarz mit weissen Streifen. бризаста корова.
- брылкастый П. in kleinen Klumpen vorkommend, grobkörnig.
- брындзя Кр. Brinse, Schafkäse.
- брысько Д. Hundename; grosser Haushund.
- бріх П. Bauch. бріхатый Чр. bauchig. бріхач Чр. Grossbauch čech. břicháč.
- бродиско І. Furth.
- брост П. Я. Лип. Ч. springende Laubknospen, junges Baumlaub, junge Baumtriebe. того дерево пущат, ма брост гардый der Baum schlägt aus, hat schöne Frühlingstriebe. — дуже бросту viele junge Frühlingstriebe. гардый брост Лип. Я. — брост буковий, также на лыщині, на вільсі; на садови: пупча Ч.
- бростур (Галчова) eine Pflanzenart.
- брушляк кожушок без рукавів; також рід довгої камізолі cf. psl. **БРЪЧЬКЪ** indumentum.
- брямчати Врхв. klirren. ланьцух брямчат (або брещит).
- брюх Жег. Bauch. slovac. brucho. брюхатый bauchig. slovac. bruchatý.

бубновати trommeln slovac.
bubnovat'.

будзя Чр. gen. fem. Fleisch.

буд на чім Брт. = на чім будь.

буківка Ч. eine Pilzart.

булькати. бульчати Врхв.

Кр. sprudeln, Blasen werfen.
щавя бульчит das Sauerwasser
sprudelt.

бульчати Бер. kollern. індик
бульчит der Truthahn kollert.

буля Спрк. Beule slovac. bula.
набу́ му булю на чельі =

східногал. набив му гуз на чолі.

бундз Бер. Knoten, Bund, гудз.
завяжи бундзы у бича.

буравый bräunlich.

бурый braun. — comparat. бур-
ший. чмоўх іщи бурший Врхв.
der Kleiber hat noch mehr
Braun.

бурити землю den Erdboden
aufwühlen. кыртыця бурит
землю.

бутель П. gen. masc. Bouteille,
Flasche. бутель круглый. бутель
поўный.

буяк П. Б. Zuchtstier slovak.
bujak.

В. ваган Спрк. більше корыта,
што тысто місят ein grösserer
Backtrog, Backpfanne.

вайкати wehklagen. не вайч
поза уха = за ухами не голоси,
не плач.

вакация пр. не вакация ми то
говорити Ту. = не выпадає
ми то говорити.

вакиля. вакелея Брт. „на
буку губка“ Zunderschwamm,
Polyporus fomentarius.

вал Welle. валами іде вода Я.
das Wasser schlägt Wellen.

валити Б. пр. сьніг валит густо
es fällt ein dichter Schnee, cf.
завальна зима.

ваўок. валок I. Schichte ab-
gemähten Grases, покис. трава

на ваўках. косит гарды на
валок.

валушний таuglich, nützlich.
тото не валушне dies taugt nicht.

Ваньо Врхв. Б. Ба. Д... Иван,
Johann. Ваньо! по-ле-гев!

ваньсы Лб. Schnurrbart. вань-
сатый mit einem Schnurrbart
versehen.

вар Розс. Мо. I. в значеню: „с ка-
пусты вода“, на Угорщині: „ка-
пусна юха“. „квасный вар с ка-
пусты“ I.

варахобник Вв. зело, жоўто
квитне.

вартало бы ховати лозивяка
Вн. es würde sich lohnen die
Nachtigall zu halten.

варувати ся sich hüten. ва-
руй ся! hüte dich!

варянка Розс. Ку. вареный
квас, вар с капусты.

Василь в ден Neujahr, но-
вый рік.

Васко Врхв. Мо. Эл. Basilius,
Василь.

ватра Св. Feuerheerd. „підлога
в пецу, на котрі хліб пече“ =
der Boden in der Ofengrube,
wo Brod gebacken wird.

ватралька П. друк на кінци
розширений і сплющений до
підгортаня жару eine am Ende
verbreiterte und abgeplattete
Stange, mit der man glühende
Kohlen zusammenscharrt.

ватриско Чр. місце, де була
ватра.

вацок Спрк. in der Bedeutung:
Euter (pol. wacek, čech. vak,
vaček, Tasche, Sack). бухат
теля до вацка das Kalb greift
hastig nach dem Euter. бухати
eigtl. mit dumpfem Geräusch
anschlagen.

вдячныі Лог. пр. я ті вдячныі
тото зробю ich werde dir das
mit Vergnügen thun. я ті того

вдячныі оддам. ich werde dir das mit Dank zurück stellen.
 ве-ве! (в Прибышові, в Карликові, на Воли, в Токарни) або йо! йо! interj. zum Ausdrucke der Verwunderung. ве! ба якый то дук! паскудный хробак. cf. psl. **оувъ** *ośai*, *vae*.
 ведля Ч. Г. nebst, bei, neben. я стояю на дворі ведля твоїх дверей slovac. vedla.
 векший grösser. pol. większy psl. **квтъшій**.
 велич etwas Grosses, Kolossales. така велич.
 величко dem. v. велико. не величко nicht viel. нас не величко wir sind nicht in grosser Anzahl.
 вельбіб Св. Жер. grosse Abart der Bohne. дуже має вельбобу.
 велькый У. gross. велький сьніх хпау = великий сніг упав. од мала до велького palaeoruth. **отъ мала до велика**.
 вельо Т. viel. так вельо не робит. pol. wiele.
 венгрина Кв. Finne, Cysticercus cellulosaе.
 вепер Смрк. genit. вепря verschnittener Eber, Borg. dem. веприк. nicht verschnittener Eber, Keiler heisst: корназ.
 верабожкати ся Смрк. Жер. божити ся, присягати ся: вера Боже! cf. slovac. verabože! hoch betheuern. заверабожкай ся = заприсяж ся! вера Боже, вера так! Жер. auf meine Seele, so ist es! traun, fürwahr! wahrlich! вера Боже! кумо буду ся на вас гнѣваюа.
 вербівка Жер. Ellritze, Pfrille, Phoxinus rivularis.
 вербіянец Врхв. an Flussufern zahlreich wachsende Weiden in Ostgalizien: лози.

вербувати werben. г гусарі вербуют man werbt zu den Husaren.
 вербуванец Вн. што звербуваў ся до войска.
 веретельница Тих. веретильница Ч. Смрк. Ганчова. веретильник Ту. веретерница Лб. веретурница Жер. веретюрница Бер. gemeine Eidechse, Lacerta (agilis) (а ящїрка Тих. ящурка Ч. Salamandra, Erdmolch). веретильница хытро лїтат Смрк. = веретерница летїт пїльно Лб. die Eidechse lauft schnell.
 веретельница Розс. веретельница Т. веретурница Врхв. веретюрница Кр. Blindschleiche, Anguis fragilis (веретильница = Anguis fragilis auch in den meisten Gegenden Ostgaliziens, wo ящїрка Lacerta und ящур Salamandra bedeutet).
 веретїянец Вв. (nom. sing. веретїянце) Equisetum arvense, Ackerschachtelhalm (die Stengel mit sogenannten Fruchtähren).
 верый Кр. gekrümmt; verzerrt; stützig. верый человек. вера дошка. вере дерево [hieher: коверняга, коверняк (um Berežany gebraucht) gekrümmt, verzerrter Baumstamm; dicker, krummer Ast. knorriger Klotz. сковїрїти ся sich werfen (vom Holze): pol. wiór. Hobelspan eigtl. das Gekrümmtе cf. germ. wirr, wirren].
 верствак Вв. Zeitgenosse. верствакы або ровесниця cf. psl. **врѣсть** et **врѣста** *ηλικία*, aetas. **сѣврѣстьникъ** *συνηλικιωτης*, coetaneus.
 вертепа Schlucht, Abgrund; Unweg.

верткый Кр. rührig, gewandt, flink, behend slovac. vrtký. pol. wartki.

вертлик Св. Leierkasten, Drehorgel, катаринка. грає на вертлику er spielt auf dem Leierkasten.

верхнина. верхинка або сметанка Вв.

веде mehr pol. więcej psl. влшгтє superl. найведе, найвецей.

вечерішній Т. Abend-. вечерішне молоко.

вечерниця Спрк. Abendstern.

вечірky Брт. plur. tant. Abendunterhaltung східногал. вечерниці.

вжгнутя Зл. ударити.

вздутє I. Blähen, Aufblähen. худобу лычат на вздутє: назбирают бирок (бильок) і сыплют до рота худобі wenn das Vieh an Aufblähen leidet, sammelt man Asseln und schüttelt dem Vieh in's Maul (ein unwirksames Mittel, das jedoch beim Volke im Gebrauch ist).

взглуб Д in die Tiefe, der Tiefe nach, вглуб. два метры вглуб.

выбачный Спрк. на пр. найбудут выбачны wollen Sie entschuldigen.

выбросити Врхв. hervorspriessen, ausschlagen (von Bäumen im Frühlinge)

вывадити I. ausspannen. мусыў коны вывадити = м. к. випрячи.

вывідкы або выводины Спрк. „до церкви іде родильниця“ Kirchgang der Wöchnerin.

выглядити ся Бер. fett werden wörtl. glatt werden. выгладили ся быкы die Ochsen wurden fett.

выграбати ausgraben. выграбаний ausgegraben. кітка така,

як выграбана die Katze ist sehr mager (wie ausgegraben).

выгляд Ч. П. Fenster. выгладок П. выгладчик I. Guckfenster. выгладчик з дырками = віконце з дірками. одняти вікно або выглад П.

выдарити ся Врхв. sich ereignen, sich zutreffen. „выдарит ся, што росне на турни дерево“.

видиш Нов. (wörtl. siehst du) in der Bedeut. wie es scheint, wahrscheinlich. суг, видиш, і г нас по камінцох куліги wahrscheinlich kommen die Strandläufer auch bei uns an mit Gerölle bedeckten Flussufern vor.

видыти ся scheinen. так ся видит so scheint es. видыло ся ўадно es schien schön zu sein.

виднівка Брт. бочка з вина Weinfass. виднівки купуют зо старины; квасят в них капусту.

видок Б. Schauen, Beschauen; sichtbare Stelle. на видок = на оказ; на видне місце; в староруск. видокъ значило сьвидок, testis гл. Правда руська.

выживльїня I. Nahrung, Kost.

вызываети schelten. зачали ся вызывати sie fiengen an ein ander zu beschimpfen.

вызывка Scheltwort, Schimpfwort; Schimpfen.

вызывка Лос. Schimpfwort; Schimpfen вызываня.

выістити ся. з'істити ся Св. in Erfüllung gehen. то ся мі выістило або з'істило.

выкарати ся Зл. видати ся; удати ся.

выкладати Рад. пр. смішки ся з кого выкладати mit jmd Spott treiben.

выкладный. пр. язык выкладный Св. = язык, котрим

мож викладати, порозуміти ся
 verständliche Sprache. „мы Ру-
 снѣкы — маме язык выклáднѣй“.
 выкоўтати Врхв. auswetzen,
 aushacken, ausklopfen. чмоўх
 выкоўтат дзюру в дереві (cf.
 ковтати, колотати pol. chełtać).
 выкрасити Нов. kastrieren.
 корназ не выкрашений.
 вилія II. сьвят вечер, heiliger
 Abend. pol. wilija.
 выльізати I. ящур вылизає на
 дойч der Erdsalamander kriecht
 vor bevorstehendem Regen-
 wetter (aus seinen Verstecken)
 hervor.
 вылупити Нов. ausschlagen.
 сова вылупиўа выгяд die Eule
 schlug das Fenster aus.
 вылюбити ся Врхв. der Liebe
 fröhnen. — вылюбити. пр. дывча
 вылюбене.
 виля Сн. bei, in der Nähe,
 пила. — печінкы сут виля бам-
 буха, сележин на бамбуху.
 впу́кастѣй gabelig.
 виўцы plur. вилцы Gabel, Ess-
 gabel.
 вымя II. Euter.
 винівка Weinfass „пиў бочки“.
 выоначити ся выяснити ся
 (пр. о якійсь справі), аж ся
 выоначит.
 (выпасти). як выпадє кому I.
 je nach dem, wie es sich trifft.
 выпльинити Ч. ausrotten, ви-
 нищити. кїт выпльиниў садники
 pol. wyplenić.
 выправдати Д. rechtfertigen.
 хотиў ся выправдати er wollte
 sich rechtfertigen.
 выправна скора II. gegerbte
 Haut, Leder.
 выпустыити II. veröden; ganz
 verarmen.
 вирая (верая) Thürpfoste. дві
 вирайі г дверей.
 выречи II. Брт. Ф.... повісти, ви-
 мовити. выреч ми = скажи мені.

вирок Кр. Bett. на вирку auf
 dem Bette.
 вырчати knurren. пес вырчит
 der Hund knurrt. pol. warczeć,
 čech. vrčeti.
 высыпати ся на кого. Мо.
 jmd. anschnauzen, auf jmd
 schreien. высыпаў ся на мене.
 выслужный Чр. dienstfertig.
 выстарити ся Ч. alt werden.
 выторгати. выторгувати
 II. herausreißen. пчиўняк вы-
 торгує ся с коріньом.
 выторочити ся Со. in der
 Bedeut. wühlen, herauswühlen.
 кертця выторочит землю або
 купы повымітує.
 выточити ausdrehen; aus-
 dreheln. выточит дерево свер-
 ликом.
 вытрут II. I. „што вытре ся на
 нозі с ходженя“. „як натоўче
 ногу, як наступит поўхату усе-
 ницю, то дістане вытрут“ I.
 вытяти Кр. in der Bedeutung:
 stark schlagen. добре приложил
 або выгял.
 выфыркнути Жег. выфыркнути
 emporflattern. выфыркнуў птах.
 выхлюпати ausschütten. вы-
 хлюпати воды.
 выцяркати Бру. викапати, ви-
 цюркати. дойч выцяркаў der
 Regen ergoss sich.
 вышмарити II. hinausschmei-
 sen. toto ся вышмарит das wird
 hinausgeworfen.
 вышпурити hinauswerfen, hin-
 ausschmeissen cf. шпурнути,
 шпурляти.
 выщирити зубы die Zähne
 fletschen, выщирити. выщир-
 яти = выщиряти.
 вйілыі Брт. zudringlich.
 вйо! кличе на коні, штоби
 тягнули.
 вібчий Спрк. fremd, alienus
 pol. obcy; вібчий человек або

чуджий. psl. **объштъ** ruth. обчий, общий communis.
 віз Спрк. Mo. ein Gestirn.
 візля Св. bei; in der Nähe; ам. візля нього. візля берега.
 вікняр Врхв. Glaser, скляр.
 вільгый Врхв. feucht. вільго в ті хыжи es ist feucht in dieser Hütte. вільгый стоп die Säule ist feucht cf. psl. **вльгъкъ**, східногал. **вохкий**, pol. wilgotny.
 вільгый Вру. in der B. lau. вода лытня або вільга. молоко вільге.
 вінец М. вінец по над копытом коня.
 вінничкы Жер. Johannisbeeren. гедадзы і вінничкы Stachel- und Johannisbeeren.
 вінярка Лб. Weinfass.
 віргати Кр. um sich schlagen; zappeln. ноги віргали die Füße zappelten.
 вірниця Нов. „трава, што росне на тлокох“ an Brachfeldern wachsendes Gras.
 віс-деревчина Сн. або чамаришка Сн. Myricaria germanica deutsche Tamariske, біж-деревчина.
 віскы Врхв. Augenwimpern.
 вістка Б. Schuppe. рыба має на собі вістки. cf. slovac. ôstka 1) Fischgräte 2) Fische Schuppe.
 вістя Я. на ліво (кличка до коній, як гонит).
 віт genit. віти або вітка genit. вітки aus dünnen Zweigen gefertigtes Zaunband „што кіля звязує х пўоты“ східногал. **вить**, **витка**
 вітерне зыля або бобівник Ба. „на вред, на болякы, берут на сонешницю (як ся здує); зыля в наслі присмажат.
 вітерник І. хворіст. „як вітер обдує, то пырщит“.
 вітерник або вітерне зыля І. як ся опырщит тыло і гноіг,

то в сметанці смажит тото зыля і обвиват тыло.
 вітерниця П. Пол. 1) Sturmwind. Sturmwetter 2) Windrocken, Windblattern.
 вітерниче зыля Брт. квігне жоўто.
 вітик Лб. Fitislaubvogel, Sylvia fitis.
 вітчина vom Vater ererbtes Gut.
 вітяз Сн. Hundename, кличка пса.
 віхтелиця Врхв. Sturmwind. паремна віхтелиця jäher Sturmwind. віхтелит es weht ein Sturmwind. дораз завіхтельило auf einmal entstand ein (starker) Sturmwind. порівн. східногал. **вихор** = Sturmwind; **вихрити** кого jmd beim Schopf tüchtig zerren.
 вічистый П. ewig dauernd; lange dauernd; dauerhaft.
 вішало Лип. Kleiderrechen.
 вішеляк Зл. Erhängter.
 віщицьі Бер. plur. tant. рід лишаїв, Art Schwinde oder Flechte. віщичник Бер. зыля на віщицьі.
 віщук Щ. Bote, вістник.
 вказати zeigen. вказ ле гев, што маєш.
 вкльіпннтя ся І. sich hineinzwängen. черьвак як гадвабна нитка вкльіпнтя ся статку до языка або до ноги; трудно го струти.
 (влечи ся). бодай ся влекло тай сьміху вартат (про легку, сьміховату бесіду).
 влакы П. вўакы — поперечкы до гнатов.
 влакы Спрк. ретяз на быкы Ochsenkette.
 влоны Врхв. vorigen Jahres, im vorigen Jahre „прешлого року“ psl. **лани**.

в н и м а т и с я Б. sich geniren, sich schämen. внимат ся = стидає ся.

в н у в а т и О. langweilen, belästigen, dringend verlangen. slovac. unovat'. Петро все внуваў; жебы му дала хлібец cf. magy. ún überdrüssig werden, unalom Langeweile, Überdruss.

в н у к а П. Брт. Жер. Врхв. adv. im Inneren, inwendig; hinein (вдну-ка), внука в пері єст душа im Inneren der Federspule ist eine faltige Haut (Seele); внука мя болит es schmerzt mich im Inneren. ід до хыжи внука Жер geh in die Hütte hinein. тоты вікна внука diese Fenster sind von innen. — на внука вувця не здрава das Schaf hat eine innere Krankheit.

в о д а г о н я ч а schnell fließendes Wasser.

в о д а ч е р с т в а Д. frisches Wasser.

в о д и т и с я in der Bedeut. geschehen. што ся водит? was geschieht?

в о д н и к Нов. Sterna, Seeschwalbe. чудны влетит г воду.

в о д н я к Лб. Wasserschwätzer, Cinclus aquaticus, „як куля хпаде до воды“.

в о д я н и к Бер. Sterna, Seeschwalbe. водяники летят г воду.

в о з г а р т а т и Р. зугартати, згартати Р. возгартала с під коровы гній.

в о з д у х П. Luft.

в о з ы р к а Бер. возярка Wagenschorren східногал. возівня.

в о к ш а Р. Н. В. pol. oksza з нїм. Axt lit. jekštis, jekšis сокыра.

в о л ь — в о л ь entweder — oder, vel — vel. psł. воліє — воліє айце — айце sive — sive.

в о ў к Вв. воўчинец Бер. Ononis hircina.

в о ў к у р а д Мо. Wehrwolf, вовкулака, вовкун.

в о л о с а н Врхв. Rosshaar. та доўга волосан. той доўгой волосани. на ті доўгі волосани.

в о ў о с я (волося) Наар. сивы воўосы побіч сиве воўося граае Нааре східногал. сиве волосе.

в о ў о с я н ы й aus Rosshaar verfertigt.

в о ў ч а м у р я н к а Вв. Rossmoise Camponotus herculeanus.

в о ў ч о к Пол. in der Bedeut. Engerling, Maikäferlarve (in anderen Gegenden Galiziens вовчок Calandra granaria, schwarzer Kornwurm.

в о л ю в а т ы й Бер. mit der Kropfkrankheit (воле) Behafteter. (найбільше волюватих в Ростопці, Крихавці, також в Новій Веси).

в о п и т и Вн. mit lauter Stimme rufen. psł. вѣпити, *κράζειν*, clamare. воўк як раз стаў співати, вопиў.

в о р г ы П. Чр. Lippen pol. wargi. ворга выжня П. Чр. Oberlippe. ворга нижня П. Чр. Unterlippe.

в о р к о ч Haarzopf pol. warkocz, čech. vrkoč psł. врѣкочь.

в о р о б е л ь genit. воробля Sperling, воробець, горобець.

в о р о ж genit. ворожа Wahrsager, Zauberer; Schwarzkünstler.

в о р о ж и л ь Zauberer. ворожиля Wahrsagerin, Zauberin.

в о р о ж к а Ти. Вв. Кв. Лип. ворожиля Чр. Ту. Marienkäfer, Coccinella (septempunctata).

дівчата приговорюють кладучи того хрущика на руку, щоби полетів: „покажи ми ворожко, де моя дорожка?“ Вв. — „ворож ворожилю! де я ся оддам, ци горі ци долів, ци до чорной зёмлі? (як не полетит

а хпаде, то повіст, же дывчина впре).

вочеміню I. im Augenblicke pol. w okamgnieniu.

вразити II. hineinstecken. вразвиўці = волхай вилки.

вред або чиряк II. Geschwür. вредный Нов. schädlich. вредный человек.

врещати Лб. schreien; kreischen; weinen; wimmern. дитина (дзецко) врещит. slovac. vrešt'at', ruth. верещати.

вроза Сн. Р. „што привязує бич до бичиска“ Peitschenschleife, Peitschenschlinge.

врокы plur. Bezauberung. гварит ворожка: „змеч ле мі врокы девятеракы“ — мече на воду: хлыб, сіль, камені, косаки, ўыжки, угля. косу, серп, сьвячене зыля Лос.

врявкати Брт. врявчати Чр schreien. дити врявчат die Kinder schreien. врявк Geschrei, вереск.

все. завсе Рхв. завше II. immer. — все o alles.

всудити кому кару Вв. jemand die Strafe bestimmen.

всяды II. всягды Т. überall східногал. всюди, всюда. не всягды nichtüberall.

втышний Мо. freudigerregt.

в той час або в тот час Рад. zu dieser Zeit.

вчасный Чр. zeitig, frühzeitig. вчасны грушкы frühreifende Birnen. slovac. včasny.

вшиток (вшыток) весь, jeder. вшиткы люде alle Leute. — вшитко alles čech. všetko, slovac. všetko.

вштурити II. hineinstecken. не вштуриш = не вразиш. вштур = stecke hinein.

вядерко Врхв. Wassergefäss, Wassereimer pol. wiadro, wiaderko східногал. відро, відерце.

вязан gen. Strauss, Bündel. велика вязан квітя ein grosser Blumenstrauss. великой вязани. х ті великі вязани.

вязати спідкы Fundament legen.

вязыня Б. Gefängniss čech. vězení pol. więzienie.

вечати Вв. meckern, blöken. коза або вівця вечит: ве!

Г. (im Ruthenischen wie čech. h ausgesprochen also гавк, гавран sprich: hawk, hawran).

гав Ту. сюди. ни гав, ни там Ту. = ни сюди, ни туди weder hier, noch dort.

гавк Gekläffe, Gebelle. добрый маш гавк du kannst eine schneidige Rede führen (scherzend).

гавран II. Вв. Рад... Rabe slovac. havran.

Гаврас Берн. Гервазий. ид до Гавраса.

гад Лб. Schlange; Kriechthier. льиновиско гада Лб.

гад Ч. Pelias berus, Kreuzotter „як укусит гад, три разы курят порохниоу буковоу або вербовоу і приговорюют: „ара, шора, сара!“ (забобон).

гад ва б. Кр. Рхв. Жер. Seide psl. ГОДОВАБАЬ східногал. шовк або едваб.

гад ва бный aus Seide verfertigt. Seiden-.

гадка in der Bedeutung: Räthsel. загадувати гадкы Räthsel aufgeben. повім ті гадку, пи згаднеш ich werde dir ein Räthsel sagen, ob du es mir auflösen wirst (bei den Mar-maroscher Ruthenen). заганка cf. psl. гананиє.

гайтів Брт. Hegebereiter plur. гайтове magy. hajtó Treiber.

галай Сн. кличка пса, Hundename.

гакс! гакс! Чр. кличут на свині; до кучи загоняют: а люлю! а люлю!

га-ле! П. komm her! kommt nur her!

галиця Жер. Gesindel cf. голий, голота; галайстра pol. chałastrą, hałastrą.

галушчанка Ба. (галушчанка) Mentha-Art „мята, до крутої подібна, але одмінніша“.

гамеридкый Брт. П. amerikanisch, американський.

гамра Св. Hammerschmiede, Hammerwerk.

ганде П. dort, weiter hin.

ганебский Вн. in der Bedeut. vortrefflich, ausgezeichnet (sic!)

ганебске зерно = красне, гарде зерно. ганебский хлопец = сильный, гардый хл. — ганебский Лип. дуже великий. хыбаль же ганебску зліст мат =

хиба, що дуже велику зліст має.

Ганця І. Анна.

га-по-гав! або ходь гав Ку.

ходи сюда komm her, повстало з: гав под (= подь = пойдь =

пойди) гав. — гапцю! гапцю! Ку. (примильно) = ходи сюда!

гарагуц Вн. Windbeutel. „пустый вітрогон, баламут, што не посідить тихо“.

гардый in der Bedeutung: schön. гарды парібкы або парібци schöne Junggessellen.

гардый дойч schöner (guter) Regen comp. гарший.

гарды і adverb. schön, splendid; viel compar. гардше. сьпивай

гарды singe schön. він заробит гарды er wird schönes Geld verdienen. він мат гарды го-

роху er hat viel Erbse (eine namhafte Menge Erbse).

гарликати Вв. schlecht singen, „сьпивати ни до чого“.

гарнасіті ся Лб. Жер. мотлошити ся sich herumbalgen, sich

herumzerren хуощы-гарнасят ся або гарацут ся (від гаратати ся sich schlagen); згарнасіу союму = змервив с. — згарнашена солома = змервлена с.

гарнасувати ся Кр. борькаты ся sich herumbalgen, sich schlagen.

гарнася Лб. gen. neutr. zermudelte Sachen; zertretenes, gestampftes Gras, Unkräuter und dgl. саме гарнася — до-

брой травы не ма. гарнася = покрышена союма, Wirrstroh.

гасник Бер. гаснік Лб. Lichthut, Lichtlöcher прилад до гашеня свічок по церквах.

гача П. Ko. Füllen, Fohlen, гача, што ме (= має) рік Ko. plur. гачата.

гачатко kleines Fohlen.

гачур Б. Нов... „кін моудый, не выкрашений“ ein junges, nicht kastriertes Pferd.

гачура Св. трилітна ўошиця, што не мала гачате dreijähriges Fohlen.

гашурка Я. Eidechse, Lacerta plur. гашуркы.

гаяти біду Вн. „перепхати біду, што б звалила ся з головы“.

гбіті Лб. hineinschlagen, вбити.

гводни bei Tage, водни.

гвойти hineingehen, ввойти, войти, вйти.

ге! Рад. ja.

гев! her! hieher! da! hier! — подте гев! kommt her! — гев

сады! hieher! — гев си! herda! гев мя! oder гев

цьлуї! = взни мене, узни мене leck' mich in den Arsch!

— гев — там hier und dort. — гев сады Чр. = оттуди!

гевады Зл. туди.

гей! Бру. Лб. М. Ся. ja, wirklich, fürwahr cf. psl. кѣй.

гей Чр. кличе на волы. — ге!
кличе на коровы — птуц! на
телята, кед гонит.

гейбы gleichsam, gleichwie.

гейс! Врхв. I. P. на быкы кри-
чит, штоб просто шли: гейс!
— штоб повертали на лыво:
гейса! што-б на право: ча!
од себе!

ге-ле-ге! Лос. Вв. Св. = подь
ко мны Вв. ге-по-ле! Вв. =
подь гев! komm' (kommt) her!
— „ге-ле-ге! со-ле-ся-со! акы
парадны! ба-ле, кумусь, ба!
спустте ле, спустте! не оначте
ся так! тед юж капку посыдте
г нас! kommt nur, kommt!
schaut nur, schaut! wie Sie
prächtigt aussehen, Frau Ge-
vatterin! wollen Sie gütigst
austrinken! machen Sie keine
Umstände! wollen Sie doch
ein wenig bei uns bleiben!

ген-то vorgestern.

Генія Ба. м. Евгенія.

Героній Бер. Hieronymus.

гетька plur. гетькы Bauern-
pferd, kleines Pferd; Mähre.

гетта! Тих. кед поганят, кличе
на коны = од себе на право;
вісьта! = на лыво, к собі;
гонит просто: вйо! — сперат,
каже: тпру!

гыбати gehen cf. psl. гыбати
šech. hýbati, slovac. hýbat' in
Bewegung setzen, bewegen.
гыбай! geh! — гыбай гев!
komm' her! — гыбай жерти
geh' essen (загальноруск. жер-
ти fressen; тут значить: йисти
essen).

гывкати По. гівкати heulen,
schreien. (vom Geschrei der
Eulen). сова гывкат.

гыка Я. Stengel sammt Blättern.
гыка бандурчана або бандур-
чанка Stengel sammt Blättern
der Kartoffelpflanze. cf. гыча
(гыче, гычка).

гип Б. там.

гипады Зл. тамтуды.

гырмота Donnern, Gepolter.

гырмотати poltern, donnern,
Getöse verursachen.

гырча Спрк. Ба. Зл. gen. fem.

гырча або гузва велька Б.
Geschwür, Beule slovac. hrča
dominut. гырчка Спрк. slovac.
hrčka.

гысь! Чр. кличе на куры.

гыцкати ся Бер. sich herum-
werfen, sich herumbalgen; he-
rumspringen. дытина ся гыцкат.

гыча у цибульї Д. die überir-
dischen Triebe der Zwiebel.

гычаль Б. Stengel; Battrippen
cf. гычка.

гівняк Кв. гівняр Б. Мо.

Rosskäfer. Geotrupes stercora-
rius. „як ся змеркат і як тепло
та бреньчит ныбы музыка: буду
ся жениў! буду ся жениў! —
а як мороз, то ся крые і кыц-
кат ся та каже: зімно мі! зімно
мі! Мо.

гідныі Нов. viel. было там купця
гідны es waren dort viele Käu-
fer anwesend.

гіркый опух. гіркый ўопух
Бер. Klette, Lappa major.

гыркыня або скрип Agaricus
piperatus.

гўадженіця Лб. Flachshe-
chel. гўадженіця альбо
терлиця Ч. Flachsbreche.

глапцти Чр. einfangen. глапцї
птаха.

гластівка Врхв. Кр. I. Пол....

гўастівка П. Сн. Schwalbe.
гластівкы лытают.

глива Pilzart. гливы ростут на
букох.

глинястый П. lehmgelb. кін
глинястый.

глиста П. Regenwurm; Spul-
wurm. една глиста ein Exem-
plar des Regenwurmes (Spulw.).

гліг (gŷig) genit. глогу Weissdorn, східногал. глід, глодина, глодовина, гложина, глій, глоина.

глобок Вв. Keil. колок, што вбиват межі обручку (перстынь) косы а кіся [в Бортятині коло Перемишля: плінка].

гўоны, гловы = влоны des vorigen Jahres. глінський або лінський рік. — лінського року = лонського року im vergangenen Jahre.

глука Спрч. Brausekopf, Lärmer cf. čech. hluk = Lärm.

глупий гриб або блювák Ко. білий, як го розломит, то синій.

глуптак Ти. Dummkopf. таких глуптаків не видіў.

глуха Б. великий тиф. вітрова глушка Б. легкий тиф.

глушко Бер. tauber Knabe, tauber Mann. глушка taube Weibsperson.

глядати suchen. він глядат er sucht.

гмертвец genit. гмерця Todter.

гмиско Бер. Nebel.

гнет allsobald, allsogleich, sogleich. slovac. hned'.

гнівливый Св. zornig, в східногал. найчастійше: гнівний.

гнїдый braun. гнїдый птах. гнїде просо.

гноївка Г. Schlammfliege, Erysalis tenax.

гноїти ся Бер. eitern. рапа гноїт ся; загноїла ся.

гнояк Ч. Rosskäfer, Geotrupes stercorarius.

гоблюванкы Св. Nobelspäne (nom. sing. гоблюванка).

говад Бру. Pflanzenart.

говедо Vieh (nur als Schimpfwort gebraucht). ты говедо! = du Vieh! du Mistvieh! psl. **ГОВАДС.**

годинник Св. годильник Врхв. години Ту. Wanduhr;

Uhr. годинкы Св. Taschen- uhr cf. slovac. hodiny Uhr. hodinky plur. kleine Uhr.

годиняр. годзіняр Ту. Uhrmacher. slovac. hodinár.

годно пр. годно быти Т. es ist möglich. може годно быти Я. es kann möglich sein.

гойно substant. Ueberfluss. né маў такого гойна, як ты. гойнувати abundere, im Ueberfluss haben. гойнувати хлібом.

гойове листья Тих. або райник Тих. lanzettblättriger Wegerich Plantago lanceolata.

голька (Сянїцке) unbegrannter Weizen.

головач Лип. Kaulkopf, Cottus „рыбка голова́та“.

головачка Щ. Ту. Kaulquappe, larva ranae.

гоўовенькы Kaulquappen, Froschlärven (nom. sing. гоўовенька, головенька).

гоўовня Feuerbrand „кавалец дерева опалений“.

голодовый рік I. Hungerjahr, голодный рік.

годопуп Врхв. junger, noch unbefiederter Nestvogel, голопупы = пташкы іши не опюкованы.

годота Вн. в знач. бідна eine arme Weibsperson в східногал. голота Gesindel.

гоўубя Врхв. junge Taube.

голя (Брт. Прегонина) nackter Berggipfel, голый верх горы.

голяк П. Rasirmesser. голяр, genit. голяря Rasirer.

гомок Лип. Erdhaufen; kleiner Hügel. — однакож в Г. = земля пісковата cf. slovac. ma-gy. homok Sand, Flugsand.

гонько П. Wegwarte, Cichorium intybus.

гопкати Б. hüpfen. гопкают, як коникы.

гореч Вв. Hitze. велика гореч або спрагота.
горізнач Жер. mit dem Rücken nach oben. — дользнач Жер. mit dem Rücken nach unten. плыве горізнач, дользнач.
горнець 1) Topf. 2) Mass Garnetz. Die Lemken sprechen immer hornes, während die Ruthenen in Ostgal. горнець (sprich: hornes) oder горщок (horščok) in der Bedeutung Topf und гарнець (sprich: garnes) in der Bedeutung das Mass gebrauchen. чворт має вісем горцы. двацет горцы ярцу.
горночок Рхв. kleiner Topf, Töpfchen pol. garnuszek.
горнути in der Bedeut.: schwellen, quellen, überwallen. вода горнула.
горнятка пщільні Р. Bienenzellen.
городити плит den Zaun flechten. город плит flechte den Zaun.
горуватый II. uneben; gebirgig горувате поле.
готьта! Врхв. кричит на коньї, штоб повертали на право — вісьта! штоб брали на лыво.
готовити. готувати in der Bedeutung: kochen. eigtl. zubereiten. готую мясо.
грабати сыно = стягати граблями сїно. — грабаний овес = граблями стяганий по скошеню.
грабачкы Рхв. робітницї, што граблят сїно або овес (ном. sing. грабачка).
гранічка dem. від границя Grenze.
граня II. gen. neutr. Musikspielen, Musik. ід на граня = на музику. подме на граня!
гребено gen. neutr. Wollkamm; Kamm zum Striegeln der Scha-

fe. чухрати на гребенох воўну.
гребено або шуткы, што чухре воўну Вв. (neben der asl. Form грекенъ gen. грекене dürfte auch *грекы, gen. грекене existirt haben).
гребін у хыжи Смрч. Giebel der Hütte.
гривкастый mit einer Mähne (oder Halsbinde) versehen. гоуб гривкастый Ringeltaube, Palumbus torquatus.
грїх Б. якый грїх або якый кат. (etwa wie das Deutsche: zum Teufel, zum Kuckuck). якый грїх — не можу сі припамтати.
гробар II. Gräber.
грубый dick. піяз грубый grosses Geld.
грубнути dick werden. дерево грубне.
грудка = будз.
гружати in der Bedeut. rühren, umrühren, umwälzen eigtl. zu wiederholten Malen senken. — гружати масю Розс. Butter machen робити масло. гружати будеме масю. — гружати бандуркы в горци Розс. колотити варену бульбу gekochte Erdäpfel zerstoßen und umrühren.
грузкый II. leicht einfallend (vom Sumpfboden); соўотвина то земля грузка.
грушчанка Birnsuppe „з грушок юха“.
грядка Querbalken plur. грядкы.
гугнавый. гыгнавый „што без ніс гварит“ näselnder, der durch die Nase spricht. psl. гжгнавъ et гжгнавъ mussitants.
гугнати. гугнути Св. näseln, murmeln. він гугне psl. гжгнати διακούρῳζειν, murmurare.
гудак Musikant čech. houdek, slovac. hudec. dem. гудачек.

уж пришли гудаци die Musikanten sind schon angekommen.
 гудкати Кр. mucksen, verlauten. люде гудкают es verlautet unter den Leuten, man muckst, man spricht hie und da, es wird ruchbar. як гудкают wie verlautet.
 гудля gen. fem. Wirrwarr, Unordnung; Gebraus; Pfuscherei, cf. germ. Hudlerei.
 гудльовати Зл. elend fortkommen, fretten. канарити, бидовати. cf. čech. hudlovati germ. hudeln.
 гузов Св. ланцок желізний, што зваджує кольчка с плугом.
 гузджениця с прядива Розс. Halfter східногал. уздінниця польск. uzdzienica чеськ. uzdenice.
 гузьір грубший конец стятого дерева, грубший конец снопа.
 гукарня Жер. Uhu, Bubo maximus.
 гукати laut schreien, rufen. сова гукат.
 гук Ти. гук або пугач Мш. Uhu, grosse Ohreule, Bubo maximus.
 гукнути П. in der Bedeutung: in grosser Menge erscheinen, wuchern (von Pflanzen) z B. гукнуў півняк.
 гуля Брт. Kauz, Ulula „сова, што гукат“.
 гуля-гуч! Чр. Treiberuf der Gänse.
 гулякати Ausschreitungen machen, lumpen.
 гунциут Ви. Spitzbube slovac. huncút.
 гуркати Ко. Мо. Врхв. girren. голуб гуркат або гурчит.
 гусак Брт. Hungerzwetsche nom. plur. гусакы.
 гуска пташоккусцьцьок векший од жоўтогрудкы eine Vogelart,

etwas grösser, als der Goldammer.
 гусли П. Брт. Кр. Б... Geige dem. гуселькы Б. гусличкы Б. грай на гусях spiele auf der Geige.
 гусовец Г. Räuber (?) Який я си гусовец на цыльый Липовец Г. cf. psl. гоўса. гоўсарь гл. згусувати ся, згусовати ся.
 густияти тьисто Б. eigtl. den Teig dicker machen, den Teig kneten.
 гусяр Зл. Gänsehirt.
 гусячка 1) Gänsekoth, яйно гусс. 2) Gänsefingerkraut Potentilla anserina.
 гусю! гусю! О. волат, як лудит гуси а жене: а гуч! а гуч! (на Україні: а гила!)
 гуторити Лип. sprechen, reden. гуторка Rede, Geräucht.
 гуцьок genit. гуцька kleiner Wasserfall, гучок.
 гущ gen. masc. et fem. гуща gen. fem. Dickicht, dichtes Gestrüpp. така гущ, што не преjde solch ein Dickicht, dass man nicht hindurch kommen kann. велика гуща.
 г. (im Ruthenischen wie russisches г oder polnisches g ausgesprochen; demnach габор, гагати sprich: gabor, gagaty).
 габор Ба. хлоп, Bauer. габор выдрыляў дыти = хлоп витручав діти. cf. pol. gbur, germ. Gebauer.
 гагати П. Мш. schnättern pol. gegać slovac. gágat'. гагают гуси.
 гадати Чр. in der Bed sprechen aus dem pol. gadać. gruth. гадати bedeutet: meinen, glauben.

гадзіна Бер. Лб. Зл. Geflügel
aus dem Masurischen: gadzi-
na, ruth. гадина = Schlange.
газдынити Ч. газдынею бути.
eine Wirthin sein, eine Wirthin
abgeben, die Geschäfte
der Wirthin verrichten.
газдівка Тих. Wirtschaft, га-
здівство.
гайдувати Ту. Dudelsackpfei-
fe spielen slovac. gäjdovat'.
галунок Зл. Borte, Sammtbor-
te; Binde; Kopfbinde. галу-
нок М. = повязка на голову.
гамба Mund, Maul. гамбуся
München; Gesichtchen slo-
vac. gamba.
гаргало gen. neutr. і гаргала
Ba. gen. fem. Gurgel. під гар-
галом.
гаргачкы Ку. Stachelbeeren.
гацик ВП. Fledermaus.
гевіати Лб. schnattern. гус
гевіат.
гедкати Ту. kitzeln. гедкає.
гегадзы. гегадзкы Лб. ге-
гацкы Ф. Stachelbeeren.
гергечник Ту. Ribes grossula-
ria, Stachelbeerstrauch. Früch-
te = гергечкы.
герок Gehrock.
гзівка М. Pferdelausfliege.
гыўтати schlucken, kauen ukr.
глитати, ковтати psl. глѣтѣти.
гыўтат худоба.
гыўт Schluck. на еден гыўт.
гырт Лб. Gurgel, Kehle cf.
гыртан.
гыўтнути I. einmal schlucken,
hinunterschlucken ukr. прогли-
нути.
гіб СЗ. Lanius, Würger, Dorn-
dreher.
гівгати Б. гівгнути schnat-
tern. гус гівгат. гівгне. гівгла:
— гівджут гуси або гівгают.
гівгор Б. Чр. або гівгач Б.
Бер. Сн. Wendehals, Junx tor-
quilla. „гівгоры сивы; гнѣздо

мают по букох; гівгор векший,
як коса, кус менчкый, як во-
зуля, а сык ма такый, як гадя“
Чр. „гівгачи векши, як жоўто-
грудкы“ Бер. (der Name nach
den Locktönen des Männchens:
gi-gi-gi-gi!)
гігачи Спрк. гігадзкы Бер.
Stachelbeeren (nom sing. гі-
гач; гігадзка).
гіргошник. гіргожник Лос.
Hausirer „што носит скло,
мазь, деготь, кошкы на продай
в кроснах; за то называт ся,
же бере кросна на гіргя“ (=
на плечи, на коркоши).
глейт Glätte, Bleiglätte. горнец
поливаний глейтом.
глич Жер. Ф. гўич Бру. глюч
Cottus Kaulkopf.
гльон Т. gen. masc. gewöhn-
lich als Collectivum gebraucht.
Wasseralggen, Wasserfäden,
глінь cf. slovac. hlien Schlamm,
Schleim. psl. глѣнь et глѣнь
φλέγμα, pituita.
гмерати. гнерати Лос. lang-
sam machen.
гмерило. гнерило Лос. ein
langsamer Patron, Grübler „што
гмерат, не може зробити ско-
ро“ cf. pol. gmerać.
гнаткы. Theil der Schlitten,
Schlittenbaum.
гомбар Ту. Knopfstricker,
Knopfmacher, Schnürmacher.
slovak. gombár.
гомбичка Я. (runder) Knopf.
slovak. gombička magy, gom-
bocska, gomb.
гомбувати Ту. mit Knöpfen
verzieren, stricken. гомбувана
лента.
гонот Вол. гоноть Зл. Schin-
del russ. dialect. гоноть. го-
ноть.
гонтырка. гонтыніця Лб.
„яліця, што мож з ней гонты
наробіті“.

ґратя П. Б. alte Sachen, altes Geräth, Gerumpel.

ґріб Бер. Pilz. пішґа ем по ґрібы.

ґріба Брт. eine zugedeckte Grube, wo Kohlrüben oder Kartoffeln aufbewahrt werden „яма на карпелы і бандуры, прикрита“.

ґрібиско Брт. „місце, де была ґріба“.

ґривджати Вн. schnattern, fauchen (v. Gänsen). гускы ґривджат, як хочут вкусити.

ґруліско Лб. Жер. Kartoffelfeld.

ґруля Чр. Рхв. Лб. Зл. Kartoffel. обаряны ґрулы. ґрулы с фисолом = бульби з фасолею. ґрулы поколочены або подзяманы gestossene oder zerriebene Kartoffeln.

ґрулянік Жер. Kartoffelkuchen, бандуряник.

ґрулянка або наґина Лб. Stengel sammt Blättern des Kartoffelkrautes.

ґубатый Св. haarig, behaart cf. magy. guba zottiger Mantel.

ґузва Б. Beule, Geschwür.

ґузелец Жер. Kreuzotter, Pelias berus „бо ґузый“ т. є. кусий, короткохвостий.

ґузый Чр. kurzschwänzig; schwanzlos. ґуза кура cf. куций, кусий.

ґузулька Д. kugelförmiger Auswuchs, kleine Beule cf. ґуз Кнотен. мат на чельі ґузульку.

ґузя Ко. gen. neutr. „в гартани дусит“. шкарлятина. дытина ме (= має) ґузя.

ґуля Beule čech. houle (а лемк. гуля = ulula, Kauz).

ґурґула. ґорґола. ґорґоля сук, Knorren. ґорґолястый surculus plenus, сукастый, сукастый cf. slovac. harhula Knoten, Geschwulst. (zu bemerken das g im Ruthenischen, während im Slovakischen h auftritt).

ґурман Мо. ґурманина довгыи оберок лыґушній.

ґурдзола (Середниця. повіт: Лысько) Kartoffel plur. ґурдзолы.

Д. давньішній Жер. aus früherer Zeit stammend.

да-ґде Св. да-де Б. irgend wo; hier und da.

дадакати Вн. schnattern. гускы дадакают.

дадакач Вн. der schnattert. Schnatterer.

да-ґде Св. да-де Б. irgend wo; hier und da.

да-де-кой Нов. да-де-коли zuweilen; східногал. деколи (примітне здвоєнє: да-де). — да-де-де-коли Чр. hier und da zuweilen.

да-з-раз = хоц раз wenigstens ein Mal.

дай Боже здравя! Кр. Gott schenke Ihnen (dir, euch) Gesundheit!

дай Боже щєсливу годнну Glück auf! — Gott gebe euch Glück!

дай Панє Боже доброго здоровя (здравя або здравічка) Gott verleihe Ihnen (dir, euch) Gesundheit.

да-котрый irgend welcher, irgendwer. да-котрі Св. einige.

да-кто irgend wer східногал. де хто. з да-ким. = з де-ким.

дакус Я. П. ein bisschen, ein wenig. дай Боже шєстя! як ся матє, ци добрі? сядте собі дакус! Боже, слава Тобі на всьо!

да-кус діжди або да-кус почкай П. warte ein wenig. — сполоч дякус П. = сполочи трохи.

далє П. дальше pol. dalej slovac. d'alej čech. dále. — далє нє є weiter gibt es nicht (z. B. das Lied ist zu Ende).

Данько Ба. Daniel, Даниїл.
 да- як auf irgend eine Weise.
 да- еден irgend ein, irgend wer,
 irgend jemand.
 дарєбак Лос. У. Faulenzer,
 Taugenichts, Lump. ты дарє-
 баку! cf. pol. drab čech. slovac.
 darebák.
 дєвєр Тих. Thür psl. двѣрь ѳѣра
 іапапа. вийшоу звїздар на дєвєр
 Тих. (звичайно у нас plur.
 дєвєри).
 дєвигтыти Я. in Bewegung
 gerathen, erzittern, аж дєвигтит
 землѣя.
 дєвїнята Zwillingstöpfe.
 дєвонти Вол. За. в значєню:
 вїкати, „вї“ говорити.
 дєвончнѣк zweijähriges Pferd,
 кїн дєвончнїй,
 дєвѣснїн Св. Eberwurz, Carlina,
 дєвѣтисїл.
 дє-кѣды Лб. I. M. Ку. hie und
 da схїдногал. дєкуди. — дєкѣды
 сут борсуки I. hier und da
 werden Dachse angetroffen.
 дєлїкатнїи adv. zart. дєлї-
 катнїи го побїу ironisch: er
 hat ihn „zart“ geschlagen d. h.
 er hat ihn arg zugerichtet.
 Дємкѣ Жєг. Дамян. Дємкѣнѣя
 Дамянкѣ.
 дємнїчкѣ К. eine Abart Pflau-
 men.
 дє-нєштѣ = дѣштѣ, etwas.
 дєрєвѣо ягѣдовє Д. Maulbeer-
 baum.
 дєрєвѣнцѣи Лос. Holzschuhe
 nom. sing. дєрєвѣнєц.
 дєрнѣо gen. neutr. Rasen; схїд-
 ногал. дєрн gen. masc. Stück
 abgerissenen Bodens, sammt
 dem darauf wachsenden Grase
 psl. дрѣнѣ pol. darní, darnina.
 дє-с-кѣлїс dann und wann.
 дє-сї-к irgend wo. дєсїк гвѣ-
 рѣят так es wird irgend wo so
 gesprochen.

Джѣмєрѣ нѣзѣвѣ верху коло
 Бортногѣо.
 джѣвѣорѣнок. джѣвѣорѣк. Брт.
 Lerche, Alauda.
 дзбѣнкѣи (nom. sing. дзбѣнок)
 ябкѣ доуґѣстѣи.
 дзѣвѣкѣтї кѣуєн. худѣба дзѣвѣ-
 кѣт = жѣвє.
 дзѣвїнкѣ II. Вв. Hahnenkamm,
 Klappertopf Phinanthus crista
 galli, схїдногал. звѣнєць.
 дзѣвїнѣята Zwillingstöpfe, дѣвїн-
 нѣята (коло Лїска: дрѣшлѣята).
 дзѣмѣяк (дзѣмѣяк) Лб. Erdapfel,
 Kartoffel plur. дзѣмѣякѣи. slovac.
 zemiak pol. ziemniak. (у Зѣмї-
 шанцѣв в Рїннїку: зїмѣяк;
 в Пєтрусѣвїй Воли: зємлѣяк).
 дзѣндзєлѣїя Б. Tausendgül-
 denkraut, Erythraea cen-
 taurium.
 дзѣобкѣ plur. дзѣобкѣи Turfen,
 цѣпкѣа.
 дзѣобѣа Врхв. Mädchen. юж
 дзѣобѣа оддѣта.
 дзѣобѣа II. хуєткѣ старѣа, прѣ-
 ходїуѣа, зѣвїѣѣют в нїю сїлѣ. —
 дзѣобѣа Кр. хуєткѣа, Tuch.
 сїнѣя дзѣобѣа blaues Tuch.
 дзѣябкѣа Со. Fink, зѣябкѣа, зѣ-
 блїцѣа.
 дзѣяд Мо. (з польскѣогѣо: dziad,
 руск. дїд) nur in der Bedeu-
 tung Bettler gebraucht, wä-
 rend avus, Grossvater дѣдо
 heisst.
 дзѣяїєтѣра Св. посѣг, Mitgift.
 дзѣяндрївѣїй Бєр. plapperhaft,
 der dummes Zeug zusammen-
 schwätzt „штѣо вєє гвѣрїт
 пустѣа“.
 дзѣюбѣк II. Сн. Нов. Schnabel,
 дзѣоб. дзѣюбѣк крївїїй Сн. krum-
 mer Schnabel. в нншїх околї-
 цѣх: дзѣюбѣа gen. fem. — дзѣю-
 бѣчѣок deminut. вїд дзѣюбѣк.
 дїв Врхв. in der Bedeu-
 tung 1) grosse Menge, Unzahl.
 дїв лѣудѣи eine Unzahl von

- Leuten. — див овец sehr viele Schafe. — див голубів, кур eine Menge Tauben, Hühner 2) sehr z. B. пташки див подібны до вороблів den Sperlingen sehr ähnliche Vögel = східногал. пташки дуже подібні до воробців.
- дивачина Ту. wildes Thier. медже рыбки, медже дивачины. cf. psl. **Дивий** ἄγριος, ferus.
- дикый потік I. Wildbach „што скаля наошат“.
- дикый чеснок Бер. Herbstzeitlose, Colchicum autumnale (в Бересті повіті Грибівскім, на луці „під Фличком“ найшов я сю рослину там часту в цвітї вже в другій половині серпня).
- дылина Чр. Diele.
- дымениця Смрк. Hungerzwetsche „зато, што надута сливка“.
- дымка Р. дымна. дымниця Жег. дымкы = слівкы округлы, меньши Р. дымны, дымниці то слівкы круглы Жег.
- дымна хыжа Врхв. = східногал. курна хата, курниця eine Hütte ohne Kamin.
- Динис Смрк. Діонизій, Денис.
- дырва до пальія Св. Brennholz.
- дырчати Ч. тирчати, дир-дир кричати (о птахох).
- дыхавиця М. 1) Keuchsucht (beim Pferde) 2) Morast, Sumpf. „што ся трясє на поли“. не вїд же там до тойї дыхавиці, бо ся заріжут кола.
- дыхтыти Смрк. keuchen, пєс дыхтит. пєс вывалиў язык і зачаў дыхтыти.
- дичок П. Windhafer, Avena fatua.
- діждати П. warten. дакус діжди або дакус почкай = трохн пожди.

- дізрїти I. доглянути, допильнувати. дізрїй = доглянь.
- дійник Розс. П. B. Melkgefäß, Melkgelte „по пільскы скопец“ (слово скопец руске а уживає ся скрізь на нашій Русі).
- діометер Зл. geometra.
- дыркы до попушаня (г рємени) Д.
- дытинча П. genit. дытинчате Kindlein.
- дньова кышка Нов. Blinddarm, intestinum coecum (дньова unregelmässig statt днова).
- добрі Кв. M. in der Bedeutung: fast. добрі не загыну з жалю великого Кв. ich vergehe fast vor grossem Schmerz. — добрі ми за тобоў серденько не пукне Кв. beinahe zerreisst mein Herz voll Sehnsucht nach dir. — она ся радує, добрі ся не здує M. sie vergeht fast vor Freude (wörtl. vor Freude beinahe platzt sie).
- догорїти Тих. допалити ся bis zum Ende brennen, ganz verbrennen.
- дограбкы Ту. як вже дограбаут сыно; на дограбкы сьпіваут.
- догнес дня bis zum heutigen Tage до днешного дня.
- додївчїти Лип. (додївчїти) заховати дівоцтво до кінця das Jungfernschlosslein bis zum Brautkranze bewahren.
- дожджівник дойджівник Бер. deutsche Tamariske, Myricaria germanica.
- до зарани або до заран Бру. Чр. ganz frühe, morgen in der Frühe.
- дозерати besichtigen. Acht geben. дозрїй ми там на поли ярцу.
- дойдж Жег. дойч П. змїк на дойджу er wurde vom Regen

- durchnässt. — перейшов дойчик es fiel ein kleiner Regen.
- доўгавый Врхв. länglich. дуранкы то сливки круглы; быстрицы доўгавы.
- донести Б. (vom Ertrag, von den Einkünften) недоносит дохід die Einnahme ist unzureichend.
- Донизий Рхв. Дионизий.
- до новинкы Ч. передновок.
- допіро Врхв. erst, доперва pol. dopiero.
- доповідсти I. eine Nachricht mittheilen; eine Erzählung zu Ende führen: vollständig aussagen. доповіу му, же я такый чловек, што лычит er benachrichtigte ihn, dass ich ein Mann bin, der Kranke heilt.
- допотыль Ку. bis da.
- допрах Врхв. ganz und gar. гавран (крук) чорный допрах der Rabe ist ganz schwarz.
- дораджати кого Р. jmd rathen.
- до схода сонця vor Sonnenaufgang.
- доходить кого Вн. jemand ausforschen.
- дохопити Р. nach längerem Bemühen ergreifen, mit den Händen fassen.
- доцяп Чр. ganz und gar, до капкы. кін выпас траву доцяп das Pferd hat das Gras ganz abgeweidet.
- до шпенту. до шпенету Брт. ganz und gar. зйіла худоба до шпенту порів. укр. до сченту, польск. do szczętu.
- драбняк П. Р. Тих. драбный Р. або = драбнястий П. віз, Leiterwagen „што ся возят зерно, сыно“.
- драга (Делюхів) Weg slovac. dráha.
- дранкы пом. sing. дранка. дошки дерты з ялицы aus Tannholz geschnittene Bretter східногал. драницы.
- дрант Брт. gen. fem. zerrissenes Zeug, Lumpen, Lumpenzeug; Gesindel; східногал. дрань. така дрант.
- дратов Schuhdraht. драत्वйом шиє.
- дриндом іде кінь Сн. das Pferd trabt. іде кроком = geht im Schritt.
- дріб Schafe und Ziegen, Kleinvieh, уцы і козы. выжен дріб treibe das Kleinvieh aus.
- дрібчкый Ф. ganz klein. винничкы в грознах, дрібчкы die Ribiseln sind in Trauben gehäuft, ganz klein.
- дріга Жер. Врхв. дрыга Weg pol. dial. dróga, на ты далекі дрізвы (раз чув я також: на ті далецы дрізвы).
- дріліті Лб. stossen східногал. друлити. дріліу мя er stieß mich; сюди також старосл. **дръліеніє. дрълѣніє. отъ дрълѣніа грьдынь** Anmassung (wörtl. Wegstossen pol. pomiatanie) der Stolzen.
- (дрімак) Ти. Schlummer. з дрімаком ся витає er ist schläfrig, er schlummert ein.
- дрінка Hornstrauch, порівн. східногал. деревн. дрінкове дерево. slovac. drienka Kornelkirsche.
- дробелява дрібны річи, kleine, geringfügige Sachen.
- дробелячівя gen. neutr. після II. склоны. уцы і козы, Kleinvieh.
- дровно Жер. Чр. шайтка Holz-scheit.
- дружбити П. за дружбу бути. Панько вельо раз дружбит.
- друкваниця (Регетів, Сквиртня в Горлицкім) кабат (= спідниця) з синього полотна, на

котрым выбиваны (друкованы)
„білы квітки“.

друшляк П. Св. Л. кожушок
без рукавів, або доўга камізоля
звычайно з сіньбога сукна сф.
брушляк.

дубец Смрч. „кусень дерева,
што дае корові до пыска — як
ся здуе — і гонит“.

дубіти Смрк. gärben, дубят
скору на керпцы.

дубівка Б. plur. дубівкы Gall-
apfel der Eichenblattgall-
wespe.

дуга Врхв. Daube. кановка
з дуг, дугы тримают обручи.

дуганчак Ли. Р. кашук або
мошонка на дуган.

дуганяр Нов. „што дуган пере-
продуе“.

дудко Лб. Wiedehopf, Urupe-
ropf.

дудок Зл. два грайцарі. еден
нымецкый = 40 грайцарів.

дудла Чр. І. Р. дудла Лб.
дудло Бер. Baumhöhle, ду-
длавый Р. дудлавый
дудливый Чр. hohl. дудлаве
дерево. дудлива ялиця.

дудлавкы Жер. (nom. sing.
дудлавка) Hungerzwetschen.

дудра Б. дудрак, дудра-
вец П. Knauser. Keifer, Nör-
geler. Murrkopf; Pfuscher.

дудравый П. Св. mürrisch,
nörgeln, schlecht machen, pfu-
schen. пр. дудроче „як сыні-
ват, а тому порядку не е“. slovac.
dudlat, dudrat“.

дуже Б. Бер. in der Bedeutung:
viel. іде дуже людей es geht
eine grosse Anzahl Menschen.
ест дуже коній = ест богато
коній = es sind viele Pferde.
— дуже насія viele Samen. —
він дуже мае ярцу er hat viel
Gerste. — дуже льну Лб. viel
Lein. — дуже свін Лб. viele

Schweine. — дуже кавок viele
Dohlen. — дуже кашы viel
Grütze. — дуже легше viel
leichter. — дуже помальше viel
langsamer. — дуже скоре viel
schneller. — дуже лыпше viel
besser. — — продали за дуже?
wie theuer haben Sie verkauft?
— дуже коштуют быкы? wie
viel kosten (wie hoch kommen)
die Ochsen? — дуже масте?
wie viel haben Sie?

дудкы Кр. Врхв. дуўкы Чр.
(nom. sing. дудка, дуўка) Hun-
gerzwetschen [die grossen,
steinlosen Taschen, sogenannt.
Hungerzwetschen, welche in
nassen Jahren an Zwetschen-
bäumen öfters gefunden wer-
den, haben unter dem Volke
zahlreiche Namen. In anderen
Gegenden z. B. um Korosno
nennt man die Hungerzwe-
tschen натыгаўкы (nom.
sing. натыгаўка), in Hančova
пархаткы (nom. sing. пар-
хятка), in Smerekowec дыме-
ниць і, in Žehestiv. дудла-
кы u. dgl.

дуранкы Кр. nom. sing. ду-
ранка „круглы білы сливкы“
eine Abart Pflaumen „круглы,
білы сливкы“.

дуркати Врхв. poltern, не дур-
кай. дуркы робити Мо. Gepol-
ter machen, poltern, дуркотати.

дурнас Лб. Tölpel, Dumm-
kopf.

дути ся Ба. (о гырчох), гырчі
ся дуют wörtl. [die Geschwüre
blähen sich auf d. i. Geschwüre
kommen zum Vorschein.

душены бандуры П. zerrie-
bene Kartoffeln.

дуявиця Пол. завія, Schne-
gestöber.

дябол П. Брт. Чр. Мо.... Teufel
гр. διάβολος, дявол, чорт. slo-
vac. diabol. nom. plur. дяблы

= дияволи. Пану Богу душу ховам, а не дяблови. Бер.

дяка Нов. Ба. Ч... як ті дяка wenn es dir beliebt, wenn es dir gefällig ist. як маш дяку, то зроби wenn du Lust hast, wenn es dir beliebt, so thue es. як мате дяку, то зробіте machen Sie, wenn es Ihnen gefällig ist. хто ма дяку, то пиє полин, што в загорідці wer Lust hat, der trinkt einen Abguss des Wermuthkrautes, welches in Gärten wächst.

дядчат собі люде I. es gefällt den Leuten.

дюк Тих. або дюр II. Schwanzhornraupe, namentlich die des Wolfsmilchschwärmers Deilephila euphorbiae.

жж. жаберовини Кр. Froschlaich, Froscheier.

жабрины II. жабины B. Froschlaich; Wasserfaden.

жабы коралы Кв. Froschlaich.

жабы лыжки Кр. Froschlaven, Kaulquappen.

жабы очи Жег. Froschlaich.

жабы пацюркы або жабюркы Чр. Froschlaich.

жаворонок Лб. Lerche, Alauda.

жак Лб. Kirchensänger. ид до жака gehe zum Kirchensänger. хыжа жакова або жаківка Лб. Kirchensängerhütte, Wohnung des Kirchensängers.

жауо II. Stachel, жало.

жара Рад. Hitze, Brennen. з купауы (Tussilago farfara) йидят квіток, жебы не было жары в грудьох.

жбир Fels, Berg, Anhöhe.

жвядати Бер. murren, nörgeln. він жвядже.

жиртати Жег. zwitschern; girren; knirren. пташок жирче (жгырче) der Vogel knirrt.

жгрынджати ся Брт. переговорювати ся, перемавляти ся, сварити ся. жгрынджают ся отец и мати Vater und Mutter zanken unter einander.

жджок Г. Spitzmaus Sorex plur. жджокы cf. рджок.

жегнати. пожегнати segnen, benedicien. благословити. Бодай Бог пожегнау нашого цысаря! Gott möge unseren Kaiser segnen cf. čech. žehnati. požehnati. slovac. žehnat'. požehnat'.

жельвистый Брт. eisengrau.

жельвняк Эл. баняк желізний.

жентиця сирватка.

женьчар II. Schnitter genit. женьчаря. женьчарка II. Schnitterin nom. plur. женьчаркы.

жерло Ку. Quelle, жерело.

жестокый II. лютий, heftig, grimmig, grausam. жестокий человек.

жива кіст Beinwell, Symphytum officinale; східногал. живокіст gen. masc. genit. живокосту.

живіна Жег. М. живина Нов. lebendes Geschöpf, ζῷον, Thier, Hausthier; Vieh namentl. Hornvieh.

живный (жиуный) четвер II. великий четвер Donnerstag in der Charwoche.

житнянка Врхв. Roggenstroh, солома з жита.

житняный Кр. aus Roggen gemacht, Roggen. з житняной, ярчаної муки налисник.

жиця Löffel. psl. лъжица. dem. жичка Лип. Löffelchen. ани жичкы кырви = ані ложечкы кровы.

жмыкати zusammendrücken, zusammenpressen. жмыкати кошулю cf. psl. жати, жьмж.

жнив ар Св. genit. жнивара або
жнец Св. genit. женьца Schnit-
ter. deminut. жниварик. жень-
чик.

женькыня Св. Schnitterin.

жоінути Б. = в Чортківщині:
ждюгнути einen Stich oder
Stoss versetzen; stacheln.

жоўна зелена Врхв. Grün-
sprecht; жоўна тарчаста
Врхв. Buntsprecht; жоўна
чорна Врхв. Schwarzsprecht.

жоўобчастый hohl.

жоўчок Жег. Врхв. М. Со. Сн.
жоўчыок Лип. Eidotter;
східногал. жовтоқ, genit. жовт-
ка. дай ми кус жоўчка Св. дай
ми кусчок жоўчка М. = gieb
mir ein wenig Eidotter.

жомб Кр. жомба Lache, Tüm-
pel; ausgespülte Tiefstelle im
Flusse, вода жомбу выбила.

(жопкы) прим.: на жопкы горох =
не зварений, тійко збаччений,
што нем зобарят ся. Ку. =
тільки зморщений, що лише
з'обваряє ся.

жугравый П. Св. murrend,
nörgelnd, keifend; mürrisch.

жуграти П. Св. keifen, nörgeln.
він завше жугре er hat immer
etwas auszusetzen. cf. slovac.
žehrat' eifern. čech. žehрати
schmähen rad. жег.

журав у студны Я. Krahn.

журавец Рхв. Kranich, Grus
cinerea. лётыли журавцы.

з. забайіти Вн. заворожити.

заберати ся з. В. як ся на
тепло заберат wenn es beginnt
warm zu werden.

забыти vergessen. забуў ем.
забыла ем повісти.

забытливый Бер. забытлі-
вый Лб. vergesslich „што за-
быват“.

заболыти П. krank werden,
erkranken. заболыє нога.

заваджати ся І. спирати ся.
все заваджат ся непотрібно.

завала Врхв. grosser Schnee-
fall. лелет г зимі як кричит —
то на завалу wenn der Kauz
(Ulula) im Winter schreit, so
haben wir einen grossen
Schneefall zu erwarten.

завалити zum Sturze bringen,
stürzen; überschütten, unter
Trümmern begraben. бодай
вас, куме, горы завалили! Чр.
(scherzhaft).

заварувати П. Д. behüten.
най Бог заварує Gott soll be-
hüten! заваруй Боже Д. be-
hüte Gott!

завезиско І. „де ся засыпле
земля під стромом“. завезли-
ско П. eingefallener Boden,
Ort, wo der Boden sich tief
gesenkt hat, Erdschlupf. „за-
падена земля“.

заверяйка І. замок деревняный.
завести на кого право
Нов. den Rechtsweg einschla-
gen, processiren. заведте на
нього право = правуйте ся.

завірки Тл. plur. tant. обго-
родини, ворине Umzänung aus
Pflöcken oder Baumästen.

завіруха Врхв. Sturmwind,
Schneegestöber.

завіряти verb. trans. заві-
ряти очи Лип. крутити очи-
ма, сунити ся, хмарити ся, на-
хмурювати ся.

завладыти Тлх. in Besitz
nehmen. він твоім вшыткым
маетком завладыє er wird dein
ganzes Vermögen in Besitz
nehmen.

заворожити ся Я. в знач.
трохи покріпити ся. дытничка
заворожило ся молоком.

загакливый П. stammelnd,
stotternd. загакливец Stot-
terer, Stammer.

загакувати ся Св. stottern.
він ся загакує.

загамувати hemmen.

заганьбити кого in der Bedeutung: jmd. beschämen.

заглавок Кв. Kopfkissen.

заглобити Вв. заплышити einkeilen.

загнести тьісто Жер. den Teig kneten східногал. замисити тьісто.

заголовчок I. kleines Kopfkissen.

загорідка П. загородка Д. kleiner Garten. в моїй загорідці східногал. в моїм городці, в моїм городчику.

загорода. заграда Спрк. Garten. заграда капуста Kohlgarten.

загорнути ся Розс. sich umhüllen, sich bekleiden; розгорнути ся sich auskleiden.

загудзлити П. knoten, загудзовати, заузлити.

задар I. за дармо I. umsonst, gratis; vergebens. все за дармо было alles war vergeblich.

задвоакый Св. doppelt, zweifach; zweierlei Art. астрябы сут задвоакы: астряб великий и маўый es giebt zweierlei Arten von Habichten: der grosse (Astur palumbarius) und der Sperber (Nisus communis).

задєра П. Spleisse, Splitter.

задымка Сн. Schneewehe „задує порохом або сьнігом с путя“.

задых (у человека) П. M. Asthma, Engbrüstigkeit, задых у человека, у коня дыхавиця. — задыхливый П. asthmatisch, engbrüstig.

задіти нитку (до иглы) Я. einfädeln.

задлога Спрк. м. затлока, затолока Schuft, Brausekopf.

задушниця Тих. служба Бога за усопших.

зажаленый Св. барз зажаленый tief gekränkt.

зажити пр. роскоши зажити Lebensfreuden genießen.

зазерати Бер. заглядати, зазерати. што зазераш.

зазріти Б. заглянути; побачити.

зайда Нов. „широкий, великий міх и доўгий, на кроснах“ ein grosser, breiter und langer Sack im hölzernen Gerüst; de-minut. зайдочка.

заказати П. ansagen. заказали сьвато.

заказати ся Р. sich ankündigen. жито ся заказало добре.

закачурити Вн. тот пес закачурит хвіст як обарянец dieser Hund rollt seinen Schwanz wie eine Brezel zusammen.

заквилити Лос. betrüben. тым словом мене заквилиў mit dieser Rede (mit diesen Worten) hat er mich betrübt.

заклинити Ба. fest einkeilen; stark zusammendrücken. заклине руку.

закрутка Я. Wirbel (an der Geige).

закупити славу Божу Брт. — дати на службу Божу.

залегўый (залеглый) = заляжений, загнилий и. пр. залегўа грушка teig gewordene Birne.

залива Г. Я. Platzregen.

заложити ся або заставити ся wetten. заложме ся або заставме ся.

залячи ся П. sich einnisten. скверщок заляже ся в новых будынках.

за маленьку Врхв. von Kindheit an.

замерзати zufrieren. глубока вода юж замерзат tiefes Wasser friert schon zu.

замерзлякы Вв. die an Baum-
ästen zufrierenden Eiszapfen
„што примерзаат ледом на де-
реві“.

замилувати lieb gewinnen.
А мій милый замилуваў іншу.

заміт gen. fem. et masc, genit.
замети et замети Schneewehe.
замітя Ч. gen. neutr. Schnee-
verwehungen, понаганяло замі-
тя Ч. die Schneeverwehungen
sind stark. без тото заміт або
без тото замітя не преїдеш.
П. — ід, розмеч заміт, жебы
мож было перейти Ч. велькы
заметы сьнігу І.

Замішанцьї П. замішаний на-
род Ruthenen der Umgegend
von Korosno, die mitten unter
dem Masurenvölk leben.

замішка Бер. Brei замішка з
ярчаної муки; з яблук: юха.
— замішка житна на молоці
Кр.

замочити ся = напити ся па-
люнкы Branntwein trinken. —
(scherzweise) замоче ся =
trinken wir ein Gläschen
Schnaps.

занести Лип. пр. штыри дни
запесе весыля die Hochzeit
dauert vier Tage.

заняхувати З. понехувати.

запаленя ключів І. Lun-
genentzündung.

запалити ся Т. пр. ярец юж
ся запалят die Gerste fängt an
schon fahl zu werden.

запінка під бороду Сл.
Stürmband.

запіперечити ся П. stützig
werden. запіперечила ся ко-
была.

запір П. або клятба П. Ver-
wünschungen, Scheltworte.

заплатати Ту. полатати zu-
flicken slovac. zaplácat', za-
plátat'.

заплітя Бер. gen. neutr. hin-
ter einem Zaune gelegener
Platz, wo gewöhnlich Kehrriecht
ausgeworfen wird.

запористый Лип. gefaltet, fal-
tenreich, забористый. чіпчик
запористый.

запорток verdorbenes Brutei
plur. запорткы.

запоряд Врхв. der Reihe nach,
nach der Ordnung, einer nach
dem anderen.

запражка Лб. „пражут муку
житну на огни с цибульом“.

запропасти ся Ку. verloren
gehen. пек ти бідо — бодайсь
ся запропало.

запротивити Вв. schaden,
schädlich einwirken. лык за-
противіў.

запястники Чр. або „зару-
кавки за пястџом“ Handkrau-
sen, Manchetten (namentl.
wollene sog. Pulswärmer).

заразычкы Б. allsogleich.

заран Чр. Б. morgen, завтра.
заран-рано = ukr. вранці-
рано Morgen früh. кед буде
хвиля заран рано, будеме гра-
бати сьно wenn morgen in
der Frühe günstiges Wetter
sein wird, werden wir Neu
rechen.

зарібкувати Т. зарібок мати,
заробляти, він зарібкує або хо-
дит на зарібкы.

зарізати Жер. schlachten. за-
різати увцю, козу. — забити
вола, корову. — заколоти
свиню. — затяти куру, гус-
ку, качку. — забити заяця.

заря Брт. in der Bedeut. Feuer-
schein. видно зарю-велич —
східногал. видко дуже велику
луну з пожару. — Morgenröthe.

заря Нов. Stern. зарі Gestirne.
зарі на небі раном.

з а р я I. Lichtschein. заря од сонця Sonnenschein, Sonnenstrahlen „промена од сонця“.

з а р я д о м der Reihenfolge nach, nach der Reihe. ден по дню за рядом ein Tag nach dem anderen.

з а с II. Нов. Врхв. entspricht dem griech. ζα, ſech. zase aber, dagegen; und auch сут зас кавкы es sind auch Dohlen. він зас пришоў er aber kam wieder. — той зас, што гуси бие, то орел Врхв. dieser (Vogel) aber, der auf Gänse Jagd macht, heisst Adler.

з а с а д и с т ы й Нов. stämmig, gedrungen, присадкуватый

з а с а д и т и Ф. verpflanzen; ansiedeln. рій засадити до улею einen Bienenschwarm im Stocke ansiedeln.

з а с и ъ к а II. Schlinge.

з а с к а р а т и с я Ту. кляти ся: скаръ ня Боже! скаръ ня Бо! — заскарай ся! betheuere dich!

з а с м о т р ю в а т и Вв. зазірати. ідеш за иншима засмотрювати.

з а с т а в л я т и с я sich verdecken. вовірка заставлят ся хвостом.

з а с т ы л о к P. Lager. где ся заложили застелком wo sie ihr Lager aufgeschlagen.

з а с т е г н у т и Вн. zuknöpfen, zuschnüren. хто ж мі на недьлю рукавцы застегне?

з а т ы н ь Ко. schattiger Ort. затынь велика.

з а т л я НВ. або заталь за той час bis; während der Zeit, unterdessen.

з а т о II. Св. Врхв... darum, deshalb.

з а т о п и т и einheizen. затоп в пецу heize den Ofen ein.

з а т о ч и т и Брт. in der Bed.: zuspitzen. дріт заточений як игла fein wie eine Nadel zugespitzter Drath.

з а т у х н у т и einen üblen Geruch bekommen, faul werden, яйце затухло.

З а т х е й I. Закхей; прозівка чоловіка, що малого росту.

з а т я г ы на оцѣ має kin eine Augenkrankheit des Pferdes.

з а у ш н и ц ы (у рыбы) Жер. Fischkiemen.

з а х і д або запад сонця Sonnenuntergang.

з а х о д и т и н. пр. тын заходиўа II. der Schatten fiel.

з а ц ю р к а Ба. або стиранка. загне (= замисит scilicet: тісто) і подробит; на крпн або на мо-локо ся шмарит.

з а ч = чому, для чого. зач мя бнеш? warum schlägst du mich? зач тобі до того? was geht dich das an? aus welchem Grunde interessirst du dich dafür?

з а є д н о Вн. immer, все. заєдно співають.

з б а б р а т и с я Нов. sich beschmutzen, besudeln. збабраў ся г болоты.

з б а б ч е н ы й Ку. поморщений. горох збачений.

з б а р ш н ы л ы й morsch. збаршныле дерево morsches Holz (баршныти morsch werden).

з б е с ы д у в а т и auf einen Gegenstand zur Rede kommen, зговорити. збесыдуваў о тім.

з б и в а ч Чр. Кнаuser. „што збиват пінязи, што наскладат пінязи“. стухлый збивач stinkender Кнаuser східногал. смердячий держигріш або жмигріш.

з б ы т н ы й neckisch, schadenfroh. збытныый чўовек = збыточник.

- з б о с т и niederstossen. віу збіу.
корова збоуа. теля збоуо.
- з б р е с к л е м о л о к о Вв. Д. sauer
werdende Milch „што починає
квасныти.
- з б р о д и т и Вн. verb. trans. ху-
доба збродила луку = столо-
чила.
- з в а д и т и. з в а д ж у в а т и (лацц)
einrenken; in Verbindung brin-
gen. розвадити лацц = роз-
пустити лацц.
- з в а л я р н и к = зільниця, бочка,
што зваряют ўахы, Laugfass.
- з в а р я т и поўотно, ўахы або
хусты = парити для праня.
- з в е р и т и с я Сн. sich werfen,
зверили ся дошкы. дошка зве-
рена.
- з в е р х ы Ту. von oben, зверху.
- з в е ч е р я т и Кв. das Abendmahl
zu sich nehmen, nachtmahlen,
вечеру з'істи.
- з в ы к П. Gewohnheit; Brauch.
если мате звык wenn Sie ge-
wohnt sind čech. slovac. zvyk.
- з в ы к л ы й д о р о б о т ы zur Arbeit
gewöhnt.
- з в ы р у б л я т и Ф. вирубовати,
звырубляють лысы, палят лазы.
- з в и т и с я д о к л у б я т и Я.
sich zusammenrollen. бабны
псы зовут ся до клубяти die
Bärenraupen rollen sich kugel-
förmig zusammen.
- з в і з д а р Тих. Sternseher,
Astronom.
- з в і р н и к Ко. Thiergarten.
- з в о д и т е л ь П. Вв. зводите-
лик Бер. зводителъ Лб. Б.
зводителъчик Ф. Zaunkö-
nig, Zaunschlüpfer, Troglody-
tes parvulus (зводити verfüh-
ren, also зводителъ eigtl. Ver-
führer, da der Vogel aufge-
scheucht nicht weit wegfliegt
und sich bald wieder setzt, um
beim Herannahen des Men-
schen in kleinen Absätzen,

- weiter zu huschen. Dem Volks-
glauben nach hat dieser kleine
Vogel schon manchen auf Mo-
räste und Unwege irregeleitet).
„зводителъ найменшкый пта-
шок“ Бер. der Zaunkönig ist
unter sehr kleinen Vögeln der
kleinste. (die kleinsten Vogel-
arten Galiziens sind Regulus
cristatus und R. ignicapillus;
und dann erst kommt Troglo-
dytes parvulus; doch ist nur
die letztgenannte Art dem Vol-
ke allgemein bekannt; der
Zaunkönig besitzt beim ru-
thenischen Volke bei sechzig
verschiedene Namen (also mehr
als jede andere Vogelart) und
ist Gegenstand mancher aber-
gläubischen Sagen oder humo-
ristischen, mit Hinblick auf
die Verhältnisse menschlicher
Gesellschaft oft sarkastischen
Mährchen).
- з в я з к а „што звязує держак з
бильном“ Band.
- з г а ц ь к а т и Лб. stark antreiben.
згацькати коны die Pferde
durch Treiben ermüden.
- з г ы р и т и с я Брт. sich sträu-
ben (гыра Haar, langes Haar).
- з г і р н и ц я Св. зірниця. згирниця
зшла.
- з г о д л і в ы й Лб. in Eintracht
lebend, friedfertig.
- з г о р і в к а Лб. Branntwein.
- з г р а б к ы Кр. зграблене сыно,
што патрає ся снід пауза.
- з г р ы з або згрыза Verdruss.
великый згрыз. велика згрыза.
- з г р ы з а Чр. zänkische Weibsperson,
zänkische Frau. велька
згрыза = „зла жена, што бі-
ду робит“.
- з г у с у в а т и с я Брт. Кр. Лб.
stützig werden, störrig wer-
den; wild werden. згусує ся
кобыла. згусували ся коны. cf.
psl. гоуца praedones. гоуцарь.

- хоусарк. хоурьсарк. croat. gu-
sa gr. *κορσάρης*, it. corsare =
praedo, Räuber.
- зіграбный Р. gewandt. pol.
zgrabny ruth. згарний.
- зігрындзати ся. жігрынд-
джати ся keifen, nörgeln;
streiten.
- здабати П. ähnlich sehen,
ähneln. оркыш здабат до ярцу.
der Spelt ist der Gerste äh-
nlich. він здабат до Янтія er
ist dem Anton ähnlich.
- здавати ся Б. in der Bed.
übereinstimmen; im Einklan-
ge stehen; sich reimen. не зда-
ват ся es reimt sich nicht.
- здалякы Д. vom Weiten, зда-
лека.
- здаля М. weit her. чи пан
здаля? kommen Sie weit her.
- здари́ти ся Нов. zutreffen.
sich ereignen. так ся мі зда-
риу.
- здармувати час Бер. die Zeit
müssig zubringen, die Zeit ver-
geuden.
- здвига І. воздвижене Чесного
Хреста.
- зджьок Мш. plur. зджокы
Sorex, Spitzmaus. кіт поймаў
зджьока, але го не йіў die
Katze fieng eine Spitzmaus
doch frass sie dieselbe nicht auf.
cf. жджок, рджок.
- здиво І. Wunder, диво. то зди-
во, як ся удаў ярец die Gerste
gedieh vortrefflich, dass es
eine Pracht ist anzuschauen.
- здыхати Врхв. seufzen. східно-
гал. здихати, здохати krepiren;
sterben (von Thieren); зіхати
seufzen.
- здіганяти antreiben, schnell
treiben. здіганят коні. — ко-
ны здіганяны або згацька-
ны Лб.
- здобарити ся Чр. sich ereig-
nen. як ся здобарит wie es
sich zutrifft. cf. добрий; goth.
daban = convenire.
- здобра дива ohne triftigen
Grund, mir nichts, dir nichts.
з добра дива мене хце бити
er will mich ohne jedweden
Grund schlagen. — з добра
дива мя биў er schlug mich
umsonst.
- здогадати П. Лип. М. (здога-
дати ся) in Erinnerung brin-
gen, erinnern. юж си не здо-
гадам ich werde mich schon
nicht erinnern. — може ся здо-
гадам vielleicht werde ich mich
erinnern. — не годна-м здога-
дати ся так прудко.
- здохляк Schwächling. кін здо-
хляк schwaches Pferd.
- здравы! Чр. Gruss des Gastes
beim Ankommen. — ходте
здравы! wörtl. gehen Sie
gesund (Abschiedsgruss des
Wirthes) або будте здра-
вы! з Богом ходте! — —
(при обіді до гостя) проси-
ме гу собі обідати! —
здравы з Богом обідайт-
те! Божевам прежегнай!
счестя Боже дай! — дай
Пане Боже і вам!
- здрінка або лялька П. Pu-
pille.
- здумати ся Ку. надумати ся.
я ся здумам инакше.
- здурньіти Розс. den Verstand
verlieren; dumm werden.
- здушити ся П. Бер. sich er-
hitzen; schwitzen, зопріти. зду-
шиуа ем ся = я упріла. —
здушили ся коні = коні зо-
пріли.
- зжентичити ся П. пр. зжен-
тичиуо ся моуоко = стала сир-
ватка на молоці.
- зелюнкы Ф. зелены ябка, вель-
кы, зимовы.

здігар Uhr (Seiger).
 зйти до корчмы Тих. вступи-
 ти до коршми.
 зима Б. зима Лб. 1) Winter 2)
 Fieber. зима го бие er hat einen
 Fieberanfall.
 з-іграчки Бер. spielend, spie-
 lender Weise.
 зільжити П. nachlassen; er-
 leichtern. мороз капку зільжиў
 der Frost hat etwas nachge-
 lassen.
 зїєднати кого (з'єднати) mit
 jemd. übereinkommen пр. зїєд-
 нати слугу = згодити сл. єи-
 nen Diener dingen.
 зїжити ся die Naare empor-
 sträuben. бабій пєс зїжит ся
 die Bärenraupe rollt sich wie
 ein Igel zusammen.
 злата верба Dotterweide, Sa-
 lix vitellina.
 зльітки Ф. пр. телята на
 зльітки оддає = віддає телята
 на чотири роки, на виховок.
 зломча Ту. Zaunschlüpfer, Tro-
 glodytes parvulus plur. злом-
 чата.
 злюбити Т. н. пр. як хто злю-
 бит wie es einem gefällt. як
 хто злюбит, гварит двасто або
 двіста. Т.
 злюпати ся Врхв. зляпати са,
 зляпати ся, течним болотом
 поваляти ся.
 змазурити ся Чр. sich be-
 schmutzen, schmutzig werden.
 змазуриў ся = поваляв ся.
 зматлашити Брт. zusammen-
 schlagen, zusammenwerfen,
 zermudeln cf. метати, мотати.
 змедже I. zwischen, inzwischen,
 aus der Mitte; unter, змедже
 верхів виплыват потік mitten.
 unter den Gipfeln rinnt der
 Bach.
 змервити zermudeln, zerknit-
 tern. змервена соўома.

зметюхкати Брт. durch ein-
 ander werfen, zermudeln, zer-
 knittern. зметушити, перемету-
 шити. cf. метати.
 змотати ся Бер. сплутати ся.
 значит ся Ку. або значит
 das heisst, das bedeutet.
 зникнути Р. verschwinden.
 зник er verschwand.
 знимати abnehmen. знимат лу-
 бя er schält die Rinde ab.
 зночи П. gestern (східногал.
 коло Станиславова сночи і
 сночика).
 зношати Лип. freq. воды зно-
 шают здалекá каміня die Wasser
 wälzen vom weiten Steinmassen
 zusammen.
 зогнати П. Чр. in der Bedeut.:
 aufwecken, zбудити. заран-рано
 жебыс мя вчас зогнаў Чр.
 morgen in der Frühe sollst du
 mich zeitig aufwecken.
 зоза Р. зза. зоза пояса = зза
 пояса.
 зожолобкастыти Бру. Врхв.
 hohl werden; eine Rinne be-
 kommen; sich werfen (von
 Brettern). дощкы зожолобка-
 стыли.
 зозуля Kuckuck, Cuculus ca-
 pōrus; східногал. найчастійше
 зазуля (у Лемків: зазуля рідко).
 зоключеный I. hakenförmig
 gekrümmt дзюбак зоключеный
 у орела = дзюб такового за-
 кривлений у орла.
 зоўото побіч зўото, злото (pol.
 złoto) і зўато, злото (slovac.
 zlato) золото.
 зомерти, зумерти sterben.
 зорвиско „гюмена ялиця“ vom
 Winde gebrochene Tanne;
 Rahne.
 з'остріти П. н. пр. зима з'острі-
 ла der Winter hat an Strenge
 zugenommen.

зошмарити Нов. скинути, herabwerfen, herunterwerfen. зошмар з воза сыно wirf das Heu vom Wagen herunter.

з'охабити Врхв verlassen, zurücklassen. з'охаблю пам'ятку ich werde ein Andenken zurücklassen.

зрешіти Жер. morsch werden. дерево зрешіле morsches Holz. masur. skarwiałe d'zewo.

зрілко Врхв. gen. neutr. Pupille. обыдві зрілка.

зрінка Бер. Б. gen. fem. Pupille. зрінкы на очох.

зрінко Лб. gen. neutr. Pupille, Augensterne nom. plur. зрінка.

зронити Вн. стратити. verliegen. Ой лысе, лысоньку зрониу ес красоньку.

зруб Hausgerüst. „під дахом балькы“.

зрукований О. заручений.

зсьіданина der abgesetzte Käsestoff beim Sauerwerden der Milch; Satz; Niederschlag.

зуверіти Бру. Врхв. krumm werden, sich krümmen, sich werfen. зуверіли дощкы die Bretter haben sich geworfen.

зуповати ся Кр. нав'ятити ся. сприкрити ся. юж зуновало мі ся = сприкрито мі ся es wurde mir lästig, es verdross mich, es wurde mir ekelhaft. slovac. zupovat' ermüden; verdrissen.

зуповный Лип. Кв. vollständig. зяти mit offenem Munde (Maule) athmen. пес зяє = языкъ вывалює і дыше der Hund lässt die Zunge heraushängen und athmet mit vernehmbarem Geräusch.

Евфроска І. Євфрозина.

и. і. (йі. йо.). іўка Вв. іўка П. йіўка Сн. „як яличка пелехата; нюнька має пера“ Сн. Equisetum, Schachtelhalm [мабуть місто: ялка; впрочім по-

рівнай илецъ (коло Дрогобича) гл. Початки до уможєня номенклатури і термінології природописної II, 1869. стор. 31.].

ігўа П. Nadel, ігоўка deminut. укр. голка.

іголий. іголийка. ігола Жер. ігоўда Св. Pirol, Oriolus galbula.

(йідьня). сьіданя. — обід. — полуденок. — підвечірок. — вечеря. йідьня gen. neutr. Essen. psl. гадєннє. до йідьня zum Essen.

йід gen. masc. Gift.

йідовитый гад giftige Schlange в східногал. ідь, genit: іди; ідкий giftig.

йідўо П. Kost в східногал. іда. масне йідўо fette Kost.

ізба Тих. Wohnzimmer.

йізджувати Лб. öfters fahren.

ікра або вымя Лип. genit. вымя

ікра Спрк. Рхв. Лб. Врхв. І.

ікра у коровы М. Euter,

Kuheuter cf. griech. σῆμαρ =

Euter; Fruchtbarkeit. ahd.

uter). ікра у рыбы М Fisch-

laich. (в східногал. ікра значить

понайбільше: Fischlaich;

тут і там в бойківскім також:

suga, Wade, литка).

ікорка Врхв. deminut. від ікра

= Euter. коровка мат ікорку

добру.

Илько Ба. Иля.

імати fangen. імати птахы.

индор. индюр Чр. Truthahn.

индичка Чр. Truthenne.

іначе Ба. І. = инакше.

іно С. З. nur.

иншак Ко. auf andere Weise.

иншакый Ко. ander, verschiedenartig. качкы иншакы.

Йоганик Бер. Йоанникий. Йо-

ганія Б. Евгєнія (тота назва

мабуть через обміну мєна: Генія).

йойчати, йойкати ächzen, stöhnen. дьїтина (дзедко) йой чит.

іскорник Б. scharfer Hahnenfuss, Ranunculus acris.

іскроватый Ч. glitzerig, glitzernd. люд іскроватый glitzerndes Eis.

істыі Зл. дійстно, wahrlich, in der That, wirklich.

іти на конї, возом і пр. Р. пішоў на коньох = поїхав кіньми. — ішоў розбійник верхом на конї Р. ein Räuber ritt zu Pferde.

к. к Сн... zu, до. не даў пєс приступити к собі.

кабат П. in der Bedeutung: Unterrock der Weiber, спїтниця.

кавалец Бер. Stück. іши кавалец до лысу noch ein Stück des Weges (noch ziemlich weit) zum Walde.

кавчати Вн. (vom Geschrei der Dohlen) кавка кавчить (demnach wäre das Wort кавка als onomatopoëtisch aufzufassen: ein кав-кав! schreiender Vogel).

кадывай Ч. куди. тадывай Ч. туди.

кадываль або кадывай Чр. = куда, куди.

казїлен Вв. зело, квітне на синьо.

калабай Вв. старий, нечумазний чоловік.

каламарка Св. Tintenfass, каламар.

калап Кв. Hut. magy. kalap cf. turc. kalpak. dem. калапник.

калапшник Вв. „старый, зроблений человек“ cf. калабай.

калинина Schneeball, Viburnum opulus.

кам Рад. Ч. = чим. кам висше Ч. = чим висше. — кам дале Ч. = чим дальше. — кам дух

Рад. = як найскорше, чим дух. — кам скорїй Рад = чим скорше. — кам хвиля Вв. = що мїнута, що хвиля jeden Augenblick (порів. кам раз гл. Знадоби до словаря южноруского нап. І. Верхратский 1877. стор. 23).

камїнец Нов. камїнник. камяниця Рхв. abgelagertes Gerölle; mit Gerölle bedecktes Ufer. загальноруск. камїнець = Steinchen тут каменик plur. каменикы.

камінчак Лил. Вн. Steinschmätzer, Saxicola. камінчакы виводжают ся в камїню: тарчастенькы die Steinschmätzer nisten unter'm Gestein; es sind scheckige (bunte) Vögel.

канов І. gen. fem. Kanne. genit. канви. нальїй воды с канви. кановка Врхв. item.

капати в знач. бїдувати. я ся дост накапю = я досить набїдую ся. накапаў ся г дорозы = набїдував ся в дорозі.

капку П. etwas. мороз капку зїльжїў.

карати ся Бру. Р. удавати ся, посчастити. не каре ся = не счастит ся, не веде ся. не выкарало ся = не удало ся.

каря Чр. Qual, Noth. яка ту каря перейти тады = злыї перейти талы.

карк deminut. карчок Св. Hals; Nacken. slovac. krk. „арматка такїй пташок; попїд карчок армелистый“.

карпеля П. Брт. Ба... Kohlrübe, Wrucke, бруква, бруков.

картунік Г. eine Vogelart.

каспер С. З. Wachtelkönig, Crex pratensis.

Катрена Ба. Katherina.

катулькы у ялицьї П. Tannenarfen nom. sing. катулька. — шишкы П. два оріхы льї-

сковы або більше, што разом
вырастают zwei oder mehrere
neben einander wachsende Ha-
selnüsse. (загальноруск. шишка
= Zapfen).

катуля Брт. gen. neutr. Walze
deminut. катулька Спрк.
катульчко Брт.

кач! Чр. кличут на качкы.

качати ўахы Жер. die Wäsche
mangen (mangeln).

качальница Жер. Mangebrett,
маглівница.

качульце Тп. Kniescheibe,
patella = качулка (Сулін
Спішский). — втяў ся по ка-
чульци = ударив по яблуку.

качуристый kraus, кучерявий
eigtl. so gekrümmt, wie die
seitlichen Schwanzdeckfedern
beim Enterich (качур). качу-
ристе воўося gekraustes Haar.
баран качуристый. уця качу-
риста Widder oder Schaf mit
besonders stark gekrauster
Wolle.

качурити ся З. кудрити ся,
кудрявити ся, кучерявити ся
sich kräuseln (vom Haar).

каштроля Я. Pfannentopf
slovac. kastrol.

кафель Зл. Kachel.

каянка Сн. жаль, сокрушене,
скруха Klage, Reue.

квакати Б. качка кваче die
Ente quackt. квачаті Лб.
quacken. качка квачит.

квасница польова Бер. Ru-
tex acetosella, Feldampfer.

квасюра Кр. verächtlich: Säure,
erwas Saures. вино квасюра
schlechter, saurer Wein.

квич Нов. plur. квичи Kram-
metsvogel, Turdus pilaris.

квіт Blume. genit. квіту. кві-
ток gen. masc. genit. квітка
nom. plur. квітки. slovac.
kwietok, pol. kwiatek. — ukr.
квітка gen. fem genit. квітки.

квіткастый Жер. bunt, mit
schönen Flecken geziert. арме-
лик квіткастый.

квітниця (Ганчова) квітна пе-
дыля Palmsonntag.

квітуля Бер. корова червена
з біўыми пўатками.

квічаль Брт. Кр. Krammets-
vogel, Turdus pilaris čech. kví-
čala pol. kwiczoł.

квоча Розс. plur. квочата або
курята Küchlein, Hühnlein.

кед da, wenn; wann. slovac.
ked' pol. kiedy, čech. když.

кедз! Нов. кличе на козу.

кел М. plur. келы Eckzahn м.
кло plur. кла.

кельо Лб. кельоро Жер. =
кілько. як ест іх кельох = як
є іх кількох wenn einige da
sind. — кельоро етакку wie
viel Vieh.

кельца Кр. кельцы Жер.
Hauer, Eckzähne des Schwei-
nes.

кельчик П. Ту. кельчик Ку.
видаток, Ausgabe, Unkosten.
magy. költség. скельтувати
verausgaben, verbrauchen.

келя Кр. Жер. Б. кілька, einige,
manche. — през келя років
східногал. через кілька літ або
років durch einige Jahre.
стручків келя einige Hülsen.
пендрак має келя ніг Б. — —
— як ест кельох або як ест
гідны Лб. wenn mehrere ver-
sammelt sind.

кєрвистый blutreich; sangui-
nisch.

кєрмєш Брт. Розс. Ганчова...
Kirchmesse; Jahrmarkt.

кєрпоз Лб. кєрпіз Врхв. Eber
plur. кєрпозы; східногал. кєн-
роз. „кєрпоз не мышкований,
вєпєр мышкований“ Лб.

кєрпцы Кр. I. Bundschuhe
nom. sing. кєрпєц slovac. кєрєс.
обув з кавалка скіри, котрий

привязує ся на ноги. — в скір-
нях по верхох не можна хо-
дити; ходиме в керпцях.

керточины Д. „што намече
кертиця“. Maulwurfshaufen.

кеша Кр. бык кешастый (= со-
рокатый) Name eines sche-
ckigen Ochsen.

кывайло-дула Ш. кывайлула
Motacilla, Bachstelze, Wipp-
steert.

кыкот I. Stummel; Fingerstum-
mel. genit. кыктя.

кырдыль Кр. кырдель Heerde
череда. два кырделы увец zwei
Schafheerden. cf. uкр. кирд
psl. *чрѣда* grex.

кырпак Св. Stock, ein Stück
Ast. східногал. патик порів. чек.
keř slovac. ker pol. kierz =
frutex старосл. *къркъ* = radix
руск. кряк, корч = frutex. —
кырпача Св. gen. neutr.
collect. = кырпакы.

кирпцы Я. = ходакы. шнурки
до привязуваня = строчакы
або наволокы.

кыртавый Бр. Жер. verküm-
mert. кыртаве дерево verküm-
merter Baum. кыртавец
kleiner, verkümmerter Mensch.

кырчати ein Geschrei (кыр!
кыр!) von sich geben птах
кырчит Кр.

кыршины Тих. оқыршины
Д. Brocken, окушины.

кыснити Б. säuern. не кысене-
ный ungesäuert. адзямка не
кысена.

кыта Quaste, Strauss. dem.
кытка. червены кыткы юдины
die rothen Fruchtstände (Dol-
dentrauben) der Eberesche.

кытай Св. Нов. Rispe. кытай-
ка item. дві кытайкы проса
zwei Hirsenrispen cf. кыта
східногал. кытиця, pol. kita,
čech. kytice slovac. kytica

Strauss, Busch. кытайочка
deminut. kleine Rispe.

кыхавка Пол. Niesen.

кицкати ся Сн. purzeln, Pur-
zelbäume schlagen. спостріле-
ный заяц кицкат ся. кицнути
Зн. einmal purzeln.

кычка Wulst. кычка соўомы
(Strohbündel) до пошиваня
хыжы.

кышка дворня Ф. Сн. кышка
дворова I. кышка двірня
або задня Ва. Mastdarm,
intestinum rectum. — кышка
днова Б. Сн. кышка дцьо-
ва Ва. I. Blinddarm, intesti-
num coecum „што не ма про-
ходу“ I. — кышка крива
Ва. Grimmdarm, intestinum
colon.

кышлик Я. „машинка“, кітлик,
що маюг воякы, менажка.

кыявчати Бер. knurren. кыяв-
чит в кышках es knurrt im
Magen (in den Gedärmen).

кыяи Св. gen. fem. genit. кыя-
ни Keule. на єднім кінци дуже
груба. — кыянка Св. plur.
кыянкы Keule; Waschbläuel.

кыянка Б. larva ranae, Frosch-
larve, Kaulquappe.

кызый der Ziege gehörig, Zie-
gen. кизя серст Ziegenhaar.

кызы цыцкы eine Pilzart.
саме таке, як цыцок; губы до
їдіня; роснут г яловых лы-
сох“ (in Tannenwäldern).

кызлятко Жер. junge Ziege,
Zicklein.

кікацкы Лос. Stachelbeeren.

кількоро Б. пр. кількоро га-
чат einige Fohlen.

кінчити ся Вв. конати, уми-
рати, sterben.

кіпка I. копиця. кіпкы жита
забрати.

кірчик Позс. Viertel Koretz.

кіс гривкастый Св. Ringdros-
sel, Ringamsel, Turdus torquatus.

кіт коцуря возит Спрк. die Katze spinnt (schnurrt).
 кітча сова Нов. Ohreule.
 кітя II. Зл. кітя Ту. хліб на парастас церковный і на выніс; вѣсуть люде кіты до церкви. В Зл. виносят на службу Божу до церкви дві адзімкы cf. psl. коўтня triticum costum.
 кіць-кіць! Врхв. так лудит кітку — а гонит: псик!
 клак Ва. Hauer. клакы велькы у корноза.
 кўапач II. кляпач Б. Бар. клапачик Ку. кляпачик Ко. Kneif, Kneipmesser.
 клапачка eine Art Klapper „клапачкы робит з ялового дерева и вима клапкат“.
 клапкати Св. кўапотати II. klappern. боцан кўапоче slovac. klarpat'. klarpotat'.
 клаптош Врхв. genit. клаптоша Schnappmesser. порізаў клаптошом.
 класти ся З. пр. добрі ся не кладе die Verhältnisse gestalten sich ungünstig. хпало мі яблочко, юж друге не хпаде, не было мі добрі, ани ся не кладе.
 клевакы ном. sing. клевак Hauer, Eckzähne des Schweines.
 клекацкы Спрк. Розс. Нов. Брт. Тих. Stachelbeeren (ном. sing. клекацка).
 клий genit. клию Leim.
 клинец II. Св. Спрк. Hufnagel. желізний клинец slovac. klinec.
 кльішня Лб. Kriebsscheere. рак щциле кльішнямі.
 кльіщ вівчий Св. Schafzecke, Melophagus ovinus.
 кло Б. Чр. plur. кла Eckzahn.
 клы або кловакы Врхв. Мо. = кла. кло Жер. gen. neutr. junger Spross, junger Trieb,

sprossender Keim. цыбуля пуцчат кла.
 клопити ся II. zanken. клопят ся = вадят ся, сварят ся.
 кльоф Св. Keilhaue.
 кльоцок соли II. Св. Salzburmane, топка соли. два кльоцкы соли.
 клубетувати Ч. sich zusammenrollen. „бабин нес клубетує“ = „в клубок ся звине“ die Bärenraupe rollt sich zusammen.
 кляг Ф. Käselab. купиў кляг. — клягати моўоко Ф. Milchlaben.
 клякнути ся Чр. sich einsenken, sich senken. клякли ся вісны, то человек не обачит ся = як поховала ся вісна, то чоловік не виздоровіє.
 кляжка Klinke an der Thüre. укр. плямка.
 кляня Schelten. слово, што до кляня Scheltwort, Schimpfwort.
 кляпа Брт. alte Kuh; einer alten Kuh wird beim Treiben а кля! (statt: кляпо!) zugerufen.
 кляскати языком mit der Zunge schnalzen. кляскат або кляще.
 клювак (Ганчова) Schnabel, дзьоб.
 ключи. ключа Лб. Нов. Lunge psl. плочшта.
 кнап НВ. Weber. ид до кнапа = ид до ткача.
 коба Вв. Gründling, Grimpe, Gobio fluviatilis. една коба plur. кобы.
 кобылка в гусях Ко. Wirbel (an der Geige).
 кобыля Нов. junges weibliches Fohlen. для молодого кобыляти.
 кобылянка Вв. Кв. Pferdemit.

кобыляркы Р. Rosspflaumen
в східн. Гал. кобилюхи. ном.
sing. кобылярка.

коваль 1) Schmied 2) Küchen-
schabe, Periplaneta orientalis.

когутикы „ябка доўгы, сподом
широкы, кваскуваты“.

когутій Врхв. dem Hahne ge-
hörig. когуті пера Hahnenfe-
dern pol. kogucie pióra в східно-
гал. когутячі пера.

коды Лб. wann, pol. kiedy.

кодкодати Вн. кодкодыка-
ти Сл. кодкодакати Розс.
gackern. кодкодже курка В.
кура кодкодыкат Сл. кодкода-
кат. Розс.

козярка Кр „голуз обрылена
козама“.

кой = коли. кой бестыя мудра.
колак Слрк. Eckzahn, Hauer
(beim Schweine) plur. колакы
cf. клак.

коўбасницы Ба. за кутным
тонькы кышкы.

коліба Лб. Sennenhütte. коліба
для учаря, кошар для увец die
Sennenhütte ist für den Schä-
fer, die Hürde für die Schafe
bestimmt cf. griech. χαλύβη ха-
луна pol. chałupa.

колька I. Stachel. піж ма колькы.
колодка або гыртан M. Adams-
apfel, Kehlkopf

коўодкы х похребтины Wirbel
im Rückgrath (nom. sing. ко-
ўодка).

колотов (коўотов), genit. ко-
лотви Quirl. колотвіом чир ко-
лотят.

колотовця Кр. eine Pflanzen-
art.

кольо Brot (in der Kinder-
sprache).

коўтати Ко. klopfen. коўтат або
пукат в двері.

коляр Жег. Бер. што робит кола
slovac. kolár Wagner, Rad-
meister.

коляя I. Д. plur. коляйі. „де ся
выбиват колесами дорога“. I.
„што выбють колеса“. Д.

комонница П. Ackerklee, Tri-
folium arvense. „сьіе ся конич
(Trifolium pratense, Wiesen-
klee); сама х собі (= сама
з себе) росне по ўуках комон-
ница“.

компір genit. компєря plur. ком-
пєрі pomme de terre, Kar-
toffel.

конаристый ästig; mit dicken
Ästen.

конец Zweck, Ende. на той ко-
нец zu diesem Zwecke, zu die-
sem Ende. конец чому вы-
вести I. die Sache ausführen,
не годны тому кінця вывести
sie sind nicht im Stande die
Sache zum Abschluss zu brin-
gen oder zu erledigen.

копич П. Ба. Wiesenklee. ко-
симе тот копич.

копикы Лб. Aconitum, Eisenhut.

копір П. genit. копіря pol. koł-
nierz genit. kołnierza. приши-
ват до копіря.

копов genit. копви Kanne.

конопльы пусты або перши
Ко. не маут насыня; берут ся
на прядиво; конопльы дру-
гы Ко. конопльы насын-
ны Ту. берут ся на насыня
і прядиво.

конопляник Ту. Bluthänfling,
Fringilla cannabina.

конярка Бер. Pferdestall, стайня
на коньі.

копер genit. копрю Dill, Ane-
thum graveolens. „копер, што
росне г заграды, додає ся до
огурків“.

копыўка die eine uneheliges
Kind gehabt.

копыльча gen. neutr. genit.
копыльчате. копыля genit.
копыляте. копыляк Сл. genit.

копыляка Bastard, uneheliges Kind.
 коприва П. Брт. Бру... Ту. Brennessel, urtica psl. коприка. східногал. кропива.
 копривник Кв. копривняк П. Д, Ф. копрівняк Т. коперняк Вв. (місто: копривняк) Grasmücke, Sylvia „по коприві льгата“.
 коргель Лос. У. Linker, Linkhand, майкут. робити на коргель = львом руком slovac. korhel' = Säufer. magy. korhely = Lump.
 корытна жаба Я. корытниця Вн. Schildkröte, Emys lutaria cf. slovac. korytnačka.
 корытатко маленьке на хліб Б. kleiner Backtrog. — корытечко Зл. = коритце (пр. на муку).
 корназ Кр. Д. корнов Eber. східногал. вновоз укр. кнур (не крашений); вепер крашений.
 Корнута назва верху коло Бортного.
 коровянка Кв. Kuhmist.
 коровяр Тих. Kuhhirt.
 коровярка Бер. коровярня Kuhstall стайня на корови.
 королик Пол. Zaunschlüpfer.
 коропатва-Т Kröte, Bufo, коропавка.
 коротонький Жер. ganz kurz, коротычкий, корочкый Чр. ganz kurz. корочки ноги ganz kurze Füße.
 коругов Нов. Fahne.
 корчити Тих. ausroden. крякы корчити = корчувати.
 корчму робити Кр. іти на граня eine Musikunterhaltung (samt Tractament) veranstalten.
 коршов І. magy. korsó. налий ми палюкы до коршова.
 коса пошийкаста Б. Ringdrossel, Turdus torquatus.

косак тонький, широкый ніж до сычення капусты.
 косатка Ба. Eisenhut, Aconitum napellus „жены щот, як час має“.
 косец Жер. 1) Mäher 2) Weberknecht, Phalangium parietinum.
 косы Спрк. Мо. Orionsgürtel oder Jakobsstab „три зьвізды; така г нас пригварка: не буде теплої росы, покаль не зайдут з вечера за гору косы“. Спрк.
 косиба в Спрк. (косибаў) Weberknecht, Afterspinne Phalangium parietinum. два косибавы.
 космик Бер. Zotte. косику воўны.
 костыльник Мо. церковник.
 косяр П. 1) Mäher 2) Weberknecht Phalangium parietinum східногал. косар, косонога.
 Кост Бер. Костьо Konstantin.
 костура. костурка. костырка. Schlachtmesser, кінчастий ніж до різання худобы.
 кохан Ба. Geliebter. тот кохан ся зьвідуваў.
 коцур Kater.
 коцюрба Св. Тих. коцурбина.
 коцурба П. Traubenkirsche, Ahlkirsche, Prunus padus „має чорны ягідкы“.
 кошар gen. masc. в східн. Гал. кошара gen. fem. Schaffhürde. еден кошар на уці. — нажен уці до кошара treibe die Schafe in die Hürde.
 кошеля Брт, Жер. Hemd; nach Miklosich scheint psl. кошоула = indusium mit кошк = corbis verwandt zu sein. Altslovenische Lautlehre 1878, Seite 65. cf. lat. casula.
 крагулец Sperber pol. krogulec čech. krahulík східногал. кригулець, скригулець.
 кракоч Ту. Küchenschabe, Periplaneta orientalis. plur. кракочи.

крас gen. fem. побіч крась Schönheit. така крас. велика крас.

красітний II. schön. красітна вода — можно ся ей напити gutes Wasser, kann getrunken werden.

красітєчний II. sehr schön. квіт пахне красітєчны die Blume riecht sehr angenehm.

красні II. Ту. schön. красні ня побіу er hat mich tüchtig geschlagen. — красні ся щорогы розварили = розварили ся цілком.

кремля Врхв. Wollenkratze, Krämpel. на кремлях ся чухре воуно.

крєснятко Taufkind, Täufling.

крєст genit. ксту Чр. oder крєсту II. Taufe. принює дитину (дзецко) до ксту. — крєст genit. крєста Kreuz в східногал. хрєст.

Крєстїна Жєг. Христиня.

крєт Врхв. Лб. М. Maulwurf in anderen Gegenden überwiegend: кыртиця.

крєтївка Врхв. Лб. М. Maulwurfshaufen „што крєт нарыє“.

крива муха Вп. Pferdelaus fliege.

кривак Нов. Hungerzwetsche plur. кривакы.

крїжа (scilicet: сьвато) = сьвато вознесея Чєсного Крєста. на крїжа = на сьватога крїжа.

крїжнїстый breitschulterig; ширококрїжїй.

крїп II. Д. Ko. siedendes Wasser. наляу дуже кропу.

крєвник II. Schafgarbe, Achillea millefolium.

крєтї schneiden. imper. вкрїй, вкрїйте = укрой, укройте.

крєк Врхв. Schritt.

крєлик Сн. крїлик Чр. Zaunkönig.

крємкати Щ. krächzen. ороны крємкавут Щ. die Krähen krächzen.

крємкач Щ Rabe, Corvus corax, крємкач. крємкач крємкат der Rabe krächzt.

крєнт або крєг дугану Чр. = пятьдесят пачок лютюну fünfzig Päckchen Rauchtobak. крєпец Ку. Dill, Anethum graveolens.

крєпїуо II. крєпїло Sprengwedel.

крєчай Нов. Schritt. оступит на крєчай slovac. kročaj čech. kročeј.

крєгынї Лб. Pflaumenabart nom. sing. крєгынї. „крєглы слївки, чорны, погїркавы“.

крєглыї. округлыї rund, kreisrund; kugelrund; walzenförmig.

крєкати Сн. krächzen. гавран крєкат der Rabe krächzt.

крємкати Щ. krächzen гавран крємкат Щ крємкати II. гавран крємкит II. = крєк крєче.

крєпы Вв. Eier des Krebses. крєпы під шїйкоу рачицы Eier an den Hinterleibsfusspaaren des Krebsweibchens.

крєпнїстый Ч. körnig.

крєпнїак Б. Ба. Rogener, Weibchen des Häringes. млїчнїак Ба. Milchner, млочнїак, млочнїк (їкру осєлєдця зовуть так як у рака „крєпы“).

крєта голова Мш. Wendehals, Jynx torquilla.

крєтак Врхв. ein unverlässlicher Mensch.

крєта мята Бер. Ба. Mentha crispa, Krauseminze.

крєтїти мотузы Seile (Schnüre) drehen.

крєчати Ч. Ф. grunzen. вырскый крїль крєчит як паця

Cavia sobaya grunzt wie ein Ferkel.

крухова сіль Жер. Steinsalz. дуже крухової соли. viel Steinsalz.

кравчати В. vom Geschrei des Adlers. орел кравчат. ореу кравчау.

кравчати Жер. Вн. krächzen. quacken. ворони, кавкы кравчат. — жаба кравчат.

кряк. Strauch. кряча gen. neut. collect. = крякы Gesträuch, Gestrüpp, дуже кряча viel Gestrüpp

крячина II. Чр. крячина Лб. kleiner Strauch.

крячистый II. mit Gesträuch bewachsen. крячисте поле.

крячати ся В. Wurzelverzweigungen treiben; sich verzweigen. периця крячат ся der Wurzelstock des Queckens kriecht weit umher.

Ксандер Б. Александер. Ксандра. Сандра Б. Александра. Сандрусъ! по-де-ге! = Александро! ходи сюда!

ксі! Врхв. кричат гонячи свини; до кутця заганят: люлюсю! — кед дає йісти свини, кличе: гудзю-на!

ку I... ку свойї хыжі = до своєї хати гуцульск. ід свойї хаты. — ку берегови = до берега.

кугик Св. Врхв. O. Todteneule, Athene noctua. кугикы друт ся в ночи на непогоду die Todteneulen treiben sich unruhig herum, wenn Regenvetter bevorsteht. Deutung der Stimme: kuwitt! des Todtenkauzes: кугик кличе: вывез! (же человек умре), або повий! (же вродит жена) О. порівн. угорскоруск. кувик, кувик slovac. kuvik, magy. kuvik.

кугикати Врхв. куги! куги! кричати.

кудерявый Врхв. I. kraus, kraushaarig, „што ся не причеше“. I.

кудьиль genit. кудели Spinnrocken, Spindel в східногал. куделя, кужиль, кужілка.

кудкудакати gackern. кура кудкудаче.

кудўагый Бер. zottig. langhaarig.

кудлач Тих. mit langem, wohl auch krausem Kopfhhaar. cf. psl. кждрк.

кукавка Вв. Kuckuck.

кукелка Брт. Gugelhopf, Stritze в східногал. колач pol. kukielka.

кукла Д. кукуа II. Смрк. Puppe

кукурудзя Св. Maispflanze. кытайка кукурудзы Maisrispe. кокорудз Св. Maiskolben. де кады ест г нас кукурудзя hie und da giebt es bei uns Mais. шишкы х кукурудзы Maiskolben.

кукурукати krähen, kikeriki! rufen. когут кукурукат.

кукуриця Кр. Смрк. Чр. M. Mais, slovac. kukurica magy. kukorica.

кокорудз і кукуруз Чр. Kukurutzkolben. — кокорудзкы (nom. sing. кокорудзка) Чр. Zapfen der Nadelbäume = східногал. шишкы.

кукуричана куляша М. кукурудзяна кулеша, Maishrei.

кукуричанка Чр. aus Kukurutzmehl bereitete Suppe, чир кукуричаный.

кукурузы на сосны, смерецы Ко... Zapfen der Nadelbäume.

кукучка Лб. Врхв. Kuckuck, Cuculus canorus slovac. kukička.

- кульбастый höckerig, gekrümmt. кульбастый дзюбок höckeriger Schnabel.
- куліга Нов. Flussuferläufer, Strandläufer Totanus сідногал кулик.
- куляга Stelzfuss.
- куляти П. I. hinken. auch хрмати. уця кулят або храмле das Schaf hinkt.
- кумарка ген. fem. Stech-schnacke, комар.
- куната Чр. Nebenkammer, Zimmer.
- купа Б. in der Bedeutung: viele, eine Menge. купа тхорів eine Menge Iltisse.
- купала Лип. Leuchtkäfer, Lampyris noctiluca.
- купаўка П. Д. Тих. купаўка або Янчик Мш. Johanniswürmchen, Leuchtwurm, Leuchtkäfer, Lampyris noctiluca (der Käfer erscheint um Johannis ва Купала).
- купей Нов. genit. купея Stein schmäzter, Saxicola.
- купник П. Б. Рал. купняк Св. Сн. Г. О. Пол. Steinschmäzter, Saxicola. „лем х каміню мат гнїздо“ П. Св. „пяхы камінковаты (камінкы Steinschwätzerarten nom. sing. камінка) мают г мурі гнїздо“ (мур = aus Steinen zusammengefügte Einfriedung).
- купчити Я. продавати, купцем бути.
- кура П. Мо. або квочка с курятти Siebengestirn.
- куратор (на Угорщині звичайно уживане, часом і у галицких Лемків) = в Галичині звичайно: провізор церковний.
- курдель Лос лем г воды курдель. По думці люда, хробак, що споводує у худобы хороту звану також „курдель“. курдыль П. курдыль зальчичти П.
- курє зыле Б. пют с палюжком.
- куріпатра Св. Ч. куро патра Врхв. Тих. Пол. О. куро патла Кр. Rebhuhn, Perdix cinerea.
- курник Зл. хор в церкві.
- куртый kurz. курый ніж.
- курча, куря або курятко П. Hühnlein.
- курчати zirpen, schnarren. медведк курчит Ч. медведкы курчат Кр die Maulwurfsgrillen zirpen.
- курява Schneegestöber. велика курява сьнігу.
- куряч Сьрк. Raucher, сідногал. курєнь.
- кус П. Лип. Нов... ein wenig. дай кус або капку соли gieb ein wenig Salz. — кус менчкый ein wenig kleiner трохи меншенькый. — ани кус = ани трохи kein Bissertl, gar nicht. — няй кус почекат er soll ein wenig warten.
- кусцьок. кусьцьцьок П. кусьцьцька Зл. ein bisschen.
- кусьценкы ein wenig, ein bisschen. дай кусьценкы хлыба.
- кут Д. Schweinstall „де свины стоят“.
- кутен genit. кутя Св. Чр. Ба. Magen; кутен у свины Schweinsmagen. — Dickdarm; Rauchwurst. cf. коитюх, кеидюх cf. pol. kałnica.
- кутец Лб. Schweinstall. „кутец, де корміт свины“. „він корміт дві свины в кутці“. — зажен свины до кутця; гадай: люлю! люлю!“
- куча П. Schweinstall.
- кучити I. докучати. блыха кучит чоловіку.

куфлик kleiner Becher, укр. кухлик cf. psl. коупа roculum.

л. ўаба Pfote. ўабка plur. ўабкы Pfötchen.

ўабкати (вабкати) klappern (vom Storch). боцан ўабкат: ўаб-ўаб-ўаб!

ўава. ўавка Bank; Steg. шоў без ўаву er gieng über den Steg.

ўада плоска скриня, eine Kiste mit flachem Deckel. сусьік роблят з букового дерева на овес; сусьічок малий, гей куферечок. — скриня (єст горбата) eine Kiste mit gewölbtem (buckeligem) Deckel).

ўадны schön. він ўадвы сьпіват er singt schön.

ўазы (лазы) = сьінокосы в гірських лісах mit Gestrüpp bewachsene Wiesen in gebirgigen Waldgegenden.

лайняк Тп. Rosssäfer. Mistkäfer. Geotrupes stercorarius

ўакомец genit. ўакомя Nab-süchtiger, лакомец.

ламаніця (ўаманіця) Лб. Flachs-breche. ламаніцом лен ламле.

ўанц grosse Kette. ўанцух Lehnzug, Kette. ўанцушок kleine Kette.

ўаньцух Лб. східногал. ланцух, ланцюх, ланцюг.

лацно Зл. ўацно Розс. спосібно, легко pol. łacnie. — slowac. lacno = wohlfeil. мі неўацно es ist mir ungelegen, uncommod.

(лачистый) кіс лачистый Г. Ringdrossel, Turdus torquatus.

ўахы. (лахы) Kleidung; Wäsche. сьваточны лажы. прати ўахы Wäsche reinigen. пер, черте ўахы. — на катульку ўахы звиват а, качат рамаком man wickelt die Wäsche um

die Walze und mangelt mit dem Mangelbrett.

ўжиця Розс. Брт. Нов. Я. Ганчова Löffel, східногал. ложка, ложка psl. лъжица.

ле східногал. но. чекай ле! warte nur! йіджте ле! esset! пийте ле! trinket. — подте (потте) ле! kommet!

леґінь Д. леґіп Вв. Pyramidenpappel, Populus dilatata s. pyramidalis високий леґін. два леґіны.

ледач gen. fem. etwas Schlechtes. се вино велика ледач ein gar schlechter Wein. als collect. ледач = Taugenichtse.

ледачина Taugenichts.

ледівка Спрк. Сн. I. або поледівка I. Glatteis.

ледівкы Ба. plur. an Bäumen zugefrorene Eiszapfen.

лежух П. Ziegenmelker, Tag-schläfer, Caprimulgus europaeus „лежит на земли; двоємає“ er nistet auf dem Boden und bringt zwei Junge hervor.

лелет Врхв. Kauz, Ulula.

лелія Liliium, Lilie, лелія.

лем Вв. Ко. П... nur. тепер лем П. nur jetzt.

лем-сьвіт Ба. beim Tagesanbruch. стан заран лем-сьвіт steh' morgen in der Frühe auf beim ersten Sonnenschimmer.

Лемчак Кв. plur. Лемчакы = Лемки. нас кличут „Лемчакы“.

лен Вв. nur, лем; в Щ. нем = лем. slowac. len. лен см быў там за три місяцы ich weilte dort drei Monate lang.

лен „росит ся, сушит, тре, гўадит“ П. — „лен прістерают, потім зас берут до горсті (снопків), сушат, ламют ламаніцьом і гўадят гўадженіцьом. Прядиво складаєт на кыткы, на клубікы

(клубя) — потім бере на щеті“ Лб.

Леон Leon, Лев.

лепарка або лепярка М.
глина на цеглу, на пец.

леповатиця Брт. lettiger (klebriger) Boden.

лескотати ся Ч. kitzeln. лескотливый kitzelig.

Лешко Alexius.

ливар груба тріска Span plur.
ливари cf. ивер, гивер, pol. wiór.

Ўыжка Смрк. ложка Б. Löffel. ўыжник Смрк. лыжник Б. Löffelbehältniss.

лпцник Т. kletterndes Labkraut, Galium aparine.

липоватиця Лип. земля липка, леповатиця.

лысак Вв. Kahlkopf, лысый человек.

лыскотати (ся) Врхв. ўышкотати Лб. kitzeln, скоботати.

лыста. Жер. лыстка Кр. ўыста. ўыстка П. Wade східногал. литка.

лишачий dem Fuchse (лишка) gehörig, лисый. лишаче гнїздо.

лпшити Св. lassen. для него лиш да кус! lasse für ihn ein wenig! — лиште сой більше! lasset euch mehr!

лишівка Нов. лисця (губа). Cantharellus cibarius.

лишка П. Fuchs.

лінський З. „што глони“ vom vorigen Jahre лінскы роскоши = роскоші, що були тогид. лінський рік Б. das vorige Jahr. лінського року = тамтого року.

лытаве теля Нов. „што до чкоды лытат“ (лытати = бігати).

лытавка Вв. Schmetterling.
лытавка Ти. Tagschmetterling, а пиріця Ти. Nachtschmetterling, phalaena.

лытня вода laues Wasser східногал. літна або лігнля вода.

лыторасль Д. літорост Sprosse, Reis psl. лкторасль жлз-дос, gamus.

лыторкы П. малы драбини на віз східногал. полудрабки.

лыя Чр. gen. fem. Gussregen. лыя іде.

лобов. лобур gemeiner, roher Kerl. [cf. лоб in der Bedeut. Kopf (verächtlich). ты ожгарю! ты лобозе! ты лобуре!

лога Сн. або логыня, логовый кряк Weissdorn.

ўозиняк И. ўозинярок Нов. Weidenzeisig; Binsensänger.

ўозиняк З. Со. Лип. лозиняк або соловій Вв. лозиняк Ко. Nachtigall. лозиняк съпиват найгарше. — в Ч. лозиняк gemeine Nachtigall Lusciola philomela — а соловій Sprosser, Lusciola major.

локайка Кр. увця (уця) коло очей дакус чорна ein um die Augen schwarz geringeltes Schaf. локаїстый eigtl. mit Augenflecken oder Augenringen versehen. увця, коза локаїста. cf. око, окаїстий.

ломак З. Д. ломачок Д. ломик або зводителъ Мо. Zaunkönig, Zaunschlüpfer, Troglodytes parvulus.

лонны (ўоны) des vorigen Jahres psl. лани. отъ лони.

ўопуша collect. Kletten. — гірке опуша (м. ўопуша), Klette Larva major. — солодке опуша Huflattich, Tussilago farfara.

лотай Вв. ūоташ П. Sumpfdotterblume, *Caltha palustris*.

ўуб (луб) genit. ўубу. ўубок genit ўубку П. ўубок Мо. або скоро Мо. ўубя genit. neutr. genit. ўубя Rinde.

лубок (ўубок) М. Wiedehopf. Урра ерорс. кричит: луб-луб! Лукач Бер. Лука, Лукаш.

ўуна (луна) на рыбі Fischschuppe.

лупкати knallen. лупкат (ўупкат) бичом er knallt mit der Peitsche.

лущак вылученый оріх.

лючко Ту. Bett, лічко.

любост Б. З. Liebe slovac. ūubost'. до чого ня гвела любост пренесчесна З. wozu führte mich diese unglückselige Liebe.

любувати lieben. не любуй во-ячку соўтысю дывочку.

любчик Пол. Liebstockel, Levisticum officinale. „опаруют любчиком дійничку, щобы ся добрі коровы доіли; любчик дають во сільоў, жебы коровы бігали“.

люштикувати lustig leben. ходит по весільох і люштикуе er besucht Hochzeitsfeste und lebt lustig.

лядік Зл. Wicke, Vicia, дикий горошок.

лялька Смрк. gen. neutr. pupilla, Augensterne зринця. обі лялька beide Pupillen.

ляпка Б. Plauderei, plur. ляпкы.

лярва Смрк. schlechte Weibsperson; meretrix.

Ляхавка або Шілька Polin.

ляшівка plur. ляшівкы eine Pilzart „жоўты, дрібны губкы“.

ляшота П. collect. Polen, Ляхи.

М. ма быти Ф. wahrscheinlich.

укр. має бути, мабуць. ма быти і teraz wahrscheinlich auch jetzt.

магера Рад. магеран Сн. ма-деран, мадяран Origanum majorana, Majoran, Mairan.

Магурич назва верху коло Бортого.

мазгливый Врхв. weinerlich. мазглива дывчина.

мазуратый Чр. schmutzig, beschmutzt. якас (дывчина) мазурата wie du beschmutzt bist!

мазяр genit. мазяря П. Theerverkäufer.

мазярка Theermeste, Theerbüchse, мазниця.

майдати Рхв. Сн. wedeln. пс майдат або майдже хвостом Сн. майдже хвостом або огоньом

мак загорідный Ф. Gartenmohn, Papaver somniferum.

Маклена Зл. Макрина.

маковина Ф. або маковицец Ф. дикий мак, мачок Papaver rhoeas Klatschrose, Feuerblume. „росне по зерны“

малюцкый I. малючкый Зл. ganz klein. „морскы свинкы малюцкы; як прудко ся сплодят, так прудко выгубнут; до рока трудно, що-б были в одного господаря“.

маляга Чр. langsame Weibsperson; langsamer Patron. „што робит помалы“ східногал. дзям-дзя. ты маляго!

мамка Вв. Claviceps purpurea, Mutterkorn (тут мамка значить те, що східногал. матка іменно 1) Mutter 2) Mutterkorn, Hungerkorn).

мамрати П. unverständlich reden. мамре в горячцы = без притомности гварит.

мамуна Чр. Зл. Larve, verummte Gestalt; Hexe cf. psl. бакоўни plur; бакоўньска юресь ruth. забобон, забобон; germ. Mumme, Mummel,

Mümmelken, Mühmchen = Larve, Maske, Gespenst; Nixe.
 мамунка П. Purp. лялька, кукла plur мамункы.
 мамусь. мамцюсь. мамуся Mütterchen. татусь. татусь о Väterchen.
 маранча В. grosse Menge. велька того маранча das ist in grosser Menge. — маранча гусениц на капусті = eine grosse Menge von Raupen am Gartenkohl. порівн. угорсько-руск. мракота в значеню: велика скількість
 мариндя П. Proviant, мерендя, мериндя, харч.
 Марися Мо. Marie.
 маріята або калупір Ба. Tacetum balsamita.
 Марка Т. Marie.
 мармуновий 1) marmelsteinern 2) von der Farbe des bunten Marmors, marmorirt. квіток мармуновий.
 марник Кр. Teufel. г ним сидит марник er ist vom Teufel besessen.
 маручати Вв. мырчати, murren.
 мати пр. я вас мам знати Мо. es scheint mir, dass ich Sie kenne.
 масеса Лос. Ба. langsame, unbehilfliche Weibsperson. „жена повільна як смола“ Ба.
 масляниця Г. Nachtfalter, phalaena.
 маст Ба. Schweinschmalz. маст свинна — а што натопит в гуси або в качкы: смалец.
 мастило Ко. „на молоці зобейце і муки заколотит“.
 мастити хыжу П. Ко. в східногал. мазати або мастити хату.
 материял Зл. eigtl Material, oft in der Bedeut. Mist, Dünger gebraucht.

матеркувати Д. проклинати в матір.
 мать Врхв. (мац) Mutter, не даст мя мать моя.
 матиця Бер. Д. Кв. Брт. матка житна Мш. Mutterkorn, Claviceps purpurea (sclerotium).
 маць collect. kleine Kinder; kleine Menschen; überhaupt etwas Kleines, ganz kleine Sachen, Minutien. така маць = pol. takie maleństwo, ruth. така маліч. cf. маленький, маціцьквій.
 маця Metzen nom. plur. мацы genit. plur. мац пр. пят мац fünf Metzen.
 мацяти Б. мацкати В. tasten; betasten. slovac. mackat'.
 мачата Сн. plur. насія маку Mohnsamen. было того як мачат = було дуже много, viel, wie Samen in einer Mohnkapsel.
 маюр Ту. Meierhof slovac. мајер magy. major.
 медведик Брт. Лип. plur. медведикы. медведок Св. О. plur. медведкы Werre, Maulwurfsgrille, Gryllotalpa vulgaris. медведкы точат бандуры die Werren benagen die Kartoffeln.
 медведиха Р. Bärin, медведиця.
 Мельянна В. Мельянка Спрк. Мельіська Мо. Меланія.
 мента Кв. „загортина до церкви“ Art. Manteline, Mantille.
 ментус Ту. Lota vulgaris, Aalraupe pol. miętuz.
 меньшати П. Св. kleiner werden. юж ден меньшат = східногал. вже день меншає schon wird der Tag kleiner.

мерзеник *abscheulicher Mensch, Scheusal.* ты мерзенику!

меренька Вн. *Pfrille, Phoxinus rivularis.* меренькы блыщачі.

мерест Кр. *gen. мересту niedrige Sumpfkrauter; in anderen Gegenden мерест = Phoxinus rivularis, Ellritze oder Pfrille; Froschlaich. ukr. нерест = Laich namentl. Fischlaich; нерестити ся laichen.*

меріндзати Жер. *wiederkauen.*

металец Нов. *genit. металця ein fabelhaftes Schlangenthier, Drachen Dem Volksglauben nach steckt das Unthier seinen Schweif in den Mund und rennt auf diese Weise wie ein Rad rollend umher; auch pfeift es, wenn Regenwetter bevorsteht. „гад, што заложит хвіст до пыска і летит (розумий: біжит, lauft) як качульце, так ся качат і на дойч свище“.*

метати ся або веречи ся Вв. *прокидати ся (о волосі). Гнеска уж ся мече (верже) в мене сивый волос jetzt ist bereits mein Haar grau melirt.*

мигати ся П. *schimmern (vom Licht).*

мыкати ся Ко. *sich werfen. так ся мыкат веретильник (Blindschleiche) як змяя.*

мыкати ся Ба. *сторонити ся. він мыкаў ся од него і гварнў, же ніж вштурит в него — та потом розышли ся гарды (= красно, добре).*

Милян Бер. *Aemilianus.*

мырдати Чр. *wedeln. пес мырдже або мырдат оґоном der Hund wedelt mit dem Schwanzze.*

мырчати *murmeln, murmure. не мырч!*

мисник Б. *полиця на миски, Schüsselschrank slovac. misnik.*

мыся. *мысятко junge Maus; junges Mäuschen. східногал. миша мпшатко.*

мытник Рал. *што відбрат мыто, Zöllner, Mauthner, Mauth-einnehmer, slovac. mýtnik.*

Михаў Michael *східногал. Михайло.*

мыцьо *ein bausbackiges Kind.*

мышелівка Врхв. *Rüttelfalke, Tinunculus. на вігри стане мышелівка der Thurmfalke rit-telt.*

мышка Вп. *Zaunkönig, Troglodytes parvulus.*

мишкар Лб. Сн. *Verschneider slovac. miškár. мишкарі мишкувалі.*

мишкарський Ба. *(мышкарський) пр. мышкарска сьпівка.*

мишковати Б. Сн. *мышкувати Лб. verschneiden, gelzen slovac. miškovat. Керноз не мишкований — веper мишкований. мышкаре мышкували венрі.*

мышовий Брт. *мышовийка Пол. Мал. Zaunkönig, Troglodytes parvulus.*

мышокрілик Врхв. *або мышій криль Врхв. Zaunschlüpfer, Troglodytes parvulus.*

мышцырґач М. Б. Бер. Сн. *вышцырґач Лб. Fledermaus, Vespertilio.*

миготати Врхв. М. *blinken, flimmern, glitzern. pol. migo-tać slovac. mihotat' sa.*

мінцар Вол. *Schnellwage.*

мір Мо. *„як умирают люде“.*

(міра). тільки, що не міра = безчисленне множество.

місячок Врхв. *(in der Diminutivform) Mond, in anderen Gegenden: місяц.*

мітла Мо. *Komet*

міхыр genit. міхыря Blase. міхыря collect. gen. neutr. міхыря надуе ся II.
 міцне зыля Бер. *Centaurea jacea*.
 мозуль Ту. plur. мозулы Schwiele.
 морквяница I. морквяница II. морквянка Ту. *wilde Möhre, zu den Umbelliferen gehörende Pflanzenart.* „здабат на морков, худоба йіст“.
 мішкар валашинк. мішкаре мішкуют або красят вепрі (сл. мишкар, мышкар).
 мішкувати kastriren, auch красити. крашений = кастрований, звалашений.
 млыги ohnmächtig werden. зімлыў er wurde ohnmächtig.
 млынчівка „тот кый, котрым обертат млынец“ Handmühlstock.
 множество Врхв. мноство II. Menge. вельке множество народа в церкві eine grosse Volksmenge ist in der Kirche versammelt.
 мовный gesprächig, бесідливый. Модик Слрк. Modest.
 модрень Св. Жер. Врхв. червений смерек або чвірк Жер. *Lärche, Larix decidua*.
 моволистый II. schwielig. скопра моволиста schwielige Haut.
 мокравый Врхв. nässlich. кус мокраве дровно.
 мокрина Нов. feuchter Boden; мокраваина.
 моримуха Св. моримуха Кр. *Fliegenschwamm, Amanita muscaria* східногал. маримуха.
 морков genit. моркви *Möhre, східногал. морхва*.
 морозок II. Reif, іней. морозок по травах.

морске паця Кр. plur. морскы пацята. морща plur. морщата Жер. морщак Б. Врхв. *Meerschweinchen, Cavia sobaya*.
 мосяж Messing. мосяжний aus Messing gemacht.
 мотылиця Мш. *Nachtschmetterling*, а мотыль Мш. *Tagfalter*.
 монцьо Milch (in der Kindersprache statt: молоцьо).
 мочило I. Lache; ausgespülte Flussstelle, wo Hanfpflanzen eingewässert werden. в мочилы мочат коноплы. в мочилы крумчат жабы.
 мошуркы II. (nom. sing. мошурка) Hungerzwetschen.
 мрачitys I. finster werden. мрачит ся по заходы сонця
 мудрень Сл. мудрик СЗ *Lärche, Larix decidua*.
 муравка Д. kleiner Rasen, мала мурава.
 муравка Розс. мурайка СЗ. plur. мурайкы. мураляль Ку. plur. муралы. муриянка Б. Врхв. Брт. Ameise, formica. мішкы муравчаны Розс. Ameisenpuppen sog. Ameiseneier. муриякы лазят масур. mroćki nom. sing. mroćka.
 мурда Бер. уця мурдзяста т. е. коло очей чорна ein um die Augen schwarzes Schaf.
 мури Сл. кличка пса, Hundename.
 мурованиця Ч. мур з каміня.
 мурчати schnurren; murren, murmeln. кіт мурчит die Katze spinnt čech. mrukati, pol. mruczeć.
 мутник Вн. „мала річка, што лем по камени іде“, kleiner, trüber Bach.
 муцкы Ту. волоси зачесані і закручені на висках — коло Радошич: „гунцивогы“.

мучанкы Кр. nom. sing. мучанка „грушкы крунисты, што дависты“ mürbe, bröckelige, den Schlund etwas reizende Birnen.

мушара Врхв. мушера II. Жер. P. Blattlaus, Aphid. смотте, як ся там капуста яли мушеры schauet, wie dort der Kohl von Blattläusen besetzt ist.

мшаль Ту. Heracleum sphondylium, gemeine Bärenklau.

мявчати міауен. кіт мявчит.

мязгратый. мязгратый Б. saftig; fleischig. оболона поверх бамбуха мязграта.

Н. набадкати anstechen cf. бости. набадкау іглом.

набіжны и andächtig. набіжны пісні Лб. andächtige Lieder, Kirchenlieder.

навести ся Вн. в знач. змовити ся. хлопы ся навели.

навіля gen. neutr. Н. В. наградча Н. В. або гуси Н. В. „што набере сыно граблями або вилами на віз накласти.

на вітри стати Врхв. ritteln. мышелівка стає на вітри der Thurmfalke rittelt східногал. боре ся з вітром.

навидѣти кого М. jemand besuchen. пришлісмє ей навидѣти М. psl. навидѣти pol. nawiedzić.

навымудати ausspülen eigtl. den Schlamm (муд) fortführen. навымудат вода.

нагодити ся I. лучити ся. жебы ся нагодиу.

наголошати ся Вв. in der Bedeut. sich hören lassen, sich anmelden. наголошит ся зводителъ der Zaunkönig lässt sich hören.

нагорнути II. I. zusammenhäufen, zusammentragen. камінік вода нагорнула das Wasser häufte eine ganze

Steinmasse an. нагорнуло дуже палыча das Wasser schwemmte viele Baumäste zusammen.

надерати ся с кым mit jmd Streit suchen.

надыбати Тих. begegnen. надыбати хлопа er begegnet einem Bauern.

надити плуг Д. накласти на стерте вістре плуга новий кусень желіза, приварити і ствердити.

надобыти erwerben, східногал. придбати, добути.

надобный Врхв. Вв. anmüthig; schön. надобна дывечка (дзевечка).

надойло ми ich habe es schon ganz satt.

надост genug. мала ем мяса надост. ich hatte Fleisch in genügender Menge.

назвіско II. Name, назвище.

на зрады кому стояти Verrath gegen jmd hegen.

найбарже Кр. am meisten, zumeist pol. najbardziej.

найвекший Кр. der grösste pol. największy. psl. найквѣтший.

найпльаньший der schlechteste, der elendste; der unfruchtbarste. черевуга найпльаньша рыба der Bitterling ist ein Fisch von geringstem Werthe.

накачати Ч. hinaufwälzen, zusammenwälzen. вітор накачат сьніг.

наклюпати Спрк. набити, втиснути. наклюпают в голову.

наклятя Бер. Мо. Schelten, Scheltworte.

накраплястий Кв. gescheckt, getüpfelt. накраплясты дрозды.

намель М. genit. намелю. намелюх на житы Кр. Mutterkorn, Claviceps purpurea (sclerotium).

намервити союму Лб. намервена союма Wirrstroh.

намысліті ся Ф. Gedanken sammeln. треба ся намысліті.
 намітувати aufwerfen намітуйте на віз союomy. меч, мечте союomy! (метати).
 на мое сумльня! auf mein Gewissen! (Schwur).
 намолочати ся gedroschen werden. як буде ся зерно намолочало.
 на надити сокрыу Кю. або на-сталити.
 на нашка Розс. хресна мати на около rund herum.
 на полы Лип. zur Hälfte. вівцы мої вівцы, на полы бараны на помянути Спрк. erinnern. на помян мі erinnere mich. на помянте мі erinnert mich.
 на права Ба. Füllung, farce, начинка. на правити Ба. füllen. кышкы направлят с крупами або с кырвбом; інакша направа: бере муку з мастьом.
 на прасный Чр. in der Bedeut. auffahrend, aufbrausend, zornig.
 на пред Р. стаў напред коня er stellte sich vor das Pferd.
 на приклячкох Спрх. knieend, auf den Knieen.
 на ремный П. Чр. Врхв. Св... jäh, überstürzend; eifrig; dringend. bitzig; plötzlich. на ремный або прудкий члозек = палкий чоловік. — на ремный до роботы. — віл на ремный — на ремный дощ Бер. plötzlicher, heftiger Regen cf. ревный укр. ремствувати eifern psl. ралѣтъ impetuosus.
 на рыпати Мо. abstossen, abschlagen; unnützes Zeug zusammenschwätzen. много наповіу або нарыпаў.
 на родове Зл. в кілька день по хрестинах несуть куми до матери дітини дарунки: хлїб, риж

варений (тут кажуть: рис = Reis) і т. ц., так звана "на родове".
 на роком Н. Б. навмисне, zu Fleiss, mit Intention. на роком зьвідуваў ем ся.
 на самый перед Кв. zuerst, zuvorderst.
 на ский чюовек Лб. zu uns gehörender Mann: unser Mann.
 на-снак Ту. verkehrt, nach rückwärts.
 на новати Вп. ein Gespinnst verfertigen, spinnen, aufspinnen. паучину наснує паук.
 на стріт gegenüber, entgegen, на встрічу.
 на таруш Notar pol. notaryusz.
 на тинянка Б. зелена хопта накошена або нарвана для худобы, зеленець (Grünfutter).
 на тїуко Кч. Щ. в знач. много, viel. ест іх на тїуко.
 на трепати in der Bedeut. (in grosser Menge) aufladen. на трепаў союomy = наложиў.
 на-ту-на! Врхв. так кличе пса; як жене, то кричит: іде ш!
 на тха Бер. таке зыля; обкурюють, як эле на тхне чоловіка.
 на храмувати etwas hinken, zu hinken beginnen. уця на храмує das Schaf fängt an zu hinken.
 на чалистый Бер. м. нашалистый тут уживане в значеню: палкий, ревний. на чалистый до роботы = що аж горить до роботы, що рве ся до роботы.
 На ця Ба. Анастазия
 на чухати Б. натерти. начухати очи росом die Augen mit Thau einreiben.
 на єднати Р. на згоджувати, на-няти.
 небеский Врхв. I. Сн. blau, himmelblau psl. НЕБЕСЬСКЪ тоб обравоу coelestis.

невидок I. Finsterniss; finsterner Ort. в такому невидоку in solch finsternem Orte.

невірник Вв. Ungläubiger. муж невірник ein Mann, der die Treue seiner Frau verdächtigt „Мужу, мій мужу, мій невірниченьку, не вірши сам собі, ні мому личеньку“.

невіста Спрк. „сына жена“ des Sohnes Gattin eigtl. невіста verheiratete Frau.

негодивый Р. unglücklich; abscheulich cf. негода.

недогрызя Бер. gen. neutr. выгрызя Бер. gen. neutr. перегрызки, сіно не доїдене худобою.

незлюдный невлудный menschenscheu; unleutselig. „што не жне з людьми“ cf. psl. некълюдны adv. modo inhumano. slovac. nevl'udný.

незмазаний unbefleckt. характер незмазаний mackelloser Charakter.

некельтивный Вол. „што не выдає гроший, што не робит кельчики“ (= що не робить видатків).

ненаядлый человек Жег. Nimmersatt, ненасптець.

недза in der Bedeut.: Läuse; pol. недза = Noth. недза бытя йла! (Verwünschung wörtl.: mögen dich Läuse fressen!).

неодповідно нич нам I. nichts ist so, wie es uns genehm wäre.

не о-маль fast, beinahe (із: не о мале).

неприятник Ту. Missgönner; unwirscher Mensch.

не руш Б. empfindliches Springkraut, Rühr mich nicht an, Impatiens noli tangere. „зыля має листкы, як вишня“).

нести ся на кони Вв. zu Pferde reiten. — носіу ся на кони Мо.

нечас Ба. ungelegene Zeit. вшытко бы-м знала по нечасы (= якбым здогадала, кед не треба).

не є і не єст Нов. II.... східногал. нема укр. нема і немає psl. некъсть із не късть. не є дубів es giebt keine Eichen. — не є жака дома = нема дяка дома der Kirchensänger ist nicht zu Hause.

нигде-раз absolut nirgends.

низинка (deminut. від низина) kleine Niederung, kleines Thal.

никаши, ни паши Св. = völliger Misswachs (wie z. B. in dem durch seine Dürre bei uns so berüchtigten Jahre 1879). глінского року не быўо г нас ни кашц, ни паши (wörtl. weder Grütze d. i. Nahrung für das Volk, noch Futter für das Vieh).

никто Ба. ніхто. никто не пришоу.

ни-нач Вв. ні на що.

нырке паця Meerschweinchen, Cavia sobaya. тримают в хыжи про гостец, же вытыгат“.

ни-се-ни-то Taugenichts; Zwitterding.

нич II. Врхв... nichts, нічо нич-раз gar nichts.

ничгід Чр. genit. ничгода Taugenichts „што не годит ся доничого“, негодай. ты ничгоде! du Taugenichts!

ни якый keiner.

нів місяця Neumond, genit. нову.

ныверитп Зл. нівечити cf. поневирятя. нову гувьку знывернї на дойджи.

ніж обіручний до стругана гонгів Врхв., обіручник ein

Messer, welches zum Verfertigen der Schindeln dient.

нѣж Р. in der Bedeut. bis, аж. я го буду дотля мучиу, нѣж не повіст, де має пінязі схованы.

нѣма Кв. pol. niema, ruth. нема. нѣт татця дома або нѣма татця дома.

нѣмина або ворошівка Нов. vierblättrige Einbeere, Paris quadrifolia „росне по крайох льіса“ wächst an Waldesrändern.

нѣмина Сн. нѣмина Лб. 1) Faulbaum, Rhamnus frangula „кряк крехкый, ма чорны ягоды“ 2) Vieh (cf. нѣмий, psl. нѣмъ).

нѣрскый кріль Брт. plur. нѣрскы крольї Meer-schweinchen, Cavia sobaya гл. нѣрске паця).

нѣт Б. Вн. П. Врхв... нѣт медведів г нас bei uns giebt es keine Bären. — г нас тих птахів нѣт bei uns sind diese Vögel nicht zu finden. — нѣт сьвіжої воды es ist kein frisches Wasser. — не выжау єс ярец іщи? hast du die Gerste noch nicht geschnitten? іщи нѣт! noch nicht. — у нас нѣт або у нас нѣ є Б. bei uns giebt es nicht. — нѣт коли Вн. = нема коли.

новітный Брт. neu; neu angekommen; neu erfunden. новітный пѣуг (cf. новота Neuheit).

ногавкы I. leinerne Hosen, Gätien. ногавкы полотняны, холошны з грубого сукна.

ноздры Ф. Nüster, ніздря. но-ле-но! sei doch ruhig! — mach' doch das!

нон dieser dort, он-он.

нора Св. Тих. Пол. Ч. Nachtschmetterling Phalaena: една

нора, дві норы. cf. нурити wählen, fressen, benagen (namentlich von Würmern und Raupen) psl. норути, про-норути consumere rad. нър. Den Worten нора und миль (мулити, муляти = drücken, fressen, nagen) liegt dieselbe Vorstellung zu Grunde: gefräs-siges Thier (in Hinsehung auf die Gefrässigkeit der Raupen).

носалькы II. носулькы Св. Nasenlöcher. една носалька. дві носулькы (на Бойківщині тут і там: носавки).

ноудь Langeweile така нудь.

ножда Лб. Noth, Elend; dagegen нендза collect. Läuse. нендзыт тя = кусат тя нендза = кусають тебе воши (pol. niedza = Elend).

нурцювати Врхв. tauchen, untertauchen.

нюнка Кр. Бв. нюнька Св. Equisetum arvense, Acker-Schachtelhalm.

ня Чр. Жер. Зл. nein. о ня! о nein.

няньо П Я. нянько. наньо Vater. няньо гвариу або повіу (в Рудаवці: татцю vocat. татцю!).

о. обарянец Чр. Bretzel, оплітанец. dem. обаряничк Чр. куп три обарянци.

обаторити ся Вн. обатурити ся = до себе прийти, опам'ятати ся zu sich kommen, zur Besinnung kommen; die Gesundheit wieder erlangen. cf. magy. bátor = kühn, muthig.

обачити ся Лос. Б. in der Bedeut. genesen, wieder zu sich kommen, die Gesundheit wieder erlangen. выздоровити. може ся обачит vielleicht wird er aufkommen.

обдальний Вн. etwas weiter entfernt. од ближних, сусід і обдальних von Verwandten Nachbarn und ferner Wohnenden.

обдуги Мо. обвіяти. вітор то обдуу = в. г. обвіяв.

оберак Oberrock.

оберати eiern (vom Geschwür). обере ся гырча, обере ся боляк.

обертен genit. обертня = часть воза. в обертен вбиват ся кўаницї.

обжерливый gefrässig.

обыйти ся без кого Пол. jmd entbehren. обыйдете ся без ня.

обїд П. Frühstück, сьніданя Врхв.

обїд робити Врхв. сїдногал. поминки справляти. - в Верхівні їдять три рази на день, іменно єсть: сьніданя, полуденок, вечера.

обїручний столец Пол. столец до тесаня; в тїм стїлци: головач дошка до придержуваня; цапок дошка, што підкладат.

обкочити Бер. umschreiten. кїн обкочит яругу das Pferd wird die Schlucht umschreiten.

облежати Ч. länger liegen, als es dem Ziel entsprechend (zweckmässig) ist. як облежит лєв, то насїня облетит.

облесный Жер. falsch, gleissnerisch „што має гладкы слова, а інши мысли“. — облесник Gleissner.

облєчи anziehen psl. **облєшти**. облєчу я жуан.

облук П. Bogen; ein Theil bei der Sense.

облямка Umsäumung. облямка з ремєня товїського cf. čech. lem = Saum.

обнїжа у пчолы I. gen. neutr. der von den Bienen in den sogenannten Körbchen der Hinterfüsse gesammelte Blütenstaub.

оболона П. Нов. Спрк... Haut, Membrane.

обранка Жер. Saum, Umsäumung.

обранкы Св. Aufschläge. (nom. sing. обранка). червены обранкы.

обрыпати Бер. оббити, обвалити. обрыпау сьтїну. обрыпау ся мур.

обрїдний Д. etwas dünn. обрїдны волосы schütteres Haar. — обрїдний лыс lichter Wald.

оброслый Ту. bewachsen, haarig. оброслы гусяницї зведе „жидівскы шапки“ behaarte (mit Haaren bewachsene) Raupen nennen wir „Judenmützen“ = Bärenraupen.

обручный нїж Ту. (обїручний) нїж до тесаня з двома ручками.

обходити кого З. in der Bedeut. jmd pflegen.

обхудный Бер. ziemlich mager. обхудны волы ziemlich magere Ochsen.

обшивка Kragen, ковпир.

обявити ся Ту. erscheinen.

овад Я. in der Bedeut. Zaun-schlüpfer, Troglodytes parvulus; aber auch in der Bedeutung: Tabanus.

овечка Лип. Assel, Mauerassel.

овийка Ба. Winde, Convolvulus.

овоцове дерево Obstbaum, овощне (овочеве) дерево.

огавный Нов. lästig, ungeschlacht, ungeheuer; gräulich, ekelhaft; lasterhaft. огавна велич Grösse ohne Ebenmass; widerwärtige Grösse. пиякы огавны ekelhafte (lasterhafte) Trunkbolde. cf. psl. **огавность** molestia, čech. slovac. ohavný, lasterhaft; gräulich.

огварити П. Рхв. Ту. freq. огварити verleumden. огва-

- рила мене Ту. = обмовила мене.
- огварка Лип. обмова, Verleumdung.
- оглав П. І. (для коня) „оглавы мотузяны і ремінны“. оглавец Д. Я. Halfter, капістра, капарства, (capistrum), кантарка. „оглавец з мотузки дає ся на коня, на пыск без удила“ slovac. ohlav. ohlavec.
- оглупіти dumm werden; den Verstand verlieren. оглупити dumm machen, verdummen.
- огняниця Вн. Feuerwurm, Leuchtkäfer, Lampyrus noctilusa.
- огурок П. Б. Ва. Gurke. східногал. огірок, огирок.
- огурчина Пол. eine Pflanzenart.
- огіп генит. огона Жер. Кр. П. — генит. огоня Лб. Schwanz, Schweif pol. ogon. пес рушат огоном П. пес мырдже огоном Врхв. der Hund wedelt mit dem Schwanze.
- огонік Врхв. Blattstiel, Fruchtstiel. на огоніку вісіт грушка.
- одвильгнути Розс. Feuchtigkeit anziehen. одвильгло дерево.
- оддавати н. пр. Пану Богу оддаю wörtl. ich empfehle Sie (euch, dich) dem Schutze Gottes (Gruss beim Abschiede).
- одзобувати східногал. сапати. садят бандуркы, одзобуют, огартают.
- одказати Б. vermachen. одказ Vermächtniss.
- одкаль П. Лб. Ти. Р. Мо... (откаль) відки (отъ+ка+ли) одкаль сут? woher kommen Sie? одкальсте? східногал відки есте, відкисте?
- одкаль сі Р. одкаль си П. відкись von irgend wo. одкаль

- си приходят на зиму до нас квичи von irgend wo kommen zu uns zur Winterszeit die Krammetsvögel [bekanntlich kommt der Krammetsvogel (Turdus pilaris) auf seinem Zuge im September und October vom hohen Norden in unsere Gebirgsgegenden, wo er oft den Winter über bei uns bleibt].
- одкельска Вн. (откельска) відкись. одкельска пришоў.
- одкаль. одкале (откале) seit wann; одгаль, одгале (отгале) I. seit her.
- одквітнути. оквітнути. абліхен. дерево оквітло або одквітло.
- одмінный verschieden. одмінніший verschiedener. птах одміннісший eine stärker verschiedene Vogelart.
- одмяк П. Т. Thauwetter східногал. відельга, відлига. буде на дворі одмяк es wird Thauwetter eintreten. одмякнути aufthauen (vom Schnee). одмяк сныг.
- одомаш Leihkauf, Kauftrunk magy. áldomás.
- Одоска Зл. Теодозия.
- одособити ся Кр. sich trennen, sich absondern. одособит ся од нас = від'окремит ся.
- одстапити I. одшапити. „мышныргач гво дни в хамороды быват: за лубом одстапеным die Fledermaus hält sich bei Tag im Schatten z. B. hinter theilweise abgelöster Rinde.“
- одтаіти ся чого I die Sache geheimhalten, Unwissenheit simulieren. одтаіў ся вшыткого на протокулы.
- одтамаль Кр. I. Сп. одтамале (оттамале), одтамтыле Я. von dort.

одхідча Розс. (отхитча) genit.
 одхідчате = зронена дитина.
 одходова кышка Св. Mastdarm.
 одцьіджалка Лос. пьідило до
 одцьіджуваня комперий.
 одштуркати Мо. abstossen.
 од'язок Св. Nebenwehr, від'-
 язок. „што боком іде од язю“.
 ожгар Чр. eigtl. Brandstifter;
 Gebrandmarkter als Schimpf-
 wort. ты ожгарю! ты добозе!
 ты добуре! cf. psl. жашти,
 ruth жечи.
 о желедец Розс. „люд, што
 примерзат на голузах“.
 ожелест Бер. Лип. M. Eis-
 zapfen an Bäumen. дуже оже-
 лесту г лысы.
 о желец genit. ожельцу = оже-
 лест.
 ожелізь люб поледця Ку.
 Glatteis.
 о заходьі сонця Ч. beim
 Sonnenuntergang. На Яна па-
 лят ядүйвцьі о заходьі сонця;
 як юж згорит, то сьпівають: юж
 по Яні, по Янонцьі, юж по на-
 шій суботоньцьі!
 оздоровіти Пол. gesund wer-
 den.
 означеня I. Bezeichnung, ter-
 minus.
 озниця Г. Rauchloch. в повалі
 курної хижи дїра, котрою вихо-
 дить дим.
 ойте-де-ойте! Брт. seien sie
 gefällig.
 окріяти Вв. zu sich kommen,
 sich erholen. кус окріяло =
 грохи ліпше ся зробило.
 окаістый Жег. коло очей бі-
 лый um die Augen weiss ge-
 färbt. гл. локаістый (eigtl. mit
 Augenringen versehen).
 оквілити Нов. оквилити кого =
 засмутити, betrüben.
 окламати Нов. lügen; betrü-
 gen. slovac. oklamat'. оклам-
 ник Нов. Lügner, Betrüger

велькы окламатици. — піст
 скламати Нов. змастити ся
 während der Fastzeit Fleisch,
 Milch, Käse, Butter geniessen.
 краєц хлїба Ranft Brot,
 краюха, краюшка, цілуха, ці-
 лушка.
 крайок Св. ошвар.
 окрем Врхв. ausser, besonders.
 окрутный grausam. furchtbar
 pol. okrutny čech. slovac.
 ukrutný. окрутный Р. in der
 Bedeutung sehr. він окрутны
 го любить = er liebt ihn sehr.
 окручаня Брт. Einwickeln. па-
 пір до окручаня Papier zum
 Einwickeln.
 оливу осьвати ти = олій
 осьвятити (в церкві).
 олій Oel. звичайний олій „спу-
 щаний“ в насія льяного, ма-
 кового, з букви.
 ольїпити Жег. обльїпити, über-
 kleben, umkleben.
 ольїярия Oelmühle, Oelpresse
 східногал. олійня.
 Олька Зл. Олена.
 омазкати Г. beschmieren, be-
 streichen. омазкати глиноў.
 о малы, краткы час східно-
 гал. за малий, короткий час in
 kurzer Zeit.
 омеляти Сн. омеляти ярец Ger-
 ste schälen (bei der Graupen-
 bereitung werden Gerstekör-
 ner enthülst und abgerundet).
 омолок Св. Taumelloch, Lolium
 temulentum.
 омонитвати дьїтнну (дзец-
 ко) окрестити з води.
 омшити. замшити mit Moos
 verstopfen (мохом затикають
 шпари mezi бальками в хижи).
 онакый Жег. Смрк. н. пр. пта-
 хы онакы andere Vögel. —
 онакый чўовек = schlechter
 Mensch, не жичливий чоловік.
 означити dies und jenes ma-
 chen; die Zeit mit etwas ver-

bringen. венж означає жалом die Natter streckt ihre Zunge (beim Volke fälschlich für „Stachel“ gehalten) hervor. недооначит ся під скору er kann unter die Haut nicht eindringen. — підоначнвү дошку er durchnagte (durchbohrte) das Brett. — заоначити кого mit jmd übereinkommen; jmd unterhalten. — заонач нитку до игуы = заправ, задыйй иглу fädele die Nadel ein etc.

онé II. Чр... dingsda. підеш там — на ове — на дырва до цеца. а — онé — катар зове ся „рыма“ або „нежит“ Чр.

оногдывай II. передвчера, vorgestern (auch: vor einigen Tagen).

онучи eigtl. Fussfetzen (nom. sing. онуча). сьвіт летит онучами Лб. der Schne fällt in grossen Flocken nieder.

опалачка Б. коритце довге до опаланя збіжа

опальінкы дерева опалены; цнякы опалены (в лысы).

опалюхы II. versengte Baumäste oder Baumstrunke „осмалене конаря“. (в лысы); як мають лыс корчувати, то палят дерева“.

опариця Ку. Ту. Nachtfalter, Phalaena. „бссыдеме: „опарила опариця“ же, як сяде на лице, на чало, то го опарит“ ся думка люду могла повстати з огляду на опарити; однакож опариця ест то лише відмінна форма слова пириця кор. per volare; о уважати-б за приставку).

опасть Ку. zugrefrorener Reif oder Schnee an Bäumen.

оперед Ти. Тих. перед vor; перше früher.

о перших когутых zur Zeit, wann die Hähne das erste Mal krähen.

опинка I. Sturmband. „чуга“ также опинка, што держит на плечох.

оплітка Брт. Winde, Convolvulus, namentl. Ackerwinde Convolvulus arvensis.

опльича Р. gen. neutr. Frauenhemd. жебы йи приплюс опльича Р.

оповіданка Б. Erzählung. иде на оповіданкы = оповідати, розказувати.

оповід Брт. gen. fem. Ansagung, Ankündigung. оновідь. оновіди церковны.

опорядити біб II. зібрати біб.

опринь Кв. опреньі Кр. nom. sing. оприна; опрениа. Stachelbeeren, вепринь.

опуша collect. gen. neutr. Лб. Kletten, допуша. опуша ма велькы лісткы.

опюркованый Врхв. befiedert. опрачка Вв. або ораня Ackern, Pflügen.

оприхар Св. genit. опихаря. оприхивка Д. Nusshäher, Nussknacker, Nucifraga caryocactes.

опришок Глад. О. Лип. Zaunkönig, Troglodytes parvulus.

оркис Бру. Spelt, Dinkelweizen. дуже ма оркису.

осада у пилы Ко. Sägerechen. у осады: а) розпинка б) ручка.

освинути Вн. psl. **осквнѣти** *ἐπιφώσκω* illucescere. цылый сьвіт освине cf свитати, освитати.

осердак Спрк. кожушок без рукавів.

осынка Б. Masern.

Осиф Joseph.

осы́лый zur Erde gesenkt. го-
рох осы́лый = „што ма дуже
струча“.

оскорувати II. Rinde abschä-
len, одскорувати. оскору́й де-
рево.

остры́й scharf, streng. зима
остра або тверда strenger Win-
ter.

остри́г Кр. пліт з дранок, с ко-
зьярок, с сучок.

острожи́на II. Ackerbrombeere
Rubus caesius cf. **острък**
scharf; die Stengel dieses hie
und da auf Äckern scharf
wuchernden Unkrautes sind
mit derben, scharf ritzenden
Stacheln versehen pol. ostre-
żyna.

осудок Д. Петро одрук (= одрюк) ся три рази осудку
Ісус Христа.

отжек Чр. отже, also.

отерпати Вн. in Fetzen reissen,
zerlumpen. отерпаний Вн.
lumpicht, обдертый.

отік böser Stoff, Eiter.

отрова II. Gift. отровный
II. giftig. psl. отрова, отравка
venenum; отровный, отравный
venenosus.

отроча. отрочатко Бер.
Kind, Kindlein psl. отроча
puer.

отупный Чр. schauerhaft; slo-
vac. otupný. отупно Чр. un-
heimlich, schauerhaft, nie-
derschlagend. отупно самому
г лысы.

охаб Чр. in der Bedeutung:
Taugenichts, Mensch, den alle
meiden. ты охабе!

охабити. з'охабити im Sti-
che lassen, verlassen. мене-с
охабиў фрайречку першу.

охабляти Вв. оставлять, ли-
шати. на Бога охаблям = ли-

шаю на Бога ich empfehle
(Sie, euch, dich) Gott (про-
щає ся, коли відходить).

охват Мо. Hexenschuss.

охворіти krank werden, кін
охворіє das Pferd wird krank.

охлянути Брт. magerer wer-
den, охлянути. охляпло лице
das Gesicht ist eingefallen.

офлис НВ. minderwerthiges
Rundholz, das als Heizmate-
rial, wohl auch zum Umzäunen
benutzt wirt „што ся рубат на
паль, а лыпши офлисы ідут до
плота“.

очата Чр. Auglein східногал.
оченята.

очухати ся Бер. sich abrei-
ben. штобы ся не очухало =
штоби не обтерло ся.

ошада або ожелест Ф. оша-
дина або ожелест I. ошаді-
на Р. ошедина Кр. оше-
дина Жер. die theilweise ge-
schmolzenen und abermals
zufrierenden Eiszapfen an Bäu-
men (bei den Zamišantzen in
Ripnyk: шаделина; in Corno-
riky: ожльоды).

ошадыти II. Св. Сн... eigtl.
grau werden (von шадый =
сыдый, grau) mit weissgrauem
Anflug überzogen werden. як
нам на лысы ошадые. ошады-
ло в лысы.

п. павіко Тих. Augenlid. —
а віко в лады = Obertheil
(Deckel) der Kiste.

павіка Св. Augenlid plur. па-
вікы.

Павко Рхв. м. Павелко demi-
nut. від Павел Смрк. в інших
околицях: Павльо.

паворожка Ч. Тих. Marienkä-
fer, Coccinella (namentl. ser-
tempunctata). приговорюють:
паворожка паворож, ци до

- землі, чи до неба? Ч. паво-
рож поворож! до землі, до не-
ба? дам ті хлеба!
- павук Спрк. Spinne slovac. pa-
vúk.
- павур II. Чр. Pfau (Männchen).
павурка II. Чр. павури-
ця Чр. Pfauin.
- пага Нов. die Rinne an den
Schindeln, Fuge, Schindelfuge
„ярок на гонтах“.
- падкан Чр. gen. fem. genit.
падкани Hungerzwetsche. с пад-
канями. — патканя. пад-
каня Св. collect. gen. neutr.
Hungerzwetschen.
- пажерач. пажерак Fresser,
Vielfrass. ты пажерачу!
- пажити Нов. вирізувати пагы
на гонтах Fugen oder Rinnen
in den Schindeln eingraben.
- Паза I. Пайза Св. Пелагия.
вос. Пайзю!
- паздерити ся Б. in Splitter
reissen.
- паздеристый II. rissig, split-
terig. спаздерити splintern
rissig machen. — сп. ся ris-
sig werden. спаздерены
рукы II. rissige (rauhe)
Hände.
- пазолина Сн. або пецина
Сн. глина припалена с пеця
укр. печива = цегла з печи.
- пак wiederum (verbindende
Conjunction).
- палениця Брт. в знач. „спа-
лене поле“ (у Бойків: погарь)
ein Ackerstück auf abgebranntem
Waldboden.
- паўкати Б. (палкати) schlagen.
підпаўок паўче die Wachtel
schlägt.
- палуба II. 1) трамы выдоўба-
ны, котрыми вкрывають верх
хыжи 2) заглуб, Höhlung.
- палуба Б. Брт. in der Bedeut.
hohler Baumstamm дудлавый
пень. deminut. палубка.
- паля genit. паляти.
- палятко genit. палятка = мала
палениця, kleiner Flammen-
kuchen.
- палянка Вв. малий плячок з
муки вівсяної cf східногал. па-
лениця, підпалок.
- паляр Спрк. Branntweimbren-
ner. східногал. горальник. „што
робит палювку, што палит“. —
палярня Спрк. Branntwein-
brennerei східногал. горальня
словацк pálenica.
- палюнка Branntwein. яку па-
ляр палюнку напалил, таку
пийме Кр. in Liedern: палена
вода.
- памула Жег. памулка I.
Schlamm. вербівка в намудлі
ма схованку Жег. die Ellritze
verbirgt sich im Schlamm. під
памулком I.
- паник O. eine Vogelart. plur.
панікы.
- панів dem Herrn gehörig. па-
нів капелюш, панова хыжа.
- пановка Зл. kleine Pfanne, Tie-
gel, ринка.
- панцак II. догаза, mazur. ре-
сак.
- панча Herrenkind plur. панчата.
- папля Мо. Unwetter, nasses
Wetter. на ту паплю не хтыў
іти = на тоту слоту не хотів
іти.
- паняга панище Herr.
- папірок II. Р... Papiergulden.
- папортина II. Д. I. Вв. Farn-
kraut, Aspidium.
- папортиняк (Яшкова) ein auf
dem Wurmfarne (папортина
Aspidium) lebendes Insekt „што
сидит на папортины“.

папудзя Лб. звинене листя бакуну.

парадник Ч. Stutzer. парадниця elegant gekleidetes Mädchen oder Frau.

паренина Пол. „полову, сікавий конич або сікану траву парят окропом і дають свиням жерти“.

парібщина Вн. gen. neutr. парібковане, час, коли ся гуляло неженатим.

парканя gen. fem. Лос. пуркавка У. plur. парканьї, пуркавки Hungerzwetsche cf. парх.

парканє Ко. Planken. великє парканє.

партиця П. farbiger Rand, крайка.

пасены воли gemästete Ochsen, Mastochsen; на Поділю: ситї волї feiste Ochsen. — спасеный wohl genährt.

паскуд Св. etwas Hässliches. така паскуд genit. такой паскуди.

пасма (nom. sing. пасмо) Jahresringe der Bäume.

пастырка Лб. Bachstelze, Motacilla. plur. пастыркы.

пасычняк Св. eine Vogelart „ма г земли гыздо“.

пасчана лопата = „лопата, што саджають паску до цепа“.

патолоча Мо. мале озеро, охаб, kleiner See, Sumpflache.

паузник П. мотуз до привязання пауза (пауз = Neubaum). — паужїня gen. neutr. „што ся натрясе спід пауза“.

пауры Чр. або фаборты Vackenbart.

паук Сн. Spinne. паучина Сн. Ч. gen. fem. Spinnenge-webe.

паучайка Ко. Augenlid (wahrscheinlich für паочайка cf. око also das das Auge Überdeckende).

паучиня П. gen. neutr. Spinnengewebe укр. паутина.

пацїк! пацїк! цюнка-на! І. лудить свиньы; відгонят: гакс! гакс!

пацїркы жабячі Tu. Frosch-laich.

пацюркы у рачіцы Лип. Eier beim Weibchen des Krebses.

пахнячий riechend, wohlriechend укр. пахучий.

Пахнячка П. Name eines Flüsschens.

пековый пец Д. Backofen східногал. пікна піч.

пелевен Нов. genit. пелевня = загата велика без вікен і воріт; верхом з дахом; в пелевни держат солому, сыно.

пелюшка Рхв. Windel plur. пелюшкы східногал. пеленки pol. pieluszki, čech. plenky.

пендрак (Ганчова, Сн. НВ. Мо.) Engerling. компері підїдат пендрак Сн. пендрак выпыхат ся з землі Мо.

пергач Смрк. Fledermaus, Vespertilio.

перебздыкнути wurzeln. за-яц перебздыкнуў.

перевльїканец Hergelaufener, Landstreicher, Vagabund. „што перевльїкат ся“ заволока.

перез П. durch pol. przez, укр. проз.

перекстити ся Лос. sich bekreuzigen (із перекръстити ся, загальноруск. перекрестити ся.

перенайти кого Лос. auf seine Seite gewinnen. перенашоў го = перетягнув на свою сторону.

переначити перекрутити.
переначию дило.

перерумегувати Мш. wiederkauen. перерумегує худоба.

переслиуватий Ти. (wahrscheinlich statt пересилуватий, abgeschnürt, mit deutlichen, in den Gelenken sich verengenden Gliedern. муха переслиувата „за то, што на середині найтоньша“.

перечиряти Вн. перемянати cf. magy. cserél tauschen cf. ruth. черга (взяте мабуть з турецького).

перешло Ч. звыш. юж перешло тридцет років = висше тридцет років.

перієватий Б. што має багато перію або перниць. перієвате поле.

перияйка Пол. перегорода, Querwand. буде дост тых перияйок.

перко. перечко (deminut. від перо Feder). Federbusch. перко за капелюх Hutfeder.

пернадель П. Кв. пирнадель. пырнадель Врхв. Larve der Rinderbremse, Hypoderma bovis. plur. пернадлы, пирнадлы.

перница Б. Queckengras, Triticum repens.

перси або груди Brust.

персона красна Ко. (о худобі зарівно як і о чоловіці).

перун П. I. Donner. перун бие der Blitz schlägt ein. — перун тріє або стрілюю der Donner schlug ein. перун вдарил I. der Donner schlug ein. бодай ты перун забил I. штобы тебе перун забию! няй в тебе перун стріліт Лб. möge in dich der Blitz einschlagen! die lemki-

schen Ausdrucksweisen entstammen noch den heidnischen Zeiten, wann der Obergott Перун gleichsam als Jupiter tonans et affligens angerufen wurde.

пестунчити Лип. пестункою бути, eine Kinderwärterin sein, eine Kinderwärterin abgeben. стара баба, што пестунчит.

петро Щ. Wiesenknarrer, Wachtelkönig, Crex pratensis. петро в млаці рапкат der Wachtelkönig knarrt im Sumpfgas.

печінка П. Leber. в инш. ок. печунка.

пийко П. Anthus, Regenpfeifer.

пильный I. dringend. мам кавальцы пильненькы ich habe Actenstücke, deren Erledigung dringend geboten ist.

пиловини Рхв. I. або різовини I. Sägemehl, Sägespäne.

пириця З. Со. Я. пириця Д. Schmetterling (Tag- und Nachtfalter). на ярь перше видно пирицы З. — пириця Лип. Кв. пириця О. Nachtfalter а мотыль Tagfalter.

пырний або пырничий Св. gewürzhaft. медівник пырний (пирный). пырничя цибуля cf. russ. пряный.

пырскати stieben; sprühen, град пырскат dar Hagel schlägt nach allen Seiten. — зерно пырскат die Körner zerstieben (springen) nach allen Seiten.

пырснути brechen; zerspringen. ніж пырс на дылины das Messer brach an der Diele.

пырщ Geschwür; Auswurf. plur. пырщи.

пырщ моровый З. Karbunkel, pustula maligna.

писемный schriftlich; der Schrift kundig. східногал. письменый; psl. писменнѣ. писмнѣ. писемны Вам подаме wir werden Ihnen schriftlich mittheilen.

пискалка Ч. Pfeife. deminut. пискалечка. пискалечка о дванадцет дырок eine Pfeife mit zwölf Löchern.

пискати pfeifen запискау на пищауцы.

пискір Смрк. Ф... plur. пискоры Spitzmaus, sorex. „квічит барз“.

писчик (Горлицке) Schreibstift, Griffel. plur. писчики.

пышный stolz; гардый schön. (bei den Huzulen пшнний schön; гардый stolz. гуцульск. подиви ся кумо, чи я пышна! schau Gevatterin, ob ich schön (geputzt) bin!

пищаука Pfeife. пискат на пищауцы.

пиявка P. Blutegel, Hirudo.

пьяк Saufier. пиячка Saufierin. пияк Ф. Speiseröhre.

під Boden, genit. поду.

підгірний Kr. langsam aufsteigend. підгірна гора.

підгорлина Kr. або підгорля gen. neutr. Wamme, die herabhängende Haut am Halse des Rindes.

підгарлина Врхв. Wamme.

підкасати Кв. підкотити. підкасати фартушок рукоу.

підлый Бер. schwach entwickelt; schwächlich. підлы уцы: підлы бараны.

підобрати ся P. in der Bedeutung. grösser werden, wachsen. кебы ся быцок веце підобрау, то погнам на ярмак.

підольга часть воза „што лежить на сницях“.

підпалак Щ. підпалок Ку. Б. Г. М. Нов. підпалак Wachtel підпалакат Щ. die Wachtel ruft. як підпалок съпиват, буде новый хлыб М.

підпалистый unten brennend roth gefärbt.

підпалкувати Жер. Сн. schlagen (v. der Wachtel) підпалкує трешка Жер. перепіюка підпалкує die Wachtel schlägt.

підпаля collect. gen. neutr. genit. підпаля dünne Spleissen zum Anzünden; Zunder.

підполуденча Зл. друге сныданя (обід, підполуденча, полуденок, вечеря).

підростяк Св. grösseres Ferkel plur. підростякы.

підсадівка М. підсадівкы грибы білы, роснут під деревами овоцовими.

підсколоцка СЗ. або підпалайка СЗ. Wachtel, Coturnix communis.

підступниця Ба. „гырчі, што ся дуют в гарлы, што дыхати не дає. на підступниця любщиком курят“.

підхлыбный schmeichlerisch, підхлыбник II. підхлыбник Лб. Schmeichler „што ся рад підхлыбіти“.

підчас I. während. підчас літа.

підядлівчак Мо. Spechtmeise, Sitta europaea.

пійти на ногах Вв. zu Fuss gehen. пійти на кони reiten.

пільно Жер. Лб. schnell. иде пільно вода Жер. das Wasser fliesst schnell. — він пільно хце робіти er will schnell machen гл. пильный.

пилтина II. der Länge nach in zwei Theile gespaltener Tan-

- nenstamm. „пен ялиці роскелит па двое, то пілтина; зовут лем у ялиці“.
- піўчортяк Лип. eine Vogelart; nach der Beschreibung: Rothkehlchen (?).
- пінка Жер. пінка або дзябок Св. Fink, Fringilla coelebs čech. pínkava slovac. pinka.
- піняз звуч. в plur. пінязи Geld. пінязьми не платиме mit Geld zahlen wir nicht. deminut. пінязькы.
- піскати Врхв. pfeifen. піскат на піщаўцы, на трумбеты тонько піскают воляре гл. піскати.
- піскор Жер. genit. піскоря Spitzmaus. на полю сут піскорі (sieh: піскір).
- піст Маткобіжаный Бер. піст перед Успенієм (в східн. Гал. коло Самбора зове ся: Маковієц).
- пістрякы П. (nom. sing. пістряк) Sommersprossen, cf. pol. **пцстръ** variegatus. (в інших окол. пістряки = прищі іменно на вимени корови).
- піти на воду Чр um Wasser gehen. ид пильно на воду, принеє воду, пан хоче пити geh' schnell Wasser holen; bring Wasser; der Herr will trinken.
- піторақ Тях. прядено, што мат тридцет пасем, на пітора (1 $\frac{1}{2}$) ліктя [в Борятині коло Мостиск під Перемишлем: піўторақ = пітора загона рілі].
- пітораста Кр. anderthalb hundred.
- піхота П. піша фасоля. -- горох пішій.
- пішник (Зиндранова) Fussessteig slovac. pešina. deminut. пішничок.

- плакса Лб. der oft weint; Greiner. плаксівый weinerlich.
- планета Лип. in der Bedeut. Wetter.
- планний I. P. II... unfruchtbar, unbebaut, schlecht. планний ярмак = зля-ярмарка, злий ярмарок. планне поле steriler Grund. — пўанне теля M. ein schlecht genährtes, schwach entwickeltes Kalb. планно I. adverb. тот рік на вшытко планно in diesem Jahre gedieh keine einzige Getreideart (wörtl. ist alles wüst oder schlecht).
- планник Таугенichts, Faulenzer, негодай „чловек до ничого, не суций до роботы“.
- планниця Б. планне поле wüstes unfruchtbares, unbebautes Feld.
- пўаток Fleck. білы пўаткы (платкы) weisse Flecke.
- платочистый Бер. (пўаточистый) gefleckt.
- плацяті Лип. плацяті Лип. (в примильній бесіді пр. до дьітини) = плакати.
- плашанка З. малі санки в дошок зроблені.
- плыт Кр. ein primitives, aus Brettern zusammengeschlagenes Wasserfahrzeug, Floss. превезли ся на плыты Кр.
- пльинити Жер. in der Bedeut. maltraitiren, misshandeln. пльинит чловека або живину = потулят. in Büchern: пльинити, полонити gefangen nehmen.
- пловая Кр. Name einer gelblichweissen Kuh für плавая, половая pol. **плавкъ** albus ruth. половый pallidus; pol. płowu.
- плоднистый Б. плодовитый.
- плайстер Рхв. Врхв... Pflaster; Flocke. летит сьніг плайстрами der Schnee fällt in

(grossen) Flocken nieder. пляйстровец Врхв. in grossen Flocken niederfallender Schnee. пляйстровец курит в східногал. пластовець.

пляма II. das Ausgespuckte, Spucke, Phlegma „што виплює“. плямиско item. східногал. пляма Fleck.

плянтати eigtl. verwickeln; unverständlich reden; ohne Zusammenhang reden. заплянче ся язык.

плянтро НВ. Stock im Hause pol pietro.

плясати hüpfen; tanzen; plätschern. рыбовода плясат г воды die Seeschwalbe plätschert im Wasser.

пняк пщіл М. пняк пчил Г. Bienenkorb.

побивач II. Брт. побівачка Лб. прилад до набивання обручів, Reifschläger. „побивачом набиват боднар обручи на бочку“. — „побивачком набиват обручи“.

побірниця Кр. Femmel, Staubhanf, die männlichen Hanfpflanzen, посківкы. поберают ся скоре. перших побірниц кытка.

побрати ся heirathen. як обоє маєтны, гварят Лемкы „побрали ся“ — як він маєтний, она бідна „він собі ю взяў“ — як він не має нич, она богата „він до ней пристаў“ — як обоє бідны, то кажут: „обоє ся спугали“.

поброїти II. eine strafbare Handlung begehen, etwas ausrichten. поброїли дуже.

побурити I. aufwühlen, zerstören. побурят свини зерно і компері.

повая Лб. біла корова (із пюовая, пловая).

повести ся Г. ergehen. с циганом зле ся повело.

повидыти Р. побачити повидыла там корову.

повідкы II. Lenkseile, Lenkriemen укр. по́води (кѣд).

повікы Лб. I. Augenlider nom. sing. повіка gen. fem.

повісти Бер sagen. так повісти, облыпеный (so zu sagen beklebt) = wie beklebt.

повязины Лип. обряд повязування молодичи.

погаджати ся Р. übereinstimmen, im Einklange sein. не погаджам ся с тым.

погуадити. погуаскати II. streicheln східногал. поглядити.

поглядати Лип. пошукати suchen, nachsuchen.

погнати treiben. погнаў быка с телятом II.

погода Мо. in der Bedeut. Ausgleich. намавлят нас до погоды = н. н. погодити ся або до згоди.

погодивши Бер. später (погодити, пождати warten). укр. згодом, перегадом.

погорінец Брт. Abbrandler, східногал. погорілець.

погрібач II. М. Г. О. Ofenhacken, Feuerhacken, Ofenkrücke, гачок до огня.

подабати ся Спрк. Врхв. gefallen. як ся вам подабат wie es euch gefällt.

подворец Чр. Hausflur. на подвірци im Hof, in der Hausflur.

поденок II. повала в стайни.

подырбати Мш. поторгати, потрясти cf. потерпати, потыпати.

подіждати Ку. чекати. подіждай ня warte auf mich.

подобный Вн. formosus, schön.
 зрадило ся дзевче што найпо-
 добніше.
 подрашпати I. подрапати,
 zerkratzen, kratzen.
 подріжнати ся (кому) P.
 jmd nachahmen.
 подруцкати Вв. помацкати,
 помацкати zermalmen.
 подувчити ся Бер. eigtl. hohl
 werden (von Pflaumen). по-
 дувчили ся сливки. од хробач-
 ків сливки здувчат ся (cf.
 дувка, дуўка = Hunger-
 zwetsche; дути blasen).
 подушеньство Чр. Жер. Бру.
 Seelenmesse, Seelenamt схід-
 ногал. відправа по души, жа-
 лобне набоженьство.
 по жар ген. masc. „лиц спале-
 ний“ zur Urbarmachung des
 Bodens abgebrannte Wald-
 partie бойківск. погарь ген.
 fem.
 пожегнати Вн. segnen, bene-
 deien slovac. požehnat'. Пан
 Біг мя пожегнаў Gott hat mich
 gesegnet.
 пожоўтявий I. трохи жовтий.
 позадувати Ба. verwehen. по-
 задувало сьнігом Schneever-
 wehungen.
 по-за-рани Чр. übermorgen.
 позарани підеме; позарани бу-
 деме мати сьвато Спаса. —
 дозарани bis zum Morgen.
 поза Устя на Мацнну, фык-
 мык на Милик Брт. (жарту-
 ют коли-зле выбере дорогу).
 позір дати. позір давати.
 позорувати П. Мо... Acht
 geben, Obacht geben, aufmer-
 ken cf. slovac. pozor, pozorovat'.
 позірка Врхв. Acht, Obacht,
 Aufmerksamkeit. позірку мати
 Acht geben. не мам позірку,
 лем на пону гірку.

позлытка P. Glatteis.
 позлотец B. Flittergold.
 поквілити Вн. посмутити, за-
 смутити. Пан Бог ня поквіліў
 Gott hat mich betrübt.
 покелавити ся Жер. келавим
 стати. покелавит ся капуста.
 покыртавилый Жер. verküm-
 mert, gekrümmt, verzerrt. по-
 кыртавила капуста = як ся
 поначит, коды ся покелавит
 од мушеры „зачала капуста
 кыртавити“.
 покій Ruhe. дай мі покій lass
 mich in Ruhe.
 покўон Gruss, Ehr-, Verehrung.
 дай покўон Пану Богу.
 покрышка Deckel.
 покрити ся Рад. sich verber-
 gen. юж ся ковалі поккрыли
 die Küchenschaben haben sich
 schon versteckt.
 покупчити ся P. handeln.
 покупили-сме ся куцок на яр-
 маку.
 покус П. Брт. Ба. Бер. etwas,
 ein wenig. покус читати etwas
 lesen. він покус присылат er
 schickt ein wenig. Слава Ісусу
 Христу! — Слава на вікы! —
 як ся мате? цісте здравы? —
 покус там, покус! як вы ся
 мате? вітайте!
 покусцічка Ч. кус, трохи ein
 wenig, ein bisschen.
 полагода Вв. Ausgleich.
 поўазок Спрк. eine kleine
 Wiese im Bergwalde, полазок
 cf. лав.
 по-ле-гев! П... komm nur
 her! komm her! Грицу! по-ле-
 гев! Gregor komm' nur her!
 поледиця П. Св. Ба. поледо-
 виця Glatteis.
 полициян Polizeimann. ид по
 полицияна hole einen Wach-
 mann herbei.

полиця Брт. Fach. в Пантви хлїб на банті, в Ропици на полиці а в Маластові на столї.

половчик Св. eine kleine Vogelart von fahler Färbung „малый пташок, половый, гнїздит ся на ядївци.

пологий Жер. flach ausgebreitet. полога гора ein Berg mit sanften Abhängen. староруск. пологый. Иорданъ рѣка течеть быстро, берега жь имать свѣ оны полъ прекрътые, отселкъ полсги. Даниїл Паломник.

положистый П. пологый. гора положиста ein Berg mit sanft herabsteigenden Lehnen.

полонь Ку. genit. полони Werth, полив. дайте ми с полною згорівкы.

польоптати Б. mit flüssigem Koth besudeln, beflecken, захляпати. конї нам ся польоптали.

полунїч М. Mitternacht полунїчок item. ходиў до мя в полунїчок.

поўх НВ. Wühlmaus, Nurdæus.

поўхатый I. haarig, волохатый (ursprünglich mag поўх ein haariges Thier bedeutet haben cf. пелеш Büschel Haare, пелехатый mit langem zerzaustem Haar lat. pilus = Haar).

полюштати Врхв. mit flüssigem Koth besudeln. конї ся нам полюштали.

помаленькы Врхв. ganz langsam, ganz sachte.

помаўы. помалы П. Чр. langsam.

помальше Врхв. comp. langsamer.

помамляти Тих. страву трохи покушати, потом лишити cf. побаляти, побабрати.

помело (с чатины) Ofenwisch (aus Nadelbaumzweigen verfertigt).

помело Брт. Тих. Mistel, Viscum album східногал. омела.

пометати Вв. покидати.

помешканя gen. neutr. Wohnung. помешканя для жака Wohnung für den Kirchengänger.

помыток П. ein Fetzen zum Waschen oder Reinigen der Töpfe u. dgl., Waschlappen східногал. мийка, митка.

поміркваня або позір Вв. Obacht.

понадвисати Щ. überhängen. дороженька червоною калиною понадвисала.

понайбільше Лб. або понайвеще Лб. понайвещої части I. grösstentheils.

пониже Врхв. unterhalb. psl. пониже. новыже oberhalb.

понїбя Сн. palatum, Gaumen.

попало ся на небі I. (von den beim Sonnenuntergang gerötheten Wolken).

поцелик Жер. eine Vogelart. „пташок; гнїздо, як збаночок, має в ядлівци“.

попелиця Чр. Нов. Бер. Мо. попелюх Пол. Мш. Blattlaus, Aphis namentl. Aphis brassicae (в східн. Гал. коло Старого Міста: порпля).

попер П. Брт. Жер. поперь Вв. genit. попру. Pfeffer. дай ми чьорного попру gib mir schwarzen Pfeffer. куп ми попру kaufe mir Pfeffer. дуже попру viel Pfeffer. на Мадярох єст червены поперь (Paprika, Beissbeere. Capsicum annuum). дай ми кавалец солонины с червеным попрьом gib mir ein Stück Speck mit Paprika.

поперник Вн. Ко. поперни-
ця Ба. Pfefferbüchse „на по-
перь“ Вн.

поперхливый Бер. auffahrend
„што ся гныват“.

попідбрати І. язы вода
быстра попідбрала das reissen-
de Wasser zerstörte die Dämme.

попрьова мята Б. Pfeffer-
minze, Mentha piperita.

порахунок І. Abrechnung.

пороти піря Бер. Federn
schleissen. східногал. піре дерти,
піре дерети.

порохавка Рос. Stäubling,
Lycoperdon.

порохина І. Moderholz, Mo-
der.

порпати ся Д. Ф. К. scharren.
кура ся порпат Ф. die Henne
scharrt in der Erde. куркы ся
порпят Д. порилют ся Ко.

порт довгий обрус (кавалець
полотна) гей мантиля, що бе-
руть женщины на себе, як
ідутъ до церкви рsl. прѣтъ
ѡбѣлю, linteolum. (женьскъ
прѣтъ. прѣтомъ прѣкнота-
санъ).

поруба Кр. „пожар, лыс спале-
ный“ eigtl. Holzschlag.

порция палюнкы ein Glas
Schnaps.

порция 1. Portion 2. Steuer.

посльід із збіжа Ко. Ueber-
kehr.

посльідити кого або що Б.
Мо. по слыдови знайти, выслы-
дити. посльідили лишку der
Fährte nachfolgend spähten
sie den Fuchs aus; der Spur
nachgehend trafen sie den
Fuchs.

постанец Кв. Küchenschabe,
Periplaneta orientalis. одка-
дыси пришли до нас постанцы.

поспати ein wenig schlafen.
imper. поспий загальноруск.
поспи.

поставити на собі серст
= з'їжити серсть das Haar
sträuben (von Thieren).

поставник Св. ставник, велика
свѣчка перед образами в цер-
кві. — трисвѣчник або
трийця три свѣчки разом
осаджены.

постіўка Рос. покѣ трави
eine Schichte abgemähten
Grases.

поступок Ту. Verfahren demi-
nut. поступонько. давно-м
твойі поступонькы знала.

потемрѣк Вв. Nachtfalter,
phalaena.

потерманити ся Сн. Бру. або
потрепати ся zerbrochen wer-
den, sich beschädigen. колеса
ся потерманили або потрепали;
треба одмінити колеса.

потерпльїня Вн. Geduld. пану
не с потерпльїном было.

потихы Тих. stille потиху.

потымя у дѣткы У. Stirnfon-
tanelle beim Kinde.

потыч. plur. потечи, потеч,
червеньак або жоўтыяк М. eine
Pilzart „губы зверхы біўы,
сподом червеньы“ „потечи добры
грѣбы“ М.

потрава Мо. Speise.

потратити Мо. verlieren.

потряска Тих. рід танця обер-
таного eine Art Rundtanz.

потупляти кого Нов. Жер. „на
чести ображати“ jmdes Ehre
beleidigen, jmd verdammen;
misshandeln, maltraitiren. по-
потуплят чловека або живіну
pol. potępić, potępiacь verdam-
men. slovac. potupit' potupo-
vat' verschmähen, verachten.

поцтивіст genit. поцтивости
Ehrenbezeugung, „еден другому
баюс (= ус) выдер, заплатиў

пятнацет папериків (ринських)
„за поцтивіст“ (ironisch Ehren-
bezeugung für Ehrenbeleidigung).

поцят Лб. etwas besonders
Schönes, ausnehmende Schön-
heit. велика поцят. — яка по-
цят яліця = яка гарда яліця
wie schön ist diese Tanne!

почкы Св. Б. Зол. Nieren.

почорнявий etwas schwärz-
lich.

пошвиряти I. sausen, schwir-
ren. пошвиряти шнуром, бичем.

пошкрібок Брт. kleine Vogel-
art. plur. пошкрібкы. шкріб-
кат по полю er zwitschert auf
dem Felde.

пошлякувати Ш. попасти на
слід. пошлякували-сьме = ми
попали на слід.

похылений geneigt. похылена
гора.

похмурати ся düster werden.
похмурало ся на дворі.

походиста гора Чр. ein Berg
mit sanften Abhängen. гора
з легкими склонами.

похребт II. Rücken. бык має
міцний похребт der Ochs hat
einen starken Rücken. genit.
похребта.

поєден Св. einzeln; mancher.
поєдна уця буде лежала ein-
zelne Schafe werden liegen.

праві Р. in der Bedeut. eben,
саме, власне.

праживник Жег. пражец Кр.
„зыля, жоўто квітне, солодонь-
ке“ nach der Beschreibung
Tragorogon communis (?).

праменистый Врхв. faserig,
an Fasern reich.

прамено Врхв. Bastfaser, Strähn;
Faden. с конопель прамена. psl.
прамень filum; східногал. про-
мінь Strahl; проміне сонця
Sonnenstrahlen; es dürfte im

asl. auch die Form *прамы
genit. прамене zulässig sein.

праскати Чр. knallen, schla-
gen; krachen. праснуў = тріс.

пробывати Жег. wohnen, vor-
kommen. східногал. пробувати.

пребоіна I. або прегорода
I. Fach, Ouerwand перегорода
(cf. перебити).

превся gen. neutr. після II.
декл. (імовірно місто предвся
або прився) mit Gerölle be-
deckter, neben dem Dörfe ge-
legener Platz, gewöhl. steini-
ges Ufer, східногал. зарінок
cf. palaeoruth. вєсь psl. вьсь.

предешній vorhergehend, по-
передний.

през З. I. през овес durch's
Haferfeld.

през (Ганчова) ohne. през на-
сыня ohne Samen.

прейти vorübergehen в східно-
гал. перейти. дойч прешоў, юж
тезав не іде.

прекладаний I. in der Bedeu-
tung: fleckig. „сівавий, білы
спляшкы має; инше означена;
же є прекладаний“.

прекстити ся Чр. sich bekreu-
zigen. східногал. перехре-
стити ся.

прелынивий Б. sehr faul.

премилений viel geliebt.

премігнутися Врхв. auf einen
Augenblick erscheinen und ver-
schwinden.

пренесчесный З. sehr un-
glücklich; unglücklich. до
чого ня гвела любост прене-
счесна З. wozu führte mich
diese unglückselige Liebe.

пресолений übermäßig ge-
salzen, versalzen. росіў пресо-
лений. загальноруск. пресоле-
ный. (пресолити slovac. pre-
solit').

претак Чр. Bastsieb. претак до чиненя зерна.

прешлы Врхв. vergangen. прешлого року im vergangenen Jahre.

привадити Брт. anheften, befestigen, приченити. привадит до свірня.

привезти ся Р. приїхати. сама привезе ся своїм повозом Р. = сама приїде своїм повозом.

привлечи Врхв. herbeischleppen. привлечут з голузями смекы. привлюк ся er schleppete sich herbei.

пригвар Sprichwort, примова.

пригварка Sprichwort. такы г нас пригваркы.

пригласкати уцю (увцю) Кр. durch Streicheln das Schaf beruhigen. погласкат уцю er streichelt das Schaf.

пригырши im Plur. gebraucht. beide Hände voll. до пригырщ набраў муки. — до жменї eine Hand voll. медже пушкы zwischen die Fingerspitzen.

придайный П. tauglich, anwendbar, verwendbar, nützlich.

приданяне. перший ден одвідати молодицу ідут родителї і вышка родина — то „приданяне“.

приздобити Рад. прикрасити. zieren, schmücken.

призеленый grünlich.

призерати П. Obacht geben.

призрїти zusehen. я ся призрїў.

прийти коньом zu Pferde ankommen. пришли кінми.

прикукати З. (о возулы) куканем прикликати.

прикурений Кр. in der Bedeut. grau mit bräunlichem Anfluge. такый пташок прикурений.

прилытувати Кр. herbeifliegen freq. прилытуют до нас кугикы.

приложити Кр. in der Bedeut. schlagen. добре приложил або вытял = удариў.

примаўый П. ziemlich klein.

примеркат ся Р. die Abenddämmerung tritt an. юж ся примеркло.

примылити ся ein wenig fehlen; irren.

приобрїти Р. придбати.

приодыва П. Kleidung.

припадистый Ту. пр. вода листем припадиста ein Wasser, welches mit abgefallenen Blättern verunreinigt ist.

припатряти ся Г. придивляти ся.

приплошистый М. minderwerthig, schlechter. жито приплошите, кед дуже в ным памелю der Roggen hat einen geringeren Werth, wenn viel Mutterkorn darunter sich befindet.

приповіданка Т. Н. В. приповідка Redensart; Sprichwort. plur. приповіданкы. приповідкы.

припомянути Ба. пригадати. припомяне ми.

приражений = прихмелений, von der Sonne versengt.

прирубити ся vernarben. рана прирубиўа ся.

прислівник Нов. Sprichwort.

присмагнути ся І. припечи ся, припалити ся. geröstet werden. присмаг ся хлїб. присмагнений geröstet.

приспанка П. Зл. Beischläferin.

приспати ся einen Beischlaf ausüben. приспала ся.

приставати Т. пристигати. ярцы будут приставати. при-

стават ярец З. die Gerste wird reif. — пристати. приставути Ф. Bт. zur Reife kommen, reifen. зерно пристає das Getreide reift. — як мак пристає wann der Mohn reift. іши сливки не пристали die Pflaumen wurden noch nicht reif. грушкы пристають die Birnen werden reif.

пристаўый П. присталый reif. приставка Бер. кряк розсохатый, што під дудло підставлят, жебы выбрати гвиздо.

присташ „што до ґрунту пристаў“ der durch Heirath Eigenthümer eines Grundstückes wurde.

пристроіти Бт. злагодити, приготовить zurecht machen, einrichten; vorbereiten. imper. пристрій, пристрійте!

пристуденый etwas kalt, nicht ganz kalt.

присясто - Боже! ich schwöre bei Gott! (= присясти Тобі Боже: присясти з присяшти = присячи).

прицабанити Бат. herbeizerren, herbeiziehen, прицуцнути.

прицабунити Рад. прилапати. прицабуній чугоў ореўа = прикрив і зловив.

прицапнути Бт. rarsen. прицапали його man ergriff ihn.

прицяпати Бру. примочити, ein wenig durchnässen. дойч прицяпаў cf. капати.

причупкувати Врхв. niederhocken. він причупкує.

прихмелити ся Ц. прицалити ся. барзо прихмелій ся ярец.

прихолодный etwas kühl, nicht ganz kühl.

придане Врхв. Geschenke, die von Hochzeitgästen der jungen Frau verehrt wurden, прицане. „за млодухом ідут на

придане до хыжи мужа і даруют млодуху (молодуху); дають пінязи, хустку, полотно, лен..). принести Лб. in der Bedeut. gebären. „кобыла ожеребит ся, як принесе гача“.

припадком П. zufälliger Weise. пристерти aus einander breiten, східногал. простерти. пристрій! breite aus!

прітяти durchschneiden. жоўна прітне дзюбаком psl. прѣтати. прішлый Врхв. künftig. прішлы роки künftige Jahre.

пріяти Бер. принять. пробант Praktiker, bewährter, erprobter, erfahrener Mann. — пробантый expertus.

пробатурити ся I. прийти до себе. очуняти, обудити ся. пробатурій ся = обудив ся cf. magy. bator kühn, muthig.

прогайнувати П. vergeuden, verprassen, durchprassen. Хоц быс мі мамусю зўоту гору даўа, Я бы ей пропиўа і прогайнувала.

прогыбати П. verloren gehen. прогноити поле Бер. das Feld düngen.

про воду I. = задля води, з причини води

продай Verkauf. на продай zum Verkauf.

прозівка Чр. Сл. Spitzname; Schimpfwort. с прозівком гадати.

прозираўо, прозірало Spiegel. прозрачистый durchsichtig, pol. przezroczystry čech. prozračný.

прозрїня I. Gesichtssinn, Sehvermögen. не ма прозрїня ящур der Salamander ist blind (nach der Meinung des Volkes).

Прозя Жер. Фрозина, Euphrosyne.

(проклони або клянн Verwünschungen). жебы ты суд Боскый скараў! Gottes Gericht soll dich strafen! — жебы ты злы дуси пірвали! mögen dich böse Geister hinraffen! — же быс схальў! mögest du zu Grunde gehen! mögest du verkümmern! mögest du verdorren! — бодай-с скараў! mögest du langsam siechend krepiren! — бодай ты моі сыўзы побилі! mögen meine Thränen auf dich fallen! — жебы-с зо-сох! mögest du verdorren!

прольб Ку. Eiswuhne.

прольый I. Gussregen. прольый велькый.

проруб gen. fem. Eiswuhne. З проруби воду брати.

просатар Нов. Рад. (хлоп) просатарка (жена) што просит кумів на кстины, гостий на весыля або знакомых на погріб.

простічко П. ganz gerade, schnurgerade. простічко горі пасвисками.

прото Бер. deshalb.

прочірати В. промінати.

прядка Spinnerin.

(предкы) „на предкы або на вечюркы сходят ся вечерами и прядут“. Ку.

прячка П. Schachtelhalm, Equisetum.

псы бы ты пару доганяли Бер. (проклоп).

псик! I. а псик! Нов. жене ката (мов прикликуе пса на ката).

псы уха Ба. при серцы „псы-уха“ (у худоби і пр.).

псота Врхв Рхв. in der Bedeutung: schlechtes Wetter, Unwetter, слота, шлюта.

псота Вн. in der Bedeutung; Schelten, лайка.

псярка Ф. Borstengras, Nardus stricta.

пташівя gen. neutr. genit. пташівя після II. скл. collect. Vögel. дуже ружного пташівя.

птічко Лб. gen neutr. маўе птічко kleines Vögelchen.

птукач Ко. птукач або птукавка Лв. Turteltaube, Turtur auritus.

птуц! interject. Treiberuf der Kälber теля гонит: а птуц! man treibt das Kalb (hier hat der Sing. die Bedeut. des Plurals: die Kälber) mit dem Rufe: а ртуц! — теля вабит: цызьво-на! man lockt es mit dem Rufe: cizio-na!

пту-ча! О. до волів кличка: на право! пту-гей-са! О. на ліво!

пугарик Ба. погарик Смрк. kleiner Becher. пугарик воды, палюнкы.

пукалка Бер. Campanula, Glockenblume.

пукати Б. in der Bedeut. die Knospen entfalten. деревина пукат на весну. пукат пуча die Knospen springen.

пукати Б in der Bedeut. knallen. бячом пукал Кр. батіжком пукат Вн.

пукатый П. пуклятый Жер. gewölbt, bauchig, aufgeblasen, dick. пуката жаба.

пульш. пуляк Ку. Бру. Ф. Truthahn. пулька Trut-henne.

пулята або пульчата молоды пулякы і пулькы. дай ярцу пулятам. slovac. pulák magy. pulyka.

пуляковый Ку. dem Truthahn gehörig, Truthahn-. хыбай ороны жебы зйлі пулякову голову höchstens Krähen würden einen Truthahnkopf essen.

пуляш Чр. Б. або індюр Чр. Indian, Truthahn, Puter. східногал. індук = gallus indicus. die ersten Trüthühner kamen 1524 nach Europa aus Nordamerika; da Amerika zu der Zeit für einen Theil Indiens gehalten wurde, so wurde der neue amerikanische Vogel, der als Hausthier seines schmackhaften Fleisches wegen gezüchtet wurde, mit dem Namen indicus „Indian“ bezeichnet.

пульч! Чр. кличуть на індики.
пундюха Бер. назва корови, Kuhname.

пупенак пад. plur. пупенакы eine kleine Vogelart.

пупер Нов. пуприк II. Magen beim Huhne східногал.

пупец, пупчик cf. psl. пжпк.

пупник Бер. eine kleine Vogelart.

пупок II. З. пупок Ту. plur. пупкы 1) Knospe 2) Nabel, пупець.

пустатыня Врхв. Einöde, Wüste slovac. pustatina.

пут II. Брт. gen. mascul. „дорога, што йде“ Fahrweg. йхай тым путем або том дорогом. східногал. путь gen. fem. далека путь.

путик Брт. deminut. від пут Weg. пішоу за тым путиком er gieng diesen Weg.

пуша 1) вязанка патичків до запалок ein Bund Stäbchen für Zündhölzchen 2) Wulst, кичка.

пушити Б. lockern. пушит медведик землю die Werre lockert den Boden auf.

пхава або свиняча морков eine Pflanzenart (Umbellifere).

пчіўняк II. Бер. Ackerrettig, Hederich Raphanistrum arvense. пчіўняк як гукне, гўушит

хлыб; выгоргує ся с корінями wenn der Ackerrettig stark wuchert, so unterdrückt er das Getreide; er wird sammt Wurzeln herausgerissen.

пштырок Г. Nasenstüber. даў йому пштырка.

пєдак Вв. Spannraupe namentl. Raupe von Cheimatobia brumata (Winterspanner). два пєдакы (пядакы).

пялїти II. eigtl. пядію мірити mit der Spanne messen; spannen (vom Gang der Spannerraupen). пядит усениця II.

пядити Вв. in der Bedeutung: trachten, mühsam anstreben. я дость пядіў ich habe genug angestrebt.

п'ялка Кр. Speiseröhre де инде: пняк.

пят срібўа fünf Gulden Silber. десят срібўа.

пюрко Врхв. Federchen, Feder, namentl. Schmuckfeder, Hutfeder східногал. пірце.

р. раканя Ба. Laubfrosch, Hyla arborea.

рамак Спрк. Mangebrett східногал. ребровачка. на катулькы ўахы звиват а качат рамаком um die Walze wird die Wäsche gelegt und mit dem Mangebrett gemangelt.

рамкастый Нов. gekerbt „што рамы має“ (рамы в знач. = Kerben).

рамуватый Св. gekerbt. рамик Св. Kerbe, plur рамыкы.

раном abl. temporis. am Morgen східногал. з рана, з раня, ранком. з ранку.

ранцувати Вв. желати с присївкою. ранцуваня. поранцувати в великодный поведьльок.

рапак II. Wachtelkönig, Wiesenknarrer, Crex pratensis. рапак рапче = кличе: рап! рап!

der Wachtelkönig lässt seinen Ruf: kraep! kraep! erschallen. рапіти Пол. (= рапнті) rauschen, poltern, Getöse verursachen. хто там рапнті? wer poltert dort?

рапкати II. Сн. рапчати Чр. Б. Мш. onomatopoët. kraep! kraep! schreien (vom Wiesenknaurer), quacken, schnarren. жаба рапкат Сн. жаба рапчнті Чр. Б. жабы рапчат Мш. а качкы квачут Мш.

рапотати rütteln; durch einander werfen. порапоче ся wird durch einander gerüttelt.

рапуха Жер. Kröte, жаба рапава.

рджок Св. Spitzmaus, Sorex східногал. мідця. рджокы х поли по меджах.

ревкати ся жу Чр. Ber. er hat Magenaufstossen.

реготати ся II. M. in der Bedeut. wiehern. кін регоче ся II. das Pferd wiehert — почаў ся кін ржати або реготати das Pferd begann zu wiehern.

реїта Ту. plur. реїты „червенны быкы“ cf. magy. röt = rothbraun.

реку in der Bedeut. ich meine. реку, лыпше не ходнті meiner Meinung nach wäre es besser nicht zu gehen. — реку als Einschiebsel bei Anführung eigener, früher gesprochener Worte. я му, реку, гварнў — я му, реку, казаў: не нн до адуката! — ähnlich auch рец (wahrscheinlich für реч, речн) gebraucht. так, рец, было = so (wahr zu sagen) verhielt es sich. — та — реку — чом вас провалят люде Я.

ременнк Св. східногал. ремінень = маўнўй ремін kleiner Riemen.

ретьяз Сврк. ретьязка II. Сврк. Kette psl. ретьязк. ретьяз на быкы.

рецок Врхв. Spitzmaus, Sorex plur. рецкы.

реченец Frist (речень+ць) в східногал. не правнльно: речнень.

рыбак О. рыбелъ Кр. рыбеляк Врхв. рыбелюх Р. НВ. рыбннк Бру. рыбннк або водннй птах Б. рыббвнй рыббвнйка Сврк. рыбвнй Пол. рыбвода Чр. Сн. рыбояк Жер. М. рыбьяк Лб. II Д. М. рыбяр геннті. рыбяря Seeschwalbe, Sterna. — два рыблы летят Кр. — рыбвода зове ся за то, што веде рыбу, тыгат Чр.

рыбачн Врхв. adv. nach Art der Fische. вн іде рыбачн er schwimmt wie ein Fisch „іде як рыба“.

рыбятко kleines Fischchen.

рыгач М. plur. рыгачн „злы грнбы, бнлы, як ся переломнті, снннют; кореннк мают червеннй“. по тнм впрочнм недокладннм описаню може: Boletus satanas, Satanspilz.

рыджнк Reizker, Agaricus deliciosus plur. рыджкы східногал. рнжок plur. рнжкн.

рыма Чр. Katarrh. „а онé — катар зове ся рыма або нéжнті“ — то ся вам кыхат, мате рыму psl. рема fluxio cf. gr. ρέμα.

рынок З. пляц коло хыжн.

рынявец Чр. „чловек, што має струпы“ räudiger Mensch. геннті. рынявця. — ты рынявец du räudiger Kerl. ты рыньо! item.

рынявнй Чр. gründig, räudig „што має струпы“.

рыныгати ся Кр. kriechen (verächtlich), langsam krie-

chen, tarde repere. „яшур красятый, а помалы ся рычыгат“
der Erdmolch ist buntgefleckt und kriecht langsam.

рыхло Тих. скоро. не рыхло = не скоро. за пізно. slovac. rýchlo schnell. pol. rychło.

рихтовати Ч. vorbereiten, richten. за тыжден рихтовали sie bereiteten sich eine Woche lang.

рыц Hintertheil. втяў коня по рыци = ударив по заді. pol. rzyć slovac. rit' psl. **рить**.

рыяк П. В. Смрк. dem. рьячок Rüssel. східногал. рыло dem. рыльце. паня мае доўгый рьяк das Ferkel hat einen langen Rüssel. рджоки маю тонькы рьячкы die Spitzmäuse haben dünne Rüsselchen.

рыякы Б. plur. tant. Hemmeisen гальма. закрутити рьякы Б. або погамувати = загальмувати.

ріжджак Г. Zaunschlüpfer, Troglodytes parvulus. ріжджак по хрящох быват.

ріждя gen. neutr. ріжджа Reisig psl. **рождію**.

різ Брт. Schneide. тото вино нема різи dieser Wein hat keine Schneide.

різавка Чр. Kolik „што ріже х середины“.

різанка Nudeln.

різец Брт. Schneideinstrument; Schneidemesser.

різовины Врхв. Св. Ф. різовины НВ. plur. tant. різовиня П. gen. neutr. collect. Sägespäne, Sägemehl.

річ П. genit річи abgelagertes Gerölle; mit Rollsteinen bedecktes Ufer; Schotterbank східногал. рінь.

робіўко Лб. у боденкы = друкчок, што робіт масцо der Kolben beim Butterfass.

роботы зерняны Мо. роботи при жниввах.

роботня пшола М. Arbeiterbiene. в няяку: матка, роботны пшолы і дармойды або тругы.

ровен Врхв. genit. ровени укр. рівня. я не твоя ровен = я тобі не рівня.

ровень Лиц. Ebene, flaches Feld, Flachland. шырокы ровены.

рогаль Р. в значеню: друк до сїна, острова.

рогатый Я. пр. вівця рогата gehörntes Schaf; — але: хубоба рогова Я. Hornvieh.

рогач М. Hirschkäfer, Lucanus cervus.

рогачка Ко. gehörntes Schaf, деінде: корнута.

рогаль Сн. in der Bedeut. stärkere Blattrippe. с капусты лем рогами остали — так обїла гусениця.

рогарь Ти. ялиця чеперата, до котройі кладут сыно або конич.

родове П. подаркы кумів для дѣтины Geschenke der Taufpathen.

розварня Врхв. faule Weibsperson, нероба cf. роздвора psl. **разкрѣсти** arepire, lahare.

розвидняти ся Кв. anbrechen (vom Tage). розвиднят ся der Tag bricht an. розвидняня Кв. Tagesanbruch. на розвидняню bei Tagesanbruch.

розвилый Мо. в знач. розпущений. челят(ь) розвила.

розвлеченый an flottes Leben gewohnt.

розгардія Лос. Wirrwarr.

розговоркы Мо. plur. Unterredung, Unterhaltung, Plausch.

- розговядный Г. verschwen-
derisch, марнотратный, роз-
тратный „што шитко пріпе“.
- розготовити розварити. роз
готовены або розкыпены бан-
дуры auseinander gekochte
Kartoffeln.
- роздвора. розвора Врхв.
faule Weibsperson „лынива
жена, што роззявлят гамбу“
(рот) ein faules Weib, das nur
seinen Mund aufsperrt, doch
die Arbeit scheut cf. psl. раз-
крѣсти pol. rozewrzeć, roz-
wierać. гл. розварня.
- роздір часть у воза при задних
колесах.
- роздумати Вн. розгадати. як
бым си роздумала. — розду-
мувати в чим Р. vorüber
nachdenken. Хлопец собі дуже
в тим роздумоваў.
- розжерти ся І. пр. розжер ся
з гныву er entflammte vor
Zorn.
- розыднати ся Лип. anbre-
chen (vom Tag). розыцят ся
der Tag bricht an.
- роскішниця Врхв. Schwelge-
rin; Weib, das ein luxuriöses
Leben führt; geiles Weib. —
роскішник Schwelger; wol-
lüstiger Mensch.
- роскотити = розточити aus-
einander rollen. wälzen.
- розлука Жер. Unterschied не
ма (не є) жадной розлуки es
giebt keinen Unterschied psl.
разажка discretio.
- розляпкати Св. flach schla-
gen, flach ausbreiten; nach
allen Seiten ausschütten (vom
dünnen, halbflüssigen Teige).
розляпкат тысто.
- розмайти СЗ. auf mannigfal-
tige Weise.
- роз-значити nach allen Sei-
ten zerzausen; kraus machen,
- unregelmässig kräuseln. роз-
значит воўося.
- рознаузити ІІ. (роснаузити)
пауз розвязати, розрубити.
- розпаюшити ся Св. heftig
werden; in grosse Aufregung
gerathen. роз'юшити ся cf. юха
verächtl. Blut. паюха = пасока
item.
- розпінк'а З. (роспінка) рід де-
ревяного рожна, на котрім пе-
чуть „пастусп“ поімані пташки
в поли. (eigtl. Spanngerüst).
- розпінкы Жер. друкы, што ся
роспінаг скороу.
- розпознати ся Лип. sich be-
kannt machen. розпознати ся
з родиноў.
- розполошити Б. verscheuchen.
росполошиў с пары голуба.
- розпуст Ко. або plur. розпу-
сты Thauwetter. одмяк „што
сьніг пустит на яри“.
- розпучити Бру. zerdrücken,
zermahlen. розпучит пуделко.
- розскубати zerzausen, auf-
kratzen. воўна розскубата zer-
zauste Wolle.
- розсыпати кого Jemand's
Vermögen schmälern, jemand
Abbruch thun.
- розсыпок Мо. утрата, втрата,
страта. „як покане (= выгине)
господарьови худоба“.
- розтрепаний (рострепаный)
Жер. zerschlossen, zertheilt.
рострепане листья.
- розхыботати (росхыботати)
східногал. розхольтити waske-
lig machen. розхыбоче ся кли-
нец der Nagel (Hufnagel) wird
locker.
- розклинити (росклинити) пыск
Ба. mit Gewalt das Maul auf-
reissen (z. B. beim Hausrinde).
- розточити Б. entrollen, ent-
wickeln; zerschlagen; auf-
scharren. розточити клубя. —

росточий купу плит = розбив купу плит (каміня). — нато-
чий купу глини = накопав.
розхыботати Слрк. росхыбо-
тати) розхитати, розхолітати
wackelig machen.
розсохатый Бер. verästelt.
кряк розсохатый.
росчеперити ся Ко. die Bei-
ne auseinander spreizen.
росчервенати ся roth wer-
den.
розшкєпити (росшкєпити) ent-
zweispalten, aufspalten. рос-
шкєпене дерево.
рокыта П. М. Д. Saalweide,
Palmweide Salix caprea čech.
rokyta.
ронити Ба. verlieren. зронила
красу sie verlor ihre Schön-
heit.
ропухатый П. breit, dick auf-
geblasen, wie eine Kröte „роз-
пертый, широкий, розіпхавый“.
боки ропухаты dick aufgebla-
sene Seiten. жаба ропухата =
Kröte.
рѳохкати Б. П. grunzen. рѳох-
че свиня Б. рѳохкат П.
рубаниско Врхв. „лыс руба-
ный“ Ort im Walde, wo Bäu-
me gefällt werden, Holzschlag,
Baumschlag.
руживый rōthlich. бык ружи-
вый cf. рудий = fuchsroth;
ржа Rost.
ружин Бер. назва быка черво-
нобурого.
ружити ся П. sich unter-
scheiden. ружит ся мова.
рум Св. „сухе чатиня спід ялиц,
што ся бере на постельня“
„чатина, што хпаде на землю“,
„награбати руму до стельня“.
румы до выгядів Ба. Fenster-
rahmen.
румегати wiederkauen. худоба
румегат.

руменьый rōthlich; roth, frisch
psl. роумѣнькь.
рушковата земля М. Mergel-
grusboden.
румянец Ч. Rouge
рунговати Мш rütteln; auf-
wühlen, zerstören. „кыртыця
рунтує луку, робит страшне
знищія; там ся ховат, де легка
земля“.
рупетя Кв. gen. neutr. Gerum-
pel (коло Бродів: ранутє).
русалья П. Pfingsten, східно-
гал.: зелені сьвята. — маме
красны русалья wir haben
schöne Pfingsten. по русальях
nach den Pfingsten. psl. роу-
слина pentecoste.
ручий Лб. behend, gewandt,
flink; zur Arbeit tauglich. „ру-
чий бык споро іде; лінійый,
хоц бы го біў, піде помаўы“.
ручник Handtuch, Wischtuch.
в східногал. найчастійше не-
правильно: рушник slovac.
ručník.
рушныый I. beweglich, flink. не
рушна жаба, што в землі сьїдит.
рянда П. шмата Fetzen. рянд-
ка = шматка, kleiner Fetzen.
ряндава кошуля zerrissenes
Hemd.
ряса у проса П. Hirsenrispe.
ряф П. Вол. Зл. локоть, Elle.
рейка I. „бык самый червеный“
гл. рейта.
С. сад Garten. сад капусты;
також: ограда, загорода капу-
сты Kohlgarten східногал. го-
рѳд капусти.
сады hieher, сюди, сюда. гев
сады! Чр. komm' (kommt)
hieher psl. сѳдоу.
садник Ч. eine Vogelart plur.
садники.
саме genau, eben. саме такы
волы eben solche Ochsen
Самель Б. Самул.

самец Ч. Staubhanf. самиця Ч. Samenhanf. Die richtige Deutung der Staub- und Stempelblüten von Cannabis sativa zeugt von richtiger Auffassung und scharfer Beobachtungsgabe unseres Landvolkes und verdient hervorgehoben zu werden.

самозрад Рад. зело; „має сині головки“.

самородливый Вв. саморідний. „вода самородлива“.

само так Ку. = так само, eben so.

самура Лос. Кр. Sau.

Сандер Alexander. Сандра Alexandra.

саницы Schlittenbaum. вит з березы кручена сполучає саницы з переду; з заду же є насад на двох стромах.

санопша. Брт. Ба. як оркыш, але шестигранна (шестирядна); оркыш в два ряды має зерно sechs. саморше зрив. східногал. суншен, котрій то формі в старосл. одвічало-б *сжшшенк.

саршон У. „гуаткы і влакы з льиторками і пікошком“. добрый має саршон.

саршон Лб. gen саршоня Hognisse nom. plur. саршоньы.

сашина Ч. Ф. Teichrohr, Schilf Phragmites communis. „сашина“ auch Kalmus Acorus calamus.

свалити Чр. jucken. свалит es juckt.

свашчити Б. Э. „быти за свашку“. „свашчат молодчи“.

свербиузина Сн. Hundsrose, Rosa canina.

свиб Ту. Cornus, Hartriegel.

свіготати Чр. свірготати Бер. zwitschern. пташок свігоче або свіргоче.

світич П. Вн. Э. Leuchter, Lichter.

світич Ф. зело. nach der Beschreibung: Gentiana.

світлиця Gastzimmer, Empfangzimmer.

свора Тих. „што тримат передні колеса у воза. притока або роздєра у воза, што тримат тыльні колеса“.

святояничик Св. сватояничик Р. Т. Бер. Johannismwürmchen, Lampyrus noctiluca. сватояничиків того року нѣт in diesem Jahre fehlen Johannismwürmchen (d. i.: in d. J. sind die Joh sehr selten geworden).

сеґін. сеґиниско бідак, сарака.

сейкы Д. Ко. угорскы волы, сивы з доўгими рогами. — рейты Ко. червены волы. (nom. sing. сейка, рейта).

селеджин gen. masc. Milz в східногал. сележинь gen. fem. сележинка. тот селеджин. — гріж кавалец селедження schneide ein Stück Milz ab.

Семан I. Т. Симан Мо. Симеон.

серенів Мо. genit. серенова Glatteis.

сереньча Тих. collect. in der Bedeut. Eintagsfliegen, Ephemeræ. велика купа сереньчи над водом cf. саранча.

сивиця Лиц. Borstengras, Nardus stricta

сык Gezische.

сильно in der Bedeut. viel сильно народа eine Menge des Volkes.

синец Сн. Тих. Ту. Kornblume, Centaurea cyanus. „росне в житы“. „як в збіжу синец, то зерну конец“. Ту.

синик Кв. Meise, синиця.

синій, синя, синє blau.

сыпанец Ту. II. Speicher genit. сыпанця чех. slovac. сур-ка slovac. сурáгеї, сурáга.

сысавка або дикий конюч Вв. червено квітне Trifolium rubens, purpurrother Klee.

сысати М. saugen psl. сьсати. паця сысат.

ситит Рхв. Спрк. (сытит) der Sprühregen fällt „як гмла приляже, то ситат з гмлы: так як дрібненький дойчик падає.“

сич Жег сичак Лип. Wendehals, Junx torquilla

сівіна Лб. graues Haar. має сівіну на гоюві.

сігнарка Лб. Signalglocke.

сійка Eichelhäher. сійка ращит г лысьї.

сікор В. Kohlmeise, Parus-major. „сікор має дванадцетеро в гнізды; любить кльовати за мухами“.

сілвиця Ко. Salzgefäss.

сіменаста жоўна Д. Bunt-specht.

сіменець (с конопель) II. Вв. В. Hanffrüchte sog. Hanfsamen. „з лєну, з буквы, з сіменцу робят ольїї“.

сватба. „вшиткы сватове“ (староста, два підстарости, маршалок, дружбове, дружкы), „вшиткы, што г весілю запрошєны“.

свата оліва Лб. geweihtes Oel.

сввалит Лб. es juckt.

свваченина „свачєны сьїды“ geweihte Esssachen: Ostereier, Backwerk etc.

свекор genit. свєкра Schwiegervater. свєкра gen. свєкры Schwiegermutter східногал. свєкруха.

свербіуза Кр. свєрбогуза. свєрбогуз. свєрбоузна Бер. свєрболуза Врхв. Hundsrose, Rosa cani-

na namentl. Früchte, Hagebutten, Hetschepetsch.

сверблячка Бер. Krätze; Krätzmilbe. має свєрблячки.

свиннак II. Gänsedistel, Sonchus. „свиннак їдєт свинї і гусї“.

свинярня Schweinstall, стайня на свинї.

свїготати. свїрготати Кр. zwitschern. птах свїгоче або сьїргоче.

свїдроватый krumm gewachsen. krummbeinig, verzerrt. cf. nsl. šveder homo pedibus contortis cf. pol. świder terebra; дьвча свїдрувате hrummbeiniges, krummgewachsenes Mädchen; auch: schieläugig.

свїт in der Bedeutung: Unzahl. по лысу того зыля свїт in Wäldern kommt diese Pflanze in Unzahl vor (merkwürdiger Weise kann auch tьма die Bedeutung: Unzahl annehmen z. B. тьма тьменна, тьма тьмуца).

свїтлячий leuchtend свїтлячи пера на крилох качура.

скаборща Вв. Ritze, Spalte, щєлина.

скаворожити ся Ту. бридити ся, гїдувати.

скала Вн. in der Bedeut. Splitter, скалка. вынати скалу з ноги.

скаля Зл. collect. камїнь.

скалнути in der Bedeut. langsam siechend zu Grunde gehen; sterben. жид скап або здох.

скапчати Лип. zusammenbinden. cf. magy. kapcsol.

скаре тьа Бог! Лб. Gott wird dich strafen.

скаруцїна З. Eischale, Schale.

сквершок Ф. Сн. Б. Мо. Grille, Zirpe plur. скверщкы.

сквичати I ein quieckendes Geschrei von sich geben, выдати квик. тилько сквичит.

сквірк Сн. Fichte, Picea excelsa pol. świerk, ruth. смерек.

сквірок Св. Grille, Zirpe. сквірок фірчит в хыжи die Grille zirpt.

скельтувати verausgaben; verzehren. cf. magy. költ = ausgeben.

скырдавіти Лб. скыртавіти verkümmern; krumm werden. скырдавіла капуста — дуже на ны мушеры.

скірны plur. Stiefel. дем. скоренькы або скірнятка. — една скірня ein Stiefel. вдый тоту одну скірню zieh diesen einen Stiefel an. подай скірны.

скічка Жер. Waldmaus, Mus-silvaticus.

складати ся sich in Falten legen. поскладала ся хустка.

скляничина Св. Чр. Врх. Glasscherben. дрібна скляничина.

скляниця Врх. grösseres Trinkglas.

склянка Зл. Flasche, фляшка.

скляничина Р. Glaskorallen; aus Glas verfertigte Schmucksachen. скляничина фарбована.

склячий Б. wie Glas glänzend, glitzernd, stark glänzend. „ікорник склячі має цвѣты“ der scharfe Hahnenfuss hat stark glänzende Blumenblätter.

сключити ся Мо. sich zusammenrollen. сключит ся стонога die Assel rollt zusammen.

скоўотити II. trüben, сколотити. скоўотвѣа воду.

скон М. Tod.

скопити Ту. kastriren. нацята скопити або мішковати. нацята скоплены kastrirte Ferkel.

скоринонькы Ба. deminut. від скірны, Stiefel.

скора 1) Rinde, cortex 2) Haut, Fell, Leder, pellis, corium; так і в старосл. скора cortex, pellis, corium. під скором дуба unter der Rinde der Eiche. уча скора Schafsfell. теляча скора Kalbleder.

скоро Рад. Ба. sobald, als. „пергач лѣтат, скоро соньце зайде“ die Fledermaus fliegt nach Sonnenuntergang. — скоро бы друга прішла, то бы скоро повідала würde die andere kommen, so möchte sie eher etwas sagen.

скорозрілка М. овес, скорше пристає, як другый; як го не скосит, як еще зеленятый, то ся сыпле“.

скорувати дерево Ку. = лупити дерево Ш. die Baumrinde abschälen

скорух Ко. скорушина (Вишоватка) Eberesche, Sorbus скоситый schräg, steil. скосиста гора.

скот Vieh (hier nur als Schimpfwort gebraucht). ты скоте! ты скотино! (барз не гарде слово).

скребтати schaben, kratzen. под скребтати бандуры komm' Kartoffeln schälen.

скрипак plur. скрипакы „велькы, білы губы“ eine Pilzart.

скріпак Б. Wiesenknarrer, Wachtelkönig. Crex pratensis.

скрутный Чр. grausam; schneidig; sekirend. скрутный человек сѣдногал. зїйдун.

слабуватый Ба. schwächlich. теля слабувате.

следж Спрк. ном. plur. следжі Häring pol. śledź. — крупник Rogener східногал. икрець. — мильчак Milchner pol. mleczak, čech. mlecňnik східногал. молочник.

сливяны пироги mit Pflaumen gefüllte Mehltaschen.

сливянка Pflaumenbrei, Pflaumensuppe.

слизкати ся по ледьі auf dem Eisen glitschen ховзати ся, совзати ся по леду!

слимача хыжка Schneckengehäuse (eigtl. Schneckenhütte, Schneckenhäuschen).

слинавка (Довге) слинявка Ку. Maulseuche.

слышати hören. слышаў ем. слышаўа ем.

слышно Кр. Жер. М. man hört, es verlautet східногал. чутно, чути н. пр. што г вас слышно? was hört man bei euch? — не слышно східногал. не чути es verlautet nicht, man hört nicht. — такого ту не слышно М. davon hört man nicht. што там у Вас слышно? цысте здравы? was Neues bei Ihnen? sind Sie gesund?

слыіпа ящурка Вн. Лип. Erdmolch, Feuersalamander Salamandra maculosa.

слыіпак Ту. Blindschleiche, Anguis fragilis.

слыіпый замок І. „деревяный замок“.

сліт І. (сліть) regnerisches Wetter слота.

слонко Жер. Врхв. Sonne східногал. сонце польск. słońce, słonko. — на слонку скривіла ся дошка Жер.

слухняный Жер. gehorsam укр. слухняний. не слухняны дьіти ungehorsame Kinder.

слухный Бер. billig, gebührlich, recht. слухныі adv. ja wohl, richtig. slovac. slušný, pol. słuszny.

слютняк Ко. plur. слютнякы Wiedehopf, Урра ерорс. слютняк вонят der Wiedehopf stinkt.

смаглявый Чр. bräunlich.

смердак Ту. Sorbus, Eberesche.

смерек Ба. Fichte (а шквірка тут Larix) „смерек все зеленый, зо шквірка опадує чатина на зиму“ die Fichte ist immer grün, die Nadeln der Lärche fallen im Spätherbst ab.

смыкати ся hin und her gehen.

смыкы або влакы Нов. часть саний.

смычати М. 1) смыком тягати 2) потягнути, красти. хлыб смычит.

смычка II. X. смычъка Г. Riedgras, carex. смычка краями остра das Riedgras ist an den Rändern scharf.

смытія Чр. Р. 1) abgefallene Nadeln der Coniferen, die als Streu für das Vieh benutzt werden „смытія привезти під статок“ Чр. „смытія, што облетит з смереки, з ялицы... берут на постельіня“ Р. 2) Kehrlicht. смо-ле-ген! schau nur in die Ferne! aus smot ле ген = смотри ле ген.

смолівкы Брт. Лб. ном. sing. смолівка (в виговорі часто неправильно: смольівка) Kien-späne, „дровна смолячи“ коло Львова: смоляки, ном. смоляк.

смолова Ту. Salweide, Salix caprea.

смотрїти schauen. добре смот! schaue gut!

смуга II. Розс. Д. Ко. in der Bedeut. Regenbogen, iris.

смуглястий braun; dunkel gestreift.
 снігниця Рхв. Schneegestöber. „снїг з дойчем“.
 снїтій орїх II. (genit. снїтого орїха) fehlgeschlagene Haselnuss, verschimmelte Haselnuss, kernlose Nuss. „гнїм не якого ядра“. два снїтї орїхы zwei verschimmelte (kernlose) Haselnüsse cf. снїть. снїтїй Getreidebrand, укр. розгнїтїти, гнїтїти psl. гнѣтїтї accendere, східногал. вїтка Lichtmotte, Pyralis.
 снїтїяк Д. „орїх заболений, што заснїтїт ся“.
 сновальницї (Ганцова) eine Vorrichtung zum Spinnen.
 снути сновати spinnen.
 сокервиця Eiter, böser Stoff.
 соловії О. Р. Пол. Nachtigall.
 солодїця льїсова Б. Polypodium vulgare, Tüpfelfarn, Engelsüss.
 солотвина Salzlache „де ся млака зробит на полю, солоне барз; любит худоба пити або вївця; від того худоба ся заливат“.
 солотрук Чр. камїнь до тоўчення соли або попру. ein Stein, den man zum Stossen des Steinsalzes oder Pfeffers benützt.
 солянка Лос. Salzgefäss „на сьль“.
 соляничк plur. соляничкы Св. соляр. солярїк Св. „маленькїй пташок, сїль збират з жоўоба, кед уцям дати“ Св.
 сомар Esel. ты сомарю! du Esel!
 сомырдач (in Räthseln) Schwanz des Hundes, des Ochsen oder des Pferdes) cf. мырдати.

сомпель леду Рхв. plur. сомпльї. цомпель II. Eiszapfen.
 сонечник Sonnenblume. Helianthus annuus укр. совяшник, сояшник.
 соньога Б. сонюга Б. II. Stechschnacke, Culex pipiens; Bachmücke Tipula magy. szünyog.
 соровый roh; frisch. сорова галуз genit. соровой голузи frischer, nicht ausgetrockneter Ast.
 сорокувати Ба. „сорок“ зацїнити, „сорок“ казати. До Бойків говорят: не сорокуй! не сорокуй! за пят і двадцет дай, то ти заплачїме за быкы“. Бойко продаючи воли ніколи не каже цїну сто сорок риньских, сто пятьдесять і т. д. тільки все опускає сто отож: сорок значить сто сорок за пару быків.
 спадистый берер abschüssiges, steiles Ufer.
 спадчина Erbschaft; Ererbtes в східногал. неправильно: спадщина (спадъкъ + ина = спадчина).
 спар Лос. Gitze, Schwüle спека, спекота.
 спарканьїти У. спаршвїти. спарканьїли сликкы
 спарканьїлый спаршвїлый.
 спень Бер. Stamm, Baumstrunk. по спеньох.
 спенїк Лб. Schnallenzahn. у прячкы два спенїкы.
 спередити когось Мо. jemand vorangehen, jemand voraneilen, перед кого іти.
 спильновати Ба. zur rechten Zeit kommen. sich beeilen. не спильноваў er kam nicht zur rechten Zeit.
 (спиньцы) н. пр. ходит по спиньцох, по спонах, по спринцах = спинат ся er klettert (ла-

внѣ по бантах, по стрыху, по плотах).

спицьї у колеса Radespeichen (ном. sing. спиця).

спищати Мо. einmal pieren, ein Pieren von sich geben. птах спищаў.

спївак Hahn, укр. півень. уж спїват спївак es kräht schon der Hahn.

спївати П. Вв. krähen (vom Hahne). когут спїват gallus canit.

спївувати Врхв. zu singen pflegen, öfters singen.

спїднярка Смрк. шпїдлярка Вол. спїдна дошка у воза.

спїжак Со. малий дзвонок.

спїр на ріцьї Ко. „як понаношат леду на рінях то споры“.

спїрити Брт. Зл. Вол. schlagen. спїр го добрі schlage ihn stark; то го спїриў = то го вдарив (cf. прати).

сплїтачка або червена нитка Вв. Flachsseide, Cuscuta epilinum.

сполацно Ту. gelegen, an der Hand, на руку, наручно, спосїбно. не сполацно es ist ungelegen.

сподьвати ся. сподьяти ся hoffen. сподьвати ся. я ся сподьїю Врхв. ich hoffe.

сподок pl. спїдки = підставки kleine Tellerchen. — більши зовут ся „тареликы“.

спїдки закладати в хыжи Лос. У. Fundament unter die Hütte legen. „кладут при закладаню в угля (в углы) зїля, скїо кришталеве, цїязи, сыль, штоб ся добре вело; до новей хыжи пушцают когута, штобы вшиткы дяблы выгнаў“.

спонагляти ся П. eilen. спонагляй ся eile, mache schnell.

споро П. М. in der Bedeutung: schnell, hastig прудко, скоро, хутко. хоп споро nimm schnell.

спорохнылка Жег. спорохныўка Брт. Moderholz, Moder.

спорщити О. Ч. „воду мороз спорщїў = кед уж на воды люд дрібный, крупнистый, искроватый“ Ч. — спорщена вода О. вода спорщит „як подрїбнит ся люд на ріцьї“ О.

спорядженый I. або очищений I. in der Bedeut. kastrirt.

спохолом Бер. adv. schief. спохолом положити камїня.

справды Врхв. wirklich, in der That.

справити ся in der Bedeut. entstehen. с того бы ся справило угля Вв. daraus würden Kohlen entstehen.

справовати ся М. sich betragen, sich benehmen. справованя М. Betragen, Benehmen.

спрагота Лос. Hitze, Schwüle.

спреходити ся Врхв. abgenutzt werden (von Kleidern); altern. юж ся спреходили парадны дзевечкы.

спрыхный Ко. gewandt. барз спрыхный астряб.

сприятелити ся. Мо. здружити ся. сприятелїў ся з ним er befreundete sich mit ihm.

спростити I. простити.

спушцати ольїй П. Oel pressen.

спячник Тих. Ти. Wollgras, Eriophorum angustifolium. „як си положит під голову, то буде спати“.

срїбнястый П. silberartig, silberglänzend.

срїбняный П. срїберный Жег. silbern psl. срєврѣнкѣ і срєврѣнкѣ.

срокатый П. bunt східногал.
сорокатый.
сруб Чр. „хыжа без даху“
eine neu gebaute Hütte, der
noch das Dach fehlt. єден сруб.
ставець В. Gelenk, Fingergelenk;
челенок Б. Fingerglied. ставцы
і членки.
стады Врхв. Мо. von hier pol.
stad.
стайчыкы Кр. східногал. стая.
уйіхал єдны стайчыкы = одну
стаю er ritt eine Strecke weit.
старанка Вв. (стеранка) сти
ранка, затирка.
старати ся Б. eigtl. sich küm-
mern, Sorge tragen, sorgen;
gackern (von einer Ei legenden
Henne) кура старат ся, тро-
скоче ся, троше ся.
старина Брт. Чр. alte Sachen,
старизна, стариизна.
старостити Ч. старостом быти
(на весылю).
Стафій Зл. Евстахий.
стаянко П. gen. neutr. відділ
поля, дві стаянка, стая. зо троє
стаянок.
стеівый Бер. н. пр. быкы сте-
івы = чорны і білы schwarze,
weiss gefleckte Ochsen.
стельія. постельія Streu-
en; Streu. ид награты руму
до стельія.
стиранка (частійше стыранка)
східногал. затирка eingerührtes
Teig.
стырвати Чр. verfließen (von
der Zeit). стырвало тому зо
три тыжны er verflossen seit
der Zeit drei Wochen.
стычен генит. стычня Januar
східногал. сичень pol. styczeń.
стівка Св. Hundertgulden-
Banknote „цылковий папір на
сто риньшаків“. три стівкы drei
Banknoten zu hundert Gul-
den, dreihundert Gulden.

стокривня З. Johanniskraut,
Hypericum perforatum.
стонижник Пол. Tausendfuss.
стоничати dünner machen.
стонец (місто стоўпец) Blut-
feder. пуцают стопцы г моло-
дых воробльїв die jungen Spa-
tzen bekommen Blutfedern.
стопкы (пом. стопок м. стоў-
пок) Säulchen.
сторц hervorragender Felsen.
камені сторцы, што стырчат.
стоянка Пол. приставок до
хыжи на худобу; на вівцы =
вівчарня, на возы = возарня
страм Спрк. піперечный насад
на гнатках. страм Ту. дерево
що їде поперек в санех, а до-
лом у подовж смыкы Ту.
страна Ба. Seite. мыє ся кіт
і з єдної страны і з другої.
страпити ся Нов. sich abhär-
men, sich abplagen. slovac.
strapit' abquälen.
стратити in der Bed. verlie-
ren.
стрепотати Вол. Зл. schütteln,
rütteln; schlagen.
стрижак Д. гача, што має рік.
стрижога на ріцы dünner Eis-
gang; на деревьях Reif. cf. се-
реш, шереш, серен. čech. strž,
lit. šalma, šarma.
стрыкó Д. Vetter; Bruder des
Vaters.
стрына П. Брт. Frau des Vet-
ters „стрыка жена“; мій отец
єст єй мужови рідный брат“.
стрычный брат або стрыча-
ник Бер. Oheims Sohn.
стриж Ф. I. сріж Врхв. zer-
bröckeltes Treibeis.
стрижляк Врхв. або сыйльник.
Strohsack.
стрикати в ухах in den
Ohren reissen.
строканец ремін до кирпичів
plur. строканцы.

строїти ся Вв. sich vorbereiten. строят ся ня забиц sie beabsichtigen mich zu tödten. строїти ся на войну zum Kriege rüsten.

стром Жер. НВ. Baum namentl. Obstbaum. plur. стромы або садовина. čech. slovac. strom.

строчанкы Вв. ремінці, што застручує (задыває) до дырок до ходаків. — наволокы ремінці грубши, што овиват коло листы.

струг Брт. ein Werkzeug zum Eingraben von Rinnen in den Schindeln. стругом пажит гонты.

струганиць і Брт. Nobelspäne (nom. sing. струганиця).

струдити ся Смрк. sich abmühen, sich abplagen — так-ем ся струдиў.

струниць і Кр. plur. Dünndarm.

стугнути (Ганчова) fest werden; erstarren. як мюзга стугне.

студенина Жер. ВП. студелина Sulze, Gallerte.

студенька kleiner Brunnen; Quelle; Cisterne gruth. криничка, кирничка, криниченька.

студник Ку. кирниця (в поли). стукати Жер. stöhnen pol. ste-kać. барзкы стуче = східногал. дуже стогне.

стуняти Бер. billiger werden. стунят es wird billiger.

ступяй Fusslänge; Schrittlänge Fussstapfen; Tritt. на два ступляйі скосити траву Gras auf einer Fläche von zwei Fuss (in die Länge und Breite) abmähen.

стурати Бер. Gelüste haben; denken. ани не стурат до їддья er denkt gar nicht an das Essen. не стурат о нас er

denkt nicht an uns, wir sind ihm gleichgültig.

стю с дерева Holzstoss; декуди: сцюс дерева. — сцюс лену.

субіткы Кв. „за моїй тямкы як быў малым хлопцем, наносят на копицу ядлівци, чатины з ялины, сосны і палят вечером перед Яном: то субіткы. Тепер уж субіткы мало де є; худобу гонят аж на другый ден рано без того спалениско; от блазеньскы (= дытиньскы) робят та так співають: Просиме вас на субітку (собітку) до сьватога Яна.

Придте до нас на субітку,
Спечеме вам чорну кітку,
Не печену, не варену,
Лем поцелом посыплену.

суля Смрк. Лос. Petze, Hündindem. сулька. східногал. сука, сучка. „бабы кленут: ты сульо!“

сумета Чр. grosse Summe. велька сумета.

суха муха Ц. Смрк. Бер. Б. Кв. Pferdelausfliege, Hippobosca equina. суха муха быват по псох, по коньох.

суха хворіст І. Schwind-sucht.

сухы коноплы Б. Staubhanf. другы коноплы = насыинны Samenhantf.

суходревник Ко Heckenkir-sche, Lonicera xylostium.

сухота І. Dürre. приде сухота = пр. засуха.

суцо Чр. Жер. Нов. „пойіў си, як суцо er hat gespeist, wie es sich gehört. — колесо, як суцо = зроблене, як ся належит. — суцо = суще. не сучий Ту. untauglich.

суча collect. gen. neutr. після Ц. скл. Knorren. у ялицы суча.

суш Чр. Ф. Wachswabe. сама восчина без меду. пляйстер з медом Honigwabe.

сушиця Бер. verdorrter Baumstamm. сушко Бер. kleinerer verdorrter Baumstamm (namentl. Tannenbaum).

суета Вн. in der Bed. Kummer, Sorge, клопіт.

суетный Жер. eigtl. eitel., verwöhnt, viel Kummer verursachend. суетна дитина ein verwöhntes, störriges Kind.

схальїти Нов. Лос. elend werden, verkümmern, sich verderben. лєн гєт схальї — лєн гєт змарнів. — сїно схальїло = сїно знищїло ся.

схильнистый Брт ziemlich abschüssig. схильниста гора.

схудобныйїти verarmen, arm werden.

сцюк Ту. кусень, кавалець. розторгати на сцюкы in Stücke zerreißen. cf. штука, germ. Stück.

счемерити ся. чемір дістати. чемір влапати.

счєстя Боже дай! Glück auf!

счверщок Бру. plur. счверщкы Grille, Zirpe.

сяговина Ти. Klafferholz.

сячити ся М. sickern, hindurchsickern pol. sączyć się cf. psl. сжчїти сж соқи.

сюркати Жер. відзивати ся голосом: сюр! сюр! пінка сюркат.

се! се! Тих. каже як жєне корову, а як кличе до себе: на! тєлїсю на!

Т. так то гєй! так то добре.

тальник Мо. Geissel, заставник. А мы госты зо Щавника, прїшли мы ту по тальника". (пїснь весїльна) psl. тальникъ obses.

тамады Кр. I. dorthin.

тамусь Тих. або тамок Тих. dort.

танец вывощеный Тих. танец, што му не є кїндя, Rundtanz.

танїй Ту. в вїнших околицях: тунїй. таньо = туньо, wohlfeil.

таньцовидло З. таньцовило, tanzendes Wesen, Tanzliebchen. таньцуї же мї таньцуї мое таньцовидло (пїснь).

таракати Вв. plaudern.

тараната стара брїчка.

тарахавец Жер. eine Schlangenart „зелєнявий гад“. тарахавец, гузєлец und шмїгалец lauter ungewöhnliche Namen, die wahrscheinlich den Volksmärchen entnommen sind. тарахавец, тарахавец in Büchern: Klapperschlange; es ist möglich, dass der Büchername der amerikanischen Giftschlange Crotalus in Volksmärchen Eingang gefunden.

тарєлік Лб. Teller dem. тарєлічок.

тарка Name eines scheckigen Hundes magy. tarka bunt.

тарляга Чр. 1) стара брїчка 2) бык планный.

тарош К. Name eines schwarzen, weiss gefleckten oder rothbraunen, weiss gefleckten Hundes. пєс тарчастий, чорный і бїлый або червєный і бїлый cf. magy. tarka bunt, scheckig.

тарчастый Кр. scheckig, gescheckt. рыба тарчаста getüpfelter Fisch.

тарчуля Кр. Name einer scheckigen Kuh.

тась-тась! О так каже, як лудит качкы — а кач! як жєне.

татцьо Кв. deminut. від тато; мамця deminut. від мама.

Таця П. Мо. Татьяна.
 твердый сон fester Schlaf.
 в твердым сну im festen Schlafe. твердо заснуў er schlief fest ein. твердо просити Сърч. dringend bitten.
 тыльо М. nur, тилько.
 тезко Лб. або едноіменник Лб. der gleichen Namen trägt. cf. psl. **ТЬЗЫНИКЪ**.
 телепкати П. В. dummes Zeug reden, leeres Stroh dreschen. він телепкат er spricht läppisch, буд-што пусте гварит. — телепка П. пуста бесіда.
 телефенькы П. терефенькы У. Firlefanz, Tand ohne Werth, werthlose Sachen. на купіў терефенок. — продаўа баба корову і купіўа терлеферле на гоўову У. cf. pol. tere-fere = kicks-kacks effutitium verbum wie ostgal. тринди-ринди.
 телячі зубы Сн. Milchzähne. в східній Галичині: телячки.
 тендериця Розс. Mais, Kukurutz. замішка тендеричана Maisbrei, Polenta magy. tengeri або kukoricza.
 тераз. теразкы і тепер, теперкы jetzt pol. teraz (із ть разъ = той раз).
 терляга Чр. = триндуля, дрындуля, стара брычка.
 тернавка Кр. Сн. тернявка Р. тернослива, Kriechpflaume plur. тернавкы, тернявкы = „слівкы круглавы“.
 терпати Врхв. тырпати zergern, торгати. терпаў го другый = торгав.
 (терпит ся) пр. не терпит ся кому Мо. не стае терпливости, не ест на вытерпію es geht einem die Geduld aus.
 терпкый Врхв. herb. теркы терпкы die Schlehenfrüchte sind herb psl. **ТРЪПЪКЪ**.

терх. терш Чр. терхова Сърк. subst. etwas Grosses, Ungeschlachtet; Ungeheuer. хўоп терх Bauer vom riesenhaftem Wuchse. — баба терх ungeschlachtet Weib. — тершкорова Сърк. riesenhafte (sehr grosse) Kuh.
 тест genit. тества Schwiegervater. теща Schwiegermutter.
 тета П. Я. Лип. Tante. тютка idem.
 тетин Лб. der Tante gehörig. хыжа тетина.
 тыж Б. тыж П. Бру. auch.
 тыжнівка П. семьй ден поминаня по смерти Trauerfeier am siebenten Tage nach dem Tode des Verstorbenen.
 тыльо Ф. м. тилько, so viel. тыльо посьіяў маку.
 тырати ся М. поневірати ся cf. pol. tyrać się.
 тырвалый Чр. dauerhaft, fest. тревалый. тырвале дерево.
 тырвачий Бер. dauerhaft. slovac. trvací. тырваче дерево dauerhaftes, festes Holz.
 тыркати Врхв. plappern, fasseln. гварити пусте. він тыркат.
 тыркнути М. торкнути, токнути, трутити, stossen.
 тырстина Кр. Schilf, Phragmites communis.
 тырч О. тырчак Лип. Schnarre, Zwitter, Misteldrossel.
 тырчаты Чр. schnarren, zwitschern; murren, nörgeln. птах тырчит. — бабо не тырч!
 (тысяч) с тысяча убрана М. выстроена як найкрасше.
 тисина Eibenbaum, Taxus baccata.
 тихіськый ganz still. по тихіськы.
 тызію! interj. теля кліче ся: тызію! тызію! наганят: а-

птуц! — корову кліче: цы-
зю! быка: біцю! Лб.
тільки Вп. nur.
тільки I. sondern. мыш-пырґач
не гво дни, тільки в ночи лы-
тат die Fledermaus fliegt nicht
bei Tage, sondern während
der Nacht.
тыменицьі Ва. бруд на ты-
мени.
Тімко Жер. Timotheus.
тымятко Жер. Бер. Stirnfonta-
nelle (beim Kinde).
ткачка Жер. Weberin, ткаля.
тлік ген. masc. genit. тлоку
Нов. Brachfeld пол. цок схід-
ногал. толока, обліг, переліг.
тлук Врхв. genit. тлука plum-
pes Wesen; unbrauchbares,
ungeschicktes Dienstmensch
„нездала дывка“.
тўустый. тлустый м. товстий
psl. тлустык пол. tłusty.
тьма in der Bedeutung: Unzahl.
велика тьма люда Св. grosse
Volksmenge. — цьма велика —
не видно ся Св. = grosse Fin-
sterniss.
тмосивый Св. dunkelgrau тем-
носивый. кугик тмосивый der
Steinkauz ist dunkelgrau, glanz-
los.
това Ф. това або жомба I.
tief ausgespülte Flussstelle;
Lache.
товгай Wüstling, Taugenichts,
Lump.
тогей! Смрк. східногал. то але!
das wäre ausgezeichnet, das
wäre superb.
Томко Жер. Thomas.
тоньисый sehr dünn. таке то-
ньисе як шиточка.
торган. торганец Вв тор-
ганина Я. Lump, lumpiger
Kerl. торган-паршивец, жид
торганина.
торгати zerren, reissen; pflü-
cken. він торгат. — наторгати

слівок Лб. Pflaumen pflücken.
čech. trhati.
торокы Fransen.
торочити пнякы Г. Baum-
stämme ausroden. я шиткы
пнякы выторочу. сторо-
чити пнякы на купу.
точка Рад. Wühlmaus, Нури-
daeus. една точка. дві точки.
Тофіль В. Теофіль.
травник Св. Grasplatz, Rasen-
трапеза Чр. Бер. Pein, Plage,
Qual; Kummer, Verdruss у-
трапленє. мука; трапеза велька
grosse Bekümmerniss cf. тра-
пити пол. trapić slovac. trápiti.
трапениця gequälte Weibs-
person.
трапити quälen. страпиў го
барзо. трапити ся I. sich
abhärmen, sich quälen.
траприкы П. Тих. Trageringe.
„што ўучат віс з ваўкамі“ П.
„жельзіні обручі, што тримают
роздеру, вісь і насадницю“ Тих.
трач або пиўа Sägemühle, тер-
так; slovac. pila Säge, Schnei-
demühle, Sägemühle. трачник
Säger, Brettschneider.
трембухатый Св. Врхв. mit
grossem Bauch versehen, bau-
chig, grossbäuchig. „што має
брїх великый“ Св. віл трембу-
хатый cf. psl. трькоуґа inte-
stina. трькоуґа stomachus.
східногал. требухи, трибухи die
röhri gen, bauchig aufgebla-
senen Blätter der Zwiebel. —
східногал. тельбух Magen; Pan-
sen oder Wanst der Wieder-
käu er. — східногал. розтельбу-
шити кого eigtl. einem die Ge-
därme herauszerren; zerza-
sen.
трембухач Врхв. Grossbauch,
Schmerbauch.
трепати Бер. in der Bedeut.
gehen, den Weg zurückschla-
gen (в подібнім значеню укр.

ушкварити) буде три милі трепати er wird drei Meilen zurücklegen (виражене досадне). — чи чули ви люде, коли пси брехали, — тогды-ль мойі ножкы од милой трепали. З.

трепати ся zittern, in Bewegung gerathen. на ясени листя ся трепле.

трепачка на кінци швиґаря кутасик kleine Quaste. am dünneren Ende der Peitschenschnur.

трепілка. трепюлка Жер. Wachtel, Coturnix communis.

трепітка Ч. Г. Hutfeder, Gockelfeder; Federbusch. cf. трепетати, lemck. трепотати zittern, erzittern.

трепота Рхв. M. P. Espe, Zitterrappel „бо ся трепе“.

трібувати II. probiren.

трірчак Пол. вила с трьома зубами. штыррчак вила с штырма зубами.

тріш II. Р. Н. В. genit. трома. тром II. = пен обрубаный з гоуузя, Tram. „тром перерізуют на дві швальї. Св.

тріскучий дрозд Ту. тріщ Св. plur. тріщи Schnarre, Zwitter, Misteldrossel Turdus viscivorus. тріскучи дрозды по ялицях Ту. тріщ по лысох як г зимі, так г лыты der Zwitter weilt in Wäldern so wohl zur Sommer-, als auch zur Winterszeit.

тротовина Д. Sägespäne, Sägemehl.

Трофан Бер. Trochimus.

троха ВП. etwas. ястреб троха меньший од (від) орла.

труд Кр. Врхв. Drohne psl. трэжть східногал. трут, трутень. — лытают труды.

трутит Мо. заносит вонию. вода трутит гномем pol. trąci.

трущити Б лущити. трущена кукуриця.

трясідупа Т. тряспдупка ВП. weisse Bachstelze, Motacilla alba. — пастушка ВП. gelbe Bachstelze, Motacilla flava.

тряска Пол. Вн. Schachtelhalm, Equisetum.

ту. тука. тукай hier. ту ный никого hier ist niemand anwesend. — ту-с? bist du da (із ту ес, ту есь, ту еси) psl. тѹ. тѹка.

тугый stark, fest. comp. тургий. тургий уанц stärkere Kette.

туляти ся Рад. бурлакувати pol tulać się. slovac. túlat' sa, tulácat' sa.

турак Вн. halber Groschen cf. slovac. turák, poltura magy. poltra, poltura. напий же ся, напий, кед маш турак дакый, як не маш турака, напий ся с погока Вн.

турецке вино (sic!) Тих. Johannisbeere. Ribes rubrum.

туркавка Жер. gen. fem. турко Нов. gen. masc. Turteltaube, Turtur auritus.

турньї Врхв. nom. sing. турня „скалы обрывисты, часом лысом оброслы“ steile, zuweilen mit Bäumen bewachsene Felsen.

турчати Пол. пр. горлицы турчат die Turteltauben ruxen.

тутайка Д. Turteltaube, Turtur auritus, туркавка Со.

тутеньший М. hiesig. по тутеньшому nach hiesiger Art.

туча Врхв. Regenbogen, iris pol. tęcza psl. тѹча pluvia в східногал. туча Gussregen, Regen mit Donner пр. оле блискає (флискає), оле гремит, оле тучы будут пти (коло Заліщик) = he! schaut! es blitzt! he! es

donnert! bald wird sich einheftiger Regen ergiessen.
 т хір Iltis genit. тхоря.
 т якнути Вв. Ту. wohl sein, entsprechen. „як жолудок здоровий, всьо йому такне, а як слабый, то всьо йому запроти-влять (спротивит)“ Вв. „не такне мены“ Ту. = не служитъ.
 т якна Кв. память, за мой тям-кы meines Andenkens
 т ютчаный брат Halbbruder.
 учный брат.
 стрычна сестра Halbschwester.
у. убічнистый mit steilen Abhängen. гора убічниста ein Berg mit steil fallenden Lehnen.
 уважувати öfters beobachten. уважую, што квичальі тамады льітают ich beobachte öfters, dass Krammetsvögel in der Gegend herumfliegen.
 у верый Лб. gekrümmt, geworfen, verzerrt, verbogen; stützig. увера яліца. увера дошка або крива. увере дерево. уверый чюовек = starrsinniger Mensch „што ся не даст навернути“.
 увера subst. Starrkopf. такый увера.
 увільнити befreien.
 увчар або югас Жер. учар II. Schafhirt.
 угыбати Г. іти, уходити. мойі млады льіта марны угыбают = мойі молоді літа марно уходятъ.
 угля горяще brennende Kohlen.
 угорщина (Ганцова) eine Pflanzenart.
 уж Чр. в инш. окол. юж schon. як уж вечеріє wenn schon die Abenddämmerung eintritt.
 ужиткове дерево Жер. Nutzholz.

ужитный nutzbar. nützlich, verwendbar. ужитны губы verwendbare (essbare) Schwämme.
 узнати I. erfahren. не узнаме ныяк wir werden das auf keine Weise erfahren
 уйісти Врхв. genug essen. дост ем уйіу genug habe ich gegessen.
 уйчина II. Брт. Рхв. уйка жена, уйка.
 ульжило або попустиу мороз II. der Frost hat nachgelassen
 улюбити собі кого Р. jmd lieb gewinnen.
 умінити собі II. beabsichtigen; sich vornehmen; Entschluss fassen, sich entschlies-sen slovac. umienit' si.
 упити Врхв. genug trinken уйіла-м, уиіла-м за пінязькы його.
 упрошати Тих. erbitten. хлыба упрошаю.
 уречи Вв. = впречи, висказати. „верже на по очима и так урече: білявка“.
 уривати чести кого Jmдs Ehre Abbruch thun.
 урод М. урожай. „уроды у Вас ладны“? ist bei Ihnen die Ernte gut ausgefallen?
 усь! усь! Вв. кричат на пса або гузя! Вв. (як тровит).
 услухнути Ба. Gehorsam leisten, folgen. услухнуу мене.
 устаріти alt werden. што ся устариє was alt wird, was veraltet.
 утратити ся Вн. verloren gehen. кльчик ся утрапиу = ключик згубив ся.
 уха Ohren (nom. sing. ухо). — уши Läuse (nom. sing. уш).
 учар II. Лб. Б. — увчар Врхв. Schäfer. — учариця Б. Schäferin deminut. учаричка Б.

учпй У. dem Schafe gehörig,
Schaf. — уче моўоко Schaf-
milch. уча воўна Schafwolle.
ущиця Ко. Nachtfalter, Phalae-
на cf. ищиця.
уєчпый Жер. dem Oheim ge-
hörig.

Ф. фабрика (так зовуть в Шлях-
тові) тютюн.

фабуры Backenbart.

фаля Д. „вітор з дождом“ Sturm-
wind mit Regen.

файка П. Pfeife. slovac. pol.
fajka. східногал. укр. люлька.

фалат Бер. Stück. фалат доро-
гы ein Stück Weges. — фа-
латок Stückchen. два фалатки
хліба zwei Stückchen Brot cf.
східногал. розфалатати in Stücke
reißen. zerreißen. плат Lar-
pen; розплатати zerfetzen, in
Stücke schneiden.

фалєчний Чр. Лб. falsch, фаль-
чивый „што крутит“ „што га-
дає инак“. čech. falešný. slo-
vac. falošný.

фара Жер. Pfarre; Pfarrhaus.
slovak. fara.

фарагон Лос. П. Вв. Pharaon
(als Schimpfwort gebraucht).
ты фарисею! ты фарагоне!

фарбаня Ту. спідниця вовняна
(біла або чорна).

фарисей Сн. eigfl. Pharisäer;
schlechter, falscher Mensch.

фаркнути Тих. auflodern, сна-
лахнути. фаркне поломін хутко.

фасія Ту. Aerger, Zorn. cf. lat.
passio. я мау велику лютість,
фасію і фантазію.

фасола Ту. Kummer. велика у-
нас фасола.

фафрати Бер. гугнати lispeln,
unverständlich reden „фафра-
вый der eine unverständliche
Aussprache hat.

фацелик Вн. Ту. біла хустка
на кінци вишивана, наскробле-

на. носять невістки; хусточка;
фалаток полотна.

Фемія Ба. Euphemia.

фетір foetor.

Фецьо Бер. Ба. Theodor.

фыкати Лич. schluchzen. ты
мамцю не фыкай! du Mütter-
chen schluchze nicht! slovac.
fikat'.

Фильо П. Фильо I. Philipp.

финкати Чр. raunzen; schluch-
zen, halb laut weinen. дитина
финкат

фыркати ausschlagen (vom
Pferde); фыркати pfeifen;
фыркаўо. фыркало „з пе-
ра свистыўка“ aus einer di-
cken Federspule gemachte
Pfeife.

фізола Кр. Жер. Б. фізоля
Лб. фізоўа Бер. Чр. Phase-
olus. Phisole čech. fizole, fa-
zol східногал фасоля укр. ква-
соля.

фізоля піхотна Abart der
Phisole mit nicht windendem
Stengel східногал. фасоля піша.

Фірій Зл. Порфирій.

фірчати Св. zirpen. сквірки
фірчат die Grillen zirpen.

фірчак або сквірк Grille, na-
mentl. Heimchen.

фітчик Ф. Fitislaubvogel. Sylvia
fitis.

фіяўка Ту. Veilchen, Viola.

фланта „нобіруща дівчина“
Schlampe, nichtsnutzige Dirne.

фосованый Д. фосою знадоб-
лений, ґрунта фосованы.

форкотати Св. plappern. він
форкоче. форкотливый Св.
= тиркотливый, plapperhaft.

форст „дошка на штырі палы
груба“. Firste, Forst. „як дуже
грубый трім, то медже швалями
выріже форста“.

Фотія Мо. Зл. Фотина.

фраир. фрайір. фраєр. Freier,
Geliebter. фраирка. фра-

йірка dem. фрайірочка
(фрайіренка) Liebchen, Geliebte.
фрішно. фрішно Нов. frisch,
schnell, rasch.
Фроска Зм. Евфросина.
Фурка Зл. куделя.
Фуркати. Фуркнути flattern;
aufflattern.
Футик Ф. plur. футыкы. футок
або футко Б. I. Чр. plur.
футкы Wiedehopf, Урира ерорс.
футок має чубу. футко футкат.
Футкати фут! фут! кричати
Фуярош Ту. што фуяркы ро-
бит Hirtenflötenmacher.
ж. хабз. хабзина Attich, Sam-
bucus ebulus; Unkraut.
хава Ти. Пол. eine Art Dolden-
pflanzen.
халаща Кв. Gestrüpp; Reisisg,
„де є ріжда, настинане дерево“.
хандра Брт. худа кобыла, но-
ровишта укр. хандра Chimaere.
Schrulle.
хапкати M. greifen. він хапкат.
Харатина Зл. Харитина.
харящ Смрк. gen. fem. Gestrüpp,
Gesträuch. cf. psl. **хрѣдъ.**
хрѣдъ crispus. — **кърк** frutex,
кряк, корч cf. халаша. — х ты
харящи in diesem Gestrüpp.
хвала Папу Богу! gelobt sei
Gott!
хваст П. Unkraut східногал.
хопта, бурян. pol. chwast. поле
захващене = хвастом занечи-
щене.
хвиля Св. Брт. хвиля P. in
der Bedeut. schönes Wetter.
кед буде хвиля заран, будеме
грабати сыно.
хворота Krankheit.
хыбаль es sei denn, східногал.
хыбань, хыба.
хыкати Св. fauchen; schluch-
zen. хыкат дытина.
хыжа Hütte psl. **хыжа.**
хыжка слимакова або сли-
мача Ч. Schneckengehäuse.

хыжля Лип. з грушкового або
з яворового дерева колысце, до
котрого волося ся прикручат
і вяже ся стужчатом. deminut.
хо мейка.
хыморода Д. затінок, хаморода
Schatten. в ден люде по хымо-
родах біўше спочивають bei Ta-
ge ruhen die Leute meisten-
theils an schattigen Orten aus.
хырувати звіним ставати, про-
слити, прослинути. cf. slovac.
chýr Gerücht, Kunde; chýrit
bekannt machen. не хырувати
о ным, нема хыру о ным, не
хырує або ани хыру о ным er
ist ganz verschollen anі духу
о ним, ані слиху; ані диху. —
бодай ты хыр взяў Жер. hol'
dich der Kuckuck, mögest du
verschwinden.
хытити I. greifen.
хытрый Лб. in der Bedeut. be-
hend, flink, rasch. хытрый бык.
хыгра гуастівка.
хлыбівча Смрк. „мале корытя,
што ся хлыб опалат, як має іти
до пеца“ ein kleiner Bactrog.
хлыбусь Brot (в примильній
бесіді) — сьвятий хлыбусь
heiliges Brot (хлыб hat beim
Volke häufig das Epitheton:
сьвятий).
хлюпати. выхлюпати ein
wenig ausschütten.
хованец. хованиця Св. Pflie-
gekind, Pflegling; an Kindes-
statt Angenommener, an Kin-
desstatt Angenommene.
ховувати erziehen. не ховую
кони ich pflege keine Pferde
zu halten.
ходак Кр. in der Bedeut. Fratz,
Bube малый хлопець, парібчак.
в східногал. ходак значить:
Bastschuh; в словацк. chodák
Fussgänger; в чеськ. Stelzfuss.
ходальницьі Росс. П. Св. Stelz-
füsse.

ходячи пр. на ходячи вмер Вв.
= на негах вмер, вмер без по-
передної хвороби: ходиў тай
відтак і вмер.

хо-ле-хо! Кр. komm nur her!
(= ход ле ход = холь ле холь
= ходи ле ходи).

хоўзкавиця Кв. Glatteis. через
хоўзкавицю (хоўскавицю) не
годеи піти. cf. pol. ślizgawica.

хоўзкати ся по леді І. хов-
зати ся по леду.

хопити ся II. in der Bedeut.
wuchern. хопит ся хваст.

хоркотати Сврк Жер. räuspern,
lispeln. він хоркоче або шепе-
лят. — хоркотавый Сврк.
Жер. хоркотливый Жер. або
шепелявый lispelnd гл. фор-
котати.

хоростати М. enthülsen. „хо-
ростат ся ярец в ступі, то од-
летіт луца і ваньсы; натоўч
пениақы з ярцю“.

хорота Лб. Krankheit, хворота.
хосен Nutzen; Vortheil genit.
хісна. с того не є хісна daraus
giebt es keinen Nutzen. magy.
haszon.

хотар genit. хотаря Врхв. Grund
und Boden eines Dorfes; alle
zum Dorfe gehörenden Acker-
gründe, Wiesen, Wälder, обшар
села „грунты, пасвиска, лыс“.

хохолоз Св. Ч. Лип. хохоўак
Сврк. хохолок Б хохоло-
ня Врхв. Ohrwurm, Forficula
auricularia. „хохоўак лызе
окрутны до кмину“ der Ohr-
wurm kriecht recht gerne
(wörtlich: furchtbar) in die
Kümmelpflanzen.

хоц бы якый Жер. was immer
für ein. хоц бы яка верба was
immer für eine Weidenart.

хоц де Нов. irgend wo, wo
immer.

хоц кони Сврк. wann immer,
zu beliebiger Zeit.

хоц якый was immer für ein.
по хоц якым дереви auf belie-
bigen Bäumen.

храборы Ч. Wirbel und Rip-
pen. лем храборы зістанут, лем
кістки.

храмачка Ку. хромка Ко.
хрімка II. = больня ра-
тичне II. Klauenkrankheit,
Klauenseuche, paronychia epi-
zootica.

хробачна сливка wurmsti-
chige Pflaume plur. хробачны
сливки.

хрумчати knuppeln.

хрящ Жер. Wiesenknarrer, Crex-
pratensis plur. хрящи.

хулавый ziemlich mager; ärm-
lich.

хулко худок Нов. Wiedehopf,
Urupa erops.

худобный II. Врхв... arm čech.
chudý, chudobný arm ruth. ху-
дий mager.

хусты nom. sing. хуста Wä-
sche; Kleidungsstücke der Wei-
ber (aus Leinwand gefertigt).
пішла прати хусты.

хчерпнути Нов. вчерпнути,
учерпнути. schöpfen. хчерини
воды.

ц. цабати ся (Ганцова) sich
stemmen und werfen. гад так
ся цабат (eigtl. бити од себе;
д'себ-ати; д'сабати, цабати).

царица поле загороджене, што
орят cf. čech. čára Linie. hra-
niční čára.

царок etwas Umzäuntes. Einfrie-
dung, Zwinger; Behälter. „поў-
ный царочок біўх курочок“.

цвикнути Св. zwicken. при-
цвикнути mit der Scheere ab-
schneiden, stutzen; одцвикни
ножицями zwicke mit der
Scheere ab.

цвиркати. цверкати Жер.
onomatopoët. vom Geräusch,
das von der in die Gelte fal-

lenden Milch beim Melken der Kühe verursacht wird; spritzen. цверкат молоко die Milch spritzt (beim Melken) в східно-гал. церкати, церкати cf. сверкати glitzern, leuchten, flimmern.

цвѣркати. цвѣрчати Kr. schnarren, zwitschern. птах цвѣркат, цвѣрчат.

цвѣрний Бру. fein und fest gedreht. цвѣрна нитка dünner und starker Zwirnfaden (wahrscheinlich für свѣрний).

цвѣкати М. свѣня цвѣкат, кед йѣт.

цебуля Врхв. цыбуля П. Бру. цибуля Брт. Ф. Zwiebel цебуля цѣбухы цуцат Врхв. die Zwiebel sprosst. цыбуля цуцат цыбы П. цибуля цуцат цыбы Брт. Ф. slovac. cibula.

цент Вн. Zentner slovac. cent.

цѣле Вн. völlig, complet. цѣле ледачина ein Taugenichts ganz und gar.

цѣбулянка Бру. die oberirdischen Triebe der Zwiebel. цыбы Бру. цыбы Брт. Ф. die (röhrenförmigen, bauchig aufgeblasenen) Blätter der Zwiebel oder Zipolle Allium cepa.

цвѣтель Ба. ярец штырегранный, твердый до молитвы.

цирта Жег. Blaunase, Zärthe, Abramis vimba.

цыцуля Zuckerbirne.

цизорік Лб. Federmesser, cisoir.

циганьскы рыбы Т. цыганьскы рыбы Ф. цыганьскы рыбы Жег. Kaulquappen, Froschlarven.

циганчик Т. малий циган.

цик! Врхв. на увцю кричит: цик! штобы шла; десь-на! штобы ся вернула.

цѣлец Спрк. grosser Felsblock; Monolith plur. цѣлцы.

цѣличкый П. ganz. цѣлѣсенький.

цѣлка річ Ба. in der Bedeut. selbstverständliche Sache.

цѣпы грушкы великы (ном. sing. цѣш).

цѣпкати. цѣпчати I. Мо. zieren, pieren. цѣпкатабо цѣпчат мышій краль I. цѣпчало кура Мо.

цѣпкор Б. (цѣпкур) Spitzmaus, Sorex. „мают цѣпкоры рѣчкы; цѣпкор дуже меньший од мыша“.

цѣпчак Г. О. eine kleine Vogelart.

цѣрчати Вн. Пол. zwitschern. цѣрчат воробцы Вн. ц. вороблы Пол.

цѣснути Лб. werfen pol. cisnąć, ciskać. цѣсній на землю або шмар.

цицаня Ф. Zuckerbirne. велика грушка, подовгаста, солодка. cf. цыцуля.

цѣха П. Спрк. маўый крестик, што вносить до хыжи, кой просит на погріб (похороны).

цѣчка (цѣджка) Б. Seihe, Seihel цѣдильце.

цѣма Рхв. Nachtfalter. „цѣма лѣтат г ночи; што лѣтат гво дни — мотыль“ der Nachtfalter fliegt des Nachts, bei Tage der Tagschmetterling. цѣма Врхв. (mit erweichtem ц) Nachtfalter und цма Врхв. Dunkelheit.

цментір genit. цментера Friedhof. на цментери сходят ся в другый ден русаль. східно-гал. цминтар, цвинтар coemeterium.

цмок Drachen, смок; etwas Ungeschlachtet, Abstossendes. хуон цмок.

цморкати на гамбі Св. mit dem Munde schnalzend einen pfeifenden Ton hervorbringen.

цнуги ся pol. sknąć się м.
тоскнути ся. за тобом мі ся цне
ich sehne mich nach dir. —
буде ся вам пѣо за нами ihr
werdet euch nach uns sehnen.
— мены цно = тоскно ich
empfinde Sehnsucht, auch: ich
langweile mich.

цокувати. цукувати stützig
werden. цукує кін. цокує ко-
была = не хце тьгати.

цолята (коло Стрижова) Stritzel
čech. slovac. calta germ. Zelte.

цъонтати Врхв. цъон! цъон!
сьпівати. ковальчик цъонтат на
яр der Baumläufer (Certhia
familiaris) singt, wenn der
Frühling herannaht.

цпеник Чр. Schnallenzahn.
брячка має два цпеникы die
Schnalle hat zwei Zähne (спи-
няк).

цундра Fetzen, Lumpen slovac.
cundra magy. condra.

цуцкати Лб. stampfen; leicht
schlagen. уця цуцкат ногами
das Schaf stampft mit den
Füssen slovac. cupat'

цурусь. цуруня Рад. Toch-
ter, Töchterchen з польск.:
córui, córunia.

цямбати zerren. поцямбам тя
за воўося ich werde dich bei
den Haaren zerren.

цяпати М. свиня цвякат або
цяпе, кед йіст.

цяпкати П. tröpfeln, tropfen-
weise herunterrinnen. дойч
цяпкат der Regen fällt in
Tropfen herunter. цяцусю -
капусю П. ein wenig, etwas,
капку, капочку.

цюку-цюку-на! О. кличе,
як лудит свиньы; а цяць! як
гонит свиньы.

цюпати Зл. 1) кресати пр. ча-
тину на дрібні кусні яко по-

стілку під худобу. 2) цілувати,
küssen, sich schnäbeln.

цюрпіль Зл. або бандзюра
Зл. = банюра, яма на ярку
(потоці), яку вибе вода. влиз
до цюрпелі скупати ся. іде на
цюрпіль.

ч. чабрик. шабрик Quendel,
Thymus serpyllum.

чадець. шадець У. eine Pflan-
zenart. шадець вшиткому зылю
отець.

чадо Ту. Kind. чадо служебное
ein Kind, welches dient.

чалапуты Б. schlechte und
formlose Fussbekleidung; un-
geschlachte Stiefeln oder Schu-
he.

чамаришок Кр. deutsche Ta-
mariske, Myricaria (Tamarix)
germanica.

чапак Obman der Mäher „што
дванадцет має під собом кі-
сцьів“.

чарівниця З. чарівниця
або нора Пол. Nachtfalter,
Phalaena.

чарка П. Trinkglas, Trinkbe-
cher. чарка на пиво Bierglas.

чати́на Б. Ба. або шпилькы
Ба. Nadeln der Coniferen. ча-
тина на ялиці Tannennadeln
(чати́на meistens im collectiven
Sinne gebraucht).

чахлик (Куманья коло Радо-
шич, коло Чистогорба) сорочка
з тилу запинана на шпінку.

чачо. чачко Брт. etwas Schö-
nes, schönes Spielzeug. гарде
чачко купи́а ем сі cf. pol.
sasko. — ни чачо, ни бобо! =
не забавляй, не страш! (до
ды́тини).

чвертник Я. четверта часть
чверти або корця; тут міх =
Koretz. міх мат четири кірцьы;
корец Я. = ein Viertel Ko-
retz, східногал. чверть кірця.

чвершок Спрк. Grille, Zirpe
 plur. чверщкы.

чеберчати Ож. rasseln, klir-
 ren. коса зачеберчит.

челенко Лб. gen. neutr. plur.
 челенка. челенок П. plur.
 челенкы Glied, namentl. Fin-
 gerglied psl. члѣнѣкъ, членѣкъ
 et чланѣкъ.

чепыргач СЗ. Fledermaus,
 vesperilio, ухтеріс.

чепіга Pflugsterze. „на Сигід-
 кых (Сигітських) горах орют
 іщи по старосьвіцкы; з бука
 вылупит конар і с того зробит
 повоз до ораня і чепігу і зло-
 жит на того леміш (а тот ле-
 міш має на обі стороны криў-
 ця) і оре на горі; завсе вер-
 тат к собі на еден бік: раз
 іде підручний бороздом, дру-
 гый раз борозній; дошку пере-
 кладат на другу сторону“.

черваковитый оріх wurmsti-
 chige Nuss.

червене вольце Б. Rothkehl-
 chen, Lusciola rubecula.

червеный roth. ягоды червены
 rothe Beeren. червены пѣаткы
 rothe Flecken. східногал. черво-
 ний, у Гуцулів: червоний.

червениця М. червена глина.

череванька Тп. черевуга
 Лб. черевушка Лип. Bitter-
 ling Rhodeus sericeus (Cypri-
 nus amarus).

черепя gen. neutr. collect.
 Topfscherben. дрібне черепя.

черкаўка (черкавка) Св. Клар-
 пер. черкаўо Брт. Schelle,
 Klapper.

черкати. черчати П. I. klim-
 pern; klirren; klappern; plät-
 schern. уац черчит die Kette
 klirrt. — вода черчит das Was-
 ser plätschert. — черчит пі-
 пязи er klingt mit dem Gelde.

черкач. чиркач Бер. Zwi-
 tzer. Schnarre, Misteldrossel
 Turdus viscivorus „векший, як
 дрозда“.

черкітка Ту. Gartenroth-
 schwanz, Rutililla phoenicura.

черниця Чр. Waldbrombeere.
 Rubus fruticosus. „черниці
 лыпши, як малины, бо х чер-
 ницях хробачків нѣт“ Brom-
 beeren sind besser als Him-
 beeren, denn jene sind von
 Würmern (d. i. Insektenlarven,
 Maden) frei.

чернуля Name einer schwar-
 zen Kuh.

чернява Д. Volksmasse, Pöbel
 cf. ukr. чернь.

черпати schöpfen. imper. von
 зачерти gebildet: зачер! —
 зачер мі воды schöpfe mir
 Wasser.

черяти ся міняти са mit jmd.
 wechseln. на черянку —
 східногал. по черзы der Rei-
 henfolge nach, abwechselnd.

чеснок Бру. Лип. Knoblauch
 genit. честку psl. чєснѣкъ
 східногал. чісник genit. чіснику
 укр. часник genit. часнику.

чик Кр. Нов. Ту. Dorndreher,
 Würger, Lanius. plur. чыкы.

чикати zwitschern; schwätzen.
 сырока чикат або шыкргоче
 die Elster schwätzt.

чили Жер. oder. куропатла шпыр-
 че чили гребе čech. čili pol.
 czyli.

чиркати П. чирчати klim-
 pern. чиркала бляшка. — чирк
 бляшкы das Klimpern einer
 Blechplatte. — вода чирчит
 Жер. das Wasser plätschert
 cf. черкати.

чирстый neben чырствый
 psl. чрѣстѣкъ. чирета або
 чирства вода frisches Wasser.

чирч Бру. B. Schnarre, Misteldrossel *Turdus viscivorus*. чирч в осени ходит; в дудлы мат гнѣздо; во дни лѣтат.

чистина П. = ярец, оркис, жито, пшениця *Gerste*, *Spelt*, *Roggen*, *Weizen*. хлѣб чистиняный. чистенина Вв. = пшениця і жито.

читати Тн. in der Bedeut. zählen. г нас пнязькы без читаня = без ліку, без числа.

чичик Нов. eine Vogelart plur. чичикы (nach der Beschreibung: Zeisig).

чкати ся Вн. чхати ся (vom Aufstossen), schlucksen. зочкло мі ся, хтос ня спомінає.

чміль П. Hummel, genit. чмеля в східн. Гал. тут і там: джміль.

чмовх Жэг. Врхв. НВ. (чмоўх) Spechtmeise, *Sitta europaea*. „по стромах ходит, під лубком глядат хробача“ die Spechtmeise klettert an Bäumen, sucht unter der Rinde allerlei Gewürm“.

чого warum genit. causae. не знам чого ich weiss nicht warum.

чорна биль Кв. *Artemisia campestris* східногал. чорнобиль.

чорнокнижник Чр. Schwarzkünstler, Zauberer, Hexenmeister. „чорнокнижник град спущат, хмары розганят, с хмарами гварнт, має силу над нима“ der Schwarzkünstler lässt den Hagelschlag eintreten, treibt die Wolken auseinander, redet die Wolken an, hat dieselben unter seiner Gewalt“. slovac. černokňazník, pol. czarnoksiężnik (ist von чорнъ und книга abzuleiten).

чорна мята Бер. Pfefferminze, *Mentha piperita*.

чорнява Тнх. in der Bedeutung: „чорны хмары“, в тім самім значеню і в словацкім: čerňava schwarzes Gewölk.

чубак Вн. Seidenschwanz, *Bombucilla garrula*. plur. чубакы.

чуга langes Oberkleid der Bauern, magy. csuha Kutte. гуня коротка; гуню під чугу бере.

чудар. чудара П. чудера Wunderding; wunderlicher Mensch.

чударный. чудерный wunderlich, wunderbar. adverb. чударныі, чудерныі.

чуджый fremd. в чуджі хыжи in fremder Hütte.

чудныі adv. auf wunderliche Weise. водник чудныі глетит г воду die Seeschwalbe taucht im Fluge geschickt in's Wasser.

чудовати ся (чудувати ся) на што Нов. Ф. sich wundern. я ся чүдоваў ná to ich habe mich darüber gewundert.

чуй! чуй! Вв. höre! höre!

чүнок О. Spitzmaus, *Sorex*. plur. чүнкы.

чупкар Ту. Kernbeisser, *Coccothraustes vulgaris*.

чупкати Врхв. Мо. чупнути niederhocken, niederplumpsen, прицупкати, прицупнути. рыкель чупкат. рыбеляк чупне до воды.

чурок Г. малый водопад; місце, де вода чуркотить kleiner Wasserfall; Stelle im Wildbach oder Fluss, wo das Gefälle stark ist cf. huzul. чуркало, чюркало.

чутя Лб. gen. neutr. Gefühl. чулый Лб. gefühlvoll.

чухрати воўну Чр. = чесати воўну. приберат уці, потым чухре Чр. — розберати воўну. — воўна розубрата. — космыкы розубраты.

ш. шадуля корова шада Name einer weissgrauen Kuh. — шадый weissgrau укр. сідий psl. сѣдъ čech. slovac. šedý, šedivý.

шальтати ся Лос. = швиндяти ся Лос. він шальтат ся люб швиндят ся помеджи люди.

шантавий Чр. schlotternd, lumpig; elend, schwach. шантавий бык cf. hal. шанталавий. slovac. šantat' hinken. šantavý hinkend; krummbeinig.

шاپівка Брт. Hut (bei Pilzen).

шарга I. білий бик magy. sarga = gelb.

шаркан Sturmwind. великий шаркан heftiger Sturmwind. порівн. східногал. шарга Sturmwetter; Regenwetter.

шатувати Ту. sich beeilen. шатуй, бо вечер = спіши, бо в.

шафель Зл. Schaff.

швабликы Кр. Чр. I... або патычки Schwefelhölzchen, Zündhölzchen. cf. швабель = Schwefel.

шваля Св. розрізаний у подовжтрім der Länge nach entzwei geschnittener Tram.

шварный frisch, nett; geschickt. slovac. švárny.

швельбавый „што не має ретельности г мові“ lispelnd, schlecht aussprechend.

швигати II. I. швигнути II. schlagen, peitschen. швигат бичом. швигни бичом. зошвигаў барзо. slovac. švihat' pol. śmi-gać.

шевельти II. rauschen, lispeln, шелестіти. шевелит листья.

шедіна Врхв. Reif oder Eiszapfen an Bäumen. шедіна на дереві cf. шадый, шадина, ошадина.

шештыти або шешрати Ч. kriebeln. „як лязят муранкы, гвариме: шештят або шешрают. (die eigentliche Bedeutung dieser Verba: rauschen, ein leises Geräusch verursachen).

шешут Вв. саме листья капусты, што не зове ся.

шибен генит. шибени Galgen.

шибеняк Нов. Galgenvogel, Galgenstrick, Galgenschelm.

шингель II. часть оси, на котрі голова обергат ся; колесо вдые на шингель. plur. шинглы.

(шир). на шир I. in die Breite.

ширый Я. breit. ой мали мы шире поле, та жиды забрали Я. slovac. šírý.

шишка Сн. in der Bedeutung: Stirnfortsatz, auf welchem die Hörner beim Rinde aufsitzen. „што ся зомкне ріг у статку, то шишка“.

шишкы II. „но два або три або штыри орехы разом“ zwei, drei oder vier Haselnüsse, welche beisammen vorkommen. — шишки у ялицы зовуть в II. „катульки“.

шкабора (раз чув я також: шкамбора) Spalte, щелина cf. шамба, шкепати, скепати; скаборца.

шкаворіжний Чр. abscheulich, ekelhaft. футко то шкаворіжний птах der Wiedehopf ist ein ekelhafter Vogel (der Vogel riecht unangenehm!) cf. скаворожити ся, скаворожний.

шкаворонок Сн. шкаворонка Бер. шкаворонка II.

- шкарвонок Чр. Lerche, alauda pol. skowronek čech. skřiván slovac. škřiván. загально-руск. жаворонок, жайворонок.
- шкаредити ся I. Abscheu haben, sich ekeln. шкаредят ся жабами. cf. psl. **СКАРАДОВАТИ** **СА** βδελύττεσθαι, abominari.
- шкаредный Нов. abscheulich psl. **СКАРАДЪ** ἀσχυρός, foedus.
- шкаред Нов. subst. gen. fem. genit. шкареди Abscheulichkeit; Hässlichkeit, така шкаред so eine Hässlichkeit, etwas Scheussliches.
- шкарка Врхв. deminut. шкаречка Spalte, щелина, щелинка.
- шкартый. шкортый II. М. „што слабо йіст“. паця шкортне = „што переберат в йідыню, што не хце добре йісти wählerisch im Essen.
- шкаруха Нов. Kruste cf. скоро.
- шкваренина Ф. Schmalz „гоплене сало, сама маст; заливають курдыль у статку шкваренином“.
- шквирк (Ростока) шквір. шквірок або модрень Р. шквірк або мудринь Ва. Lärche, Larix decidua cf. pol. świerk = Fichte, Picea vulgaris.
- шкыпы. шкепы Spleissen, gespaltene Holzscheite (nom. sing. шкыпа).
- шкыпяр II. щипец НС. „што шкыпит віспу“ Impfungszart.
- шкырготати Жер. knirschen; knarren; schwätzen. шкыргоче сырока = скрегоче сорока die Elster schwätzt.
- шкут Лос. I. 1) Taugenichts (von Menschen) не здалий чловек, нездалюга, нездалиця; не сущий до ничого. 2) von Thie-
- ren: schlecht entwickelt, elend, schwächlich. шкуты Лб. = пўохы, підўы быкы, schwach entwickelte, elende Ochsen.
- шкрабати. шкрябати Спрк. kratzen, schaben; kritzeln. він шкрабле.
- шлябан genit. шлябану (seltener шлябант) Schlagbaum, Schranke.
- шляпыти. шлятати Брт. schlottern, schlotternd gehen.
- шмандра Ва. Andorn Marrubium vulgare cf. slovac. šmaň = každá dlouhá tráva. „як внука болит, пють з молоком; тыж для нас жецьских“.
- шмарити schmeissen, werfen. шмар тото schmeisse das weg. каменьом шмариў er hat mit einem Steine geworfen. — одшмарити = відкинути abwerfen, wegwerfen (cf. slovac. šmarit’).
- шмарити ся Д. in der Bedeutung: sich stark vermehren, in grosser Anzahl erscheinen. дуже ся шмарило по наших селы усняц in unserem Dorfe erschienen Raupen in sehr grosser Menge.
- шмыгўый Св. schlank. шмыгўый паробок. pol. śmigły.
- шмыр або стокосола М. Acker-trespe Bromus arvensis. дуже шмыру г вівсы.
- шмыткый Лб. schnell; gewandt; schlank порівн. східногал. швидкый.
- шмовда II. grosse Ackerschmiele, Windfahne Apera spica venti.
- шмігалец Жер. Natter, Schlingnatter.
- шмігнути Врхв. werfen. камін шмігнути.
- шнепа Жер. Schnepfe. шнепы цыркают: цыпр!
- шнур Б. Nabelschnur „на чім ся тримат дьитина, то шнур“.

- шоўдра або швенка Чр. Ба. Schinken, Schweinskeule.
- шопатый Вв. mit einem Schopf versehen, geschopft. хутко шопатый der Wiedehopf hat einen Schopf.
- шопка Вв. Schopf.
- шпін genit. шпеня Baumstrunk, пняк, пень.
- штаховати дерево Св. = карбами значыти Holz stechen, kerben.
- штыльгати. штыльготати hinken sхідногал. штыгулькати.
- штыхнути einen Stich versetzen, stechen.
- штоси-к etwas, щось. штосик нашўа ем ich habe etwas gefunden.
- шпаргет Sparherd.
- шпенік в бряцьці Кр. Schnallenzenahn cf. цуенік, спяты, спінати.
- шпенік genit. шпеника; шпінка genit. шпінкы Fruchtstiel; Blattstiel. „шпенік у грушкы, ябка, сливкы, листка“.
- шпін II. genit. шпіня Baumstamm, Baumstrunk pol. trzpień.
- шпыртати Жер. scharren, graben. шпырче куропатла в сьнігу das Rebhuhn scharrt im Schnee sхідногал. шпортати, парпати.
- шплях gen. masc. Св. шпляха gen. fem. II. Narbe, Fleck. шпляхы по вісі.
- шпрітати Бер. — шпріт! шпріт! сьпівати (vom Gesange des Zaunkönigs). заклія шпрітат кролик, все буде курыўо сьнігом so lange der Zaunkönig singt, wird das Schneegestöber anhalten.
- штыльгати Брт. штыльготати Брт. hinken. він штыльгат. штыльготат.
- штуркати Кр. stossen. штуркат ся er stösst.
- штурятн Врхв. hineinstecken, hineinstossen. голову штурят до воды.
- штухнути О. stossen. а она му погрібачом штухла до чела und sie sties ihn mit der Ofenkrücke an die Stirn.
- шугай (in Liedern) Jüngling, Bursch slovac. šuhaj. — шугайчик Врхв. deminut.
- шугай Д. Hundename. (cf. ukr. шугати huschen).
- шувный Чр. шугный Рхв. schön гл. шумный.
- шувлькнутн Рад. huschen. хоц де шувлькне веретильница (lascerta) до лому, до ядвінця...
- шумный Р. Т. schön, niedlich. шумне пря schönes Gefieder. шумне сыно schönes Heu. шумне дывчатко niedliches Mädchen. slovac. šumný.
- шупінка. шупівка Св. Hut (bei Pilzen) „шупінка на грибі і на вшиткых губах“. „самых шупівок назбираўа ем на продай“ ich habe lauter Pilzhüte zum Verkauf eingesammelt.
- шупнути I. stossen, schlagen. якбы шупнуў кулаком.
- шуркнутн ся до коморы Вн. in die Vorrathskammer hineinhuschen, hineinschlüpfen cf. ukr. шурхати.
- шурц (Липник) або кабат = спідниця cf. germ. Schürze.
- шуснути II. шустнути НВ. plötzlich fallen, plötzlich schütten; шуснуў дойч es fiel plötzlich ein heftiger Regen cf. interj. шуст! або шусть! жебыс на мене водом шустўа НВ. du sollst auf mich Wasser schütten.
- шущкати lispern. flüstern. пошущкаў до нього er flüsterte zu ihm.

шчєра З. gestern (повстало із :
съ вѣчєра, съ вѣчера, св'чєра,
с'чєра = шчєра).

шава Кр. Жер. Врхв. Sauer-
wasser.

шадливый II. sparsam.

шадраки шєдраки (nom.
sing. шадрак) „што колядуют
на шадрый вечер“.

шадрый вечер шєдрий вечер,
вечер перед выдохщами Vor-
abend des heiligen Jordan-
festes.

шамбы (nom. sing. шамба,
шчамба, счамба) довгы тріскы
з ялицы або з смєрекы lange
Spleissen vom Tannen- oder
Fichtenholze; Spleissen. —
шамбя collect. gen. neutr.
Spleissen. дуже шамбя Св. eine
Menge Spleissen cf. шапа, ще-
па, щіпа, щіпати, скєпати, ски-
пати.

шамбити. на шамбити Св.
spleissen. на шамбіу ес до ни-
чого. — на шамб з ялицы.

шекарня Врхв. eigtl. Ort, wo
die Hunde bellen; zänkisches
Weib.

шеня. шєнятко das junge des
Hundes oder Wolfes.

шербак Ф. ширбак II. eine
Pflanzenart.

шет (щит) gen. fem. genit. щєти
Bürste. щєт на лєн з цѣваків.

щиголь genit. щиголя nom.
plur. щиголы Stieglitz.

щикач grosse Krickelster, La-
nius excubitor.

щипак У. II. Сн. щипачок.
щипчик Вру. Ohrwurm, For-
ficula auricularia „ма як рижкы,
як рожиккы“ am Ende des
Hinterleibes hat der Ohrwurm
zwei hornartige, zangenförmige
Fortsätze.

щипак Пол. Carabus Laufkäfer.

щипы у рака Ту. Kriebsscheeren.
щипа Чр. Spleisse. щипа корот-
ка зо суча; шамба з дровна,
доўга а тонка. — — щипы
Нов. „што топором одрубат“
mit einer Axt abgespaltene
Holzstücke. шамбы Нов. „што
ощепят ся од ломаия“ Spleissen,
die durch Brechen oder Ab-
splittern erhalten werden.

щипа-піча. щипипіча Жер.
(obscoener Name). щіпипіча
або хохолаз Врхв. хохолік.
хохолічек (Сулін Слішский)
Ohrwurm, Forficula auru-
cularia.

щит = трикутний бік даху die
dreieckigen Seiten des Daches,
Giebel čech. slovac, štít.

щитчина Пол. Kardendistel,
Dipsacus.

щоб. щовб Вв. Gipfel; Wipfel.
на тот щоб горы. кукала ку-
кавка на высокім щовбі.

ю. югас II. Врт. Тих. Schaf-
hirt, Schäfer. magy. juhász.

юд. Врт. юдик Врт. юдина
Врт. Сврк. Vogelbeerbaum
Sorbus aucuparia в східногал.
орябица.

юрік Жер. Mauersegler, Cypse-
lus apus.

Юрко Georg.

юха I. поливка.

я. ябко Ба... Apfel. яблono-
ве дерево Holz des Apfel-
baumes.

яглы Hirsegrütze східногал.
пшоно. — каша яглына
Hirsebrei в східногал. каша
пшоняна.

ягниця. ягничка I. weibli-
ches Lamm.

ядўівчикар Б. „птах як воро-
бель“ plur. ядўівчикарі.

ядўівчак Св. Krammetsvogel,
Turdus pilaris.

Похибки печатні.

стор.	стрічка	Напечатано:	Має бути:
9	19 в дол.	касти ся	класти ся
14	10 в гор.	gerade, eben. саме праві	gerade, eben, саме. праві
16	7 в дол.	уважалти	уважати
18	8 в гор.	добре ;	добре :
19	22 в дол.	тотка	тютка
21	17 в гор.	Королик Великий	Королик Волоский
21	4 в дол.	Королик Великий.	Королик Волоский.
62	16 в дол.	космак	космак (в Одрехові)
85	18 в дол.	schmeichbrishh	schmeichlerisch.
262	15 в гор.	плакаў	плакаў,
266	2 в гор.	vulgaris	vulgaris.
294	6 в гор.	тобѣ	тобі
311	2 в дол.	зуповного,	зуповного
320	15 в дол.	присташевы	присташеви
328	18 в дол.	створила	отворила
330	4 в гор.	сто злоты	сто златы
338	3 в гор.	газдувати	газдувати,
339	5 в дол.	сорочка,	сорочка.

В словарци в одвітних місцях просимо дописати :

Вархол Зл. Вартоломей.
 гальбія Зл. deminut. гальбійка Зл. коритце, в котрого їдять
 нацята (поросята). Fresstrog; гальбія також гальма, що підкладають
 під колесо (задля подібної до коритця форми) Hemmeisen, Hemmkette
 cf. вальбія.

дрічок Ту. Зл. Вол. сорочка без рукавів.

Жофія Зл. або Жофка Зл. Софія.

канак Зл. дуган, тютюн простий угорский.

підбивка Вол. підшивка (пр. у сорочки).

Полим Зл. Полієвкт.

НБ ПНУС

249402

Народній календар. — В. Жите на віру у сибірських селян. — П. Литвинова-Бартош, Весільні обряди і звичаї в Чернігівщині. — Х.в. Вовк, Звістки і листи. — М. Дикарєв, Програма до збирання відомостей про громади і збірки сільської молоді	4-00 к.
Етнологічні матеріали, т. IV. Містять: В. Шухевич, Гуцульщина, ч. II (з ілюстраціями)	6-00 "
Етнологічні матеріали т. V. Містять: В. Шухевич, Гуцульщина, ч. III (з ілюстраціями)	6-00 "
Зоря, письмо літературно-наукове р. III, V, VI по 6-00 к VIII, IX, X і XI по (містить між иньшими етнографічні праці Д. Ленкого).	10-00 "
Жите і Слово, вістник літератури, історії і фольклору, томи I — IV, разом Руська історична бібліотека, т. XIX. В праці Ю. Целевича про опришків зібрано також значне число народніх переказів і оповідань про опришків.	20-00 "
Збірник історично-філософської секції, т. I—IV. — М. Грушевського Історія України-Руси (містить етнографічний огляд українсько- руської людности в найдавніші часи)	3-60 "
Збірник фіольологічної секції, т. II. Розвідки Мих. Драгоманова про українську народню словесність і письменство. Т. I. Містять: Украї- на в її словесности. — Про доконечність досліду народньої словесности в причарнатській Русі. — Про науковий дослід русько-українських народніх пословиць. — Промова про М. А. Максимовича. — М. А. Макси- мович. Їго літературне і суспільне значінє. — Відгук лицарської поезії в руських народніх піснях. — До питаня про сліди великорусько- го богатырського епосу на Україні (Лист до Ор. Ф. Мільєра). — За- мітки про систематичне виданє творів української народньої сло- весности. Учена — експедиція в західньо-руську країну. — Матеріяли й уваги про українську народню словесність (I. Пісня про здобутє Азова. II. Стецька Раїна — козак Гарасим. III. До справи про вер- тєнну комедію на Україні. IV. Пєсиголовці в українській народній словесности). — Корделія-Замурза. Літературно-критичний уривок. — Дві українські інтермедії початку XVII ст. — Найстарші руські драматичні сцени. — Турецькі анекдоти в українській народній словесности	13-00 "
Збірник фіольологічної секції, т. III. Розвідки Мих. Драгоманова про українську народню словесність і письменство. Т. II. Містять: Байка Богдана Хмельницького. — Українські пісні про волю селян. — Два українські „фабльо“ та їх жерела. Нарис із історії загальної порів- няної літератури. — Шолудивий Буняк в українських народніх опові- данях. — До оповідань про Шолудивого Буняка. — Українські народні оповіданя у французькій мові. — Іще про українські народні оповіданя у французькій мові. — Фатальна вдова (Карно-психологічна тема в у- країнській народній пісні) — Пєсованє українських народніх пісень. — Показчик до тт. I і II. Друкарські похибки в тт. I і II.	3-00 "
Зубрицький М. Тісні роки	0-30 "
„ „ Про рекручєвну	0-18 "
Клоустон, Народні казки і вигадки	1-00 "
Левицький Нечуй І. Свїтогляд українського народу. (Написано на основі книги Аванасєва „Поэтические воззрєнія Славянъ на природу“)	0-60 "
Миколаєвич Я. Опис Камєнецького повіту	2-00 "
Огоновський Ом. Історія руської літератури, т. IV. (Житєписи і характе- ристики українсько-руських етнографів)	2-00 "
Охримович В. Останки комунізму у Бойків	0-20 "
Руданський С. Твори (т. I—IV). Містять в собі багату збірку народніх оповідань і анекдотів, перевіршованих талановитим поетом	4-00 "
Студинський К. Лірники, студия. (Містить словар лірицького жартону)	0-40 "
Франко Ів. Жіноча неволя в народних піснях	0-70 "
„ „ Коли ще зьвірі говорили (байки для молодіжи)	0-80 "
„ „ Абу Казємові каші, арабська казка (віршом)	0-40 "
„ „ Коваль Басєєм, арабська казка (віршом)	1-80 "
„ „ Ваїлаам і Йоасаф, старохрист. роман	4-00 "
„ „ Лис Микита (віршом)	1-00 "
„ „ Наші коляди	0-40 "

Ціна 6 қорон.

НБ ПНУС

249402